

ВАСИЛИЙ АКСЬОНОВ

ОСТРОВ КРИМ

Перевод: Здравка Петрова

chitanka.info

В памет на майка ми Евгения Гинзбург

ГЛАВА ПЪРВА

ПРИСТЪП НА МЛАДОСТ

Всеки знае в центъра на Симферопол сред неговите безумни архитектурни експресии оня дързък в простотата си и подобен на подострен молив небостъргач на вестник „Руски куриер“. В началото на нашето повествование виждаме в края на една доста неспокойна редакционна нощ в края на текущото десетилетие или в началото на бъдещото (зависи кога ще излезе книгата) издателя редактор на този вестник, 46-годишния Андрей Арсениевич Лучников, в личните му покои, в „гълъбарника“. С тази приятна думичка ергенът Лучников с удоволствие наричаше своя плейбойски пентхауз.

Лучников лежеше на килима в йогистката поза на абсолютния покой и се мъчеше да си се представи като перце, като облаче, за да може после, а и изобщо, един вид да отлети от 80-килограмовото си тяло, но нищо не излизаше, в главата му непрекъснато се превърташе редакционният боклук, по-специално неразбираемите съобщения от Западна Африка, които постъпваха в телетипите на ЮПИ и РТА: дали марксистките племена пак нападат Шаба, или, обратното, отбор европейски главорези е атакувал Луанда. Половин нощ се занимаваха с тези бъркотии, звъняха на собствения си кореспондент в Айвъри, но не разбраха нищо със сигурност и се принудиха да дадат за набор неясното „Според неопределени съобщения, получавани от...“.

На всичко отгоре последва абсолютно неочаквано телефонно обаждане от личен характер — бащата на Андрей Арсениевич го помоли да отиде при него, и то непременно днес.

Лучников разбра, че нищо няма да излезе от медитацията, стана от килима и започна да се бръсне, загледан как според законите на съвременната архитектура слънцето разполага утринни сенки и ивици светлина по пейзажа на Симфи.

След икономическия бум в началото на четирийсетте, когато градската управа обяви някогашното забутано градче, разположено върху унили сиви хълмове, за състезателен терен на най-смелите

световни архитекти, днес столицата на Крим можеше да смае въображението на кой да е турист.

Въпреки ранния час площадът на Барона беше претъпкан с баровски автомобили. Уикенд, сети се Лучников и едва тогава започна активно да се „включва“ със своя питър турбо, да засича отляво и отдясно, да прескача от лента в лента, докато не излетя на познатата уличка, по която обикновено стигаше до Подземния възел, и не спря както винаги пред светофара, където както винаги се прекръсти. И в този момент го парна нещо не толкова обичайно: пред какво се прекръсти? Вместо познатата стара черква „Вси светии, възсияли над земята руска“ в края на уличката имаше някаква овална сфера. Значи пред светофара си се прекръстил, говедо такова? Съвсем са ми паднали капациите покрай тая моя Идея, с вестника, вече цяла година не съм ходил да видя отец Леонид, кръстя се пред светофари.

Този негов навик да се кръсти, щом види православни кубета, страхотно развеселяваше новите му познайници в Москва, а най-умният му приятел — Марлен Кузенков, дори го увещаваеше: „Андрей, та ти си почти марксист, но дори не и от марксистка, ами от чисто екзистенциална гледна точка е смешно да ползваш тези наивни символи“. В отговор Лучников само се подхилваше и всеки път, когато видеше златен кръст в небето, бързичко, уж формално, сторваше кръстния знак. Макар именно той да се самобичуваше заради формалността, заради суетността на живота си, заради отдалечаването си от Храма. И ето че сега се ужаси, задето се бе прекръстил чисто и просто пред някакъв светофар.

В душата му се надигна мътно парене като от стомашни киселини — махмурлийско следствие от вестникарската нощ. Симфи не оставя дори носталгията на своя територия. Светлините се смениха и след минута Лучников разбра, че именно овалната, пронизана от светлина сфера сега е черквата „Вси светии, възсияли в земята руска“, последният шедьовър на архитекта Уго ван Плюс.

Автомобилното стадо заедно с Лучниковия питър бавно започна да се стича в Подземния възел — плетеница от тунели, огромна пътна детелина, по която колите въртяха, докато накрая на висока скорост изскачаха на необходимия им фриуей от кримската магистрална система. По принцип подземното движение беше организирано така, че колите да набират все по-висока скорост и да се изнасят върху

изпружените гръбнаци на магистралите със стрелки, сочещи вече втората половина на скоростомерите. С всяка изминала година обаче това ставаше все по-трудноосъществимо, особено през уикендите. Скоростта в устието на тунела не беше толкова висока, че да не могат да се прочетат огромните букви на бетонната стена над Портите. От това се възползваха младежките организации от столицата. Те спускаха с въжета свои активисти, които пишеха с ярки бои лозунгите на групите си и рисуваха символи и карикатури. Динозаврите в градската Дума настояваха да бъдат „обуздани мерзавците“, но либералните сили, естествено, не без участието на Лучниковия вестник, надделяха и оттогава четирийсетметровите бетонни стени при изходите от Възела, нашарени от горе до долу във всички цветове на дъгата, се смятаха дори за нещо като забележителност на столицата, едва ли не за витрина на демокрацията.

Сега, на излизане от Източните порти, Лучников захилен наблюдаваше усилията на млад ентузиаст, който висеше като паяче по средата на стената и завършваше огромния лозунг „КОМУНИЗМЪТ Е СВЕТЛОТО БЪДЕЩЕ НА ЦЯЛОТО ЧОВЕЧЕСТВО“, заличавайки с червена боя многоцветните откровения от вчера. На задника му върху избелелите дънки се мъдреше святкащият знак „Сърп и чук“. От време на време хлапакът хвърляше в автомобилната река долу някакви пакетчета бомбички, които избухваха във въздуха и разпръскваха агитационни конфети.

Лучников се огледа наоколо. Повечето шофьори и пътници не обръщаха на ентузиаста никакво внимание, само през две редици вляво от една каравана фолксваген размахваха кърпички и правеха снимки някакви явно пийнали британски туристи, а вдясно до него в разкошен лъскав русо-балт се мръщеше възрастен вревакуант.

Изтупаният, преизпълнен с чувство за собствено достойнство „мастодонт“ леко извърна глава назад и каза нещо на пътниците си. Две „мастодонтки“ се надигнаха от райски меките кожени недра на русо-балта и погледнаха през прозореца. Възрастна дама и млада дама, и двете красавици, не без интерес се загледаха с присвити очи не в някое паяче в небето — а в Лучников. Белогвардейска паплач. Сигурно са ме познали — завчера се явих пред тивито. Впрочем всички вревакуанти, така или иначе, се познават. Тия две кучки вероятно сега се чудят къде ли може да са ме срещали — на някой от вторниците у

Беклемишеви или на някой от четвъртъците у Оболенски, а може пък на някой от петъците у Неселроде...

Стъклата на русо-балта заслизаха надолу.

— Здравейте, Андрей Арсениевич!

— Медам! — възторжено поздрави спътничките Лучников. — Страшно се радвам! Изглеждате прекрасно! Тръгнали сте на голф? Между другото как е със здравето генералът?

Смело можеш да попиташ кой да е вревакуант „Между другото как е със здравето генералът?“ — всеки има по някой грохнал генерал сред роднините си.

— Сигурно не ни познахте, Андрей Арсениевич — меко каза възрастната красавица, а младата се усмихна. — Ние сме Неселроде.

— Ама, моля ви се, как да не съм ви познал — продължи да се кодоши Лучников. — Среждали сме се на вторниците у Беклемишеви, на четвъртъците у Оболенски, на петъците у Неселроде...

— Неселроде сме ние! — каза възрастната красавица. — Това е Лидочка Неселроде, а аз съм Варвара Александровна.

— Разбирам, разбирам — закима Лучников. — Вие сте Неселроде и ние, естествено, сме се срещали на вторниците у Беклемишеви, на четвъртъците у Оболенски и на петъците у Неселроде, нали така?

— Това е диалог в стил Йонеско — каза младата Лидочка.

Двете дами очарователно се ухилиха.

„Абе тия защо са толкова любезни с мен? Аз се държа просташки, а те не спират да се усмихват. Впрочем ясно, този сезон съм свободен мъж за женене. Левите възгледи нямат значение, важното е, че сега съм «добра партия», вревакуант. В наше време, драга, такова нещо не се среща под път и над път“.

— Сигурно сега ще надуете газта на своето турбо? — попита Лидочка Александровна.

— Йес, мем — американският отговор на Лучников прозвуча твърде подозрително за ушите на руските дами.

— Нашият папа предпочита русо-балт, тоест плавното, ритмично движение, което обаче не е лишено от стремителност — Лидочка Неселроде се опитваше да остане в „стила Йонеско“.

— Веднага си личи — каза Лучников.

— Защо? — попита Варвара Александровна. — Защото е ваш политически опонент?

„О, значи ми бил политически опонент!“

— Не, госпожо, разбрах, че вашият папа предпочита русо-балт, веднага щом го видях зад волана на русо-балта.

Господин Неселроде се извърна и каза нещо.

— Михал Михалич се интересува как е със здравето Арсений Николаевич — именно в този вид Варвара Александровна изнесе на повърхността изказването на съпруга си.

Като погледна летящите отпред с еднаква скорост автомобили и се сети, че сега ще започне изкачването и стадото ще се поразреди, Лучников леко извъртя волана, приближи до русо-балта едва ли не боя до боя и пламенно зашепна, кажи-речи, право в ухото на госпожа Неселроде:

— Тъкмо към баща ми съм тръгнал, така че ще видя как е със здравето. Незабавно иде ви бия телеграма или ще ви звънна по телефона. Хайде изобщо да се сбlijим колкото е възможно повече. Аз не съм млад, но съм ерген. Левите възгледи ще ги оставим настрана. Бива ли?

Лучников натисна газта и яркочервеният му звяр с щръкнала опашка изрева с турбината си, втурна се напред на зигзаг, сменяйки лентите, докато не се измъкна от стадото и не се отдалечи с огромна скорост нагоре по святкащата на слънцето гърбица на Източния фриуей.

ИФ, когато излети от Симфи, набира едва ли не авиационна височина. Сврххлек сребрист виадукт, украсен с дантелите на многобройни среци и раздели, чудо на строителната техника. „Елате в Крим и ще видите пасторалите на XVIII век на фона на архитектура от XXI век!“, обещаваха туристическите рекламни брошури и не лъжеха.

„Откъде все пак се е взело нашето богатство?“, за хиляден път се питаше Лучников, загледан от фриуея надолу към благодатната зелена земя, където се мяркаха правоъгълни, триъгълни, овални, бъбрековидни петна на плувни пулове и където по виещите се местни шосета бавно с огромните си кадилаци си ходеха на гости заможните якита. Аморално богатата страна.

Той си спомни Южния път или както те, в Съюза, го наричаха „трасето“. Неотдавна пътуваха по него с една волга със стария

московски приятел на Лучников, разжалвания кинорежисьор Виталий Гангут.

„Как се казваше онова градче, където се отбихме в някакъв магазин? Фанеж? Не, Фатеж. Разкъртеният асфалт на централния площад и неизменната фигура на постаментата... Имаше ли там Вечен огън? Не, по статут Вечен огън се полага само на областни центрове. Поне Вечен огън там нямаше“.

— Сега ще видиш нашето изобилие — каза Виталий.

Пред щанда в магазина имаше няколко жени. Те се обърнаха и мълчаливо изгледаха влезлите. Може би ни взеха за чужденци — странни сакове през рамо, странни якета... Докато обикаляхме и разглеждахме щандовете, жените мълчаливо ни гледаха, но веднага се извъръщаха, ако забележехме това.

Общо взето, тук нямаше нищо. Впрочем нека не преувеличавам, по-точно, нека не посмалявам постиженията: все пак имаше едно-друго — един вид бонбони, влажни вафли, един вид бисквити, рибни консерви „Туристическа закуска“... В отдела, наречен „Гастрономия“, видях нещо страшно — брикет замразена дълбоководна риба. Пресована по индустриален метод във вид на огромна плоча, рибата вече не приличаше на риба, само тук-там по мръснокръвавата повърхност на брикета се очертаваха озъбени уста, изплували във Фатеж от вечната мъгла.

— Нямате всичко тук, виждам — с подла усмивчица рече на жените Гангут.

— А вие какво търсите? — мрачно се поинтересуваха жените.

— Кашкавал — промърмори Луч. — Искяхме да си купим кашкавалец.

Чудната склонност на съветското население към употреба на умалителни думи за хранителните продукти му беше известна отдавна.

Жените разцъфнаха в мили усмивки. Ето тази способност на руските женоря мигом да сменят навъсените, мрачни и напрегнати физиономии с топла задушевност — тя е истинско съкровище! Странният ябанджия буди подозрителност, ала човек, който иска да си хапне кашкавалец, веднага става разбираем, симпатичен и тутакси получава добродушна усмивка.

— Кашкавал ли? Във военното градче наблизко има почти редовно — на драго сърце взеха да обясняват жените. — На дванайсет километра от тук е, веднага ще го видите.

— Ясно, ясно — закима Луч. — С кола сме, няма да ни затрудни...

— Ами масло? — продължи да провокира Гангут. — Саламче нещо?

Ледът обаче се бе пропукал и злъчта на московския интелектуалец отиде на вятъра.

— А, тогава ще трябва да отидете до Орел — поясниха жените. — Което си е право, тука салам не ни докарват. Масло — да, случва се, но за саламчето това не може да се каже. Трябва да отидете в Орел, и то само сутрин. По това време вече всичко е продадено. Ами вие, приятелчета, накъде сте тръгнали?

— Към Москва.

— Е, там има всичко, колкото ти душа иска! — радостно зачуруликаха жените.

Те тръгнаха към колата.

— Е, как смяташ, кое е по-морално: супермаркетът „Елисеев и Хюз“ или гастрономът в град Фатеж? — попита Гангут.

— Не знам кое е по-морално, но „Елисеев и Хюз“ е по-аморален — мрачно отвърна Луч.

— Значи вечната подигравка с хората и вечното тъпо покорство са по-малко аморални? Нека тогава ти поднесе един съветски сувенир от недрата на Русия — занеси го на Острова и нагости приятелите си.

Гангут подаде на Лучников плоска кутия консерва. По обиколката на кутията се виеше предназначеният да разпалва апетита надпис „КАЛМАР НАТУРАЛЕН ОБЕЗГЛАВЕН“.

Спомените за тази кутия, за градчето Фатеж и друга някаква гадост потискаха Лучников. Питърът бучеше по високата стоманена магистрала, слънце заливаше благословения край, в стъклото на скоростомера се отразяваха рижавите мустаци на Лучников, които винаги го бяха радвали, но целият днешен ден доста го потискаше и сега Андрей Лучников пътуваше към баща си в лошо настроение. Калмар натурален обезглавен? Подобни спомени за Континента го спохождаха постоянно. Неразбираемото съобщение от Западна

Африка? Прекръстването пред светофара? Срещата с тези шантави Неселроде? Възрастта в края на краищата, гадното нарастване на цифрите.

Всичко това, вярно, беше обичайната, нормална житейска гадост. Покрай нея обаче някаква странна — ето, най-сетне я напипа! — тревога, някакво необичайно безпокойство потискаше Лучников. Нещо особено бе прозвучало в гласа на баща му, когато произнесе: „Не, непременно ела утре“. Какво значеше това? Ами просто думата „непременно“ никак не беше присъща на баща му. Май не бе казвал никога, дори когато Андрей беше малък: „Непременно трябва да направиш това“. Условно наклонение — такъв беше езикът на Арсений Николаевич. „Добре би било да седнеш над учебниците...“, „Аз бих предложил на компанията да отидем на морето...“ С този тон общуваше с околните старият „доброволец“. Явно насиленият императив, изречен от баща му, тревожеше и потискаше Лучников сега.

Виждаха се не чак толкова рядко: всъщност ги делеше само един час бързо шофиране по Източния и половин час въртене по страничните наклони. Арсений Николаевич живееше в своята голяма къща на склона на Сюрю Кая и Андрей Арсениевич обичаше да ходи там, да изтичва сутрин на плоския покрив, да усеща под себе си огромното невероятно свежо пространство, да се ободрява със скокове от трамплина в басейна, после да пие кафе с баща си, да пуши, да говори за политика, да следи движението на ярко нашарените турски и гръцки гемии, които ловяха риба тук под наблюдението на малката сива щука, островната канонерка. Кримчани пазеха своите стридени плантацияки, защото прочутите кримски стриди ежедневно поемаха със самолети към Париж, Рим, Ница, Лондон, а останалите, най-прочутите, се сервираха в безбройните туристически ресторанчета. А данъците от фермите за стриди отиваха право във военното министерство, така че щуката канонерка пазеше тези полета особено грижливо.

Преди началото на серпантината за Сюрю Кая Лучников спря за малко край пътя. Винаги правеше така, за да удължи вълшебния миг — появяването на бащината му къща на склона. Оттук се разкриваше просторната панорама на Коктебелския залив и в десния горен ъгъл на

панорамата, точно под скалните стени на Пила планина, на три бели тераси се издигаше бащината му къща.

Всъщност и в това нямаше никаква носталгия. Арсений Николаевич беше построил тази къща преди някакви си осем-десет години, когато в Източен Крим бурно се разраснаха конезаводите му. В онези времена успоредно с конския бизнес невероятно много нарасна и популярността на Лучников — старши сред островното общество. Определени кръгове дори намекваха на Арсений Николаевич, че би било напълно уместно кандидатурата му да бъде издигната на изборите за председател на Временната дума, тоест практически за президент на Крим. Че, видите ли, Арсений Николаевич имал всички блестящи данни — един от малкото останали участници в Ледения поход, боеви вревакуант, професор по история, личност, „вносяща огромна лепта в делото за запазване и процъфтяване на руската култура“, и същевременно европеец с огромни връзки в Западния свят, а на всичко отгоре и милионер, притежател на конезаводи „с принос за икономическото процъфтяване на базата за временна евакуация“, тоест на остров Крим.

Вече и ежедневниците започваха да пускат репортажи за Арсений Лучников, за невероятната му къща на дивия склон, за природната ферма отвъд Света гора, за новата порода състезателни коне, селектирана в заводите му. Вече започваше да се създава имидж „Лучников-лък“ — дългунест мършав старец със засмени очи, облечен като юноша: с дънки и кожено яке.

Трудно е да се каже дали нарочно или случайно Арсений Николаевич си отрязва пътищата към президентството. Веднъж в едно телевизионно интервю в отговор на въпроса „А не ви ли смущава обстоятелството, че невероятната ви къща е построена в сеизмично опасна зона?“ той отговори:

— Би било смешно да живееш на остров Крим и да се страхуваш от земетресения.

Тази фраза предизвика бурен изблик на фаталистично веселие и странна бодрост: колко смешно наистина е да се страхуваш от земетресения под радарите, ракетите и спътниците на червените, на осемдесет километра от супердържавата, любимата и триж проклета Историческа родина — СССР.

Едва ли обаче авторът на такъв афоризъм, способен да възхити снобите на Симфи и космополитната паплач в Ялта, може да бъде претендент за президентско кресло. Ключовете към политиката на Острова са все още в ръцете на патриотите, истинските вревакуанти, потомствените военни, съхранили увереността си в своите сили, пазещи Крим до светлия ден на Пролетния поход, до Възраждането на Отечеството. Колкото до съвременните левиатановци, любезни господа... вярно, не бива да си въобразяваме много-много, но и не бива да забравяме за нашия герой лейтенант Бейли-Ленд, а защо от време на време да не си спомняме и за примера на Израел, за Давид и Голиат, за собствения си славен опит, когато нашите малки, но ултрасъвременни форсиз^[1] само за седмица премазаха огромна турска армия и накараха съвременните еничари да сключат договор за приятелство. Така че въпреки постоянната и страшна опасност и дори именно във връзка с тази опасност не ни е потрябвал потенциален пораженец за президент. Освен това, господа, защо да не си спомним и за сина, за Андрей Лучников, този същински едва ли не комунист, който вечно кисне в Москва. Ще прощавате, господа, ама това вече хич не е работа. Разсъждавайки по този начин, заприличваме на цекистите гебисти, погазваме свещените принципи на нашата демокрация, пък и какъв комунист е Андрюша, познавам го от дете. Добре, по-уместно ще е да прекратим тази дискусия, темата май е изчерпана...

Приблизително така си представяше Лучников обсъждането на кандидатурата на баща му „в кръговете“. Сети се за това и сега, когато въртеше по серпантината около Сюрю Кая и приближаваше към „Каховка“.

Както винаги мисълта за „кръговете“ го изпълни с тъмен гняв. Паяци и мастодонти, търгаши и дебили, разсъждават сериозно за Възраждане, разбирате ли! Богатите и безнравствените смеят да се смятат за пазители на руската култура. От деца ни говорят за зверствата на болшевиките, но не бяхте ли и вие зверове? Червените разстрелваха хиляди, вие бесехте стотици. Не, не бяло знаме носехте вие от Юг и Изток към Кремъл, а окървавено черно. Жаждата за мъст ръководеше вашите батальони. Либералите като моя баща юнкера или самия генерал Деникин не смееха да произнесат пред вас думата „република“, не смееха да гъкнат за разделяне на земята. Както червените презираха разпъдената „учредилка“, така и вие мразехте

Учредителното изборно събрание на народа на Русия. Дори и след поражението вие правехте хайки за Милюков, убихте Набоков-старши, а какъв щеше да е ловът след вашата победа? Ето и сега вече шест десетилетия сте в своята База за временна евакуация, наслаждавате се на комфорт, свобода и спокойствие, докато кръвта на народа ни изтичаше под ботуша на сталинските гадове, докато той с нечувани жертви отблъскваше нашествието на наглите чуждестранни орди, докато и днес тъне в безправие, духовен мрак, скудоумие и лъжа и отново жертва най-добрите си деца, докато такива извънредно сложни и драматични процеси протичат в Русия, вие все още предъвквате с изкуствените си челюсти приказки за Пролетния поход...

Звук на сирена някъде от високото откъсна Лучников от тези мисли. Той удари спирачки и видя точно пред себе си зад дрянвия храсталак издължената фигура на баща си с избеляла небесносиня риза, който му махаше с ръка и викаше нещо. Зад гърба му светеше странен под яркото слънце фар на малък жълт булдозер. Очевидно бе натиснал именно клаксона на този булдозер.

— Андрей, не давай газ! — викаше баща му. Лучников бавно взе завоя.

С младежка походка, размахвайки ръце с присъщата си външна безгрижност, баща му идваше насреща.

— Вчера тук се задейства свлачище с падащи камъни — обясни той. — Сега разчиствам с булдозера. Ол райт, ще го свърша следобед.

Арсений се качи в колата при Андрей и те бавно минаха през опасния участък.

— Е, сега може, както си знаеш — усмихна се баща му. — Нали не си си изгубил формата?

До трийсетата си година Лучников се бе занимавал с автомобилни състезания почти професионално, но никога не показваше това на шосето или в града, само понякога по планинските пътища го обземаше хлапашкият хъс. Помисли си, че може би на баща му ще му бъде приятно да види в този прошарено — ржав чичка с бръчки по лицето своето предишно обично хлапе, и започна леко да пришпорва питъра си, натискайки педалите. Двигателят ръмжеше. Те изскачаха на завоите, сякаш за да продължат да летят към небето и към пропастта, но воланът рязко се извърташе, питърът също и със

скриптенe на две колела — с другите две във въздуха — се вписваше в завоя.

— Браво! — каза баща му, когато влетяха в двора на „Каховка“ и заковаха моментално и точно в квадрата на паркинга.

Резиденцията на Лучников — старши неслучайно се наричаше „Каховка“. Точно преди десет години Андрей донесе от поредното си пътуване до Москва няколко грамофонни плочи. Баща му снизходително слушаше съветските песни, но внезапно скочи, поразен от една от тях.

Каховка, Каховка — любима винтовка...

Лети мой куршум огнелик!

.....

Атаката вреше, звънтяха куршуми

и търсеха наште глави...

А виждах момиче в шинел, как без думи

в дима през Каховка върви...

*Ти помниш, другарю, как в боя нестихващ
с теб рамо до рамо вървим!*

И нейните сини очи се усмихват

на двама през гъстия дим^[2].

Баща му изслуша песента няколко пъти, после известно време седя мълчаливо и едва тогава изрече мнението си:

— Стиховете, право да си кажем, не са съвсем грамотни, но колкото и да е странно, тази комсомолска романтика ми напомня собствената ми младост и нашия юнкерски батальон. Защото и аз съм се бил в същата тази Каховка... И едно наше момиче, Верочка, княжна Волконская, вървеше с шинел... из горящата Каховка...

Странно, но факт — съветската „Каховка“ стана любима песен на стария вревакуант. Лучников-младши, разбира се, с удоволствие подари плочата на баща си — още една стъпка към Идеята за обща съдба, която проповядваше. Арсений Николаевич я презаписа на магнетофон и я изпрати в Париж, на тамошните батальонци: „Ти помниш, другарю, как в боя нестихващ...“ И от Париж пристигнаха

възторжени отзиви. Именно тогава старият Лучников нарече новата си къща на Сюрю Кая „Каховка“.

— Не си си изгубил формата, Андрюша.

Бащата и синът постояха минутка на слънцето, оглеждайки се със задоволство. Стени с различна височина на различни сгради ограждаха двора — галерии, вити стълби, прозорци на различни нива, дървета в каци и скулптури.

— Виждам, че си се сдобил с нещо ново — каза Андрей. — Ернст Неизвестни...

— Купих тази работа по каталога чрез агента ми в Ню Йорк — каза Арсений и добави предпазливо: — Неизвестни сега живее май в Ню Йорк?

— Уви — отвърна Андрей, приближи се до „Прометей“ и сложи ръка отгоре му. Колко пъти беше виждал и докосвал тази скулптура в ателието на Ерик — отначало на „Трубная“ после на улица „Гиляровский“.

Влязоха в къщата и по тъмния коридор с африкански маски по стените излязоха в югоизточната терасовидна, многоетажна част на сградата, надвиснала над долината. Появи се древният Хуа, който тикаше пред себе си количка с напитки и плодове.

— Ю уелкъм, Андрюса, синцето ми, ес юзуал то ся знай — просъска той през остатъците от зъби, които приличаха на камъни в устието на Яндзъ.

— Виждаш ли, не минаха и четирийсет години, и Хуа вече научи руски — каза баща му.

Китаецът ситно-ситно се затресе в щастлив смях. Андрей го целуна по кафявата буза и взе огромната чаша с „Водкати“.

— Направи ни кафе, Хуа.

Арсений Николаевич отиде до перилата на верандата и извика сина си — погледни надолу, — сиреч там имаше нещо интересно. Андрей Арсениевич погледна и едва не изпусна чашата: там, долу, в края на басейна стоеше собственият му син — Антон Андреевич. Източената и тънка като на дядо му фигура, русолявите космалаци, прихванати на челото с тънко кожено ремъче, вулгарно яркият бански почти до колената. В разпусната нагла поза на стълбичката на басейна бе застанала издънката на Андрей Арсениевич, неговият единствен

син, за когото не беше чувал нищо повече от година. Във водата пък плуваха две кръшни момичета, и двете абсолютно голи.

— Довтасаха снощи пеша, с отънели раници, мръсни... — бързо, сякаш се извиняваше, забърбори Лучников — старши.

— Май са се поизмили вече — възсухо реагира Лучников.

— И си отядоха — засмя се дядото. — Бяха гладни като акули. Доплавали от Турция с рибарите... Извикай го, Андрей. Опитайте все пак...

— Анто-о-ошка! — изкрещя Лучников така, както бе викал някога, сякаш съвсем наскоро, едва ли не вчера, когато в отговор на този вик синът му тутакси се втурваше към него с огромни скокове като любимо весело куче.

Неочаквано същото стана и сега. Антон скочи във водата, с бесен кроул прекоси басейна, изскочи от другата страна и се втурна нагоре по стълбата, крещейки:

— Хай, дяд!

Сякаш нищо не се бе случило помежду им: всичките тези отворителни сцени, разводът на Андрей Арсениевич с майката на Антон, взаимните обвинения и дори няколкото плесници; сякаш хлапакът не се беше губил цяла година из кой знае какви бардаци по света.

Прегърнаха се и както някога се посборичкаха, размениха си по някой и друг боксов удар. С крайчеца на окото си Лучников виждаше как дядото сияе. С другия край забелязваше как от басейна излизат двете хубавици, как навличат върху детеродните си органи нищожни ярки бански гащенца и как бавно тръгват нагоре, палейки цигари и бърборейки помежду си. За сутиени явно и през ум не им минаваше — дали защото нямаха, или пък изобщо не се сещаха за такова нещо?

— Запознайте се с баща ми, приятелки — каза на английски Антон на момичетата. — Андрей Лучников. Дяд, запознай се, това е Памела, а това — Кристина.

Те бяха много хубавички и младички, може би по-големи от деветнайсетгодишния Антон, но не с много. Памела, блондинка с разкошна грива избелели от слънцето коси, с идеални, сякаш скулптирани стегнати гърдички. „Калифорнийска семка, като Фара Фосет“, помисли си Лучников. Кристина беше шатенка и гърдите ѝ (какво да се прави, като именно гърдите на момичетата привличаха

вниманието на Лучников: той не общуваше чак толкова често с прогресивната младеж), гърдите ѝ не бяха толкова идеални, колкото на приятелката ѝ, но много предизвикателни, с щръкнали розови зърна.

Момичетата съвсем вежливо казаха „Nice to meet you“^[3] — Кристина имаше някакъв славянски акцент — и силно, по мъжки стиснаха ръката му. Подчертано не обръщаха внимание на полюшващите им се гърди и сякаш предлагаха и на околните да не им обръщат внимание — сиреч какво по-естествено от една част от човешкото тяло? — и от тази подчертаност, а може би просто от глад старият приятел на Лучников се размърда в панталона му, та дори го ядоса: пак надигаше глава проклетата, уж вече изживяна в безумния летеж на дните зависимост.

— Сигурно сте от Уименлиб^[4], бейби? — попита той момичетата.

Яростно възмущение. Момичетата дори подсвирнаха.

— Не сме ви бейбита — дрезгаво рече Кристина.

— Male chauvinist pig^[5] — изръмжа Памела и бързо, развълнувано заговори на приятелката си: — Тази гадост вече не може да се изчисти от тяхното поколение. Обърни внимание, Кристи, как той произнесе тази гнусна думичка „бейби“. Като във филмите от петдесетте години, като войник на някакви проститутки!...

Лучников облекчено се разсмя — значи са просто обикновени глупачки! Приятелчето в панталона му също веднага се успокои.

— Момчета, не се сърдете на моя дядди — каза Антон. — Той наистина си пада малко олдтаймър^[6]. Просто вие го развълнувахте с циците си.

— Извинете, джентълмени — каза Лучников на момичетата. — Наистина изтърсих глупост. Греховете на миналото. Почувствах се малко като в бардак. Защото аз съм именно недодялан войник от петдесетте.

— Ще обядваме ли, господа? — попита Арсений Николаевич. — Тук или в трапезарията?

— В трапезарията — каза Антон. — Тогава момичетата може би ще се облекат. Инак горкият ми татко няма да може да преглътне дори залък.

— Или ще изям нещо, дете не бива — избъбри Лучников.

Бащата и синът седнаха на шезлонги един до друг.

— И къде ходи през цялата тази година? — попита Лучников.

— Питай къде не съм ходил — с хлапашки тон отвърна Антон.

Момчето направи знак на Хуа и той му донесе съдрани, разръфани дънки. Антон извади от джоба им метална кутийка от холандски пури „Вилем II“ и от нея — саморъчно свита цигара. Ясно — пушим грас^[7]. Именно в присъствието на баща си да запалиш грас — ето това се казва свобода! Нима си е мислел някога, че ще го потискам, ще го мачкам, лицемерно ще го ограничавам? Нима той, както и тези две глупачки, ме смята за човек от петдесетте? По целия свят ме смятат за човек, който определя атмосферата и настроението именно на днешния ден, и само собственият ми син е намерил помежду ни generation gap^[8]. Не е ли твърде примитивно? Във всички семейства се говори за „разрив между поколенията“, значи сега и ние трябва да имаме такова нещо? Може би той не е твърде умен? Губи му се малко откъм вкус? На кого се е метнал стоя едър нахален нос? Ниско, обрасло отстрани чело — като на майка му. Носът обаче чий е? Не, няма как да отрека, брадичката е моя, имаме и огледални бенки: аз — под лявата ключица, той — под дясната, аз — вдясно от пъпа, той — вляво, а фигурата му е от Арсений.

— Сега ще те попитам къде не си ходил — усмихна се Лучников.

— В Щатите не си ли ходил?

— От единия бряг до другия — отвърна Антон.

— В Индия?

— Четирийсет дни живях в ашрам. Ходихме дори до Тибет, промъквахме се през китайските постове.

— Кажи, Антошка, а с какво живея през цялата тази година?

— В какъв смисъл?

— Ами с какви пари ядеше, пиеше? С една дума, с какво се препитавахте?

Антон избухна в смях, леко театрален.

— Леле, татко, какви въпроси! Повярвай ми, това сега не е проблем за... ами за такива като мене, за нашите. Обикновено живеем в комуни, понякога работим, понякога просим. Освен това, знаеш ли, ти, разбира се, няма да повярваш, но станах много приличен саксофонист...

— И къде си свирил?

— В Париж... в метрото... знаеш ли, там на кореспонденс^[9] за „Шатле“...

— Дай да си дръпна — помоли Лучников.

Антон си спомни, че пуши, и веднага демонстрира специфичната разпуснатост, една такава особена елегантна полуотнесеност.

— Това... между другото... е от Мароко... — смотолеви той с уж заплитащ се език.

Хлапе си беше все пак.

— Разбрах — каза Лучников, взе наслюнчения фас и смукна сладникав дим. Сладък боклук.

— Ха, виж колко странно, чак сега забелязах, че ти задавам въпроси на руски, а ти ми отговаряш на яки — той внимателно разглеждаше сина си. Все пак красиво момче, много красиво.

— Това е езикът на моята страна! — неочаквано разпалено извика Антон. От веселото настроение не остана и следа. Очите му пламнаха. — Аз говоря езика на моята страна!

— Аха, сега разбирам! Значи такива са днешните ни идеи?

— Слушай, атац, ти пак ме поднасяш. Виждам, че така и не си се научил да разговаряш с мен сериозно. Яки! — нотката на враждебност, на онази стара, едногодишна враждебност се появи в гласа на Антон. — Яки! Яки, атац!

Атац, тоест баща, типична думичка „яки“ — смесица от татарско и руско.

На вратата на трапезарията долу се появи фигурата на дядото.

— Момчета, хайде на обяд! — извика той.

Антон се надигна от шезлонга и тръгна по верандата, подскачайки на един крак, като в движение си обуваше дънките. Обърна се:

— Да, забравих да ти кажа, че ходих и в твоята Москва.

— Така ли? — Лучников стана. — Е, и как ти се видя Москва?

— Бълвоч — с удоволствие изрече Антон и почувствал, че диалогът е завършил в негова полза, много се развесели.

Дядото явно се любуваше на внука си. На вратата на трапезарията Антон приятелски побутна Арсений с рамо. Лучников-среден се позабави.

— Арсений, ти ме помоли да дойда непременно днес заради него, нали? Да не би утре да вдига гълъбите?

— Не, не. Антошка не ми е казвал нищо за плановете си. Не мисля, че тази троица ще ни напусне толкова бързо. Момичетата са за пръв път на Острова. Антошка предвкуша ролята на екскурзовод. Новата култура „яки“ и животът на руските мастодонти. Пък и Коктебел с неговите вертепи е под носа им. Мисля, че ще е достатъчно за една седмица на младите американчета.

Арсений Николаевич уж се подсмиваше, но Андрей Арсениевич забеляза, че очите на баща му са сериозни и сякаш изучават физиономията му. И това не беше присъщо на стария Лучников и изглеждаше плашещо.

— Защо тогава ми каза „непременно“? Просто така? Без да влагаш специално значение?

„Ще е най-лошо, ако отговори «Просто така», «Без специално значение» — помисли си Андрей Арсениевич.

— Вложих специално значение — усмихна се баща му, сякаш отгатнал хода на мислите му. — Днес съм поканил на обяд Фреди Бутурлин.

— Че аз го виждам всеки ден в Симфи! — възкликна Лучников.

— Ще трябва довечера да си поговорим тримата — с неочаквано твърд тон, като президент в кризисни исторически моменти, изрече Лучников-старши.

Влязоха в трапезарията, едната стена на която беше стъклена и разкриваше гледка към морето, скалата Хамелеон и нос Крокодил. Около трапезата вече бяха насядали Памела, Кристина, Антон и Фреди Бутурлин.

Бутурлин беше член на Министерския съвет, а именно помощник на министъра на информацията. Петдесетгодишният цъфтящ потомък на древен руски род, за приятели и избиратели Фреди, а за вревакуанти Фьодор Борисович, член на партията к-д^[10] и на спортния клуб «Руски сокол», а всъщност плеейбой без каквито и да било особени идеи, Бутурлин навремето беше слушал лекциите на Лучников-старши, а пък по едно време беше хойкал по мадами с Лучников-среден, така че ги смяташе за най-добрите си задушежни приятели.

— Хай, Ендрю! — разтвори той обятията си.

— Здравсти, Федя! — отговори Лучников «според правилата на московския жаргон».

Памела и Кристина — Боже! — се бяха преобразили: и двете бяха с рокли! Вярно, роклите им бяха по новата мода — тензухени, прозрачни, че и с тънички презрамки, но все пак зърната на младите особи бяха прикрити с някакви пъстри апликации. Антоша седеше гол до кръста, само леко беше посресал назад космалаците си и ги беше вързал на понитейл^[11].

Седмият участник в гощавката беше икономът Хуа. Той даваше нарежданията си в кухнята и на сервитьора Хаври, но от време на време също сядаше на масата, като един вид демонстрираше, че и той е член на семейството, извърщаше спеченото си лице според течението на разговора, грееше щастливо, попиваше всяка дума. Не щеш ли, в разговора намесиха и неговото име.

— Хуа е стар тайвански шпионин — каза за него Антон на момичетата. — Това е естествено, Крим и Тайван са двама братя от разстояние. В семействата на вревакуантите се смята за шик да имаш в дома си китайска агентура. Хуа ни шпионира вече четирийсет години, стана член на семейството.

— Какво значи «вревакуанти»? — Памела прелестно сбърчи носленце.

— Когато през 1920 година болшевиките изритали моето деденце и славното му войнство от Континента, белите офицери на остров Крим започнали да наричат себе си «временни евакуанти». Временен is temporary in English. После се появило съкращението «вр. евакуанти», а вече през петдесетте години, когато идеята за Възраждане на Светата Рус вече е била силно помрачена, се утвърждава думата вревакуант, нещо като националност.

Баща и дядо Лучникови се спогледаха — на Антон наистина му харесваше ролята на екскурзовод. Фреди Бутурлин се разсмя пиянски развеселено: или наистина си беше пийнал преди обяда, или пък му се струваше, че със «соколското» си плейбойско яке, а и в присъствието на хубави мацки трябва да изглежда именно леко пийнал.

— Ноу, Тони, ноу, плиз донт^[12]... — закани се той с пръст на Антон. — Не заблуждавай пътешественичките. Вревакуантите, май янг лейдис^[13], не са нация. По националност ние сме руснаци. Именно ние сме истинските руснаци, а не... — на това място юначният «сокол» хлъцна, явно спомнил си, че е и член на кабинета, и завърши фразата дипломатично: — ...а не други хора.

— Искате да кажете, че вие сте елитът, призван да управлява народа на Крим?! — подвикна Антон, надвесен над масата.

«Какво така е започнал да блещи очи, помисли си Лучников. Дали не е следствие от наркотици?»

— Не вие, а ние — лукаво се закани на Антон Бутурлин с вилицата, на която се полюшваше великолепен шримп^[14]. — Да не би да се делиш от нас, Тони?

— Нашият Антон е представител на културата «яки» — позасмя се Лучников.

— Яки! — извика Антон. — Бъдещето на нашата страна е в яки, а не в отмиращото племе на вревакуантите или в оялите се молли, или в изсъхналите англичани! — той отмести чинията си с лакът и занарежда, обръщайки се към момичетата: — Яки е нещо хубаво, то е нещо средно между «якшъ»^[15] и «окей», това е формиращата се сега нация на остров Крим, съставена от потомци на татари, италианци, българи, гърци, турци, на руските войски и британския флот. Яки е нация на младежта. Това е нашата история и нашето бъдеще и ние пет пари не даваме за марксизма и монархизма, за Възраждането и за Идеята за обща съдба!

След тази пламенна тирада на масата се възцари напрегнато мълчание. Момичетата седяха с вкаменени физиономии, дясната буза на Кристина беше издута — явно в устата ѝ имаше нещо несдъвкано, нещо вкусно.

— Моля да ни извините, уважаеми лейди — наруши мълчанието Арсений Николаевич. — Може би не всичко ви е станало ясно. Това е вечният спор между славяните в островни условия.

— Ние пък пет пари не даваме за вашите проблеми — избъбри Кристина през несдъвканото и бързо започна да дъвче.

— Браво! — каза дядото. — Предлагам цялата компания да зарежем битката на идеи и да се върнем към реалността. Реалността е пред вас. В центъра на трапезата е омарът, вляво от него има различни сосове. Вече опитахте салатата със стриди. Позволявам си да привлека вниманието ви към ето тези прозрачни листенца балаклавска шунка, тя не отстъпва на италианската «прошутто». Ей там в кристалната съдинка има черна купчинка с резенчета лимон — усмивка от историческата ни родина, супервалутен хайвер. Шампанското «Нова светлина» не се нуждае от реклама. На бой, господа!

Последва много симпатичен, съвсем нормален обяд, по време на който цялата атмосфера се изпълваше с весел лек алкохол, и не след дълго всички започнаха да си задават въпроси един на друг, без да очакват отговор, както и да отговарят, преди да са ги питали, а когато поднесоха кафето, Лучников почувства на коляното си босото стъпало на Памела.

— Този тип — бърбореше златната калифорнийска хубавица и го бучкаше с пурата, извадена от устата на Фреди Бутурлин. — Този тип прилича на реклама на «Марлборо».

— А този тип — отмятайки тензухената си пола, Кристина приседна с голо дупе върху костеливия skut на дядо Арсений, — а този тип прилича на пастир на целия ни род. Пастирът на бялото племе! Дънковият Мойсей!

— Ей, мадами! Я да не закачате прадедите ми! — крещеше Антон. — Тате, може ли да взема твоя турбо? Не може? Как му казваха на това в твоята Москва — «скръндза» ли? Ти си един дърт «скръндза»! Дядо! Дай ми за един час ролса! Скръндзи със скръндзи такива! Вревакуанти! Яки биха свалили от гърба си и последната си риза!

— Ще ви дам ландроувъра с веригите — каза дядо Арсений. — Инак ще се катурнете от серпантината в залива.

— Ура! Тръгваме! — младежите станаха и с танцови стъпки, пляскайки с ръце и припявайки модерната този туристически сезон песничка «Град Запорожие» се оттеглиха.

Преди да тръгне, Памела нахлупи на главата си изисканата лятна капела на помощника на министъра на информацията.

*Ей го Запорожие!
Санитейшън фри!
Мутри невъзможни,
Братя, же ву при!^[16]*

Руско-англо-френският хит заглъхна нейде из покоите на «Каховка». Възрастните останаха сами.

— Тези мацки са способни да направят на пух и прах целия ти замък, Арсений — каза Лучников. — Откъде ги е докарал?

— Каза ми, че се е запознал с тях завчера в Истанбул.

— Завчера? Прекрасно! А кога е станал яки националист?

— Мисля, че днес сутринта. Близо два часа си приказваха в морето с моя лодкар Хайрам, който е активист на «Яки-Фючъ-Туганер център».

— Бива си го сина ти, Андрюшка — изломоти вече съвсем пияният Бутурлин. — Търсещ, буден, с какви момичета другарува само. А пък моите мерзавци костюмари само се шматкат из салоните на вревакуантите, цигулка, пиано, свирят разни идиотщини от Хайдн до Стравински... нали разбирате, духовен елит... Гадост! В къщи вечните звуци са все тези — Рахманинов... Хендел... ужас... не пият, не се кандилкат...

— Е, Фреди, стига вече — каза Лучников-старши. — Сега сме сами.

Фреди Бутурлин веднага се вчеса, оправи си якето и каза:

— Готов съм, господа.

— Хуа, изключи телефоните — помоли Арсений Николаевич.

— Ама вие още ли не сте си инсталирали магнитен изолатор? — попита Фреди. — Препоръчвам ви го. Скъп е, но пък елиминира всички «бръмбари».

— Какво значи всичко това? — попита Лучников.

Ядоса се. Двама вече знаят някаква тайна, която се канят да поднесат на трети, несведущ. Щеш не щеш, но в тези минути се чувстваш избудалкан.

Вместо да отговори, Арсений Николаевич ги поведе към така наречените частни покои на къщата си, тоест натам, където всъщност живееше. Тук стаите бяха облицовани с тъмна дъбова ламперия, по стените висяха старинни портрети на рода Лучникови, част от които бяха успели да се евакуират още през 20-а, а друга част бяха измъкнати вече по различни криви и прави пътеки от Совдепия^[17]. Навсякъде имаше библиотечни шкафове и лавици с книги, атласи, албуми, стари географски карти, старинни глобуси и телескопи, модели на ветроходни кораби, статуетки и снимки на любимите коне на Арсений Николаевич. Над писалището беше окачена снимката на една суперзвезда — любимеца на Лучникови, петгодишния жребец от кримска порода Варяг, който бе взел няколко награди на състезания в Европа и Америка.

— Тия дни имах посетител от Москва — каза Арсений Николаевич. — Истински познавач на конете. Евреин, но изключително интелигентен човек.

Андрей Арсениевич се позасмя. Сигурно с нищо не би могло да се премахне вревакуантското високомерие по отношение на евреите. Дори либерал като баща му се изпускаше от време на време.

— Та, знаете ли, този господин е замислил да води в някакво тяхно списание рубрика «Из живота на забележителни коне». Чудна идея, нали?

— И какво? — повдигна дворянската си вежда Бутурлин.

— Сигурно са й ударили балтията? — мрачно промърмори Андрей.

— Именно тази дума употреби моят посетител — каза Арсений. — Главният редактор й ударил балтията.

Андрей се разсмя:

— Евреите измислят, руснаците «удрят балтията». Сега ситуацията там е такава.

Тримата се отпуснаха в кожените фотьойли около ниската кръгла маса. Хуа донесе портвайн и пури и се разтвори в стената.

— Е, какво е станало? — Лучников все повече се ядосваше и нервираше.

— Андрей, срещу теб се подготвя покушение — каза баща му.

Лучников облекчено се разсмя.

— Ха, така си и знаех, ще започне да се кикоти — обърна се към Бутурлин Арсений Николаевич.

— Арсений, сигурно ти се е обадил някой изкуфял старец от «Вълчата сотня^[18]»? — задъхваше се от смях Лучников. — В «Куриер» и ден не минава без такива обаждания по телефона. Чекистко копеле, курва кремълска, чифутски подгласник... как ли само не ме наричат... ще те удушим, ще те удавим, ще те обесим за топките...

— Сега е много по-сериозно, Ендрю — с тези думи и гласът на Бутурлин стана много по-сериозен.

— Сведенията дойдоха направо от СВРП — студено и сякаш отчуждено Арсений Николаевич започна да излага тези сведения. — Дясното конспирирано крило на Съюза за възраждане на родината и престола е взело решение да те премахне и по този начин да ликвидира днешния «Куриер». Съобщи ми го стар приятел, един от още живите

наши батальонци, но... — устата на Лучников-старши леко потрепна в гълчето, — ...но, уверявам те, още не е изкуфял. Ти прекрасно знаеш, Андрей, че твоят «Куриер» и ти самият страшно дразните десните кръгове на Острова...

— Сега вече май и левите — обади се и Фреди Бутурлин.

— Та така, моят стар приятел също винаги се е възмущавал от твоята позиция и от Идеята за обща съдба, която той нарича просто съветизация, но сега е дълбоко потресен от решението на десните в СВРП. Смята, че това е метод на червените и кафявите, заплаха за нашата демокрация, и ето защо иска да попречи на това, като поставя на по-заден план нашите приятелски отношения. Сега ти, Федя, изложи, ако обичаш, твоите съображения.

Още щом спря да говори, Арсений Николаевич скочи от фотьойла и закрачи по килима, сякаш леко прегъвайки се в коленните стави.

Лучников седеше мълчаливо с незапалена пура между зъбите. Мракът висеше на меки гънки вдясно до слепоочието му.

— Андрюша, ти знаеш върху какво буре с барут живеем, в каква клоака се превърна нашият остров... — започна помощникът на министъра на информацията Фреди Бутурлин. — Трийсет и девет са само регистрираните политически партии. Маса екстремистки групи. Идиотската мода на марксизма се разпространява като инфлуенца. Сега всеки богаташ яки изписва за украсяване на вилата си събрания съчинения направо от Москва. Вревакуантите четат Братя Медведеви. Моллите цитират Енвер Ходжа. В една английска къща присъствах дори на декламация на стихове от Мао Дзъдун. Островът гъмжи от агентура. Си Ай Ей^[19] и Ка Ге Бе действат едва ли не открито. Размекващият транс на разведряването. Всичките тези нескончаеми делегации на приятелството, на културното, техническото, научното сътрудничество. Безвизови граници, безмитна търговия... — всичко това, разбира се, невероятно обогатява населението ни, но ден след ден ние се превръщаме в международен вертеп бетер Хонконг. С правителството не се съобразява никой. Демокрацията, която Арсений Николаевич и компания изтръгнаха от Барона през 1930 година, сега е доведена до абсурд. Май единствената институция, запазила и до днес смисъла си, са въоръжените ни сили, но и те започват да се разкапват. Наскоро имаме извънредно заседание на кабинета, когато

ракетчиците от Северния укрепрайон поискаха да се създаде профсъюз на военните. Представи си една стачкуваща армия. На кого е потрябвала? По данни от ОСВАГ^[20] шейсет процента от офицерския състав са абонирани за твоя «Куриер». Тоест те четат вестник, който на всяка своя страница отхвърля самия смисъл на съществуването на руска армия. Разбираш ли, Андрей, в друга, по-нормална обстановка твоята Идея за обща съдба би била само една от идеите, правото за чието изразяване — на всякакви идеи! — е дадено от конституцията от 1930 година. Сега Идеята и нейният активен пропагандатор «Куриер» се превръщат в реална опасност не само за амбициите на нашите мастодонти, както ти ги наричаш, но и за самото съществуване на държавата и на демокрацията ни. Помисли, та нали ти, проповядвайки обща съдба с великата родина, възпитавайки у гражданите комплекс за вина пред Русия, комплекс за вина заради неучастието ни в нейните страдания и, както казват те там, велики постижения, помисли сам, Андрей, та така ти проповядваш капитулация пред червените и превръщане на нашата славна бананова република в Кримска област. Само си представи този кошмар — обкоми, райкоми...

— Не разбирам, Федя — прекъсна го Лучников. — Ти какво, подготвяш ме за покушението ли? Доказваш целесъобразността му? Какво пък, не ти липсва логика.

Тежест наля цялото му тяло. Тялото — оловна джунгла, душата — подгонена лисица. Мракът сега висеше като овално тяло около уютния абажур. Тази гадина Бутурлин, докато ми глаголства тук и развива държавни съображения, СВРП вече разработка планове за хайката. За мен. За едно живо същество. Четирийсет и шест годишен ерген, реклама на цигарите «Марлборо», любител на бързото шофиране, пиянде, сластолюбец, самотен и нещастен, той скоро ще бъде надупчен от картеча на машингъна^[21]. Да ти дожалее до сълзи за момчето Андрюша. Тате и мамо, за какво ме учихте на гами и ме хранехте с каша «Нестле»? Край.

— Засрами се, Андрей! — кресна Бутурлин. — Рисувам ти общата картина, за да си изясниш степента на опасност.

Той си изясни степента на опасност. Съвсем точно. Наистина не беше нужно баща му да назовава стария си приятел по име, той веднага разбра, че става дума за майор Боборико и че покушението е

замислено от племенника му и съученик на Лучников Юрка, притежателя на двойното фамилно име Игнатиев — Игнатиев.

Цял живот този карикатурен тип съпровождаше Андрей. Дълго време учиха в една паралелка в гимназията, докато Андрей не замина за Оксфорд. Когато се върна на Острова в края на 1955 година, едва ли не още на първата вечеринка срещна Юрка и остана поразен как отворително се бе променил съученикът му от гимназията, фантазьорът, който обичаше да рисува разни бригантини и фрегати, този срамежлив пъпчив онанист. Беше се превърнал в едър, извънредно тромав пръч и изглеждаше много по-възрастен за годините си — с отворителна усмивка, разкриваща целите му венци и жълтите неравни зъби, с прав сноп вечно мръсна коса; един страшно креслив монологист, политически екстремист, «ултрадесен».

Тогава на Андрей не му пукаше за политиката, той си въобразяваше, че е поет, гуляеше, възхищаваше се на кипарисите и на появяващите се по онова време «климатични паравани» на Ялта, мъкнеше се из дансингите подир бъдещата майка на Антон Маруся Джерми и навсякъде, където и да срещнеше Юрка, леко му се надсмиваше.

Игнатиев — Игнатиев по онова време също се навърташе около бляскавата Маруся, но никога не ѝ се бе обяснявал в любов, никога не бе танцувал с нея, дори май и не се бе приближавал на по-малко от три метра от нея. Носеше някакви странни полувоенни одежди с вълча опашка на рамото — «Младата вълча сотня». Най-често само мрачно зяпаше Маруся от ъгъла, понякога — след два коктейла — цинично се хилеше с огромната си мокра уста, а след третия започваше гръмогласно да ораторства, уж без да обръща никакво внимание на хубавата италианка. Тогава говореше само на една тема. Сега, в следсталинските времена, сред хрущчовската бъркотия, е време да дебаркираме на Континента, време е като стоманена кама да разрежем смрадливия маргарин на Совдепията, за една седмица да стигнем до Москва и да възстановим монархията.

Когато обаче започна Унгарската революция през 1956 година, «Младата вълча сотня» остана да ораторства в уютните барове на Крим, докато младежите от либералните семейства, именно всичките тези лигльовци, стихоплетци и джазмени, организираха барикаден

отряд, взеха самолета за Виена и се промъкнаха в Будапеща право под гъсениците на наказателните танкове.

Тогава Андрей Лучников едва отърва кожата, като си плю на петите от горящия щаб на унгарската младеж, кино «Корвин». Съветски, тоест руски, куршум бе заседнал в рамото му. Потресен, обгорен, унижен от дивата танкова безпощадност на историческата му родина, той бе закаран до вкъщи от някаква шведска санитарна организация. От около тристата доброволци на Острова се завърнаха по-малко от петдесет души. Естествено, върнаха се като герои. Портрети на Андрей се появиха във вестниците. Маруся Джерми не мърдаше от леглото му. Към края на годината раните на бореца за свобода заздравяха и се състоя изключително шумна сватба, която някои естети смятат днес за зората на новата младежка субкултура.

Сред многобройните чудесни епизоди от тази сватба имаше и един от грозен по-грозен. Игнатиев — Игнатиев, приведен над масата, закрещя в лицето на Лучников: «Обаче НАШИТЕ страхотно изкормиха чифуто-маджарите!» Някои искаха да го бият, но младоженецът, сияещият и бляскав идол на младежта Андре, реши да се разберат само двамата. Извинявай, Юра, но ми се струва, че между нас има нещо излишно. Оказа се, че излишното било омразата! Сред фаянсовата тишина на клозета в нощния клуб «Blue Inn^[22]», хълцайки и треперейки, Игнатиев — Игнатиев изригна своя комплекс за непълноценност: «Мразя те, винаги съм те мразил, аристократче със синя кръв, сега ще оповръщам цялата ви сватба!»

Тогава Лучников проумя, че вижда пред себе си своя най-зъл враг, изключително опасен и защото май е влюбен в него, защото не може да го смята за свой съперник. После имаше и някакви други истерии, падания на колене, хомосексуални признания, еротични хлипания по адрес на Маруся, коварни усмивки отдалече, закани, стигащи до него чрез посредници, но всеки път през тези години Лучников забравяше за Игнатиев — Игнатиев, сякаш не съществуваше. И ето накрая — покушение срещу живота му! Къде е тук коренът — в политическата ситуация или в жлезите с вътрешна секреция?

— Добре де, изясних си опасността на ситуацията — каза Лучников. — Какво от това?

— Трябва да вземем мерки — каза Бутурлин.

Баща му мълчеше. Стоеше в ъгъла, гледаше замиращото в здрача море и мълчеше.

— Съобщи в ОСВАГ — каза Лучников.

Бутурлин се изкиска.

— Това е несериозно, знаеш го.

— Какви мерки мога да взема — сви рамене Лучников. — Да се въоръжа? Аз и без това като същински Бонд не се разделям с беретата.

— Трябва да промениш насоката на «Куриер».

Лучников погледна баща си. Той мълчаливо се премести до другия прозорец, дори не се извърна. Залезните небеса над хълмовете изобразяваха битка на платноходен флот. Лучников стана, взе една бутилка и две пури и тръгна да излиза от кабинета. Бутурлин му прегради пътя.

— Андре, ама аз не ти говоря за коренна промяна, за завой на 180 градуса... Нарушаването на правата на човека... насилието над художниците... та нали всичко това наистина го има... няма да има нужда да лъжеш... та ти публикуваш такива неща... но ги осветляваш някак отвътре, някак си... сякаш си един от тях, някакъв либерален «съветник»... Та самият ти, признай си, Андрей, всеки път, когато се връщаш от там, се тресеш от отвращение... Разбери, няколко такива материала — и приятелите ти ще могат да те защитят. Тогава твоите приятели ще могат да казват: «Куриер» е независим вестник на Временната зона за евакуация, долу ръцете от Лучников. Сега, извинявай, Андрей — гласът на Бутурлин изведнъж се наля с исторически чугун, — сега твоите приятели не могат да кажат това.

Лучников леко го избута и отиде до вратата. На излизане успя да забележи как Бутурлин разперва ръце — сиреч това е то, аз направих каквото можах. Баща му не промени позата си и не го извика.

Той напусна «частните покои» и отиде в своята «куличка», отвори вратата на стаята, която винаги го очакваше, и известно време стоя там мълчаливо в мрака, с бутилка в ръката, стискайки двете пури между пръстите. После бавно вдигна завесите. Лумвания на ветроходна битка отвъд плоските скали на Библейската долина. Легна на дивана и започна машинално да следи бавните движения на деформираните и частично горящи фрегати. После видя на рафта над главата си малкия магнетофон, до който можеше да се пресегне, без да променя позата си, и това го съблазни да натисне копчето.

Тутакси сред черноморската тишина избухна заряд от отвъдни звуци, говор на странна тълпа, крясъци на чужди птици, напирасщо свистене на мразовит вятър, далечен рев на груби мотори, някакво скриптене, удари на пневматични чукове, някаква идиотска музика — всичко беше чуждо, омразно и далечно и това беше земята на неговите прадеди, комунистическа Русия, и на този свят за Андрей Лучников нямаше нищо по-близко и родно.

Истеричен женски глас прорязва като електрически трион цялата тази мешавица от звуци: «Молете се, мили мои, молете се, сладки мои! Нямайте си храм, застанете в ъгъла и се молете! Нямайте икона, молете се на небето! Няма по-добра икона от небето!»

Миналата зима в Лондон Лучников, не щеш ли, си купи място в евтиния круиз «Магнолия» и пристигна в Съюза. Не се обади на никого от московските си приятели, пътешестваше с групата западни еснафи из старите градове — Владимир, Суздал, Ростов Велики, Ярославъл — и не съжали: «Интурист» обслужваше англичаните изключително зле, караше ги да киснат с часове по гарите, натикваше ги в общи вагони, доста често ги хранеха в обикновени гостилници — едва ли някога Лучников се бе доближавал толкова плътно до съветската реалност.

Беше направил този запис случайно. Както се разхождаше около Успенския храм във Владимир, чу тази религиозна фанатичка. В парка около храма се мъдреха грозни павилиони, боядисани в отвратителни цветове — място за игри на «дечурлига», май учениците бяха във ваканция. Изображения на ракети и космонавти. Къщата насреща беше украсена с умопомрачително неразбираем лозунг: «За петилетката на качеството — работническа гаранция». Влачат се препълнени тролейбуси, безкрайна върволица от камиони, неизвестно защо предимно празни. Голяма чугунена ръка, протегната във вдъхновен порив. И не щеш ли — тая религиозна истеричка и ето че, както си отвърнал очи от животворната съвременност, виждаш пак неизменните руски старици край олющената стена на храма, ятата врани, виещи се над кубетата, подпухналата истеричка и малоумния Серьожа, Божия човек, който пуши «Беломор» и се тресе до жената, защото тя му е родна майка вече цели четирийсет години.

— Погледнете Серьожа, сладки мои! Постилам му на кревата, а аз спя на пода, защото той е Божия човек. Серьожа се храни с котките и

кучетата, защото всички сме твари Божии и той ни учи — не обиждайте природата, сладки мои!

Лучников стоеше с касетофон в джоба сред бабичките. Те вадеха корави франзели и ги пъхаха в торбата на малоумните. Подпухналата жена бързо прекръстваше всички благодетелки и викаше все по-пронизително:

— Не ругайте евреите! Евреите са народ Божи! Врагове са тия, дето ви учат да ругаете евреите, а вие нали сте невежи, ги слушате. Не евреин е продал Господа ни, а човек, а и всички апостоли са били евреи!

Приблужи се милиционер — какво се говори тука за евреи, — приближиха и млади девойчета с пухкави шапчици — ама гласище вади бабата, а!, — но нито единият, нито другите се намесиха, пристъпваха мълком от крак на крак и слушаха истеричката.

— Миличките ми! Сладичките ми! Не ругайте евреите!

...Платноходната битка избледняваше, фрегатите изтляваха, угасваха като въгленчета в нарастващия мрак, но сянката, плъзнала по стената, още се виждаше. Беше отминала, изчезнала и пак се беше върнала. Поспряла в трепетна поза, сянката на тъничкото девойче след малко бутна вратата и се материализира вътре в стаята като Кристина.

— Хей, Марлборо! Тук ли сте?

Хулиганската ѝ ръка не се лута дълго и скоро безпогрешно спря на търсеното място, улови езичето на ципа. В тъмното той виждаше над себе си светещите очи на Кристина и засмяната ѝ уста, двете редички проблясващи зъби. После косите ѝ се люшнаха надолу и скриха започващия момински пир. Едно докосване на хлъзгавата мекота и той веднага усети мигновена и мощна ерекция.

— ...Благодаря ви, милички! Господ да ви пази! А който иска да види баба Евдокия, да хване автобуса до спирка Колядино, после до Първа петилетка километър пеша, а нашата къща със Сергунчик е последната! Да ви благослови Господ! Господ здраве и мир да ви дава, сладки мои! Утоли, Божа майко, нашите скърби!

Мляскането на размекнатия сняг под краката, усиливаща се музика — «до най-далечната планета не е и толкова далеко...» Музиката утихва, гърленият кикот на Серьожа, радостта на олигофрена — получил е цигара, животински звуци, собственият му глас.

— Може ли да дойда с вас?

— Ам ти кой си? Не си ли от наш'те? — гласът на баба Евдокия веднага надви всички гласове. Ето така някога са събирали огромни тълпи, без никакви микрофони; специални гласови данни имат руските религиозни фанатици.

— Не, руснак съм, но от Крим.

— Да те благослови Господ! За к'во ти е да идваш с нас?

Неясно мляскане, охкане, пъшкане — качването в автобуса. Креслив глас, почти като на истеричката, обаче през микрофон:

— Граждани, купувайте си билети!

— Но как говорят всички там, нима на руски?

...Кристина искаше да доминира, но Лучников не обичаше амазонките и след кратко боричкане вековната несправедливост възтържествува — момичето бе притиснато от планината мускули. Една предателска мисъл, честта спътница на Лучниковите безобразия — «Ами ако взема, че падна?» — се мярна и сега, но момичето навреме се предаде и тъничко и жално застена, предавайки се под властта на свинското племе на мъжете, а той, ободрен от капитулацията, мощно навлезе в сладките и влажни владения.

— Предайте за едно билетче. Къде се натискате? Абе какви хора сте? Ох, какъв народ се навъди — зверове! Ухм-ухм-ухм — Серьожа... Искате ли да гризнете франзелка, ябанджията? Следваща спирка — автогарата! Ау-ау-ау, абе накъде кара тоя? Поледица... Искам да ви попитам нещо, майко Евдокия. Чакай, гълъбе, първо аз да те попитам: как сте с продуктите в Крим?

Съскането на пневмосистемата — отварят се вратите. Нахлува гълчавата на автогарата, викове — започва битката около качването.

— Прощавайте, откъде взехте портокалите?

...Лучников си забрави годините и в тази самозабрава се заигра със слабичката, но гъвкава, простенваща и подвикваща Кристина, като ту я мъчеше като нагъл млад войник, притискаше я, натикваше я дълбоко в дивана и я блъскаше в стената, ту внезапно се изпълваше с бащински чувства и нежно галеше мократа кожа, ту пък внезапно тя порастваше и му заприличваше на майка, а той виждаше себе си като дете и тогава започваше да смуче ушенцата ѝ, ключиците и в тези паузи набираше сили, за да се превърне отново във воин завоевател.

...Тънко мъжко гласче говореше на съседа си:

— Пътувам значи със сестра ми за Рязан и, не щеш ли, във вагона се качват пияни младежи. Викат на сестра ми — айде с нас, маце, и значи почват да ѝ пускат ръце. Чупката, викам, момчета, не пречете на хората да си почиват. Те ме цапардосаха по окото и си тръгнаха. Та седя аз и си викам: каква несправедливост. Качва се тогава във вагона приятелят ми Козлов, двамата излизаме и тръгваме да търсим онези момчета. В съседния вагон ги намерихме. Ха сега да си поприказваме с добро! Тогава един от онези избива прозореца с лакът, изважда оная, дългата работа от стъклото — отворен го раздава! — и започва да ни плаши с Козлов с нея, а другите не ни пускат да излезем. И ето ви плачевните резултати — едва вчера ме изписаха от травматологията, а Дима още е вътре.

Гласецът постоянно се губеше, внезапно го заглушаваше шумолене на вестник или кашлица, често долиташе «Танцът на малките лебеди» от някакъв транзистор.

Собственият му глас:

— Вие лекувате ли хора, майко Евдокия?

Ужасяващ вопъл на целия автобус, писък на спирачки, усилващ се вопъл, грохот, сподавени викове, стонове, скърцане. Вашта-мамка-ебах-ви-в-гъза-мамицата-в-устенцата-всичките-ви-ебах-курви-позор-осакати-ни-курварин-помощ-добри-хо-ра!

Катастрофа, моментно мълчание.

...И тъй, моментът на истината приближава. Сдържано ръмжейки, Лучников нагласяше момичето за последното втурване към бодливата тел на райските градини.

В следващия момент те се изравниха, изгубиха и зависимост, и доминанта, всичките си различия и бариери, вкопчиха се, изригвайки възторзи, и полетяха все по-близо, все по-близо, все по-близо — и наистина сякаш зърнаха късче от нещо чудесно — и все по-далече, все по-далече, все по-далече, докато не отпаднаха един от друг.

Винаги се бе чудил колко бързо, почти мигновено след любовните актове започваше да мисли за странични неща, за работа, за пари, за коли. Сега, отпаднал от Кристина и кротко галейки трепкащото ѝ рамо, мигом се пренесе в мръсноснежните поля, откъдето идваха магнетофонните звуци и където в набъбналата канавка лежеше на хълбок автобусът от маршрута Владимир-Суздал.

Нямаше сериозно пострадали. Май някой си беше счупил ръката, друг си бе изкълчил крака, останалите се бяха отървали с ударено тук-там. Дечицата виеха, женорята стенеха, мъжете псуваха. Като се измъкваха и стъпваха един върху друг, пътниците излизаха от автобуса през левите врати, които сега се намираха над главите им. Лучников се стараеше да не гледа ужасното женско бельо под полите. От Евдокия лъхаше на обор и урина. Заедно с някакъв войник от артилерийските войски Лучников крепеше жената, за да стигне до изхода, когато тя изведнъж занарежда:

— Ами Серьожа де го? Серьоженка, милички, забравихте ли го? Къде ми е детенцето, Господи, спаси го! Серьожечка, обади се, златничък!

Глупакът беше затрупан в задния ъгъл с торби и куфари. Плешивата му глава се тресеше. Скимтейки, лапаше портокали, като ги ръфаше направо през пролуките на една мрежа. Чул, че го викат, скочи и изкрещя също като човек:

— Майче!

Портокалов сок, парчета кора по небръснатите бузи на Серьожа.

Когато всички се измъкнаха, в канавката скочиха и войникът, и Лучников — и веднага потънаха до кръста в калната, парещо студена каша.

— Великолепно — постоянно повтаряше войникът. — Обстановката е великолепна.

Край пътя вече бяха спрели няколко камиона. По ледената коричка на асфалта бавно, влачешком се приближаваше автокран, опря муцуна в крайпътните храстчета и спря. Спря и един насрещен автобус. Тълпата край мястото на катастрофата растеше.

— Разправях им аз на тия гадове, че в такава поледица не може да се тръгва по маршрута! — крещеше шофьорът на падналия автобус. — Не тръгнеш ли, викат, ще се простиш с партийния си билет!

От мътните вечерни небеса се сипеше сняг, примесен с дъжд. Евдокия седеше край пътя и приспивно успокояваше огромната си рожба. Серьожа често изхлипваше, сврял лице в подпухналия ѝ корем. Изпищя сирената на Бърза помощ. Появиха се две жълто-сини милиционерски коли.

— Майко Евдокия! — повика я Лучников.

Жената го погледна стреснато, после явно го позна.

— Върви си по пътя, пътнице — каза тя с непознат дрезгав глас.
— Никого не лекувам и никакви отговори не знам. Ела в Колядино през лятото, кога пеят птиците, кога тревицата е зелена. Върви си сегинка!

— Благослови, майко Евдокия — помоли Лучников. Жената помръдна ръка, но не я повдигна, скри я.

— Върви си при твоите немци, в Кримия, вие тамка имате черкви колкото щеш, там иди да те благословят.

Тя му обърна гръб и изду долната си устна, сякаш му даваше да разбере, че той вече не съществува за нея.

— Много великолепно! — кресна наблиз войникът. Той вече мъкнеше отнякъде стоманено въже. — Сега да имаше една бутилка, щеше да е съвсем великолепно!

По края на заледеното шосе Лучников пое към града. Вдигна яката на кашмиреното си сенжерменско палто, обгърна се с ръце, но мокрият зъл вятър на Русия продължаваше да го пронизва до кости, костите му се тресяха и тъпо загледан в дългите еднообразни постройки на механизираните краварници, усещаше как няма абсолютно нищо общо с всичко, което го заобикаляше сега, с всичко, което се бе случило, случваше се и щеше да се случва тук в бъдеще. Последното, което бе записал магнетофонът му, беше викът на капитана от милицията:

— Минавай, не се туткай!

...Докато той слушаше всичко това и си припомняше, Кристина се измъкна изпод хълбока му. Взе от перваза някаква топчица, тръсна я — оказа се, че е роклята ѝ. Скоро седеше сресана и облечена на масата, пушеше и си наливаше херес в чашата.

— Какви са тия шантави звуци? — тя посочи с брадичка магнетофона.

— Това не ви засяга.

Тя кимна, угаси цигарата и се протегна.

— Е, аз да вървя. Благодаря ви, сър.

— И аз съм ви благодарен. Беше мило от ваша страна. Вече на вратата, тя се извърна.

— Един въпрос. Сигурно сте си мислили, че при вас ще дойде Памела?

— Честно казано, не съм си мислил нищо по този въпрос.

— Чао — каза Кристина. — Памела е там долу, с Тони. Чао, мистър Марлборо.

— Всичко хубаво, Кристина — много учтиво се сбогува Лучников. След като остана сам, си наля една чаша и запали цигара.

«Да, никак не е трудно да се смени насоката на „Куриер“ — помисли си той. — Няма нищо по-лесно от това да презираш тази страна, нашата страна, моята във всеки случай. Между другото тъкмо в утрешния брой съм пуснал репортаж за съветските пътища. Да, да, как можах да забравя, та това е вътрешен дисидентски материал, направо е безценен. „Пътешествие през страната на гостилниците“. Анонимен материал от Москва, талантлива подигравка с кошмарните съветски крайпътни заведения. Може би това е достатъчно, за да опази кожата ми няколко дни?»

Обърна се към дивана и вдигна телефонната слушалка — всъщност човек може и да не помръдва от това ложе, щом мадамите му идват на крака, в Русия може да се върне с едно натискане на копче, а с вестника си може да се свърже само като набере осем цифри.

Вдигна Брук. Бодър, леко нахален и пиански глас:

— Courier! Associate editor Brook is here^[23].

— Колко пъти трябва да ви казвам, Саша, все пак работите в руски вестник — скастри го Лучников.

— Ха, насадих се! — все така весело и още по-пиански възкликна Брук. — Вие ли сте, чиф? Не се гневете. Нали ги знаете нашите кошмарни парадокси: много от читателите изпитват затруднения да се изразяват на руски, а аз яки не чаткам, хабер си нямам от него. Така че английският ни обединява.

— Какво ново от Африка, Саша?

— Мога да ви зарадвам. Ромка изпрати от Киншаса абсолютно точни сведения. Боевете по границата се водят между племената ибу и ебу. Оръжието е съветско, мирогледът и от двете страни — марксистки. Вече пратихме това за набор. На първа страница.

— Свалете го от първа страница и го сложете на осма. Така ще бъде по-смешно.

— Сигурен ли сте, чиф, че това е смешно съобщение?

— Така го виждам. И още нещо, Саша. Извадете от броя онзи московски материал.

Пауза.

— Имате предвид «Пътешествие през страната на гостилниците» ли, Андрей?

— Да.

— Но...

— Какво?

Пауза.

— Какво сега, по дяволите? — закрещя Лучников. — Какво има? Защо ми мънкате, Саша?

— Извинете, Андрей, но... — сега Брук звучеше напълно трезвен. — Ами нали знаете... От нас отдавна се очаква такъв материал...

— Кой го очаква? — кресна Лучников. Яростта му, като морска звезда, се вкопчи в тъмната стена.

— Какво да сложим на негово място? — студено попита Брук.

— Интервюто на Самсонов със Сартър! Край! След един час ще се обадя да проверя!

Той тресна слушалката, грабна бутилката, сръбна малко от гърлото ѝ, захвърли я и се просна на дивана. От омачканото одеяло миришеше на женска секреция. Виж ги ти с какво решили да го шантажират — със заплахи за живота му!

Отново грабна слушалката и набра същия номер.

Лекомислено подсвиркване. Брук вече си подсвирква този идиотски хит «Град Запорожие».

— Courier! Associate edi...

— Брук, извинете, не се сдържах. Ще ви обясня по-късно...

— Нищо, нищо — каза Брук. — Ще направим всичко, както наредихте.

Лучников изведнъж започна да се приготвя. Закъде съм се заприготвял — не се знае. С такава муцуна човек не бива да се приготвя за тръгване. С такива панталони човек не може да тръгва за никъде — вонят на проституция. Както на женска, така и на мъжка проституция. На политическа проституция обаче не миришат. За нощния Коктебел ще свършат работа и такива панталони. Дюкянът ще бъде закопчан здраво. Ще взема пачка пари. Къде са ми парите? Ето ги съветските шагренени хартийки, ето ги доларите — по дяволите! Банкнотите на Банквата на Въоръжените сили от Юга на Русия — това е валута! Якитата май вече са забравили думата «рубла». Тяхната

парична единица е «тича». Тъсяча^[24] — тыща — тича. Смешно е, но в бюлетините за валутните курсове в «Известия» също пишат «тича». Кримски тичи — за 1,00–0,75 рубли. Всички берьозки^[25] на драго сърце приемат парите, но се правят, че това не са руски пари, че на тях липсват руските надписи «една... две... сто хиляди РУБЛИ... Банка на Въоръжените сили от Юга на Русия». Ето това е странната, но въпреки това изцяло приемана от целия народ черта на съвременна Русия, на Съюза — да не забелязваш очевидното. Пишат в така наречените си избирателни бюлетини: «Оставете ЕДИН кандидат, останалите зачеркнете», а останали няма, такива няма и никога не е имало! Фантастично идиотска измама, но никой не забелязва това, никой не желае да го забелязва. Всички искат да бъдат скотове с комфортното чувство, че са част от стадо. Програма «Время» в съветската TV е една ежевечерна лоботомия. Обаче и нашите мастодонти си ги бива — защо трябва с тъпашки инат да наричаме държавната банка Банка на Въоръжените сили, и то ОТ ЮГА НА РУСИЯ??? Защо муцуната на Барона още се кипри върху нашите пари? По дяволите, ако се смятате за пазители на руската култура, рисувайте върху банкнотите Пушкин, Лев Николаевич, Фьодор Михайлович... Егати героя — бездарния барон Врангел, спасителя на «сетния бряг на Отечеството». Да не би той да е създал Чонгарския проток? А лейтенант Бейли-Ленд изобщо не е съществувал ли? Лъжци и тъпанари властват по руските брегове. Защо в Москва лепват за мен преводач? Другари, помислете — за какво ми е на мен преводач, нелепо е аз да се разкарвам из Москва с преводач. Безсмислено е да се правят доноси за мен, аз нямам тайни, знаете го. Пак добре, че го знаете. Но защо тогава? Ние си имаме такъв обичай — на важните гости от чужбина се дава преводач. Тоест сякаш в Крим не се говори руски? Именно. Нали знаеш, Андрей, че когато Сталин е започнал да създава някакви връзки с Крим, един вид е установил, че там никой не говори руски, че там няма абсолютно нищо руско, че това е сякаш напълно чужда държава, но същевременно сякаш не е и държава, ами един вид географска зона, населена с някакъв «народ», а ние обичаме всички народи, защото те са потенциални потребители на марксизма. Обаче, възразявам аз, нито Сталин, нито Хрущов, нито Брежнев някога са се отказвали от претенциите си за Крим като част от Русия, нали така? Вярно, казват умните приятели апаратчици. В териториален смисъл ние не се

отказваме и никога няма да се откажем и дипломатически никога няма да признаем Крим, но в смисъл на културни връзки смятаме, че вие сте напълно чуждоезична държава. Има ли в това някакъв смисъл? Нима не разбираш, Андрюша? В това се крие дълбок смисъл — по този начин даваме на народа да разбере, че руският език е немислим извън социализма. Абе я стига глупости, цял свят знае, че в Крим официалният език е руският. Всички знаят, но сякаш не забелязват, там е работата. Там била работата значи? Да, да, именно там. Ето например ти самият казваш, че вие там имате много пръчове, ама и у нас, Андрей, пръчовете не са малко. Вярно, глупост, естествено, анахронизъм, но в известен смисъл полезен, циментиращ, като много други сталински анахронизми. Та нали впрочем тебе, Андрей Арсениевич, наистина трябва да те превеждат на съвременен руски, тоест на съветски. Мене? Нищо подобно! Смея да твърдя, че аз говоря абсолютно съвременен руски език, дори знам двата жаргона — и стария, и новия. О, така значи! Опитай тогава да поздравиш телевизионните зрители. Моля: «Добър вечер, другари!» Видя ли, веднага сгрещи — казва се: «Добър вечер, скъпи другари», за интонацията да не говорим. Интонацията ти, Андрей, няма нищо общо с нашата. Знаем, знаем, че си патриот, и уважаваме твоята Идея за обща съдба, греховете ти пред Родината са забравени, ти си наш, Андрей, имаме ти доверие, обаче фразата «Нямам думи да изразя чувството на дълбоко удовлетворение» не е за твоята уста лъжица... Така обикновено се кодошеше с Лучников новият му приятел — от близък по-близък, изключително умният и хитър Марлен Кузенков, голяма клечка в международния отдел при ЦК.

Значи има нещо общо между Москва и Симферопол? Общо нежелание да се забелязват съществуващи, но неприятни факти, вкопчване в остарели форми: всичките тези одъртели «общоруски учреждения» в Крим, където вече и муха не се свърта; и елитарното неприсъединяване към гражданите на страна, която ние самите управляваме — тази думичка «вревакуант»; и московското непризнаване на Острова от страна на руснаците, и всичките им бюлетини, и кой знае защо Първа конна армия, след като и дума не се обелва за Втора, и кой знае защо в юбилейните телевизионни филми за историята на страната ги няма нито Троцки, нито Бухарин, нито Хрущов — къде изчезна съвсем скорошният Никита Сергеевич, кой

тогава посрещна Гагарин? Абе всичките тези московски фокуси със заличаването на имена чет нямат, но... но щом и у нас тук съществува такава тенденция, значи може би въпросът е не и в тоталитаризма, а просто в някои черти от националния характер, а? Щото характерчето ни, характерчето ни е особено. Не е ли така? При кого например още съществува сладурската поговорка «Да не си изнасяме кирливите ризи на показ»? Келти, нормани, сакси, гали — цялата тая глутница сигур се е почиствала, изнасяла е мръсното за проветряване, докато гордият внук славянски го е прибирал да си го мирише вътре с една-единствена цел — съседите да не видят. Е, и щом всичките тези гадости тръгват от националния характер, значи всичко е оправдано, всичко е правилно, та нали ние и лайнари се наричаме, докато виж, англичанинът никога няма да нарече себе си лайнар.

Стигнал в края на краищата след доста продължителни размисли до този донякъде смърдящ извод, Андрей Арсениевич Лучников откри, че вече се е втурнал с ръмжащата си кола по серпантината, която се вливаше направо в главната улица на Коктебел, от край до край застроена с многоетажни хотели. И щом откри, че се намира тук, сякаш си припомни предшестващите си движения: ето излезе, размахал пачка тичи, от Кулата за гости, ето енергично закрачи по галерията, ето поспря за малко, зърнал на парапета неподвижния контур на Кристина, ето подмина я, ето заподсвирква си нещо демонстративно старомодно, «Сантиментално пътешествие», ето поспря се пак, зърнал в осветения прозорец на библиотеката мълчаливо изправената фигура на баща си, ето подмина го, излезе на двора и прескочи като младок вратичката на питъра, чу призивния възглас на Фреди: вземи и мене, и тутакси запали.

Сега, когато се видя да приближава посред нощ злачните места на младостта си и си спомни цялото си днешно поведение, Андрей Арсениевич толкова се смая, че рязко удари спирачки. Какво му става днес? Обърна се. Зелено небе в дъното на улицата, лунен сърп над очертанията на Сюрю Кая. В страничната уличка, която води към морето, бавно се върти светещият овал на найткльб «Калипсо». Остър пристъп на младост. Вятър, долетял от Библейската долина, превеи за миг връхчетата на кипарисите, разпени и посребри листовината на платана, развълнува и завъртя Лучников. Какво изостри днес всичките

ми чувства — появилата се опасност, заплахата? Отново се появи нещо абсолютно забравено — просторът и обещанията на коктебелската нощ.

Пред входа на «Калипсо» стояха петнайсетина коли. Няколко стройни момчета яки правеха танцови стъпки на асфалта под сменящата се светлина на овала. Вход — 15 тичи. За двайсетте години, откак Лучников не бе идвал тук, заведението бе станало луксозно. Някога тук, в гардеробната, висеше голяма картина, която компанията на Лучников наричаше «художествена». На нея беше изобразена нимфата Калипсо с огромни гърди и татарски плитки — как тъжно изпраща отплаващия сред пенестите вълни татарин Одисей. Сега в същото помещение по стените се виеше изискан три-, а дори може би и четирисмислен релеф, изобразяващ приключенията на малкия като сперматозоид Одисей в лоното на гигантската, надробена на десетки съблазнителни късчета Калипсо. Всичко това беше осветено и сякаш дишаше и трептеше, движеха се кинетичните части на релефа. Лучников си помисли, че в тая работа със сигурност имат пръст новите емигранти. Дали не я е измудрил Нусберг?

Още щом влезе в залата и тръгна към бара, чу зад гърба си извънредно силни гласове:

— Вижте, господа, главният редактор на «Куриер»!

— Лично Андрей Лучников!

— Какво ли ще значи това — Лучников в «Калипсо»?

Говореха на руски, и то явно с цел той да се обърне. Той не се обърна. Приседна до бара, поръча «Манхатън» и помоли бармана веднага след идиотската песничка «Град Запорожие» — сигурно са я пукали най-малко десет пъти тази вечер? Най-малко сто пъти, сър, мозъкът ми се разкапа вече от това «Запорожие», сър, — та значи веднага след нея включете, ако обичате, музиката на моята младост, «Serenade in Blue» на Глен Милър. С възторг, сър, та това е и моята младост. Не съм се съмнявал и това. Струва ми се, че съм ви виждал някъде, сър. И още се съмнявате? Не е изключено да сте от Евпатория, сър. Май имахте хотел там. Разсмивате ме, Фадеич... Как ме нарекохте?... Разсмивате ме, казах, Фадеич, минаха двайсет години, аз станах прочут човек, а ти си остана бюфетчия, обаче ето аз прекрасно те помня, а ти мене, копеле недно, не ме познаваш. Андрюша! Хуюша! Не говори мръсни думи! Е, поне не може ли да те прегърна? Да отроня

някоя и друга сълза? Чуваш ли сребърните духови — Глен Милър Бенд!... Небесносинята серенада, 1950 година, първите ни влизания в «Калипсо»... първите целувки... първите момичета... сбиванията с американските летци...

Докато тупаше по гърба и по бузите Фадеич, докато слушаше суинговите извивки на Милър, Лучников изведнъж осъзна какво го бе довело тази странна нощ именно тук, в «Калипсо». Именно тук по времето на неговата младост не беше спирала да цари пленителната атмосфера на опасността. Близко до нос Хамелеон имаше американска авиационна база и летците никога не пропускаха възможността да се сбият с руските момчета. Може би и днес, неочаквано подмладен от усещането за опасност, от думичката «покушение», Лучников беше изпитал желание да предизвика съдбата, а къде би могъл най-добре да предизвика съдбата, ако не в «Калипсо»?

Беше го срам да си признае това дори пред себе си. Всичко тук се бе променило през тези две десетилетия. Клубът беше станал тежкарско, скъпо място за напълно благопристойни развлечения на горния слой на средната класа, сексът вече не беше главозамайващо приключение, а летците, остарели, бяха демонтирали отдавна базата и хванали пътя за своите Милуокита.

Останал е само старият Фадеич и дори си ме спомни, приятно беше. Сега ще си допия манхатъна и се прибирам в Симфи, утре съм във вестника, а след три дни в самолета — Дакар, Ню Йорк, Париж, конференция срещу апартейда, сесия на Генералната асамблея, среща на главните редактори на водещи световни вестници по проблема «Спортът и политиката» и накрая — Москва.

Изведнъж видя в огледалото зад бара сина си, за когото, планирайки следващата седмица, по най-отвратителен начин бе забравил. Какво има за чудене — изгубихме се, защото не се търсим. Разпредели си цялата седмица — Дакар, Ню Йорк, Париж, Москва — и дори не се сети за сина си, когото не беше виждал повече от година.

С кого е седнал там? Странна компания. В нишата в дъното на залата — бледото издължено лице на Антошка, златната главица на Памела на рамото му, а около масата им — четирима яки мъжаги със скъпи костюми, гривни, златни ролекси. Аха, сигурно са чуждестранни работници от Арабатската стрелка.

— Ей там е седнал синът ми — каза на Фадеич.

— Това е синът ти, така ли? Много висок, бе.

— А кои са тези хора е него, Фадеич?

— Не ги познавам. За пръв път ги виждам. Не са от постоянните ни посетители.

Днешният Фадеич се извисяваше зад бара като завеждащ катедра белокос авторитет, а под негово ръководство работеха трима чевръсти италианци.

Лучников махна с ръка и извика на сина си:

— Антоша! Памела! Елате тук!

— Пригответи шампанско, Фадеич — помоли той стария си приятел.

Щракване с пръсти — и сребърна кофичка с бутилка «Вдовицата» моментално цъфна пред нас. Къде е обаче синът ни? В края на краищата трябва да го запозная с Фадеич, да му предам щафетата на поколенията. Не иска да дойде — това пренебрежение ли е? Generation gap? В огледалото обаче Лучников виждаше, че Антон иска да дойде, но — странно защо — не може. Седеше със своята Памела в дъното на нишата, а четиримата богати чичковци сякаш го притискаха там, сякаш не му даваха да излезе. Някак неучтиви изглеждаха.

— Нещо неучтиви ми се виждат — каза Лучников на Фадеич и забеляза, че той по твърде познат начин целият се напрегна — като в старите времена! — и впери присвити очи в неучтивите хора.

— That's true^[26], Андрей — издума бавно и с една позната усмивка Фадеич. — Не са учтиви.

Подхвърлен от някакъв възторг, Лучников скочи от табуретката.

— Ще отида да ги науча на учтивост — подхвърли леко и закрачи към нишата.

Докато крачеше под звуците на «Небесносинята серенада», забеляза, че симферополските интелектуалци са вперили в него ококорени очи.

Приблужи, хвана ръката на единия чичка и я стисна. Ръката се оказа изненадващо слаба. Сигурно поради изненадата: такъв бияч не може да има слаба ръка. Лучников мачкаше тази ръка, едва ли не я прекърши.

— Какво има, Антоша? Какви са тези хора?

— Знам ли ги — промърмори разсеяно Антон. Смути се значи и веднага заприказва на руски, а! — Дойдоха при нас, седнаха и викат — няма да излезете от тук. Какво искат от нас — не знам.

— Сега ще научим, сега ще научим — Лучников усукваше слабата тлъста ръка, а с другата ръка започна да разкопчава сакото на корема на непознатия. В добрите стари времена този номер хвърляше противника в паника.

Междувременно към нишата приближаваха любопитни и сред тях — симфипийпъл, хора, дето го познаваха. От прага наблюдаваше сцената дежурният участъков полицаи, Фадеич май си намигаше с него.

И четиримата бяха над четирийсетте и говореха на яки с леко татарска интонация, както обикновено говореха на острова турците, които работеха в «Арабат Ойл Къмпани».

— Гив май хенд, ага — помоли пленникът. — Кадерлер вери мач, молим, Лучников ага.

Лучников пусна ръката му и остави всички да излязат от нишата — единия, втория, третия, а четвъртия посочи на сина си.

— Поинтересувай се, Антон, откъде джентълмените знаят името ни.

Момчето бързо последва четвъртия и в средата на залата с мигновена и мощна карате хватка го притисна към земята. Лучников изпадна във възторг. Тази хватка беше един вид приятелски жест от страна на Антон — преди няколко години заедно вземаха уроци по карате.

— Откъде познаваш баща ми? — попита Антон.

— Ти Ви... яки бой... Ти Ви... юк мескел... кадерлер... маярта... сори мач... — пышкаше четвъртият.

— Виждал те е по телевизията — направи нещо като превод Антон. — Извинява се.

— Пусни го — каза Лучников.

Тупна сина си по рамото, той пък го ръгна с лакът в корема, а Памела през смях плесна двамата по задника. Четворицата мигом се изпариха от «Калипсо». Пъхнал ръце в колана си, крепящ мощен «колт», полицаят излезе след тях. Симфипийпъл аплодираха. Беше се получила сцена като в уестърн. Очите на Фадеич грееха с младежки плам.

Пийнаха шампанско. Памела с интерес попоглеждаше Лучников, сигурно преценяваше дали Кристина го бе посетила и какво бе излязло от това. «Очевидно е бил възможен и друг вариант» — реши Лучников. Антон разказваше на Фадеич разни каратистки истории, как това изкуство му влязло в работа в различни екзотични кътчета на света, Фадеич кимаше сериозно и с уважение.

Когато тримата излязоха, се оказа, че три от гумите на дядовия ландроувър са разпрани с нож. «Нима СВРП се занимава с такива дребни пакости?» — помисли си Лучников. — Може би е самият Иг-Игнatieв? Той е способен на такива работи“.

Към тях бавно, със същата шерифска кинематографична походка приближаваше полицаят. До него на групичка пристъпваха укротените четирима злосторници.

— Видяхте ли, офицер? — Лучников посочи ландроувъра.

— Ей, вие — повика полицаят четворицата. — Разкажете на господата каквото знаете.

Четиримата на пресекулки, но с готовност започнаха да разказват. Те просто били тръгнали за „Калипсо“ да се повеселят, когато ги спрял някакъв ага, предложил им 200 тичи... 200 тичи? Именно — двеста... и ги помолил да посплашат „палето на Лучников“. Е, били в добро настроение, та сглумили и се съгласили. Въпросният ага през цялото време седял в „Калипсо“ и наблюдавал какво се случвало, а после изскочил преди тях навън, пробил с дагър^[27] гумите на ландроувъра, качил се в колата си и изчезнал. Яркожълта, ага, сори мина, стар форз, кандерлер.

— А как изглеждаше този ага? — попита Лучников. — Ей такъв? — и се опита да се направи на Игнatieв-Игнatieв, да се озъби някак, да пусне слюнки, да изпъчи муцуна напред с вкаменен поглед.

— Си! Си! — възторжено се развикаха четиримата. — Такъв беше, ага!

— Вие познавате ли го? — попита го полицаят.

— А, не — махна Лучников. — Аз просто така. Сигурно е някой психар. Забравете за това, офицер.

— Психарите са най-опасните — наставнически издума полицаят. — На нас тука психари не ни трябва. Имаме много туристи, идват и съветски другари.

В този момент на гърдите му забърбори и запулсира уоки-токито и той започна да предава по микрофона отличителните белези на „психаря“, а Лучников, Антон и Памела свърнаха зад ъгъла, където намериха червения турбо — цял и невредим.

— Можете да вземете моя кар, деца — каза Лучников. — А аз ще се поразходя малко тука в пълна самота.

— Ама как така, па... — измънка Антон.

Памела мълчеше и чудно спокойно се усмихваше, притиснала буза до рамото му. Лучников си помисли: „Напълно прилична съпруга за Антошка. Защо ли не се оженят, гадинките“.

— Днес имам нощ на носталгията — каза той. — Искам да поскитам из Коктебел. Не бой се, въоръжен съм до зъби — тупна се по джоба на сафарито, където наистина носеше берета.

Бавно се размиваше очарованието на нощта, маларийният пристъп на младост постепенно отминаваше. Гнусничко оздравяване. Краката си възвръщаха собствената тежест. Лучников обикаляше Коктебел и не познаваше тук почти нищо освен пейзажа. И това всъщност не е малко де — пейзажът.

Ето ги всички извивки на тези хълмове, под луната и под слънцето, докосването до морето, скалите и високите чела, на едно от които при камъка на Волошин трепка маслиново дръвче — всичко това толкова отчетливо ни сочи вездесъщото присъствие на Душата.

Изведнъж пейзажът започна рязко да се променя. Лунният профил на Сюрю Кая значително се разтегли и го споходи усещането, че стои пред обширна лунна повърхност, насечена от каньони и цепнатини, зъбати върхове. Смайващо нов пейзаж! Оттатък побелелия хълм на Волошин изведнъж израсна някакъв базалтов истукан. Крачка встрани — и от морето се надигна неведома по-рано скала с пещера в подножието... Тогава той си спомни: Дисниленд за възрастни! Вече беше чел някъде за изобретението на коктебелската скупаеща администрация. Така наречените Аркади на въображението. Каква свинщина — нито един турист не забелязва преминаването от естествения в изкуствен свят: първичната природа се влива тук през изкусно замаскирани пролуки в стените. Влива се и се допълва от забележителни имитации. Всяка крачка открива нови главозамайващи перспективи. Повечето посетители изпадат тук в особена еуфория, в необикновено състояние на духа. Не е забравено и комерсиалното.

Тук-там в извивките на псевдосвета са нацвъкани барове, ресторанчета, витрини на скъпи магазини. На никого и през ум не му минава да си прави сметка на парите в Аркадите на въображението, където всеки смята за свой дълг да ги пилее.

С изключение, разбира се, на съветските другари. Гражданите на развития социализъм няма какво да пилеят освен своите командировъчни. И те изпадат в еуфория, но от друг характер — обикновената съветска еуфория при вида на западните витрини. Учтиво разглеждайки коктебелските чудеса, докато се влачат подир екскурзоводите, туристическите групи от Север, естествено, примират не за гледките на въображението, а за ширините на Фаберже, Тестов, Сакс и мислено за хиляден път пресмятат „валутата“ си, всичките тези скапани франкове, долари, марки, тичи...

В този глух и пустинен час Лучников видя в далечината на Аркадите на въображението самотна женска фигура. Несъмнени съветски човек, че кой друг посред нощ на кръстовището между фалшивия и реалния свят под пристъпите на пенестия и свистящ съвсем натурално, но въпреки това изкуствен прибор би изучавал в такъв унес витрината на една парфюмерийна фирма.

Лучников реши да не притеснява дамата и пое встрани от нея, заизкачва се по някакви псевдостаринни псевдостъпала, докато — не щеш ли — излезе пред малко уютно заливче, зад чиито скали грееше лунният простор. Тук се оказа, че не се е отдалечил от дамата и парфюмерийната витрина, а, напротив, значително се бе приближил до тях.

Тя не го забеляза, понеже продължаваше внимателно да разглежда и да чете призивите на Елена Рубинщайн, така че той сега, ако вярваше на очите си, би могъл внимателно да я разгледа, но когато я видя по-отблизо, не повярва на очите си.

Отдалечи се на още няколко крачки от съветската дама и така се приближи до нея толкова, че вече беше трудно да не повярва на очите си...

Гледаше шлифера ѝ, силно пристегнат в талията, милото кокче от избелели коси, небрежно завързано на тила, почернялото от слънцето красиво лице и ситните лъчи на бръчиците, плъзнали към ухото като поводи на кон. Тя гледаше с присвити очи флаконите, тубичките, бурканчетата и кутийките и тихо шушнеша с напуканите си устни

английския текст. „Такава жена не може да бъде имитирана — помисли си Лучников. — Повярвай на очите си и не се дърпай от спомените“.

— Таня — повика я той.

Тя трепна, изправи се и кой знае защо запуши устата си с длан. Сигурно гласът му се бе разнесъл точно над ухото ѝ, защото той видя как тя се огледа наоколо, търсейки го на близко разстояние.

— Андрей, ти ли си?! — стигна до него далечният ѝ глас. — Къде си? Андрей!

Той разбираше: тук е Аркадата на въображението, а тези гадове са объркали всичко и тя може да го види само като миниатюрна фигурка в далечината. Започна да ѝ маха с две ръце, смъкна си якето и го заразмахва, докато не разбра, че го е забелязала. Очите ѝ бяха грейнали радостно. Испита желание начаса да се втурне и да развърже колана на шлифера ѝ, да смъкне всичко от нея както преди години.

И тогава започна еуфорията. Вдигнал ръце към небето, Андрей Арсениевич Лучников стоеше наред странния свят и се чувстваше главозамайващо щастлив. Система от огледала, липсваща плът, акустика, електронни гадости, но, така или иначе, аз я виждам и тя ме вижда.

Баща му, синът му, любовта, миналото и бъдещето — всичко се сля в едно, размътено от неясна надежда. Островът и Континентът, Русия... Център на живота, кръстопът.

— Танка — каза той. — Хайде, по-скоро се измъквай от тази идиотска стая на смеха.

Арсений Николаевич, естествено, не мигна цяла нощ, много пуши, докара си пристъп на кашлица и отвратително свирене в бронхите, а когато най-сетне кашлицата поспря, още преди разсъмване отвори прозореца в кабинета си, пусна си Хайдн и седна до прозореца, като сложи под малката лампичка томчето руска философска антология. Отвори я напосоки — уцели отец Павел Флоренски.

Само че не успя да прочете и ред. В предутринния сумрак през перилата на солариума се прехвърли Антошка и зашляпа с боси крака право към прозореца на кабинета на дядо си. Седна на перваза. Огромно стъпало до антологията. Въздъхна. Погледна розовеещия изток. Накрая попита:

— Дядо, можеш ли да ми разкажеш за най-остроото сексуално преживяване в твоя живот?

— Бях горе-долу на толкова, на колкото си ти сега.

— Къде се случи?

— Във влака — усмихна се дядо Арсений и отново запали цигара, забравил за неотдавнашната кашлица. — Отстъпвахме, просто си бяхме плюли на петите. Махно разбута тиловете ни, не можахме да завземем Москва и бяхме търтили към морето. Веднъж остатъкът от нашата рота, около двайсет и пет души, се метнахме на някакъв влак край Елизаветград. А влакът, майко мила, претърпан с момичета, с него евакуирали студентките от „Смолни“. Горките, бяха изгубили роднините си, да не говорим за домовете, повече от година композицията им се лутала из нашия тил. Бяха измъчени, немити, но наши, наши момичета, същите, които съвсем доскоро бяхме ухажвали, бяхме ги канили на валс, разбираш ли, и на пързалка. И те ни познаха, разбраха, че сме свои хора, но се уплашиха — в какво ни беше превърнала Гражданската война — и, естествено, се приготвиха за капитулация. Веднага съзрях моето момиче, още в първото купе, лицето ѝ, остриите ѝ раменца, просто ми се зави свят, приятелю, когато разбрах, че е моето момиче. Не знам откъде намерих толкова наглост, но почти веднага я поканих на платформата, а тя веднага стана и тръгна с мен. На платформата имаше чували с въглища, постлах шинела си върху тях, подпрях до нас винтовката. Настаних я върху чувалите, тя си вдигна полата. Никога, нито преди, нито след това, не съм усещал по-остро физическата любов. Влакът спря на някаква гаричка, някакви селяни се опитваха да счупят стъклото и да се качат в платформата, но аз им показвах винтовката и продължавах да любя моето момиче. Мъжете тогава разбраха какво става, и се разкикотиха зад стъклото. За щастие тя не виждаше това, седеше върху чувалите с гръб към тях.

— Изгуби ли я после? — попита Антон.

— Да, изгубих я за дълго време. Срегнах я много години по-късно, през 1931 година в Ница.

— Но коя е тя?

— Ето я — дядо Арсений посочи портрета на покойната си съпруга, майката на Андрей.

— Баба?! — възкликна Антон. — Арсений, нима е била баба ми?

— Sure^[28] — смутено, кой знае защо на английски каза дядото.

- [1] Forces (англ.) — сили, подразбира се военни, армия. — Б.пр. ↑
- [2] Превод Първан Стефанов. — Б.р. ↑
- [3] Приятно ми е да се запознаем (англ.). — Б.пр. ↑
- [4] Прибл. „Женска свобода“ (англ.), очевидно феминистка организация. — Б.пр. ↑
- [5] Шовинистичен нерез (англ.). — Б.пр. ↑
- [6] Старовремец (англ.). — Б.пр. ↑
- [7] Трева (англ.). — Б.пр. ↑
- [8] Пропаст между поколенията (англ.). — Б.пр. ↑
- [9] Станция връзка (фр.). — Б.пр. ↑
- [10] Конституционно-демократическа партия. — Б.пр. ↑
- [11] Опашка (англ.). — Б.пр. ↑
- [12] Не, Тони, не, моля те, недей... (англ.). — Б.пр. ↑
- [13] Мои млади госпожици (англ.). — Б.пр. ↑
- [14] Скарида (англ.). — Б.пр. ↑
- [15] Добре (тур.). — Б.пр. ↑
- [16] Стиховете в романа преведе Надя Попова. — Б.р. ↑
- [17] Иронично название на Съветска Русия — от Советы депутатов. — Б.пр. ↑
- [18] Войскава единица в древноруските войски; войсково поделение в казашките войски. — Б.пр. ↑
- [19] CIA — ЦРУ. — Б.пр. ↑
- [20] Специалните служби на Острова. — Б.пр. ↑
- [21] От machine-gun (англ.) — картечница. — Б.пр. ↑
- [22] Синя странноприемница (англ.). — Б.пр. ↑
- [23] «Куриер»! Заместник главният редактор Брук на телефона (англ.). — Б.пр. ↑
- [24] Хиляда (рус.). — Б.пр. ↑
- [25] Магазини в бившия СССР, работещи с чуждестранни конвертируеми валути; някогашните нашенски корекоми. — Б.пр. ↑
- [26] Така е (англ.). — Б.пр. ↑
- [27] Dagger (англ.) — кама. — Б.пр. ↑
- [28] Ами да, разбира се (англ.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА ВТОРА

ПРОГРАМА „ВРЕМЕ“

Татяна Лунина се върна от Крим в Москва сутринта и още същата вечер се появи на сините екрани. Освен треньор на младежкия национален отбор по лека атлетика тя беше и един от седемте спортни коментатори на програма „Време“, тоест въпросната Татяна беше твърде популярна личност. Ненадмината навремето хърделистка — осемдесет метра безумни махове на великолепните и винаги загорели крака, полет на рижавия сноп коса и финален порив на гърдите към заветната лента, — тя отнесе от спорта и рекорд, и шампионска титла и макар че на следващата година титлата премина при друго момиче, което е естествено, рекордът остана рекорд десетина години, счупиха го едва миналата година.

Тя се върна в Москва крайно обърквана от неочакваната среща с Андрей (защото още преди година бяха решили вече да не се срещат и ето че всичко започваше отначало), през целия полет мисли за него със затворени очи и нямаше никакво желание да ги отваря, просто забрави за всичко на света освен за Андрей, а пък на първо място забрави за законния си съпруг или — както тя го наричаше — мъжленцето. Той обаче, както обикновено, не я бе забравил и първото, което тя откри сред тълпата зад митническата бариера, беше снажната фигура на съпруга ѝ десетобоец. Беше дошъл да я посрещне с волгата си, въоръжен с целия свой комплект московски шик: велурено сако, часовник „Сейко“, цигари „Уинстън“, запалка „Ронсън“, дипломатическо куфарче и малка чантичка на китката, така наречената педерастка. С куфарчето си, с поглеждането на сейкото, щракането на ронсъна, както и с угрижения си възтъпо-бичи поглед мъжът ѝ сякаш показваше на всички околни, евентуални познати, а може би и на самия себе си, че се намира тук едва ли не случайно, сиреч просто случайно има около час свободно време, та е решил да прескочи до Шереметиево и да посрещне женичката си. На Таня обаче ѝ бе достатъчен един поглед, за да разбере как я очакваше той, е какво

притреперване под корема, предвкусвайки както винаги. Достатъчен ѝ беше един поглед, за да си спомни за петнайсетгодишните им „отношения“, за всичко това: бавното ритмично разсъбличане, докосването до зърната и костите на бедрата, нарастващия всяка минута натиск, трепета на всепобеждаващата му похот и собствената си омерзителна сладост. Петнайсет години, ден след ден, и нищо друго не му трябва.

— Такива ми ти работи, Танка, да, такива ми ти работи — бърбеше той по пътя от летището, уж разказвайки за нещо, което се случило в нейно отсъствие, запъваше се, повтаряше, говореше някакви глупости, целият съсредоточен върху предвкушването.

В Москва, разбира се, валише дъжд. Слънцето, което тук през последните години се беше превърнало в рядко природно явление, висеше като бледо петънце сред мътната пихтия над черните облаци, надвиснали над кулите на жилищния комплекс, над огромните букви, крачещи от покрив към покрив: „Партията е умът, честта и съвестта на нашата епоха!“ Таня изпитваше желание да обърне гръб на всичко това веднага — толкова бързи промени в живота, толкова нелепи прескоци!, — ала не можеше да обърне гръб, гледаше облаци, калта, излитаща изпод колелата на камионите, бледото петно и огнените букви, бичия наклон на главата на смутения от своето нескончаемо предвкушване съпруг и тъжно си мислеше колко бързо се уталожва развихреният от Лучников сърдечен смут, как отлита в миналото, тоест в джендемите, вечният карнавал на Крим, как вече и у нея самата започва да пошавва петнайсетгодишното познато „предвкушване“.

Той искаше да подхване делото си едва ли не в асансьора, после на стълбищната площадка и на вратата и, естествено, не би я пуснал по-далеч от антрето, но внезапно тя си спомни Лучников, седнал срещу нея в леглото, огрян от луната и протегнал към нея ръка, спомни си го и се вкамени, стегна се, дръпна се, втурна се към вратата. Ах, идиотка такава, забравих, какъв ужас, забравих да предам, не, не, ще трябва да почакаш, мили ми съпруге, ама не, трябва да побързам, забравих да предам, ама почакай де, като ти казвам, как не разбираш, забравих да предам ВАЛУТНИТЕ ДОКУМЕНТИ! Каква хитрост, какъв инстинкт — наред тази рядко позорна схватка, страшно притисната в съпружеската прегръдка, все пак се сети с какво можеше да го сепне, само с това един вид свещено понятие: валутните

документи — и той веднага я пусна. Таня изскочи, втурна се, без да му даде да се опомни, скочи в асансьора, тупна долу, изхвъркна от входа, тичешком пресече улицата и вече тръшвайки се на седалката в таксито, забеляза на балкона изпълнената с нямо отчаяние фигура на съпруга си, статуята на Титан от остров Пасха.

В комитета днес нямаше абсолютно никаква работа, но тя обикаляше по коридорите много делово, дори припряно, както си беше нормално да се ходи тук. Всички я зяпаха — сред рутинното чиновническо племе, сляло се с вече банализираното лошо време, със слънчевия си тен, с белите си панталони и бялото яке от плътна материя — костюма, който вчера ѝ купи Андрей от най-стилният магазин във Феодосия, тя изглеждаше като същество от друг свят, което впрочем си беше вярно донякъде: нали едва снощи бе летяла с питъра под искрящите небеса, едва предната нощ в „Хилтън“ я бе мъчил нейният любим мъж, едва вчера бяха вечеряли във френския ресторант на крайбрежната улица, бяха гледали луксозните кораби и яхти, поели на круизи от всички краища на света, а над тях на всеки четвърт час в тъмното небе бяха прелитали боинги за Сингапур, Сидни, Делхи... и обратно.

Ей така ще си ходя из проклетия комитет, докато си намеря белята, помисли си тя и наистина я намери. От първи отдел излезе близката ѝ приятелка, секретарката Веруля с кръглите очи.

— Татяна, наковладели са те, честито, такъв донос никога не бях чела.

— Че кога успяха?

— Ето на, успяха...

— Кой?

— Не се ли сещаш?

Тя се сещаше, макар впрочем да нямаше голямо значение, кой бе авторът на доноса. Нито за миг не се бе съмнявала, че след срещата ѝ с Лучников в службата ѝ ще се получи донос. Смая я само оперативността — излизаше, че доносникът бе хукнал към Първи отдел направо от самолета.

— Майчице, там пише, представяш ли си, че две нощи си живяла в хотел с белогвардеец. Лъжат, нали?

Двете се настаниха в кътчето зад машинописното бюро, където никой не влизаше, и там запалиха донесените от Татяна цигари

„Саратога“. Заради една такава цигара страстната пушачка Веруля беше готова да издаде всяка държавна тайна.

— Не лъжат, така ли? Е, браво на тебе. Ами че аз не за две, а за една такава нощ, за половинка, за четвъртинка дори, бих пратила на майната ѝ цялата тая служба с всичките ѝ гадни куки.

„Ама че история — помисли си Татяна Лунина, именно така си помисли в стила на своя съпруг, — ама че история“. Колкото и да е странно, атмосферата на комитета със сновящите по коридорите бивши шампиони успокояваше и ободряваше. Всичките тези дейци от спортното ведомство бяха или действащи лица в тези доноси, или техни съчинители, а често и едното, и другото. Някой току ставаше „неизлизащ“ за година, за две, за три, но ако през това време не се скапеше, не се пропиеше, не „изпаднаше от играта“, в края на краищата отново започваха да го изпращат отначало в соц-, а после и в капстраните. Така че нямаше по-подходяща дума от „история“, с която да си помислиш за това, пък и не си струваше да се мисли. В този момент Татяна не се сети за Андрей. Тя подари на Веруля цялата парфюмерия, която намери в чантата си, и ѝ разказа за белия костюм, който уж не прави силно впечатление тук в Москва, обаче е купен във феоdosийския „Мюр и Мерилиз“ за 600 тичи и там прави впечатление, всеки западен човек от пръв поглед разбира откъде може да е купена такава дрешка. В къшето от време на време започна да се чува собственото ѝ име. „Да сте виждали Лунина?“, „Разправят, че Таня Лунина била тук“, „Сергей Палич питаше — дали не сме виждали другарката Лунина?“ Тя разбра, че трябва бързо да си обира крушите.

— Какъв странен живот — въздъхна пъпчивата ококорена Веруля. — Тук за такъв костюм и двайсетачка няма да ти дадат, а дънков струва над двеста. Танка, колко струва в Крим дънков сукман с блузка?

— Трийсет и пет тичи — с категорична осведоменост каза Татяна. — А на „сейл“^[1] се намира и за двайсет.

— Ах, колко странно, колко странно... — прошепна Веруля.

Внезапно по близкия коридор преминаха някакво масово трополене на крака, гласове, блъскане на врати и веднага всичко утихна: започна събрание. Татяна бързо разцелува потъналата в размисли Веруля, изскочи в коридора, изтича надолу по стълбите, отвори вратата към пресечката и видя насреща си зелената волга, а на

кормилото — своя изтормозен от чакане съпруг. „Е, какво да се прави“ — помисли си тя тогава и тръгна към колата. Наличието на донос срещу нея в секретния отдел сякаш я доближи до мъжа ѝ и тя вече не виждаше нищо противоестественно в предстоящото съвкупление.

И все пак съкровенията планове на съпруга ѝ отново се провалиха. Някакви зли сили го държаха днес завързан и в постоянна възбуда. Не всеки би издържал такива свръхнатоварвания без съответната подготовка. Едва приближиха до своя блок от бетонни апартаменти — „чертога на любовта“, както свенливо го наричаше дълбоко в душата си бившият десетобоец, — и сърцето го присви: пред входа беше спряло микробусче с надпис „Телевизия“, а на външното стълбище бяха седнали онези типове от програма „Време“, които явно бяха дошли за Танка. Нямащо кой да излезе днес в ефир: от всички спортни коментатори само Лунина била в града. Ами ако самолетът беше закъснял, тогава как щяха да се оправят? Тогава щяха да се оправят някак, обаче сега нямаше начин. Логика, какво да си говорим. Абе това живот ли е, законен съпруг цял ден не може да го вкара на законната си съпруга. Направо осакатен живот, нито ред, нито нищо.

Дори Татяна се ядоса малко и щом се ядоса, веднага разбра, че това е вече московски яд и че вече окончателно се е прибрала в своя истински свят, а Андрей Лучников отново — за кой ли път — е отплавал в други, не съвсем реални пространства, накъдето след него са отплавали и Коктебел, и Феодосия, и целият Крим, и целият Западен свят.

И въпреки това тази вечер тя излезе на екран на обичайния фон на Лужники някак невероятна и дори идеологически не съвсем издържана. Уж четеше тъпите спортни новини, а милиони мъже из цялата страна имаха чувството, че изговаря откровенията на Ерос. Съпругът ѝ я виждаше на килима пред телевизора. Все пак съумя да се концентрира така, че сега я докарваше до изнемога. Беше влюбен във всяка нейна фибра и се бе усъвършенствал в желанието си да се добере до всяка фибра. Трябва да кажем, че никога не я ревнуваше: щом ти се е доцяла романтика, моля, изживей я, ако се чукаш с някого, и това не е страшно, стига и аз да получавам нещичко.

[1] Sale (англ.) — тук разпродажба. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРЕТА

ХУЕМОТАНЕ

По-рано, преди година време, откриеше ли у себе си някакви, и най-дребни, признаци на стареене, Виталий Гангут много се разстройваше, а сега никак посвикна: признаци като признаци — е, бяло косъмче израсло, е, ставите попуквали, е, от време на време пикочният мехур нещо заяждал, — естествено, биологията си има своите закони. Извикваната на помощ вярна житейска спътница — иронията — много помагаше. Че как иначе, молим, да посрещаме всичките тези неприятности, как да се справяме без иронията? Сияйното тяло в танц се въртяло, прекрасното тяло лудувало, пяло, сега остаряло предишното тяло и май приближава мигът на сапун да го претопят. Така, кокетирайки със себе си, още далеч не стар, от своята средна позиция, Гангут посрещаше признаците на стареенето.

И изведнъж се появи нов, плащещ. Изведнъж Гангут откри у себе си ново влечение. Картите на масата, джентълмени, той откри, че сега постоянно му се иска да се прибере в къщи преди девет вечерта. Да се прибере преди девет, да запари чай и да си пусне програма „Време“ — ето я старостта, ето го недалечното разпадане на душата.

Аз, изоставеният от всички в този душен апартамент леко затлъстял и съвсем занемарен господин Гангут насаме с телевизора, насаме с чудовищния апарат на другаря Лапин. „Вахтата на ударната година“. Сведение от идиотични цифри. Четири милиона тона зърно — това много ли е или малко? Общосъюзна читателска конференция. Всички аплодират. Мрачни уравновесени физиономии. Връчване на ордена на Волгоградска област. Старци, целите обсипани с ордени. Внасяне на знамена. Булдозери. Пак „Вахтата на ударната година“. Разширява се борбата за човешки права в страните на капитала. Поробена дългокоса младеж бие полицията. Израелската военщина тормози арабското селячество. Отново у нас! Кротко свирят арфистки, каква благодат, стабилност, ордени, послушни деца, лалета... какво хуемотане... По стар дисидентски навик Гангут вяло иронизираше, но

всъщност се размагнитваше в пропагандаторския транс, размекваше се, сякаш го почесваха по темето, и самият той, разбира се, осъзнаваше, че се размагнитва, но се отдаваше, разпадаше се, защото ден след ден все повече жадуваше за тези ежевечерни размеквания. След като се поразкараше по кризисните неравности на западната действителност, след като се похлъзгаше по меката благодат на съветското изкуство, програма „Време“ стигаше до най-любимото на Гангут — до спортните събития. Той беше чел някъде, че съвременният телевизионен зрител, макар да следи спортните събития излегнат във фотьойла, все пак е един вид участник в тях и в организма му без никакви усилия от негова страна в тези моменти стават спортни оздравителни промени. Глупости, разбира се, но приятни глупости. „За спортните събития ще ни разкаже нашият коментатор...“ Те бяха седем-осем и Гангут ги чувстваше едва ли не като членове на семейството си, нещо като „роднините“ от романа на Бредбъри. На всеки коментатор той бе измислил прякор и не без удоволствие се опитваше да отгатне кой ще излезе на екрана днес: Педанта или Комсомолката, Малката дворянка или Агитслона, Сънливкото, Жабата, Синичкия... Оказа се, че днес на екрана излезе рядка гостенка — Сексито Татяна Лунина. И именно нейното появяване поваля Гангут, именно Лунина с проблясващите си на почернялото от слънцето лице очи, със своето потресаващо със скромността и шика си бяло яке тази вечер сякаш каза право в лицето на Гангут: ти, Виталка, си една разкапваща се торба лайна, хайде чупка, тръгвай за бунището, да те няма.

Някога се познаваха. Някога дори нещо трепкаше помежду им. Някога той с пружинираща походка излизаше на корта... Там Таня посрещаше топките му. Някога той прожектиреше в Дома на киното отвоюван след мъчителни битки с бюрокрацията филм... Там на първия ред седеше Татяна. Някога той беше в центъра на весели компании или събираше очите на цели ресторанти... Там от време на време срещаше Лунина. Разменяха си случайни погледи, от време на време и незначителни реплики, но всеки такъв поглед или реплика сякаш казваха: „Да, да, помежду ни може да се случи нещо, да, да, защо не, разбира се, не сега, моментът не е подходящ, но защо не утре, защо не вдругиден, след година...“ После веднъж на една тайна изложба на някакъв художник авангардист, не ъндърграунд, а таванска

изложба, той среща Лунина с Лучников, неговия отвъдморски приятел, кримски баровец — всяко негово идване в Москва вдигаше самуми по тавани и мазета: той носеше плочи с джаз, ал-пуми, списания, дънки и обувки за нашите сиромашки приятели, организираше пиански сборища, сновеше из Москва, повлякъл подире си вечен шлейф от момичета, приятели по чашка и доносници, после отлиташе по определен умопомрачителен маршрут, да речем, за Буенос Айрес, и изведнъж се връщаше от някакъв си обикновен Стокхолм, да, но нали за един московчанин и Стокхолм, и Буенос Айрес по принцип са едно и също нещо, една мечта. Тогава на онзи тавански бал не беше нужно да си психолог, за да схванеш от пръв поглед, че между Андрей и Татяна нещо става, става нещо огромно, че те са под електрическо напрежение и през двамата тече високоволтовият ток на щастието. На Гангут пък по заповед на кинокомитета тъкмо му бяха спрели филма, на който бе посветил две години; току-що го бяха викали да му промиват мозъка в Съюза на кинематографистите, току-що не го бяха пуснали на фестивала в Кан, бяха съсекли поредния му сценарий, а тогавашната му жена Дина му бе направила отвратителна сцена за парите, които той бил пропивал, докато семейството му било гладувало, крещейки, че честите му отсъствия от къщи били „откровено курварстване, формулирано като творчески отпуски“. С една дума, моментът за Гангут не беше подходящ да съзерцава чуждо щастие. Заедно с други клетници той предпочете да люска лошо вино, да дрънка антисъветски приказки и да се търкаля по ъглите.

Впрочем времето беше чудесно. Нищо, че тия гадове ни тормозеха, времето си беше чудесно. Къде е това време сега? Къде е онзи авангардист? Къде са две трети от тогавашните гости? Всички се чупиха оттатък. Израел, Париж, Ню Йорк... Бележникът с телефоните е почти ненужен боклук. „Ленинград, аз не искам сега да умирам, пазя куп телефони на твои квартири...“ а в Питер вече почти няма на кого да се обадиш. Как си текат тези проклети така наречени години, какви гнусни дребни промени се натрупват в живота, когато липсват големи. Кошмарно е да броиш годините. Ужасно е присъствието на смъртта. Отвратителен е и безсмъртният бит.

Виталий Гангут рязко скочи от продължения фотьойл и впери очи в цветното изображение на Татяна Лунина. Изглеждаше точно както

тогава. Нима нашите момичета още могат да бъдат такива? Нима още сме живи? Нима остров Крим още плава из Черно море?

„В състезанията в Крим националният младежки отбор победи местните атлети във всички дисциплини. Особени успехи постигнаха...“

Какво говори тя? Защо не се ожених за нея? Тя нямаше да ме остави да се занемаря, толкова да остаряя, така гнусно да бича пари от научнопопулярни филмчета. Та тя не е Динка, не е Катка, не е като другите мои идиотки, тя... ето я... Но къде е Андрюша? Колко години не сме се виждали с тоя червенокоско? Миналата или по-миналата година пътувахме заедно от Юга с моята таратайка и по целия път се карахме. Като откачени дърдорехме само за политика: за дисиденти, за КГБ, за геронтократията, за Чехословакия, за западните левичари, за националната психология на руснаците, за смрадливото месианство, за неговата идиотска теория за Общата съдба... Именно тогава Лучников каза на Гангут, че той, неговите приятели и вестник „Куриер“ се борят за присъединяването на Крим към Русия, а Гангут избухна, нарече го мазохист, глупак, самоубиец, „гаден педеруга“, изрод с разкапана психика и „откачен хуй“.

— Вие, гадове буржоазни, сте се ояли и се чудите какви лиготи да измисляте, невропати проклети, искате да опозорите нашето поколение, да убиете преждевременно надеждата ни както вашите бащи, оная златопагонеста мърша, дето профука из кръчмите цяла Русия и избяга! — така крещеше Гангут, докато волгата му, дрънчейки с повредения си колянов вал, пътуваше към Москва.

— Ами че тъкмо твоят баща, Виталий, е бил моряк на червен миноносец, тъкмо той се е бил за Крим, идиотче такова! — крещеше в отговор и Лучников. — Вие тука съвсем сте ослепели, задето не ви дават да снимате лайнарските си филми! Ослепели сте от злоба, ембриони на историята такива! На Русия ѝ трябва нова сперма!

В някаква жалка гостилничка преди Москва уж се одобриха, укротиха се, с хихикане започнаха в предишния ироничен стил на приятелството си да се наричат един друг „другарю Лучников“, „господин Гангут“, разбраха се да се видят още ма другия ден, за да отидат заедно у саксофониста Дим Шебеко, макар и двамата да бяха наясно, че повече няма да се срещнат, че сега съдбите им ще започнат

да се отдалечават една от друга, че всеки може вече да включи другия в списъка на своите загуби.

Какво беше за поколението на Гангут в Съветския съюз куриозното политико-историко-географско понятие, наречено остров Крим? Наистина ли беше надежда, както разпалено бе креснал Гангут? От деца те знаеха за Крим една-единствена изчерпателна формулировка: „На това късче земя временно са се окопали последните белогвардейски поддръжници на черния барон Врангел. Нашият народ никога не ще прекрати борбата срещу жалките останки от белите банди, за осъществяване на законните надежди и мечти на обикновените труженици от територията, за възвръщането на тази изконно руска земя към великия Съветски съюз“. Авторът на тази декларация беше все същият основен автор на страната и, естествено, нито една дума от нея не бе подлагана на съмнение. През 56-а, когато самият автор бе подложен на съмнение, в средите на новата младеж се чароди твърде развълнуван интерес към черноморския остров, мо дори тогава, ако на един от най-активните младежи от Ленинград — Виталий Гангут, му бяха казали, че след десет години негов най-близък приятел ще бъде една „останка от останките“, той би сметнал това за глупост, за идиотска шега, а защо не и ча „буржоазна провокация“. Баща му наистина се беше бил за Острова по време на Гражданската война и се беше озовал на миноносеца „Червена зора“, когато той бе потопен със залп от най-едър калибър от английски линейен кораб. Изплувал от водата, баща му се бе заел с периода на реконструкцията, после пак бе потънал. Все пак, след като изплува и от ГУЛАГ, тате Гангут му разказа много неща, понякога за Крим. „Нашият флот беше тогава в плачевно състояние, разказваше той. Ако поне една тясна ивичка суша свързваше Крим с материка, ако Чонгар не беше толкова дълбок, щяхме да отидем там, стъпвайки по собствените си трупове. Ентусиазмът в онези времена, другари, беше извънредно висок“.

През първите следсталински години Островът вече бе загубил своята мрачна, изключваща каквито и да било въпроси формулировка, но това не го бе доближило, а колкото и да е странно, дори го бе отдалечило от Русия. Беше се появил образът на подозрително развратно място, на международен бардак. Елдорадо за авантюристи и шпиони. Там имаше американски военни бази, заведения за стриптийз, джаз, буги-вуги, с една дума, Крим още повече се бе отдалечил от

Русия, навлизаше в килватера на разните там Хонконзи, Сингапури, Хонолулута, бе се превърнал в символ на западния разврат, което отчасти отговаряше на действителността. Веднъж в пиянска компания някакво моряче разправяше как един ден на техния кораб двигателят излязъл от строя и те, докато траел ремонтът, цяла нощ гледали светлините на Ялта и дори виждали с бинокъла надпис с руски букви „Дринк кока-кола“. Те, буквите бяха руски, обаче Ялта беше отдалечена от бреговете на руския смисъл дори повече от Лондон, закъдето хората вече пътуваха, да не говорим за Париж, откъдето вече бе идвал Ив Монтан. И, не щеш ли, без да обяснява нищо особено на народа си, Никита Хрушчов сключи с Острова спогодба за културен обмен. Започна се някакво кротко взаимно предъвкване. От Крим пристигна един ужасно скучен татарски ансамбъл, обаче пък там отиде Московският цирк и предизвика нещо като земетресение, беше засипан с цветя, обгърнат от всеобща любов. През шейсетте години започнаха да се появяват първите руски посетители от Острова, именно тогава започна запознанството на поколението на Гангут с неговите връстници, защото именно те пристигаха най-често, старите вревакуанти малко ги гонеше шубето. В началото на шейсетте младите островитяни правеха зашеметяващо впечатление на московчани и ленинградчани. Оказваше се, че можеш да бъдеш руснак и да знаеш още два-три европейски езика като родния си, да посещаваш десетки страни, да учиш в Оксфорд и в Сорбоната, да носиш в джоба си американски, английски, швейцарски паспорти. По някакъв особен начин те не смятаха страната си за страна, а за нещо като бивак. И все пак бяха руснаци, макар да не разбираха много неща. Например не разбираха кипящите тогава спорове за абстрактното изкуство или за джаза. Най-остри московски проблеми ги караха само да се усмихват, да свиват рамене с унилия отговор — въпрос „Why not?“ — „Защо пък не?“. Едно поколение, израсло под знака на „Защо да?“ изпитваше затруднения да им обясни борбата си, проблемите, свързани с панталоните, е прическите, с танците, с начина на нанасяне на боите върху платното, с театрите „Современник“ и онзи на Таганка. Впрочем намираха се и такива, които искаха всичко да разберат, във всичко да вземат участие, и пръв сред тези хора беше Андрюша Лучников.

Гангут се запозна с Лучников, колкото и странно да звучи, на Острова. Той беше един от първите „съветикуси“ на Ялтинския

кинофестивал. През онази година се бе получила някаква странна пауза в генералното дело по „затягане на гайките“ и на него, не щеш ли, му разрешиха да представи втория си филм в извънконкурсната програма. На сутринта в хотела го посети рижав младеж с избеляло от пране дънково яке, макар и с ролекс на ръката, членът на съвета на адвайзърите^[1] на вестник „Руски куриер“ Андрей А. Лучников, който му донесе дебелия като възглавница неделен брой, където за него, за Гангут, беше написано черно на бяло следното: „Един от водещите режисьори от «новата вълна» в световното кино, Виталий Гангут, каза по този повод...“ Именно така непринудено, наред с разните там Антониони, Шаброл, Бергман, Бунюел „един от...“. Естествено, Гангут откачи по Острова, поддаде се на съблазните, бе напълно разоръжен морално. Може би именно тогава за пръв път го споходи идеята, че остров Крим принадлежи на цялото тяхно поколение, че това е един вид въплътена мечта, модел за една бъдеща Русия.

В онези времена всичко се говореше, пишеше, снимаше и поставяше от името на поколението. Къде са те сега, нашите шейсетници? Колцина от тях се втурнаха навън през израелската пролука и се пръснаха по света? Това не са риторични въпроси, мислеше си Гангут. В количеството и в географията на разселването също се намират признаците на катастрофата. Да се махнеш — това е постъпка, така казват някои. Не може цял живот да бъдеш глина в грапавите лапи на тази държава. Но нали има и други постъпки? Най-смелите лежат по затворите. Да се махнеш — това е върхът, казват други и може би това е по-сигурното. Останалите викат „катастрофа“ и си купуват жигула. Изведнъж излиза, че добри пари могат да се правят и с научнопопулярни филмчета, може да плюеш на честолюбието си и да се занимаваш със самоусъвършенстване, което се превръща в ежедневно разкапване във фотьойла пред програма „Време“. Все по-рядко звънеше телефонът на Гангут, все по-рядко той излизаше вечер от къщи, приятелите оставаха все по-малко... и ето че и Андрей Лучников е в списъка на загубите, пък и какъв руснак е той, той не е наш, той е западен чалнат левичар и нека върви на майната си... все по-малко приятели, все по-малко жени, впрочем и приятелчето в панталоните все по-рядко предявява претенции.

Този смътен фон, или, както казват сега, „бекграунд“, димеше на талази зад раменете на Виталий Гангут, докато седеше приведен,

вперил разтревожен поглед в лицето на спортната коментаторка Танка Лунина. Три-четири минути тя пламтя на екрана, а после я смени прогнозата за времето. Гангут скочи, грабна си сакото... Преди година то му стоеше като излято, сега не се закопчаваше. Три дена няма да ям, пак ще започна да тичам... грабна сакото, надникна в портфейла... онези предишните, големите пари, „кинтите на триумфа“, никога не се залежаваха, тези днешните, дребните парички, тези, дето се печелеха с наведено унижение, винаги са си в портфейла... пообиколи апартамента, отразявайки се в мръсните прозорци, в прашните огледала, угасяйки лампите подире си, тоест изчезвайки, и накрая пред вратата се спря за миг, угаси последното си отражение и въздъхна: мамка му, още утре сутринта — право в ОВИР^[2] за формуляри — изчезвам, изчезвам, изчезвам от тук...

Зиморничавата тръпка на възторга, онова, което той наричаше наум „младежка храброст“, обзе Гангут на стълбищната площадка. Как ще зареже всичко, ще отърси всичко от себе си, как грижливо ще си измие ръцете, как ще запращят в пламъци мостовете, какви ветрове ще изпълнят платната! Ала не би било съвсем честно да кажем, че „младежката храброст“ посещаваше ча пръв път прочутия в миналото режисьор. Точно тъй храбро вечер бе изтичвал на улицата, нервно, възторжено се бе разхождал и в края на краищата се бе напивал някъде наблизко, а на сутринта след три чаши кафе бе поемал към студията за научнопопулярни филми и по пътя унило беше предъвквал оправдателни мисли за климакса, за поколението, за връзките с почвата, за това, как неотдавна името му се е мярвало в някаква обзорна статия, значи вече е разрешено да го споменават, а после току-виж му дали и да направи филм, а нали всеки що-годе неконформистки филм е по-полезен за общото дело от десетина „Континента“^[3]. Въпреки това обаче фалшивата покана от Израел, появила се в краткия период на дисидентстването, се пазеше грижливо, като залог за бъдещи пориви на „младежка храброст“.

Разбира се, днешният порив беше нещо изключително, наистина някакъв пристъп на младост, сякаш внезапно се бяха отворили барутни погребни, сякаш някъде в дълбините бе бликнало хормонално фонтанче. Първо ще намери Татяна Лунина и ще я разпита за Андрей. Трябва незабавно да потърси връзка с него. В Крим има мощна киноиндустрия. В края на краищата нали главният редактор на

„Куриер“ няма да изостави стария си приятел. В края на краищата той все пак е Виталий Гангут, „един от“, в края на краищата съвсем наскоро в Дома на киното онова красивичко младичко холивудче, както си ядяха хайвера, му каза: „I know, I know, you are very much director“^[4]. В края на краищата неговото заминаване ще предизвика „отзвук“. И тъй, първо ще намери Татяна Лунина и ако му падне подходящ случай, ще преспи с нея.

Червеното оченце на асансьора тъпо се взираше някъде под дясната ключица на Гангут. Стълбищната шахта на четиринайсететажния жилищен блок бучеше нещо сякаш авиационно. Отнякъде се чуваше песента „Неу, Jude“. Вратата на асансьора се отвори и на площадката излезе съседът на Гангут, мъж на средна възраст, гледащ изпод вежди и настрани, с огромно куче — порода „московская сторожевая“. Беше му съсед вече няколко години, но Гангут не знаеше нито името му, нито каквото и да било друго за него и дори зад гърба му го наричаше като в сценарий „гледащия изпод вежди и настрани мъж на средна възраст с огромно куче — порода «московская сторожевая»“. Съседът никога не го поздравяваше, нещо повече — никога не отвърщаше на поздрава му. Веднъж Гангут се ядоса и го хвана за копчето. „Трябва да отговаряте“. „Какво?“, попита съседът. „Когато някой ви каже «Добро утро», трябва да отговорите нещо“. „Да-да“, каза съседът и подмина, загледан настрани изпод вежди. Диалогът се проведе, естествено, в отсъствието на кучето порода „московская сторожевая“. Гангут си мислеше, че от урока му ще има полза, но това не стана. Съседът продължаваше да го подминава, сякаш не го виждаше или го виждаше за пръв път.

— А, добър вечер — изведнъж каза съседът право в лицето му.

Кучето мощно размахваше опашка.

Гангут се слиса:

— Добър вечер, щом сте рекли.

Народното клише много подхождаше за случая.

Съседът хитро се изкиска:

— Чудесен отговор, хем в народен дух. Колко ни е умен той все пак.

— Кой? — попита Гангут.

— Нашият народ. Интелигентен, съобразителен.

Съседът леко го поспря с ръка. Асансьорът тръгна.

— Хайде да ви вода у нас — каза съседът.

— Моля? — не разбра Гангут.

— Така де, да отидем у нас — съседът лукаво се кискаше. — Какво сега, така си е, живеем, живеем...

Беше леко пийнал.

— Никога не бих дошъл у вас — каза Гангут. — Днес обаче ще дойда.

— Именно днес — продължи да хихика съседът. — Гости. Юбилей. Ами влизайте де.

Гангут бе въведен в просмукан от миризмите на тежко празнично готвене апартамент. Оказа се, че се празнува половин столетие на художествения редактор Ершов, тоест на „човека, гледащ изпод вежди и настрани“, същия нелюбезен съсед. Огромно изобилие красеше трапезата, стърчаха крачета на унгарски пуйки, в недоразрушените мраморни плоскости на някакво желе се отразяваше разкошният полилей. От пръв поглед Гангут разбра, че не биваше да идва тук.

— А това е нашият съсед, руският режисьор Виталий Семьонович Гангут — извика юбилярят.

Гостите започнаха да се сместват, след което Гангут се озова в края на един диван между дама с мазно проблясваща перука и крехко учениче, от онези, дето посред бял ден звънят по пратите и стъписват творческата интелигенция с въпроса: „Извинете, моля, имате ли хартия за изхвърляне?“

— ...руски режисьор... не му липсва талант, надарен е... ние бихме, ако... е, спомняш ли си онази историческа работа за нашата родина... руски режисьор... изтикаха го на заден план... нали знаете кои...

От всички краища на масата в Гангут се бяха вперили свински очички.

— Защо толкова наблягат на националността? — попита той съседката си.

— Ами защото тук по-рано са ви смятали за чифутин, Виталик — съвсем непринудено и донякъде сърдечно отвърна дамата, като си оправяше едновременно гърдите и перуката.

— Сбъркали сме! — извика мъжки глас от другия край на масата.

Избухна общ смях, после някой предложи да пият за нещо, всички започнаха бързо да пият и да замезват, разговорът тръгна в различни посоки, околните забравиха за Гангут и едва тогава, тоест с доста голямо закъснение, той отблъсна с лакът чинията, на която вече бяха му натрупали мезета — парче желирано месо, пуешка мръвка, парче пирог, сельодка, руска салата, — и се обърна към съседката си с въпрос, зададен на висок глас:

— Какво значи това?

Тогава през масата се пресегна здрава ръка и дружески стисна дланта му. Мъжествена мустаката физиономия — как не я беше забелязал по-рано — се усмихваше фамилиарно, приятелски, както биха казали навремето — от името на цяло поколение.

— Евдокия както винаги опростява всичко. Хайде, Виталий, да излезем на балкона да вдигнем малко пушек.

Над масата се надигаше огромна и доста спортна фигура със съответно огромно кожено сако, същински командарм на революцията. Гангут стана, макар и само за да се измъкне от масата, да се отърве от ъгъла на дивана и от съседката, която постоянно се чешеше под роклята.

— Олег Степанов — представи се на балкона могъщият мъж и извади пакет „Марлборо“. — Между другото наше производство. Виждате ли надписа отстрани, на руски е. Произвеждат се в Москва.

— За пръв път виждам такива — промърмори Гангут. — Доста пъти бях чувал, но за пръв път ги опитвам — дръпна си. — „Марлборо“ като „Марлборо“.

— Ами да — Олег Степанов се разходи по обширния балкон и спря на метър от Гангут. — Може да ви е смешно, но ние много сме си говорили у Ершов за вас като за евреин.

— Няколко въпроса — каза Гангут. — Защо сте си говорили за мен? Защо много? Защо като за евреин или за неевреин, като за татарин, като за италианец... какво значи това?

— Сега хората се търсят. В ход е един исторически подбор — просто и меко обясни Олег Степанов.

— Вие славянофили ли сте?

— Да, разбира се — усмихна се Олег Степанов. — Съгласете се, трябва да се помогне на националния гений, потиснат е. Естествено, човек търси руснаците в изкуството. Ето вашето творчество например,

вашиите три филма въпреки всички привнесени модни трикове на мен ми изглеждаха все пак руски, в тях имаше здраво ядро. Вярно, фамилието ви име, бащиното Семьонович, а най-важното — вашето обкръжение, будеха недоверие, но изследването показва, че съм бил прав, и аз се радвам на това, повярвайте, Виталий, искрено се радвам.

— Изследване ли? — попита Гангут.

Олег Степанов сериозно кимна.

— Изследвахме родословието ви. Може би и самият вие не знаете, че Гангутовци в Русия водят началото си от онзи известен ден на руската слава, от онази битка край нос Гангут. Бил е пленен шведски юнга. По-нататък вече тръгва само руска кръв. Какво пък, шведи, варяги — това е приемливо...

— Ама вие сериозно ли? — попита Гангут.

Стояха на балкон на десетия етаж в четиринайсететажен блок. Долу на кръстовището светеше пътен знак и мигаше светофарът. По-нататък, отвъд тъничката ивица на реката, като скални образувания се издигаше и гаснеше пред лицето на нощта, превръщайки се в подобие на пещерен град, новият микрорайон. Над него бедствено гаснеха селското небе, залезът на живуркането, индустриалните тресавища на Русия. Ужасяваща мъка внезапно нападна Гангут. Видът на мъката, когато не е възможно да намериш причините, когато вече те няма, а съществува само мъката. Той направи дори рязко движение с глава, сякаш се бореше с водовъртеж. Изплува на повърхността. Олег Степанов стоеше подпрян на перилата на балкона и гледаше към същите зеленикави, нищо необещаващи далнини.

— Евреите са случайни гости на нашата земя — проговори той, без да помръдне.

„Трябва да си вървя, помисли си Гангут. Незабавно да се махна от този вертеп“. Не си тръгна кажи-речи до сутринта, напротив, лапа до безкрай от своята напомняща вече буннице чиния, пиеше всичко наред, глупееше и слушаше Олег Степанов, който не спираше да го предумва утре да се обади на някой си Дмитрий Валентинович, дето можел да му помогне. Ама какъв е този човек, бе? Министър, секретар на ЦК, генерал? Той е незабележима птичка, но гласът ѝ се чува. Обади му се утре, представи се, току-виж съдбата ти се променила.

На разсъмване същият този Степанов примъкна Гангут през стълбищната площадка до апартамента му, настани го на дивана и

дори избърса каквото изтече от него.

Известно време той седя до безчувственото тяло, като се опитваше да го обърне от корем по гръб или поне да вкара ръка под корема му. Напразно — грамадата руска плът само сумтеше и нищо не усещаше. Олег Степанов се отчая, седна във фотьойла до писалището, бръкна в собствения си панталон и се зае. Пред него имаше снимка — двама голи младежи и голо момиче на фона на морски прибой. Като гледаше тази снимка и сдържано ръмжеше, теоретикът започна и свърши. После грижливо избърса всичко и си тръгна, като остави на писалището телефонния си номер.

[1] Adviser (англ.) — съветник, консултант. — Б.пр. ↑

[2] Отдел за визи и регистрация на чуждестранни граждани при Министерството на външните работи. — Б.пр. ↑

[3] Основано през 1974 година в Париж, списанието става орган на съпротивата не само на руската, но и на цялата източноевропейска интелигенция. — Б.пр. ↑

[4] Знам, знам, ти си голям режисьор (англ.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ЛЮБОПИТЕН ЕПИЗОД

Същата вечер и Марлен Михайлович Кузенков видя на телевизионния екран коментаторката Татяна Лунина, но на него тя не направи зашеметяващо впечатление както на впечатлителния творец Виталий Гангут. Просто му хареса. Наистина е приятно да виждаш на телевизионния екран добре отпочинала, добре облечена жена. Марлен Михайлович смяташе, че това е приятно и на целия народ, с изключение на съвсем одъртелите „мурджовци“, принципните противници на епохата на телевизията. А пък симпатичните лица на екрана не са вредни, напротив, полезни са. Сега се случва да зърнеш на улицата или в театъра лице, необременено от социални съображения. На мястото на другарите от телевизията Марлен Михайлович би привличал активно в своята мрежа такива лица, и то не само поради агитационни съображения, както би могло да се стори на някои повърхностни хора, но и в името на дълбоките исторически промени в страната. Такива лица могат незабелязано, година след година, десетилетие след десетилетие да променят психологическата структура на населението.

Тази мисъл за лицата се мярна в главата на Кузенков, докато той гледаше Таня, но не изчезна завинаги, а залегна някъде в специалния архив на мозъка му за бъдещо използване. Такъв човек си беше Марлен Михайлович — при него нищо не ставаше зян.

Разбира се, още сутринта беше научил, че Таня се е върнала от Крим. Нещо повече, той вече, естествено, знаеше, че в Коктебел тя се е срещнала с Андрей Лучников и е прекарала с него два дни, тоест две денонощия в триъгълника Феодосия-Симферопол-Ялта. Материалите по тази среща бяха пристигнали на бюрото на Марлен Михайлович, смеем да ви уверим, преди онзи донос да пристигне в Първи отдел на Държавния комитет по спорта и физическото възпитание. Просто такава му беше работата на Марлен Михайлович — да знае всичко, свързано с Крим. Не че винаги му се искаше да знае всичко, понякога

той, между нас казано, дори искаше да не знае нещо, но материалите пристигаха и той знаеше всичко. Във връзка с работата си Марлен Михайлович Кузенков беше принуден да наблюдава понятието, наричано официално Зона на Източното Средиземноморие, тоест остров Крим.

— И тъй, тя е тук, а той е още в Симфи — разбра Кузенков, когато надникна в хола, където жена му и децата се бяха наместили около телевизора в очакване на някакъв пореден фестивал на песента „Карамфил ’79“ или ’80, или за бъдещето — ’84.

Предстоящият маршрут на Лучников му беше приблизително известен — Париж, Дакар, Ню Йорк, май Женева, после пак Париж, — но зигзазите на тази личност не можеха да се предвидят и никой не би могъл да гарантира, че утре Андрей няма да зареже всички свои ангажименти и да довтаса подир Татяна в Москва. Визата му за многократно влизане май още не е изтекла. Утре ще трябва да уточни всичко това. „Е, престани де, Марлен, стига си мислил само за работа, скастри се Кузенков. Погледни всичко това от друг ъгъл. Нали Лучников е не само твой обект, но и приятел. Нали този, как го наричате помежду си, ОК, тоест остров ОКЕЙ, е не само «политически анахронизъм», но и необикновено природно явление. Трябва ли и ти да заприличваш на одъртелите «мурджовци», които според тогавашния израз са «горели в работата си», а ползата от тях е била минимална, само кръв и гадости. Ти си съвременен човек. Ти, който си взел името си от двамата най-велики люде на хилядолетието“.

Днес следобед по улиците на Москва с Марлен Михайлович Кузенков се случи любопитен епизод. По принцип заради ранга си Марлен Михайлович би могъл и да не посещава улиците на Москва. Колегите от неговото ниво всъщност не посещаваха улиците на Москва, а само с доста вяло любопитство попоглеждаха по време на скоростните придвижвания от вилните селища към Стария площад как зад прозорците на „персоналките“ се суят безбройните обекти на техните грижи. Марлен Михайлович обаче смяташе за свой дълг да поддържа жива връзка с населението. Той си имаше собствена кола — черна волга, оборудвана с какви ли не вносни джаджи от секция 100 в ГУМ, и си я караше с удоволствие. Беше малко над петдесет, ходеше на тенис корта на „Динамо“, носеше английски сака от туид и обувки с орнамент от дупчици. Тези негови вкусове не се радваха на пълно

одобрение във върховното учреждение, където работеше, и той го знаеше. Вярно, думата „международник“ го оправдаваше — когато си имаш работа с буржоазията, ти трябва димна завеса, — но Марлен Михайлович прекрасно знаеше, че на по-долния етаж не се говори по негов адрес, но на неговия собствен някои хора понякога с лека усмивка го наричат „тенисиста“ и пускат шегички по повод на името Марксизъм-Ленинизъм — този вкусов екстремизъм от края на двайсетте сега буди разбираемо недоверие у апарата, защото намирисва на ляв уклон в корените, а на по-горния етаж също не се говори, но някак различно в сравнение е по-долния, там се мълчи със знак „плюс-минус“, в който многообещаващото кръстче все пак леко надделява над унищожителното тире. Именно това горно мълчание окуражаваше Кузенков да си знае цената, макар че от време на време му се налагаше да показва на другарите с някои външни признаци, че е „наш човек“ — е, с някоя и друга псувня в тесен кръг или пък с демонстриране на страст към риболова, със сдържана почит към генералисимуса, тоест към нашата история, с интерес към „селската литература“, с леко деформиране на звуците „г“ и „в“ в южна посока, е, и то се знае, с посещения... хм, ами... да го усучем за по-ясно, другари... ами, с една дума, във финска баня. Тук следва да отбележим, че Марлен Михайлович ни най-малко не си кривеше душата, той наистина беше свой човек във върховното учреждение, сто процента свой, а може би и над сто. Така във всеки случай предполагаха психолозите от по-горния етаж, но те не можеха да знаят за някои „скришни места в душата“ му, за които и самият той би искал да не знае, от които обаче понякога на повърхността изскачаха, винаги неочаквано, тревожни мехури, обяснявани от него, закоравелия материалист диалектик, с наличието на присъствието на едно малко скришно местенце в анкетните му данни. Това бе много добре известно на Марлен Михайлович, но той мълчеше — ами макар и само защото не го питаха, и само гадаеше: дали то е известно на онези, които трябва да знаят всичко. Така след кратката наша презентация на Марлен Михайлович Кузенков, по необходимост изпълнена с усукване и уговорки, най-сетне пристъпваме към вече споменатия „любопитен епизод“ на улиците на Москва.

След като изигра своята партия тенис с един генерал от щаба на стратегическата авиация, Марлен Михайлович Кузенков излезе на

улица „Пушкинская“. Неговата красавица, волгата, беше паркирана точно под знака „Спирането забранено“, но нали всеки що-годе грамотен милиционер, щом погледне номера, начаса разбира, че тази кола е неприкосновена. Въпреки това, още щом приближи до своята красавица — кой знае защо тя му харесваше повече от разните мерцедеси, поршета и дори от кримските русо-балти, — от отсрещния тротоар към него тръгна някакъв милиционер. Кузенков го изчака с усмивка, като вече си представяше как несъобразителният униформен ще остане зяпнал, като види документите му.

— Извинете — каза двайсетинагодишният хлапак със сержантски пагони. — Да ви се намират два-три литра бензин в повече? Трябва само да стигна до участъка.

— Разбира се, разбира се — усмихна се Марлен Михайлович. — Резервоарът е пълен. Обаче сам си го вземете, сержант, защото аз и маркуч нямам.

Този нищожен на пръв поглед контакт с населението на Москва, по-точно, с негов ярък представител в милиционерска униформа, достави на Марлен Михайлович значително удоволствие. Той си представи как биха се изопнали физиономииите на съседите му по етаж, ако разпознаеха в обикновения шофьор, предоставил резервоара си на някакво си сержантче, човек от своето „ниво“. Ех, апаратчици, може би това е нашата най-голяма беда — изгубили сме връзката с улицата. За това е говорил още Владимир Илич.

Сержантът донесе туба и маркуч с помпичка специално за целта. Той се туткаше около волгата, но работата вървеше зле: маркучът ли беше продупчен, сержантът ли не правеше нещо, както трябва, но бензинът изтичаше на капки, а понякога съвсем спираше да излиза на повърхността.

— Нищо, нищо — ободри младия центурион Марлен Михайлович. — Не бързай. Опитай с уста.

Междувременно по тротоара сновяха минувачи и Кузенков, и да не губи време, започна да наблюдава тази тълпа. В ползрението му попадна странна двойка: крачеха две епохи, едната от тях се бе вкопчила в другата. Блед неспретнат старец с увиснало сако с орденски лентички се влачеше подир дългокос дънков младеж. В дясната ръка носеше мрежичка с някакви жалки продукти, а с лявата силно дърпаше назад дънковия ръкав.

— Четирсе години! — крещеше старецът с изкривената си уста.
— Четирсе години се сражавам за социализма! За нашите идеали! Няма да позволя! Айде да вървим, тръгвай!

— Стига, чичка — с приглушен глас му говореше дългокосият.
— Не прави сцени. Остави ме на мира.

Той явно не искаше да привлече вниманието на минувачите и да освобождава ръкава си със сила. Явно чувстваше, че старецът ще виси на него и ще крещи още по-силно, ако той сега използва младата си мощна сила, и тогава цялата ситуация бързо ще се развие в катастрофа. От друга страна, май разбираше, че на стареца няма да подействат и увещанията и нещата от всяко положение ще тръгнат в катастрофална посока.

С една дума, този типичен млад московчанин беше объркан под напора на един типичен московски старец.

— Няма да те оставя на мира! — крещеше старецът. — Никога не съм оставял врага на мира. Сега ще те научат как се агитира! Хайде с мен в участъка! Тръгвай да идем, където трябва!

Не е много лесно да задържиш вниманието на московската тълпа. Мрачните хора подминаваха, сякаш изобщо не забелязваха нито унизителното положение на младежа, нито ръмжащата атака на стареца. Но виковете на стария воин ставаха все по-интригуващи, някои хора се обръщаха и дори забавяха крачка.

Тогава Кузенков, без да му мисли много и очевидно подчинявайки се на някакъв сигнал от някакво свое скришно местенце, се качи на тротоара и спря странната двойка.

— Какво става тук? — с протоколен тон се обърна той към стареца. — Вие защо пречите на гражданина да се разхожда?

Получи се фраза като от разказ на Зошченко и той леко се усмихна. Старецът се слиса, запъна се напред думата, като видя тежката кола, приклекналия до нея сержант от милицията и най-важното — като зърна прохладната насмешка в очите на солидния другар. Щом долови тези признаци на любимата власт, старецът за миг загуби координация и пусна ръкава на подозрителния тип.

— Ами ето, вижте го, обикаля гастронома и фучи — най-сетне се оборава старецът.

— Вие фучите, вие — бездарно започна да се отбранява дънковата епоха.

— Но защо сте се заяли с него? — строго, но патронално запита Марлен Михайлович стареца.

— Ами защото фучи, чанта носи, а пък фучи... ние ходехме с цървули... а той носи чанта... обикаля с чантата гастронома и фучи... — мънкаше старецът.

— Не е хубаво да се заяждате с гражданите — със същия тон каза Марлен Михайлович.

— Другарю, вие не преценихте ситуацията! — отчаяно подвикна старецът. — Ами че той там се изказваше, че в магазините нямало нищо!

Той целият трепереше, този стар глупак с увиснало сако, под което имаше омазана с нещо раирана риза, пусната върху панталоните, и със сандали на бос крак. Леко лъхаше на вино, но повече на ацетон и на гнилочта на разкапващ се организъм. Пръстеносивото, та чак синкаво лице трепереше: че как няма да се отчаеш, като и своите хора не те разбират.

— Точно това приказваше тоя враг, че в магазините нямало нищо — той се обърна, за да хване отново за ръкава дългокосия, обут с дънки чантаджия, тоя враг, но се оказа, че от врага вече няма и следа. Марлен Михайлович между другото също не беше забелязал как смелчагата критикар се бе изпарил.

— Защо, да не би в магазините да има ВСИЧКО? — полюбопитства Марлен Михайлович.

— Има всичко, каквото си трябва! — вече крещеше с цяло гърло старецът, оглеждаше се да търси врага и, аха, да се втурне в преследване, но клюмваше, схванал, че не може да го стигне, и току вдигаше към физиономията на Кузенков мрежичката си, пече изпитвайки към попречилия на справедливото дело човек бурно нарастващо подозрение. — Каквото трябва на обикновения народ, го има в магазините. Ей ви ги макаронките, ей го и кускуса, масло триста грама, макаронки... Пълно е с бели фразели! — писна той. — Само ония, дето са се ояли, те фучат! Ние работим ча тях, живота си съсипваме, а той — от всичко недоволен!

— А вие от всичко ли сте доволен? — хладно запита Кузенков.

С този тон той сякаш сам убеждаваше себе си, че у него говори социологическият интерес, макар че всъщност и у него нещо

започваше да се надига: омерзението към агресивната протоплазма на доносника доброволец.

— Аз съм доволен от всичко! — сега вече треперещите пръсти посягаха към туида на Кузенков. — Четирсе години съм се сражавал за правото дело! С цървули... с цървули... а те с чантичките...

— Вървете си по пътя — каза Марлен Михайлович. Обърна гръб на стареца и се върна при колата си.

Сержантът още се мъчеше е маркуча. Май изобщо не бе вдигал глава, макар че, естествено, не може да не беше чул стария скандалджия.

— Е, какво става? — с делови автомобилен глас попита Кузенков. — Тегли ли?

Сержантът очевидно също усещаше известния идиотизъм на ситуацията. Той лапваше маркуча, всмукваше бензин, плюеше, навеждаше маркуча към тубата, но от него отново се ронеха само капки и желаната струйка не се появяваше. Кузенков се облакът на багажника и се постара да се дистанцира от историческата конфронтация, като се съсредоточи в автомобилното дело. И тогава усети как в хълбока го е подпрял мекият корем на стареца.

— Обаче вие не взехте мерки, другарю — сега вече тихо подзе старецът, заничайки в лицето на Марлен Михайлович. — И изобщо кой сте вие?

В тъглчетата на устата му имаше засъхнала слюнка, в тъглчетата на очите — гноен секрет. Примижалите очи и вече трезвата интонация показаха на Марлен Михайлович, че пред него вероятно стои не обикновен московски глупак, а някой от сталинските соколи, човече от вътрешната служба, най-малкото бивш вохровец^[1].

— Слушайте — каза той с погнусено съжаление. — Защо не можете да мирясате? Вие сте доволен от всичко, а пък онова момче — не от всичко. Нали хората са различни, не сте ли съгласен?

— Така е. Така е — старецът внимателно слушаше Кузенков и го оглеждаше най-внимателно. — Хората, вярно, са различни, различни... Ами вие какъв сте, другарю? Сержант, откъде е този другар?

Милиционерът, вече здравата насърбал се с бензин, кресна на стареца, без да повдига глава:

— Вие какво, пили ли сте? Я си вървете по пътя!

Старецът леко потрепери от този крясък и, изглежда, изпита известно съмнение, защото властта, както винаги, беше права — пил беше, а пил ли е човек, трябва да си върви по пътя. И въпреки това не си хвана пътя, а продължи да се вира в Кузенков. Естествено, старецът и хабер си нямаше за английския произход на дрехите на Кузенков, но погледът му явно говореше за посоката на мисълта: но кой е този човек, дето ми отне врага? Наш ли е? Ох, у него има нещо не наше, драги другари! Дали не е враг? Ами ако е цяла група?

Този поглед беше пределно ясен на Марлен Михайлович и в скришните му местенца протичаше процес на ярост, когато изведнъж някъде от най-отдалечените дълбини, от някакво най-скришно местенце бликна фонтанче страх.

Ръцете на стареца посягаха към гърдите му, мокрите от слюнки устни се размърдаха в едва ли не лунатично ломотене:

— Вярно, пил съм... значи имате предимство... а аз четири години съм се сражавал... с цървули... с чантаджиите... продоволствени затруднения... храним половината свят... на братските класи и нации... покажете си документчето... кой сте вие... мене тука ме познават, а вие... сержант, я хайде...

Марлен Михайлович се разгневи на себе си за този страх. Нима дори и сега, когато е на такава длъжност, не е в състояние да прогони роба от себе си? Колко лесно би било да прекъсне този кошмар, да изблъска тая сталинска вонещица (точно така си го помисли — „сталинска вонещица“), да се качи в мощния си автомобил и да замине, да, обаче този тъп сержант с неговия тъп маркуч; ама, разбира се, от какво има да се страхувам, е, ще изгубя половин час за обяснения в близкия милиционерски участък, ще звънна на Шчолоков и точка, но същевременно, естествено, ще се вдигне съвсем ненужен идиотски шум и не е изключено нещата да стигнат до горния етаж, сега обръщат внимание на тези дъртофелници, някои хора дори ги смятат за опора на обществото (печална е съдбата на общество с такава опора), та с една дума... Но как да се отърва от него, още секунда и ще се вкопчи в самото ми, ще започне да ми припада и тогава вече ще се събере цялата улица, нашият народ обича припадничавите...

И, не щеш ли, към стареца се втурна развлечена женица на около четирийсет години, циците й, аха, да се изсипят от раздраната черна

фланелка с чужбински надпис GRAND PRIX.

— Чичо Коля, айде да те няма туканка! Чичо Коля, к'ви ги вършиш пак? Айде, тръгвай! Ей сегинка ще дойде твойта бабичка! Вече цял час те търсят из дворовете!

Старецът се дърпаше и хриптеше, размахвайки мрежичката към Кузенков. От дупките се изсипваха и се трошаха дълги макарони.

— Тоз! — крещеше старецът. — Не ще да си покаже документите! Сержантът не си изпълнява служебните задължения! Помагайте, другари!

— Чичо Коля, айде да бягаме от тука! Запомни му номера, ще напишеш заявление! — женчето напъхваше във фланелката изскачащите цици, подхващаше изхлузващите се от краката ѝ чехли — явно беше изскочила от къщи, както си е била, — като при това успяваше да намига на Марлен Михайлович, че и някак особено да примлясва с изкривената си пияна уста.

Напомнянето за заявлението, което ще напише, подежда: старецът се остави да го отведат, като постоянно се обръщаше и колкото повече се отдалечаваше, толкова по-заканително и все по-неразбираемо приказваше.

— Е, какво става тук с вас, сержант? — Марлен Михайлович раздражено надникна в тубата, там едва-едва се плискаше нещо на дъното. Приятният и познавателен контакт е уличния живот се бе превърнал в тягостен идиотизъм. Кузенков се вбесяваше най-много от мярналото се, уж вече забравено чувство на страх. Нима е още живо у мен? Каква гадост!

Той дръпна маркуча от ръцете на сержанта и го огледа — ами да, дупка. Промърмори нещо ядно, потърси в собствения си багажник, измъкна от там някаква тръбичка, пхна единия ѝ край в резервоара, другия в устата си, смукна и се задави от бензина, но за сметка на това излезе стабилна струйка и сержантът много бързо се сдобил с нужното количество за своя нещастен московец.

— Отплата за ненамесата. Отменяме нефтеното ембарго — позасмя се Марлен Михайлович.

Сержантът го поглеждаше някак странно, може би и той не разбираше каква птица има пред себе си. Във всеки случай не се впусна да благодари.

Кузенков вече беше седнал зад волана, когато в огледалото за обратно виждане отново видя чичо Коля. Той бързаше към полето на идейната битка, тежкото му сако се беше издуло, ризата — разкопчана, виждаше се тестообразният му корем. Старецът явно бе оставил мрежата си вкъщи, но вместо нея в ръката му имаше някаква червена книжка с размери на партиен билет, която той току вдигаше над главата си като един вид сигнал. На Марлен Михайлович му оставаше да направи няколко движения, за да се отдалечи и да прекрати безсмислената история: трябваше да отпусне съединителя, да включи на първа и левия мигач. Ако беше направил всичко малко по-бързо, отколкото обикновено, щеше да успее, но му се стори, че всяко ускоряване ще прилича на бягство, и затова дори забави движенията си, което позволи на чичо Коля да дотича, да провери муцуната си през прозореца и да подаде книжката.

— Ето го моя документ! Четете! И представете своя! Незабавно!

— Кука — каза изведнъж Марлен Михайлович и със силната си длан избута мокрото лице на стареца извън колата. — Да не си посмял повече да закачаш хората, мръсна куко такава.

С тези думи той потегли. Старецът го засипа с псувни зад гърба му. В страничното огледалце се мярна мрачното лице на сержанта. Колата мощно изнесе Марлен Михайлович към средата на улицата, но точно тогава отпред светна червено. Спрял пред светофара, Кузенков още виждаше в огледалото на петдесетина метра зад себе си и стареца, и сержанта. Чичо Коля размахваше червената книжка, сочеше с ръка отдалечилата се кола и призоваваше за съдействие милицията. Сержантът, с тубата в едната ръка, го хвана с другата за рамото, пораздруса го и му посочи с брадичка колата си — демек, хайде, качвай се. Тогава старецът падна на тротоара. Последното, което видя Кузенков, пяха гърчещите се крака, обути в син анцуг. Светна зеленото.

Когато се прибра, Марлен Михайлович веднага отиде в банята да си измие ръцете. Имаше чувството, че на лявата длан още има лепкава влага, останала от стареца. Помисли малко и започна да се съблича — трябваше да вземе душ. Докато се събличаше, се разглеждаше в огледалото. Леко прошарен, с хубав тен, пълен със сили мъж. „Не е хубаво така да му отпускате края, Марлен, каза си. Не е хубаво, не е. Държахте се не в съответствие с положението си, впрочем какво ти

положение, не в съответствие с дълга си, с отговорността пред — няма защо да се плашим от думите, — пред историята. Държахте се — изведнъж го прониза тревожната мисъл, — държахте се като дисидент. Държахте се като дисидент и се чувствахте като дисидент, не, това е абсолютно недопустимо“.

Тогава се постави на мястото на стария глупак вохровец, представи си как изведнъж пред него се руши изграденият от оскъдния ум логически свят; сержантът, черната волга, присвитите очи като символи на мощта и властта, която той е пазил като пес през целия си живот, изведнъж се обръщат срещу него, цяла катастрофа. Не, не, отхвърлянето, отритването на тези старци, а името им е легион, би било трагична грешка на държавата, зачеркване на цял период от историята. Недържавническо, неисторическо поведение.

Той мисли през целия остатък от деня за този „любопитен епизод“ (именно така реши да го озаглави пред жена си, когато дойде времето да си пошушукат — „любопитен епизод“). Мислеше за това и зад бюрото, докато четеше кримските вестници. Трябваше да подготви малък обзор на текущите събития на острова за един от членовете на политбюро. Тези обзори бяха любимата работа на Марлен Михайлович, той се отнасяше към тях с голяма отговорност и увлечение, но сега проклетият „любопитен епизод“ му пречеше да се съсредоточи, той мечтаеше вечерта да мине по-скоро, та най-сетне да остане насаме с жена си, за да може да сподели с нея усещанията си.

Лицето на Таня Лунина, появило се на екрана на телевизора, го поразя, в главата му нахлуха мисли за Андрей Лучников, за целия комплекс от проблеми, свързани с него, но ето че по асоциация Марлен Михайлович стигна до режисьора Виталий Гангут, московски приятел на наблюдаваната личност, и си помисли, че ето Гангут например щеше да се държи нормално в глупашката кавга на улица „Пушкинская“. Той поставяше на свое място Гангут и нещата изглеждаха нормално, естествено. Връщаше себе си на своето място и всичко ставаше неестествено, тоест според определението на Николай Гаврилович — отвратително.

Както винаги преди лягане и както винаги ни в клин, ни в ръкав по телефона се обади големият му син от първия брак Дмитрий. Това двайсет и пет годишно момче беше, както се казва, „лист отбрулен“, солист в полунелегалната джаз-рок група „C2H5OH“^[2]. Дмитрий

носеше фамилното име на майка си и настояваше винаги да го наричат с концертното му име — Дим Шебеко. Той смяташе политиката за „дрисня“, но, разбира се, беше абсолютен дисидент, ако под тази дума се разбира инакомислие. Марлен Михайлович понякога имаше чувството, че Дим Шебеко се срамува от роднинството си с такава важна клечка, като него, и крие този факт от своите френдове. Впрочем и Марлен Михайлович нямаше много основания да се гордее с такова синче пред другарите си по етаж. Отношенията им цял живот бяха ненормални, осакатени от неутихващата с годините ярост на изоставената съпруга, тоест майката на Дим Шебеко. Вярно, напоследък музикантът някак твърде много загрубя, откъсна се от обожаваното майче, шляеше се из столицата с великолепна презрителна усмивка върху наглата си красива физиономия, а с баща си установи естествени, тоест потребителски, отношения: ту парички ще поиска, ту бутилка хубава „неградска“ водка от специалното снабдяване. Този път се заинтересува кога ще дойде кримският авер Андрей, защото му бил обещал при следващото си идване да му донесе най-новите плочи на Джон Кламер и Кийт Джарет, както и групата „Секс Пистълс“, която според Дим Шебеко била слабо перспективна, но въпреки това трябвало да се познава.

След като поговори със сина си, Марлен Михайлович отново се върна към „любопитния епизод“, понеже се сети, че на мястото на онзи, дългокосия спокойно можеше да бъде и Дим Шебеко. Впрочем Дим Шебеко имаше такава муцуна, че дори бдителният чичо Коля не би посмял да го закачи. „Такива трябва да се премазват, дяд — би казал Дим Шебеко. — На твоето място аз бих премазал тая дърта жаба“.

В края на краищата Марлен Михайлович се отдръпна от пишещата машина и тъпо зачака да свърши проклетата „Бяла маргаритка“. Телевизионните страсти се укротиха чак след единайсет. Той слушаше как Вера Павловна изпраща децата в спалнята, и чакаше желанието миг на срещата с жена си. Наближаваше сребърният им юбилей, но чувствата помежду им ни най-малко не бяха изстинали. Напротив, едва ли не всяка вечер въпреки умората Марлен Михайлович сладостно предвкушаваше срещата с мекото нежно тяло на вечно благоухаещата Вера Павловна.

— Какво, миличко, Дим Шебеко ли се обади? — попита жена му, вече укротила дишането си след срещата.

Главата на Марлен Михайлович лежеше върху вярното ѝ рамо. Ето един свят, и мил, и мирен, разбираем във всеки квадратен сантиметър кожа — света на неговата съпруга, приятни хълмове и долини. Ех, как би си живял в него, как никога не би излизал навън, в смутните пространства на външната политика.

— Знаеш ли, котенце, днес в града с мен се случи един любопитен епизод — едва чуто прошепна той и тя, схванала, че става дума за важни неща, не повтори въпроса си за телефонното обаждане, а се приготви да слуша.

— Ами виж сега, Марлен — каза тя, когато разказът, поточно, твърде обстойният разбор на усещанията на Кузенков, вкопчващи се във външната дребнавост на събитията, свърши. — Виж какво мисля аз, Марлен. А: — тя подгъна малкия пръст на лявата си ръка и на него както винаги му се стори, че това не е малкото пръстче на лявата ѝ ръка, а именно едно твърде сериозно А, което ще бъде последвано от Б, В, Г..., все близки, конкретни и умни. — А: не е трябвало да се набъркваш в тази кавга, тоест не е трябвало да ѝ обръщаш внимание. Б: щом си ѝ обърнал внимание, трябвало е да се намесиш и ти си постъпил правилно, като си се намесил; В: след като вече си се намесил, ти, сладкият ми, си се държал идеално, като човек с висок нравствен потенциал и остава само въпросът, дали си приключил правилно този любопитен епизод, тоест трябвало ли е да наричаш стареца „мръсна кука“. И накрая, Г: тъмният страх, който си изпитал под погледа на чичо Коля, ето кое ми се вижда съществено, защото ние с тебе, Марлуша, знаем колко прозрачен е този страх и къде се крият корените му. Ако щеш, на мен цялата тази история ми изглежда като твой бурен подсъзнателен протест срещу живеещия у теб и у мен, пък и у цялото наше поколение страх. Е, а щом е така, тогава всичко е обяснимо и ес-тест-ве-но, разбираш ли ме? Колкото до възможния донос от страна на припадничавия старец, това е...

Вера Павловна отхвърли петата точка от своите размисли с цялата китка на ръката си, леко и небрежно, сякаш заради такава глупост не искаше дори да си подгъва пръстчетата. „Каква дълбочина, какъв финес, мислеше си Марлен Михайлович, галейки с благодарност рамото на жена си, как ме разбира тя. Каква стройна логика, какъв нравствен потенциал!“

Вера Павловна преподаваше в университета, беше заместник-секретар на факултетското бюро, член на управата на Дружеството за културни връзки между СССР и Източното Средиземноморие и наистина не можеха да ѝ се отрекат качествата, изброени току-що от мъжа ѝ.

Облекчено и кротко те се прегърнаха и заспаха като едно пяло, представлявайки едно не толкова често под луната зрелище на съпружеско съгласие. Рано сутринта ги събуди телефонно обаждане от Париж. Беше Андрей Лучников.

— Изтекла ми е визата, Марлен. Можеш ли да звънеш в посолството? Трябва да бъда в Москва.

[1] От ВОХР — военизирана охрана. — Б.пр. ↑

[2] Молекулата на спирта. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ПЕТА

ПРОКЛЕТИТЕ ЧУЖДЕНЦИ

„Каменен век, помисли си Лучников, за разговор със столицата на космическа Русия трябва да даваш поръчка предварително. Така ние се обаждахме в Европа през петдесетте години. А да се обадиш от Москва, да речем, в Рязанска област, е още по-трудно, отколкото да се свържеш с Париж. Така ние изобщо никога не сме се обаждали...“

Лучников отиде до прозореца. Зад хотелските прозорци на булевард „Распай“ цареше тишина, нещо твърде рядко тук. На тротоарите между дърветата една до друга стояха коли, човек не можеше да се промъкне между тях. По останалата асфалтирана пътека пристъпваше печален мароканец с метла. Небето розовееше. След един час всичко щеше да се раздвижи. Лучников затвори противошумните кепенци, скочи в леглото и веднага заспа. Събуди се след три часа, точно в седем. Предстоеше му напрегнат ден, но имаше резерв от три часа, когато нямаше да е нужно да бърза. Пристигаш в Париж и за никъде не бързаш. Това е наслада.

Ленива йога. Душ. Бръснене. Ще отида да закуся на „Монпарнас“, в „Дом“, където всичко си е както преди, посетителите са същите както винаги: старец с „Фигаро“, старец с „Таймс“, старец с „Месаджеро“, и тримата пушат пури, самотна много възрастна дама, чистичка като порцелан, после кой още? — а, да, блондин с брюнетка или брюнет с блондинка, или блондин с блондин, брюнет с брюнет — при тези цветовите комбинации са по-редки, отколкото у разнополовите двойки; безспорно там се е разположило и младо американско семейство, при което майката седи на стола странишком, защото бебето е прикрепено за гърба ѝ. Всичките тези лица и групи лица са се разположили на голямата веранда на „Дом“ с пълно уважение към човешката личност и заеманото от нея пространство, следователно запазвайки най-първата максима на европейския Ренесанс.

Двамата внушителни, неостаряващи и неподмладяващи се „домски“ сервитьори с дългите бели престилки разнасят кафе, сметана и кроасани. Близко до верандата продавачът на фрюи дьо мер^[1] разполага на сергията своите стриди. Понякога, тоест почти ежедневно, на верандата се появява някой новопристигнал от някой близък хотел, някой млад джентълмен на средна възраст, който се прави, че за никъде не бърза. В ръцете му винаги има вестници. Ето в това се състои прелестта на парижките закуски — всичко в Париж е както обикновено.

От павилиончето на ъгъла на „Монпарнас“ и „Распай“ Лучников купи „Хералд Трибюн“ и двуезичното издание на своя „Куриер“. След първата глътка кафе за миг си представи, че насреща му на масата седи Татяна Лунина. Усмихна се на въображението си и по този начин отдал дължимото на своя така наречен личен живот, се зае с вестниците. Първо „Куриер“. Прогнозата за времето долу на първа страница, Симфи +25 °С, Париж и Лондон +29 °С, Ню Йорк + 33 °С, Москва +9 °С... Отново Москва е полюс на студа сред всички столици. Каква свинщина, дори климатът се влошава все повече и повече. Няколко години наред антициклоните заобикалят отдалеч Русия, където и без това всичко е дефицитно — и радости, и продукти, — и настойчиво висят над оялата се Европа, осигурявайки ѝ допълнителен комфорт. Главната шапка на „Куриер“ е пускането на съветски космически кораб в орбита, един от двамата космонавти е поляк, както казват те, „гражданин на Полската народна република“. Едри скулести лица с шлемофони, устите им разтеглени от дежурни усмивки. На същата страница долу между другото са поредното изявление на академик Сахаров и малък негов портрет. Мигар не е справедливо, господа? В съветския кораб за пръв път се вози поляк, а господин Сахаров при всичкото ни уважение към него прави далеч не първия си стейтмънт^[2]. В „Хералд“ всичко е наопаки: голям портрет на Сахаров и изявлението му — горе, съобщението за пускането — на дъното, ликовите на космонавтите са колкото две изтъркани копейки. Така или иначе, деморализираната и разложила се Русия отново дава заглавията на световните вестници. Но кои са истинските герои на съвременна Русия, кои са по-храбри — космонавтите или дисидентите? Детински въпрос, но дава повод за сериозни размисли.

На слънчевата страна на „Монпарнас“ Лучников забеляза слабата фигура на полковник Чернок. Смешно, но и той беше облечен в почти същия масленозелен костюм като на Лучников. Почти същата небесносиня риза. Смешно, но и той спря на ъгъла и купи „Куриер“ и „Хералд“. Вярно, придърпа с пръст и юлския брой на „Плейбой“. Влезе в „Ротондата“ и поръча закуска, но не забрави и чашката „Мартел“. Изглежда, и той бе забелязал приятеля си отсреща, както бе седнал като във витрина на терасата на „Дом“. Беше го забелязал, но и той като Лучников не го показва. Имаха определена среща след час на две крачки от тук, в „Селект“, но Чернок разполагаше с този час и можеше мъничко да похитрува със себе си — разположил се на слънчице, да прелиства вестници, да посрбва кафе, сякаш и на него като на Лучников му предстои цял ден безделие.

И тъй, да продължим. Политическите новини от Крим. Фракцията на яки националистите във Временната държавна дума отново яростно е атакувала вревакуантите и е поискала незабавно отделяне на Острова като самостоятелна държава с всички съответни институции. Решителен отпор от страна на СВРП, комунистите, с-д^[3], к-д, „трудовиците“, „приятелите на исляма“. Всички имат своите съображения, но парадоксът е там, че цялата тая гиньолна^[4] компания с шантавите им и жалки идейки сега ни е по-близка от симпатичните момчета от „я-н“. Уви, напористите, пълни с живот представители на новата островна нация, за чието зараждане те крещят от всеки ъгъл, сега са по-опасни от всички монархисти и староруски либерали, привърженици на Идеята за обща съдба. Да не говорим пък за „коммисите“^[5] в целия им спектър, за тях няма смисъл и да говорим. „Московските коммиси“ повтарят каквото каже Москва, „пекинските“ — каквото каже Пекин, еврокоммисите седят в университетските кабинети, докато техните ученици — герилиерите^[6] — вилнеят по принципа още на 1905 година: „Хляба ще изядем, а хлебарниците ще изгорим!“ Тази идея е неизлечима, грохнала, разложителна. Може би нейното главно и единствено постижение ще бъде онзи здрав кълн, който се ражда сега в самата Москва и от който именно е привлечена ИОС. Андрей Арсениевич Лучников доста често, докато пиеше сутрешното си кафе, усещаше себе си като здрав, умен, активен и непредубеден аналитик не само на нацията, но и изобщо на човешкия род.

Последната глътка кафе. Ръката вече посяга към джоба за вчерашните месажии^[7]. По осевата линия на „Монпарнас“ към булевард „Сен Мишел“ лети, яростно надул клаксони, наряд от полицейски коли. 9 часа и 40 минути. Започва новият безумен ден на главния редактор на един от най-противоречивите вестници на нашето време — симферополския „Руски куриер“.

Общо взето, записките потвърждаваха определените предварително апоинтмънти^[8], макар че едно от посланията беше съвсем неочаквано. Вчера по обед в хотела се бе обадил мистър Джей Пи Халоуей от компанията „Парамаунт“ и бе помолил мосю Лютшников да се свърже с него на еди-кой си телефон. По-късно, тоест следобеда, мистър Халоуей, тоест това старо говедо приятелят му от младини Октопода, лично се бе отбил в хотела, тоест вече здраво фиркан, и бе оставил бележка: „Андрей Лучников, по-добре да свалите оръжието. Капитулацията е утре в един следобед, брасри^[9] «Лип», «Сен Жермен дьо Пре». Октопода“. Няма как, ще трябва да обядвам с американските кинаджии, нали не мога да изхвърля стария Октопод на бунището, колко години не сме се виждали — три, пет? И тъй, нека разпределим времето. След петнайсет минути — срещата с Чернок. В единайсет часа — ЮНЕСКО, Петя Сабашников. Към един тръгваме заедно за „Сен Жермен дьо Пре“. Следобед трябва да се обадя в съветското посолство и да питам за удължаването на „визата за многократно влизане“. В пет вечерта — със Сабашников при фон Вите. В шест и трийсет — интервю в студиото на Ей Би Си. После прием в Пен клуба в чест на дисидента Х. Допустимо закъснение — половин час. Работите се връзват. Вечерта, надявам се, ще бъда свободен. Ще я прекарам в самота. Нима това е възможно? Ще отида на кино да гледам Бертолучи. Или в онази джазова кръчмичка в Картие Латен. Преди лягане ще почета Платон. Няма да сръбна нито капка. Впрочем няма да ходя нито на кино, нито в кръчмичката, а направо ще си легна с Платон... онова място за тиранията и свободата, ще го препрочета...

Андрей Лучников сложи на масата парите, взе си вестниците и излезе от кафенето. Същото направи на отсрещната страна на улицата полковник Чернок, командващият Северния укрепителен район на остров Крим. Двамата поеха към „Селект“, отразявайки се почти огледално един друг.

Те наистина си приличаха, тези връстници от един и същ затворен елит на „вревакуанти“ единият — с по-едър кокал, другият — по-строен, единият — военен летец, другият — драскач и политик.

— Ти ми пречеше да си чета вестниците в твоята „Ротонда“ — каза Лучников.

— А ти в твоя „Дом“ не ме оставяше да си пия кафето — каза Чернок.

— „Дом“ е по-хубав — каза Лучников.

— А пък на мен костюмът ми е по-хубав — каза Чернок.

— Уби ме — каза Лучников.

— Търсеше си го — каза Чернок.

Зад този диалог, естествено, стоеше Трета симферополска мъжка гимназия „Император Александър Втори Освободител“.

Донесоха им бира.

— Чете ли последните новини от Симфи? — попита Лучников.

— Яките?

— Да. Според последния пол^[10] популярността им се е вдигнала с три пункта. Сега е още по-висока. Идеята за нова нация е заразителна като откриването на Новия свят. Моят Антошка за един ден на Острова е станал яки националист. През зимата са изборите за Думата. Ако не започнем отсега предизборната борба, никога няма да видим Русия.

— Съгласен — полковникът беше немногословен.

Те започнаха да обсъждат план за бързо създаване на масова партия. Поддръжниците на Общата съдба на Острова са много, сред всички слоеве от населението. За исторически близкото ново съединяване с великата родина призовават десетки вестници начело с могъщия „Куриер“. Няма съмнение, че когато се роди СОС — такава аббревиатура е предложена, Съюз за обща съдба, звучи магнитно, да, да, в тази дума вече има залог за успех, — и тъй, когато се роди СОС, редиците на другите партии ще оредят. Колкото може по-скоро трябва да се обяви новата партия и това да се прави с открито забрало. Абе каква ти секретност! Щом дори моллите са за автономия в границите на СССР, секретността е глупост. На военните щяло да им се разреши да се присъединяват към СОС? Извинявай, но в този случай не можем да смятаме СОС за политическа партия. Какво пък, може и да не го смятаме за политическа партия, но той трябва да участва в изборите.

Извинявай, няма ли в това известна демагогия? Е, в това има демагогия именно в съветски дух или в стила на нашите мастодонти — ние сме за разведряване, но при нарастване на идейната борба; ние не сме държава, но сме самостоятелни; не сме партия, но участваме в изборите... Не, демагогията не е приемлива за нас. Нашата хитрост е липсата на хитруване. Ние... Кои все пак сме ние?

Приятелю, това е безсмислен въпрос. Сега става дума за спасяване, и то не за спасяване на Крим, както разбираш... За да участваме в кръвообращението на Русия, трябва да станем част от нея. Ами добре, дай сега да говорим по практиката.

Още известно време те говориха по „практиката“, а после мълкнаха, защото зад стъклото на терасата бяха спрели две момичета.

Две монпарнаски хипарки със снобски избелели туники, несресани, с дивашки грим по лицата. Всъщност дори хубавички, ако ги измиеш. Чернок и Лучников се спогледаха и се позасмяха. Момичетата се долепиха до стъклото, извити във въпросителни пози — е, какво, ще се разберем ли? Лучников посочи часовника си — сиреч нямаме време, ужасно съжаляваме, мадмоазел, но не принадлежим на себе си, такъв е животът. Тогава момичетата се засмяха, изпратиха им въздушни целувки и енергично закрачиха нанякъде. Едната носеше калъф за цигулка под мишница.

— Вчера се запознах с прелестна жена — меко заговори Чернок. Кой знае защо, той култивираше рядко мек старомоден стил в отношението си към жените, което впрочем не му пречеше да се отдава на твърде разгулен живот. — Беше възхитена, че съм руснак — Ом советик! — и беше ужасно разочарована, когато научи, че съм от Крим. „Значи вие, мосю, не сте руснак, а кримиен?“ Наложил се дълго да я убеждавам, че не съм от сметана^[11]. Много хора вече са забравили, че Крим е част от Русия...

— Как са твоите „Миражи“? — попита Лучников.

Полковникът беше в Париж вече от цял месец, преговаряше за доставки на определен модел на прочутия изстребител бомбардировач за кримските форсиз.

— Тия дни ще подпишем договора. Ще ни продадат петдесетина — Чернок се разсмя. — Пълна идиотщина! За какво са ни на нас „Миражи“? Първо, нашите „Сикори“ с нищо не им отстъпват, а е и време да си възвърнем познанията за „Миговете“... — изведнъж той се

взря в очите на Лучников. — Понякога ми е интересно дали им трябва летци... като мен.

Лучников раздражено отмести поглед.

— Прекрасно знаеш, Саша, какъв мрак и мъгла е там — заговори той след минута. — Понякога имам чувството, че ТЕ ТАМ сами не знаят какво искат. За НАС е важно да знаем какво искаме НИЕ. Аз искам да бъда руснак, дори съм готов за възможността да ни депортират в Сибир...

— Разбира се — каза Чернок. — Няма връщане назад.

Лучников си погледна часовника. Време беше да поема към „Плас дьо Фонтеноа“.

— Остани още три минути, Андрей — изведнъж каза Чернок с някак нов тон. — Имам още един въпрос към теб.

Булевард „Монпарнас“ леко се люшна пред очите на Лучников, замъждука, изпъстри се с дълги като дъждовни струи разноцветни ивици: имаше нещо особено в гласа на Чернок, нещо, което засягаше лично Лучников, а подобен прицел на събитията лично към него, извън Движението, напоследък започна леко да възпира Лучников в неговите улеи, в които съвсем доскоро се бе плъзгал толкова гладко.

— Слушай, Андрей, една твоя дума — и ще сменя темата... та значи не ти ли се струва... — меко, сякаш с болен или с жена, заговори полковникът и изведнъж завърши, сякаш се хвърли от високо с главата надолу, — че се нуждаеш от охрана?

„Това било значи, помисли си Лучников. Става дума за покушението. По-точно, за заплахата от покушение. По-точно, за намеците за заплахата от покушение. Странно е, че съвсем бях забравил за това. Сигурно Танка е измела тази гадост от главата ми. Колко е срамно — да бъдеш обречен, да будиш у хората предпазлива жалост. Впрочем нали Чернок е войник, бил се е край Синоп, а всеки войник винаги е обречен...“

— Разбираш ли — продължи след кратка пауза Чернок, — аз имам на разположение специална група... Те ще те наглеждат деликатно и ти ще бъдеш в пълна безопасност. Откъде-накъде ще даваме на „Вълчата сотня“ правото да стрелят по най-свестните хора от Острова? Е, говори де, защо мълчиш! Не ме поставяй в идиотско положение!

Лучников сви юмрук и леко потропа с него по челюстта на Чернок.

— Край на тази тема, Саша.

— Край — веднага отвърна полковникът и стана.

С това срещата им приключи. След десет минути Лучников вече си проправяше път с наетото рено пет през автомобилните прегради на Париж. Когато пресичаше „Сен-Жермен“, на „Курфюр Дьо Бак“ колите пълзяха едва-едва и там той успя дори да помечтае, по-точно, да потъне в спомените си. Май беше преди три години, когато долетя в Париж, за да се види с Таня, и нае стая в ето този хотел — „Пон Роял“. Тогава тя беше в Париж с отбора си за някакъв комунистически спортен празник — Денят на „Юманите“ ли беше, или пък Кросът на „Юманите“, — затова имаха само два часа за уединение. Ето тук, на третия етаж, Таня го обсипваше с московски нежности. „Сладкият ми, говореше тя, долетя от толкова далеч заради едно бодване, миличко мое“. А той беше готов заради това „бодване“ пет пъти да обиколи Земята кълбо. Блажените мисли, нощните спомени отново напълно ометоха от главата му „покушението“. И по-рано бе забелязал, че започнеш ли да мисли за Танка (хората там в Москва цял живот се наричат помежду си Танка, Банка, Юрка), начаса забравяше всички гадости. В края на краищата поне настроението му се оправя...

В това извънредно странно добро настроение той най-сетне се измъкна от дефилето на „Рю Дьо Бак“ и излезе на крайбрежната улица, за да подкара по долния път към „Инвалидите“. Десният бряг на Сена беше облян в слънце.

И ето ни в атмосферата на Юнайтед Нейшън Едюкейшън Сайънс Калчъ Организейшън^[12]. Естествено, навсякъде звучи музика, та човек да не скучае. Вероятно основната цел на могъщата организация на международните тунейдци е да не оставят човек нито миг да скучае.

В овалната зала с извънредно изискан дизайн със стенописи ала Шагал, а може и наистина от Шагал, се провежда заседание на някаква подкомисия или полукомисия по въпросите на световната статистика.

Лучников извади късмет, уцели направо спектакъла, разиграван ежедневно в ЮНЕСКО от кримския представител Пьотър Сабашников, също съученик и стар приятел. Крим, естествено, не беше член на ООН — СССР никога не би допуснал подобно „кощунство“, но редовно участваше в органите на ЮНЕСКО, защото

беше невъзможно човек да си представи каквато и да било международна активност без този свръхактивен остров. Под натиска на Съветския съюз никой на света не смееше да нарича острова с името, което той сам си беше присвоил, а именно „Крим-Русия“, нито една организация, нито една страна не смееше да се противопоставя на гиганта, с изключение на абсолютно откачените, разните там Чили, ЮАР, Израел и кой знае защо — Габон. В документите на ЮНЕСКО се използваше наименованието „Остров Крим“, но Пьотър Сабашников се явяваше на всички заседания със своята табелка „Крим-Русия“ и първата му работа беше да заменя с нея унизителната география на капитулантите. След заседанието той винаги си прибираще табелката, за да не му я изхвърлят.

— Има думата представителят на Остров Крим господин Сабашников — каза председателят на полукомисията или четвърт — комитетата, когато Андрей Лучников влезе в абсолютно празната лежа на пресата.

По пътеката към подиума вече бавно крачеше с кожена папка под мишница Петя Сабашников. Всички делегати с голямо внимание следяха всяка фаза на движението му, а по лицата на новациите, тоест представителите на новите нации, беше изписано изумление. На пръв поглед нищо особено — по пътеката крачи поредният оратор. Петя Сабашников обаче превръщаше във великолепен фарс дори това просто движение. Леко нацупил устнички, но същевременно строго свъсил веждички, издал напред брадичка с претенция за несъкрусимост, но същевременно издул пухкави бузки, господин Сабашников се правеше на нещо средно между съветския министър Громико и московския артист Табаков. Лучников беззвучно се кискаше в шепата. Петя не се беше променил — неосъщественият у него актьор всеки миг разиграваше нови и нови етюди.

Ето го на трибуната. Каскада от зашеметяващи мимики. Греещата усмивка (президентът Картър) остава на лицето му едва ли не цяла минута. После с прокашляне, мляскане, прочистване на гърлото и устата (генсек Брежнев) от джоба се изваждат очилата. Леко завъртане, псевдомечтателно погледче настрани и с „чаговния фгенски изговор“ на премиера на Временното правителство на Крим Кублицки-Пиотух мосю Сабашников започва своя спийч.

— Господин председателю! Дами и господа! Драги другари! Преди да пристъпя към същината на въпроса, трябва да внеса една поправка в протокола на воденето на нашето събрание. Когато ми даваше думата, уважаемият господин председател допусна грешка, като ме нарече представител на остров Крим, докато аз съм представител на организация с официално наименование „Крим-Русия“. Бих помолил господин председателя и всички господа делегати да вземат това под внимание и да направят всичко, та гореспоменатата грешка да не се повтаря.

След това изявление Лучников намери с очи масата на съветската делегация. Там имаше някакво раздвижване. Един твърде излъскан господин — „съветниците“ сега изглеждаха по-буржоазно, отколкото „капите“ — стана и направи знак на секретаря на заседанието. Той кимна с обичайното движение. Всичко вървеше както обикновено — след всяко изказване на представителя на „Крим-Русия“ Съветският съюз веднага правеше формален протест. Всички бяха свикнали с това и гледаха на него едва ли не като на формалност от протокола на ЮНЕСКО. Пьотър Сабашников пък, след като завърши традиционния си преамбюл, иронично се поклони на залата с все пак явно предпочитание към съветската делегация, давайки да се разбере, че специално той, П. Сабашников, най-малко придава значение на цялата тая глупост — както на своя вече осъществен протест, така и на очаквания техен.

— Господа — премина най-сетне към въпроса Сабашников, — в условията на деморализация на съвременното общество статистиката е подложена на не по-слаба, а може би и на по-силна корозия от другите социологически дисциплини. Наш дълг като участници в най-хуманистичната дивизия на международния синклит на нациите — Лучников виждаше, че Сабашников едва се въздържа или се преструва, че едва се въздържа да не избухне в смях, — наш дълг е да спомогнем за възраждането на доброто име на тази наука като един невъзмутим барометър на здравето на планетата. Уви, господа, като представител на организацията „Крим-Русия“, тоест като син на нашето противоречиво време, аз само ще наля масло в огъня. Знам, че ще го направя, но не мога да не го направя. И тъй, аз държа в ръцете си един от последните броеве на списание „Тайм“. В него е публикувана обширна статистическа карта на света, съставена, както съобщава

списанието, по данни на различни обществени институции, включително ЮНЕСКО. Естествено, аз ценя списание „Тайм“ като един от форумите на независимата американска преса и това според мен ми дава право да подложа на критика някои прояви на предубеденост и пристрастност в гореспоменатата карта. Първо, какви са тия нива на свобода, изразени в проценти? Къде „Тайм“ е намерил нулевата точка и с какво право превежда свещеното философско понятие на езика на цифрите? Второ, трябва да посоча неточността на всички цифрови данни, отнасящи се за Русия. Организацията „Крим-Русия“, естествено, е много поласкана от факта, че „Тайм“ ни е отчел цели сто процента свобода, но е не по-малко огорчена от факта, че на „Тайм“ са му се откъснали от сърцето само осем процента от същата за Съветския съюз. Ние вече за кой ли път заявяваме, че всички статистически данни за „Крим-Русия“ и Съветския съюз следва да се събират и после да се разделят на общия брой на нашето население. Ето ви и друг пример. В Съветския съюз според данните на „Тайм“ на хиляда души се падат 18,5 леки коли. В нашата организация, която списанието не благоволява да определи дори като географско понятие, а я нарича с дума от туристическия жаргон — „Окей“ — се оказва, че има 605,8 коли на хиляда души от населението. Господа, ако вие в статистическите си изследвания използвате понятието „Русия“, имайте добрината да събирате данните на Съветския съюз и на организацията „Крим-Русия“. При този единствено правилен метод, господа, ще видите, че Русия в текущия исторически момент разполага с 25,3 автомобила на хиляда души и с 16% свобода според скалата на „Тайм“. Това е всичко, което исках да отбележа в текущия момент на дискусиата. Надявам се, че не съм злоупотребил с вниманието ви. Благодаря.

Сабашников, самата скромност наглед, събра някакви листчета в папката си и като леко хихикаше с нечуван фалш в тона, тръгна по пътеката към своята маса. Пътюм успя да завърти пръст към Лучников в ложата на пресата — сиреч забелязах те — и веждичка към изхода — сиреч излизай, — а също невероятно пластично с цялото си тяло да изрази абсолютното си уважение към съветския колега, който вече цепеше с гърди пространството по пътеката напред, за да даде отпор на маймунджилъците на разни провокатори от някакви никому

неизвестни зле надъхващи организации, които въпреки волята на народите са представени в един международен форум на нациите.

Преди да излезе от ложата на пресата, Лучников откри, че са го забелязали от съветската и американската делегация. Типовете на съответните маси го гледаха и си шепнеха: „Главният редактор на «Куриер»!“

Срещнаха се със Сабашников пред вратата на залата. Откъм трибуната долиташе страховит глас:

...Съветските хора гневно отхвърлят псевдонаучните провокации на буржоазната преса, да не говорим за подигравателните закачки на разни клоуни от някакви никому неизвестни зле надъхващи организации, които въпреки волята на народите са представени в един международен форум на нациите!

— Доста се стареае Валентин — поклати глава Сабашников. — А там, където трябва да го прави, не му стиска.

— За къде говориш? — Лучников погледна, вече през рамо, изригващия шаблонни проклетия квадратен автомат. Странно беше, че това нещо на всичко отгоре носеше името Валентин.

— С него играхме сутринта тенис срещу уругваец и ирландец — поясни Сабашников — и се издънихме само заради него.

Излязоха. Всичко трепкаше под слънцето.

— Какъв можеше да бъде животът на земята, ако ги нямаше долните ни дребни страсти — въздъхна Сабашников. — Как сме се оплели още от деня на първото грехопадение.

— Ето това е то духът на ЮНЕСКО — позасмя се Лучников.

— Абе ти се смееш, Андрей, обаче аз смятам да стана монах — избъбри Сабашников.

— Извинявай, ама тук в главата ми се натрапва още едно нещо — каза Лучников.

— Не е нужно да продължаваш — въздъхна кримският дипломат. — Знам кое е то.

С „крушата“ на Лучников тръгнаха към „Сен Жермен дьо Пре“.

Докато пътуваха, Лучников все пак успя въпреки непрестанните кодоши на Петяша да разбере, че той е свършил напоследък много важна работа, като е изяснил позициите на Съюза и на Щатите по отношение на Крим. Е, при Совдепа яснотата си е предишната — пълна мъгла, а колкото до янките, при тях определено тържествува

теорията за геополитическата стабилност на онова типче, нали го знаеш, Андрюша, Зоненфелд, тоест, Андрюша, пука им на жилетката за нас. Оказа се също, че въпреки безкрайните си „етюди“ Сабашников не е забравил и друга една задача: генерал Вите ги очаква точно в пет.

Старецът е роднина, впрочем не пряк, а доста далечен, на премиера Вите. Евакуирал се е от материка с чин щабскапитан. Останал е в строя и много бързо е получил генералска звезда. Към 1927 година е бил един от най-младите и най-блестящи генерали на Острова, Барона го е обожавал: защото е известно, че въпреки ежедневния православен борш Барона е запазил за цял живот носталгията си по ревелските кренвирши. Не подлежи на съмнение, че още година-две и младият Вите е щял да стане командващ ВСЮР^[13], но точно тогава дяволът му е влязъл под кожата, същият дявол, дето ни е гепил и всички нас, Андрюша — любовта към ЕДИННАТА-НЕДЕЛИМА-БЕДНА И ОБИЛНА — МОГЪЩА И БЕЗСИЛНА, тоест, ще прощаваш, ама любовта към ЕНБОМБ, или, както се казваше навремето, към майчица Рус, което в една остзейска глава е още по-странно, отколкото в нашите скито-славянски. С една дума, генералът се присъединил към забранения на Острова Съюз на младорусите, участвал в известното въстание на Евнаторийските гвардейци и едва успял да избяга от контраразузнаването в Париж. А когато през 1935-а нашите, Андрюша, родители установили цъфтящата днес демокрация и пенсионирани Барона, фон Вите, който знае защо, не пожелал да се върне от изгнанието си и ето че смирено си живее в град Парижск и до ден днешен. Струва ми се, че с него е станало онова, към което пристъпвам аз сега, Андрей, към духовното възраждане, към отърсването на праха от уморените нозе на грешника, към смирението на чувация... — гласът на Сабашников, достигнал до звънящи висоти, сякаш секна, сякаш заглъхна в артистично кратко, много силно и невероятно по фалша си ридание. Той извърна светлата си оплешивяваща глава към отворения прозорец на „крушата“ и остана така, давайки възможност на Лучников да си представи сълзите на тиха радост и дълбокия душевен потрес върху извърнатото му лице.

— Страхотно го направи, Петяша — похвали го Лучников. — Талантът ти укрепва.

— Все се подиграваш — с тънък глас каза Сабашников и раменете му се затресоха: не можеш го разбра — дали плаче, или се

киска.

— Колкото до фон Вите, мисля, че не се е върнал на Острова, защото не е виждал в нашите бащи съюзници. Сега ме интересува само едно — дали наистина се е срещал със Сталин и какво е мислела оная хлебарка за присъединяването.

— Обаче трябва да те предупредя, че дядката почти напълно е изкукал — каза Сабашников.

Лучников успя без проблеми да се гмурне в подземния паркинг на „Сен Жермен дьо Пре“ а и още на трето ниво — какво чудо! — се намери местенце за „крушата“. Виж, на мерцедеса, който ги следваше от „Плас дьо фонтеноа“, не му провървя толкова. Точно под носа му от паркинга като дяволче изскочи чернокож служител и окачи веригата с табелка complet^[14]. Шофьорът на мерцедеса здравата се нервира, замалко дори щеше да зареже колата, дори вече кракът му почти беше стъпил на земята, когато видя слизащите от сенжерменските недра двама симферополски джентълмени, и кракът му увисна във въздуха. Впрочем джентълмените не се отдалечиха много, повървяха само от изхода на паркинга до брасри „Лип“, така че кракът скоро можа спокойно да се върне в мерцедеса и там да си отпочине. Успокоеният шофьор видя как двамата влязоха в ресторанта и как на вратата се хвърли да ги прегръща страхотно дебел, широк и висок американец.

В моменти на приятелски срещи Джак Халоуей наистина напомняше октопод — количеството на разпрострените му крайници сякаш се удвояваше. Прегръдките се разтваряха и затваряха, той наgrabваше, притегляше и засмукваше жертвите си. Всички приятели изглеждаха миниатюрни в лапите на бившия дискохвъргач. Дори широкоплещестият Лучников имаше усещането, че е балеринка, когато Октопода затваряше на гърба му стоманеното си менгеме. На някаква олимпиада преди години — преди колко точно, историята мълчи — Халоуей завоювал златен ли, сребърен ли, бронзов ли медал по хвърляне на диск или почти го завоювал, бил близо до медала, просто на косъм от него, във всеки случай бил в олимпийския отбор на САЩ или кандидат за олимпийския отбор или поне бил номиниран за член на отбора, във всеки случай несъмнено бил дискохвъргач. Питайте кого да е от вечно излежаващите се по плажовете на Санта Моника, Зума Вийч, Биг Сур, Кармел и той ще ви отговори: ама, разбира се, Джак беше дискохвъргач, получи навремето златен медал, той и сега

въпреки шкембето си може да хвърли диска на страхотно разстояние, по-далеч от всеки университетски глупчо. Впрочем какво има да спорим за медала, след като днес името на Халоуей се свързва с друго едно злато, по-тежко от олимпийското, със шатото на Холивуд. През последните години в студията на „Парамаунт“ той произведе три блокбастъра наред. Започна, може да се каже, от нулата, с някакви дребни и леко подозрителни пари, с някакви никому неизвестни манхатънски умници — Франсис Букневски и Лейб Стоукс — в качеството на сценарист и режисьор, обаче събра Млечен път от звезди и дори несравнимата Лучия Кларк се съгласи да играе заради приятелството си с всеобщия любимец, главозамайващ международен приятел, гръмокипящ романтик, гастроним, полиглот, еротичен партизанин Джак Халоуей Октопода. И между другото тази дивна хубавица от кримските брегове не сбърка: още първият филм — „Намек“, една от странна по-странна творба, донесе колосален „грос“, огромни проценти на всички участници и нова слава на несравнимата Лучия. Следващите два филма — „Проказа“ и „Евридика, трейд марк“ — нов успех, нови пари, цели камари слава...

— Андрей и Пит! — приветства прочутият продуцент новодошлите на вратата на „Лип“. — Само да знаехте какво щастие е да видиш грешните ви муцуни сред слънчевите отблясъци, сред трепкащите сенки на „Сен Жермен дьо Пре“! Без майтап, усетих смрадния ви дъх от няколко хиляди метра разстояние през всички аромати на Париж. Дасеебавглаватапроста, иска ми се във ваша чест да посвирия на рояла и аз ще посвирия днес на рояла във ваша чест, факмайселфвгъза.

По характера на тази приветствена тирада можеше вече да се съди за градусите на Джак — високи бяха, но с тенденция да се вдигнат още повече.

На втория етаж на ресторанта около голяма маса беше насядала цялата банда: в центъра, естествено, несравнимата Лучия, вдясно от нея Лейб Стоукс, тоест настоящият ѝ сексартньор, отляво Франсис Букневски, тоест вчерашният ѝ партньор; по-надалеч в орбитата — красавецът Крие Хансен, нейният партньор по екранна любов, а до него — съпругът му, плешивият Макс Рутен с дебелите устни, после — камераменът Володя Гусаков, нов съветски емигрант с жена си, почтената матрона Мира Лунц, художничка, а също и „неизвестна

девойка“, задължителният персонаж на всички трапезни изпълнения на Октопода.

— Привет, момчета! — извика Лучия Кларк на руски.

Всъщност нямаше нищо чудно, че световната суперстар прибягваше понякога до ВМПС (така наричаха в компанията на Лучников „Великия и Могъщ, Правдивия и Свободен“ език), защото той беше и неин роден език, тъй като някога тя се бе казвала Галя Буркина и се бе родила в семейство на вревакуанти от Ялта, макар и да бе получила като наследство от временния пристан на родителите си, тоест от остров Крим, високи татарски скули и малко странно татарско очертание на сините новгородски очи. Какво да се прави, в горещи дни градинарят Карим често бе поглеждал майка ѝ през пъстрата тъкан на гроздето, а мислите на градинарите, както е известно, се предават на скучаещите дами от разстояние.

Нюйоркските интелектуалци по навика на старото съперничество посрещнаха кримските интелектуалци с пресилено пренебрежение и усмивчици, те пък на свой ред, с правото на историческото превъзходство както винаги в отношенията си с нюйоркчани, бяха простодушни и сърдечни, вероятно в същата степен, в която Миклухо Маклай е бил любезен с жителите на Нова Гвинея. Халоеуй стоеше малко встрани, вгълбен в огромното винено меню, почесваше се по брадичката и се съветваше с немислимо сериозния като всички френски жреци на гастрономията метрдотел. „Колко е живописен само“, помисли си Лучников за Октопода. Той открай време беше изразител на времето и на онази група двуноги, към която в един или друг момент принадлежеше. През петдесетте години в Англия (където се бяха запознали) Октопода беше нещо като американски морски пехотинец: ниско подстриган, с агресивна походка. През шейсетте ходеше с брадичка ала Телониус Монк, пък и изобщо приличаше на джазмен. Дойдоха седемдесетте и моля: полупосивели къдрици до раменете, изопната върху тумбака фланелка с безумна разцветка, жилетка от хипарски битпазари... чешит милионер от Бевърли Хилз. Сега отминават седемдесетте, на прага е неизвестността, а Джак Октопода вече се е подготвил за срещата с нея, подрязал е косата си и се е облякъл в ослепително бял костюм.

Междувременно на масата се възцари тягостно мълчание, тъй като нюйоркчаните вече бяха успели да обгърнат кримчаните с

пренебрежението си и още не бяха успели да асимилират ответното добродушие. Лучия Кларк с много недвусмислена усмивка гледаше през масата Лучников, сякаш го виждаше за пръв път, явно искаше да се вмъкне в леглото му. Крие и Макс мрачно си бърбреха, сякаш не бяха съпрузи, а само „колеги“. Володя Гусаков, както си е редно за нов съветски емигрант, „се стесняваше“. Жена му Мира с каменна гръд и високо вдигната брадичка сякаш говореше, че ще се бие докрай за честта на мъжа си. Лучников се стараеше да не поглежда нийоркчаните, за да не се нервира, и успокоително се усмихваше в отговор на Лучия Кларк: демек по-кратко го давай, Галка, по-кратко, не се познаваме от вчера. Букневски и Стоукс, разпрострени във фотьойлите и вирнали колене, се споглеждаха, намигаха си, кискаха се в шепа, но явно се чувстваха някак не на място тук, нещо им пречеше. „Неизвестната девойка“ май се опитваше да се чупи. Единствен Пьотър Сабашников се чувстваше съвсем на място тук: моментално с актьорския си нюх схвана ситуацията и сега с огромно удоволствие разиграваше участник в „тягостното мълчание“, свенливо сумтеше, смутено потреперваше с рамене, бързичко изпод вежди и някак крадешком поглеждаше съседите си, после веднага се извърщаше и дори сякаш се изчервяваше, говедото с говедо.

— Абе какво се мотаеш там, Джак?! — прекъсна мълчанието Лучников.

Халоей дойде и седна начело на масата.

— Избрахме вината. Сега това е много важно. Ако избереш виното неправилно, целият обяд ще се провали и всички вие след два часа ще изглеждате като свине.

На това място всички се разсмяха и „тягостното мълчание“ изчезна безследно. Огромната фигура, добродушните дебели бузи и малките зорки и умни очички начело на масата внесоха хармония. Вината се оказаха избрани правилно, обядът пое по добре смазани релси: авокадо с кубчета шунка, шримпи, супа от костенурка, бърбреци по провансалски, шатобриан — под диригентската палка на Октопода „Лип“ не оставяше гостите да си поемат дъх.

Лучников заразказва на Лучия и Джак за дипломатическия демарш на Петя в подкомисията на ЮНЕСКО. Дипломатът престорено се възмущаваше — „Как смееш да ме окарикатуряваш!“. Лучия се превиваше от смях. Нийоркчаните, като забелязаха, че руските

дворяни не се надуват много със синята си кръв, с удоволствие погребяха манхатънския си снобизъм. Разговорът се водеше на английски и като погледна Володя Гусаков, Лучников си помисли, че той може би не разбира всичко.

— Май не мога да разбера всичко — тутакси потвърди мисълта му Володя Гусаков. — Какво толкова забавно разправяте за процентите свобода?

Простоватото му младежко лице сега се бе покрило с мрежичка от бръчки и изразяваше напрегната неприязън. Може би всъщност именно бе разбрал всичко, може би дори повече от разказаното.

— Джентълменът се шегува — с плачлив глас, повдигнала брадичката си, каза жена му. — За него нашата болка е възможност да остроумничи.

Американците не разбраха нейния руски и се разсмяха.

— Мирра ъф Москоу — каза Букневски. — Лейди МХАТ^[15].

Ръката на дискохвъргача се пресегна през масата и легна върху рамото на Володя Гусаков. Лучников изведнъж забеляза, че малките очички на Джак не греят както обикновено, а мъждукат като слаба жичка на електрическа крушка. Едва тогава схвана, че това не е просто приятелски обяд, начало на пореден парижки запой, че Октопода си е наумил нещо сериозно. Той гледаше ту Джак, ту Володя Гусаков. Новите емигранти бяха загадка за всички руснаци извън страната, а за Лучников — мъка, раздвоение, тъга. Всъщност именно това бяха хората, заради които той постоянно ходеше в Москва, хората, към които вече причисляваше и себе си, хората, чийто живот и борба искаше да сподели. Уви, техният брой намаляваше в Москва, а все повече нарастваше в парижките кафенета и американските университетски кампуси. В Крим те се отбиваха само на гости или за бизнес, нито един не заживя постоянно на „остров Окей“: не сме бягали ние от Степанида Власиевна, за да ни навре отново под фустата си.

Той понечи да каже нещо на Володя Гусаков: че, нали, не бива да се сърдите, аз не се присмивам на вас, а на себе си... но изведнъж го споходи прозрението, че Володя Гусаков и жена му Мира Лунц няма да разберат нищо от това, което би казал, както и да го кажеше, на какъвто и да било език, па дори и на най-модерния московски тавански

жаргон. Ето я пропастта, ето я въпросната шейсетгодишна пукнатина в скалата на „общата съдба“.

— Ах вие, руски мазохисти — засмя се Джак. — Андрей и Володя, като познавач на славянската душа ви разделям за десет минути.

Той стана, сложи едната си ръка на рамото на „неизвестната девойка“ — хайде с нас, пусикет^[16] — и намигна на Лучников — сиреч трябва да обмислим нашите курварски планове. Лучников обаче вече разбираше, че ще стане дума за друго.

Естествено, слизането им долу, в бара, се проточи не десет минути, а цели трийсет. Естествено, в бара на „Лип“ Халоуей намери най-малко трима познати, тъкмо трима — ни повече, ни по-малко — седяха на табуретките там. Един от познатите, някогашен лауреат на „Гонкур“, приличаше повече на впиянчен часовникар, отколкото на изтънчен френски писател, и се оказа и най-добрият приятел на Октопода и това също беше нормално, защото от трима познати единият винаги му беше най-добрият приятел. И с бармана имаха някакво общо минало, някакви сложни отношения, породили се при последното му идване във Франция, някаква жалба на някакъв мосю Делану, посещения на комисаря Приве, който все пак се оказал, както предполагал барманът, добро момче, мосю Октопу не бил прав по отношение на него, но във всеки случай в момента не го заплашвали никакви неприятности в VI арондисман на Париж, защото мосю Приве напълно отговарял на името си, това е „Приве“, това е стара Франция, мосю Октопу, където хората са умеели да се гледат един друг в очите и не са имали представа за кошмарните чудовища на социализма, за компютрите, мосю, които настъпват към нас, моля да ме разберете правилно, от Америка, а далеч не от Русия, както смятат някои, тези чудовища на социализма, които пазят спомените за всички прегрешения на човека, мосю, били те преобърната маса в кафенето, или плесник, ударен на някой негодник, или жалък пешкир, изчезнал от хотел, както се случило с един полски професор, та такова едно чудовище на ченгеджийския социализъм, мосю, е поставено сега и в VI арондисман на Париж, мосю, но вие не бяхте вкаран в него благодарение на мосю Приве, коректман^[17]. На това място „неизвестната девойка“ започна да се бунтува, видя през прозореца своя съблазнителна приятелка и понечи да хукне след нея, та Халоуей

се принуди да я стисне с двете ръце за дупето и да започне пламенно да я увещава, кой знае защо на испански, колко безсмислена и нискоэффективна е лесбийската любов.

— Слушай, писна ми от тебе, Октопод — каза накрая Лучников, който вече си поглеждаше часовника, да не би да закъснее за генерал Вите.

Тогава Джак пусна мацето, обърна се гърбом към бармана, захлупи с длан ухото си, в което от време на време нещо му мънкаше лауреатът на „Гонкур“, изпсува накратко на всички достъпни му езици, а те бяха най-малко десет, после в стила на президента Никсън сложи ръка на рамото на Лучников и започна да излага деловото си предложение, от което Лучников едва не се срина на пода.

— ...Слушай друже писна ми знаеш колко кинти съм избичил през последните години но кълна ти се с ей тая дясната си ръка с която правя Андре най основните си работи та с ей това необикновено ръчище което ми трябва макар и само да си разкопчая дюкяна че се мотая из тоя курвенски бизнес на живите картинки изобщо не заради парите е виждам че вече се усмихнат предвкушаш как старият Октопод сега ще заприказва за изкуство но аз няма да заприказвам макар че не виждам причини за свенливост няма да заприказвам макар и само за да не почнеш ти дърта кранто със синя кръв да хихикаш над детето от филаделфийското дъно да аз бях дете от филаделфийското дъно а ти нима не знаеше за моето ужасно детство е тогава ще ти кажа поне онова на което надявам се ще повярваш а ако не повярваш ще те съборя от стола и ще извикам мосю Приве а той ще те тикне в своя социалистически компютър и тебе вече никога няма да те пуснат в Париж и ти като вечния евреин с хилядолетия ще обикаляш на спирали Париж но никога вече няма да стъпиш в него заради неприличното си поведение в бара на ресторант „Лип“ или ще киснеш и виеш на твоя остров Окей докато не дойдат червените та ще ти кажа значи че си въртя машинката не за себе си а за да давам поминък на цялата тая отвратителна пасмина която ме заобикаля и за да осъществявам мечтите на цялата тая международна неблагодарна отврат тоест моите приятели и ако ти и на това не повярваш кълна се в петия си крайник тебе драги още днес ще те екстрадират от Париж и ще те приковат с верига към статуята на Маркс пред хотел „Метропол“ и ти ще си стоиш там чак докато започне твоята любима Обща съдба а после

коммисите в знак на благодарност те наебат с парче кучешки салам и те пратят във вечните ледове на Йошкар Ола което надявам се никога няма да се случи защото те обичам и ти си ми най-добрият без майтап приятел по всички материци и аз съм твой роб...

След като изрече всичко това в безупречния стил на предишните пиянства, Джак Халоеуей внезапно заговори като трезвен човек.

— Знаеш ли, наскоро прочетох твоята книга „Ние руснаци ли сме?“. Зашеметяващо! Всичките тези психологически куриози. Това може би е присъщо само на вас, руснаците. Англичаните още след колонизирането на някой остров или друго пространство веднага са започвали да се стремят към отделяне от метрополията. При вас второ поколение спасили се, да не говоря и за трето, започват да мечтаят за суровите прегръдки на един напредничав, макар и най-тъп в историята народ. Суици-ден комплекс, нравствена деградация... но как всичко това с поднесено в твоята книга! Браво, Андрей, не може да ти се отрече нито журналистическият майсторлък, нито мистичното чувство за история. Тъй, тъй, татарската сперма е отровила вашата аристокрация навеки. Само ми кажи честно — присъединяването към Русия, тоест поглъщането на Крим от Съюза — наистина ли това е твоята мечта или е... ами... или е нещо като твой политически похват? Не сме се виждали няколко години, приятелю. Ще ми се да зная какво всъщност мислиш и чувстваш.

Халоеуей поглъщаше Лучников с очи. Двете жички на крушката вече се бяха нажежили до бяло и светлината им угасяваше пъстротата на бутилките на стената на бара и прозорците, отворени към „Сен Жермен дьо Пре“. Светът беше избелял и сега пламтеше в черно-бялото интензивно лъчение. Мракът на благородни дипли висеше точно над главите им. Лучников усещаше стисканията на дистонията^[18].

— Джак, аз никога не съм разговарял с теб на такива сериозни теми — изрече той... — Бих предпочел и занапред, Джак, да те имам за моя стар приятел Октопода...

Халоеуей се ухили, и то така, че Лучников си помисли: „Това същият човек ли е, когото бе познавал, наистина ли е Октопода“.

— Андрей, не, не, не бива да не се виждаме по толкова дълго време. Ти сигурно не разбираш всичко. Поне разбираш ли, че кой да е друг политически писател на света би дал какво ли не за такъв

разговор с мен? Не разбираш ли, глупчо, че имам предложение за тебе? Делово предложение?

— Какво общо има между нас? — Лучников натискаше с пръсти очните си ябълки, но багрите на света не се връщаха. Тогава изпи на екс един двоен коняк и веднага всичко застана по местата си. — Ако се интересуваш от реклама, „Куриер“ и без това отделя много място на филмите ти. Лучия не слиза от нашите страници... „Перлата на Острова“, какво повече...

— Чуден човек си! — прекъсна го Халоуей. — Моето предложение струва повече от курви като Лучия. Андре, ние с тебе можем да съединим Острова и Русия!

— Какви ги дрънкаш? — Лучников се напегна, сграбчи Октопода за китката, втренчи се в очите му. — Какво означават тези глупости?

— Мосю Гобо, дясното ви ухо порасна малко в повече — каза Халоуей на бармана, който правеше някакви изчисления в другия край на бара. — Да се поразходим на чист въздух, Андрей. Не мога да понасям в мое присъствие на някого да му пораста магарешко ухо.

На булеварда американецът хвана Лучников под ръка, така че се получи нещо като стоманено менгеме, и като размахваше разпалено свободната си ръка и надничаше в очите му, започна да развива идеята си.

Филм. Ще снимат гигантски блокбастър за присъединяването на Крим към Русия. Трагичен, лиричен, ироничен, драматичен, реалистичен и „сюр“ по презумпция суперфилм. Тоталитарен гигант поглъща весело зайче по желание на последното. Лучников ще напише сценария. Всъщност сценарият е почти готов. Масовката е готова. Режисьор ще бъде Виталий Гангут. Стоукс ще го сритаме под задника, нещо много гениален стана. Нищо, че Гангут е в Москва, ще го измъкнем от там, сега това не е проблем. Приемаш ли предложението, приятелю?

— Пусни ми ръката — каза Лучников.

— Защо, бе? — някак странно се изненада Халоуей, но не пусна ръката му.

— Искам да запаля цигара — каза Лучников. — Абе ти какво си се вкопчил в мен? Да не съм ти някоя жена?

— Ти си чешит, някакъв странен тип си... — мънкаше уж смутено могъщият Октопод и продължаваше да стиска ръката му. — Предлагат ти милиони, а ти...

— Я хайде! — с тясното на дланта на свободната си ръка Лучников го удари по корема и изтръгна другата.

Смаяният гигант се спря наред сновящата парижка тълпа. Минувачите се обръщаха да го гледат. Лучников се отдалечи на няколко крачки, запали своята „Пантера“ и едва тогава попита:

— От чие име ме провокираш?

— Гадняр! — прелетя в отговор над главите на парижаните.

Октопода бързо си тръгна, но след няколко метра се спря и отново извика:

— Аз ти говоря като на приятел, а ти... лайно!

Още няколко крачки в сляпа ярост и като еклива тръба откъм кафене „Дьо Марго“:

— Не ща да те знам!

Лучников не помръдна от мястото си.

Халоеуй се тръшна на един стол на тротоара, за последен път му се закани с юмрук и започна да вика сервитъора.

Лучников видя през улицата, че от „Лип“ излезе Сабашников. Махна му с ръка и двамата тръгнаха към входа на паркинга, където се срещнаха след минута. Сабашников, самото възплъщение на оскърбената добродетел, разказа на Лучников как се бяха развили през този половин час събитията на приятелския кинообед. Американските знаменитости в края на краищата го нарекли дегенерирал дворянин, а Володя Гусаков се изказал в смисъл, че, от една страна, бил недоубит белогвардеец, от друга — червен гъзолизец, а Лучия Кларк му дръпнала ципа под масата. Както разбираш, обстановката на масата стана непоносима, не издържаха дори моите закалени в ЮНЕСКО нерви и си тръгнах, без да продумам.

— С изключение на? — попита Лучников.

— Е, само дето казах на сбогуване, че масата им е „табл дьо гиньол“, нищо друго. След това си тръгнах, без да продумам. С изключение на... С една дума, всичко това е кошмар. Миазмите на враждата, на непрестанния скандал отравят света. Иде часът на холокоста. Докато не е станало късно — в манастир, нейде на Малта,

нейде на островите Тристан да Куня... Да знаеш случайно къде е най-затънтеният и беден православен манастир?

Излязоха с колата на повърхността и сега трябваше да си проправят път през все по-беснеещото движение на Десния бряг, на улица „Биенфезанс“, където ето вече петдесет години живееше неосъщественият деец на руската идея генерал Фон Вите.

Лучников не каза на приятеля си нито дума за предложението на американеца. Всъщност той и на себе си още не бе казал нито дума за него. Знаеше, че злобата ще го обзема все повече и повече, започне ли да размишлява върху това кощунствено, типично за извратените „мънимейкъри“ от хълмовете Бевърли предложение.

Така или иначе, си наложи да не се пали сега, върна се в руслото на своя парижки ден и си спомни, че трябва да се обади в съветското посолство.

— Ало! Другарят Тарасов? Обажда ви се Андрей Лучников.

— Добър ден, господин Лучников — разнежи се в слушалката свръхлюбезен глас. — Мясниченко на телефона.

— Обаждам се по повод на моята виза — каза Лучников, загледан от телефонната кабина към огряната от слънцето стена на черквата „Сен Жермен дьо Пре“. — Има ли някакво движение по нея?

Последният израз, типичен за съвременната съветска бюрокрация, беше употребен сега с максимална точност. Какво прекрасно съгласие се възцари в този момент в света: господин и другар говорят на един и същ език. Дивни са делата Твои!

— Всичко е абсолютно наред, господин Лучников — другарят Мясниченко вероятно представляваше неизчерпаем генератор на душевна топлина.

— Ама сериозно ли? — смая се Лучников.

— Абсолютно сериозно, Андрей Арсениевич. Чисто и просто всичко вече е готово, остана само да се сложи отметката в паспорта ви. Очаквам ви, Андрей Арсениевич...

— М-да... честно казано, не бях очаквал подобна оперативност... в момента съм зает, направо съм на нокти... — замънка Лучников.

— Ни най-малко не се безпокойте, Андрей Арсениевич. Това ще ви отнеме най-много десет минути.

Другарят Мясниченко сякаш се отплаща с любезност за любезността в отговор на Лучниковите съветизми, които включват дори и „на нокти“, отговаря със старорежимното „ни най-малко не се безпокойте“. Той вероятно смята, че така говорят в класическата литература днешните белогвардейски останки и недоубити гадове.

И наистина, процедурата на „Рю Гренел“ отне не повече от десет минути. Оказа се, че другарят Мясниченко е младеж, съветикус от новото производство — лека, донякъде въртлива походка, едва-едва затъмнени стилни очила, свръхлюбезна, макар и леко кисела усмивка.

Лучников пхна паспорта в джоба си и с бодра стъпка отиде на булевард „Распай“, където го чакаше Сабашников. Потеглиха.

Дипломатът Петяша, сякаш изобщо не беше млъквал, продължи със стенанията си:

— Слушай, Андрюшка, хайде да зарежем всичко това и да го пратим на майната му, хайде да заминем за Нова Зеландия. Ще си купим земя, ще направим там руски фарм, ще подмавим неколцина приятели и отец Леонид, ще отглеждаме зеленчуци, ще посрещаме залеза на живота си, ще четем и тълкуваме Писанието... Нима не ти омръзна — какво ли? — ами всичко това наоколо: Париж, Ню Йорк, Симфи, Москва, всичките тия жени и мъже, полицията, политиката — тук е по-добре да караш право към „Конкорд“, — ех, да можехме да съберем двайсетина добри приятели и да избягаме далеч от този бардак, тогава аз и в манастир не бих отишъл, бих останал в живия свят, сред тихо първобитно обкръжение, аха, ето тук завий към авеню „Вашингтон“ и търси място за паркиране.

Лучников предполагаше, че в дома на генерала ще завари миризма на старческо слабоумие, на грохналост, цял комплект полусенилни странности, цяла тълпа котки например или говорещи птици, разлепени тапети, с една дума, някакво безсрамно разложение. Разбира се, можеше да предположи и обратното, тоест една спретната светла старост, но изобщо не си представяше, че ще попадне в офис на политик. Да, обаче зад масивната резбована врата с медна табелка, на която на руски и френски беше изписан дългият титул на генерала, в просторния хол, украсен с географски карти на Русия, както и с портрети на няколко изтъкнати люде, сред които един до друг се мъдреха главнокомандващият Лавър Корнилов и председателят на Совнаркома Ленин, ги посрещна младеж със сив фланелен костюм,

типичен френски дипломат, който се представи като секретар на барон Фон Вите и каза, че негово превъзходителство очаква господата Лучников и Сабашников.

Генералът седеше в кабинета си зад огромно писалище и бързо пишеше нещо; малко прекалено бързо; мъничко по-бързо, отколкото трябваше, за да не прилича досущ на циркаджия.

През няколко секунди, докато генералът уж не забелязваше влезлите (също с една-две секунди в повече), Лучников го сравняваше с баща си. Сравнението явно беше в полза на Арсений, макар и само по отношение на маниерите, на жестовете, генералът явно не можеше и да се сравнява с безукорността на обитателя на вулкана, пък и физически Арсений беше по-млад, макар че впрочем и генералът не би могъл да се нарече развалина.

Силно ръкостискане, задържане ръката на посетителя и проникновено виждане в очите — сърдечност и благоразположение. Пак прекали! Сядайте, момчета! Дяволски се радвам да ви видя, винаги се радвам на гости от Русия, особено на младежи. Макар да живея вече половин век в изгнание, духом винаги съм в родината, из нейните пространства, край нейните реки, по нейните равнини и острови (последното — много точно и умно натъртено). Остър разузнавателен поглед или имитация на остър поглед, във всеки случай жив бледосин отблясък върху ерозиралата глина на лицето. Ето, разбирате ли, само преди половин час приех секретаря на комсомолската организация на един от свердловските тракторни (внушително свеждане и повдигане на десния клепах) заводи. Не е лоша, не е лоша смяната, която е израсла у нас на Урал, интересни идеи, сила, здрава ръка. А как е на юг? В Крим? Между другото как е със здравето Арсений Николаевич? Предайте поздравите ми на баща си, пламенен привет от мен. Защото с него сме бойни другари. Каховка, Каховка, любима винтовка... М-да, имахте късмет, момчета, че не бяхте принудени да участвате в братоубийствената война. Ами вие как сте? Какво става във вашите среди? Както се казва, какво ви вълнува? Спорт, секс?

На това място фон Вите се сепна и млъкна, май разбра, че е прекалил, преиграл е. Докато говореше всичките тези глупости, включително и когато предаваше поздравите си за Лучников-старши, той, който знае защо, не поглеждаше Андрей, а се обръщаше към своя

познат Сабашников, той пък, както винаги, също доловил лекия фалш, прекрасно се нагоди към играта на стареца и се правеше на „младежта“, на един вид надраснал възрастта си гимназист, пъпчив чекиджия, смущаваше се, хихикаше и дори от време на време си хапеше ноктите, подлецът. В края на краищата генералът все пак погледна Лучников и се постресна, май дори леко се уплаши. В този момент Лучников тръскаше пепелта от своята сигарилос в пепелник с кремълска кула, зорко изучаваше генерала и явно не беше младежта, камо ли „момче“.

— Вярно ли е, Витолд Яковлевич, че през трийсет и шеста година сте се срещали със Сталин? — попита той.

— Момчета, момчета — старецът по инерция заклати пръст с лукав укор, но явно се беше стреснал.

— Аз съм главен редактор и издател на „Руски куриер“, ей онзи вестник, който е на бюрото ви.

— Ама, моля ви се, Андрей Арсениевич! — старецът плесна с ръце, разигравайки невероятна политическа хитрост. — Че кой не знае това!... Кой не ви цени!... Вие дори не си представяте колко се радваме ние тук в чужбина на родното слово, било то в московската „Правда“, или в симферополския „Куриер“! Ние, рус...

— Ако обичате, Витолд Яковлевич!... — въпреки условното наклонение и многоточието тази фраза на Лучников прозвуча като немислима дързост, а подкрепена от последвалия странен жест — леко, с четвърт сила стисване на старческата китка, — се превърна едва ли не в ултиматум, сиреч стига циркове.

След тази фраза и този жест генералът рязко се промени. Бързо енергично сменяне на очилата, вместо синкавото хитро опушено — чисти и силни лещи — самото внимание.

— Слушам ви, господин Лучников.

Започна бърз диалог, по време на който Петя Сабашников, също моментално нагодил се, живо реагираше, вдигаше вежди, правеше умна физиономия, енергично кимаше или отрицателно подрусваше леката си дворянска глава.

— ЛУЧНИКОВ: Ние изразяваме Идеята за обща съдба.

— ФОН ВИТЕ: Кого представлявате?

— ЛУЧНИКОВ: Определено интелектуално течение.

— ФОН ВИТЕ: С наименование?

— ЛУЧНИКОВ: С наименование Съюз за обща съдба. Аббревиатурата му е СОС.

— ФОН ВИТЕ: Браво! Това наистина е находка — СОС! Кого обаче...

— ЛУЧНИКОВ: Ваше превъзходителство, зад нас не стои нито едно от разузнаванията в света.

Фон Вите мълчи. Очите му зад лещите безсмислено се увеличават.

— ЛУЧНИКОВ: Сигурно ви е трудно да си представите това?

Фон Вите мълчи. Очите му осмислено намаляват размерите си.

— ЛУЧНИКОВ: Нашата сила е в пълната гласност и...

— ФОН ВИТЕ: Защо се запънахте?

— ЛУЧНИКОВ: ...и в готовността ни за всякакъв обрат на събитията.

— ФОН ВИТЕ: Аз бих произнесъл думата „обреченост“...

— ЛУЧНИКОВ: Сега е мой ред да ви поздравя. Браво, генерале!

Размяната на иронични усмивки мина, както се казва, „на реми“.

Схванал, че клоунадата окончателно е приключила, Пьотър Сабашников стана и се оттегли в онзи ъгъл на кабинета, където зад стъклата на аквариума се пулеха срещу случващото се декоративни риби и в клетките чирикаха няколко руски птици, сигурно подаръци от комсомолските организации в Урал.

— Може би, ваше превъзходителство, въпросът ми за Сталин ще ви се стори по-уместен — каза Лучников. — Интересувам се как реагира вождът на прогресивното човечество на идеята за обединение.

— Въпросът може и да е уместен, но иронията по адрес на Йосиф Висарионович е абсолютно неуместна — строго изрече Фон Вите.

— Ако не пожелаете да отговорите на въпроса ми, генерале, значи сте абсолютно лайно — Лучников любезно се усмихна.

Грубият израз беше възприет като шега. Извънредно широка усмивка застина на лицето на фон Вите. Дясното коляно на историческата личност потреперваше като в гърч. „Сигурно сигнализацията не се задейства отведнъж“, помисли си Лучников.

Отвори се вратата на кабинета. До секретаря сега се извисяваха двама широкоплещести младежи с кариани сака.

— Ах-ах-ах, Витолд Яковлевич — поклати глава Сабашников. — Винаги съм ви имал за човек с вкус. Ах-ах-ах, драги, пфу — пфу...

— Това са сигурно комсомолци от Урал? — попита Лучников, разглеждайки младежите.

— Позволете ми да ви задам контравъпрос, господин Лучников. Защо питате за Сталин? — генералът се взираше в посетителя с измамна любезност, която, естествено, маскираше закана.

— Налага ни се да си имаме работа с наследниците на генералисимуса — засмя се Лучников.

— Ах, Витолд Яковлевич, Витолд Яковлевич... — продължи да мъмри генерала като напакостило хлапе Сабашников. — Плашите ни с трима мускулисти педала. Това е безвкусно...

— Какви глупости говорите, Петяша? — Фон Вите наистина говореше с леко пакостлив тон. — Младежите са мои служители...

— Искате ли да знаете, генерале, защо смятам, че сте лайно? — със светски тон запита Лучников и започна да развива своята светска мисъл, разхождайки се из кабинета, в който сега вече ясно виждаше признаците на упадък и загниване, умело, но не безследно прикрити с едно припряно почистване: разлепени тапети, понадъхващи на мишки, радиосистема на петнайсет години, и то със счупени лостчета, на картата на света — триъгълник от дебел слой прах, очевидно случайно пропуснат от мокрия парцал и сега под лъча на слънцето надвиснал над жълтеникавите от старост ледове на Гренландия. — Лайно сте, защото прекалено рано сте предали идеалите си. Борили сте се за тях не повече, отколкото Дубчек се бори за страната си. Дубчек обаче поне не се продаде, а вие моментално сте се продали, ето защо сте сто пъти по-голямо лайно от него. Още по лайно сте станали, ваше превъзходителство, когато сте продали идеалите си на твърде ниска цена. Когато сте разбрали, че сте взели малко, сте се засутили и сте започнали да предлагате идеалите си наляво и надясно, така че сте ставали все по лайно. И тъй, сега, в залеза на живота си, вместо човек с идеали можете в огледалото да видите един жалък нископлатен слуга на три или четири шпионски служби, тоест торба с лайна. Освен всичко останало дори сега, посрещайки със сардонична усмивка думата „идеали“, вие ставате още по лайно.

По време на този диалог наемните бандити въпросително надничаха в кабинета — сигурно никой от тях не разбираше руски.

Генералът пък явно се скапваше: политическият му кураж го напускаше, напрежението се оказа твърде силно — челюстта му увисна, очите стъкленееха.

Лучников и Сабашников излязоха безпрепятствено от апартамента и след няколко минути се озоваха на една маса в кафене на тротоара на Елисейските полета.

— Малко се срамувам — каза Лучников.

— Недей — каза Сабашников. — Дъртото говедо напълно си заслужи определението ти. Как можа да му хрумне да смае въображението ни с такава стража? Дори да предположим, че има страх от тебе, мене нали ме познава от сто години като жантилен^[19] човек. Колко пъти във вонящата му дупка сме играли с него на „Черен Петър“! А той, видите ли, ми се прави на Голдфингър!

Сабашников мърмореше ядно и местеше от ръка в ръка чашата си с коктейл „кампари — сода“, този път май не играеше, а наистина беше гневен.

Междувременно настъпваше вълшебният парижки час — ранна вечер, слънцето е по мансардните етажи и в пламващите по-надолу, в здрача, витрини, полуотворената уста на Силвия Кристъл над разноезичната тълпа, бодро крачеща по наелектризираните елисейски плочи.

— Аз пък, Андрей, също съм ти приготвил едно лафче — изведнъж, сякаш събрал кураж след известно мълчание, продума Сабашников. — Спомняш ли си нашето гимназиално „мобил — дробил“?

— Е, спомням си го, и какво? — мрачно запита Лучников. Естествено, помнеше твърде обидното „мобил — дробил“, с което в гимназията наричаха възтъпите и старателни отличници, предимно деца на вахмистри и старшини.

— Ами това, че ти май с своята ИОС и твоя СОС се превръщаш в същински „мобил-дробил“.

Беше много странно, но Лучников внезапно се почувства жестоко обиден.

— Ти май не се шегуваш сега, Сабаша.

— Ами да, изобщо не се шегувам, макар че това ми се случва рядко, но ето че сега, разбираш ли, не се шегувам и не играя роля, и то само защото ти, стари ми приятелю, си се превърнал в такъв „мобил-

дробил“!... Нима всичко това е толкова сериозно, Андрей? С такава ли, разбираш, животинска сериозност е натоварено? С такава ли фанатична монархо-болшевишка идейност? Ти ли си това, Луч? Нима целият живот вече свършва, целият наш живот?

— Винаги съм те смятал за съмишленик, Сабаша — продума Лучников.

— Да, разбира се, съмишленици сме! — извика Сабашников. — Но нали сме съмишленици именно по несериозност. Ами че ние дори в Будапеща с тебе се шегувахме, а нали нашата критика по адрес на „мастодонтите“ е невъзможно да се чете без смях. Така е и е Идеята за обща съдба... разбира се... не отричам, всичко това е сериозно... че как иначе... но... но нали все пак... поне... поне мъничко несериозно, а?

Той замълча в очакване и дори сякаш надникна в очите на приятеля си, но Лучников издържа погледа му без каквито и да било гимназистки сантименти, само с нарастващ гняв.

— Не, това е напълно сериозно.

— Ти си отровен — тихо, вече съвсем отчаяно каза Сабашников.

Див гняв изведнъж люшна Лучников.

— Изроди — продума той, сякаш притегляйки изплъзващите се очи на Сабашников. — Твоята любима „несериозност“, Сабаша, прилича на наследствения сифилис. Замисли се какво са стрували на руския народ нашите изтънчени рефлексии. Вечните бъттерфлайчета в лоното на природата! Абе я вървете всичките на майната си!

На гребена на гнева си той заряза своя приятел в шанзелизейското капище и си тръгна, мощно поклащайки се върху гребена на гнева, дори срита чугуненото столче, препречило пътя му, и свил юмрук, се обърна към фотосветкавицата — познахте ли ме, мерзавци?, — но не видя пред себе си никого, който да му прилича на репортер, само двајсетина разноцветни лица, привлечени — едва-едва, разбира се, не напълно сериозно — от малкия руски скандал, и пое по пътя си все по-далече от Арката, все по-близо до „Конкорд“, все още на гребена на гнева, но вече на границата на неговия спад, през равнодушно наелектризираната несериозна тълпа, покрай несериозността на търговските твърдини на несериозната цивилизация, все повече съмнявайки се в своята правота, все по-засрамен от себе си, все повече укорявайки се за грубостта, за

простащото отношение към своя едва ли не брат — колко бяхме ние, момчетата вревакуанти от Симфи? Трета класическа „Цар Освободител“, средата на века, една дузина братя... — истински момчета, нищо общо с „моби́ли-дробили“...

Така той изчезна. Само онзи, който го следваше, не го изгуби от поглед. Още едно щракване, Флашлайт^[20]. Снимка на дълъг паркинг покрай алеите, десетки коли и стотици хора. Нужната част от снимката ще бъде съответно увеличена. Някой се грижи за реконструкцията на живота му. Всичко се запазва за бъдещето, макар и недалечното бъдеще. Самият той, макар и носител на историческа мисия, живее с изтичащата минута, без ни най-малко да се тревожи за нейната ценност, пилеейки прииждащите и изтичащите минути, излизането например на платното, задна-предна, наляво-до-откат — надясно-до-откат, дявол ги взел тези французи, на тях им дай само да се намъкнат, а за измъкването никой не мисли, сякаш, докато те си смучат аперитивите, всичко ще се оправи от само себе си и всички ще се разпръснат от само себе си... хърт, все пак си отъркахме боите с тоя разкекерчен ситроен-де-ес... поток от пропи́лени минути... отвратителна вдлъбнатина на дясната врата... хайде сега плащай на мистър Херц... мамицата му мистър Херц... и закъде съм се завтекъл пак с това мое вечно чувство за незначителност, второстепенност на деянията ми... нещо главно не съм свършил, нещо най-важно съм изтървал... какво съм забравил?... защо не ме напуска усещането за нещо глупаво и дребно?... та нали всичко това е нужно! — дори и тъпото интервю в АВС, дори и приемът в чест на онзи дисидент... та нали не се трепя заради себе си, а заради Идеята... ами че именно това е главното съдържание на живота... как можа ти, мизернико Сабашка, да ме сметнеш за „мобил-дробил“? Клетнико, нещастен клоун такъв! Не, никога няма да се разделя с тебе. Има ли нещо по-тъжно от участи́та на вечните кримски момчета вревакуанти?

С това минорно, а следователно вече не ядно настроение той въртеше кормилото по гъмжащия от коли Десен бряг, когато внезапно го прониза паническата мисъл: „Утре летя за Москва, а нищо не съм купил от нещата, които там липсват!“ Не беше купил двойни бръснарски ножчета, цветен филм за фотоапарат, плочи с джаз, пяна за бръснене, дълги къси чорапи, дънки — о, Боже! — вечната съветска поръчка — дънки!, — фланелки с надписи, кецове, дамски ботуши,

ски, слухови апарати, блузи поло, бодита, вълнени чорапогащи, кокалени фиби, пуловери от ангора и кашмир, таблетки алка-зелцер, букси за магнетофон, хартиени салфетки, талк за пудрене на потайни местенца, тиксо, шотландско уиски, тоник, джин, вермут, мастино за писалки „Паркер“ и „Монблан“, кожени якета, касети за диктофони, вълнено бельо, кожуси, зимни боти, чадъри с бутони, ръкавици, сухи подправки, кухненски календари, дамски тампони, флумастери, цветни конци, червило, апарати hi-fi, лак за нокти и лакочистител — хем колко пъти му повтаряха за лакочистителя!, — обръч за коса, противозачатъчни таблетки и детски храни, презервативи и биберони, тройна ваксина за кучета, нашийник против бълхи, газови пистолети, игра „Монополи“, електрически ключове с реостати, кафемелачки, кафеварки, очила с опушени стъкла, настенни отварачки за консерви, цветни найлонови покривки за маса, фотоапарати „Полароид“, пожарогасители за кола, касетофон за кола, струйник STR за машинно масло, газ за запалки, както и електронни запалки, пластмасови завески за баня — с халки!, часовници „Кварц“, халогенни фарове, плетени вратовръзки, списания „Vogue“, „Playboy“, „Down beat“, велур и нещо там за кльопане...

Прибереш ли се с празни ръце, ще бъдеш неправилно разбран. Всички ще те разберат неправилно. Дори най-интелигентният и духовно вгълбен московчанин гледа чужденеца, особено един гост от Крим, с немия въпрос: „Какво ми донесе?“ Всяка дреболия повдига настроението, напомня за присъствието на друга система на живот в природата, за съседство с царство на „икономическа демокрация“. Не може да не занесеш нищо, свинщина е да пристигнеш в Москва с празни ръце. Най-натовареният час — това си е капан, къде да оставиш колата, пък и безсмислено е човек да влиза в „Галери Лафайет“ за половин час, а след половин час са телевизионерите — не може да се караш с такива гадове, тоест може да се караш, но не може да закъсняваш... ами нищичко не е купил и за своята Татяна!

Вече напълно зашеметен, той се видя да кара колата по „Фобур Сен Оноре“ и си спомни, че тук някъде имаше страхотен магазин на „Сен Лоран“. Дума да няма, извади късмет другарката Лунина!

Колко приятно е наистина да водиш буржоазен живот! Да влезеш в прохладния и празен салон с едва доловима музика наоколо, да се поклониш в отговор на поклона на появило се от огледалните недра

невероятно създание — зелени ресници, шифонови струящи одежди... Той, тя, то мълчи, но те гледа така, че пред теб се разкрива цял един свят от тайнствени възможности.

И тъй... мадам? мосю?... извинете, мадмоазел, каква приятна изненада... и тъй, търся всичко необходимо за млада дама, блондинка, вашия ръст, но с напълно ясни очертания, всичко, като се започне от сутиен и се свърши с манто, включително обеци, гривна и всички други бижута. Моля ви да включите фантазията си, но, естествено, без да изключвате благоразумието. Като казвам това, мадмоазел, имам предвид не финансите, а известната, все още съществуваща тук-там по света традиционност на половото себеусещане и още веднъж подчертавам, че потребителката е жена. Улавям проблясъци на осмисляне в очилата ви и ви отдавам дължимото, задето сте се добрали до него, тоест до смисъла, въпреки доста неудобния за вас език и вечната драма на Егейско море, в която сте потопена по силата на своето възпитание. Мога още да добавя, че имам на разположение само петнайсет минути. Към тях вече бързаше управителката на отдела, облечена с мъжки комунистически костюм.

Хайде да не бяха петнайсет минути, но след половин час той излезе от магазина, придружен от три сенлорановски създания, понесли една дузина кутии за щастливата московчанка. Най-близкият филиал на могъщата „Симфи-кард“ на авеню „Опера“ санкционира изтичане на личен капитал в размер на 15 899 франка, ни повече, ни по-малко две хиляди и петстотин тичи, тоест два и половина милиона руски военни рубли. Плюс глобата под чистачката на реното. Поклон към „буркана“. Браво, мадам, и вие сте дали воля на фантазията си — 500 франка, какво повече да каже човек! Хайде, момичета, тръшнете всичките тези глупости тук, на задната седалка. Ето ви на всички по стотачка за четки за зъби, а на вас, другарко мадам, едно силно партийно ръкостискане. Учението на Ленин е непобедимо, защото е вярно. Оревоар, момичета. Ако посред нощ ви споходи фантазия да посетите щедрия чичко, тоест ей това момче, да, да, мен, на булевард „Распай“, в хотел „Савой“ — добре сте ми дошли. Поканата, разбира се, се отнася и за вас, другарко.

А също и всички вие, телевизионери от АВС, говорители, гафъри^[21], оператори и всякаква друга сволоч, знайте, че Андрей Лучников не е „мобил-дробил“. Той е Лъч^[22], разбрахте ли какъв с...

мотоциклетист, баскетболист и автомобилен състезател, лидер на младежта от петдесетте, лидер на плейбойството от шейсетте, лидер на политическия авангард от седемдесетте, той е лидер. И в стила на „златната епоха на петдесетте“ може да сложи ръка на рамото на един от тези съвременни американски мухльовци и да каже:

— Call me Lootch, buddy!^[23]

И тъй, на екрана е Ендрю Лъча, един от онези, на които казват нюзмейкъри — производители на новини.

Интервюто се получава изключително забавно. Мухльото май беше разчитал на сериозен диалог за едно-друго, уж за проблемите на „Куриер“, за това, как успява да издава на своя отдалечен остров един от най-влиятелните вестници в света, но с намеци за обречеността както на идеята на Лучников, така и на вестника, така и на целия ОК. Система от клопки, през която бичето ще претича чак до главния убийствен въпрос: Представяте ли си своя вестник в СССР?

— Ние, руснаците, имаме богато въображение, господа. Немислимите страници на партийната преса — и те са продукт на нашето въображение. А какво представлява нашият невероятен остров? Ами че той не е нищо друго освен вездесъщото UFO със сменена само средната дума — Unidentified Floating Object^[24]. Целият наш свят се крепи на измислици и на игра на въображението, ето защо не е трудно да си представим такава дреболия, като ежедневието „Куриер“, в павилионите в Москва, но въпреки още по-лесно е да си представим закриване на вестника поради дефицит на хартия, защото, ако ние можем сега да си представим Русия като единно цяло, нищо не ни струва да разберем защо с нашите най-обширни в света горски масиви изпитваме недостиг на хартия.

Леко слисаният от този слалом домакин на токшоута мистър Хлопхайт с усилие на волята си прибра увисналата челюст. Неидентифициран плаващ обект — блестящо! Браво, мистър Лучников. Да, да, Лъч, благодаря ви, ние, buddy, се надяваме, че още... Разбира се, разбира се, и аз ви благодаря, Хлоп! А сега... — той видя, че камерата се приближава, и бързо се усмихна — органиката и металокерамиката грейнаха в една сексуална ивичка. — Приятелство между телевизионните звезди от всички континенти. Не ви каня в страната на ароматите, но всъщност защо не вземете да дойдете? Четете! Всички подробности — в „Куриер“! Адио!

Щракване. Софитите угаснаха. Отличен финал. Е, Хлоп, нямате ли нещо за пийване? Извинете, не пия, мистър Лучников. Да, Хлоп, виждам, ти си истински „мобил-дробил“! Моля, сър? Целувки! Чао!

Той вече си представяше корицата на ежеседмичника — черен фон, контурите на Крим, червени букви UFO и непременно въпросителна. Ловка журналистическа метафора... Отново, за кой ли вече път днес, изплува: Аз съм побеснял потен международен сергиджия, накъде съм хукнал, защо не мога да се спра, не мога да си спомня нещо най-важно? Какво ми убягва? Откъде изведнъж ми се стоварват спазмите на срама?

Думата „потен“, уви, не влизаше в метафоричната система: от утринната свежест не бе останала и следа — масленозеленото сако беше омачкано, по небесносинята риза бяха плъзнали тъмни петна. Нощната улица пред телевизионното студио изпаряваше в този час своята собствена пот и не му донесе прохлада. Изведнъж той почувства, че не може да помръдне нито ръка, нито крак. От време на време напоследък го спохождаха такива усещания: четирийсет и шестте години бяха нависнали като гирички по него — от главата до петите. Дори главата не щеше да се извърне, поне за да сподире с поглед бавно движещия се край него мерцедес, от който май някой го гледаше. По щастлива ирония улицата се казваше „Рю Коняк Же“. Да, да, разбира се, желаем коняк, и то по-скоро.

И тъй, Платон. Анализ на тиранията. Уединение...

Ето, мосю, вие вече се усмихвате, каза барманът. Тежък ден ни имахте? В портфейла сред шумолящите франкове се намери картонен правоъгълник — покана за „Рю Дьо Сент Пер“ — приема в чест на дисидента. Няма как да не отиде. Налейте ми още едно, сил ву пле^[25].

Триетажен апартамент в сграда от XVI век, вече станали полегати, излъскани до блясък подове, ревматично разкривени стълби от могъщ френски дъб — крепост на здравомислието на своето време, гнездо на крамолата на нашите дни.

Гостите стояха и седяха из всичките три етажа и по стълбите. Френска, английска, руска, полска и немска реч. Почетният гост, възрастен съветски човек, говореше нещо на домакинята (нещо дълго, лилаво, ококорено), на домакина (побеляло, сиво, иронично), на гостите, на журналистите, на издателите, на преводачите, на писателите, на актьорите, на ултраконсерваторите и на

екстрарадикалите — една парижка мешавица от маратонки адидаски до обувчици от крокодилска кожа, от значки с дръзки надписи до перлени огърлици... Сред гостите имаше дори една рокзвезда, Карл Питърс ли беше, Питър Карлтън ли — дълъг и мършав, със златно сако на голо. Непостижимите завои на марихуанната психология го прехвърлили неотдавна от Съюза на Червените кхмери в Европа в Дружеството за съдействие на демократичния процес в Русия.

Лучников познаваше дисидента — рядко симпатичен московски чичко, още от средата на шейсетте години, неведнъж бе седял на гости в кухнята му, бе философствал, потискайки неприязънта си към къпоолуто и рибния пастет. Сега си спомни как винаги го бе смайвала думичката „ние“. Дисидентът тогава още не беше дисидент, тъй като тогава и такова понятие не съществуваше, тогава той само се ежеше срещу властта, както и хиляди други московски интелегенти тогава се ежеха в кухните си. „Как обаче всички ние постоянно лъжем... как извращаваме историята... ами че Катинската гора е наша работа... ето че се захванахме с разработване на волфрама, а пък не разполагахме със съвременна технология и, естествено, се насадихме на пачи яйца... лъжем и самите себе си, и целия свят...“ Както всички чужденци, и Лучников тогава оставаше поразен от пълното отъждествяване на хората с властта.

Сега обаче не отиде при виновника за тържеството. Ако ми падне случай, ще му стисна ръката, може и да го целуна, но да се навирам сега в най-голямата навалица — не, малко ме е срам. Подпрян на тъмновишневата гредка от XVI век, посръбвайки от чудесното шампанско и разменяйки по някоя фраза с гърлфрендката^[26] на писателя Флойд Роан, скромничко женче от къщата на Вандербилт, той току поглеждаше към ъгъла, където от време на време иззад глави и рамена се появяваше широкото лице със сапунен цвят, измъчено от възторжения прием от страна на „свободния свят“.

За него най-добре би било да си отспи две-три седмици в Нормандия, в някой хубав хотел на брега на морето. Никога по-рано не е бил на Запад. Вече седем дни, откак е кацнал във Виена, а още носи московско сако. По-добре би било сега да хукне по магазините, вместо да репрезентира руския интелект. Той се бори със световъртежа си, намира се на ръба на „културния шок“. Едва вчера го е гледал лошо участъковият милиционер, а днес го заобикалят такива дружелюбни

китове и акули, липсва само Бриджит Бардо, но пък присъства сенатор Мойнихен. Акули и китове, вие всички знаете за неговите „смели изказвания в защита на човешките права“, но не си представяте жилището му на „Красноармейская“ с прекъснатия телефон, домашните арести на всеки всенароден празник, самият аз не си представям това, макар че добре си представям Москва.

Така размишляваше Лучников, докато гледаше появяващото се от време на време в отсрещния ъгъл до средновековния стъклопис подпухнало потно лице, което ту бързо мърдаше устни, ту светваше в слабичка, макар и принципна усмивка. Така размишляваше, докато не забеляза, че и той е обект на наблюдение.

Над блюдото от птица е навела глави цяла компания. Лапат и си бърбят. Някой цепи въздуха с длан. Друг — с брада до скулите, с разпилени по раменете космалаци, нов Менсън, а очичките му чекистки. Ей, Лучников, ами ти какво търсиш тук?! Господа, тук има кремълска агентура!

— What are they talking about?^[27] — попита мис Вандербилт.

Руската компания приближаваше. Трима мъже и две жени. Гой не познаваше никого от тях. Впрочем пардон... Ей този рядко симпатичен блондин отляво, с тези толкова изящни очила, ами че това е Слава, да, Славка, джазовият пианист, познаваме се още от 1963-та... „КМ“ на улица „Горки“... После му уредих покана за Симфи, да-да, това беше вече през 1969-а, и там той провали концертите, защото се запи, крещял в хотела, гонел гол жените по коридора — „Мадам, разрешете да си потъркам пишлето?...“, след което „се чупи“ в Щатите... Разбира се, това е Слава...

Не съм ти никакъв Славка, копелдако Лучников, предател, болшевишка курво, колко ти платиха, минетчия такъв, за остров Крим, въшко кагебейска, не съм ти Славка, аз такива като тебе ги газя на всяко кръстовище, лайно марксистко, педеруга гноен, коммис триперен заразен!

Опитайте се да запазите европейска толерантност, когато се развива московски скандал. Усмивката още се крепи на лицето ви при първата спирала на отвратителната фраза, тя би могла и да се удържи на него, на лицето ви, вашата надменна усмивка, ако фразата не се оказва толкова дълга, толкова отвратителна. (Сладурчето Славка има калаени очи. Уви, не е станал Дейв Брубек, Оскар Питърсън, Ерол

Гарднър, уви, няма и да стане, защото вие сега ще му счупите китката на дясната ръка. Западът, заразен от микробите на болшевизма, ня-ма да ре-а-ги-ра. Храбрите радетели за свобода, едва вчера в Москва харчили „иличи“ из складовете на едро и изпълвали рубриките „година на ударен труд“, също няма да реагират, защото се страхуват от елегантната компания. Прости се с дясната си ръка, Слава, вече нито ще дрънкаш с нея по клавишите, нито ще можеш да биеш чекии.

С една особена китайска хватка (научил я беше в Тайван от едно приятелче, майор от войските със специално предназначение) той държеше слабата китка на агресивния пианист и бавно се придвижваше (заедно с пианиста) към масата с напитките — все пак трябва да се пийне нещо. Изумено „О“ на лицето на Слава, леко забелени очи, границата на търпимата болка. Послушно се движи редом. Другарите по оръжие си шепнат. Едного от тях Лучников определено си спомня от Москва: беше фотограф в „Огоньок“, еврейче изпод задника на Софронов. Да пийнем, Слава, ти имаш една свободна ръка, и аз имам една — да ударим по едно „Хенеси“? Ах, не пиеш ли вече? Какво тогава, боцкаш ли се? Ти, животно такова, си вече девет години на Запад и би могъл да обясниш на новациите, че тук не всички принципи на соцреализма минават и, по-специално, „който не е с нас, е против нас“ се цени само сред мафиотите, в тяхната среда, в мафията, разбираш ли, в мафията, това е закон, а в нормалното общество е празен звук. Сега ще търпиш, недоносче жалко. Я да взема да те представя аз на Каунт Бейзи. Мистър Бейзи, да ви трябва случайно еднорък пианист?

Те се движеха от един дринк към друг, от маслените курабийки към опашчиците на скаридите, ту една важна клечка, ту друга се кланяха на главния редактор на могъщия „Куриер“ и Лучников бърбореше наляво и надясно на английски, френски и руски, уговаряше си някакви срещи, ланчове, намигаше на хубавици, дори от време на време произнасяше по някоя реч — например каза нещо дълбокомислено за преговорите по SALT, и през цялото това време горкият Слава, спасявайки своето оръдие за производство, се влачеше до него. И най-малкият опит да се освободи водеше до страшна болка в оръдието за производство, тоест в дясната му ръка. Изтикани от писателката Фетоние надясно и избутани напред от издателя Реноар, те чува две-три фрази, произнесени от дисидента: „...ама разберете,

другари, *на нас* за нищо не бива да *ни* се вярва, на нито една *наша* дума...”

Смаяният преводач, младо момче от третото поколение франко — руснаци, след мигновено вкаменяване се зае да уточнява мисълта на своя подопечен, докато заобикалящите дисидента китове и акули, уловили лъхащата на борш дума „другари“, великодушно се смееха: и той намерил „другари“ тука...

В един момент дисидентът грейна толкова ярко, че всички китове и акули се обърнаха по посока на сиянието и щом видяха популярната физиономия на главния редактор на „Куриер“ също грейнаха, и то толкова ослепително, че нашият герой сякаш отново се почувства под софитите на кинаджиите.

— Андрюша!

Наложи се да пусне миличкия Славик, като преди това му даде начален тласък с коляно под грешния задник.

Сляха се в прегръдка. Гънките на това лице все така, въпреки седмицата „долче вита“, лъхаха на рибен пастет. Няколко топчици влага вече бодро се търкаляха по пресечената местност... какви ярки спомени!... Така моментално се връщат!... Андрюша, ами ти сигурно си спомняш нашето старо жилище на „Кривоарбатский“... помниш ли как седяхме там?!... не, помисли си само — аз съм в Париж!... Не, представи си!

Невероятността на пребиваването на човека в Париж изведнъж изкриви рядко доброто лице с нещо като гърч, но тутакси една друга невероятност пробуди още по-силни чувства. Как? Ти летиш за Москва? Утре? За Москва? За няколко дена? Не може да бъде!

Лучников се измъкваше от прегръдките, а именитият дисидент трескаво търсеше нещо по джобовете си... Ами какво... Андрюша... ако знаех... ето телефончето — 151-0088... Тамара Фьодоровна ще търсиш... или сина й Витя... ама аз ако знаех... колко неща бих изпратил... но ето поне това... непременно го предай...

Наблюдателят от списание „Експрес“, президентът на издателство „Трипъл Найт“, съпругата на министъра на задморските територии, певецът Кларк Пийпъл, писателката Мари Фестоние леко объркани наблюдаваха как guest of the honor^[28] вади от джобовете си пакетчета чуингъм^[29] и ги набутва в джобовете на Лучников. Непременно, непременно предай всичко това на Тамара Фьодоровна за

Витенка и ѝ кажи (дъх на къпоолу в ухото)... само нея... винаги... навеки... чакам... да подаде... всичко ще се уреди... разбра ли, Андрюша?... а когато се върнеш, намери ме...

Няколко светкавици. Кой е допуснал тук папараци? В различните ъгли на залата се вдига лека паника. Кой снима? Кого снимаха? Не бяха открити нито ловецът, нито целта му.

Лучников излезе на двора, настлан с безценни средновековни плочи. Едната стена на затворения четириъгълник грееше с всичките си три етажа, на трите други само тук-там тлееха светлини, същински средновековни. Към небето летеше разчорлено облаче. Различават ли се облачетата от нашия век от облачетата от шестнайсетия? Сигурно се различават — нали изпаренията са други... Бил ли съм в шестнайсети век? Има ли го у мен? Нещо се мярна, някакъв полет на душата. Мигът е неуловим, той начаса се превръща в глупаво вцепенение.

Заскърца отворената по радиостанцията средновековна порта и на двора шумно се появи цялата кинобанда начело с могъщата фигура на Октопода. Лучников отскочи към тъмната стена, после се измъкна на улицата на Светите отци. Някъде наблизко прохърка палещ мотор. Той направи няколко крачки по тесния тротоар. Някаква тъмна маса — моточудовище — префуча покрай него. Сред сдържаното ѝ ръмжене се чува две изпуквания: мигновен и силен натиск по слепоочията, лек звън; отпред и отзад от стената бяха избити две фаянсови плочки. Някакъв минувач изкрещя от ужас и се скри в нишата. Лучников извади пистолета от тайния си джоб, застана на едно коляно и се прицели. На сто метра пред него на ъгъла на крайбрежната улица спря автомобил. Добропорядъчно и солидно светнаха стопове. Лучников прибра пистолета в джоба си. Автомобилът бавно завиваше зад ъгъла, сякаш се предлагаше на префучаващия край него постоянен поток от коли.

Леко му се виеше свят. Усещането беше както при дълбоко гмурване под вода. Незначителна контузия. Все пак е трудно да не улучиш, когато стреляш от упор на тясна парижка улица. Било е сплашване.

— Мосю, излезте! — извика на човека, който се бе скрил в нишата. — Опасността премина!

Изскърца врата, появи се бледо лице.

— По вас ли стреляха, мосю? Боже, Боже. За пръв път виждам такова нещо. Също като на кино!

— Такъв е животът — позасмя се Лучников. — Вървиш си по улицата, не щеш ли — бум-бум — и ето ви го резултата: едва ви чувам, мосю.

— Проклети чужденци — такава беше реакцията на подплашения парижанин.

Лучников се съгласи:

— Изцяло съм на ваша страна, мосю, макар че и аз сега имам нещастieto да съм от тази категория. Но у нас, в моята страна, аз не съм чужденец и като всички други граждани страдам от тази папlach. Ако пътувахме по-малко, ако си стояхме повече въщи, светът щеше да е много по-спокойно място. Съгласен ли сте, мосю?

Ключалките на реното бяха разбити и всички опаковки на подаръците — разпрани с нож. Подаръците обаче май бяха непокътнати. Може би на това говедo сърце не му е дало да повреди скъпите дрехи? Може би е солиден човек, който цени парите. Така или иначе, Танка пак бе извадила късмет.

Да заmine с нея. Да я отнеме най-сетне от десетобоеца, да се оженят, да заминат за Австралия или още по-добре — за Нова Зеландия. Майната им на всичките проклети руски, островни и континентални проблеми. Да пише белетристика, да завърти ферма, да открие хотел... Какъв е тоя огън, дето постоянно ни изгаря? Какво съм се захванал с тая Обща съдба! И изобщо не с ли идиотизъм този проблем? Не е ли всъщност подлост? Все по-често се чува думата „предател“... сега вече и с куршумчета от пистолет със заглушител взеха да ме оплюват. Игнатиев-Игнатиев наистина е горила, пианистът Слава е дрънкало, какво да го правиш, но нали и умни хора, почтени, стари приятели, вече ме гледат накриво... Идеологията напира от всички страни, а съдбата на народа, отново зарязан от своята интелигенция, никого не вълнува... С тежко отвращение в душата и с главоболие той измина булевард „Сен Жермен“ където дори в този час гъмжеше от хора; уличен клоун размахваше езици от огън, две пантомимистки кълчеха стави.

На верандата на малкото кафене пред хотела му седеше един човек. Щом видя Лучников, той стана. Беше самият генерал Фон Вите,

лично. С вдигнатата яка на тежкия балтон и деформираната шапка приличаше на клошар.

— Нито веднъж през последните години не бях напуснал своя арондисман — издума старецът, излизайки от кафенето, за да посрещне Лучников. — След като си тръгнахте, Андрей Арсениевич, в душата ми се надигна истинска буря.

Лучников гледаше генерала и съвсем неочаквано за себе си откриваше, че му харесва. Торбички под очите, потрепващи жилки, угарка от дебела жълта цигара „Бояр“ в ъгъла на устата, руло вестници, стърчащо от джоба на провисналия кашмирен балтон — във всичко това сега се усещаха абсолютна липса на фалш, неприкрита старост, в която личеше дори определена храброст.

— Ами добре, нека влезем в хотела — покани той стареца.

По лицето на фон Вите плъзна смутена усмивка.

— О, не, едва ли ще бъде много удобно. Там, в хола ви чакат.

— Мен? Чакат ли ме? — Лучников рязко се обърна към хотела.

През стъклената врата се виждаха дремещият нощен портиер, късче от килима, половинка от картина на стената, празен фотьойл. Прозорците бяха със спуснати завеси.

— Някакви приятни личности — проговори фон Вите. — Впрочем, Андрей Арсениевич, не е и нужно да влизам. Просто исках да отговоря на въпроса ви, а това ще ни отнеме не повече от пет минути.

Той извади нова цигара „Бояр“, запали я и за миг се замисли, сякаш мислено отплувайки във времената, когато го бе приемал Сталин. Лучников приседна на капака на реното — беше нагрят като крайбрежен камък на някой плаж в Гърция. Помисли си за „приятните личности“. „Кои ли ще са тези приятни личности, уморено, без страх, но и без храброст в душата си мислеше той. Веднага ще започна да стрелям, без много приказки“. Не се въздържа и се прозя.

— Тогава Сталин ми каза буквално следното: „Нашият народ ненавижда белогвардейското гнездо в Черно море, но засега няма нищо против съществуването му. Трябва да изчакаме някакви си петдесет години. Върнете се в Париж, генерале, и се борете за правото дело“.

Докато предаваше думите на Сталин, Фон Вите, естествено, не си спести имитацията на грузинския акцент.

— Така си и мислех — каза Лучников. — Не ме изненадахте. Изненада ме само конкретността на историческия срок. Петдесет години май още не са изтекли, а?

Фон Вите слабо се усмихна на спомените си.

— Това беше последното ми ходене в Москва. Същата вечер гледах „Лебедово езеро“ в Большой. Божествено!

— Благодаря ви, Витолд Яковлевич — със сетно усилие на вонята Лучников изигра разбиране на историческото значение на този миг, силно стисна голямата мека генералска ръка. — Извинете ни за някои грубости, но повярвайте... аз извънредно много ценя... и бях сигурен, че в края на краищата... — и силите му окончателно секнаха.

Старецът счупи цигарата си и веднага извади нова.

— Прав бяхте, Андрей Арсениевич — изведнъж с пресипнал глас изрече той. — Аз изживях жалък и страшен, абсолютно недостоеен живот...

Извърна се и бавно тръгна да пресича улицата. Струйка пушек се вдигаше над лявото му рамо. Вдигна бастуна си и повика такси.

В хола на „Савой“ във фотьойлите от зеленикава кожа Лучников го очакваха трите красавици от магазин „Сен Лоран“. Какъв усет за чувствата на другия, разбирате ли. Ето ви го новия свят, новите отношения между хората. Направиш си майтап в стар стил, подхвърлиш между другото шеговита покана, а после се чудиш: взели са я на сериозно. Пардон, не мога да си помръдна нито ръката, нито крака. Впрочем някои неща все пак мърдат. Да, да, нещо живна. Неочакваните резерви на организма. Моля, мадмоазел. Моля, мадам. Позволете да отбележа, че тази рокля с презрамки и кожата около лебедовата ви шия ми вдъхват много повече оптимизъм, отколкото дневният ви костюм в стил теоретика на революцията Антонио Грамши. Много съм поласкана от вниманието ви, мосю Рюс, но аз не съм сама тук, както виждате, с нас са и тези две дивни създания. Дума да няма, чудесна компания, как да не се зарадваш на такава изненада. Надявам се, че в стаята ми ще се намери и място, и радост за всички ни...

В ивичките светлина, проникваща от жалюзите, около Лучников на килима се усукваха някакви чудни, ароматни, трепкащи и еластични неща. Ръцете му се плъзгаха по тези неща, докато дясната не напипа, не щеш ли, кораво пулсиращо стълбче, напомнящо неговото собствено.

Ами това, ако позволите да попитам, чие петленце е? Надявам се, не е вашето, мадам? О, не, то е на нашата мила Жулиета. Разбирате ли, тя е корсиканка, какво да се прави. Така, така, ситуацията се прояснява. В нашия чудесен съюз на мен се е паднала ролята на възпламенител и аз ще я изиграя на драго сърце. Моля ви, мадам, оставете вашите момичета, естествено, и Жулиета с нейния корсар, за известно време на мира и се настанете по традиционния тропически начин. И тъй, навлизаме в делтата на Меконг. Благодаря ви, мадам. На вас едно огромно благодаря, мосю Рюс, от мен и от моите момичета. Момичета, при мен, благодарете на джентълмена.

Заспивайки, той още дълго усещаше около себе си усукване, целувки, примлясване, хлипане, щастливо кискане, лекичко ръмжене. Благодарен съм. Платон, самолетът, залезът на цивилизацията...

[1] Морски дарове (фр.) — Б.пр. ↑

[2] Statement (англ.) — изявление, изказване. — Б.пр. ↑

[3] Социалдемократи. — Б.пр. ↑

[4] От *guignol* (фр.) — персонаж от френския куклен театър, зародил се през XVIII в.; наименование на различни пиеси, спектакли и пр., изобилстващи с разни „престъпления“, „ужаси“ и др. под. — Б.пр. ↑

[5] Комунистически мисионери. — Б.р. ↑

[6] От *guérilla* (исп.) — партизанска война в Испания и страните на Латинска Америка. — Б.пр. ↑

[7] Messages (фр.) — съобщения. — Б.пр. ↑

[8] Appointment (англ.) — среща, уговорка. — Б.пр. ↑

[9] Brasserie (фр.) — бирария; ресторант. — Б.пр. ↑

[10] От *poll* (англ.) — гласуване; проучване на общественото мнение. — Б.пр. ↑

[11] Great (англ.) — сметана. — Б.пр. ↑

[12] United Nations Education Science Culture Organization (UNESCO) — Организация за образование, наука и култура при ООН (англ.). — Б.пр. ↑

[13] Въоръжени сили на Юга на Русия. — Б.а. ↑

[14] Пълно (фр.). — Б.пр. ↑

[15] Московски художествен академичен театър. — Б.пр. ↑

[16] Pussy cat (англ.) — котенце, маце. — Б.пр. ↑

- [17] Правилно (фр.). — Б.пр. ↑
- [18] Вид разстройство на невроендокринната регулация на дейността на сърдечно-съдовата система. — Б.пр. ↑
- [19] От gentil (фр.) — мил, любезен. — Б.пр. ↑
- [20] фотосветкавица (англ.). — Б.пр. ↑
- [21] От gaffer (англ.) — осветител. — Б.пр. ↑
- [22] Луч (рус.) — лъч. — Б.пр. ↑
- [23] Наричай ме Лъч, приятелю! (ам.). — Б.пр. ↑
- [24] Неидентифициран плаващ обект (англ.). — Б.пр. ↑
- [25] Моля ви се (фр.). — Б.пр. ↑
- [26] От girlfriend (англ.) — гадже. — Б.пр. ↑
- [27] За какво си говорят? (англ.). — Б.пр. ↑
- [28] Почетен гост (англ.). — Б.пр. ↑
- [29] Chewing gum (англ.) — дъвка. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ШЕСТА

ДЕКАДЕНТЩИНА

Летище Шереметиево, подготвяйки се за олимпийските разкоши, за момента се бе превърнало в истински битпазар. Построено навремето с предвиждането за седем полета дневно, сега то приемаше и изпращаше вероятно най-малко сто — къде да се денеш от „проклетите чужденци“...

Застанал на опашката в контролно-пропускателния пункт, Лучников както винаги наблюдаваше граничната стража. Отново, както и миналия път, му се стори, че по безстрастните физиономии на тези момчета, сред които незнайно защо винаги бе имало много монголоиди, вместо предишната, леко прикрита насмешка по адрес на задграничното, тоест потенциално враждебното, човечество сега се бе появило нещо като объркване.

Беше ясен есенен ден. Сияещият Марлен, придружен от някакъв голям шеф на митницата, отдели Лучников от тълпата. Шефът отнесе документите. Оттатък пътя извън цялата летищна суетня от нежно по-нежно трепкаше под вятъра букет брезички. Шефът донесе документите и те тръгнаха към личната волга на Марлен. На количка ги следваха двата огромни куфара на Лучников, които бе купил буквално в последната минута в свободната търговска зона на летище „Льо Бурже“. Вятърът духаше откъм северозапад, гонеше късчета изпарения от псковските и новгородските езера, в небето сякаш присъстваше нечутият звън на камбаните на свободата. „Съветските хора твърдо знаят, че където е партията, там е успехът, там е победата“ — гласеше огромен транспарант в началото на шосето. В съседство със заклинанието се мъдреше портретът на неговия автор, който този ден под този вятър в присъствието на нечутите камбани изглеждаше доста странно, като печенег, изгубил се в дотатарска Русия. Беше ясен есенен ден. „Слава на нашата родна Комунистическа партия!“ Отляво на шосето едни върху други се издигаха кубовете на някакъв НИИ или КБ^[1], а вдясно в необозримите свръхпрозрачни далнини светеше

сякаш прясно измит кръст на селска черква. През цялото шосе с огромни червени букви по бетона бе изписано: „Ще изпълним решенията на XXV конгрес на КПСС!“ Градинки от запазил се край Ленинградското шосе бъз и пречупени гергини, локви и глинеста каша между асфалта и стоборите — слънцето явно току-що бе надникнало след обичайното лошо време в Москва. „Народът и партията са едно!“ Гърбицата на моста, от най-горната точка — двата ръкава на Москва река, стръмният бряг на острова, огненорижав, с китка вечнозелени борове на билото. „За петилетката на качеството — работническа гаранция!“ Оттатък извивката на моста като непристъпни крепости вече се издигаха кварталите на жилищните комплекси, святкаха хиляди прозорци, невидимо ехо на новгородска нечута камбана витаеше сред блоковете, съблазнявайки с богатата на Ханзейския съюз. От покрив към покрив крачеха огнените букви „Партията е умът, честта и съвестта на нашата епоха!“.

Нататък нещата се сгъстиха: „Ние ще стигнем до победата на комунистическия труд!“, „Плановете на партията — планове на народа!“, „На петилетката на качеството — ясен ритъм!“ „Слава на великия съветски народ, народ съзидател!“, „Искусството принадлежи на народа!“, „Да живее верният помощник на партията — Ленинският комсомол!“ „Да превърнем Москва в образцов комунистически град!“, „СССР — опора на мира по целия свят!“, „Идеите на Ленин са вечни!“, „Конституцията на СССР — основен закон на нашия живот!“... печенегът, вдигнал длан, печенегът с очила, наведен над вестник, печенегът, множащ се с всяка минута от движението към центъра, все по-уверен, все по-малко объркан, все повече символизиращ всички любими свои символи, все по-малко приличащ на печенег, все повече приличащ на Голям брат, тежкотонажен, стабилен, единствено възможен... най-сетне над площада на Белоруската гара пред Лучников се появи любимото му, срещата с което той винаги предвкушаваше, онова, което някога, при първото му пристигане тук, го бе потресло с нечуваното си словосъчетание и недостъпен смисъл и което впоследствие бе станало едва ли не предмет на носталгията му — заклинанието на печенега: „Вестникът е не само колективен пропагандист и колективен агитатор, той е и колективен организатор!“

Тази фраза, разгърната над целия площад и нощем пламваща с неонова светлина, всъщност не беше толкова сложна, тя беше проста в

мъдростта си, тя просвещаваше многохилядни пълчища невежи, които смятаха, че вестникът е само колективен пропагандист, тя вразумяваше дори и онези, които си мислеха, че вестникът е колективен пропагандист и колективен агитатор, но не им достигаше акълът за върховната мъдрост, тя оповестяваше на тълпите московски граждани и безброя на „гостите на столицата“, че вестникът е и колективен организатор, най-важното, което човек трябва да знае.

— Е, ти май вече най-сетне го проумя — усмихна се Кузенков.

— Сега то просто проникна до мозъка на костите ми — кимна Лучников.

Хотел „Интурист“. На входа група французи любопитно наблюдаваха преточването на странната тълпа: крайно интересно явление е този руски народ, уж са бели, но не са никакви европейци. Ядосан и разговаряйки на висок глас с Кузенков, Лучников се движеше право към напрегналите се портиери. Двамата помрачнели вохровци, украсени с ширити, щом дочуха руска реч и предусетиха акция на властта, се заусмихваха и заспоглеждаха. Ами вие накъде, господа другари? Уви, жертвата изведнъж се превърна в господар: един от двамата подозрителни руснаци представи с два пръста ум да ти зайде каква книжка — ЦК на КПСС, а с третия пръст посочи зад рамото си — заемете се с багажа на нашия гостенин. До тротоара вече се наместваше съпровождаща кола и от нея юначаги от Моссъвет разтоварваха маркови куфари. А пък вторият руснак, а именно значи който се явяваше гостенин, съвсем потресе интуристката стража — извади, разбирате ли, от портфейл от крокодилска кожа кинт с двуглав орел — 10 тичи! Кримчанин — досетиха се ветераните на невидимия фронт. Обожаваха тези хора: първо, приказват що-годе на нашия език и, второ — долара днеска хич го няма, а руската рубла много дори си я бива.

— Чакали — каза Лучников. — Откъде, вашта верица, ги вземате тези лайнари?

— Не се ли сещаш откъде?

Когато общуваше с Лучников, той постоянно се усмихваше — с усмивка на превъзхождаща персона, усмивка, съдържаща основополагаща мъдрост, която събеседникът не е в състояние да проумее, колкото и да се мъчи, уви. Това вбесяваше Лучников.

— Абе, Марлен, защо се усмихваш с такова превъзходство? — избухна той. — С какво толкова сте ни надминали? Икономиката ви е в разруха, в политиката — пълни идиотщини, в идеологията — тъпизъм!

— Спокойно, Андрей, спокойно.

Качваха се с асансьора към петнайсетия етаж, а спътниците им, западни германци, ги поглеждаха учудено.

— В магазините ви мирише на развалено, народът мрачен, а те, видите ли, се усмихват снизходително. Големи мъдреци сте се извадили! — продължи да мърмори Лучников и на петнайсетия етаж. — Престани да се усмихваш! — кресна той. — Ще се усмихваш в чужбина. Тук нямаш право да се усмихваш.

— Усмихам се, защото предкусвам обяда и хубавата чашка водка — каза Кузенков. — А ти се нервиращ, защото си махмурлия, Андрей.

Кузенков с усмивка отвори пред него вратата на луксозен апартамент.

— Абе за кой дявол ми наемате тези двуетажни дворци! — крещеше Лучников. — Да не съм ви някое африканско марксистко царче!

— Пак ли дисидентстваш, Андрей? — усмихна се Кузенков. — Още щом слезеш на Шереметиево, започваш да дисидентстваш. А между другото тук са доволни от теб. Имам предвид новата насока на „Куриер“.

Лучников остана като гръмнат.

— Доволни са от новата насока на „Куриер“ ли? — аха-аха, да се задави, но после схвана: да, да, наистина, може да се сметне и за нова насока... след онези заплахи... разбира се, може да са си помислили...

Масата в милионерския апартамент беше вече сложена и на нея имаше всичко, с което Москва взема акъла на важните гости: и най-крехка съомга, и хайвер, и шунка, и раци, и водка в кристални чашки, и любимото на Лучников червено вино „Ахашени“ в прашасали бутилки.

— Тази „кремльовка“ заради новата насока ли ми е отпусната? — злъчно се осведоми Лучников.

Кузенков седна насреща му и престана да се усмихва и в това сега отчетливо можеше да се прочете: е, хайде стига си дърдорил, стига евтини критикарства. Лучников си помисли, че наистина стига, прекалих, приказвам ангро, това намирисва на безвкусица.

Първата чашка водка наистина тутакси промени настроението му. Московски уют. Някога го бе поразило усещането за този московски уют. Уж би трябвало всеки миг да чувстваш дразнещото внимание на „чеката“, несигурността в едно общество на беззаконието, но не щеш ли, те обзема спокойствие, една тишина на душата, атмосферата на московския уют. Пак е разбираемо, когато това се случваше в малките пресечки на „Арбат“ — там има места, където в полезрението ти не попада нищо совдеповско и можеш да си представиш ей на този ъгъл малкото кадетче Арсюша, — обаче не, дори и на прословутата улица „Горки“, където зад прозореца долу на покрива се виждат каменните истукани на късната сталинска декадентщина, представителите на братските трудещи се народи, дори и тук след първата чашка водка забравяш парижката нощна бъркотия и се потапяш в московския уют, който прилича на почесване със старо пръстче по темето — подремни си, Арсюшенка, бъди нежен, Андрюшенка.

Ободри се и веднага грабна слушалката, набра номера на Татяна. Вдигна десетобоецът. Проклет безделник, по цял ден лежи на дивана и причаква Татяна. Мешавицата на покривите зад прозореца. Прелетя новгородско облаче. Как само са разбъркали стиловете! Ало, ало... наберете отново. Той затвори и облекчено въздъхна — ето че съм си вкъщи: всичко се сля, водката и димът на отечеството — това е моят дом Русия, моят единствен дом.

— На Острова е образуван нов съюз — каза на Кузенков.

Марлен Михайлович приветливо кимна на приятеля си: интересно, сиреч много интересно. Сложи му в чинията съомга, хайвер, раци и побутна към него салатата.

— Съюз за обща съдба — каза Лучников.

Марлен Михайлович обгърна с поглед стените на суперлуксозния апартамент и въпросително склони глава — не се ли безпокоиш? Лучников махна с ръка. В апартамента вкараха с количка окованите по ъглите куфари на Лучников. По лицата на юнаците от Моссъвета грееше блага почит към марковото.

— Нямам какво да крия. В това се състои цялата наша хитрост — нищо не крием.

— Яж, Андрей. Извинявай, че поръчах обяда тук, но Вера днес има заседание — усмихна се Кузенков. — Знаеш ли, станала е една

общественичка...

Лучников се зае с храната и известно време почти не разговаряха, пълнеха stomасите си, чукаха се, ето че им поднесоха и есетрата, пържена по московски, а после и десерта и точно по време на десерта Марлен Михайлович подхвана приказка за Париж, за това, колко го обича, спомни си дори стиховете на Еренбург: „Прости ми, че живях в леса,/ че оцелях, надмогнал всичко,/ че в гроба си ще занеса/ ония залези парижки...“, намекна за някакво свое романтично преживяване в този град, роден за всеки руски интелегент (ако, разбира се, все пак причисляваш към интелегентите и мен, апаратчика), и изрази известна завист към Андрей Арсениевич, този космополит и скитник, който определено има какво да разкаже за Париж, а?

— Не те разбирам напълно, Марлен — студено подзе в отговор Лучников. — Ти НАБЛЮДАВАШ нашето островче, тоест никой в Москва не може да се интересува повече от теб от нашите работи, обаче съобщението ми за СОС сякаш изобщо не те трогна. Може би ще трябва още веднъж да ти обясня, че не бива да хитруваш с мен.

Кузенков избърса устата си със салфетката и си взе пура.

— Извинявай, Андрей, това не е хитрост, а просто черти от характера ми. Аз съм чисто и просто сдържан човек, може би дори бавномислещ. Разбира се, че мисля за СОС. Ако мълча, това далеч не значи, че съобщението ти не ми е интересно, че не го намирам за важно. Но извинявай, Андрей, още по-важни за мен — в светлината на бъдещето, естествено — ми се струват съмненията на полковник Чернок.

Сега дойде ред на Лучников да демонстрира аналогични „черти от характера“, тоест да се опита да скрие изумлението си, нещо повече, дори известно смайване, да се опита да изскочи на повърхността от онова състояние, което в бокса се нарича „заплува“. Докато Марлен Михайлович много меко, явно давайки възможност на събеседника си да събере мислите и чувствата си, му преразказваше вчерашния им разговор с Чернок в кафене „Селект“ на булевард „Монпарнас“.

— Разбираш ли, Андрей, ние познаваме полковник Чернок като самоотвержен руски патриот, знаем, че е предан на ИОС не по-малко от теб самия, но ето че дори той се съмнява относно заменянето на „Миражите“ с „Мигове“, задава въпроса, дали на Съюза ще потрябват

в бъдеще летци като него, следователно можем само да си представим колко въпроси от подобен характер, колко съмнения се надигат в душите на хилядите и хиляди островитяни, които не са толкова целенасочени, не са толкова завладени от идеята, колкото Александър Чернок.

Лучников си наля коняк. Ръката, която вдигна чашата, още леко трепереше, но се отпусна на масата вече твърдо — изплува.

— Big Brother watches you everywhere, doesn't he?^[2] — позасмя се той, втрещен право в очите на Кузенков.

В очите на наблюдаващия плуваше вече не снизходителна, но все така мека усмивка, изпълнена с доброта. Марлен Михайлович разпери ръце.

— Сега можеш да разбереш какво значение придават тук на вашите идеи.

Лучников стана и отиде до прозореца. Вече започваше да се мръква. Силуетите на братските трудещи се се размиваха на фона на покривите. Долу над парфюмерийния магазин, над „Руски вина“ и „Подаръци“ бяха пламнали неоновы цветчета, някакви орнаменти в народен стил. С вкуса, както и преди, тук всичко беше наред.

— Значи ме наглеждате? — попита тихо. — Подслушвате ме? Сплашвате ме?

— Не разбрах последното — неочаквано бързо каза Кузенков.

Лучников го погледна през рамо. Кузенков стоеше пред мъждукащия телевизор, по който течеше многоцветна мултипликация и откъдето долиташе детски писък.

— Не бяха ли ваши момчетата, дето ме гърмяха? — позасмя се Лучников.

— Стреляли са по теб? — Марлен Кузенков се преобрази, същинска стегната пружина.

— Два пъти — весело каза Лучников. — По двете уши — той посочи с ръце. — Тук и тук. По реакцията ти виждам, че не си в течение.

— Веднага ще проверя — каза Кузенков. — Но почти стопроцентово съм сигурен... ако, разбира се... ти самият... с поведението си...

— Гадина — любезно каза Лучников. — Продажна гадина, дето обича специалните доставки. Да не смяташ, че трябва да се правя на

послушно детенце, когато по петите ме следват вашите псета?!

— Е, прекаляваш!! — кресна Кузенков. — Как може да преиначаваш така нещата! Имах предвид, че някои лица просто може да са изгубили контрол над себе си, да са нарушили предписанието... ако е така, ще си понесат отговорността! Нима не разбираш, че... ами впрочем извинявай, не мога да кажа всичко... сигурен съм, че са стреляли хора от „Вълчата сотня“...

В луксозния апартамент в хотел „Интурист“ за известно време се възцари мълчание. Лучников отиде в спалнята, отключи единия куфар и извади подаръците за цялото семейство на Кузенков: покит мемо^[3] за Марлен, часовник „стрида“ за Вера Пав-ловна, кашмирени пуловери за децата. Плочите за Дим Шебеко реши да предаде лично в ръцете на авангардния музикант, защото това беше вече друг свят, друга Москва, това беше ЗДРАВИЯТ свят. Така си го помисли — здравият.

Излезе в хола и сложи подаръците пред Марлен Михайлович.

— За Бога, извинявай, Марлен, не се въздържах. Във всеки случай знам, че ти, лично ти, си ми приятел. Ето... донесох... това-онова на теб, на Вера и на децата. Хубави нещица. Във всеки случай тук няма такива — той не можа да възпре усмивката си, — дори в секция номер 200 в ГУМ.

— Каква трогателна осведоменост за подробностите на нашето снабдяване — каза Кузенков.

За пръв път, откак се познаваха, Лучников видя Кузенков обиден. „Продажна гадина“, „секция номер 200“ — вероятно това бяха удари по слабите места на прогресивния деец, нещо като онези оглушителни изстрели в Париж. Лека контузия.

— Във всеки случай благодаря. Чудесни са, това са подаръци в твой стил, елегантно и скъпо, подаръци на богаташ от високоразвито общество. Утре Вера те чака за обяд. Ще те нагости с продуктите от нашето спецснабдяване. Сутринта ще те посети преводач или преводачка, с нея или него ще можеш да обсъдиш програмата си. Както винаги, ще ти бъде оказано максимално гостоприемство, особено сега — тук все пак се мярна капчица отрова. — Колата е изцяло на твое разположение. Сега трябва да тръгвам.

Марлен Михайлович изрече всичко това спокойно и както се стори на Лучников, леко печално, като междувременно си обличаше шлифера, слагаше си шапката и прибираше в куфарчето си

подаръците. Подаде ръка. В очите му — ум и тъга. Уви, колко малка е отделната личност пред неумолимите закони на историята.

— Имам няколко желания, Марлен — каза Лучников, като прие ръката на Кузенков. — Щом като съм такава персона грата... Първо, не ми трябва преводач, аз вече си имам преводачка тук. Танка Лунина прекрасно ще ми преведе всичко, което ми е нужно. Второ, не ми трябва и кола с шофьор, ще се възползвам от услугите на фирма „Авис“, която дръзко е проникнала вече и в нашата — той натърти на „нашата“ — столица. Трето, бих искал да направя пътешествие по маршрут Пенза-Тамбов-Саратов-Казан-Омск-БАМ, и то без придружаващи ме лица. Моля да съ-гла-су-ваш този въпрос — още едно натъртване. — И, четвърто, моля те да не се учудваш и да погледнеш на това съвсем сериозно: искам заедно с теб да посетя вашата масонска ложа.

Те се погледнаха в очите и весело се разсмяха. Всички недомлъвки, намеци и заебавки сякаш бяха тутакси забравени.

— Правилно ли те разбрах? — попита през смях Кузенков. — Имаш предвид...

— Да, да — кимна Лучников. — Финската баня. Това ми е необходимо. Не мога да стоя настрана. Банският период на соц — империята. Рим. Декаданс. Разбираш ли?

— Браво, Андрей! — Кузенков го тупна по рамото. — Възхищавам ти се все пак. Не съм срещал друг такъв чужденец.

— Аз на тебе обаче няма да ти кажа „Браво“, Марлен! — смееше се Лучников. — Сега не ти се възхищавам. Колко пъти трябва да ти обяснявам, че аз изобщо не съм чужденец тук.

И се потупаха един друг по рамото. Шеговитите им приятелски отношения май се възстановиха.

Лучников изпрати Кузенков до асансьора. Меко прозвънване, стрелката надолу светна. Асансьорът се оказа празен. Лучников влезе в него след Кузенков.

— На сбогуване все пак ми кажи, Марлен — каза той. — Има ли отговор на въпроса на полковник Чернок.

— Не — твърдо отговори Марлен. — Никой не е чул въпроса, отговор няма.

Вечерната улица „Горки“, Пешков стрийт. След като изпрати Кузенков, Лучников бавно пое нагоре, към пощата. Отпред зад височинката на фона на златния залез от покрива на все още оцеляващата сграда на Ситин грееше със синя светлина думата „Труд“. Транспортът се разминаваше по всички правила към филтриращите пунктове. Огромен термометър скромно показваше температурата на околната среда — чисто и просто + 8 °С. Експонирайки своето синьо кълбо, пощата продължаваше дръзко да твърди, че Земята все пак се върти, вярно, стисната от нещо като рачешки щипки, тоест пшеничени класове. Всичко беше нормално и невероятно. На стъпалата пред пощата и по железните бариери до нея седяха и стояха яки млади момчета, сред които, както и преди, имаше много южни партизани. Всички те чакаха приключения. Интересното беше, че всички ги получаваха. В този град, където вече толкова години духът на приключението се пропъжда, то все пак е живо, пълзи по улиците, залепя се за прозорците, тревожи Управлението на вътрешните работи при Московския градски изпълком, търси онези, които го очакват, и винаги ги намира.

Лучников приседна на бариерата край подлеза при пощата и запали цигара. Околните чейнчаджии тутакси усетиха вирджинския цигарен аромат. Братлета, я погледнете какъв кент е седнал тука! Какъв е тоя сют^[4], дето го е облякъл, не е дънков, обаче е толкова марков, че да се накензаш от кеф. Щатски стил, традиционен щатски стил, глупако шибан. Колко е часът, мистър? Откъде си, авер, веа ар ю фром?^[5] Ще черпите ли една цигара? Не искате ли да ви запознаем с мадама? Гърлс, гърлс! Имаш ли зелено? Какво изобщо имаш? Абе вие да не сте от Крим? Копелета, другарчето е от Крим! Ей, вярно ли, че там у вас разбирали руски?

Лучников се смееше, заобиколен от момчетата, и им даде целия си пакет „Camel“. Иззад раменете на едрите московчани постоянно подскачаше някакъв черен десантник. В очите му бе застинало отчаяние — беше невъзможно да си пробие път до чужденеца.

— Ей, приятел! Ей, приятел, слушай! — викаше той на Лучников, но постоянно го избутваха, докато той внезапно не увисна на нечий рамене и не изкрещя безкрайно измъчено: — Ще купя всичко от тебе! Всичко! Всичко!

Всички момчета се запревиваха от смях, Лучников се смееше с тях. Той никога не изпитваше презрение към чейнчаджиите, тези отцепници от монолитния съветски колектив, напротив, смяташе ги за нещо като стихийни бунтари срещу тоталитаризма, може би не помалко, а дори по-храбри от западните млади протестанти.

— Абе, момчета, случайно да познавате Дим Шебеко? — попита той.

— Сингъра ли? C2H5OH? Че кой не го познава! — закимаха с уважение юнаците.

— Предайте му, че Лъча е пристигнал — с многозначителни модуляции в гласа каза той. — Отседнал съм в „Интурист“.

Компанията зяпна и така и застина във възхитата си. Тайна, големи европейски дела, Лъча е дошъл да се види с Дим Шебеко. Мали-и!

Лучников потупа смелчаците по рамената, измъкна се от плътния пръстен и се заизкачва по стълбището на пощата.

Насреща му слизаше Виталий Гангут. Каква среща! Още първата вечер, и то на пъпа на Москва, да срещнеш този домашен бръмбар, този дърт маразматик, дето не мръдва от къщи. Хем очите на бръмбара святкаха, а гривата му вдъхновено се развяваше. Лучников дори се постресна — от сто години не беше виждал Гангут в такова приповдигнато настроение: ами ако е пийнал, ако изведнъж сега започне с обичайния московски тъпизъм да го обвинява, че е предал идеалите на младостта, дето се вика, да се прави на важен? Разтвориха се прегръдки:

— Андрюшка!

— Виталка!

Чудо на чудесата — от Гангут лъхаше не на водка или на повърнато, а на одеколон! Дали не беше и „Фаберже“? Май дори се беше подмил и под мишниците.

— Андрюха, ей, страхотно! Такава вечер и на всичко отгоре ти изскачаш пред мен като дяволче от играчка. Всичко наведнъж!

— Какво е „наведнъж“ Витасик? Какво друго има да ти честитя?

— Абе ти нямаш представа, с кого разговарях току-що! Просто нямаш представа!

— С Ема? С Милка? С Виктория Павловна?

— Ха, да вървят на майната си тия женоря! Покорно благодаря, няма нужда! Никаква полова зависимост! Току-що разговарях с Октопода! Разбираш ли, сутринта получавам телеграма от чужбина... не, не можеш да си представиш... лежа, главата ме цепи, не ми се живее и не щеш ли — телеграма от чужбина!

Буквално го тресеше, докато набутваше в ръцете на Лучников дара от небесата — „телеграмата от чужбина“. Текстът на посланието порази и Лучников: „My friend Gangut call me as soon as possible Paris Hotel Grison telephone No... Octopus“^[6].

Как пък не свърза нещата веднага — че октопус на руски е именно октопод. Каква оперативност, значи тоя хитрец Джак наистина иска Гангут...

Лучников погледна Гангут. Онзи издърпа телеграмата от ръката му, внимателно я сгъна и я пхна в задния джоб на дънките си — сигурно там беше най-сигурното място според него. Какво ще кажеш, а? Да, да, същият онзи грамаден американец, е когото ти ме запозна навремето... Помниш ли как се къпахме в забраненото езеро в Архангелск? Халоуей, именно. Митологична личност, ей! Станал е колосален продуцент. Ето на, представи си, лежа си аз на моя скапан диван с телеграмата от чужбина. Цял ден лежа и се мъча да се свържа с Париж. Нищо не излиза. Щом набера международната линия, телефонът ми тутакси се изключва за десет минути. Ей го какво правят тия гадове другарчетата, ще си покажеш носа оттатък желязната завеса, ама друг път. Аха, викам си, така ли, щом е така, сега ще видите: довличам се ей тук в Централна поща и ей така, право в очите си давам поръчката: град Парижск, викам, Парижка област, Френска съветска социалистическа република. Представи си, свързаха ме. Представи си, Октопода вдига слушалката. Чаках, вика, да ми се обадиш, цял ден не съм мръднал от кревата. Представи си, Андрюша, невероятни предложения! Казва си човекът едно към едно — подготвям значи договора. Някакви фантастични суми и изобщо всичко — фантастика... говорим си всичко едно към едно...

— На какъв език? — попита Лучников.

Ръката на Гангут, както бе замахнала, за да се зарови вдъхновено в перчема, спря наред път.

— Вярно бе, на какъв език? Щото аз английш много не вдявам, той пък не чактисва руския. Абе няма значение. Важното е, че се

разбирахме. Важното е принципното съгласие. Аха, да, това го казах на английш — ай ъгри^[7].

— И какво е решил да снима? — предпазливо запита Лучников.

— Абе каквото ще да е, на всякакви лайна съм готов. Надявам се, че няма да е за проблемите на ПТУ-тата или за БАМ, или за сибирския газ. Аз на моя диван, Лъч, толкова потенциця съм натрупал през тези години, мога да изчукам дори ей тоя кон — посочи той конния паметник на Юрий Долгоруки, покрай който минаваха в момента. — Знаех си, че не се въргалям безцелно в собствената си воня. Когато творецът лежи на своя диван, светът мисли за него. Видя ли — излежах си колкото трябваше, дочеках!

— Мислиш ли, че Държавният комитет по кинематография ще те пусне? — попита Лучников.

Гангут дори се задави от моментално налетялата го ярост.

— Тия страхливци, лъжци, демагози, подкупни типове, лицемери, дебили, самодоволни мизерабъли, тая измет на обществото, тия ченгета, тия отрепки на сталинизма ли! — изкрещя той в някакво полуизбухнало състояние, сякаш губеше съзнание, после се сепна, събра пълни бели дробове въздух и завърши почти меко: — Как пък не съм се съобразявал с тези лайнари.

В този момент те стояха пред главния недействащ вход на Моссъвет, срещу бронзовия Основател. Един милиционер наблизо ги поглеждаше любопитно. Сред стабилните московски неонов творения Лучников изведнъж забеляза една странно подвижна, огромна четириетажна дума — РИБА. Единствено тази извънредно странна РИБА пулсираше, свиваше се и се изправяше между неподвижните табели по Пешков стрийт.

— Ами добре — продума той, — значи и ти, Витални, си се запътил навън, а?

Гангут издърпа нагоре ципа на якето си, извади от един джоб каскет, от друг — шал.

— Ами ти, Андрей, никога ли не си си задавал въпроса, защо можеш всеки един момент да поемеш към Америка, Африка, към Москва, ако щеш, а аз, твойт връстник, цял живот трябва да се чувствам закрепостен тук?

— Задавам си този въпрос ежедневно — каза Лучников. — Този и много други подобни.

— Ами върни си тогава швейцарския паспорт — измуча Гангут. — Смени го с червенокожото паспортище. Тогава ще получиш отговор на всичките си сложни въпроси.

— Колко мощна е тази „Риба“ — Лучников посочи табелата. — Погледни как силно се мята сред московското тържествено спокойствие. Жалко, че не съм я забелязвал по-рано. Невероятна, великолепна, непобедима „Риба“.

— Лъч! — избухна в смях Гангут. — Ето такъв те обичам! Хайде тази вечер да забравим, че сме по на 45 години, а? Съгласен ли си?

— Аз тази сутрин навърших трийсет — каза Лучников.

Тогава Гангут заобиколи милиционера с пианска походка.

— Ваше благородие, да са минавали тая сутрин оттука две хубавици?

Когато пътуваше насам, имаше чувството, че този път ще намери тук само пепелище, мрак след поредната серия процеси и прогонвания — стражите на Идеята са прогонили всички, а останалите не правят нищо друго, освен да мастурбират, налети с водка, и да псуват своята зловеща Степанида. А какво завари — странна бодрост. Едно след друго се заредиха „тавански балове“, спектакли на „домашни театри“ концерти на Дим Шебеко, Козлов, Зубов в някакви научноизследователски институти, в клубове в покрайнините, сборища на бедни поети, група „Метропол“, философстване на чай по кухните, четене на „самиздат“, изложби по разни мазета, слушане на менестрели...

Понякога имаше чувството, че специално заради него, заради своя любимец Лъча московският ъндърграунд се старае да покаже, че е още жив, но после си помисли: „Не, макар че се крепят едвам, със сетни сили, те ще се крепят така вечно, няма да опустее това поле“.

Както седеше с Татяна на някой продънен диван на някоя поредна разпивка след четенето на някой нов гений, той оглеждаше лицата наоколо и се чудеше откъде в столицата отново са се наплодили толкова неидеални граждани. Нали уж всички вече се разбягаха... Нали сякаш вчера пеехме песента на Булат:

Всички се разбягаха, който — накъдето,

*и на Ернст прозореца днес дори не свети,
само Юра Василиев и Боря Месерер —
ето кой останал е сега в есесерер...*

Човек би помислил, че всичките тези хора вече седят в парижките кафенета, обикалят Ню Йорк и Тел Авив, но ето излиза, че пак са доста голяма тайфа тия труженици, които никак не приличат на парада на физкултурниците пред мавзолея; и нови са пораснали, пък и от старите, като помисли човек, са останали доста.

„«Декадансът» в нашата страна е неизтребим“, така се изказа веднъж след концерт в Студиото за експериментален балет в червения кът на общежитието при обединение „Мосстрой“ един от танцьорите, невръстен Антиной в работен комбинезон марка „Wrangler“. Това каза той не без известна гордост на чужденеца Лучников. В гримьорната палтата бяха струпани на камара. Всички пиеха чай и от гнусно погнусно румънско шампанско.

От купчината реквизит по едно време се измуши най-незабележимата персона, режисьорът на спектакъла, полупобелелият чорлав Гарик Пол, когото по-рано всички познаваха само като пиянде от ВТО^[8], а ето оказа се, че у него се бил стаил един гений на танца и мислител. Пробивайки с глава одимения въздух и извънредно странно, по лингвински разперил ръце, Гарик Пол влезе в полемика с младия Антиной.

„Руски куриер“

Полемика за декаданса

(по магнетофонен запис)

...Декадансът за мен е моят живот, моето изкуство.

...Извинявай, но това, което ти смяташ за декаданс, това, с което се занимаваме, всъщност е здраво изкуство, тоест живо...

...Да, обаче нали нашето изкуство не е реалистично, нали не е...

...Извинявай, но тук се извършва пълна подмяна на понятията, дето се казва, „от болната на здравата глава“. Декадансът, приятелю, е културна деморализация, загуба на нравствени качества, израждане, помъртвяване, естетически сифилис, а всичко това се отнася за соцреализма, ако ми позволиш да отбележа...

...Нима ние виждаме тези черти в живота, вечно разбунено изкуство на модернизма, на авангардизма, в кръженето на неговите сперматозоиди? Социалистическият вкаменен реализъм — той именно е истинската декадентщина...

...Но това преобръща всички наши разбирания, та нали всички ние открай време сме свикнали да се смятаме за декаденти, тоест за нещо като представители на залеза, а, от друга страна, да виждаме един вид разсъмването, макар че то ни отвращава до гадене, но нали е изкуство на новото общество, а ние един вид се вкопчваме в старото, отиващо си общество, което сякаш поради заболяване страни от народността, от прогресивните идеи, от социалното съдържание, от революционния призив... ето че физкултурниците от Камчатка до Брест се надигат на вълни, а нас тука ни мъчи махмурлук...

...Извинявай, обаче тук и в социален план всичко е преобрънато. Аз съм дълбоко убеден, че здравето на човечеството се крие в либерализма, а революцията е нещо изродено; насилието и кръвта — това е пълна невъзможност да се намерят нови пътища, да се видят нови гледки, а само завръщането към мрачното, към древното разпадане... скованост на мускулите, промиване на мозъка откъм варовик...

...Извинявай, обаче цялата естетика на революционните общества с нейната боязън от (всякакви) промени, от всичко ново, с повтаряните година след година мрачни пропагандистки празненства в неподвижните гънки на знамената, в тези вълни от физкултурници, в обезумяло безконечната повтораемост, в най-вцепенената величава поза на това общество — това е естетика на изроденото, нещо като късновизантийския застой, като вкаменения позлатен брокат, под който са се напластили кир, смрад, въшки и разложение...

...Извинявай, но това далеч не е белег само на днешния ден, далеч не е залез на революцията, всичко това е започнало от самото начало, защото и самата революция е не разсъмване, а залез, крачка назад към древния мрак, към издулата се от кръв величавост, и онова, което някога е минавало за „изкореняване на стария бит“, е било именно дегенерация, вкореняване на най-древния вид отношения, тоест на насилието, чрез нападението на величественото загниващо чудовище върху хоризонтите и ливадите на либерализма, тоест върху

новото човечество, върху нашия танц, върху нашата музика и божествената подвижност на човешките същества...

...Но аз не мога да се разделя е думата „декаданс“ обичам я.

...Извинявай, не се разделяй, щом не можеш, но имай предвид другия смисъл на думите.

Успоредно течеше и друг московски живот, в който той оставаше главният редактор на „Куриер“, могъща фигура в международния журнализъм. Тук те имаха солиден кореспондентски пункт на „Кутузовски проспект“, едва ли не цял етаж и дори зала за коктейли. От тримата кримски служители единият несъмнено беше агент на чека, другият — на ЦРУ, но на старшия „кор“ Вадим Беклемишев той можеше да се довери напълно — беше му съученик, също като Чернок или Сабашников.

И Беклемишев, и Лучников смятаха „Куриер“ за един вид московски вестник, ето защо в разговорите помежду си наричаха кореспондентския пункт „филиал“. Освен тримата кримчани тук се трудеха половин дузина млади московски журналисти, които получаваха заплатите си наполовина в „червени“, наполовина в „руски“ рубли, тоест в „тичи“. Тези шестимата, трима весели младежи и три миловидни момичета, седяха в голям светъл офис, бърбеха свободно на три езика, предпочитайки впрочем английския, пушеха и пиеха безконечните си кафета и съчиняваха нахакани материали из живота на московските celebrities^[9], замествайки липсващите в СССР вестници за светски новини. Всички те смятаха работата в „Куриер“ за невероятна синекура, обожаваша Крим и боготворяха „боса“ Андрей Лучников, просто подрипваха от щастие, когато той влизаше в офиса. Като гледаше подвижните им весели лица, Лучников не можеше да си ги представи като агенти на чека, макар че без никакво съмнение бяха такива. Така или иначе, работят за мен, мислеше си Лучников, работят за вестника, за Идеята, правят това, което аз искам, това, което ние искаме, а ние нямаме тайни, нека долагат, щом при тях не може друго.

В един от дните на пребиваването на своя издател в Москва кореспондентският пункт на „Куриер“ организира закуска с шампанско. От скромна по-скромна гощавка: топли краваи с чер хайвер и ненадминат брют от избите на княз Голицин в Новия свят.

Сред поканените бяха влиятелни дипломати и, естествено, директорът на Станцията за културни връзки на Източното Средиземноморие, тоест посланикът на Крим в Москва Борис Теодорович Врангел, внук на брата на същия онзи „черен барон“, но вече толкова „почервенял“, че не без основание всички го подозираха в принадлежност към една от петте кримски комунистически партии. В дипломатическия корпус на Крим, една от формално несъществуващите организации, тоест всичките тези „мисии за връзки, наблюдателни пунктове и комисии“, комунисти не се допускаха с конституционна забрана, но тъй като конституцията беше временна, на тези неща се гледаше през пръсти — сиреч само не парадирай кой си и какъв си, инак бъди какъвто щеш.

На закуската дойдоха и много културни дейци, сред които имаше доста приятели по някогашни лудории. От официалните лица на бюрокрацията най-внушително засега беше лицето на „наблюдаващия“ Марлен Михайлович Кузенков. Очакваше се обаче и някаква невеста засега персона, носеха се упорити слухове, че непременно ще дойде човек от самия връх. Но ето че вече започваше вторият час на този странен съвременен спектакъл, а персоната не идваше, макар че по проспекта под прозорците сновяха милиционерски мерцедеси. Според някои предположения — „подготвяха трасето“. На всички приеми в кореспондентския пункт на „Куриер“ по списък, съставен лично от шефа, се канеха петнайсетина московски хубавици, не-членове, не-дейци, не-представители, предимно бедни полукурвета, момичета — уви — вече не от първа свежест, дамички с чудните белези на повяхването. Те все още позираха тук-там, снимаха се, демонстрираха модели на Слава Зайцев, преминаваха от легло в легло и накрая улавяха късмета — брак с чужденец! Тук, на приеми на „Куриер“, им се отреждаше ролята на подвижни букети. Нахаканите момчета на Беклемишев дори съгласуваха с тях по телефона цвета на тоалетите им. Хубавиците впрочем не се обиждаха, а се радваха, че все на някого са потривали.

Татяна Лунина, този път с делови костюм тройка от туид от улица „Сент Оноре“, с помощта на примижал поглед се правеше на ревнива кучка, зорко следейки придвижванията на своя Андрей сред тълпата. Ролята, която играеше тук, приятно гъделичкаше самолюбието ѝ: уж е никоя, уж е абсолютно случайна гостенка, но същевременно почти всички знаят, че тя хич, ама хич не е случайна

тук, че тук именно тя е първата дама и какъв е костюмът, с който е облечена, от чии ръце го е получила. Опияняваща ситуация, интересно е да играеш „кучка“... Не щеш ли, както разговаряше с един бразилски дипломат, тя улови изключително внимателния, анализиращ поглед на някаква непозната личност. Изведнъж под този поглед я прониза усещането за нестабилност, неустойчивост, за абсолютна необоснованост на днешната ѝ толкова уверена и приятна позиция... за приближаващи непредсказуеми промени. Някой бе отвлякъл Лучников, друг бе заслонил от нея мъжа ѝ, непознатата личност си сложи тъмни очила, „латино любовникът“ от Бразилия с изненада откри до себе си вместо международната курва объркана малка руска провинциалистка.

И точно в този момент започна суетливото раздвижване — пристигнаха, пристигнаха! Кой е пристигнал? Не кой да е, а другарят Протопопов! Никой дори не беше очаквал подобна чест. Всъщност най-енергичната личност в компанията от уморени колеги. Невероятно оживление в залата — какво ли би означавало това? Влязоха телохранители и бързо се смесиха с тълпата. Борис Теодорович Врангел, обзет от партиен ентузиазъм, не по-слаб от този на който да е секретар на обком, се втурна да посрещне гостенина. Протопопов имаше малка, гордо вдигната в своето класово самосъзнание брадичка. На Врангел като човек свой по партийна йерархична етика подаде ръка, без да го погледне, за сметка на това обаче дари шефа на „Куриер“ като представител на временно независимите „прогресивни кръгове на планетата“ с усмивка и любезно ръкостискане.

— Ето, успях да намеря десетина минутки — значи любовта към умалителните живееше и на московския олимп, — в момента имаме страшно много работа във връзка с приближаващия... — какво? Какво? Какво приближава? Лек ступор сред тълпата — с приближаващия юбилей... — успокоиха се — какъв юбилей? — няма значение, просто един юбилей — но реших да засвидетелствам... чета вашия вестник... не всичко в него е, извинете, равноценно... но напоследък... да, да, чета го с известен интерес... — пауза, усмивка, разберайте я, както искате — ние винаги сме приветствали развитието на прогресивната мисъл в... — нима сега ще произнесе думата „Крим“, нима нещата са се раздвижили? — ...в Източното Средиземноморие... — не, нищо не

се е раздвижило; не е ли? Нищо ли не се е раздвижило? Може би все пак мъничко...?

Поднесоха шампанското — изключително прозрачно, скъпоценно, „Нова светлина“ с цвят на предзalezно небе. Другарят Протопопов отпи една глътка и цъкна с език — оцени го! Мълвата говори, че ТЕ ТАМ, ако изобщо пият нещо, то е само това. С мек хумористичен ужас отказа да опита предложението му кравай с хайвер — грижа се за фигурата си, разбирате ли. Не, не, нещо все пак се е раздвижило — такава човечност!

— Мечтаем за деня, Тимофей Лукич, когато нашият вестник ще се продава в Москва редом с „Известия“ и „Вечерняя Москва“ — каза високо Лучников.

Всички замряха. Дори „букетчетата“ застинаха в красиви пози. Само „вълкодавите“ от охраната продължаваха да си вършат работата — безшумно зрително инспектиране. Другарят Протопопов отпи още веднъж. Чудесна възможност — един комплимент за „Нова светлина“ и дързостта на Лучников отлита в анализите на политическите нетактичности. Всички чакат. С потракване се търкалят историческите мигове.

— Това зависи от... — другарят Протопопов се усмихва, — от взаимността, господин Лучников... — надига се сдържано — възбуден шепот. — Мисля, казах, че не всичко във вашия вестник е равноценно, нали?... — така, така, точно така го каза, не можеш хвана в крачка другаря Протопопов. — ...Та значи в бъдеще всичко, естествено, ще зависи от взаимното разбиране... — „букетчетата“ грейнаха, усетили всеобщата нарастваща екзалтация, — планетата ни е една... морето ни е едно, другари... има много общо помежду ни, приятели... — на това място всички разцъфнаха в обща открита усмивка, — ...но и много различия ни делят, господа... — усмивката угасна, нали не може вечно да грее, я, — и тъй, аз вдигам чаша за взаимното разбиране!...

Силно ръкостискане за временно независимите сили на планетата, строг одобрителен поглед за Врангел и без бързане и разбирайки грижите на охраната, подготвяща пътя му, и запазвайки, естествено, класова солидност, другарят Протопопов си тръгва.

След тръгването му около кьорсофрата се възцари мъртво вълнение. Официалните гости бързо си шепнеха помежду си. Полуофициалните и неофициалните писатели (а сред поканените

имаше и такива, едва ли не изхвърлени от обществото представители на руската творческа мисъл) хихикаха. Кой от тях бе предполагал, че ще види отблизо един от портретите? Такова нещо е възможно само в „Куриер“, момчета, не, не, ние наистина живеем във времето на чудесата. Дипломатите, загадъчно усмихнати, веднага заприказваха за балет, за спорт, за руското шампанско и постепенно започнаха да се изтеглят към изхода — професия, няма как. Журналистите се събраха около Лучников, престорени, че се занимават със светско бърбрене, а в действителност току поглеждаха към него и очакваха statement.

— Господа! — каза Лучников. — Формулата за взаимност, предложена от Тимофей Лукич Протопопов, напълно задоволява редакцията на вестник „Куриер“.

ЮПИ, АП, Ройтер, РТА, Франс Прес, АНСА и останалите, включително трима японци, драснаха по нещо в бележниците си с модерните монблани в стил „ретро“.

Закуската беше към края си.

— Защо така се унижаваш, Андрей, неприятно е да те гледа човек — каза Гангут на сбогуване, — все пак се причисли към прогресивното човечество.

— Скоро ли ще се връщате на Острова, Андрей Арсениевич? — попита на сбогуване международният наблюдател на „Правда“ и изхъмка, без да дочака отговора. — Сиреч „време е, време е“.

— Как беше като цяло? — попита Лучников, когато се сбогуваше с Кузенков.

Той само се усмихна; усмивката му беше ободряваща.

— Защо никога не се обаждате, Андрюша? — попита на сбогуване едно от „букетчетата“. — Обадете се някой път, да поседим, да си побърбим, да си спомним старите времена.

Залата много бързо опустяваше, а навън започваше да ръми. Потискащият ден тлееше в края на „Кутузовския проспект“. Неловкостта, глупостта, абсолютната нелепост и безсмисленост на „общото дело“, на общата идея, на общата съдба, на каквато и да било дейност, на каквато и да било активност, затыпяващата тъга и неудобството — всичко това тормозеше А. Лучников, който стоеше мълъком до прозореца. Празни бутилки и остатъци от храна, нагризан кравай със следа от червило, също като менструално зацапване — ето

результатите от безсмислената „закуска с шампанско“. Бягай в Нова Зеландия.

И тогава до слуха му долетя гласът на Татяна:

— Чао, Андрей!

Той трепна, извърна се от прозореца. За пръв път мисълта за ферма в Нова Зеландия не се бе обединила в главата му с Таня и това го уплаши.

Залата вече беше почти празна. Само в най-отдалечения ъгъл в един фотьойл предизвикателно се кискаше едно „букетче“ което все пак бе успяло да се напие (май беше Лора, бивша танцьорка от мюзикхола), а недалеч от нея някакви трима юнаци делово обсъждаха въпроса — кой ще поеме джентълменските задължения по доставката на „букетчето“ в по-подходяща диспозиция.

Таня стоеше на вратата. Десетобоецът я държеше под ръка. Тя го гледаше смутено и позата ѝ беше някак неудобна и скована. Можеше, естествено, да си тръгне, без да се сбогува, но ето — напомням за себе си. Нищо повече — само едно напомняне. Разбира се, беше почувствала, че той я е забравил напълно. Усетът на Татяна Лунина беше свръхестествен.

Десетобоецът учтиво, полудипломатично, полуприятелски се усмихваше. Лучников си помисли, че изпод кожата на този красавец атлет вече настойчиво подава глава друг един — доста застарял и не съвсем здрав човек. Може би тази илюзия идваше от излишната му наеженост, една наеженост, явно преувеличена от днешната му отговорност като представител на съветските спортни организации.

„Нима знае за нашите отношения?“, помисли си Лучников в този момент.

— Андрей, искате ли да дойдете у нас да пийнем чай? — каза Татяна.

Десетобоецът със застинала усмивка извърна към нея монументалното си лице, явно не схвана отведнъж смисъла на поканата. Главен редактор на буржоазен вестник — на чай?

— Чай? У вас? — пообърка се и Лучников.

— Защо не? Имаме чудесен английски чай. Ще поседим сред домашен уют — неочакваният за самата нея дързък ход я бе променил буквално за секунди. Лучников видя онази жена, която го бе поразила преди десетина години — нахакано московско момиче, което може и

като курва да ти пусне в някоя вана, и да те влюби в себе си за цял живот.

— Ах, колко мило от ваша страна — замънка той. — Колко на място. Защото, знаете ли, стана ми някак чоглаво...

— Ами тогава да вървим да прием чай... — буквално грейнала, каза Татяна.

— Разбирате ли, разграбените маси винаги ме натъжават — проговори Лучников.

— Знам, знам — каза му Татяна с беззвучно помръднали устни.

— Заповядайте, заповядайте. На чай, заповядайте — най-сетне продума и десетобоецът. „Ти да не откачи нещо?“, попита с поглед жена си. „Глей си работата!“ отвърна му тя по същия начин.

Във взетата под наем жигула Лучников винаги държеше за всеки случай няколко маркови бутилки и стекове цигари. Сега стовари всичко това на масичката в антрето на Татяниния апартамент. Стовари го и като чу от дъното на жилището детски гласове, се ужаси: беше забравил за децата — не носеше със себе си нито дъвка, нито кока-кола, нито автомобилчета „горджи“. Кой знае защо никога не се сещаше за децата на Татяна, тя самата също никога не споменаваше пред него нито за дванайсетгодишната Милка, нито за десетгодишния Саша.

Децата дойдоха да се запознаят с чужденеца. Милка — сладка нимфетка, дъщерята на Татяна не можеше да бъде нещо друго. Обаче Саша: Арсюша, Андрюша, Антоша и Саша — такава схема се изгради внезапно в главата на Лучников. Той се уплаши. Високочело стройно момченце, май малко тъжно. С Татяна се срещнахме именно преди десет години. Тогава я отмъкнах от някакво пианско сборище и без никакви церемонии... Нима? Очите му са сиви, и моите са сиви, и на десетобоеца са сиви. Челюстта му е едра и яка, и моята е яка, а на десетобоеца е направо ютия... Напълно шашнат, Лучников подари на Саша своя монблан със златно перо. На отворената кухненска врата се появи Татяна.

— Е, какво, запознахте ли се вече? — една звънлива бодра спортистка.

Лучников я попита с поглед за Саша. Тя комично разпери ръце и същевременно сви рамене, застивайки с маймунска греховна муцунка. Направи го много смешно и всички избухнаха в смях — и Лучников, и

децата, а Танка още някое време поскача и танцува на място: евтино сладурче.

Десетобоецът отиде при така нареченото барче и се върна с две бутилки френски коняк — демек и ние имаме това-онова.

Че като се започна една фалшификация! Десетобоецът седна на полираната маса срещу Лучников и напълни кристалните чашки — всичко си имаме: и коняк, и кристален сервиз; сякаш този интересен чужденец беше именно негов гостенин, щом е мъж, значи гостува на мъжа.

— Е, добре сме се срещнали — каза той. — Татяна, ще пиеш ли?

— Сега! — чу се гласът ѝ от кухнята.

— А вие къде работите? — попита Лучников.

— Как къде? — учуди се десетобоецът.

— Ами... работите ли изобщо някъде, или сте... фриланс^[10]?

— Как го казахте? — напрегна се десетобоецът.

— Нещатен! — преведе от кухнята Татяна.

— Ами по принцип съм заместник-началник на главно управление — каза десетобоецът. — Главното управление по спортни двубои.

Лучников се засмя — шегата му хареса. Явно момчето не беше чак толкова тъпо.

— На какво се смеете, Андрей? — попита, влизайки с поднос, Татяна.

— Хареса ми шегата на съпруга ви. Главно управление по спортни двубои — добре звучи!

— И какво смешно има тук? — учуди се „мъжленцето“.

— В нашия комитет наистина има такова главно управление — каза Таня. — Всичко е нормално. Главно управление като главно управление. Главно управление по спортни двубои...

Лучников се чувстваше посрамен всеки път, когато съветската действителност му показваше още някоя своя непозната страна. Така де, колкото и да се сливаш с нея, не можеш я опозна докрай.

— Хумор все пак има: състои се в това... — каза той, като се стараеше да не поглежда Татяна, — че работите в главно управление по двубоите, а пък сте десетобоец.

— Е, и какво? — попита съпругът.

Татяна избухна в смях. Вече беше успяла да удари голяма чашка коняк.

— На мен пък никак не ми беше хрумвало — каза тя. — Наистина е смешно. Десетобоец при двубоите.

Кикотът ѝ будеше лека тревога.

— Колкото до десетобоя, у нас не забравят старите заслуги — каза съпругът. — Ето, погледнете! Това са моите етапи. Осем години се удържах в първата десетка...

Купи и бронзови фигури увенчаваха югославския бюфет. Лучников донякъде се дразнеше от баналността на стила на това жилище — все пак домът на Татяна бе изниквал във въображението му (ако изобщо бе изниквал) малко по-различен.

Наляха си по втора чашка. За чая изобщо забравиха.

— Ето затова сега съм толкова добре устроен — поясни съпругът. — Разбирате ли?

Лучников погледна Татяна — как да се държа?, — но на нея май и през ум не ѝ минаваше да му подсказва, кискаше се, наслаждаваше се на ситуацията.

— Разбирате ли за какво говоря? — десетобоецът настойчиво пулеше очи срещу Лучников над четвъртата си чашка.

— Разбирам.

— Нищо не разбирате. Там при вас веднага забравят за спортистите, а у нас има постоянни грижи. Това разбирате ли го?

— Разбирам.

— Нещо не личи да ме разбирате. Не виждам такова нещо по физиономията ви.

— Ох, ще умра — Татяна се превиваше на стола си. — Андрюша, направи умна физиономия.

— Няма какво да се смееш — десетобоецът хвана жена си за рамото. — При тях е едно, при нас е друго. Ето, другарят ще ти потвърди без никаква пропаганда.

— Вярно, у нас не е същото, не е така мащабно — потвърди Лучников, като поглеждаше изкосо Саша, който седеше на дивана подвил крак под себе си. — Ние изобщо нямаме комитет по спорта. Всичко е оставено на самотек. Много видове спорт доста куцат.

— Видя ли! — извика десетобоецът, втренчен в лицето на жена си, която в този момент, укорително издула устнички, кимаше на

чуждоземеца. — Как не ви е... ах-ах-ах...

— Което искахме да докажем! — четвъртата чашка потъна в бездънните дълбини. — Сега пък ти вземи да кажеш, че съветските спортисти били професионалисти!

— Никога не бих казал такова нещо — Лучников решително отхвърли подобно предположение.

— Не, бе, кажи, кажи — напираше „мъжленцето“. — Мислиш, че не знаем какво да отговорим ли?

— Той наскоро ходи на семинар по контрапропаганда — любезно поясни Татяна.

Милочка, облечена с яке и с шапка, мина през хола към изхода с чанта през рамо и сърдито затръшна вратата — явно не ѝ харесваше бурно развиващото се родителско напиване.

— Фи-гу-рист-ка — със закъснение я посочи баща ѝ с вече леко неуверен пръст. — Колко изкуствени пързалки имате във вашата белогвардейщина?

— Три — каза Лучников.

— А пък ние — сто и три!

Саша извади краче изпод дупето си и тръгна към антрето. „Моята походка, помисли си Лучников, или пък неговата?“ Гордо понесъл пред себе си носа на Лучников, Саша затвори вратата след себе си плътно и решително. Явно децата тук са опозиция на конячените разговори на родителите си.

— Хокей — кимна след него татето „мъжленце“. — Голямо бъдеще!

— Ето че останахме сами — почти безсмислено се разкикоти Татяна.

— Ама защо не отговаряш на въпроса ми? — десетобоецът помести стола си по-близо до Лучников и отново наля чашките. — Е, професионалисти ли сме или аматьори?

— Нито едното, нито другото — каза Лучников.

— Тоест?

— Спортистите в СССР сте държавни служители — каза Лучников.

Шестата чашка увисна във въздуха. Челюстта на десетобоеца се отпусна. Таня изпадна в луд възторг.

— Андрюшка, браво! „Мъжленце“, казаха ли ти го! Ей сега ще глътнеш някоя муха! На семинара не са ги подготвяли за такъв обрат!

Тя се залюля на стола и лепна на Лучников една целувка по бузата. Столът изхвърча изпод нея, но тя не падна (реакции на атлетка), а прелетя върху коленете на Лучников и му лепна още една целувка, вече по устните.

— Е, ама и ти, Татяна... — промърмори десетобоецът. — Все пак не е учтиво, между другото... чужд човек по устните...

— Ами че той не ни е чужд — смееше се Татяна и гъделичкаше Лучников. — Идеологически ни е чужд, но в кръвно отношение е наш. Нали е руснак.

— Наистина ли сте руснак? — учуди се съпругът. Изведнъж Лучников остана крайно изненадан, като се видя в огледалото с открито гневно лице и с ръка, обвила със собственически жест раменете на Татяна.

— Ами че аз съм сто пъти повече руснак от вас, другарю „мъжленце“! Нашият род води началото си от Рюрик!...

— Рюриковият род са... белоруси... — изхъмка десетобоецът. — Не това е най-важното. Важното е вътрешно да си честен, да не си реакционен! Тръгвай с мене!

Той сграбчи с желязна лапа Лучников за рамото. Таня, без да спира да се смее, натисна клавиша на музикалната уредба. В апартамента зазвуча „Балада за Джон и Йоко“. Под съпровода на тези звуци троицата влязоха в тъмната спалня, където като гигантска надгробна плоча светеше под уличния фенер съпружеското ложе.

— Прибира ми се вкъщи, в огромността на стаите, навяващи тъга — изведнъж с нормален човешки глас изрече десетобоецът.

Лучников не повярва на ушите си.

— Какво? Какво? Не вярвам на ушите си.

— Нашето мъжленце е голям любител на поезията — каза Таня. — Мъжленце, от кого беше това?

— Борис Манделщам — каза десетобоецът.

— Виждаш ли! — ликувайки, вече подскачаше върху съпружеското ложе Татяна. — Той дори си има тетрадка със сентенции и стихове. Няма шест-пет! Интелигенция!

— Гледай тука! — заканително каза десетобоецът. — Ето ги на — етапите на дългия път. Място не е останало.

Покрай цялата стена на специален рафт под уличния фенер светеха статуетки и купи.

— Защо го наричаш „мъжленце“? — попита Андрей. — Малко изкуствено ми звучи.

— Така ми харесва — хихикна Татяна.

— А ти защо ѝ говориш на „ти“, а на мене — на „вие“? — ревна изведнъж десетобоецът. — Подчертаваш превъзходството си, така ли?

Той замахна с огромното си ръчище — направи кръг във въздуха.

— Защо замахваш нахалос? — попита Лучников. — Удари ме по гърдите!

— Ха-ха — каза „мъжленцето“. — Ето това е по нашему, по другарски. Без дворянски лиготи.

— Ето това е спортен двубой между две системи! — смееше се Таня, седнала на съпружеското ложе.

В стаята, осветена само от уличния фенер, сега тя заприлича на Лучников на истинска курва, на кучка, очакваща на кой пес ще се падне. Скотско желание го прониза до костите, като подкосяващ краката студ.

— Хайде, удрай, „мъжленце“! — тихо каза той и зае тайванска поза.

Започна сбиване от най-класически тип. Лучников посрещаше прекрасно поставените удари на десетобоеца и го хвърляше на кревата. Онзи явно не разбираше какво става с него, но по спортен навик оценяваше ловкостта на партньора и дори възхитено подвикваше.

— Престани, Андрей — изведнъж с трезвен глас каза Таня. — Престани с тази свинщина.

— Пардон, защо точно аз трябва да престана? — каза Лучников. — Не съм толстоист. Нападат ме и аз се защитавам, това е. Не докарвам хватките докрай. „Мъжленцето“ ти е здраво и читаво, сервизите ти — също...

— Изведнъж главата му избухна и в следващия момент той се съвзе, седнал на пода, целият в стъкълца и облаци конячени пари. Лицето му беше залято с някаква течност.

— Жив ли е? — долетя от съпружеското ложе гласът на десетобоеца.

Значи бе запокитил бутилката „Курвоазие“ право по лицето му. По физиономията му. По муцуната. По мутрата. По зурлата. Как

другояче наричаха тук човешкото лице?

— Таня — извика Лучников.

Тя мълчеше.

Той разбра, че е победен, и с усилие, като се хващаше за предметите, за столове и секции, започна да се надига.

— Честито. Победен съм. Честният двубой завърши в твоя полза, мъжленце.

— Сега чупка от тук — каза „мъжленцето“. — Да те няма. Сега аз ще любя моята жена.

Таня лежеше с лице, заровено във възглавницата. В тъмното огледало Лучников виждаше дясната половина на лицето си, обляна в кръв.

— Жената тръгва с мен — каза той. — Главата ми е пробита, а у жените е силно развит инстинктът за съжаление.

Таня не помръдваше.

— Много се радвам, че не съм те убил — каза „мъжленцето“. — Само това ми липсваше — да убия главния редактор на „Куриер“. Хубаво щяха да ме подредят за такова нещо.

— Таня! — извика Лучников.

Тя не помръдваше.

— Слушай, върви си като човек — каза „мъжленцето“. — Ние с Таня вече петнайсет години живеем в законен брак.

— Татяна, тръгвай с мен! — извика Лучников. — Нима няма да тръгнеш сега?

— Слушай, белият, ако някога някъде си изчукал Танка, не си въобразявай, че е твоя — кротко каза „мъжленцето“. — Тя е моя. Върви си, белият, върви си с добро. Тебе в Крим те преследват цели табуни гърли, а аз имам само нея.

— Таня, кажи му, че си моя — помоли Лучников. — Хайде, поне стани, избърши ми лицето. Цялото е в кръв.

Тя не помръдваше.

Десетобоецът се наведе над нея и пхна ръка под корема ѝ, май разкопча някакво копче там. Сега фигурата му изглеждаше немислимо огромна над слабичката жена.

— А ти не помисли ли, „мъжленце“, че и аз може да те фрасна с нещо по тиквата? — попита Лучников. — С някой твой спортен трофей? Да речем, с ей тази Нике от Самотраки.

Десетобоецът дрезгаво се разсмя.

— Това щеше да бъде вече загуба на темпо.

— Да, прав си — каза Лучников. — Не си толкова прост, колкото изглеждаш. Е, какво сега, давай. Чукай моята любов.

— Искаш да гледаш ли? — промърмори „мъжленцето“. — Искаш да присъстваш? Моля, защо не...

Раменете на Таня потрепераха и главата ѝ се надигна от възглавницата.

— Таня! — тихо я повика Лучников. — Събуди се!

— Сега ще видиш... сега... сега... — мърмореше, надвисвайки над жената, огромният мъж. — Сега ще видиш как ние с нея... как го... удрай с каквото искаш... не можеш ни раздели... аз нямам в живота си нищо друго освен нея... Родината изцеди от мен всичко, изсмука ме... остави ми само Танка... без нея съм нула...

— Върви си, Андрей — с непознат глас каза Татяна.

Той дълго стоя пред огромния жилищен блок и през цялото време чувстваше как бързо подпухва дясната половина на лицето му. Абсолютна безсмислица. Звън в главата. Умопомрачителна болка. На петнайсетте етажа на жилищния гигант във всеки апартамент, на тъмно или на светло, мъжленцето на законно основание ебеше неговата незаконна любов. Моята любов, огряна от кримското лунно сияние. Ето я моята родина, ето го моето щастие — остров Крим сред вълните на свободата. Ние никога не ще се слеем с вас, законопослушни, многомиллионни, с вас, северен руски боклук. Ние не сме руснаци по идеология, ние не сме комунисти по националност, ние сме яки островитяни, имаме своя съдба, нашата съдба е карнавал на свободата, ние сме по-силни от вас, колкото и дебело стъкло да трошите в главата ни, гадове!

Заваля сняг.

Септември, когато по целия свят, из цяла Европа хората седят под кестените и слушат музика, а в Ялта нимфи с едва прикрити срамни устнички излизат от вълните направо на крайбрежната улица... Безнадежден, мразовит и кишав, сляп руски септември... върви по дяволите заедно с изгубената любов... Такси, такси!

Забравено в подножието на жилищния гигант интуристко жигулче с метнат на облегалката английски двуреден реглан.

След три дена извикаха Татяна Лунина в първи отдел. И непременно, ако обичате, със съпруга си. Ами съпругът ми за какво ви е? Е, няма сега да се обясняваме по телефона, Татяна Никитична. Разговорът е много важен и за вас, и за уважаемия ви съпруг.

Тя не се изненада, когато видя в кабинета на началник-отдела онзи тип, който я бе хипнотизирал на приема в „Куриер“: брадичка, затъмнени очила — върколак последен модел. Обаятелен мъж! Той дори си свали очилата, когато се запознаваха, демонстрира пред нея чистотата и честността на очите си, никакво подхилване, никакви алабализми — пред вас стои приятел. Началникът, стар сталинист със съответната външност, представи гостенина: „Другарят Сергеев, наблюдател от агенция «Новости», ще присъства на разговора ни“.

Таня погледна своя благоверен. Мъжленцето седеше в стойка „мирно“, изпъквайки с ослепително белите си гърди и маншети от възтесния блейзър. Той толкова се вълнуваше, че дори някак се бе подмладил, нещо хлапашки подплашено надничаше от огромното му тяло. Тя открай време се смайваше какви безпомощни кутрета стават винаги съветските супермени, копие-хвъргачи, борци, боксьори пред тези кекави типове от първи отдел и пред „наблюдатели“ като тоя. Хвана я яд.

— А аз между другото нямам намерение да давам каквито и да било интервюта за агенция „Новости“!

— Татяна Никитична... — с миролюбива приятелска усмивка подзе другарят Сергеев.

Тя го прекъсна:

— А вие между другото с какво право ме хипнотизирахте завчера на приема на „Куриер“? Вижте го, моля ви се, тоя Щирлиц! Да не би да демонстрирахте психологически натиск?

— Просто гледах една красива жена — другарят Сергеев се облегна назад на стола и сякаш отново леко се полюбува на Татяна.

— Между другото много рискувахте! — кресна тя, рязко отвори чантичката си и извади цигара.

Два юмрука с езичета газов пламък веднага се протегнаха към нея.

— Таня, Таня — едва чуто мърмореше „мъжленцето“. Той седеше неподвижно, сякаш се страхуваше, че при най-малкото движение ще се пръсне.

— Е, де, защо се развълнувахте толкова — каза другарят Сергеев. — Ние искахме да ви зададем приятелски въпрос за...

— За господин Лучников! — със заканителен бас завърши фразата началник-отделът.

На това място по стародавната традиция на подобни дружески беседи трябваше да настъпят стъписване, размекване и капитулация. Уви, традициите не си изиграха ролята — Татяна още повече се ядоса.

— А пък щом става дума за него, тогава изобщо няма да разговарям с наблюдатели от „Новости“! Хайде де, наблюдатели! Как не! Наблюдавайте някой...

— Престани, Лунина! — началник-отделът удари с огромната си длан по бюрото. — Ти какво, не разбираш ли? Престани да се правиш на глупачка!

— Вие престанете да се правите на глупаци! — кресна тя и дори стана. — Наблюдатели! Ако искате да разговаряме, престанете да шикалкавите! Мое право е да знам с кого разговарям!

— Ама ти, Татяна, говориш като същинска дисидентка! — възмутено, но по бащински забърбори началникът, в далечното минало един от конярите при клуба на военновъздушните сили, в спортната конюшня на Васка Сталин. — Откъде са ти влезли в главата тези идейки? Право, а! Внимавай, Татяна!

Татяна виждаше, че другарят Сергеев е леко объркан. Това я развесели. Тя спокойно се намести във фотьойла и го погледна вече с очите на господар на положението. Е? Другарят Сергеев се понамръщи и представи съответната книжка.

— Смятах, че сме свои хора, Татяна Никитична, и можем да не назоваваме пряко някои неща. Но щом искате друго... — той многозначително извъртя очи към „мъжленцето“.

Той седеше с полупритворени очи, полуприпаднал.

— Хайде, хайде — каза Таня. — Щом вече започнахте, говорете само направо. Ударите изотзад са предателство.

— Позволете ми да изразя възхищението си — каза другарят Сергеев.

— Мерси, няма нужда — озъби се тя.

— Любопитното беше, че в книжката беше написано именно това име — Сергеев, но вместо думата „наблюдател“ — „полковник“.

— Up to you^[11] — въздъхна полковник Сергеев.

— Как го казахте, другарю полковник? — Татяна широко отмори очи, сиреч дали добре е чула. В този момент ѝ се стори, че наистина има някаква женска власт над полковник Сергеев, а после си помисли, че е чувствала това от самото начало, много интуитивно и дълбоко, и може би именно това, едва сега разпознато усещане ѝ бе позволило да говори така немислимо дръзко.

— Казах: както желаете — усмихна се полковникът. — Дългогодишен навик, трудно е човек да се избави от него.

Стори ѝ се, че сякаш ѝ бе леко благодарен за въпроса, зададен с лукава женска интонация. Това въпросче му бе дало възможност прозрачно да намекне за своето законспирирано, тоест романтично от негова гледна точка, минало и да покаже на дамата, че той далеч невинаги се е занимавал с вътрешни разследвания.

После Сергеев започна да излага същината на въпроса. Нека сме започнали с обстоятелството, че изпитвал пълно уважение към Андрей Лучников и като един от най-големите световни журналисти, и като човек. Да, той имал определено право да нарича този човек просто по име. Но това само между другото, да-да, така-така... С една дума, отговорни инстанции в нашата страна придават на Лучников голямо значение. Ние... нека за по-просто да казвам „ние“... ние разбираме, че в определена историческа ситуация фигура като Лучников може да изиграе решаваща роля. Историята непрестанно опровергава глупавите твърдения на наши теоретици за нулевата роля на личността. Та така... та така, Татяна Никитична, ние имаме съществени основания да се опасяваме за Андрей Арсениевич. Първо, всеки, който е изучавал биографията му, може лесно да види колко криволичещ е политическият му път, колко подвижна е психологическата му структура. Да говорим направо — ние се опасяваме, че в един твърде отговорен момент Лучников може да извърши нещо абсолютно непредвидено, да прояви онова, което би могло да се нарече рефлексии на творческата натура, и да внесе известен абсурд в историческата ситуация. В тази връзка на нас, разбира се, би ни се искало редом с Лучников винаги да има един предан, умен и както се убедих днес, смел и горд приятел... Той отново хвърли зорък и бърз поглед към „мъжленцето“ и после въпросителен и интимен — нали сме си вече свои! — към Татяна.

И окото ѝ не мигна, тя остана каменна и враждебна.

„Наблюдателят“ беше принуден да продължи напред.

— Но това, което казах, Татяна Никитична, беше само преамбюлт. В края на краищата основната ни грижа е самият Андрей Арсениевич, неговата лична безопасност. Работата е там, че... работата е там, че... разбирате ли, Татяна... — дълбоко човешко вълнение погълна празната формалност на бащиното име, другарят Сергеев стана и бързо се разходи из кабинета, уж в старанието си да се овладее. — Работата е там, че срещу Лучников се подготвя покушение. Реакционните сили в Крим... — той отново се запъна и спря в ъгъла на кабинета, отново с ням въпрос загледан в Таня.

— Абе, знам, знам — каза тя с неразбираема за самата нея небрежност.

— Какво значи всичко това? — проговори изведнъж десетобоецът и за пръв път обгърна всички присъстващи с осмислен поглед.

— Може би вие сама ще обясните ситуацията на съпруга си? — предпазливо попита другарят Сергеев.

— Ами вие защо го поканихте тук? — устните на Таня се разтеглиха в кисела усмивка.

— За да не оставим нищо недоизказано — мрачно и басово се изказа завеждащият отдела.

— Ами добре — обърна се тя към мъжа си. — Та ти го знаеше прекрасно: вече от дълги години Лучников е мой любовник.

„Мъжленцето“ дори не я погледна.

— Какво значи всичко това? — повтори той своя труден въпрос.

Прякото началство мълчеше, премятеше нещо в устата си, разглаждаше гънките по лицето си и чертаеше с молив по листа пред себе си безкрайната криптограма на бюросоциализма: явно нещо в тази ситуация не му харесваше — дали тонът на разговора или пък самото му съдържание.

Сергеев още веднъж се разходи из кабинета. Таня си помисли, че всичко тук се развива в темпото на многосериен телевизионен филм. Бавно прекосяване на интериора на спецкабинета и рязко обръщане в отдалечения ъгъл. Монолог от отдалечения ъгъл.

— От това, братлета, следва необходимостта от определени действия. Повярвайте ми, че не съм някакво чудовище, не съм държавна машина... — Сергеев отново запали цигара, явно се

вълнуваше, кой знае защо размаха запалката, сякаш беше кибритена клечка. — Впрочем вие може и да не ми вярвате — усмихна се той не без известна горчивина. — С какво ще го докажа? Така или иначе, дайте да помислим заедно. Вие, Глеб, винаги сте били наш кумир — усмихна се на „мъжленцето“. — Когато за пръв път надхвърлихте 8000 точки, това беше празник за всички нас. Вие сте гигант, Глеб, честна дума, за мен сте един вид идеал за славянска или, ако щете, варяжка мъжественост. Тъкмо затова ви помолих да дойдете заедно с Таня, защото се прекланям пред вас, защото смятам, че всяка игра зад гърба ви е нещо недостойно, защото разчитам на вашето мъжество, на това, че разбирате ситуацията, а пък ако не намерим общ език, ако сега ме пратите на майната ми, ще разбере и това, повярвайте, само дето ще се почувствам затънал в мръсотия, повярвайте, остава ми само да разперя ръце... Какво да се прави проклетата история само това си знае, кара ни да разперваме безпомощно ръце... — той изведнъж смачка горящата цигара в юмрука си и дори окото му не мигна, веднага извади и запали друга. — Глупости... идиотщини... какви идиотски обрати се получават... ами по-добре ще е да поседим с вас на чашка коняк или... или... — Сергеев дълбоко въздъхна, изглежда, набра решимост. — С една дума, тук всички смятат, че в интерес на държавни дела от изключителна важност би било полезно Татьяна Никитична Лунина да стане съпруга на Андрей Арсениевич Лучников, законна съпруга или приятелка, това може вие да решите, но непременно негов неотлъчен спътник.

Монологът свърши и в кабинета се възцари странната атмосфера на нещо размито, сякаш се бе получило изтичане на кислород, във всеки случай бяха направени няколко странни движения: началникът на специалния отдел например стана и отвори прозореца, макар, разбира се, уличният шум само да пречеше на скритите му магнетофони, другарят Сергеев изпи една след друга две чаши газирана вода, при което втората — очевидно с някакво отвращение, но я допи докрай, Татьяна кой знае защо отвори чантата си и уж започна да търси нещо в нея, а всъщност просто прехвърляше в пръстите си шишенца, кутийки, пари и ключове. „Мъжленцето“ кой знае защо надникна в чантичката ѝ, а после смъкна от врата си вратовръзката и я уви около левия си юмрук.

— Освен това ми е възложено да ви съобща следното — сякаш съвсем насила продума другарят Сергеев: — От всяко положение, каквото и решение да вземете, Татяна Никитична и Глеб, то по никакъв начин няма да се отрази на работата ви, на служебното ви положение или пък на... това... ами... — явно с известна нотка на презрение, — абе на пътуванията в чужбина, с една дума, няма да се породи никаква неприязън към вас. Възложено ми е да ви предам това, а мен лично ме натовариха да бъда нещо като гарант... — той отново прекъсна фразата, сякаш не бе успял да надвие емоциите, въпреки един наблюдателен събеседник безспорно би забелязал, че тези емоционални прекъсвания се получаваха всеки път, когато всичко вече бе казано.

У Таня този наблюдател се пробуди късно привечер същия ден, когато се мъчеше да си спомни всички подробности, сега тя нищо не забелязваше, а само гледаше Глеб, който свободно и мощно кръстосваше кабинета, като дори някак небрежно размахваше смъкнатата вратовръзка. Тя си спомни първата им среща, когато той я слиса с мощта, младостта и свободата на движенията си. Той тренираше в сектора за овчарски скок, а тя отработваше завиването при двестаметровото бягане и всеки път, когато минаваше покрай него, навеждаше глава, сякаш не забелязваше младия гигант, сякаш погълната от завоя и излитанията на своите чудни крайници, докато той накрая не захвърли пръта и не затича редом с нея, като се кискаше и заничаше в лицето ѝ. За пръв път през тези дълги години си припомняше онази вечер на стадиона в Лужники. Нищо чудно — за пръв път през тези дълги години в движенията на нейното издуто от мускулите си „мъжленце“ се мярна предишният победоносен Глеб. В любовта онзи юноша беше далеч от рекордите — дали се изчерпваше целият в десетте вида спорт, дали му липсваше опит, но тя тогава не поглеждаше никого друго освен него, самата тя още не беше се „развихрила“, възхищаваше му се неудържимо и когато вървяха двамата, сдържано грейнали един срещу друг, всички наоколо се спираха — каква двойка! — и това направо я разтапяше.

Той се мярна за миг, този юноша, сякаш готов за бой, роден за победител, и изчезна и отново наред кабинета нелепо настръхна нейното днешно домашно „мъжленце“, съкрушителният сексгигант,

подпухналото пиянде, плашливият спортен чиновник, безпомощен и близък.

Около минута той постоя така настръхнал наред кабинета, като местеше поглед от началника на специалния отдел към другаря Сергеев, а жена си сякаш не виждаше, изпусна вратовръзката от юмрука си, после с тежки стъпки излезе от кабинета, тромав и изпотен.

— Съгласна съм — каза Таня на другаря Сергеев.

Старият сталинист с присвити очи демонстрира презрение — сиреч стратегията си е стратегия, а белогвардейският креват все пак си е бунище за една съветска девойка.

Сергеев строго кимна, седна насреща и подаде ръка на Таня. Тя весело размаха длан пред носа му. Щом като ще е курва, курва да е — нека видят каква весела, нагла и цинична курва е тя. Весела и нагла — каква женска, а, през трупове прекрачва, какъв ценен кадър.

— Честито — каза на Сергеев.

— Какво ми честитите? — попита той.

— Успешното начало на операцията. За да е пълен успехът, остава само една подробност — самият Лучников. Дайте ми го и аз веднага влизам в битката.

— Нима не знаете къде е сега Андрей? — предпазливо попита Сергеев.

— Вече три дни нито съм го чувала, нито съм го виждала. А значи и вие, Сергеев, не знаете нищо?

Сергеев се усмихна с обичайната тънкость „ние знаем всичко“, но беше абсолютно очевидно, че е объркан.

— Ах-ах-ах — поклати глава Татяна. — Май сте се издънили? На това място и нервите на разузнавача отказаха, той дори неопределено посегна към телефона.

— Моля ви, Татяна, не ме будалкайте — този път с много строг тон каза той. — Не може да не знаете къде се намира любовникът ви. Срещате се с него всеки ден. Искате ли да ви изредя всички адреси, искате ли да...

— Снимчици ли ще ми покажете? — засмя се тя. — Все пак значи си гледате работата през пръсти, Сергеев, щом не знаете къде се размотава вече три дни главният редактор на „Куриер“...

— Колата му вече три дни е пред вашия блок — бързо отговори Сергеев.

— А него го няма в нея — засмя се Татяна.

— Не е напуснал апартамента си в „Интурист“.

— Но и не се появява там.

— Два пъти се е обаждал по телефона на Беклемишев.

— Откъде? — истерично закрещя Татяна.

Изтърва се. Скочи и най-каруцарски наруга и двамата типове. Те я утешаваха, Сергеев дори й топлеше ръцете — нали вече беше техен човек, само трябваше да си сложи подписа ей тука... Начспецът наливаше в чашката й уиски и отново — след подписа — се преизпълни с бащински чувства. А самият Сергеев вътрешно неудържимо трепереше — какво ще стане сега? Ще го открием, ще го открием, то се знае, че ще го открием, където и да се намира, но как можа да се случи нещо толкова невероятно — да го изтървем от поглед цели три дни!!!

Това беше или „Волгоградският проспект“, или „Шосето на ентузиастите“, или „Севастополският булевард“, а може да беше и „Профсъюзна“ — нещо страшно широко, с еднакви блокове от двете страни, обточено е червеното на огромни лозунги, с агитационни клубове, увенчани с могъщи символи, заварени макар и надве-натри, но от неръждаем метал — сърп, чук, петолъчка, ракети и гигантски лица на Илич, които наблюдават от най-неочаквани места трите тътрещи се по тази магистрала пияни личности.

Лучников прегръщаше през зънещите раменца Лора Лерова, една от онези увяхващи „букетчета“, които бяха красили завчерашния празник на „Куриер“. Преди десетина години звезда на Москва, манекенка на Министерството на леката промишленост, любовница на една дузина гении поред, сега тя явно си доизпяваше песента. Всичко върху нея все още беше най-модерното, широко, парижко, бледолилаво, но тя получаваше това бледолилаво вече не от безкористните московски гении, а от някакви съмнителни музиканти, подозрителни художници, с една дума, от героите на чейнджа и рекета, така че самото то навяваше някакви съмнения.

Тя плачеше, свела глава на гърдите на Лучников, леко се олюляваше, тресеше я от пианството — още по-явен признак за залез.

По-рано след греховна нощ Лора Лерова само бодро се подмиваше, гримираше се, мобилизираше се и без никакви спирки се устремяваше към нови боеве. Сега душата ѝ явно жадуваше за някакво питие, па било то и най-гнусното и евтино.

— Всичките ми хора вече изпозаминаха — плачеше тя, размазвайки парфюмерията си по небръснатите бузи на Лучников. — Ирка е в Париж, има там бутик... Алка се омъжи за богат бразилец... Ленка работи при Тед Лапидус в Ню Йорк... Верка, и тя е в Лондон, макар и скромна машинописка, но е щастлива, посветила е живота си на Лев, хем той обичаше повече мене и аз... нали знаеш, Андрей... бих могла да му посветя живота си, ако не беше онзи проклет сърбин... Всички, всички, всички заминаха... Лев, Оскар, Ърнест, Юра, Дима... всички, всички... всичките ми момчета... да не повярваш, просто понякога няма на кого да звъннеш... кисна тука в тая кишава Москва... никой вече не ме кани дори в Пицунда... само разни мошеници се навъртат... всички заминаха, всички заминаха, всички заминаха...

Лучников стискаше раменцата ѝ и от време на време избърсваше мокрото подпухнало лице на бившата красавица с носна кърпа, която после смачкваше и напъхваше в джоба на развлеченото си сако. През трите дни московска свинщина толкова бе отслабнал, че сакото му сега висеше като на закачалка. Жалостта към изгубените московски души, към които причисляваше и себе си, го измъчваше. Много се харесваше такъв — измършавял и преизпълнен с жалост.

Приятелят му Виталий Гангут, напротив, целият беше някак подпухнал, заоблен, преизпълнен с мрачно презрително високомерие. Той очевидно не се харесваше такъв и именно затова не му харесваше и целият свят.

На предутринния социалистически проспект не се виждаше жива душа, само потракваха безбройните флагове, флагчета и огромни знамена.

— Не плачи, Лорка — бърбеше Лучников. — Скоро ще те омъжим за богаташ, за един италиански комунист. Ще ти пратя цял сандък дрешки.

Гангут вървеше няколко крачки напред, вдигнал яката си и нахлупил „фьодорката“ на ушите си, а гърбът му изразяваше абсолютно презрение и към страдалката, и към утешителя.

— Ах, Андрюша, вземи ме на Острова — разплака се още по-силно Лора. — Страх ме е! Страх ме е от Америка и от Франция! На Острова поне живеят руснаци. Вземи ме, клетата пияница, на Острова, там ще се излекувам и няма да курварствам...

— Ще те взема, ще те взема — утешаваше я Лучников. — Ти си наша жертва, Лорка. Изсмукахме всичката ти красота, но няма да те изхвърлим на бунището, ние ще те...

— По-добре я попитай тя колко кинти изсмука от Вахтанг Чарквиани — каза Гангут, без да се обръща. — Жертва била, хайде де! Колко гени само изсмука от нашето поколение!

— Говедо! — кресна Лора.

— Говедо е — потвърди Лучников. — Витася е говедо, няма жал към никого. Разхайтен и нагъл киногоений. Нека загнива в Холивуд, щом иска, а ние ще се жалим и спасяваме един друг.

— Ти пък скоро ще подариш своя Остров на другарчетата, отрепко такава — мърмореше Гангут. — Квислинг^[12], боклук такъв, я върви на майната си...

Изведнъж той се спря и им посочи малка група хора, наредили се на опашка пред някаква затворена врата. Няколко старци и старици с черни костюми и рокли, окичени с ордени и медали от ключиците до коремите.

— Какво има сега? — попита, очаквайки поредната антипатриотична подигравка, Лучников.

— Ти май обичаше Русия, нали? — попита Гангут. — Май беше голям познавач на нашата страна? Май и лично ти си руснак, а? Просто си също такъв съветски като нас, а? Отгатни тогава за какво се реди тая опашка, творецо на Обща съдба!

— Може да се реди за какво ли не — промърмори Лучников. — Доста неща са дефицитни. Може да е за плодове, а може да записват за килими...

— Познавач, а! — тържествуващо се закикоти Гангут. — Това е опашка за избирателната секция. Другарите са дошли тук два часа преди секцията да отвори, та първи да дадат гласовете си за кандидатите на блока на комунистите и безпартийните. Днес имаме избори за Върховен съвет!

Старците с ордените, които до този момент кротко си говореха пред монументалните колони на Двореца на културата, сега враждебно

наблюдаваха тримата чужденци — двама мерзавци и една проститутка, — хората, които ни пречат да живеем.

— Това са бабите и дядовците от нашия блок — каза Лора. — Всичките са герои от първите петилетки.

— За мен това е просто находка — каза Лучников. — Сега ще взема интервю от тях.

— Рискуваш да те прибере милицията — каза Гангут.

— Един журналист трябва да рискува — кимна Лучников. — Професията ми е такава. Рискувал съм и във Виетнам, и в Ливан. Ще рискувам и тук.

— Аз пък няма да те оставя, Андрей — каза Лора. — Хем откога не съм давала гласа си, ето сега ще го дам.

— Мисля, че бяхме тръгнали да си оправяме махмурлука — каза Гангут, който вече се късаше от яд, че бе забъркал тая каша.

— Ти ме нарече Квислинг — каза Лучников, — а пък самият ти си страхливец и дезертьор. Върви да си оправяш махмурлука сред любимата ти буржоазия, върви в твоя лайнарски ОВИР, а ние ще ударим по едно срещу махмурлук тука, в избирателната секция.

Той прегърна през талията своето увяхващо „букетче“ и го поведе на кривящите се токчета към бдителните съзидатели от първите петилетки.

Нататък всичко се разви според сценария на Гангут. Лучников вземаше интервюта. Лора се интересувахе дали някой от дъртелите не е скътал в джоба си шише водка, и предлагаше срещу него диамантен пръстен. Тя плачеше и току се опитваше да падне на колене, за да благодари е този странен жест на творците на всичко, което ги заобикаляше в този миг — плакати, стендове, диаграми и скулптури. Лучников се опитваше да разбере кое е повече у старите ентусиасти — палачът или жертвата, като самият той, разбира се, не спираше да бърбори за своя неизлечим комплекс за вина пред измъченото население на историческата му родина. Гангут се опита да спре такси, та всички да се чупят овреме, междувременно обаче не забравяше да изобличава робската същина на старческия ентусиазъм, като същевременно осмиваше изборите без избор.

Нарядът от Щаба на бойните комсомолски дружини, извикан от един от старците, пристигна навреме. Тази нощ дежуреха най-елитните дружинници — деца на дипломати, студенти от института за

международни отношения с дънкови костюми. Те употребиха спрямо провокаторите серия добре отработени хватки, извиха им ръцете зад гърба, хвърлиха ги на дъното на уазката и ги възседнаха с мускулестите си задници.

В последния момент обаче Лора бе спасена — бабичката, която обслужваше асансьора, първа доброволка от Комсомолск на Амур, я обяви за своя племенница. Този факт позволи на Андрей Лучников да си помисли, че народът все пак е запазил „душата си жива“. Той размишлява за това през целия път до щаба, докато един от студентите международници, на когото все пак бе успял да забие в реброто едно тайванско номерче, стенийки, го риташе в корема с якия ток на вносната си обувка.

В Щаба на БКД насред един кабинет с портрета на Дзержински двамата провокатори бяха поставени на столове, а ръцете им — вързани с въже за облегалките на столовете. Дружинникът с тайванската синина под ребрата плюеше върху дланта си, поднасяше я до устата на Лучников и му предлагаше да оближе тази плюнка. Ако оближеш плюнката, ще се разоръжиш морално, ще получиш снизхождение. Не я ли оближеш, сърди се на себе си. В края на краищата Лучников успя да се извърти и с коляно да изкара от играта стегнатия, чистичък и старателен международник. След което завързаха с въже за стола и краката му.

Междувременно полковник Сергеев прекарваше втора поред безсънна нощ. Естествено, не оставяше да спи и целия свой сектор — двама подполковници, трима майори и четирима капитани. От момента, когато се разбра, че е изчезнал обектът, върху който работеше целият сектор, заради който всъщност той беше и създаден, полковник Сергеев започна да се вглежда по-особено в сътрудниците си, понеже заподозря всички, че си гледат работата през пръсти. Обикаляше трите кабинета на сектора и внезапно отваряше вратите — тия негодници със сигурност разглеждат кримска порнография! И тая си я биваше — да изпуснат в Москва човек като Лучников!

Веднъж улови и върху себе си кръстосани погледи — на стария зам и най-младия пом — и изведнъж разбра, че и самият той е под същото подозрение — тръгнал си през просото, Сергеев, разлигавил си се в Москва.

Между другото има истина в това, самокритично си помисли тон за себе си, през десетте години нелегален живот в чужбина си свикнал с капитализма, отвикнал си от родината, весело, енергично действахме и зад паравани, и под паркетите и ето че сега волю-неволю навлизам в коловоза, възстановявам си връзките по продоволствените поръчки, по каналите за дефицитни стоки, за билети за модерните театри, за книги, за тям подобни глупости... и постоянно се улавям в подлия роден афоризъм „Работата не е заек, та да избяга“. Работата обаче всъщност си е сапърска — ха си сбъркал веднъж, ха си гръмнал, после не можеш си събра ташаците!

През всичките тези дни оперативните групи от сектора преравяха Москва по всички възможни явки на Лучников, подслушваха телефони, пъхаха под коли подслушващи „сардини“, редица лица наблюдаваха и пряко. Никакъв резултат. Междувременно се разбра, че функционират само половината „сардини“. Причината — явна кражба: момчетиите от секретната лаборатория задигат скъпоструващите вносни устройства.

С една дума, положението беше критично. Генералът, шеф на отдела, вече почти беше изпаднал в паника, но все още не съобщаваше по-нагоре. Там обаче също бяха усетили нещо, забелязаната странна активност в сектор „Лучников“ накара референта направо да звънне и да попита — всичко ли е ОК с обекта от ОК? Тогава Сергеев успя да забаламоса референта с подробен разказ за плодотворната среща с Лунина, но ето че сега, след втората безсънна нощ, докато сърбаше отворително кафе от термоса, опипваше немитото си лице и с отвращение оглеждаше лицата на сътрудниците си, стените на кабинета и дори портретите по стените, той разбираше, че не след дълго референтът ще се обади отново и този път той ще трябва да му каже цялата истина — изтървахме, изгубихме в собствената си столица главния редактор на най-големия международен вестник, този неустойчив либерал, нестабилен приятел, тази историческа личност и простичко казано — този свестен човек.

Случи се обаче нещо още по-страшно от телефонното позвъняване на референта. Точно в часа, когато отвързаха от столовете Гангут и Лучников и ги поведоха на разпит при началника на щаба на комсомолската дружина, точно в този момент на Сергеев се обади по телефона не някакъв си референт, обадиха се от другия край на

площада, от самата голяма къща. Обади се не кой да е, а самият Марлен Михайлович Кузенков и се поинтересува къде се намира в момента Андрей Арсениевич Лучников. Оказа се, че довечера на Кузенков заедно с Лучников е определена строго приватна среща в една от най-тайните сауни с лице, чието име дори не бива да се произнася. Край. Еба си майката. Фул краш^[13], другарю Сергеев.

При обиска от единия от двамата „провокатори“, опитали се да провалят народното волеизявление, бяха иззети пропуск за киностудия „Мосфилм“ и сумата единайсет рубли. В портфейла на втория бе открита огромна сума в чуждестранна валута — долари и тичи, визитни картички на чуждестранни журналисти и бележник с телефони в Симферопол, Нью Йорк, Париж и други чужди страни. Потресен от подобна находка, началник-щабът изхвъркна от кабинета си — може би за да се посъветва с някого, а може би просто да си поеме дъх.

Ръцете на „провокаторите“ сега бяха развързани, на метър от тях на бюрото имаше телефон, на вратата дежуреше само един комсомолец.

— Хайде, обади се на твоя Марлен — каза мрачно Гангут. — Стига вече таковата...

— Абе за нищо на света няма да се обадя — каза Лучников.

— Стига се ебава — с изкривено лице каза Гангут. — Сега ще ни помъкнат към Държавна сигурност, а на мен това много ще ми попречи.

— На никого няма да се обаждам — каза Лучников.

— Все по-малко ми харесваш, Андрей — изведнъж изтърси Гангут.

— Това е неизбежно — измуча Лучников.

— Тогава аз ще се обадя — Гангут взе телефонната слушалка.

— Оставете слушалката! — кресна дежурният бекедеец.

Да, усърдието на доброволните жандарми беше голямо, обаче още им липсваше умение. Лучников без много усилия даде възможност на Гангут да се обади на някой си Дмитрий Валентинович и с две думи да му опише ситуацията.

Унизеният физически млад атлет, който само преди миг си се беше представял като супервойник в бъдещите комсомолски войни за тържеството на социализма, седеше сгърчен на пода, когато дотича

запъхтеният началник-щаб. След него нахлу цяла тълпа студентска младеж от МГИМО^[14].

— Не го закачай! — закрещя началникът на младежите, когато у тях се породил естественото желание да се застъпят за физическата чест на другаря си.

Едновременно зазвъняха два телефона на бюрото под портрета на Дзержински. Неволно закачено от нечия ръка, рухна тежко кадифено знаме. Започна се онова, което днес в Русия се нарича извънредно произшествие, и по време на него съдбата на нашите герои непрестанно и с трескава бързина се променяше. Ту ги завличаха в някакъв мрачен, пропит с миризма на хлор зандан и ги хвърляха на хлъзгавия под, ту изведнъж ги канеха в друго помещение, настаняваха ги в меки фотьойли и им донасяха кафе и вестници. Ту пък довтасваше някакъв неврастеник с треперещи устни и започваше груб разпит. Не щеш ли, след малко го сменяше приятен спортист пътешественик, черпеше ги с цигари „Марлборо“ и отдалеч подхващаше разговор за възможната миграция на древните племена, за лодки от папирус, салове от палмови стъбла, за „пришълци“.

Изведнъж пристигнаха бригада криминалисти и започнаха да ги снимат със светкавица — в профил и анфас. После внезапно девойки с невероятно пухкави, разпръснати по раменете коси донесоха надъхващи на лошо кюфтета и половин дузина чешки бири. През цялото време някъде в недрата на зданието гърмеше музика, ту патриотична, ту развлекателна — изборите за Върховен съвет следваха естествения си ход.

Най-сетне влезе як мъжага с кожен кител и физиономия, украсена с увиснали мустаци и дълги тънки бакенбарди, със свирепи очища, но и с просветваща в тях лукавост. Той подаде на Гангут двете си ръце и като не получи в отговор нито една, го прегърна през раменете.

— Ето, виждаш ли, Виталий, не ни изложи нашата птичка, всичко е уредено — заръмжа той гальовно. — Всичко е наред, клети ми приятелю, да вървим, да вървим...

— Олег Степанов — каза той и подаде ръка на Лучников, като го разглеждаше внимателно и дори може би го сравняваше с някакви стандарти.

— Андрей Лучников — звукът се оказа приятен за спасителя. Той се усмихна и покани доскорошните „провокатори“ да го последват.

Началник-щабът на дружината забърза редом с тях, като дуднеше нещо за недоразумение и се извиняваше за пламенните реакции на младежите и за тъпотата на старците ентусиасти. Явно не беше съвсем наясно какво става.

В колата — а вън ги очакваше кола с антена на покрива — Олег Степанов още веднъж внимателно огледа Лучников и каза:

— Името ви звучи добре за руското ухо.

— Какво толкова хубаво долавя в името ми руското ухо? — любезно се поинтересува Лучников.

Гангут нацупено мълчеше, май го бе хванал срам.

— Ами просто Лучникови са стар руски род, гвардейци, участници в много войни за Отечеството — очите на Степанов се свиха, впивайки се.

— Включително Гражданската война — позасмя се Лучников.

— Да, да, включително Гражданската... — много уважително произнесе Степанов. — Какво пък, естествено е, накъдето е тръгнала войската, натам са тръгнали и те. А вие случайно не сте ли роднина на онези, островните Лучникови? Този род там процъфтява — единият май е „думец“, другият — собственик на вестник... Само да не си помислите, че ви разпитвам. Виталий ме познава, не съм от ония... Лично аз само бих се гордял с такова роднинство.

Лучников и Гангут се спогледаха.

Степанов седеше отпред, извърнал цялото си лице към тях, и покровителствено и приятелски усмихнат, внимателно ги наблюдаваше — два едри жълти зъба личаха под мустаците. Шофьор е абсолютно неопределена външност и телефон в кола с неопределено предназначение. „Виж ги ти славянофилчетата“ — помисли си Гангут.

— Андрей е точно този собственик на вестник на Острова — обади се той.

Тренираният шофьор само помръдна глава, обаче очите на Олег Степанов щяха да изхвъркнат и по лицето му започна да се разлива израз на такова неподправено щастие, каквото вероятно е споходило малкия Аладин пред входа на пещерата. От този момент нататък извънредното произшествие започна да приема все по-вълнуващи форми. Отначало пристигнаха там, закъдето бяха пътували, на закуска

в апартамент, където очакваха „руския режисьор“ Гангут. След минута обаче в жилището, където бе сервирана въпросната закуска, се възцари невероятна суматоха — мащабите се променяха, закуската сега вече се подготвяше в чест на огромната персона Лучников, твореца на Идеята за обща съдба, за която московските националистически среди, естествено, бяха слушали много. Това вече, приятели мои, намирисваше на история, на тарама хайвер намирисваше, другари. Закуската вече не беше основното събитие, тя остана някак встрани, пък и участниците в закуската, включително самата всемогъща „клетка“ Дмитрий Валентинович, хилаво типче, което кой знае защо носеше значка на списание „Крокодил“ в петлицата, също се оказаха някак второстепенни, което Олег Степанов подчертаваше пред почетния гост с твърде убедителни интонации.

Телефонът звънеше непрекъснато, в антрето се тълпяха някакви хора, бръмчаха възбудени гласове. Подготвяше се преминаването на закуската в обяд в по-висши сфери.

Обядът се състоя наистина много високо, над покривите на старата Москва, в зала, която, естествено, наричаха трапезна, с икони с богати обковки и с иконоподобната портретна живопис на Глазунов. Тук вече бяха сервирани и блини с хайвер, и банички с визига, и прасенца с елдена каша, сякаш действието се развиваше не в епохата на развития социализъм, а в самия разцвет на руската покупко-продажба. Около трапезата бяха насядали не повече от два-сет души, от сутрешната компания имаха честта да присъстват само Дмитрий Валентинович и Олег Степанов, а и те се държаха тук като младши. Останалите се представяха с име и бащино — Иван Илич, Иля Иванич, Фьодор Василиевич, Василий Фьодорович, имаше дори един Арон Израилевич и един Фатах Гайнулович, които сякаш демонстрираха с присъствието си широтата на възгледите относно националните малцинства.

Ние ще дадем на всички народи на нашата земя онова, от което те се нуждаят, меко, спокойно говореше Иля Иванич, май най-голямата клетка тук. Говореше така, сякаш още не всичко бе дадено на народите, сякаш народите ето вече шест десетилетия не се наслаждаваха на всичко най-необходимо. Но, Андрей Арсениевич, пръв ще получи необходимото нашият основен народ, многострадалният руснак — това ние смятаме за справедливо.

Всички бяха, дето се казва, в разцвета на силите си, между 50 и 60, за официално заеманите от тях длъжности никой не говореше, но по маниерите, по погледите, по интонациите и без това си личеше, че длъжностите са солидни.

Вдигаха се тостове за верността. Всички тостове бяха за верността. За верността към земята, за верността към народа, знамето, дълга, за верността към приятеля. Фьодор Василиевич предложи наздравица за руснаците в чужбина, които са запазили верността си към историята. Всички станаха и се чукнаха с Лучников.

Само Гангут се престори на пьян и не стана, но това снизходително не бе забелязано — какво да го правиш, заваян творец.

Гангут междувременно току хвърляше на приятеля си красноречиви погледи — сиреч време е да се чупим. Лучников обаче нямаше никакво намерение да се чупи. Изневиделица, без да иска, той бе попаднал в самата сърцевина на московския „Руски клуб“, а един журналист по никакъв начин не бива да изпуска такива възможности. Освен това и връзката с делото на живота му оттук беше от пряка по-пряка. Че кои ще са съмишленици на ИОС, ако не тези патриоти? И не са никакви юдофоби, нито шовинисти, ето моля, на трапезата са и Арон Израилевич, и Фатах Гайнулович. Пък и концепцията за руския народ като жертва в значителна степен е близка до ИОС, така че, ако започнем открит разговор, ако се посближим и заговорим без заобикалки за обединяването, за новия живот на единна Русия...

Между другото извънредното произшествие далеч не утихваше, а, напротив, набираше скорост. Лучников не чуваше как в отдалечените стаи на надмосковските палати се водеха телефонни разговори, и всичките — за него.

Извънредното произшествие, естествено, не подмина и учреждението, където съществуваше специален сектор „Лучников“ начело с полковник Сергеев. Всъщност именно с това учреждение се бе свързал скромният крокодилец Дмитрий Валентинович, именно от там бе пристигнала колата с антена на покрива, от там и началник-щабът на дружината бе получавал съответните разпореждания — че как иначе, откъде другаде?

Разбира се, и в това учреждение се вдигна суматоха, когато се разбра, че един от двамата типове, задържани от глупачетата

комсомолци и освободени, честно казано, просто с най-обикновени връзки, е бил толкова важна чуждестранна птица.

Пикантното обаче в случая беше, че отделът, в който се вдигна суматохата, нямаше нищо общо със сектора на полковник Сергеев, макар двата да се намираха на един и същ етаж, в един и същ коридор и дори вратите им бяха една срещу друга.

През целия този ден секторът на Сергеев, вече изпаднал в пълно отчаяние, се луташе из Москва и околностите в опити да открие поне някаква следа от изчезналия „белогвардеец“ и трепетно очакваше поредното позвъняване на Марлен Михайлович Кузенков, докато в стаите отсреща солидният щат на друг сектор от сродния отдел дейно „водеше“ търсената персона от закуската към обяда и по-нататък, фиксирайки буквално всяко нейно движение, фраза, поглед и, естествено, броейки изпитите чашки...

Какво да се прави, случват се такива издънки в съвременните високоразвити структури при разделението и специализацията на труда.

В един момент наистина се породиха възможности за комуникация, когато по време на обедната почивка машинописката от сектора на Сергеев седна на една маса със секретарката от съседния отдел. Днес при нас всички са откачили, каза машинописката. И при нас днес всички са откачили, каза секретарката. Сигналните светлини сред бушуващото море се доближиха. Къде мога да си купя миещи се тапети, попита машинописката. Сигналните светлини се разминаха.

Свечеряваше се. Над Москва светеха кръстовете на реставрираните черкви. Обядът угасваше и преминаваше в друга фаза — пътуване някъде „към лоното“. Не, не, няма да ви пуспем така, скъпи Андрей Арсениевич, вие на Острова може и да сте се заразили малко с англичанството, но в метрополията руското гостоприемство е живо, ние сега спазваме традициите, възраждаме ги. Накъде сега? Сега — към лоното! „Лоното“ беше придружено с донякъде странни намигания, подхилвания, потриване на длани. Към лоното! Към лоното!

— Нима и в лоното ще отидеш с тая шайка? — зашепна Гангут на Лучников. А какво искат да кажат е това „лоно“? Ами някаква държавна вила с финска баня и дебелогъзи курви. Разбира се, че ще отида, не бих пропуснал такъв случай. Ами ти, Витася, нима ще се

делиш от *своите* приятели? Абе какви приятели са ми тия, ебал съм ги, презирам я цялата тая олигархия, чупя се, и толкоз, повръща ми се.

Съвсем успешно „руският режисьор“ Виталий Гангут се „чупи“, всъщност никой дори не забеляза изчезването му. Всички вече бяха солидно напители, радостно възбудени и насочили всичкото си внимание към скъпия чуден гост, този приказен милионер от изконно руската перла, остров Крим.

Тръгнаха с различни коли. Кой знае защо Лучников се озова върху меките възглавници на новичък японски датсун.

В „лоното“ след трите пропуска, пазени от стража, се разкри дивен пейзаж — зелени хълмчета, озарени от залязващото слънце, алеи, посипани с късчета отъпкана червена тухла, гостоприемни „палати“ с традиционен интериор, но с всичко необходимо и преди всичко, разбира се, с финска баня. Знакът на Третия Рим — финската баня — скрит далеч от хорските очи.

Голата компания изглеждаше още по-радушна, още по-благосклонна не само към госта, но и един към друг. Растат, растат нашите соцнатрупвания, говореше един, потупвайки друг по увисналите меса. Ето обърнете внимание на Андрей Арсениевич, това е то западната школа, какъв тренаж, никаква тлъстинка. Аристократи, хе-хе, а ние сме си селско семе. Нашите прадеди са си тъпкали стомасите с попара с гола вода, а Лучникови — как мислите? — колко поколения са израсли с най-качественото месо?

— А къде е Арон Израилевич? — поинтересува се Лучников. Всичките тези Или Ивановичи, Василиевци Фьодоровичи, Дмитриевци Валентиновичи в сухата финска жега порозовяваха, овлажняваха, порите на кожата им се отваряха, гърдите им волно се повдигаха, очите проблясваха.

От сауната се плъосваха в басейна, после отиваха при масите, отрупани с традиционната руска щедрост. След всеки сеанс в сауната и апетитът се подобряваше, и чашковият ентусиазъм нарастваше, и дори се появяваше интерес към чевръстите девойчета сервитьорки, облечени само в хавлийки.

— А къде е Фатах Гайнулович? — поинтересува се Лучников.

Какъв спорт все пак практикувате, Андрей Арсениевич? — интересуваха се околните. Всякакъв, какъвто се случи. Блудните очи неволно следяха движението на чевръстите сервитьорки. Аз съм доста

хаотичен спортист. Хаотичен спортист, ха-ха-ха! Чувате ли, другари, Андрей Арсениевич бил хаотичен спортист. То си личи, личи си. Люда, запознайте се с нашия гостенин. Хаотичен спортист, ха-ха, на тебе пък, Василий Спиридонович, само едно ти е в главата, стар грешнико. Между другото, обърнете внимание, гостенинът ни има кръстче на шията, а уж е съвременен човек. Икономиката им там е солидна, а философията, то се знае, изостанала.

Лучников също се стараеше да наблюдава домакините си. Разбираше, че около него е реалната съветска власт, на ниво над средното, а може би и много над. Любезно общувайки и запазвайки своята немногословност (това качество явно импонираше на присъстващите), той се стараеше да се вслушва в доловени откъслечи от разговорите, които от време на време водеха помежду си тези изпълнени с достойнство разсъблечени особи с гениталии, обрасли с посивял пух. Нивото — именно то беше главната тема на разговорите... Той се изкачва на нивото на Михаил Алексеевич... не, това е нивото на Феликс Филимонович... не, такива въпроси не се решават на нивото на Кирил Киреевич...

В един момент той ги погледна отстрани, както излизаше от басейна, и си помисли: кого ли ми напомня цялата тая шайка? Седем-осем души, небрежно прикрити с пешкири, седяха край дългата псевдогруба маса от скъпо дърво. Някой бавно наливаше по чашките „Гордън“ джин, друг — в халбата си бира „Туборг“ от кутия, трети навиваше на вилицата си прозрачно късче съомга, четвърти леко прегръщаше хавлиеното дупе на приближилата с поднос тропически плодове Людочка. Водеше се някакъв ритмичен и явно делови разговор, който, разбира се, веднага секна с приближаването на „нашия скъп гостенин“. Не, все пак не приличат на римски сенатори. Мафия! Ами да, разбира се, това е Чикаго, компанията от филма за „Ревящите 1920-и“ — всичките тези свирепи и тъпи носово — устни гънки, изключително странното сред върхушката усещане за не твърде легална власт.

— Но къде е Арон Израилевич?

По време на поредното влизане в сауната до Лучников приближи непосредственият му днешен спасител Олег Степанов. Без никакво съмнение този огромен като кон активист за пръв път се намираше сред такова висше общество. Беше леко непохватен, леко срамежлив,

като момче, за пръв път допуснато в мъжка компания, май беше и леко смутен от превъзходството на ръста си, прегърбваше се и прикриваше слабините си с пешкирче, но беше явно щастлив, ах, колко щастлив!

Радостно, угоднически и вдъхновено сияеха възмрачно-лукавите му очи. Той бе предусещал своя звезден час. Ето че този час бе дошъл, и то толкова неочаквано и благодарение на кого — на някакъв си жалък пияница, Гангут! Руската историческа аристокрация, шефовете на партията, армията и търговията — и сред тях той, Олег Степанов, редник от националното движение. Днес е редник, но утре...

— Лучников, аз знам защо питате за Арон Израйяевич и за Фатах Гайнулович — подзе той. — На вас ви е любопитно допускат ли се тук неруснаци. Имате рефлексии на западен журналист, Лучников, време е да се разделите с тях, ако искате да бъдете един от нас... — той говореше уж само лично, уж само на Лучников, но гласът му постоянно се надигаше и по пътя към сауната някои от немногословните босове започнаха да го поглеждат някак косо. Степанов хвърли пешкира си на фотьойла и Лучников с любопитство забеляза, че дългият и тънък член на Степанов е почти „готов“.

Влязоха и се настаниха в сауната на амфитеатралните, хубаво огладени дървени пейки — същински сенат. Започнаха да порозовяват, да изпаряват ненужните шлаки, за да приемат безболезнено нови и нови вкусни шлаки. Нали така и гостите на Лукул са повръщали в специална зала, та отново да се излегнат край ястията.

— Ние не сме примитивни шовинисти — все по-високо говореше Степанов, — камо ли пък антисемити. Ние искаме само да ограничим особената еврейска специфика. В края на краищата това е наша земя и ние сме стопани на нея. У евреите е развита взаимната помощ, през нея човек трудно пробива. На мен например три пъти са ми удряли балтията за моята дисертация само по национален признак и никога нямаше да пробия, ако не бях намерил приятели. Евреите трябва да се научат да се държат по-скромно тук и тогава никой няма да ги закача. Ние сме стопаните на нашата земя, а на тях сме дали само сигурно пролетарско убежище...

— Как го казахте — пролетарско убежище ли? — попита Лучников.

— Да, да, точно това казах. Не мислете, че с възраждането на националния дух ще отмре нашата идеология. Комунизмът — това е

пътят на руснаците. Искате ли да знаете, Лучников, как се трансформира в наши дни руската историческа правда?

— Искам — каза Лучников.

На скамейките в амфитеатъра бърбенето за „нива“ полека-лека утихна. Гласът на Олег Степанов продължаваше да набира сила. Той слезе долу и се обърна с лице към аудиторията едър и тромав, човек кон, напомнящ описания от Оруел Кон, но с поглед, пламтящ от нечувания късмет, който бе извадил, и с полунадървен член.

— Православие, самодържавие и народност! Руската историческа триада е жива, но е трансформирана по отношение на нашия единствен път — Комунизма!

— Кой е тоя? — попита нечий ленив глас зад гърба на Лучников.

В отговор някой бързо прошепна нещо.

— Декларира — с одобрително, а може би и заканително подхилване продума „ленивият“.

Олег Степанов несъмнено чуваше тези изказвания и смело отхвърли от челото си дългите черни кичури ала Маяковски. Той нямаше намерение да изпуска днешния си шанс, да си тръгне незабелязан от тази баня, за него беше по-страшно от всякакъв риск.

— Християнството е еврейска измислица, а православието е особено хитро скроена клопка, предназначена от мъдреците от Цион за гигант като руския народ. Именно затова нашият народ с такава лекота през периода на историческите поврати е отхвърлил християнските приказки и извечната му мъдрост го е насочила към идеологията на общността, артелността, тоест към комунизма!

Самодържавието, което само по себе си е почти идеална форма на властта, поради случайностите на браковете и ражданията, уви, към края си също е изгубило националния си характер. В нашия последен император е имало една шейсет и четвъртина руска кръв. И нашият народ с дълбоко вкоренената си мъдрост съчета идеологията и властта, вярата и ръката, като изуми целия свят със съветската форма на власт, съвета! И тъй, ето я нея, руската триада на нашите дни — комунизъм, съветска власт и народност! Непоклатимата във вековете народност, защото народността е нашата кръв, нашият дух, нашата мощ и тайна!

— Братлета, ма той е надървен! — каза, хихикайки, ленивият глас зад Лучников. — Я как си го размята! Виж го ти наш Степанов!

И самият Степанов не беше забелязал как във вдъхновения си порив се бе надървил. Той ахна и се опита да се похлупи с длани, но ерекцията беше толкова мощна, че алената главичка победоносно стърчеше между пръстите му.

Компанията на финските пейки се запревива от смях. Я какъв хуй вири тоя теоретик! Бърже бягай при Людочка, братко Степанов. Абе той го вири не за Людочка, а за триадата! Бравос, Степанов! Страшен си, Степанов!

„Теоретикът“ подплашено се кокореше срещу кискащите се лица, докато изведнъж не схвана, че смехът е приятелски, че сега вече е забелязан веднъж завинаги, че сега вече е един от тях. Щом схвана това, той се посмя на себе си, повъртя глава и дори потича в почетна обиколка, хванал в юмрук непослушния орган.

В този момент вратата на сауната се отвори и на прага застана още един човек — гол, с яка спортна фигура. Смехът стихна.

— На ви сега един Арон Израилевич — тихо каза някой.

Лучников позна приятеля си Марлен Михайлович Кузенков.

Някой тихичко се изкиска. Лучников се повъртя и огледа всички. А те се бяха извърнали към новодошлия е любезни усмивки на лицата. Беше очевидно, че той, макар и *допуснат*, не е съвсем техен човек.

Марлен Михайлович приближаваше към пейките, загледан някъде над главата на Лучников, неуверено усмихнат и разперил ръце — явно беше обезкуражен от нещо и се чувстваше виновен. После сведе поглед и изведнъж видя Лучников. Смайването му беше безгранично.

— Андрей!... Е, ама това... направо не знам! И тая си я биваше! Как така? Възможно ли е? Ама това е направо фантастика! Не, не, фантастика е, нямам други думи! Ти — тук? Че то това е направо обрат като в криминален роман!

— Защо пък да е обрат? — усмихна се Лучников.

Те излязоха от сауната и скочиха в басейна. Тук именно Марлен каза на Андрей как се бе развило тридневното извънредно произшествие около неговата личност, как съответните органи го бяха изгубили, как го бяха издирвали безуспешно из цяла Москва, как лично той бе крещял днес на тези органи по телефона, да-да, и той се бе принудил да потърси помощта им, да, защото ти, Андрей, имаш достатъчно реалистично мислене, за да разбираш, че към особа от твоя

калибър не може да не бъде приковано вниманието на съответните органи, та затова се принудих да ги потърся, защото ти се изгуби, не се обаждаш, не идваш, а с тебе имаме нерешени проблеми, да не говорим за нормалните човешки отношения, обаждах се вече на Татяна в кореспондентския пункт и дори на моя Дим Шебеко, но никой не знаеше къде си — да разбирам ли, че си се скатал заради Татяна?, — е, та затова се наложи да звънна в съответните органи, защото днес трябваше да се състои срещата ти с едно много видно лице, напомням ти собствената ти шега за масонската ложа, та ето — беше постигнато пълно разбирателство, а тебе те няма, това, разбираш ли, при нашата субординация е абсолютен скандал, ето защо се наложи да се обърна към съответните органи и представи си каква история — изясни се, че и те не знаят къде си, така и до момента нищо не знаят, дори не знаят, че тук си гледаш кефа, а пък те трябва да знаят всичко, ха-ха-ха, голям кодош!

— Аз пък си мислех, че всеки стол тук е свързан със съответните органи — проговори Лучников. — Дори че този басейн се изтича директно в съответните органи.

— Страна на чудесата! — леко издигна ръце към тавана Марлен Михайлович и леко потъна в прозрачната зелена, обогатена с морски калий водичка.

— Какво сега, излиза, че срещата ми с този ваш магистър не се е състояла? — попита Лучников.

— Уви, състояла се е — Марлен Михайлович отново леко потъна, — обаче, уви, без моето участие. Доплувал си тук по други канали, Андрей, а това за съжаление ще се отрази в бъдеще на много неща...

— Какво, значи и вашият магистър...? — попита Лучников.

— Ами да, там е — Кузенков изви очи към сауната.

Лучников излезе от басейна. Кузенков го последва.

— Марлен, от три дни не съм си сменял ризата — каза Лучников. — Не би ли ми услужил със своята? Имам... имам... разбираш ли, днес имам прием в британското посолство, няма да успея да се отбия в хотела.

— Да-да, разбира се — Кузенков замислено се загледа в Лучников.

— И друго — Лучников сложи ръка на рамото на човека, който тук наричаше себе си негов приятел. — Не би ли могъл да ме изведеш от тук с твоята кола? Напълно загубих ориентация.

Кузенков се замисли още по-дълбоко.

От сауната излезе и моментално обви слабините си с пешкир Олег Степанов. В дъното на хола под сянката на вечнозелените палми три сервитьорки, хвърляйки смели погледи, подреждаха масата. Зад стъклената стена във външната среда под елхите се движеха безучастните фигури на охраната. Олег Степанов стоеше неподвижно, с лице, изкривено от гримаса на най-висше щастие.

— Добре, Андрей, да вървим — решително каза Кузенков. Трудно е да се каже дали действаха предишните хора, или най-сетне секторът на Сергеев бе поел всички грижи, но една оперативна кола дисциплинирано следваше волгата на Кузенков по целия път до града, като впрочем спазваше съвсем тактична дистанция. От време на време Кузенков поглеждаше в огледалцето за обратно виждане и се мръщеше. Не се стараяше да скрие тази мимика от Лучников, по-скоро дори я подчертаваше, подсъзнателно, сякаш показваше на приятеля си, че лично на него това му се вижда крайно отвратително...

— Маршрутът ти, Андрей, по принцип е почти съгласуван — говореше Кузенков по пътя. — Но не разчитай, че ще те оставят да пътуваш сам. На чужденци от твоя ранг се полага преводач, така че ще получиш преводач. Впрочем ще се постарая да ти дадат някой свестен младеж...

Боязливо погледна Лучников, но той само смирено кимна. Съгласен е на преводач! Но какво му става?

— Може дори да помоля за някое свястно момиче — усмихна се Кузенков. — От теб зависи. Между другото какво става между теб и Таня?

— Нищо особено — измънка Лучников. — Този, нейният съпруг...

— Голям дебил, нали? — бързо попита Кузенков.

— Не, съвсем нормален тип, но разбираш ли... ами, с една дума, прекалено е заплеснат по съпругата си...

— Да не си се разочаровал в нея? — попита Марлен.

— Ни най-малко. Само че не знам дали съм й нужен, ето това е въпросът.

— Искаш ли да поговоря с нея? Впрочем по-добре да го направи Вера. Двете са в прекрасни отношения.

— Може би с нея ще поговорят съответните органи? — невинно попита Лучников.

— Е, ама ти вече! — задави се от възмущение Кузенков. — Понякога буквално ме вбесяваш, Андрей! Рисуваш във въображението си същинско оруеловско общество! Говориш като чужд човек! Сякаш изобщо не те засяга какъв път изминахме ние от сталинщината, какво ни струваше това... на хората като мен... ти... Къде е тогава твоята ИОС?

— Извинявай, приятелю — Лучников наистина изпита угризения на съвестта. Той разбираше, че с това свое неочаквано отпътуване от държавната вила, с факта, че бе откарал от там него, Лучников, без каквото и да било „съгласуване“, Кузенков бе нарушил тяхната мафиотска етика, бе поел сериозен риск. — Марлен, трябва някой път да си поговорим с теб, да се разберем веднъж завинаги, да си кажем всичко направо, без майтапи и заобикалки — каза той. — Страхувам се, че ако не го направим, това ще се отрази не само на отношенията между нас двамата.

Кузенков го погледна е благодарност.

— Колкото до тази баня — каза Лучников, — само се радвам, че формалното ни запознаване с персоната не се състоя. Щом около него има хора като тези, дето ги видях днес, да върви на майната си. Тези хора не са по вкуса ми. Не са от моя клуб.

Кузенков го погледна още веднъж и мълчаливо се усмихна.

— Марлен, ако обичаш, спри, хем бързичко, близо до някое такси — каза Лучников.

Движеха се по „Кутузовски проспект“. Придружаващата ги волга спазваше предишното разстояние, което не беше трудно, защото движението в този час не беше натоварено, префучаваха само таксите и току се мярваше по някоя дипломатическа кола.

Когато изскочи от рязко ударилата спирачки кола, Лучников изведнъж отново с изумление почувства мимолетен пристъп на младост: може да беше от алените проблясъци сред облаците зад острата куличка на хотел „Украйна“, а може пък и от самата ситуация на поредно бягство, от близостта на ново, макар и незначително приключение...

„Оперативката“ префуча покрай него и стъписано спря на сред моста над Москва река. Колата на Марлен си продължи пътя и прехвърли гърбицата на моста. Лучников се качи в таксито и каза адреса на жилищния комплекс на Татяна.

Когато минаваха покрай оперволгата, тримата типове, които седяха в нея, се престориха, че той изобщо не ги интересува. Таксито извъртя под моста, рязко изскочи по нагорницето към зелената стрелка покрай зданието на СИБ. Зеленото очевидно веднага угасна, защото Лучников видя как започна насрещното движение, как в него потегли огромен интуристки икарус и как иззад него, нарушавайки всички правила, със зверски вираж се измуши оперколата.

Явно там се бяха мобилизирали и сега водеха преследването много умно, професионално, като излизаха точно навреме при светофарите и не изпускаха от поглед раздрънканото такси на Лучников.

Изведнъж той се сети, че няма нито една рубла от тукашните пари. Дали шофьорът ще вземе долари?

— Много ви благодаря — каза таксиджията, като взе зелената десетачка. — Сенкю, мистър, вери мач.

Лучников слезе, без да бърза, влезе във входа и извика асансьора.

Вратата на входа остана отворена и в стъклото ѝ се отразяваше почти целият двор, ограден от многоетажни стени. Ясно се виждаше как черната волга бавно се придвижва по двора, избирайки удобна позиция за наблюдение. По асфалтираната алея тя мина покрай уредите на детската площадка и спря точно срещу входа. Запалиха дългите светлини, видяха Лучников до асансьора и се успокоиха, угасиха фаровете.

Точно тогава в двора влезе хлебарски фургон и като спря пред рампата на хлебарницата, заклеци волгата между храстите и детската площадка. Лучников не беше очаквал такъв късмет. Без да му мисли много, се втурна през детската площадка към фургона. Оперативниците изскочиха от волгата чак когато ключът за запалването на фургона се озова в джоба на Лучников.

Дългокосото шофьорче на фургона наблюдаваше зяпнало невероятната сцена — ченгета гонят изтупан вносен тип.

Иزتупаният се шмугна под арката и изчезна, ченгетата, поставяйки рекорди по бягане с препятствия, префучаха през детската

площадка и също изчезнаха. Оперативната волга събори слончето и люлката и се заклеци между въртележката и шведската стена. Хлебовозчето се опомни и също се шмугна под арката да види как ще гепят изтупания — щото на такива не можеш им избяга. Що ли обаче копелето ми чопна ключа?

Оказа се обаче, че работите били замислени много по-засукано, че тоя, изтупаният бил много по-сложен другар. Зад блока, представете си, той имал жигула с бял номер „ТУР-00-77“. Качи се изтупаният в жигулата си, мина усмихнат покрай ченгетата, а на шофьорчето подхвърли ключа, че и подвикна: „Благодарско, приятел!“

Ченгетата, естествено, се нахвърлиха на шофьорчето — айде, викат, разкарай от тука тва, твоето буннице, блокирал си оперативна кола, съскат, по твоя вина изпуснахме държавен престъпник! Шофьорчето, естествено, се възмути — кво буннице, бе, във фургона има хляб, нашето богатство. Шибнаха му един по врата и право във фургона, докато се измъкнат изпод арката, събориха павилиона на „Съюзпечат“. Волгата изскочи на оперативен простор, а просторът, знайно е, си е простор — пустиня, само жълтите светлилки мигат. Нищо, вика едното ченге, не може да избяга далече. А сега ще си имаме големи разправии с началството, момчета, вика второто ченге. Ей, вика третото ченге на шофьорчето, дай ни по една прясна франзелка. На ви, вика шофьорчето, и им донесе три топли франзелки, да хапнат хората преди служебните неприятности.

Лучников спря своето жигулче на „Стари Арбат“, облече английското двуредно палто, което намери на задната седалка, кой знае защо се почувства много комфортно и пое из малките улички, онези, които винаги будеха у него измамното чувство, че руският живот е нормален, разумен и стабилен.

На тъгла на „Сивцев Вражек“ и „Староконюшенный“ (какви нормални думи обаче!) се издигаше стара сграда, в чийто двор се издигаше още по-стара сграда, а в двора на тази сграда, тоест вече оттатък третия безистен, се намираше шестетажен паметник на сребърния век във вече предаварийно състояние — в него на последния етаж живееше музикантът Дим Шебеко, в апартамент, който той наричаше „комунално убежище“ или съкратено — „комубежаловка“.

Минаваше един през нощта, цялата сграда спеше, но от „комубежаловката“ долитаха гласове и смях. Тази бърлога на млада Москва се бе създала по доста любопитен начин. Някога Дим Шебеко и майка му бяха настанени в две стаи на голямото комунално жилище, в което течеше обикновен комунален живот с всичките му дразги, кавги и кухненски битки. Междувременно Дим Шебеко израстваше в „рок музикант“ и в края на краищата стана такъв, същинският Дим Шебеко. Същевременно растяха децата и в другите стаи на апартамента и всички постепенно или ставаха музиканти, или лудо се влюбваха в музиката. Тогава бе решено всички старци да бъдат прогонени от „комубежаловката“, бе въведена свръхсложна система от жилищни замени под личното ръководство на Дим Шебеко и в резултат бе създадена „свободна Арбатска територия“. Участъковият само безпомощно разперваше ръце — всички наематели живееха тук на законно основание.

Вратата на „комубежаловката“ беше винаги отворена. Лучников я побутна и видя, че няма къде да стъпи: цялото антре беше задръстено от апаратура, раници и куфари. С2Н5ОН явно се готвеше за път. Момчета и момичета изнасяха от стаите и струпваха в антрето още и още багаж. Разкошно проблясваха в мъждивата светлина два барабана „Премиер“ и три китари „Джонсън“. През последната година групата явно бе забогатяла.

— Къде е Дим Шебеко? — попита Лучников някакво непознато момиче е фланелка с надпис „As dirty as honest“^[15].

— Пие чай — момичето завъртя глава към една ярко осветена врата.

Естествено, Дим Шебеко беше не само музикален лидер на оркестъра, но и негов духовен баща, гуру.

Той седеше в челото на масата и пиеше зелен узбекски чай от пиала. Всички останали присъстващи също пиеха чай. Парадоксалното беше, че групата, която носеше името на молекулата на спирта, по идейни съображения не употребяваше спиртни напитки, такова беше днешното направление на Дим Шебеко — никакви допинги освен музиката.

Много музиканти познаваха Лучников: вече от няколко години той им носеше най-новите дискове и списание „Down beat“. На новите веднага бе представен като Лъча светлина в царството на мрака.

Целият оркестър, забравил за подготовката за път, се скупчи около масата.

— Заминаваме на гастроли, Лъч — не без известна гордост каза Дим Шебеко. — Ще гастролираме в град Ковров.

— Какъв е тоя град? — попита Лучников.

Град Ковров е прочут с мотоциклетите „Ковровец“ — обясни му веднага.

— Гастроли като гастроли, Лъч — каза вече съвсем важно Дим Шебеко. — Град Ковров ни плаща много пари и ни дава автобус. Можеш ли да си представиш, Лъч, град Ковров жадува да чуе съвременен джаз-рок.

— Вземете ме и мен, момчета — помоли Лучников. — Трябва да фъсна от кагебистите.

— Да вземем ли Лъча, момчета? — попита Дим Шебеко.

— Разбира се, да го вземем — казаха всички и подариха усмивките си на Лучников.

— Ще се постареем да ви скрием, господин Лучников.

— Защо, какво искат от тебе? — попита Дим Шебеко.

— Абе нищо особено — сви рамене Лучников. — Обграждат ме с грижи. Искат всичко да знаят. А аз искам да пообиколя родната си страна без тях. Интересно ми е да видя как живее моята родна страна. Какво, не съм ли и аз руснак?

— Лъча е истински руснак — поясни Дим Шебеко на своите новаци. — Той е главен редактор на руски вестник в Симфи.

— Ей, супер! — възхитиха се съвсем младите новаци. — Разправят, че там при вас на Острова било голям кеф, вярно ли е?

— Донякъде — каза Лучников.

Нежно свежо момиче го целуна по устните и мустаците.

— Как да разбирам това? — попита Лучников.

— Как да разбираме това, Талка? — вдигна вежди Дим Шебеко.

— По национален признак — доста мъгляво обясни момичето.

— Нима е възможно да се избяга от кагебистите? — попита някакво момче с кожена лента през челото. — Мисля, че това е просто невъзможно.

— Ха-ха-ха! — извика театрално Дим Шебеко. — По този въпрос — справки при нашия тромбонист Бен — Иван. Колко пъти си пресичал държавната граница, Бен-Иване?

Всички погледнаха към дребно тъмно и дългокосо момче с войнишка риза, което на крайчеца на масата кротко дъвчеше коматче чер хляб.

— Два пъти — тихо каза Бен — Иван. — Засега два пъти. Наесен може би ще тръгна за гreti път.

— Шегувате ли се, Бен-Иван? — попита Лучников.

— Не, не, не се шегувам — каза Бен-Иван. — Имам приятели в средите на унгарските контрабандисти и заедно с тях пресичам държавната граница в Карпатите.

Бенджамин Иванов беше роден през 1952 година, в разгара на гоненията срещу „безродните космополити“. Тези странни хора, родителите му, го записали в акта за раждане с английско име тъкмо в отговор на тази кампания.

Тихо и ненатрапчиво Бен-Иван обясни на присъстващите, че е трудно, но възможно да пресечеш държавната граница на СССР. С унгарците той вече два пъти бил ходил в Мюнхен, те по търговските си работи, той — от любопитство. Тази есен след гастролите между другото смятал да иде до Стокхолм. Един познат швед щял да дойде да го вземе от Карелия с малък самолет...

— Но нали има радари, локатори! — каза Лучников.

— Често се повреждат — каза Бен-Иван. — Вярно, може и да ни свалят, но този швед е идвал тук вече три пъти, извеждал е дисиденти. Човек трябва да има склонност към риска и... — той вече някак съвсем се наकोкошини, — е, и, разбира се, известен опит от езотеричен характер.

— Езотеричен ли? — попита Лучников. — Не вярвам на ушите си.

Бен-Иван сви рамене. Пиенето на чай беше приключило и всички започнаха да изнасят навън апаратурата.

На малката уличка „Староконюшенний“ до канадското посолство огромен икарус на ковровския мотоциклетен завод очакваше музикантите.

— Всички налице ли са? — попита Дим Шебеко. — Духовите инструменти налице ли са? Галка, я се премести по-далече от Лъча. Е, хайде, потегляме!

Пред мощните фарове на икаруса тясна асфалтирана лента стремително пресичаше гората. От двете ѝ страни бяха спрели за

нощувка огромни хладилни камиони и тирове.

Младежите вече спяха, изтегнати на удобните седалки. Лучников и Дим Шебеко седяха отзад и разговаряха.

— Все забравям да те питам — каза Лучников. — Миналата година да си се запознавал случайно със сина ми Антон?

Дим Шебеко се плесна по челото.

— Ха! Ами че точно за това и аз забравям да те попитам, Лъч. Какво прави твоят Тошка?

— Значи сте се запознали?

— Две седмици се размотавахме заедно. Много му беше кеф на твоето момче тук, в историческата му родина.

— А на мен каза, че Москва била бълвоч.

— Защото ние му казахме, че Москва е бълвоч.

— А, сега разбирам — позасмя се Лучников.

— Учих го да свири на саксофон — каза Дим Шебеко. — Момчето има вроден суинг.

— Уроците ти са му били от полза — Лучников започна да разказва на Дим Шебеко за уличните музиканти в Париж и за метростанцията на „Шатле“ където именно неговият син „бичел кинти“, като използвал московските уроци.

— И-и, колко гот — шепнеше Дим Шебеко, слушаше като хлапе и се усмихваше на Париж, който никога не бе виждал. — Колко е гот при вас, в големия свят, и колко е гадно при нас... — той се замисли за миг и тръсна глава. — И все пак за нищо на света няма да се чупя. Наскоро едни от Щатите ми гарантираха място в Синдиката на музикантите, но няма да се чупя и момчетата няма да посъветвам да се чупят.

— Защо? — попита Лучников.

— Защото руската младеж трябва да свири в Русия — убедено каза Дим Шебеко и с известно ожесточение добави: — Да се чупят от тук ония.

— Кои?

— Всичките смрадливи доносници! — Дим Шебеко дори леко се озъби.

— Слушай, Дим Шебеко, а в твоя оркестър кой е доносник, как мислиш?

— Никой. При нас няма такива.

— Но това е невъзможно.

— Мислиш ли, че е невъзможно?

— Абсолютно невъзможно. Ти имаш около себе си двайсет души и това е просто изключено. Със сигурност има няколко доносници.

Дим Шебеко се замисли, после покри очите си с длан, после махна дланта си. Очите му бяха изумени.

— Абе май си прав, Лъч. Наистина е невъзможно. В такъв колектив — и без доносник? Не, това е невъзможно. Пфу, чак ми стана лошо. Някой от нас определено клепа.

— Може би онзи, дето ходи в Мюнхен? Как му беше името? Бен-Иван?

— Бен? Да не откачи, Лъч? Впрочем защо не?

— Ами Галя, дето толкова сладко се целува?

— Галка? Ами че аз спях с нея понякога. Тя е много искрен в секса човек.

— Именно такива момичета... — продължи Лучников жестоката си игра.

— Ами да, да — очите на Дим Шебеко се присвиха. — Тя почти със сигурност е доносничка.

— Герка, Витя, Изя, Аскар, Нина... — изброяваше шепнешком Дим Шебеко своите млади приятели. — Защото те там сигурно вербуват най-неочакваните... Да, да... те, между другото... и мен веднъж ме пробваха... в „Бомбоубежището“... знаеш ли го онзи бар на „Столешников“? Момчетата ми разправяха, че там имали специален отдел за музиканти и хипита... имало и хипарстващи офицери... в Ленинград на „Крестовский“ миналия месец разтуриха една „комуна“... колко ли доносници е имало там? Хем човек никога не научава, и през ум не му минава. Вземи например баща ми.

— Смяташ, че Марлен е доносник? — попита Лучников.

— Че какъв е според тебе? Доносник от висок ранг. Ами Вера Павловна? Във висша степен международна доносничка. Ами ти самият, Лъч, не си ли доносник?

Лучников се разсмя.

— Тук у вас, по-точно, тук у нас, човек започва да се съмнява и в себе си. Доносник ли съм, или не съм доносник? Та какъв доносник съм аз, щом те ме преследват? Впрочем в някакъв косвен смисъл може наистина да съм доносник...

Дим Шебеко зяпна, захлупи устата си с длан и зашепна през дланта си в ухото на Лучников:

— Знаеш ли каква мисъл ме шокира, Лъч! А може би в косвен смисъл всеки наш гражданин е доносник? Нали всички правят нещо, говорят нещо, а пък всичко се стича при онези...

— Значи и ти, Дим Шебеко, си доносник?

— В косвен смисъл, разбира се, доносник съм — смаян от откритието си, промърмори Дим Шебеко. — Вземи нашия оркестър. Ние свирим антисъветска музика. Чужденците пълнят салоните на нашите концерти и значи ние един вид ги будалкаме, че у нас тук има свобода, правим каквото си искаме. Отиваме на гастроли в Ковров, момчетата от мотоциклетния ще ни слушат зяпнали, ще куфееят и хоп, онези тихомълком ще ги засекат. Да, да, Лъч, в моята и твоята Русия сега — той тържествено се окашля — всеки човек е пряк или косвен доносник.

— Отвратително е да мислиш така — каза Лучников. — Така че прости ми, Дим Шебеко, аз сам те наведох на тези мисли. Трябваше да проверя какво мислиш по въпроса, и неволно те провокирах. Прости ми.

— Престани! — дръпна се Дим Шебеко. — Сега всичко ми е ясно, всички сме доносници... — той се замисли и тихичко смотолеви нещо, после едва чуто каза: — Освен един човек.

— Кой? — Лучников сложи ръка на рамото му.

— Мама не е доносник в никакъв смисъл — прошепна Дим Шебеко.

Мярнаха се светлинките на някакво село, после пиан младеж, който влачеше мотопеда си, после осветено павилионче „Стоки от първа необходимост“. Автобусът отново навлезе в гората.

— Можеш ли да ми дадеш назаем стотина рубли? — попита Лучников. — Ако искаш, мога да ти ги сменя с валута по курса на „Известия“.

— За чий ми е твоята валута — промърмори Дим Шебеко. — Ако щеш, и двеста мога да ти дам, Лъч, и триста даже. Сега имаме колкото щеш кинти. Сега ни плащат супер за нашата музика. И това е парадокс, нали? Ние свирим срещу тях, а те ни плащат. Майтап, а? Ние бягаме от тях, а те тичат редом с нас, че и ни плащат отгоре на това. Какво да правим, Лъч, а? Накъде да бягаме сега?

Лучников взе пачка десетачки от Дим Шебеко и го помоли да спре автобуса. Отидоха напред.

— Ще пикаете ли, момчета? — попита шофьорът.

В неговата кабинка радиото тихо припываше с гласа на Пугачова.

Някои от музикантите надигнаха глава, когато автобусът спря.

— Какво, пристигнахме ли?

— Накъде да бягаме сега, Лъч? — попита Дим Шебеко е пиян глас.

— Пътят за вас е един — каза Лучников. — Трябва да бягате към музиката, хем по-надалече. Аз ти завиждам, Дим Шебеко. Ето на кого винаги завиждам — на вас, музикантите, вие все пак имате накъде да бягате. Ако, бягайки, навлезете по-навътре в музиката, няма да ви хванат.

— Мислиш ли? — попита Дим Шебеко. — Сигурен ли си? Ами ти самият накъде бягаш?

И на Лучников му се стори, че е мъртвопиян. От отворената врата на автобуса, от чернотата на Русия лъхаше на влага. Струваше му се, че и двамата с този млад музикант са мъртвопияни — като двама кретени край някой павилион за водка, които си разменят свински неразбираеми откровения.

— Накъдето ми видят очите — проговори той. — Само че очите ми вече не ги бива, Дим Шебеко. В историческата си родина леко ослепявам, приятелю. Засега ще побягна ей нататък — посочи той мрака с жеста на Ленин. — Бягане по пресечена местност. Гуд бай нау! [16]

Той скочи край пътя и автобусът веднага потегли. Докато се облекчаваше над канавката, Лучников гледаше подир него. Огромният комфортен куфар изглеждаше абсолютно неуместен на тесния разбит път с дивашки разхвърляни асфалтови кръпки. Въпреки това той се движеше с висока скорост и не след дълго габаритните му фарове изчезнаха зад невидимия завой.

Изведнъж се възцари тишина и се оказа, че в Русия не е чак толкова тъмно в този час. Грееше пълна луна. Шосето леко сребрееше. Извивката на някаква рекичка под насипа сребрееше по-силно. Ясно се виждаше стръмен хълм с ниви и край него — селище с развалини на черква.

Той вдигна яката на палтото си и тръгна по левия край на пътя. Отзад, а май и отпред вече приближаваше рев на мотори. Зад височинката нарастваше сиянието на фарове. След минута с ужасяващ грохот минаха една след друга насрещни камари мръсен метал.

Той се изкачи по склона на шосето и видя встрани малък огън. В проблясъците от огъня шаваха няколко фигури. Трима мъже, всичките с американени каскетчета с целулоидни козирки, с разпуснати ризи и така наречените анцузи, увиснали като торби от изпъкналите им задници, бутаха закъсала кола. Много дебела млада жена хвърляше клони под колелата и току подръпваше надолу пъстрата си рокля.

— Ей, другарю! Другарю! — развика се тя, щом видя фигурата на Лучников.

Той приближи и видя наполовина хлътнала в канавката каравана, от онези модели, дето тук кой знае защо им викаха „рафик“. Стъклата на колата бяха счупени, а покривът — разбит.

— Точно един мъж не ни достигаше — каза някой от присъстващите. — Дай едно рамо да побутаме, приятел.

Той слезе край пътя, обувките му страшно натежаха, по тях полепна мокра глина. Напънаха колата петимата. Колелата отначало побуксуваха, после зацепиха, „рафикът“ постепенно потегли. Всички отведнъж се развеселиха.

— Ето кой ни е липсвал, ибахмааму — дишаше в ухото на Лучников пъхтящ до него младеж. — Точно той, ибалсъмгу, е трябвало да дойде.

— Край тебе, приятел, човек може да мези — усмихна му се Лучников.

— А ти, приятел, си пил нещо добро — каза младежът. — Усещам по миризмата, този другар днеска е пил пшеничена. Греша ли? — Отгатна — кимна Лучников.

„Рафикът“ излезе на асфалта. Младежът посочи на Лучников разбития покрив.

— Схващаш ли, копеле, тоя идиот кара нощем тръби с ремаркетото и не ги закрепва, педерастът гаден. Една тръба, маамумръсна, увиснала насред пътя и преебава насрещния транспорт.

— Слава на Господа, поне останахме живи — кресливо се изказа жената и изтегли роклята, събрала се на гърдите ѝ, надолу към корема.

— Слава Богу, живи сте — каза Лучников, падна на колене и широко се прекръсти.

[1] Научноизследователски институт или конструкторско бюро — Б.пр. ↑

[2] Големият брат те наблюдава навсякъде, нали? (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Pocket memo (англ.) — джобна памет. — Б.пр. ↑

[4] От suit (англ.) — костюм. — Б.пр. ↑

[5] Where are you from? (англ.) — Откъде си? — Б.пр. ↑

[6] Приятелю Гангут, обади ми се колкото може по-скоро Париж хотел Грисон телефонен номер... Октопода (англ.). — Б.пр. ↑

[7] I agree (англ.) — Съгласен съм. — Б.пр. ↑

[8] Всесъюзно театрално дружество, по-известно с ресторанта си. — Б.пр. ↑

[9] Знаменитости (англ.). — Б.пр. ↑

[10] От free-lance (англ.) — свободен, необвързан с договор творец. — Б.пр. ↑

[11] От теб зависи (англ.). — Б.пр. ↑

[12] Видкун Квислинг (1887–1945) — организатор и лидер на фашистката партия в Норвегия. Съдействал за завземането на Норвегия от фашистка Германия (1940). Името му се е превърнало в нарицателно за предател на народа си. — Б.пр. ↑

[13] Full crash (англ.) — пълна катастрофа. — Б.пр. ↑

[14] Московски държавен институт по международни отношения. — Б.пр. ↑

[15] Мръсна, колкото и честна (англ.). — Б.пр. ↑

[16] Good bye now! (англ.) — Довиждане засега! — Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДМА

ОК

От няколко години вече площад „Лейтенант Бейли-Ленд“ на крайбрежната улица на Ялта се бе превърнал в огромен, прочут по целия свят ресторант. Върху цялото пространство от луксозния стар хотел „Ореанда“ до стъклените откоси на ултрасъвременния „Ялта-Хилтън“ бяха наредени бели чугунени маси под ярки брезентови чадъри. Петте гигантски платана хвърляха вечно трепкащи сенки върху цветните плочки, по които пъргаво се носеха млади келнери, сновеше полугола космополитична тълпа и с танцова походка се разхождаха от масите до морето и обратно невероятни ялтенски момичета, които сами наричаха себе си по съветска мода — „кадри“. Не че бяха „полуголи“, а просто не бяха облечени — в сравнение с цветния тензух върху зърната на гърдите и венерините им хълмове кои да е най-смели бикини от миналото десетилетие биха изглеждали като монашески одежди.

— Сексуалната революция сложи край на проституцията — каза Арсений Николаевич Лучников на приятеля си, нюйоркския banker Фред Бакстър. — Неочакван резултат, нали? Виждаш ли какво поколение момичета е израсло тук? Дори аз се изненадвам всеки път, когато идвам в Ялта. Едни такива, всичките нежни, чудесни, с приятен характер и добро чувство за хумор. За половите контакти говорят като за танци. Внукът ми каза, че можело да спреш някое момиче и да му кажеш: „Извинете, може ли да ви покана на един тек?“ Това е съветски жаргон, модерен бил през този сезон. Същото при абсолютно равенство си позволявали и момичетата. Като на дансинг.

Бакстър хихикаше, скрил искриците в очите си под панамената капела.

— Само че ние, Арсен, дъртите пръдльовци, едва ли можем да разчитаме на буги-вуги.

— Аз все още предпочитам тангото — усмихна се Арсений Николаевич.

— Все още? — Бакстър му хвърли майтапчийски поглед.

— От време на време. Признавам, не често.

— Браво на тебе — каза Бакстър. — Сигурно получаваш вдъхновение в конезаводите си?

— Бак, ти май си сексуален контрареволуционер! — ужаси се Арсений Николаевич.

— Да, и се гордея с това. Аз съм контрареволуционер във всякакъв смисъл и ако в старата ми смрадлива тиква щукне мисълта да потанцувам, плащам за това добри пари. Впрочем трябва да призная, приятелю, че тези разходи при мен намаляват от година на година въпреки инфлацията.

Двамата високи старци, единият с неизменните си избелели одежди, другият — с модерни парижки дрехи, напомнящи комбинезон на строителен работник, намериха свободна маса на сянка и поръчаха скъпа вода от местния водопад Учан Су.

Слънцето почти бе доописало своята ежедневна дъга над веселия карнавален град и сега слизаше към тъмносинята стена на планините, на чийто гребен искряха прочутите ялтенски „климатични паравани“.

— Какво добавят в тази вода? — попита Бакстър. — Защо толкова ободрява?

— Нищо не добавят. Водата си е такава — каза Арсений Николаевич.

— Дяволите ви взели — промърмори Бакстър. — Всеки път като дойда, се хващам на тази рекламна въдица на „ялтенското чудо“. Нещо хипнотично е. Наистина тук започвам някак странно да се подмладявам и дори мисля за жени. Вярно ли е, че онази Чехова история се е случила в „Ореанда“? „Дамата с кученцето“, така ли беше? Какво е било кучето й — пекинез ли?

— Да не си започнал да четеш Чехов, стари ми Бак? — засмя се Арсений Николаевич.

— Сега всички четат нещо руско — промърмори Бакстър. — Навсякъде се говори само за вашите проклети проблеми, сякаш всичко останало на света е в пълен ред — нефтът например, аятолахът в Иран, цените на златото... — изведнъж Бакстър измъкна очилата си от калъфа им, намести ги на месестия си нос и впери очи в някаква жена, седнала сама през няколко маси от тях. — Тя е — смотолеви той. —

Виж, Арсен, ето прототипа на онази Чехова дамичка, хващам се на бас, само пекинезът ѝ липсва.

За разлика от нетактичния banker Арсений Николаевич не се завзира нахално в непознатата дама, а се обърна чак след някое време, и то уж случайно. Приятната млада жена с приятна грива коси и широка рокля в пясъчен цвят, седнала в пълна самота пред чашка картини, дори му се стори позната, но нямаше нищо общо с Чеховата героиня.

— Фреди, Фреди — поклати глава той. — Така значи се пречупва руската литература в американските ви финансови мозъци? Никакво куче, дори нюфаундленд, не би доближило тази дама до Чехов. Лицето ѝ явно ми е познато. Мисля, че е някаква френска киноактриса. Нашият остров между другото се е превърнал от край до край в снимачна площадка.

— Във всеки случай аз бих потанцувал с нея — изказа се изведнъж Бакстър. — Бих потанцувал и за целта не биха ми се досвидели доста пари.

— Ами ако тя е по-богата от тебе?

Това предположение много развесели Бакстър. Дори от очите му пръснаха сълзи и очилата му се изпотиха от смеха.

Приятелите забравиха за „дамата без кученцето“ и се заприказваха за французойките изобщо, започнаха да си припомнят французойки от различни времена, особено от 44-та, когато заедно бяха освобождавали Париж от нацистите и се бяха сприятелили с много освободени французойки; онази година беше пълна с най-хубавите французойки.

Всъщност самотната дама не беше никаква французойка, нито пък киноактриса, а колкото до предполагаемото богатство, ако Бакстър чуеше за него, смехът му начаса щеше да секне. Таня Лунина, а това беше тя, получаваше благодарение на старанието на другаря Сергеев командировъчни по най-високата съветска тарифа, само че в безумно скъпата Ялта тези пари ѝ стигаха едва-едва, за да живее в евтиния хотел „Василиевски остров“ в стая с прозорци към двора и да се храни също там, на Четвъртото ниво на Ялта в най-близкото италианско ресторантче. Разбира се, и хотелската ѝ стая беше хубава, и климатикът — чудесен, и килимите на пода, и ваната със синкава ароматна вода — разкошни, и храната при италианците беше такава,

каквато в Москва просто никъде не можеше да се намери, но... но... слезеше ли три пресечки надолу, при морето, тя попадеше в свят, където нейните пари просто не съществуваха, а пред витрините на крайбрежната „Татари“ отново се появяваха, но вече като зла насмешка.

С една дума, ако до Таня бяха долетели думите на стария Бакстър и ако английският ѝ беше достатъчен, за да ги разбере, тя може би нямаше да откаже да потанцува със стареца. „На майтап“ тя дори понякога си бе мислила за мимолетен „романеци“ с някой мечтателен капиталист, да, в лудата глава на Таня се мяркаха такива неща, но тя веднага започваше да се подиграва със себе си — къде ти ще се котирам аз, старата глупачка, след като тук по площада на Лейтенанта се разкарват такива мацки. С една дума, оставаше ѝ само да седи в привечерен час под платаните, да се прави на нещо като Симона Синьоре, после да се разхожда по „Татарите“, като хвърля небрежни погледи на витрините, а после небрежно, уж от туристическо любопитство, да завива по пресечката, да се връща в своя „Василиевски остров“ и да набира всички телефони на Андрей и от всички да получава един и същ отговор: „Господин Лучников отсъства, не разполагаме с никакви сведения, пардон, мадам...“

Сметката за телефонни разговори беше вече огромна и тя смяташе още утре или вдругиден да зареже предпазливостта, да наминае към местната кантора на „филмоекспорт СССР“, тоест при колегите на другаря Сергеев, и да им предаде тази сметчица. Хайде де, намерихте си слугиня, работя за вас, така че бъдете така добри да развържете кесиите. И без това напълнях най-малко с две кила от тези пици, а за хубав бифтек не мога дори да мечтая... Гадове, алчни и жалки гадове!

На Таня бе оказано огромно доверие — индивидуално пътуване до Ялта! Всички съветски туристически, спортни и делегационни маршрути заобикаляха този град, който знае защо съществуваше мнение, че съблазните на това капиталистическо капище вече са съвсем непоносими за съветския човек. Кой знае защо се смяташе, че Симферопол с камарите му ултрасъвременна архитектура, стилната Феодосия, небостъргачите на международните компании в Севастопол, зашеметяващите вили в Евпатория и Гурзуф, минаретата и баните в Бахчисарай, американизираните Джанкой и Керч, дантелите на

стоманените автостради и селищата на най-богатите яки са по-малко опасни за идейната устойчивост на съветския човек, отколкото вечно танцуващата, безсънна, стоезична Ялта, този пристан на кинаджийски и литературни тайфи от целия свят. Според мъдреците от агитпропа в Ялта значително се разкапват такива свещени за съветския човек понятия, като „държавна граница“, „сърпово — чуков паспорт“, „бдителност“, „патриотичен дълг“, че именно тук съветските хора започват да губят „собствената си гордост“, „искрящите криле“, започват да мечтаят за анархистични скитосвания, а освен това тук гледат недостатъчно отвисоко на буржоата. Най-вероятно това бяха резултати от тежките мисловни напъни на агитпропа и в Ялта нямаше нищо опасно за всепобеждаващите идеи на социализма. Целият несъществуващ в природата остров Крим или, както го наричаха официално в съветската преса, „зоната на Източното Средиземноморие“, представляваше ужасна язва за агитпропа, като се започне от времената на Гражданската война (неочакваното съкрушително поражение над непобедимата Червена армия) и се свърши с днешното процъфтяване. За агитпропа би било най-добре този остров изобщо да не съществуваше, но, уви, някъде извън пределите на агитпропа, в някакви други, отделени от него сфери този остров кой знае защо съвсем определено съществуваше и беше обект на някакви смътни размисли и усилия. От там, от отделените от агитпропа сфери бе пристигнала непререкаемата идея за развиване на контакти на дадения исторически етап и, щеш не щеш, наложи се контактите да се разширяват и тежките умове да се напрягат за провеждане на разяснителна работа — ето как резултатът от напъгането на агитпроповските умове — Ялта — негласно бе обявена за идеологическо „табу“.

Разбира се, някои хора ходеха в Ялта, но само най-високите чиновци и най-прочутите артисти, както и дечицата на най-високите чиновци, да се позабавляват.

И ето че Таня Лунина бе удостоена с честта, обикновената треньорка по лека атлетика, обикновената коментаторка от телевизията бе оставена без придружител, абсолютно сама, една драматична дама в стил Симона Синьоре от старите филми, под платаните на площада на Лейтенанта. Виждаш ли, Татяна, какви перспективи се разкриват пред

тебе, стига да се присъединиш към тайния орден. Сама в Крим! Сама в Ялта! Пиеш си martinито на площада на Лейтенанта!

Когато я инструктиреше преди пътуването, Сергеев, естествено, намекваше, че едно всевиждащо око ще следи всяка нейна крачка, но след абсолютното безследно изчезване на Андрей Лучников изпод носа на специално създадения за него сектор Таня вече не вярваше много-много на тези могъщества. Вече и от там, и от тази висша категория намирисва на работа през пръсти, така мислеше тя и сега, попоглеждайки към двамата стари дългунести и сухи англичани, седнали наблизо (единият от тях ѝ изглеждаше познат, сигурно беше актьор), климатичните паравани, които създаваха на гребена на Яйла фантастичен силует на някакъв миражен и вечно подмамващ на път град, голите момичета, които изскачаха от морето и целите в пръски тичаха към масите в заведението, красивите сервитьори яки, които обслужваха несметния брой посетители, сякаш играеха някакъв весел бейзбол, скитащите по крайбрежната улица музиканти и фокусници, полюшващите се мачти на турските, гръцките, израелските, кримските кораби, белите канари на круизните лайнери, приближаващите към пристанището океански яхти, двата вертолета със стъклени коремчета, понесли над града неизменното „Кока-кола няма да излъже очакванията ти!“, руските, английските и татарските надписи, които вече започваха да пламват над покривите на втората, небостъргачна линия на Ялта, попоглеждайки към всичко това и отпивайки от сухото martини, което отдавна би гаврътнала до дъно, ако беше в Москва, пиейки на малки глътки командировъчните си за цял ден, тя напълно бе забравила за всевиждащото око, а за другаря Сергеев мислеше само във връзка с проклетите телефонни сметки.

Честно казано, тя веднъж вече бе идвала тайно в Ялта, когато Андрей за пореден път я бе отвлякъл след часа за лягане от пансиона в Ласпи, където живееше техният отбор. С неговия бесен турбо питър бяха долетели дотук, бяха вечеряли на люлеещия се покрив на хотел „Невски проспект“, там и бяха преспали. Тя си спомняше как я бе поразила тогава предутринна Ялта. На излизане от хотела бе видяла как край една маса в откритото кафене на малкия площад седяха и разговаряха разноплеменни хора, под една палма момиче с островърха шапчица съвсем тихичко свиреше на флейта, а на верандата на „Клуба на Белия воин“ танцуваха няколко костюмирани в старовремски дрехи

двойки. Меката на световния анархизъм, безумие и грях, необузданата и безпътна Ялта!

Между другото от разговорите с другаря Сергеев разбра, че все пак бе подценявала своите спортни дребни доносници. Разбра, че всички тия бягства с турбо питъра са регистрирани в бумагите на другаря Сергеев, както и полетите на Андрей до Париж, Токио, Сан Диего за срещите им. Меко, без какъвто и да било натиск другарят Сергеев ѝ даде да разбере, че на тези доноси не е бил „даден ход“ именно защото ги е получавал той, Сергеев, а той, Сергеев си е имал едно наум за Таня, надявал се е на бъдещо творческо сътрудничество.

Таня чувстваше, че глупавото пиянство и сбиването с „мъжленцето“ бяха се превърнали в кризисен момент в отношенията им с Андрей. Защото нали по-рано бе прелитал хиляди километри заради едно-единствено „бодване“, а сега изчезна. Изчезна в Русия, в Москва, изчезна напълно, сякаш тя не съществуваше. Какво става с него? Нима е взел на сериозно тази грозна сцена? По-рано той ѝ прощаваше всичко, смяташе я за московска хулиганка, обичаше я и всичко ѝ прощаваше. А сега, разбирате ли, се разсърди. И какво толкова — натряскаха се, на всеки се случва. Хем и него впрочем си го бива! Кой знае колко жени минават през косматите му рижави лапи.

Само веднъж през цялото това време той ѝ се обади в Москва. Връзката беше отворителна. Тя едва позна гласа му. Откъде се обаждаш, попита го и веднага се уплаши. Уж въпросът беше най-естествен, но в новото си качество Татьяна се улови в нещо позорно — измъквам информация. От Рязан, отговори Андрей, от местата на Солженицин. Какви места? — не чу добре Татьяна. На Солженицин, повтори Андрей. Какви, какви? Този път Татьяна чу, но не разбра. Тя, честно казано, напълно бе забравила за Солженицин след екстернирането му, ако изобщо бе мислила за него по-рано. Разговорът се получи доста тъп. „Мъжленцето“ седеше до кухненската маса и уж нищо не чуваше, не обръщаше внимание, замислено ядеше миниатюрната си порция извара: след драматичната сцена в първи отдел той, който знае защо, започна да спазва диета, да тренира, да сваля килограми. Сега съм в Рязан, а после ще бъда в Казан, а после — в Березан. Поради крайно лошата връзка беше трудно да усети настроението му, гласът му май звучеше весело. Кога ще се видим, попита Татьяна. Монетите ми се свършват, развива се Андрей. Кога ще

се видим? Страхувам се, че няма да е скоро, стигна до нея. Андрей, стига си се правил на глупак, закрещя тя. Ела тук незабавно. Какви са тия Казан и Березан! Искам да те видя! До-мъч-ня ми за теб! Домъчня ми! Какво? Монетите ми свършват! Чао засега! Кога ще дойдеш в Москва? Страхувам се, че няма да е скоро. Връщам се на Острова. Кога летиш? Кога си в Москва? Няма да е скоро. Монетите свър... Макар да разбираше, че са ги прекъснали, тя още една минута говори колко се е затъжила, и в гласа ѝ явно звучеше, че се е затъжила физически, това беше един вид предизвикателство към „мъжленцето“, което след сделката при ченгето не беше я докосвал. А когато най-сетне затвори телефона и се обърна, видя „мъжленцето“ през двете отворени врати с шлифер през рамото и страшно тежкия сак „Адидас“ в дясната ръка. Ами ти къде си тръгнал, с отвратителен уморен глас попита тя гърба му. В Цахкадзор, беше отговорът, и „мъжленцето“ се изгуби задълго.

Сергеев беше потресен и възмутен от съобщението за този идиотски телефонен разговор. Като професионалист той успя да скрие потреса, обаче възмущението си пролича. Несериозно, глупаво се държи Андрей Арсениевич. Каква е тая идиотска игра на котка и мишка? Нима не разбира, че всяка негова крачка... Таня гледаше Сергеев право в лицето и се усмихваше неприятно. Сигурно не разбира, сигурно не се досеща, че следите всяка негова крачка. Защото е наивник. Да, да, той си е наивен открай време. Сигурно е абсолютно убеден, че сте изгубили следите му, другарю Сергеев. Западник, какво да се прави, несериозно гледа на всичко, подценява нашите органи.

Когато остана сама, Таня се посвети на децата, започна да ги подготвя за пионерския лагер, изхвърли от главата си своите мъже и дори сякаш забрави за тази нова тягостна връзка със сектора на Сергеев.

И, не щеш ли, започна се някаква луда дандания. Сергеев довтаса направо у тях и тропна на масата новичък задграничен паспорт, командировъчно от Комитета на съветските жени и пачка „бели“ рубли, която в този момент дори ѝ се стори доста внушителна. Незабавно тръгват. Ама закъде? Като ви кажа сега, ще се шашнете: за Ялта! С кого? Тръгвате сама, ние ви имаме пълно доверие. А какво ще правя там? Ще шпионирам някого ли? Та аз не умея. Ще се проваля! Странен човек сте, Татяна, нали сме се разбрали за задачата ви. Вашата

напълно благородна и проста задача е да бъдете с Лучников, с вашия любим, това е всичко. Но защо да не се срещна с него първо тук? Нали той е тук? Това не е ваша работа. Сергеев явно се ядоса. Не е ваша работа къде е той сега. Вашата работа сега е да заминете за Ялта, да се настаните в хотел „Василиевски остров“ и всеки ден да търсите Андрей Арсениевич по телефона в „Куриер“, в неговия идиотски пентхауз и в имението на баща му „Каховка“. Когато се видите с него, незабавно ще ни съобщите. Но защо?... — подзе поредния си въпрос Таня, но бе грубо прекъсната: Вие какво, не ви ли се ходи в Ялта? Ходи ми се, ходи ми се, мислено дори закрепва като малко дете тя — в Ялта, сама, с прекрасни тоалети и пари по най-високата тарифа! Мигновено настроението ѝ се повдигна. Ура! Ха, и ето ви го сега, мадам, резултата от всичките ви тъпи „ура“: самота и безумен гняв, гняв срещу Андрей, който е изчезнал, сякаш вие не съществувате...

По крайбрежната улица до платаните приближиха два червено-бяло-сини фургона с въртящи се на покривите буркани за тревога. От тях изскочиха и се строиха в две редици стражари с бели каски, прозрачни щитове и дълги, също бели, палки. Останалата от стара Русия дума „стражар“ (христоматийната представа на Таня — шкембест бузест глупак с огромни ботуши като техния участъков милиционер) почти никак не подходдаше на кримската полиция с нейните сини ризи с къси ръкави — всичките като един бяха същински американски шерифи от уестърните.

След полицейските коли веднага се появи открит ландроувър с вездесъщите журналисти. Дългофокусиращата оптика се прицели към полицейските редици и към крайбрежната улица, където имаше някакво необичайно раздвижване сред тълпата. Няколко фотографии скочиха от ландроувъра и се затичаха към масите на заведението, като непрекъснато щракаха с апаратите си. Един от тях изведнъж забеляза двамата старци, които седяха недалеч от Таня, и нагло, трескаво започна да ги снима от упор, докато старецът с дънковата риза не сложи на носа си тъмни очила, а другият не нахлупи върху червеникавия си нос своята пясъчна на цвят капела с пъстра лента. Внезапно обслужването спря. Сервитьорите се скупчиха на естрадата за оркестъра, издигнаха някакво знаме, яркозелено, с очертанията на острова и с надпис „ЯКИ“ и лозунг на неразбираем език, а после запяха нещо неразбираемо, но весело. Те пляскаха с ръце, правеха

танцови стъпки и се смееха, трима-четирима свиреха на духови инструменти. Голите момичета ги аплодираха и се въртяха около естрадата.

Пристигнаха фургони на Ти Ви Миг, „мигновената телевизия“, сребристи, с фирмена емблема — крилато око. Редиците стражари, прикрили се с щитовете, тръгнаха в бавна атака. Тълпата на „Татарите“ вече кипеше в хаотично движение. Изтрецяха три взрива поред. Във вечерното небе се издигнаха кълбета пара от запален бензин.

Таня се качи на стола и се хвана за края на чадъра. Видя, че на крайбрежната улица се вихри масово сбиване, и успя да схване, че се бият три младежки банди: младежи с фланелки като знамето, издигнато от сервитьорите, момчета с фланелки със сърп и чук на гърдите и момчета в изключително странни одежди — кимоно или пък кавказка черкезка с пискюли и вълчи опашки на гърба. Сбиването явно беше сериозно — мяркаха се бейзболни бухалки, прелитаха бутилки със запалителна смес „коктейл Молотов“...

От другата страна на „Татарите“, откъм пристанището, към развилнялата се младеж очевидно също настъпваха редици полиция, последните слънчеви лъчи огряваха пластмасовите щитове.

— Какво става? — полюбопитства Бакстър.

— Третото поколение островитяни си изяснява отношенията — усмихна се Арсений Николаевич. — Доколкото разбирам, митингът на якитата е нападат от две страни, много лява и много дясна. „Младата вълча сотня“, ако не греша, от една страна, и „Червеният фронт“, от друга. Нашите сервитьори, както виждаш, са на страната на якитата, защото самите те са истински якита. Между другото и внукът ми е станал активист на якитата. Не е изключено и той да се бие там за идеята на новата нация.

— Добре е измислено — каза Бакстър. — Интересен вълнуващ момент за цялата тази вечер на крайбрежната улица. Чувствам се все по-добре и по-добре.

— Момчетата обаче озверяват не с дни, а с часове — замислено проговори Арсений Николаевич.

— Ами то навсякъде е така — отвърна Бакстър. — Бият се и в Лондон, и в Париж, неотдавна ги видях с очите си на Елисейските полета — подражавайки на „французойката“, той се покатери на своя стол и погледна, като си засенчи слънцето с длан.

— Май утихва — каза той след няколко минути. — Напрежението спада. Изгорели са един-два автомобила, счупени са няколко витрини. Виждам засмени лица. Полицията изтиква момчетата към плажа. Е, къпането започна! Чудесно!

Той слезе от стола и тръгна към „французойката“. Арсений Николаевич не вярваше на очите си. Дъртакът Бакстър, почти негов връстник, приближи до изправената на стола млада стройна дама и я хвана за лакътя. Съвсем безцеремонно, дявол да го вземе. Все пак тия американци от нашето поколение са си простащи открай време. Отива при изтънчена изящна дама и я хваща за лакътя, като че е уличница. Ей сега ще му даде да разбере, ще има да се смее на тоя грубиян.

Таня скочи от стола. Над нея се извисяваше елегантен дядка с червена муцуна и нос като картоф. Седнаха на масата. Таня въпросително вдигна вежди. Старецът извади от джоба си бележник от крокодилска кожа, после старомоден, наполовина златен монблан, драсна нещо в бележника си и бащински усмихнат го побутна към Таня.

Тя погледна — бръмбарския знак на доларите, после единичка с три нули и въпросителна. Погледна стареца в очите. Сини детински очички.

— Са ва? — попита старецът.

— Са ва па^[1] — Таня поиска монблана, зачеркна единицата и сложи над нея тлъста тройка.

— Са ва! — радостно подвижна дъртакът.

Тогава тя още веднъж обви с кръгчета нулите — за по-стабилно — и стана.

— Къде предпочитате? — попита старецът. — „Ореанда“? — той посочи с ръка хотела. — Или яхта? — посочи с ръка пристанището.

— Вашата собствена яхта ли? — попита Таня.

Беше много спокойна и почти правилно зададе въпроса на английски, после небрежно отметна косата си — аристократка на секса, — но отвътре цялата се тресеше — ау, какво правиш бе, Татяно!

Бакстър я увери, че това е неговата собствена яхта, именно с нея е дошъл тук, напълно комфортна плаваща къщичка. С жест обясни на Арсений Николаевич, че ще му звънне по-късно, хвана под ръка прекрасната „французойка“ и двамата тръгнаха към пристанището по плочите на крайбрежната улица, на които още имаше следи от

неотдавнашната битка — парчета от накъсани лозунги и фланелки, бейзболни бухалки и счупени бутилки.

Арсений Николаевич погледа след тях с чувство на силна досада, дори горчивина. Отдавна вече през своя дълъг живот, в който уж бе имало какво ли не, би трябвало да се е избавил от идеализирането на жените, но ето излиза, че и сега изпитва досада, горчивина, пък и отвращение, да, да, и леко отвращение, задето тази жена с нейното толкова приятно лице се оказа уличница, веднага тръгна с непознатия старец, сега ще прави всичко, което ѝ предложи развратният Бак, хем никак не прилича на професионалистка...

Огорчен и разстроен, Арсений Николаевич остави на масата парите за „Учан Су“, прекоси площада, качи се в старото си открито бентли и тръгна за Артек, където сега имаше „петък у Неселроде“.

Ще бъде сензация, мислеше си тъжно, докато бавно слизаше в крайната дясна лента към предзалезната тъмносиня бездна — подножието на Аю Даг, където в този час лумваха светлините на едно от най-аристократичните селища на вревакуантите. Лучников-старши присъства на петък у Неселроде! Той вече отдавна бе започнал да отбягва традиционните вревакуантски салони, които имитираха „нормален руски светски живот“. Още отдавна, преди най-малко две десетилетия, в тези „среди“, „четвъртъци“, „петъци“ бе започнал да се усеща нетърпим фалш: на Острова се създаваше съвсем различно общество, но в затворения малък свят на вревакуантите все още се поддържаха стилът и духът на „сребърния век“ на Русия. Вече бяха престанали и да го канят, тоест не му напомняха, но и до ден днешен се обиждаха — вижте го вие този международен европейски Лучников, гнуса се от руския живот. Трудно беше да не станеш космополит на такова космополитно място, като остров Крим, намираха се обаче „мастодонти“, както ги наричаше Андрей, които някак съумяваха да поддържат в домовете си изпаряващия се от поколение към поколение дух на Русия. Такъв беше и старият Неселроде, членът на Вр. Държ. Дума от фракцията на монархистите, съсобственик на отбранителния комплекс заводи в Сиваш.

Не щеш ли, тоя Неселроде започна да му звъни: Защо така, Арсений Николаевич? Някак се откъснахте от нашето общество. Защо не прескочите до Артек на някой от нашите петъци? Бихме били щастливи, ако и Андрей Арсениевич ви придружи... Тук около

Лидочка се е събрала младежка група и синът ви е едва ли не кумир в техните среди... Тези, разбирате ли, нови идеи... няма да докарат до нищо добро нашата армия... но, какво да се прави, и ние не бива да изоставаме...

До ден днешен мастодонтите не казваха „нашата страна“ и дори „нашият остров“, а само „нашата руска временно евакуирана армия“, „нашата евакуационна база“...

Арсений Николаевич смотолевяше нещо в отговор на тези покани, и през ум не му минаваше да се възползва от тях, пък и беше чул островните клюки, че дамите Неселроде си били харесали ергенуацията Андрей.

И ето че сега, не щеш ли, се качи на старото си бентли и меланхолично се запъти за Артек, като си призна, че го прави като някакъв смехотворен протест срещу съвременната аморалност, при която един циничен богаташ купува без много приказки млада изящна дама... Колко пошло и гнусно е всичко това... по-добре, макар и за минута, макар и фиктивно, макар и фалшиво да се потопи в отминалия век...

На вилата на Неселроде беше започнал техният обичаен „петък“, но същевременно цареше необичайно оживление. В дъното на гостната великолепият пианист Саша Бутурлин свиреше пиеса от Рахманинов. Това беше традиция. Съществуваше легенда, че Рахманинов, когато идвал в Крим, винаги отсядал у Неселроде. Ако нямаше професионален пианист, самата мадам Неселроде сядаше до инструмента и свиреше експресивно, като навремени спираше, сякаш потъваше в страната на мечтите или дори, както гостите си споделяха шепнешком, в страната на спомените. Във фотьойлите седяха старци в генералски мундири и официални костюми. В съседния салон беше средното поколение, финансистите и дами играеха бридж. На откритата веранда смесена компания, предимно младежи, общуваше вече в съвременен стил — на крак, с коктейли в ръце. Там беше бюфетът. Именно там, над морето, цареше, както забеляза Арсений Николаевич, необичайното оживление.

Когато Арсений Николаевич влезе в гостната, естествено, му бе оказано изключително внимание, но далеч не толкова изключително, колкото бе предполагал. Михаил Михайлович, разкошен, с фрак, естествено, разтвори обятията си и Варвара Александровна предостави

все още великолепната си ръка за целувка, но двамата съпрузи изглеждаха развълнувани и дори смутени.

Оказа се, че мирното протичане на петъка у Неселроде днес е било прекъснато по най-невероятен начин. Костя, най-малкият син на Неселроде, бил докаран от Ялта доста жестоко бит, с разкъсани — представете си — дрехи, а и дрехите му, представете си, Арсений Николаевич, някак варварски — дънки и фланелка със знаците на тези невъзможни якита.

Сигурно Костя е участвал в днешното сбиване на „Татарите“? Именно, и това е абсолютно невъзможно, Арсений Николаевич, младеж от добро семейство да се набърква в мръсни улични истории. И ето, вие, Арсений Николаевич, ни посетихте днес толкова неочаквано, но много навреме. Но защо „навреме“, ако мога да попитам, мила Варвара Александровна? Какво отношение мога да имам аз към...? Ах, Боже мой, excusez-moi^[2], най-пряко. Арсений Николаевич, колкото и да е печално, именно вашият внук Антон... извинете, но именно обичаният от всички нас ваш Тоша е въвлякъл нашия Костенка в това дивашко движение „яки национализъм“, именно той днес го е помъкнал към „Татарите“. Ние готвим Костенка за дипломатическо поприще, но то, нали разбирате, изключва подобни улични сбивания. Ами че това е и опасно за живота в края на краищата... Там е била „Вълчата сотня“.

— Там е била „Вълчата сотня“ — мрачно каза Михаил Михайлович, — както и хулиганите от „Червената стража“. Събрали са се всякакви отрепки — и просъветчици, и прокитайци, и младо-турци вече били тръгнали към крайбрежната, но за щастие закъснели. Обадох се на полковник Мамонтов в ОСВАГ и още утре ще поставя въпроса пред нашата фракция в Думата. Ето ви първите резултати от нашата прословута ИОС, а тепърва какво ни чака... Ами знаете ли, че те наричат себе си „сосовци“? Новата партия се казвала СОС — Съюз за обща съдба. Не, днес те не са били там, но именно те забъркаха цялата тази политическа каша на нашия ост... извинете, в зоната за временна евакуация...

— СОС ли? — попита Арсений Николаевич.

— Нима вашият син не ви е говорил за тази нова партия? — напълно небрежно запита приближилият се излъскан господин с монокул на окото, явен осваговец.

— Позволете да ви представя — веднага каза Варвара Александровна. — Това е нашият далечен роднина Вадим Анатолиевич Востоков, служител на ОСВАГ.

— Не съм виждал сина си вече няколко седмици — каза Арсений Николаевич. — Ще си дойде едва довечера, късно през нощта.

— Разбира се, от Москва? — В. А. Востоков беше усмихнат и любезен.

— Със самолета от Стокхолм — сухо отвърна Арсений Николаевич и излезе на верандата. Отдавна беше забелязал там собствената си кокалеста, издължена, леко прегърбена фигура със собствения му въздълъг нос, тоест своя обожаван внук.

Антон явно беше в центъра на вниманието. Той говореше нещо, размахвайки ръце, ту приближаваше до пострадалия Костенка и поставяше върху рамото на съратника ръката си на вожд, ту сядаше с чаша уиски на перилата на верандата и държеше речи, а Лидочка Неселроде и гостите ѝ, всичките с гръцки туники (вероятно така бе замислен днешният петък — младежите да са с гръцки туники), го следваха и попиваха всяка негова дума.

— Яки! — извика Антон, щом видя дядо си. — Гранати каминг, кабахет, сюрприз! Сигим-са-фак!

Подразбираше се, че говори на езика яки. Гостите възторжено се споглеждаха и повтаряха разкошната ругатня „Сигим-са-фак“.

Арсений Николаевич прегърна внука си през раменете и се взря в лицето му. Под окото му имаше синуина, на бузата — одраскано. Фланелката знаме беше скъсана на рамото. Героят на вечерта — Костенка Неселроде, изглеждаше съвсем плачевно — фланелката му висеше на парцали, превръзката беше подгизнала от сукървица, челюстта му беше подута, но въпреки това той геройски се усмихваше.

— Дадохме им добър урок, дядо! — премина на руски Антон. — Хубаво ги подредихме, и червените, и черните! Те са жалки лигльовци, дядо, а ние имаме истински момчета, яки, рибари, момчета от бензиностанции, няколко бивши рейнджъри. Направо им разказахме играта! Сега ще видиш. Май сега е Ти Ви Мигът.

Чу се сигналът на тази най-популярна островна програма, която се старееше да предава пряко от местата на извънредни събития, а после повтаряше предаванията си вече в монтиран драматизиран вид.

Всички се обърнаха към светещия в ъгъла на верандата огромен телевизионен екран. Трима нахакани коментатори — единият на руски, другият на английски, третият на татарски, несприинудено, като си разменяха усмивчици и се прекъсваха един друг, разказваха за случилия се преди два часа на крайбрежната улица в Ялта сблъсък между младежи. Замяркаха се кадри от митинга на якитата, мярна се катерещият се на някакъв стълб Антошка Лучников. „Кой е този младеж от добро семейство? — ехидно попита коментаторът. На екрана се появиа масите на заведението «Под платаните» и Арсений Николаевич видя себе си и Фред Бакстър как си посрбват от напитката «Учан Су». — Може би членът на Вр. Думата господин Лучников-старши би могъл дори да види своя енергичен внук, ако не беше дотолкова погълнат от бутилката «Учан Су» — един мигновен кадър с реклама на напитката — в компанията на Фред Бакстър, който отново е ошастливил нашия остров с присъствието си“. Ах, мерзавци, успели са да снимат дори „французойката“ с изпъкналото й поради неудобната поза очарователно дупе! Едър план — светналите от мерак очички на Бакстър. „Мистър Бакстър, мистър Бакстър, отново ли се вдигат акциите ви, сър?“ Гадове, развика се Антон, нито дума за нашите лозунги, само някаква мръсна буфонада!

Имаше и ефектни кадри: понеслата се в атака „Вълча сотня“. Озбени уста, над главите шашки. Шашките са затъпени, с тях не можеш да убиеш, но да осакатиш — като едното нищо! Завтеклите се от другата посока и скачащи сред тълпата от балконите на старинните хотели от първата линия на Ялта озверели червени стражници. „«Коктейлът Молотов» отново е на мода!“ Камерата показва панорамата на сбиването на крайбрежната улица — среден план, едър план... „Каква вайълънс^[3]!“ — възклиаават едновременно и тримата коментатори.

— Това съм аз! Аз съм! — развика се радостно в този момент Костенка Неселроде, макар че май нямаше с какво да се гордее: един вбесен червен стражник го бе притиснал до стената и го млатеше с ръце и крака.

Мярна се и Антон, който се опитваше да приложи тайванските хватки на баща си и получи удар с тъпа шашка по скулата. Отново на екрана внезапно се появиа Арсений Николаевич и Фред Бакстър. Първият си сложи тъмните очила, вторият нахлупи над очите си

пясъчна на цвят капела с пъстра лента. „Не ни пречете, джентълмени — каза саркастично руският коментатор, — ние се наслаждаваме на водата «Учан Су»“. Отново мигновен кадър с реклама на напитката. Стегнатите редици на стражарите също като римски кохорти настъпват от всички страни. Струи вода, слъзотворни газове. Бягство. Опустялата крайбрежна улица с останки от „битката“, догарящите коли и изпотрошените витрини. И тримата коментатори около кръгла маса. Гледат се с двусмислени усмивчици. „И чии идеи надделяха? Кой победи? Както казват в такива случаи в Съветския съюз — победи дружбата!“

Изведнъж на екрана се появиха завоите на пътя, спускащ се към Артек, и по него — бавно пътуващият с откритата си стара кола Арсений Николаевич. „Може би именно по този начин размишлява за днешните събития нашият почтен «вредумец» Арсений Николаевич Лучников. А къде е между другото синът му, главният редактор на «Куриер»? Нима е пак в...?“

С това многоточие предаването и завърши.

„Никога вече няма да отида в тая лудница, помисли си Лучников. Ще си седя на хълма и ще гърмя по репортери“.

— Свине! — кресна Антон. — На богове ще ми се правят, а! Ще се подиграват с делата на света! Следващият митинг на якитата — пред телевизията! Ще разпердушиним тази шайка интелектуалци, дето заради своите усмивчици са готови да предадат народа ни — кучета го яли!

— Ще ги разпердушиним! — със слаб гласец, но ентусиазирано възкликна Костенка Неселроде.

— Колкото до мен, аз съм за СОС! — с пламенен ентусиазъм се изказа Лидочка Неселроде. Тя стоеше на ъгъла на верандата на фона на тъмното море, туниката ѝ като корабно платно облепяше изящната линия на бедрата, кестенявите коси се развяваха.

Останалите „гърци“ се отдалечаваха от телевизора с иронични усмивчици, на тях повече им импонираше именно „шайката интелектуалци“ от телевизията. Сега гостите с интерес попоглеждаха към Лидочка, как ѝ се искаше на нея да се хареса и на Антон, и на дядо Арсюша, какъв ентусиазъм! Хлапаците да крещят за нова нация — това, макар и смешно, е разбираемо, но едно трийсетгодишно развалено момиче, решило да пипне главния редактор на „Куриер“ и

отдало се за целта на романтиката на Общата съдба — това, ще прощавате, е кодош от висша класа! Да предположим, господа, че мечтата на Лидочка Неселроде се осъществи и тя се сроди с Лучникови. Какво ще стане с горката госпожица в новия семеен компот? Татко Неселроде е закоравял анархист, а нали тя благоговее пред татко си, защото ѝ е дал живот! Мама Неселроде е за конституционна монархия, а нали и майката е второто „аз“ на Лидочка, пък и възпитанието ѝ е английско. Бъдещият ѝ свекър е един от бащите на островната демокрация, конституционалист демократ. Бъдещият съпруг е създателят на Идеята за обща съдба, за съветизация на Крим. А пък бъдещият ѝ завареник и сега е пред нас — гражданин на Якиленд! Горката госпожица, каква надежда огрява лицето ѝ, колко романтично трепкат одеждите ѝ на фона на Понт Евксинс! Тя вероятно вече вижда нашия монарх в ролята на Генерален секретар на ЦК на КПСС и едно Политбюро, уважаващо конституцията, предложена им от Партията за народна свобода, и Яки АССР в състава на ЕНБОМБ, обагрен от жертвените знамена на Общата съдба...

Извикаха Арсений Николаевич на телефона и той чу в слушалката гласа на Бакстър.

— Хелоу, Арси — забърбори старият развратник, — струва ми се, че ние е тебе още не сме за боклука.

— Е, честито — сухо отвърна Арсений Николаевич. — Твоите успехи още далеч не са и мои успехи.

Бакстър смутено се изкиска.

— Не ме разбра, стари ми Арси. Имам предвид проклетите средства за масова информация. При вас в Крим те са напълно обезумели дори в сравнение с Щатите. Вече из целия остров съобщиха за тебе, че си у Неселроде, а някакъв гад вече цял час фотографира от кея моята лодчица. Какво искат от две клетки руини?

— За това ли ми се обаждаш тук? — попита Арсений Николаевич. — За да ти отговоря на този въпрос ли?

— Не се ядосвай, олдшу^[4], ядосваш се, сякаш съм ти отнел гаджето. Та тя беше сама, абсолютно сама и ничия, никого не съм настъпил по опашката, прости ми моите контрареволуционни маниери — хленчеше Бакстър.

— Слушай, писна ми вече — Арсений Николаевич нарочно нито веднъж не нарече по име събеседника си, защото наблизко се

разхождаше Вадим Востоков и явно надаваше ухо. — Тази нощ се прибирам на моя хълм. Ако искаш, ела, ще подишаме чист въздух. Можеш да вземеш със себе си — натърти той, — когото искаш.

— Трябва да се видим — с внезапно делови и дори строг глас каза Бакстър. — Не ти казах, че от тук летя за Москва. Шереметиево ще ми даде сутрешен час за кацане. Ти отиваш в Аеро-Симфи да посрещнеш сина си. Окей, тръгвай веднага и ще се срещнем в Аеро-Симфи поне за един час. Бар „Империя“, харесва ли ти?

Лучников-старши затвори телефона, върна се на верандата, намери внука си и му предложи да отидат заедно да посрещнат баща му. Неочаквано внукът се съгласи, дори с известна радост. Откъде си идва моят стар атац? — поинтересува се той. Арсений Николаевич сви рамене. Очаквах го от Москва, но се връщал от Стокхолм. От баща ми всичко може да се очаква, каза Антон. Няма да се учудя, ако ни се изтресе от Космоса. Арсений Николаевич се зарадва на топлите нотки в гласа на внука си. Все пак той обича баща си, няма съмнение. Е, когато се връща от Италия, след като е бил при майка си, днес графиня Малкованти, е доста враждебен, отчужден, но поживее ли известно време далече от все още злобеещата синьора, отново се превръща в същия чудесен Антошка Лучников.

С умоляващ поглед се приближи Лидочка Неселроде. Не може ли да ги придружи? Просто ѝ се иска да се потопи в атмосферата на летището. Отдавна не е пътувала, заседала се е в Крим, атмосферата на нощното летище винаги я вдъхновява, а нали е и малко нещо поетеса...

— И поетеса? — смая се Антон. — Какво друго си още, Лидка? Нима е истина онова, което се говори за тебе?

— Отвратителен Антошка! — Лидочка му се закани с юмруче. — Мога да ти бъда майка! — остро погледче, хвърлено към Арсений Николаевич.

Нямаше как, взеха облечената в туника глупачка със себе си. Сложиха я на просторния заден диван на бентлитото, а те седнаха отпред, шофираше Антон.

Докато пътуваха, Антон неуморно бърбеше за своята нова идеология, може би беше решил по пътя до летището да направи дядо си свой съмишленик. Шейсет процента от населението на Острова са вече оформени яки. Вие, старите вревакуанти, сте се откъснали от

живота, не познавате живота на народа, не познавате тенденциите на съвременния живот. Дълг на съвременната младеж е да помага за пробуждането на национално самосъзнание. Всичко руско на Острова — това е вчерашният ден, всичко татарско — вчерашният, англоезичното население пък си е направо смешна история. Не можем да се вкопчваме в призраци, трябва да търсим нови пътища.

Дядото се съгласяваше, че в разсъжденията на внука му има определен смисъл, но според него бяха твърде преждевременни. За да се говори за нова нация, трябва да се сменят поне още две поколения. Сега няма нито култура „яки“, нито език „яки“. Това е просто смесица, изопачени руски, татарски и английски думи с изкуствено прилепени романски и гръцки елементи.

Внукът възрази: скоро ще има учебници по езика яки, речници, вестници на яки, списания, телевизионен канал. Има вече интересни писатели яки, един от тях е самият той, писателят Тон Луч...

— Вашето движение — каза Арсений Николаевич, — ако съществува, трябва да бъде много по-скромно, да носи просветителски характер, а не...

— Ако се държим по-скромно, ще стане късно — изведнъж каза Антон тихо и замислено. — Може и да си прав, дядо, родили сме се твърде рано, но ако чакаме, всичко ще свърши много бързо. Ще ни излапа Совдепията или тук ще се установи фашизъм... с една дума... — той замълча.

Арсений Николаевич за пръв път погледна сериозно своето любимо хлапе, за пръв път си помисли, че го е подценявал, за пръв път си помисли, че внукът му е пораснал, вече отдавна не е дете.

Лидочка Неселроде не вземаше участие в мъжките разговори, тя беше подчертано женствена и романтична. Отпусната на кожената седалка, сякаш мечтаеше, загледана в прелитащите звезди, в луната и облаците.

Аеро-Симфи се простираше на север от столицата, веднага зад склоновете на Кримските планини, цял отделен град с микрогруппи от разнотажни светещи сгради, с кръстосващи се автостради и безбройни паркинги, пълни с коли. В центъра, сред рънуеите, както наричаха тук пистите за излитане, се извисяваше гигантската светеща гъба (ако можем приблизително така да наречем въпросната архитектурна форма) на централната кула на Аеро-Симфи.

Администрацията на Аеро-Симфи се гордееше с факта, че пътниците не искат да отлитат от тук. И наистина, попаднете ли в безкрайните зали, вестибюли, холове, денонощно работещите елегантни магазини и безбройни уютни барове, тръгнете ли по пружиниращите меки подове заслушани в тихата успокояваща музика, долавяйки с крайчеца на ухото много отчетливия, но съвсем ненатрапчив говор на дикторите, предшестван от мек, по-мек от кадифе гонг, вие се чувствате в сигурните, грижовни и ненатрапчиви ръце на съвременната хуманистична цивилизация и наистина не ви се иска твърде да летите за някаква си кошмарна мразовита и кишава Москва или за вечно стачкуващия Париж, където куфарът ви може да се окаже просто изхвърлен на улицата. Всъщност наистина можете да не отлитате, можете да живеете тук със седмици, да се разхождате из гигантското здание, да наблюдавате излитанията и кацанията, вкусно да се храните в различни уютни национални ресторантчета, да се запознавате с лекомислени транзитни пътници, да нощувате в звуконепроницаемите, пълни с великолепен въздух хотелски стаи, за никъде да не пътувате, но въпреки това да се чувствате сред атмосферата на пътешествията.

В този час в бар „Империя“ нямаше никого освен Фред Бакстър и неговата дама. Старият грешник представи своята проститутка много церемониално:

— Тина, това е мой стар приятел, още от войната, старият Арси. Арси, запознай се с мадмоазел Тина от Финландия. Говориш ли фински, Арси? Жалко. Впрочем мадмоазел Тина разбира английски, немски и дори малко руски. И дори малко френски — добави той с усмивка.

Тина (тоест, естествено, Таня) подаде ръка на Арсений Николаевич и се усмихна много открито, спокойно и както се стори на стария дворянин, леко презрително. Те седяха в полукръгъл алков, облицован със сахтиян, около маса, над която висеше старомодна лампа с ресни.

— Трябва да ти кажа няколко думи, преди да се кача в самолета — Бакстър изглеждаше леко тъжен и уморен. — Може би мадмоазел Тина ще поседи с младежите край бара?

— Хелоу — каза Антон. — Хайде с нас, мисис.

Той поведе жените към бара, до който скучаеше самотен красавец барман с посивели слепоочия, подвижна реклама на „Пийни си «Смирнофф» и дъхът ти ще секне“. Той, естествено, се оказа (или се смяташе за) яки, така че съдраната фланелка на Антон пробуди у него непрофесионални симпатии. Включи телевизора зад бара и на един от дванайсетте канала намери повторение на Ти Ви Мига. Антон коментираше картината, палеше се, опитваше се да обясни и на „финландката“ с нейните откъслечни езици смисъла на събитията, обръщаше се за помощ към Лидочка Неселроде, но тя само се усмихваше — наблюдаваше себе си отстрани: нощно летище, почти празен бар, млада жена аристократка очаква да кацне самолетът на годеника ѝ аристократ. В свят на плебейски страсти — две аристократични души се приближават една към друга.

Таня се преструваше, че почти нищо не разбира на руски и много повече, отколкото в действителност, разбира английски.

Както става обикновено в Крим, разговорът лесно преминаваше от руски на английски, мяркаха се и татарски, и италиански, и някакви други, със съвсем неясен произход, думи.

— Сложен проблем, сър — каза барманът. — Вземете мен. Тате е чист кубански казак, а анима ми е наполовина гъркиня, наполовина бритиш. Аз се ожених за татарка, а дъщеря ми сега се омъжи за сърбин с една четвърт италианска кръв. Сложен коктейл се получава на нашия остров, сър.

— Този коктейл се нарича „Яки“ — каза Антон. Барманът се плесна по челото.

— Блестяща идея, сър. Това ще бъде фирменото ми питие. Коктейл „Яки“! Ще го патентовам!

— А на мен за идеята — едно безплатно питие — засмя се Антон.

— Whenever you want sir!^[5] — разсмя се барманът.

— Вие тук туристка ли сте, миличка? — любезно попита Лидочка Неселроде Таня. — Иа! Чудесно! Аз пък, знаете ли, очаквам годеника си, трябва да се прибере сега след далечно странстване. Нихт ферщейн? Фиансе, компрене ву? Май брайдгрум...^[6]

През това време на масата под лампата с ресните бавно разговаряха помежду си двамата старци.

— Животът ни свършва, Арсений — каза Бакстър. — Защо не се напием като навремето?

— Аз и навремето никога не съм се напивал като тебе — каза Арсений Николаевич. — Никога не съм се докарвал до скотско състояние.

— Разбирам какво искаш да кажеш — печално и виновно смотолеви Бакстър. — Но това не е скотско, Арси. Това са последните ми шансове, извинявай, свикнал съм да плащам на жените за любовта им. Не ми се гневи. Аз отново се влюбих, Арси. Спомням си как ми се смяхте във Франция. Купувам си някаква курва за сто франка и веднага се влюбвам. А сега... сега съвсем съм се разнежил, Арси... Едно размекнато сантиментално старче... Знаеш ли, тази Тина е същинско чудо, повярвай ми, никога не съм имал такава жена. Тя е нещо особено, Арси. Дето се казва, сладка...

— Млъкни! — гнусливо се намръщи Арсений Николаевич. — Изобщо не ми е интересно да слушам признания на един разлигавен дъртофелник.

— Добре — Бакстър сложи върху дългата му длан своята боксьорска, леко деформирана лапа с петънца старческа пигментация.

„Аз пък още нямам такава отвратителна пигментация“, със странно удовлетворение си помисли Арсений Николаевич.

— Арси, знаеш ли колко от нашето поколение са останали живи до днес? — попита Бакстър.

Арсений Николаевич сви рамене.

— Старая се да не мисля за това, Бак. Живея си на моя хълм и мисля за тях като за живи. Особено за Макс...

— Бих искал да живея до тебе на твоя хълм — каза Бакстър. — Близо до Макс...

— Хем пак се напиваш — Арсений Николаевич надникна в чашата му. — Какво пиеш?

— Арси, повярвай, целият бизнес и цялата политика сега са боклук за мен, най-важното в залеза на живота са човешките отношения. Казват ми: Ти си Ной, можеш да подкараш нашия ковчег! Глупости, отговарям. Какъв Ной съм ви аз, аз съм един дърт пръч, когото е време да изхвърлите зад борда. Гръм да ме удари, но пристигнах тук преди ужасно скучните си финансови задачи в Москва само за да те видя, добри ми стар Арси.

Той се облегна назад на сахтиянените възглавници и изведнъж зорко се вгледа в стария си приятел, на когото сякаш не бе обръщал особено внимание, който преди това беше за него нещо като приемащо устройство.

— Ето кой е Ной — каза той тържествено. — Ной си ти, Арсений Лучников! Слушай — той отново се облегна с лакти на масата като шофьор на камион, — ти, естествено, знаеш, че на света съществува едно такова нещо — Тристранна комисия. Често присъствам на нейните заседания и се правя, че всичко разбирам, че много уважавам тези джентълмени, заети със спасяването на човечеството. Тези нови Сим, Хам и Яфет строят ковчег в отсъствието на Ной. С една дума, там, не щеш ли, са научили, че с тебе сме приятели, и започнаха да ме подкочоросват. Искаш ли да знаеш какво мислят в Тристранната комисия за ситуацията на остров Крим? Разбираш ли, на мен изобщо не ми дреме за това, за мен е важно някак си заедно с тебе и с останалите наши връстници да си доживеем живота и да се „присъединим към болшинството“ в добрия стар английски смисъл, но те ми казаха: Нашата Комисия е Ной, ние строим ковчег сред червения потоп... Помолиха ме да поговоря с теб, казват, че си бил кримският Ной — нещо са мръднали на тема ковчег, — но едно мога да ти кажа, не дойдох при тебе заради тях, дойдох просто да се видим...

— Бак, ти наистина изпадаш в старческо слабоумие... — раздразнено го прекъсна Арсений Николаевич.

— Добре, минавам към същината — Бакстър запали една „хаванка“ и заговори бавно, делово и ясно, сигурно така се изказваше и пред прословутата Тристранна комисия или в управата на своята банка. — Ситуацията на Острова и около него става неуправляема. Достатъчно е Съюзът да си мръдне пръста, за да ви присъедини към себе си. Островът се намира в естествената сфера на съветското влияние. Населението е деморализирано от развилнялата се демокрация. Идеята за обща съдба завладява умовете. Мнозинството не си представя и не иска да си представи последствията от аншлуса. Стратегическата острота в съвременните условия е изгубена. Говори се единствено за несъзнателния физиологически акт на поглъщане на малкото от голямото. Това все още не се е случило само защото в Русия много влиятелни сили не искат да ви погълнат, нещо повече, тези сили отразяват масовото неприяено настроение, което, разбира

се, никога не може да излезе на повърхността по идеологически причини. На тези сили не им трябва нова автономна република, те не знаят как да постъпят с петте милиона души в повече, които при това не притежават специфичната съветска психика, те разбират, че на икономическото процъфтяване на Крим ще се сложи край още на следващия ден след присъединяването. Сега тромавата им система щогоде се е приспособила към съществуването на една малка фалшива Русия в непосредствено съседство, приспособила се е и идеологически, и стратегически, и особено икономически. Според секретни сведения една трета от валутата, която влиза в Съюза, минава през Крим. С една дума, статуквото май е удобно на всички, да не говорим, че то внася някаква симпатична пикантност в международните отношения. Но ситуацията излиза от контрол. Единствената реалност на Острова са просъветските и панрусистките настроения. Останалото — всичките тези „яки“, „китайци“, „албанци“, „вълчи сотни“, са детски игрички. Съветската система, колкото и да е странно, е трудноуправляема в сравнение със западните структури, често я движат малко изучени стихийни сили, нещо като тектонични размествания. Наближава денят, когато СССР ще погълне Острова.

— Никой у нас не се съмнява в това — потвърди Арсений Николаевич.

— Извинявай, но той ще бъде принуден да погълне Острова. Ще го направи *пряко волята си*. Тристранната комисия е получила достатъчно прозрачни намеци за това непосредствено от Москва.

Известно време те се гледаха мълчаливо, после Арсений Николаевич, нарушавайки обещанието, което си беше дал, поиска от Бакстър пура.

— По-нататък? — каза той, като търсеше през дима остриите сини очички на бандита от Западната пустиня Фред Бакстър.

— По-нататък започва художествена литература — позасмя се той. — Западът май изобщо не е заинтересуван от съществуването на независима руска територия. Стратегически Крим, както вече казах, в наше време е пълна нула. Природните ресурси едвам стигат на самите вас, а „Арабат Ойл Къмпани“ вече се ориентира към Персийския залив. Вашата промишленост е един конкурент в повече на нашите стесняващи се пазари. На пръв поглед — плюй и отмини, но се оказва, че Западът и, разбира се, Тристранната комисия на първо място все пак

са заинтересувани от съществуването на независим Крим. В съответствие със съвременните възгледи ние сме заинтересувани от вашето съществуване нравствено *нестетически*. За Запада, видите ли, е важно наред с тоталитарния потоп на повърхността да плава такъв един красив ковчег, като Остров Окей. Как ти харесва тази измишльотина?

— Не е чак толкова глупаво — каза Арсений Николаевич.

— Аха — тържествуващо каза Бакстър. — У тебе, виждам, заговори дворянският романтизъм. Е, ще ти кажа тогава, че според съвременните футуролози вашата дворянска руска старомодна сантименталност, така наречените високи пориви са най-позитивната и прагматична позиция на човечеството.

— И затова аз съм Ной? — позасмя се Арсений Николаевич.

— Sure — кимна Бакстър. — Само ти и никой друг.

— И къде е вашият Апарат? — попита Лучников.

— North Atlantic Treaty Organization^[7] — каза Бакстър. — Рязко и решително засилване на западната и дори на проамериканската ориентация. Западен военен гарант. Стабилността ще се възстанови и с облекчение ще въздъхнат преди всичко в Москва. Ще започне яростна пропагандистка кампания, ще прегазят двайсетина дисиденти, после всичко ще се успокои. Комисията получи достатъчно ясни намеци от същите московски източници. В края на краищата нали и там има хора, които разбират, че всички ние сме свързани... Ти чел ли си Сахаров? Представи си, и в Кремъл има хора, които го четат.

— Аз не ставам — каза решително Арсений Николаевич. — Прекалено стар съм, Бак, прекалено много тъга съм натрупал, не искам да губя своя хълм, Бак, аз ще си стоя там, на хълма, Бак, вече съм почти на осемдесет години, Бак, млад съм само в сравнение с моя хълм, стари ми Бак. И най-сетне, не искам да враждувам със сина си.

— Разбирам — кимна Бакстър. — Вземи ме на своя хълм, Арси. И на мен всичко ми дойде до гуша, смешно ми е да седя и да заседавам в тая Тристранна комисия, където всички са такива прагматици и оптимисти, просто ми е смешно да ги гледам и слушам. Току вземе някой Хари Киселбургер, че сложи длан на челото си, сякаш решава световен проблем, а аз виждам скелет, череп и кости... Живот, който си отива... Колко ми се иска да вярвам, че основните събития ще започнат отвъд нашия живот. Стари ми Арси, сериозно, продай ми парче от твоя

хълм. Бих казал майната му на всичко, за да живея близо до тебе и вечер да играем канаста. Бих взел Тина и бих живял с нея на твоя хълм...

— Да, бе, как пък не е останала с тебе на нашия хълм — засмя се Арсений Николаевич и приятелски сложи ръка на тила на стария Бакстър.

И по-рано им се бе случвало: ако деловият разговор не вървеше, сякаш тутакси забравяха за него, преструваха се, че не са го и започвали, като с това показваха, че поставят личните си отношения над всякаква икономика и политика.

— Защо да не идва поне през част от годината при мен на хълма — наивно разшири сините си бандитски очи старият Бак. — Ако й се доще свеж хуй, сам ще я пусна в Ница или в Маями, където поиска. Защото отчасти ще се отнасям към нея като към дъщеря. Отчасти — подчерта той. — Арси — той зашепна в ухото на стария си приятел, — аз вече й направих такова предложение, нещо подобно. Предложих й да стане моя спътница, приятелка. Сигурен съм, че проституцията за нея е просто игра. Тя е особена жена, на света са малко като нея, повярвай ми, знаеш какъв опит имам...

В този момент меко, като че с кадифе по кадифе прозвуча гонгът и рядко приятен глас обяви, че самолетът Стокхолм-Симферопол се спуска за кацане.

Отляво на бара светна голям екран, на който в тъмните небеса се появи снишаващ се, мигащ с десетина светлини и огряващ пътя си с носов прожектор джъмбо джет на компанията SAS.

Ултрамодерна, все още неизпробвана никъде другаде освен в Симфи система включи телевизионните камери на борда на огромния въздушен кораб във всичките четири огромни салона, където пътниците усмихнати си разменяха шеги или, напротив, се съсредоточаваха и потапяйки се в нещо като анабиоза, се подготвяха за кацането. Андрей Лучников явно го нямаше нито в първа, нито в средна класа, но в препълнената „икономична“, някъде в задната част се мярна познатото, но кой знае защо дяволски небръснато лице.

Внезапно Тина скочи от табуретката и хукна навън от бара.

— Тина! — извика уплашено Бакстър и скочи, протегнал ръце.

Тя дори не се обърна.

Работата е там, че докато двамата стари джентълмени разговаряха на политически теми, Таня-Тина, седнала край бара, започна да схваща невероятния за нея смисъл на случващото се. Антон и Лидочка Неселроде от време на време си разменяха реплики на руски и тя постепенно разбра кой кой е и защо цялата компания е дошла посред нощ в Аеро-Симфи. Източеният младеж, който между другото веднъж-дваж уж случайно я погали по гърба, се оказа син на Андрей. Идиотката с романтичните въздишки се смяташе за годеница на Андрей, а високият белокоос старец, приятел на днешния ѝ клиент (когато употреби наум тази дума, цялата плувна в студена пот), е чисто и просто бащата на Андрей, същият онзи прочут Арсений Лучников. На това място Таня направо загуби ума и дума, а когато на екрана се появи джъмбото, когато видя или убеди себе си, че е видяла ухилената физиономия на Андрей, не издържа и хукна накъдето ѝ видят очите — по-надалече!

Повече от половин час се скита по безбройните коридори и търговски аркади, качва се и слиза с ескалаторите на Аеро-Симфи. Навсякъде звучеше тиха музика, ту тук, ту там се появяваха любезни усмихнати лица с въпроса — ще бъде ли нужна тяхната помощ? Устните на Таня трепереха, тя имаше чувството, че ей сега ще се втурне нанякъде, ще се блъсне в някаква стена и ще запълзи по нея като полусмачкана муха. Хулиганското ѝ „приключение“ сега се превръщаше за нея именно в онова, което си беше в действителност — проституция. Тя отпъждаше от себе си тези толкова пресни спомени — как я бе обладал този старец, как отначало я бе съблякъл и бе докосвал всички места по нея, бавно и замислено, а после изведнъж съвсем по младежки много силно я бе стиснал и я бе обладал, бе я чукал дълго и силно, мърморейки някакви американски мръсотии, които тя за щастие не разбираше, а после... тя отпъждаше тези срамни спомени... а после, разбирате ли, бе започнал да ѝ се обяснява в любов... на кого — на една уличница? А после бе поискал още нещо... може би са му имплантирали маймунска жлеза някаква... да се махат, да се махат тези отвратителни спомени... и с лице, изкривено от яд, тя бе влязла в отворения и празен офис на „Краймиа банк“ и бе връчила на уплашения млад чиновник чека, подписан от Бакстър.

Оказа се, че е чек не за три, а за пет хиляди долара. Щедрата стара горила! Чиновникът, преизпълнен с почит към подписа на

горилата, ѝ наброи едри шумолящи банкноти на Въръжените сили на Юга на Русия: такава сума „тичи“ тя никога не бе държала в ръце. Ето го моето бъдеще — ще стана уличница. Само че кой ще ми плати сега толкова пари? Ще упражнявам занаята по гарите, по клозетите. Мръсна твар. Явно нещо у мен е рухнало веднага щом дадох подписа си на Сергеев, а може би и по-рано — когато „мъжленцето“ наби Андрей. Такива неща не минават безследно. С каквито и импулси, с каквито и рефлексии да оправдаваш поведението си — ти си просто наемна доносничка и мръсна курва. Не си достойна дори да стоиш до Андрей, нямаш право и с мъжа си да спиш, още не се знае дали дъртата горила не ти е лепнала нещо там, на яхтата си, където целият екипаж се изопваше с ръце по шевовите, сякаш че си Грейс Кели, а не сиромашко женче от крайморското заведение; нямаш право и с децата си да общуваш; как ще възпитаващ децата си, мръсно чудовище?

Тя спря до поста за безопасност, където двама вържени с къси автомати полицаи внимателно наблюдаваха по телевизора потока от пътници, който изтичаше от търбуха на скандинавския лайнер право в осветения коридор на летището. Полицаяте учтиво се поотместиха, та тя да вижда по-добре.

— Франсе, мадам? — попита единият.

— Москва — каза тя.

— О! — каза полицаят. — Избягали ли сте, мадам?

— Откъде-накъде? — ядоса се Таня. — В командировка съм.

— Браво, мадам — каза полицаят. — Аз не одобрявам хората, които бягат от великия Съветски съюз.

Вторият полицай мълчаливо побутна фотьойл към Таня.

Тя веднага видя Андрей, който закри по коридора с грозна зелена раница на раменете. Беше облечен от глава до пети в съветски дрехи. Мизерни дънки от плат „планета“, явно чужди, му висяха като торба. На главата му се мъдреше така наречената туристическа шапка, безформена трикотажна топка с надпис „Ленинград“ и пластмасова козирка с цвят на желе от боровинки. Възкърсото найлоново яке беше разкопчано и под него се виждаше от гнусна по-гнусна пъстра фланелка. Великолепните му рижави мустаци не се виждаха, защото целият, до очите бе обрасъл с гъста рижава четина, тук-там на побелели петна. Смееше се, весел донемайкъде. Размахваше ръце, поздравявайки невидимите на екрана свои посрещани, своя благороден

татко, красивото си синче, романтичната си жилеста кукумявка годеница и вероятно приятеля на семейството, гадния американски чичко-паричко с присадената маймунска жлеза.

— Не е ли вашият човек, мем? — прекъснал безконечното дъвкане на чуингъма, я попита вторият полицаи.

Лучников мина покрай камерата.

Без да отговори на полицаия, Таня рязко стана, отблъсна стола и хукна към края на коридора, където светеше на различни езици надписът „Изход“, където се чернееше спасителната или гибелна нощ и където бавно се точеха жълтите кримски таксито марка „Форд-Питър“.

— Защо се прибираш от Стокхолм? — попита сина си Арсений Николаевич. — Очаквахме те от Москва.

— Не можете да си представите, приятели, какви приключения преживях в историческата ни родина — весело разказваше Лучников, прегърнал през раменете баща си и сина си и с известно учудване, но напълно благосклонно попоглеждайки грейналата Лидочка Неселроде. — Първо си откъснах опашката, не можах да ми хванат следата. Две седмици се шматках из централните губернии без нищо подобно на паспорт в джоба. Всички смятат, че това е невъзможно в нашата държава, но е възможно, приятели! После започна най-фантастичното. Няма да повярвате — прекосих границата нелегално и ги направих буквално на клоуни!

Арсений Николаевич снизходително слушаше потока от жаргонни съветски експресии, който Андрей изригваше. Вече има бели косми, но още не може да се отърве от хлапацината — ето и сега се перчи със своята съветскост, с тази немислима залежала бъчвария.

— Не, не, нашата родина наистина е страна на чудесата — продължи Лучников.

Той започна да разказва как цяла седмица плавал с някакъв „откачен“ джазмен с лодка „русалка“ към езерото Пюхяярви нейде в непроходимите дебри на Карелия, как живели още една седмица там, на това езеро, като се хранели с боровинки и риба, и как най-сетне при езерото долетял един швед, приятелят на джазмена Кел Ларсон, със собственото си самолетче и как тримата с това самолетче, което едва ли не закачало с търбуха си върховете на елите, прелетели

безпрепятствено през държавната граница. Бен-Иван, въпросният джазмен, който знае защо смятал, че именно този ден всички граничари ще са къркани, защото май в близкия селски хоремаг били докарали водка и евтино вино, и вярно, нищо не трепнало на свещената земя, докато летели над нея — на ви една желязна завеса, а от финландците — тия гадове имали договор със съветските за предаване на бегълците, — от „финците“ се откупили като две и две четири с една каса от същата онази гнусна „водяра“ и ето че долетели спокойно до Стокхолм, а Бен-Иван смятал след седмица-две да се върне по същия начин. Той бил езотеричен тип.

— Но защо ти е потрябвало да правиш всичко това? — учуди се страшно много Арсений Николаевич. — Нали в Совдепия си „персона грата“, приятелю? Да не си си променил убежденията?

Андрей Арсениевич с нескрита наслада пресуши чаша истинска „Нова светлина“, огледа всички с весели очи и се изказа донякъде високопарно:

— Върнах се от Русия преизпълнен с надежди. Ще оцелее това племе!

Таня се скиташе из нощна Ялта и не забелязваше красотата ѝ: нито спуснатите за през нощта и отразяващи сега лунната светлина климатични паравани на огромна височина над града, нито нагъсто греещите светлини по склоновете на хълмовете, нито извисяващите се един след друг стъклени гиганти от „втората линия“, нито каменните лъвове, орли, наяди и атланти от „първата историческа линия“ покрай крайбрежната улица „Татарите“. Не забелязваше нищо, отвътре я тресеше паника, вътрешна треска. На два пъти зърна във витрините лицето си, изкривено от неосъзнат страх, и не го позна, тя сякаш и не усещаше самата себе си, не осъзнаваше напълно присъствието си в нощния град, където животът не замираше дори за миг. Машинално влезе в ярко осветен пуст супермаркет, прекоси го надлъж, като докосваше машинално някакви предмети, които неясно защо бяха неразбираеми за нея, на изхода купи една абсолютно нелепа вещ, някаква боливийска шапка, нахлупи я на главата си и когато излезе от супермаркета, се озова на малък площад, заобиколен от старинни къщи, на покрива на едната от тях върху глобус бе разперил криле орел, пред входа на друга лежаха лъвове, атлант и кариатида крепяха портика на трета. Тук се почувства малко по-спокойна, изведнъж усети

глад. Това я зарадва — просто съм гладна. Не ми се иска да се давя, нито да се беся, нито да се троя — просто да хапна нещо.

На площада под големи кипариси, чиито върхове леко се полюшваха от егейския ветреца, беше паркиран голям фургон каравана с номер от ФРГ. Всичките му врати бяха отворени, вътре няколко души играеха карти, а един гол човек, само по бански, седеше на стъпалото на фургона и пушеше. Щом видя Таня, той учтиво я повика и запита какво би казала за малко секс.

— Животно! — кресна му Таня.

— Ентшулдиген — извини се човекът и добродушно добави нещо в смисъл: защо трябва да се ядосвате толкова.

На отсрещната страна на площада светеха стъклени стени на денонощното заведение със забавното, истински ялтенско име „Уилкинсън, синът на Вилицата“^[8]. Виждаше се някаква дебелогъза особа, която нагъваше огромна торта е бита сметана и ягоди. Таня влезе, седна през няколко табуретки от дебеланата и поиска порция шишчета. Двата усмихнати „юга“, чиито глави, естествено, също бяха пълни само със секс, за няколко минути ѝ приготвиха чиния с чудесно изпечени шишчета, сложиха до нея дървена паница със салата, олио, подправки и бутилка минерална вода.

— На нервна почва ли го правите? — попита на руски дебеланата, която унищожаваше тортата.

— Кое да правя на нервна почва? — Таня я изгледа враждебно: раздърпано създание, кълките издуват шортите, шкембето виси между краката ѝ, по гърдите — пръски сметана, устата ѝ — мокра — дали от размазано червило или пък от разтекли се ягоди.

— Ами тези среднощни — дебеланата се изкиска — хапвания. По-рано не страдах от това, кълна ви се. Бях по-стройна от вас, госпожице. На „Татарите“ всички юнаци подсвирваха подир мен. Имах еротична походка, всички ахваха. Сега изживявам нервен стрес — денем спя, а нощем набивам торти. За една нощ изяждам седем. Как ви се струва, а? — тя се вгледа в Таня — дали кабалистичната цифра ѝ е направила впечатление, и като забеляза, че не, добави почти заканително: — Понякога стигам до дузина! Една дузина торти! Как ви се струва, а! И всичко това заради мъжете! — тя внимателно погледна Таня.

Наглият порочен поглед на руската дебелана пронизваше Таня до кости. Тя вече чувстваше, че сега ще последва лесбийско предложение. „Гадост, мислеше си. Наистина, ето я гадостта на капитализма. Имат от пиле мляко, джобовите им са пълни с пари, всички проституират и жадуват за наслади. Загиващ свят, мислеше си. Трябва да се махам от тук колкото може по-скоро. Утре ще взема самолета за Москва, ще пратя на майната им Лучников и Сергеев с все кантората му, ще си прибера децата от пионерския лагер, ще ремонтирам колата и всички ще отидем при «мъжленцето» в Цахкадзор. Ще тренирам с него. Единствено той ме обича искрено, аз съм неговата съпруга, а той е моят съпруг, той всичко ще ми прости и ще живея в нашия, в моя свят, където всичко е дефицитно, където всички от всичко се страхуват, да, да, той е по-нормалният свят; ще се хвана някъде продавачка или склададжийка в склад за хранителни стоки, ще крада и ще се чувствам нормален човек“.

Междувременно тя бързо и май също много немарливо се хранеше, така че подправката на „Хиляда острова“ вече на два пъти капна на елегантната рокля, която Андрей ѝ бе купил тази пролет от феодосийския „Мюр и Мерилиз“.

В другия край на дългия полукръгъл бар седеше слабо девойче с тъмна фланелка, огромни уплашени очи и глава, с която приличаше на полуоскубана кокошка. В някакъв момент на Таня ѝ се стори, че там е седнала самата тя, че това е нейното отражение, отново се уплаши, но после си спомни, че и облеклото ѝ е друго, и косата ѝ е сресана, и освен това яде шишчета...

От кухнята, която блестеше с плочките и алуминия си, излезе мъж на около четирийсет и пет години, наведе се през бара и вулгарно ухилен заговори нещо на момичето с уплашените очи. То се криеше със салфетката, щъкаше ужасено с огромните си очи и май се канеше да побегне.

В заведението влезе мъж със затъмнени очила, поръча кафе и започна да го пие прав, без да поглежда Таня, но от време на време вдигаше очи към огледалния таван, където се отразяваше всичко. „Ето на, откриха ме вече, помисли си Таня. Разбира се, това е Сергеев. Неговите маниери, неговите очила, само дето брадата му е някак оперетна, като на Радамес, но нима е трудно да си залепиш брада? За тях е фасулска работа. Не, няма да ви се оставя. На никого няма да се

оставя. Писна ми, днес ще избягам. Днес ще избягам на място, където няма да ме намерите, където никой няма да ме смята нито за проститутка, нито за шпионка...”

— Ха-ха-ха — каза дебеланата. — Не, не, няма да ме измамите, госпожице, аз виждам, опитен психолог съм и виждам, че и вашето е на нервна почва...

— Оставете ме на мира! — кресна ѝ Татяна. — Просто съм гладна. Цял ден не съм яла. Ако на вас ви хлопа дъската, това не значи...

— Ха така, пипнах ли те! — оказа се, че дебеланата изобщо не слуша възмутената тирада на Таня. Беше се пресегнала с огромната си ръка през бара, ловко бе сграбчила за ризата някакво хлапе „юг“ и сега го притегляше към себе си. — Вчера ме измами, Люба Лукич, но днес няма да ми избягаш. Днес ще трябва да се полюлееш върху дюните на пустинята Сахара... — тя пхна в устата на хлапето лъжица със сметана и ягоди. — Яж, предател такъв!

Човекът със затъмнените очила, вдигнал до устата си чашката с кафе, бавно изви глава.

Лакътят на Таня трепна. Чинията с остатъците от шишчетата се плъзна по бара и се пръсна на стотици парченца върху теракотения под.

Мъжът със затъмнените очила бързо излезе от заведението и се стопи в мрака.

Момичето с безумните очи притисна до устата си салфетка, сякаш се опитваше да възпре изтръгващ се от нея ужасен вик.

Готвачът с ослепително бялата униформа, явно нейният мъчител, пъргаво, като в каубойски филм, прескочи бара, сграбчи момичето и притисна слабните му до своите. „Лакомницата на нервна почва“ дърпаше с мощната си ръка през бара югославянчето готвач, а с другата тъпчеше в устата му парчета торта.

Таня изведнъж осъзна, че крещи, пищи заедно с онова нещастно момиче с тъмната фланелка, и изобщо не проумяваше накъде трябваше да бяга — изходът към черния площад сякаш криеше още повече безумие и опасности от тази ослепително бляскава нощна лапачница.

Само касиерът, красив възрастен „юг“, който седеше в центъра на залата, беше невъзмутим. Той пушеше холандска пура и от време на

време поглеждаше към отдалечения край на залата, където седяха още двама — Таня ги забеляза сега — също с тъмни очила.

— Окей? — питаше от време на време касиерът онези двамата.

Те забелваха зъби и вдигаха палци.

Таня хвърли някаква банкнота на касиера и се втурна към въртящата се стъклена врата. Тук се сблъска с нещастното подгонено момиче. Полата му беше разкъсана и висеше на парцали. Ужасният готвач, гол до кръста, но надолу от него, го преследваше. Момичето изскочи на площада първо и веднага се стопи в мрака. Таня изтича след него.

Мирно струеше фонтанът, двата купидона се забавляваха в бронзовата горичка. Светеха прозорците на германската каравана. Всичко беше абсолютно спокойно. Таня се огледа. Нощното заведение изглеждаше напълно спокойно. Еротоманът спокойно се отдалечаваше, въртейки грапавия си задник. Дебеланата спокойно си дояждаше тортата. Момчето зад бара спокойно подсушаваше халби. Касиерът засмян разговаряше с онези двамата, които сега бяха излезли иззад ъгъла и стояха до касата. Стори ѝ се, че за миг е заспала, че онова е било само мигновен кошмар.

Тя приседна на ръба на фонтана. Водата струеше кротко. Средиземноморският вятър докосваше косата ѝ, огъваше върховете на кипарисите, посребряваше листата на големия платан. Орелът, лъвовете, атлантът и кариатидата, милите символи на спокойното минало. Сега никой не я виждаше и тя се разплака леко, като дете. Наслаждаваше се на сълзите си, защото знаеше, че след тях като малка винаги изпитваше облекчение.

На този площад излизаха три тесни улици и от едната изведнъж почти безшумно, ката бръмчеше едва-едва с мотора си, излезе открит ландроувър. Той спря до караваната и хората от ландроувъра започнаха да молят германците да изпеят хорово някоя нацистка песен.

— Ние не знаем никакви нацистки песни — дърпаха се германците. — Никога не сме знаели.

— Е, не може да не знаете поне „Хорст Весел“ — възразиха хората от ландроувъра. — Изпейте я, както правите винаги — прегърнати и с полюшване.

Разговорът се водеше на развален английски и Таня разбираше почти всичко.

— Няма да пеем тази гадост! — изплю се един от германците.

— Хандред бакс^[9] — предложиха от ландроувъра. — Съгласни? И тъй, прегърнете се и пейте. Думите нямат значение. Важното е да се полюшвате в такт. Ето ви една стотачка за това удоволствие.

Ландроувърът бързо даде на заден и изчезна. Германците се прегърнаха и запяха някаква идиотщина. На трите тъмни улици се появиха бавно приближаващи слонове. Злокобен женски писък проряза струящата средиземноморска нощ. Таня видя, че от бронзовата горичка, където току-що си играеха само двата бронзови купидона и където нямаше нищо друго, се надига изкривеното от ужас лице на онова момиче с огромните безумни очи. Тогава Таня чу и собствения си див писък. Тя затисна устата си с ръце и се залута, не знаеше накъде да бяга. Слоновете приближаваха, на гърба на всеки седеше все същият сексуален маниак. Германците пееха и се полюшваха, това очевидно все повече им харесваше, дори си припомнях думите.

— Stop! — изведнъж прогърмя над целия площад радиоглас. — That's enough for tonight. All people are off till Wednesday! Thank you for shooting!^[10]

Снимките бяха приключили, всички излязоха на площада. В тъмните стари къщи пламнаха светлини, назад-напред засноваха ландроувъри с апаратура, настъпи суетня. Извадиха момичето с безумните очи от фонтана и го увиха в разкошен халат от алпака. По този същия халат та замина, седнала зад волана на бяло ферари. Едва тогава Таня разпозна в нея една прочута актриса.

При Таня дойдоха няколко кинаджии и през смях ѝ заговориха нещо. Тя почти нищо не разбираше. На ръба на фонтана приседна човекът с външност на Радамес. Той ѝ се усмихваше много приятелски.

— Казват, госпожо, че появяването ви на снимачната площадка е внесло особена пикантност в сценария. Били сте нещо като отражение на кризата у тяхната героиня. Благодарят ви и дори ви предлагат нещо. Промяна в сценария. Доста пари.

— Кажете им да вървят по дяволите — каза крайно измъчената Таня.

Когато всички се разотидоха, „Радамес“ остана и тихо заговори:

— Проклетите кинобандити! Харесали са си нашия остров и снимат тук безкрайните си бездарни мръсотии... Мадам Лунина,

казвам се Вадим Востоков. Полковник Востоков. Представител съм на местното разузнаване ОСВАГ, искам да си поговорим...

— Колко си приличат похватите ви — каза Таня. — Дори дрехите ви си приличат.

— Имате предвид нашите колеги от Москва ли? — усмихна се Востоков. — Права сте. Разузнаването в наше време е голям международен бизнес и принадлежността към него, естествено, слага някакъв общ отпечатък върху хората.

— Разузнаване, ха — злъчно се усмихна Таня. — По-добре кажете следене, съгледвачество.

— Госпожо — не без тъга отбеляза Востоков. — Съгледвачеството не е най-гнусната работа, с която трябва да се занимава нашата служба.

— Ами брадата ви истинска ли е? — попита Таня.

— Можете да я дръпнете — усмихна се Востоков.

Тя я дръпна с удоволствие. На Востоков дори окото му не мигна. Няколко бели косъмчета останаха в юмрука и. Тя гнусливо ги отръска от дланта си и стана. Востоков деликатно я хвана под ръка.

Тръгнаха си от стария площад и като слязоха на стотина метра надолу, се озоваха на крайбрежната улица „Татарите“. Слязоха още надолу, чак до плажа. Тук имаше полуоткрито заведение, ниши с плетени фотьойли. Виждаше се пристанището, където покрай няколкото пристана стояха големи екскурзионни катери и океански яхти. Една от тях беше „Елис“, яхтата на Фред Бакстър, на която само преди няколко часа Таня според московския израз толкова „бодро се бе изявила“. Востоков поръча кафе и джин — фис.

— Красива е тази „Елис“ — каза той замислено. — Мистър Бакстър безспорно има прекрасен вкус.

— Хайде, хайде, казвайте. Само имайте предвид, че от нищо не ме е страх — Таня гаврътна коктейла до дъно и изведнъж се успокои.

— Разбирам причините за безстрашието ви, госпожо — усмихна се Востоков.

Наистина, колко си приличаха похватите на кримските и московските „колеги“: и едва забележимите, но малко в повече от едва забележимите усмивчици, и смайващата искреност, сменяна тутакси от неуловими, но все пак уловими нотки на закана, и внезапно появяващата се умора, един вид непукизъм — какво да се прави,

съдба, такъв ми е бизнесът, но в човешки план можете напълно да разчитате на симпатията ми.

— Госпожо, изобщо не искам да ви слисвам със своята всезнайковщина, както се прави в лошите съветски криминалета — продължи Востоков, — пък и я нямам, тази всезнайковщина. Всезнайковщината на разузнаването винаги е преувеличена от самото разузнаване.

— Ето че се появи известна разлика — позасмя се Таня. — Нашите чекисти никога не биха си признали непълното всезнайство.

— Обаче — продължи Востоков — причините за вашата самоувереност са ми известни. Те са две. Първо, Андрей Лучников, една много могъща фигура на нашия остров. Втората, разбира се, е полковник Сергеев — Востоков не се сдържа — направи пауза, бързо погледна Таня, но тя само се позасмя, — между другото много компетентен специалист. Като стана дума за него, поздравете го от мен, ако го срещнете в близко време — той замълча, сякаш за да даде възможност на Таня да асимилира „смайващата информация“.

— Браво — каза Таня. — Защо така скромничите, маестро Востоков? Такава зашеметяваща информация, а пък скромничите.

— Не, не е точно така, Татяна Никитична — усмихна се Востоков. — Ни най-малко не скромнича. Информацията в наше време е второстепенна, не кой знае колко трудна работа. Много по-важно и много по-трудно е да проникнеш в психиката на проучвания обект. Аз например изпитвам голямо затруднение да разбера причината за истерията ви в „Уилкинсън, сина на Вилицата“. След като съм ви проучвал доста години, не мога да приема, че е било спонтанна дистония, някаква вегетативна буря...

Да, господин Востоков изпреварва с няколко точки другаря Сергеев.

— ...В такъв случай, Татяна Никитична, дали ей тази дреболия не е станала причина за истерията ви?

Востоков извади от джоба на самото си изключително елегантно портмоне и разхвърля върху масата няколко великолепни снимки. Таня и Бакстър в мекия сумрак на каютата, усмихват се един на друг с чаши шампанско в ръцете. Разсъбличането на Таня и Бакстър. Голата Таня в ръцете на стареца. Изкривените лица с капки пот по челото. Подписването на чека. Бащинската усмивка на Бакстър.

Отново всичко се помъти в главата ѝ и викът се натрупа в гърлото зад някаква опъната до крайност мембрана. Тъмното море се плискаше на петдесетина метра от тях. Да се втурне към него, да изчезне, да се превърне във водна твар без мисли и чувства...

— ...вече ви казах, че съгледвачеството не е най-мръсната работа, с която се налага да се занимаваме — започна да стига до нея гласът на Востоков. — Уви, това, което правя сега, е просто шантаж, не може да се нарече другояче. Мога само да ви уверя, впрочем това едва ли е важно за вас, че аз върша своята мръсна работа от идейни съображения. Аз съм руски аристократ, Татьяна Никитична, и ние, Востокови, познаваме предците си още от...

— Аристократ — дрезгаво, сякаш в нея се бе вселил демон, изръмжа Таня. — Поне да си беше обръснал въшливата брада, гадино. Ами че аз с аристократ като тебе... — изведнъж ѝ дойде на ум един московски „хамалски“ израз, — с такъв като тебе не бих срала дори.

Тя бръсна от масата плътните, май полароидни снимки и те излетяха като малко ято гълъби към черноморския мрак, преди да паднат върху камъчетата на плажа или да рухнат в джендемите, в казармите на нечистата сила, където им е мястото, преди да изчезнат, да се стопят в черната сладка нощ на капиталистическата джунгла, където и самият въздух е абсолютна порнография. Тя силно притисна слепоочията си, за да не вижда нищо, и залепи с длани ушите си, за да не чува нищо, в главата ѝ се мярна дребната странна мисълчица, че в мига, когато освободи ушите си и отвори очите си, светът ще се промени и ще се издигне слънце, над топлото и мирно море ще изгрее утрото на социализма, онова лято в пионерския лагер на кавказкото крайбрежие, последното лято на детството ѝ, един час преди тренингот по гимнастика — същият такъв гърдест, подобен на Востоков тип, само че без древноегипетската му брада — да ѝ отнеме девствеността.

Когато отвори очи и освободи ушите си, полковник Востоков наистина не беше пред нея. Вместо него насреща ѝ седеше кокалест селяндур с мокра уста и безсмислена усмивка, разкриваща не само дългите му зъби, но и бледите нездрави венци, и с разделени на две врани крила мазни коси.

— Ти, кучко чекистка — отчетливо произнесе той, — я ставай! Сега ще покажем и на тебе, и на гаджето ти, кремълския гъзолизец, че е още рано онези да празнуват. Стани!

Три фигури с тъмни якета и качулки на главите се появиха в нишата и закриха морето с внушителните си плещи.

Тя стана, трескаво обмисляйки какво да направи, за да не се даде жива на тези типове. Сега не можеше да се измъкне. Трябваше да се подчини, да приспи бдителността им, а после да се хвърли от парапета на камъните или под някоя кола, или да изтръгне пистолета, ножа от някого... и... да се наръга в корема...

— Излизай! — изкомандва главният с кучешката усмивка и също нахлузи качулката на главата си.

Заобиколена от четиримата маскирани субекти, Таня излезе от заведението. С крайчеца на окото си видя, че съдържателят и две сервитьорки уплашено надничат иззад осветения бар. С крайчеца на ума си помисли — ами ако и това са някакви поредни филмови снимки, сред които случайно се е натресла, и сега ще се чуе оглушителното:

— Stop! Thank you for shooting!

Уви, не бяха снимки. На крайбрежната улица беше спрял огромен черен русо-балт със затъмнени и очевидно непробиваеми стъкла. Хвърлиха Таня на задната седалка, също там скочиха и тримата бандити, а шефът се намести отпред до шофьора и свали качулката от главата си. Колата меко измина крайбрежната улица и по извиващата асфалтова лента мощно и безшумно започна да набира височина — бе поела или към акведуктите на автострадата, или към някакви неизвестни улички по хълмовете на Ялта.

Бандитите залепиха устата на Таня с плътна гумена лента. После един от тях ѝ разкопча роклята и започна да мачка и смуче гърдите ѝ. Друг ѝ запретна полата, разреза с нож пликчетата и напъха цялата си лапа във вагината ѝ. Всичко това се правеше в пълна тишина, без никакъв звук, само возещият се отпред шеф тихо изхлипваше от наслада. Таня разбра, че този път не е възможно да се измъкне, че с нея се случва нещо вече абсолютно ужасно и за съжаление това не е краят, а само началото.

Лимузината мощно се движеше по тясна уличка сред спящи къщи, когато изведнъж отпред от една пресечка със страхотна скорост изскочи военна кола на петна и се закова пред русо-балта. Както винаги при автокатастрофи, отначало никой не можеше да схване какво се е случило. Вътрешностите на русо-балта бяха облицовани с

много мека тапицерия, така че нито Таня, нито насилниците ѝ пострадаха особено, само подскочиха до тавана и изпадаха в различни посоки върху меките възглавници. Отпред стенеше, едва ли не ридаеше шефът, който се бе ударил силно в челното стъкло. Шофьорът, в чиито гърди се бе забил воланът, рухна в безсъзнание. От военната кола веднага изскочиха три момчета с комбинезони на десантници. През задното стъкло се виждаше как стремително се приближава още една, абсолютно същата като тази кола, от която в движение, държейки автомати над главите си, изскочиха още трима. Избухна немного силен взрив, вратата на русо-балта падна и десантниците мълниеносно издърпаха навън всички. Не мина и минута и всичките четирима бандити вече бяха с белезници. Без много церемонии ги натикваха в колата, която бе дошла отзад. Там хвърлиха и безчувственото тяло на шофьора.

При Таня дойде един от спасителите ѝ и допря длан до слепоочието си. Тя забеляза на баретата му овал в цветовете на дъгата и си спомни, че това е бил знакът на военната авиация в предреволюционна Русия.

— Молим за извинение, лейди — каза войникът, — позакъсняхме. Чантичката ви, лейди. Моля насам. Нашата кола е нормална. Можете от нищо да не се притеснявате, лейди. Ще ви закараме в хотела.

Лице със слънчев тен, белозъба усмивка, мощ и спокойствие. От какъв свят се пръкнаха тези шест яки и добре сложени момчета?

Тя загърна роклята си, беше разкъсана на гърдите.

— Кой са тези мерзавци? — с треперещи устни едва успя да промълви Таня.

— Извинете, лейди, не знаем — каза десантникът.

— Ами вие кои сте? — попита Таня.

— Еър форсиз^[11], лейди. Поделение от Качинския полк за специални операции — усмихна се момчето. — Вдигнаха ни по тревога. Лична заповед на полковник Чернок. Успокойте се, лейди, сега всичко е наред.

Всичко не беше съвсем наред. В безопасната и комфортна хотелска стая във „Василиевски остров“ Таня рухна на пода и запълзя към банята. Дълго време се мъчи да заобиколи меката надуваща се табуретка, която се търкаляше наред саята, но не успяваше, защото

главата ѝ попадеше под телефонната масичка, а кракът безизходно се заклещваше под кревата. В това положение тя се гърчи няколко минути и тихо скимтя, докато изведнъж в яростта си се хвърли в атака срещу червената табуретка и се оказа, че дори коте би могло да я отхвърли настрана. Най-сетне се добра до банята и пусна докрай всички кранове. Сред рева на водата се съблече и застана пред огледалото. Изтормозено безумно момиче, като онова, от „Сина на Вилицата“ я гледаше отсреща. Тя е на около 18 години, мислеше Таня за себе си, проститутка и шпионка, върнала се е след мръсна нощ цялата в синини от гадни дяволски лапи, с какво са я наградили тази нощ — със сифилис, трипер, срамни въшки? На кого друг се е продала, на коя мръснишка служба? Пуснала е всичката вода и се мъчи да се измие. Преобладава горещата, парата се сгъстява, огледалото се омъглява. Не тя е застанала там, не мръсната курва, която всички влачат нанякъде и разкъсват на парчета. Аз съм застанала там и се омъглявам, 38-годишната майка на две обичани деца, съпруга на обичан и могъщ съпруг, бивша световна рекордьорка, любовница на блестящ руски джентълмен, истинска руска жена, способна на саможертва, „в горящата къща ще влезе, жребеца препускащ ще спре...“. В огледалото очертанията ѝ се виждаха едва-едва, а после изчезнаха напълно. Ваната преля. Тя стоеше почти до коляно в горещата вода и нямаше сили да помръдне. Водата изтичаше в стаята и се разливаше върху меката пружинираща настилка. Тя с изненада видя как близо до кревата плуват джапанките ѝ. Излезе от банята, отиде до нощното шкафче, безразборно започна да вади от него хапчета — приспивателни, разхлабващи, спазмолитици, да разкъсва опаковките и да изсипва всичко в празна чаша. Чашата се напълни на две трети. Сега ще излапам всичко наведнъж, помисли си тя и се изкиска, и ще го прокарам с кока-кола от хладилника. Трябва да побързам, докато хладилникът не е потънал. Когато дойдат хората, ще видят, че едно тяло плува досами тавана. Голям майтап ще падне. В Москва има да се смеят... Майтап от най-големите. Влиза камериерката, а Танка Лунина плува под тавана. Пукнала мадама плува около полилея, кодош в стила на... В чий стил? В какъв стил?

В лявата ръка държеше чашата с хапчетата, в дясната — отворената и леко вдигаща пара бутилка кока-кола. Водата ѝ стигаше до коленете. Някой блъскаше по вратата, непрекъснато звънеше

телефонът. Ах, тяхната мамка, кискаше се тя, не оставят човека да си довърши шегичката от серията черен хумор.

— Мадам, мадам, госпожо! — викаха зад вратата камериерки.

Вратата се тресеше. Тя вдигна слушалката.

— Мадам Лунина, във фоайето ви очаква един джентълмен — с изключително мек глас каза портиерът.

Още един джентълмен. Колко много джентълмени наоколо. Нищо, сега вече никой няма да я спре. Всички хапчета наведнъж в устата и непременно веднага да ги прокарам с кока-кола. Последната наслада — студена кока-кола.

Избиха вратата и веднага с писък отскочиха настрани. Таня, хихикайки, зашляпа по коридора. В края му имаше балконче, от което можеше да се види цялото фоайе. За последен път да видя джентълмен. Любопитството не е порок, но е голяма свинщина. Последната свинщина в живота — да погледна мъжката свиня, която чака долу женската свиня.

Долу в един фотьойл, праметнал крак връз крак и внимателно изучавайки последния брой на „Куриер“, седеше безукорно избръснатият и вчесан Андрей Арсениевич Лучников, облечен във великолепен платнен костюм от „Ив Сен Лоран“. Беше толкова потънал в четенето на вестника, че не забелязваше нито паниката сред хотелската прислуга, нито струите вода, които се лееха от балкона във фоайето, нито ручея, който вече се стичаше надолу по стълбището, нито голата Таня, която го гледаше отгоре.

— Андрей! — изкрещя тя.

На пода паднаха и станаха на сол бутилка кока-кола и чаша. По мокрия килим се разпиляха десетки разнокалибрени хапчета.

Той мигновено разбра всичко и излетя горе, обгърна раменете на мятащата се Таня и я притисна до себе си.

Зад стойката на рецепцията прекрасно школуваните професионалисти — портиерът и помощникът му — се правеха, че не се е случило нищо особено. Само тихо си говореха.

— Обърнете внимание, Мухтар ага, какви невероятни дами започнаха да пристигат при нас от Москва.

— Да, да, там определено стават много сериозни промени, Флинч, щом започват да се появяват такива невероятни дами.

— Мухтар ага, какво мислите за Идеята за обща съдба?

— Сигурен съм, Флинч, че ще принесем голяма полза за великия Съветски съюз. Макар че не съм руснак, аз се гордея с огромните успехи на СССР. Това е многонационална страна и между другото там на Волга живеят наши братя татари. Ами ние, Флинч? Любопитен съм какво мислите за присъединяването вие, англокримчаните?

— Мисля, че ще можем да окажем добра помощ на съветските другари при организирането на хотелското дело.

— Браво, Флинч, радвам се, че работя с прогресивен човек като вас.

— Господа! — извика им отгоре Лучников. — Помогнете ми, ако обичате, да натоварим багажа на моята дама в колата ми!

След четвърт час те вече се движеха с огромна скорост с опашатия турбо питър по главния фриуей към столицата. Андрей всяка минута целуваше Таня по бузата.

— Вместо всичките онези хапчета вземи само това — той ѝ подаде на длан розово хапченце транквилизатор. — Всичко е вече наред, Танюша. Аз съм виновен за всичко. Заплеснах се по моите приключения из Русия и те изоставих. Искаш ли да знаеш какво ти се е случило тази нощ?

— Не! — викна Таня. — Нищо не искам да знам! Нищо не се е случило!

Хапчето изведнъж я изпълни с радост и спокойствие. Пространството светна. Долу под стоманената гърбица на фриуея прелиташе благодатна и мирна страна, по хоризонта преплуваха зелените хълмове, яркосините чела и зъби на древните планини — страна на наивна и очарователна романтика, осъществената мечта на бялата гвардия, измислените градове и планини на Грин.

— С мен не се е случвало нищо, любими — мърмореше тя. — От деня, когато ти излезе от нашия дом, с мен не се е случвало нищо. Имаше празен и безсмислен хаос. Едва днес ми се случи нещо. Ти пристигна да ме вземеш — ето това се случи, нищо друго.

Лучников се усмихна и още веднъж я целуна по бузата.

— Работата е там, че те е проследила „Вълчата глутница“, това е законспирираното (е, в нашите условия всяка конспирация е измамна) крайно дясно крило на СВРП — Съюз за възраждане на родината и престола. Е, честно казано, на тях изобщо не им дреме за родината и престола. Това са просто истински фашисти, бандюги, спекулиращи с

романтиката на „бялото движение“, оттук и вълчите опашки, като на конниците на генерал Шкуро. Малобройни са, влиянието им върху масите е почти нулево, но имат оръжие и пари, а най-важното — нагло хулиганско безумие. Не без значение е и обстоятелството, че сега им е водач лицето Игнатиев-Игнатиев, мой бивш съученик и враг през целия ми живот, който има някакъв комплекс спрямо мен, най-вероятно от хомосексуален характер. Именно той е организиран нападението срещу теб. Следили са те през всичките тези дни и накрая са осъществили киднапинга^[12]. Смятали са да те изнасят и осквернят само за да ми отмъстят и да ме заплашат за пореден път. За щастие за това е научил друг наш съученик — Вадим Востоков, osvаговец, който незабавно се е свързал с още един наш съученик — Саша Чернок, военен летец, и именно той е вдигнал по тревога цялата своя спецкоманда. Сега тези бандити са във военния арест на Качинския полк и ще бъдат предадени на съда.

— И това е всичко? — попита Таня.

— Това е всичко — нова целувка по бузата. — Двойният Игнатиев е изрод. Всички мои съученици от Трета симферополска гимназия „Цар Освободител“ са ми приятели и съмишленици. Ние сме деветнайсет души и тук, на Острова, сме хора с положение. Ти си в пълна безопасност, моето момиче. Колко се радвам, че най-сетне сме заедно. Сега вече никога няма да се разделим.

Вече следваха извивките на пътя над Симферопол, готови да се гмурнат в един от тунелите на Подземния възел. Под тях се простираше невероятен град.

— Виждаш ли, в центъра стърчи един молив? — попита я Лучников. — Това е небостъргачът на „Куриер“, а горе, в „подострената“ част, е моето собствено жилище. Доста е интересно. Ще останем там три дни, после ще отидем да си починем при баща ми на Сюрю Кая, а там току-виж и Антошка благоволил да се запознае с новата си мащеха.

— Не! — извика Таня. — Никъде няма да ходим. Никъде няма да живеем заедно. Изпрати ме в Москва, Андрей. Умолявам те.

— Е де, е де — той й подаде още едно розово хапче. — Вземи още едно. Та ти си ми храбро момиче, Татяна, я се стегни. Чудо голямо, бандюгите я нападнали. Че то и в Съюза се случва, и то често, ще ти кажа под секрет. Според една свръхсекретна статистика ние сме

световни шампиони по немотивирана престъпност. Всичко ще се оправи, бейби.

След няколко минути вече се качваха със скоростния асансьор към върха на подострения молив.

Напомнящият барака едностаен, но огромен апартамент на Лучников беше замислен като чудо на плейбойския интериор: множество неочаквани стълбища, подиуми, някакви килери, люлеещи се кревати, огнища; ваната, естествено, беше окачена под покрива. Таня си хареса една бърлога между издатините на две стени, зад завеси от тигрови кожи. Пред нея беше стъкленият скат на покрива, зад който се виждаше само небето с прелитащите наблизо облаци.

— Искам там. Само не ме докосвай, Андрей. Моля ти се, не ме докосвай. Затрупай ме с някакви одеяла, дай ми мляко и пусни телевизора. Най-добре някоя спортна програма. Не ме докосвай, моля ти се, аз сама ще те повикам, когато мога.

Той направи всичко, което бе поискала: нагласи ѝ бърлогата по най-уютния начин, загърна я като дете с мексикански и шотландски одеяла, донесе ѝ кана с топло мляко и препечени кифлички. Огромният телевизор излъчваше безкрайно спортно предаване на единайсети спортен канал.

— Чудо на спортното дълголетие — говореше обаятелен коментатор с посребрена коса. — Бивш шампион по десетобой, медалист от 60-а година възнамерява да участва в олимпиадата като тласкач на гюле.

— Ето на — каза Лучников. — Окей ли е всичко?

— Окей е — прошепна тя. — Върви, върви, съучениците и съмишлениците те чакат.

[1] Става ли? (фр.) — Не става. — Б.пр. ↑

[2] Извинете ме (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Violence (англ.) — ярост, буйство. — Б.пр. ↑

[4] Old shoe (англ.) — стара обувка, тук — стари приятелю. — Б.пр. ↑

[5] Когато пожелаете, сър! (англ.). — Б.пр. ↑

[6] Не разбирате ли? (нем.) Годеница, разбирате ли? (фр.) Моят годеник... (англ.). — Б.пр. ↑

[7] Северноатлантически договор (англ.). — Б.пр. ↑

[8] Вилка (рус.) — вилица. — Б.пр. ↑

[9] Сто долара (амер. англ.). — Б.пр. ↑

[10] Стоп! Достатъчно за тази вечер. Всички са свободни до сряда! Благодаря за участието в снимките! (англ.). — Б.пр. ↑

[11] Air forces (англ.) — военновъздушни сили. — Б.пр. ↑

[12] Kidnapping (англ.) — отвлечане. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ОСМА

В СЪЖКЛЕНИЯ ВИГВАМ

Краят на лятото в Крим: изпаряващата се миризма на пелин на изток, топлият лъх на първокачествена пшеница в централните области, острите аромати от татарските пазари в Бахчисарай, Карасубазар, Шуфут Кале, възбуждащата секреция на субтропиците.

Подготвяше се традиционното рали по така наречения Стар римски път от Алушта до Сугдея. По него отдавна вече никой не пътуваше, пазеха го само за това ежегодно главозамайващо рали, на което се събираха най-шантавите пилоти на света. Пътят е бил построен от владетелите на Боспорското царство сякаш специално за римските легионери и именно те са разрушили това царство. Осемдесет километра едва поръсен с чакъл черен път с изровени от векове коловози, ронещи се банкети, триста и осемдесет затворени виража над пропасти и скали. Якитата нямаха по-любими герои от победителите в това така изречено „Антика рали“. Веднъж, преди петнайсет години, Андрей Лучников излезе пръв — изпревари световни асове със състезателния си питър местно производство. Тогава това му донесе нечувана популярност.

На този път имаш чувството, че си летец във въздушен бой, споделяше той спомените си с приятели. Летиш право към пропастта и не можеш да докосваш спирачките, отзад и отстрани намира врагът. Човек трябва да е много агресивен тип, за да участва в това състезание. Сега вече не съм в състояние да го направя.

Пред камината в пентхауза тази вечер се бяха събрали седем-осем приятели, съученици. Ядяха шишчета, доставени направо от жарта в избите на „Куриер“, и пиеха любимата си „Нова светлина“. Таня гледаше мъжете отгоре, от пещерата, която си бе харесала първата вечер и от която, трябва да кажем, до този момент се бе старала да слиза колкото може по-рядко.

Ето вече няколко седмици телевизорът пред нея беше включен на единайсети канал и тя непрекъснато гледаше баскетболни и футболни

мачове, интервюта и лекоатлетически състезания от целия свят. Кой знае защо това я успокояваше. Понякога кримските телевизионери даваха информация и от Цахкадзор. С „мъжленцето“ наистина ставаше някакво чудо. Той се появяваше на екрана — огромен, мощен и белозъб, — благодареше, разбира се, на партията за грижата й за съветския спорт и после съобщаваше своите нарастващи ден след ден резултати, а резултатите наистина бяха смайващи: тази година той навършваше четирийсет години, а гюлето излиташе стабилно от татък двайсет и първия метър и нямаше как, трябваше да извадят някой младеж от националния отбор и да включат на мястото му Глеб.

Таня гледаше отгоре приятелите на Андрей. Доста похабена от времето компания — плешиви темета, посребрени коси, немити къдрици. Цялата компания обаче се държеше така, сякаш другояче не можеше, сякаш без тези оплешивявания дори биха изглеждали смешни. Супермени въшливи, раздразнено мислеше за тях Таня, именно такива са истинските въшливи супермени — презрение към възрастните, ако си още млад, презрение към младите, ако вече си възрастен.

Темата на разговора беше именно как по-добре да унижат младежта, агресивните и ярки „Яки-Туган-Фючъ“. Най-близкият приятел на Андрей — Володечка, граф Новосилцев, изведнъж заяви, че има намерение тази година да се състезава на Стария римски път. Декларацията беше толкова неочаквана, че всички млъкнаха и впериха очи в графа, а той само си посрбваше от шампанското и поглеждаше над чашата приятелите си с вълче око.

За разлика от Лучников граф Новосилцев беше истински професионален автомобилен състезател, освен всички други състезания най-малко седем пъти бе участвал в „Антика рали“ и три пъти бе излизал победител.

Когато Андрей представи на Таня графа като най-добрия си приятел, тя само се позасмя. „Най-добрият приятел“ я гледаше откровено и уверено, сякаш не се съмняваше, че в края на краищата ще се срещнат в кревата. Вълче е този твой приятел, каза тя после на Андрей. Вълк, поправи я той с уважение. Добре е да внимаваш с него, каза тя. Внимавам, засмя се той.

— Не е ли късно вече, Володечка? — предпазливо попита полковник Чернок. — На четирийсет и шест е нормално рефлексите ти

вече да не са същите.

— Ще видя сметката на всички — студено каза графът. — Можете да не се съмнявате, ще им видя сметката на тези шушумиги с обикновена жигула.

Доволен от ефекта, допи чашата си и небрежно кимна на приятелите си, като не забрави да хвърли случаен поглед към балкона на Таня. Да, да, ще види сметката на всички, и на своите, и на чуждестранните „кутрета“, с наша (натърти той) обикновена съветска жигула шесторка. Естествено, специално е подготвил колата, можете да не се съмнявате в това. Сложил е в нея двигател от последен модел питър и е добавил към него едно-друго от секретната авиоелектроника (благодаря, Саша), преправил е и шасито и е приспособил жалкото италосъветско копеле за гумите на състезателен хънтър. Гуми, широки един фута, уважаеми господа, със специално ошипяване, собствено изобретение.

— Ето това се казва граф! — възкликна плешивото момче Тимоша Мешков, най-богатият от всички присъстващи, настоящ съсобственик на нефтения октопод „Арабат Ойл Къмпани“. — Възхищавам ти се, Володечка! — и всички си спомниха как дребничкият Тимоша още от подготвителния клас се бе възхищавал на могъщия Володечка. — А разправят, че аристокрацията се била израждала!

— Аристократите никога не са се израждали — нравоучително каза граф Новосилцев. — Аристокрацията се е зародила в древността от най-силните, най-храбрите и най-хитрите воители, а древността, господа, не е чак толкова отдавнашно време.

— Какъв е смисълът на твоето предизвикателство обаче? — спокойно се интересува дебелият професор Фофанов, отговорен служител във Временния институт за чуждестранни връзки, тоест Министерството на външните работи на остров Крим.

— Има смисъл, и то огромен — замислено произнесе Лучников.

— Якитата! — възкликна графът. — Нашият лидер знае каква е работата. Лично за мен това е чисто спортна стъпка, разбира се, последното предизвикателство — той отново уж случайно хвърли поглед към балкона на Таня, — но лидерът ни, Антошка, знае каква е работата, мамка ѝ политическа смрадлива. Нима не разбирате, че ние трябва да победим на Стария римски път, да отрежем крилцата на

нашите хубавци якитата, и то да го направим именно сега, в момента на обявяването на СОС, три месеца преди изборите за Думата? Да не би да сте забравили, братлета, кой става главен герой на Острова след това рали и как нашето уникално население се вслушва в думите на шампиона? Шампионът може да стане президент, консул, крал, във всеки случай до следващия сезон. Освен това — с жигула! Помислете само — ще победи съветска кола!

Всички се умълчаха. Някой пусна по кръга нова бутилка. Таня засили звука на телевизора. Предаваха рядко скучен футболен мач за купата на УЕФА, някакъв московски отбор вяло отбиваше атаките на нахални, издути от бира холандци.

— Правил ли си вече тренировки? — попита Лучников.

— Ще измина това трасе със затворени очи, Андрей — каза графът. — Но ако ти смяташ...

Той изведнъж млъкна и всички млъкнаха, като се стараеха да не поглеждат Андрей.

— И аз ще участвам в ралито — изведнъж каза той.

Таня моментално изключи телевизора. Тогава всички погледнаха Лучников.

— Само че, естествено, не с жигула — усмихна се Лучников. — Ще участвам с моя питър. Ще си припомня младостта.

— И защо всичко това, Андрюша? — тихо попита граф Новосилцев.

— За да изляза втори, Володечка — отвърна Лучников. — Или първи, ако... ако ти обърнеш петалата...

Възцари се мъчителна пауза, после някой промърмори: „Виж ги тия мъченици на идеята!“, и избухнаха смях и безкрайни шеги на тема, кого къде ще опандизят болшевиките, когато идеята на живота им се осъществи и този жалък бардак, тяхната лекомислена прекрасна родина, се слее с онова огромно уродливо чудовище, тяхната прародина.

Последва обсъждане на подробностите на проекта. Дали да поемат краен риск и да пратят на ралито коли, украсени с лозунги на СОС? Ето ви формалната заявка за новия съюз. Разбира се, целият остров вече знае за СОС, вестниците пишат, темата за СОС фигурира в токшоутата по телевизията: дали да го смятаме за нова партия или за дискуссионен клуб, макар официално да не е създаден.

— Като имаме предвид плановете си за бъдещето — каза Лучников, — това ще бъде гениална заявка. Володечка се оказа не само мъченик, но и пророк. Браво, графе!

„Какви планове за бъдещето? — помисли си Таня. — Какви планове за бъдещето може да има тази въшлива компания?“ Зададе си този въпрос и веднага се улови, че този въпрос е шпионски.

— Интересно какво мисли по този въпрос мадам Татяна? — граф Новосилцев вдигна нагоре жълтите си вълчи очи.

— Мисля, че всички сте самоубийци — изрече студено Татяна. Очакваше да чуе смях, но в отговор последва толкова странно мълчание, че тя не издържа, отиде до края на своя балкон и погледна долу. Всичките седем-осем мъже стояха прави и мълчаливо вирнали глава, гледаха към нея, а тя за пръв път си помисли, че те са невероятно красиви с всичките им плешиви темета и бели коси, млади са като декабристи.

— Таня, вие далеч не сте първата, на която хрумва това — най-сетне прекъсна мълчанието графът.

Андрей се насили да се разсмее:

— Сега ще каже: Гадове, ояли сте се и вече се чудите какво да правите.

— Гадове — каза Таня. — Не мога да разбера всичките ви там сложни съображения, но че сте се ояли и се чудите какво да правите, това е определено.

Тя засили звука на футболния коментар, отиде в дъното на своята пещера и взе купчина френски модни списания. Не за пръв път угасяше в себе си внезапно лумващото раздразнение срещу Лучников, но ето че сега за пръв път ясно осъзна — той я дразни. Любовта си отива. Нима любовта си отива? Започна да я завладява униние, то заля с мътносиво гланцираните страници на списанията и екрана на телевизора, където на нашите тъкмо им бяха вкарали идиотски гол и сега те се влачеха към центъра, за да започнат отново цялата тая разхайтена игра срещу определено по-силния противник.

Андрей идваше при нея всяка нощ и тя винаги го приемаше, и те стигаха до оргазъм синхронно, както и преди, и след това настъпваха няколко минути нежност, а после той изчезваше някъде в недрата на своя огромен вигвам, скиташе се там някъде, говореше по видеотелефона със служителите си, звънеше в различни страни,

пишеше нещо, пиеше скоч, плискаше се във ваната и на нея започваше да ѝ се струва, че не нейният любим току-що е бил при нея, а просто някакъв мъж бе порботил върху тялото ѝ, едно хубаво, на прилично ниво я бе наебал, бе доставил наслада и на себе си, и на нея, а сега тя няма нищо общо с него, пък и той с нея. Разбираше, че трябва да разкаже на Андрей всичко: и за Сергеев, защо бе приела предложението му, и за озлоблението си, за Бакстър, за Востоков, че само тази искреност ще помогне срещу отчуждаването, но не можеше да говори за своите мъки с този „чужд мъж“ и се получаваше порочен кръг: отчуждението нарастваше.

На Лучников наистина не му беше много до Таня. След завръщането си от Съюза завари вестника не съвсем наред. Той все така процъфтяваше и тиражът продължаваше да се разпродава, но, уви, бе загубил онзи нерв, който само той можеше да му даде. Идеята за общата съдба и без Лучников се влачеше от страница към страница, но именно се влачеше, а не пулсираше с жива артериална кръв. Съветските съобщения и съветските теми ставаха скучни и формални, като да отбиваха номера, и за да видиш Съветския съюз с очите на свободния кримчанин, по-добре би било да вземеш в ръцете си „Слънцето на Русия“ или дори реакционния „Руски артилерист“.

Когато се върна във вестника, първата работа на Лучников беше лично да хване перото. На страниците на „Куриер“ започнаха да излизат негови очерци за пътешествието му в „страната на чудесата“, за примитивизма на съвременния съветски живот, за бягството на интелигенцията, за потиснатостта на останалите и за раждането на нова „непотиснатост“ за тоталните лъжи в средствата за масова информация, за консервативността на ръководството. Той ежедневно се обаждаше в Москва на Беклемишев и искаше все повече и повече критични материали. Негласният засега център на още необявления, но вече съществуващ СОС смяташе, че в навечерието на историческия избор те нямат право да крият нито капчица истина за тази страна, за тяхната страна, за великата държава, в която приканват да се влее островния народ, народа, който досега се е смятал за руски, народа, който е трябвало да си даде пълен отчет, чия съдба смята да сподели.

Кога спи той? — чудеше се Таня, но никога не питаше: Кога спиш? Тук, на покрива на гигантския алуминиево-стъклен молив, той беше пълен господар, тя за пръв път го виждаше в това качество,

имаше чувството, че е и неин господар, сякаш не му е приятелка, не му е любима, а просто едно такова домашно удобно приспособление за сексуална гимнастика.

Пак ли не спи? — помисли си тя, когато гостите се разотидоха, и надникна навън от пещерата си. Не откри Андрей веднага. Вигвамът май беше пуст, но ето че го видя високо над себе си, на северния склон на кулата, в една от деловите му „пещери“. Седеше там зад пишещата машина, уютно осветена от малка лампа, и пишеше поредния „хит“ за „Куриер“.

НИЩОЖЕСТВОТО

(по случай стогодишнината на Сталин)

Когато бил на заточение, му се подигравали: Коба пак не си е събул чорапите; Коба спи с чорапи; другари, краката на Коба миришат като сирене „бри“... Естествено, всички, които по онова време, в Туруханск, се подигравали, впоследствие били унищожени, но тогава дребничкият сипаничав Йосиф мълчал и си блъскал главата какво да прави — да си събуе чорапите и да ги изпере, би означавало да признае поражението си, да не ги събуе и да ги остави да смърдят, би означавало да се превръща все повече в обект на подигравки. Решил да не ги събува и продължил да вони с мрачността и ината на едно нищожество.

Според нас все още не е докрай осветлен един биопсихологически аспект на Великата руска революция — постепенното, а впоследствие могъщо победоносно движение на бездария и нищожества.

Революцията се е натрупала в генетичния код на руския народ като ярост на ординерността (чието име винаги и навсякъде е болшинство) срещу разпуснатото, лекомислено и в крайна сметка нагло поведение на елита, нека го наречем дворянство, интелигенция, новобогаташи, творческо начало, западно влияние — без значение как.

Като разглеждаме целия този огромен проблем в такъв план, далеч не се стараем да зачеркнем социалното, политическото, икономическото възмущение, а искаме само да добавим към тези аспекти споменатия биопсихологически аспект и имайки предвид по-нататъшното развитие на събитията, се осмеляваме да го наречем

решаващ. Именно за него ще говорим в преддверието на тържествения юбилей, за който сега се готви нашата страна. Предварително предполагаме, че в дните на юбилея в официалния съветски печат ще се появи средна по размери статия, в която ще бъдат спазени всички параметри, ще бъдат отбелязани и „грешките“ на този, общо взето, изтъкнат комунист, свързани с превишаването на личната власт.

Междувременно имаме възможност да наблюдаваме как страната и народът се готвят неофициално да отбележат столетието на тази изключително посредствена личност като на велик човек. На предните стъкла на едва ли не всеки втори от префучаващите покрай нас камиони, и то не в грузинските, а в централните руски области, се мъдреше портретът на генералисимуса с неговата варварска униформа.

Целта на тази статия е да покажем, че този комунист е бил не изтъкнат, а най-обикновен представител на биопсихологическото разместване на пластове, едно изхвърлено на повърхността нищожество. Сред лидерите на болшевишката революция е имало даровити хора, като Ленин, Троцки, Бухарин, Миронов, Тухачевски. Застанали начело на разгневените класи, те са се ръководили от своите марксистки теории, но не са знаели, че всички са обречени, че главната сила на революцията се крие в биопсихологическото разместване на пластове, че това разместване неизбежно рано или късно ще унищожи личността и ще издигне безличието и от тяхната среда ще изскочи на повърхността, за да застане над тях, най-нищожният и най-бездарен.

Има един популярен израз: „Революцията изяжда децата си“. Ще се осмелим да го оспорим: тя изяжда чуждите деца. Троцки, Бухарин, Блюхер, Тухачевски — това са чужди деца, отчаяни гребци, за миг излизащи на повърхността на потока. Децата на революцията са молотовци, калининци, ворошиловци, ждановци — надигащата се от дъното утайка на биопсихологическата буря.

Често със смях обръщаме гръб на художествени филми, създадени на върха на Сталиновото владичество от такива майстори на съветското кино, като Ром, Козинцев, Трауберг (които впоследствие, по времето на политическото затопляне, се обърнаха към класиката и станаха „големи творци“ и дори „либерали“), на всички онези филми, като „Младостта на Максим“ и „Човекът с пушка“. Не сме прави обаче да не им обръщаме внимание. Проституиращата интелигенция не

толкова е изпълнявала така наречената социална поръчка, колкото зорко е улавяла настроенията и желанията на напълно оформилото се тогава управление на сивите и бездарни посредствени личности. Наглият и тъп човешки екземпляр, кривокрак и възглупав, се е превръщал в централна фигура в съветското изкуство, защото това е било отражение на житейската правда, защото и в живота той е станал централен — една безлика фигура, израз на огромната колективна наглост на бездарията. Всяка отличаваща се от масата нищожества фигура, да не говорим за интелигента, но и всяка ярка народна фигура, матрос или анархист, или пък стабилен едноличен стопанин, така нареченият кулак, се е превръщала в това изкуство в обект на подигравки, насмешки и е била призовавана да се размие в бездарната маса или пък е била обречена на унищожаване.

Това е ставало и в живота — изкуството на блюдолизците е отразявало точно биопсихологическата тенденция в този живот. Всички надигащи се над многомилionenното стадо глави са били яростно унищожавани. Унищожавани са били и революционните народни вождове, надарени с талант, хора като Сорокин, Миронов, Махно, който всъщност е спасил большевишка Москва, нанасяйки непоправим удар на тиловете на Доброволческата армия. Биопсихологическият процес е изтласквал на повърхността бездария от типа на Ворошилов, Тимошенко, Калинин и накрая най-нищожния от нищожните, най-бездарния от бездарните — Йосиф Сталин. Мечът, или по-скоро — трионът, на биопсихологическата революция е вършел своето дело: падали са надигащите се глави на Троцки, Бухарин, Тухачевски, мечът е минавал през градове и села, през губернии и околии, единствената вина на жертвите е била проблясъкът на талант, макар и малката, но биеща на очи надареност. И ето че се е установила властта на мизерабъла, на най-долния от мизераблите, на най-дебилния дебил на нашето време.

Няма нито едно деяние на Сталин, което да не е белязано с изключително, смайващо бездарие. Той е унищожил спасителния Ленинов план за нова икономическа политика и е хвърлил страната в ново обедняване и глад. С цел да организира селското стопанство е унищожил милиони дееспособни селяни и е организирайл форма на селскостопанско бездарие — „разкулачване“ и колхози. Непосредственото следствие от това са били многомилionenните жертви

на глада в Украйна, в Поволжието, из цялата страна, гибелта на хиляди и хиляди насилствено преселени от едни земи в други.

Понеже усеща нарастващото недоволство в партията и се страхува от надигащата се над стадото фигура на стабилния Киров, понеже не си представя друг, по-гъвкав, по-умен начин на управляване на страната, Сталин отново използва най-простия — убийството на Киров и рядко примитивни провокации на процеси и масов терор в партията — това може би е най-висшата проява на бездарието му. За нещастие на страната всичко това е ставало във върховия момент на биопсихологическото разместване, тоест било е неизбежно.

Преди назряващата световна война Сталин трескаво търси родствена душа, по-точно — близка биоструктура, и, естествено, я намира у Хитлер. Орди измамани германци и орди измамани руснаци си поделят Източна Европа. Не е било възможно да се подготвиш за война по-бездарно от начина, по който го е направил Сталин. След като унищожава талантливите маршали, презрял напълно геополитическия аспект на настъпващите събития и разчитайки на биопсихологическата си близост с второто по ранг нищожество на съвременността Хитлер, след предателството на последния той на практика панически хуква да бяга, оставяйки на пожарите нашите градове и обричайки на унищожение и поробване милионите жители. Могъщата бездарност на Хитлер попречва на Германия да удържи съкрушителна и лека победа. Наистина колко отвратително нищожество трябва да бъдеш, за да се изправиш срещу целия свят дори без да се сетиш (липсата на въображение много сближава двамата „кръстници“), че нормалните хора могат понякога да се защитават.

Междувременно, докато двамата слабоумници са се душили взаимно (по-точно Адолф е душел Йосиф), англосаксонците са получили възможност да изманеврират, да изберат, да решат коя гадина е по-опасна в момента. Ето ви ги слабите, ето ви ги хилавите западни демокрации! Уплашеният до смърт Сталин, който вече се е бил изнизал от Москва, естествено, е приел неочакваната помощ. Е, за това не е нужно да притежаваш нито ум, нито талант.

Величието на нашата страна се е проявило във факта, че пред лицето на национална катастрофа тя дори след десетилетия унищожаване на всяка една неординерност е успяла да издигне в хода

на войната талантиливи маршали и военни конструктори, храбри летци и танкисти.

Нищожеството на нашата биопсихологическа върхушка се е проявило във факта, че Русия, страната победителка, е загубила три пъти повече милиони животи, отколкото дори изпепелената до последното въгленче от съюзническата авиация Германия.

Периодът на следвоенната реконструкция е може би венецът на бездарието и нищожността на генералисимус Сталин. Никакви нови проекти, никакви реформи не са му хрумвали дори. Вместо тях той създава двайсетмилионна армия от роби. В тъпата глава бушува древен фараонски сифилис. Дренажната система на ГУЛАГ бързо изцежда таланта и творчеството, избили на повърхността благодарение на войната. Нищожествата отново тържествуват и пируват, защото все още пирът е бил техен, още не е бил започнал техният упадък, до оздравяването е имало много време. Върхът на тяхната власт, естествено, съвпада с биологическата смърт на техния кумир. Понататък започва спад, кривата тръгва надолу, тайнственият човешки процес, толкова бездарно непредвиден от Маркс, навлиза в нова фаза.

Разбира се, Сталин не е умрял през 1953 година. Той е жив и сега в немислимата по своята тоталност „нагледна агитация“, в сталинските сесии на така наречения Върховен съвет и в провеждането на така наречените избори, в сковаността и неспособността за реформи на съвременното съветско ръководство (във всеки случай на онези от тях, които са наследили Калинин и Жданов), в нарастващата разруха на човешката икономика (храна, дрехи, обслужване, всички области на човешкия живот са поразени от сталинско слабоумие) и в разрастването на нечовешката икономика (безумно количество танкове и ракети като фантом от сифилитичен кошмар), в неприемането на всяко инакомислие и в натрапването на идеологически щампи от заплашително естество на целия народ, в експанзия на всичко онова, което сега се нарича „зрял социализъм“, сиреч на духовното и социалното живуркане...

И все пак пикът на биопсихологическия процес отмина, Сталин — като главно нищожество на съвремието — умира. Оздравяването започна.

ГУЛАГ е разрушен и днешната лагерна система, разбира се, не може да се сравнява с него. Омразата към инакомислието говори, че

инакомислието съществува. Появиха се писатели, режисьори, художници, композитори. Границите станаха по-проницаеми. А най-значителната проява на реконвалесценцията се състои в това, че дори и в ръководните среди на страната се появиха хора, опитващи се да преодолеят глобалния сталински тъпизъм. Да бъдеш сталинист в „развития социализъм“, не е опасно, а дори един вид почетно, във всеки случай не е трудно. Антисталинистите в ръководните среди живеят доста трудно, те се крият зад кухите фрази на официалната лъжа, но поне се опитват да си размърдват мозъците, опитват се да налучкат пътя за спасяването на Русия от разрухата. Засега не споменават за реформи, но мислят за тях. Лъжат, но по лицата им се чете жажда за истина. Предишната сталинска Русия се е крепила върху кръвта, днешната сталинска Русия се крепи върху лъжата. Провидението е решило да преведе родината ни през голямата кръв към голямата лъжа. Ние не можем, отказваме да мислим, че шестте десетилетия под петата на сталинското нищожество приличат на кравешко преживяне и не са потрябвали на никого и че нашата свещена крава и тъй и тъй умира. Лъжата все пак е нещо по-добро от кръвта. Не говори ли това, че нищожеството „предава Богу дух“ все по-бързо, а мозъците са се поразмърдали? Какъв ще бъде следващият период? Не можеш да натикаш всички търсачи на правда по лудниците. В Русия все повече се множат хората, за които отделянето на истината от лъжата е най-естествен и пределно прост процес. Железобетонът на комунизма, въпреки „постоянното засилване и разширяване на формите на идеологическа работа“, омеква. Народът жадува за „кеф“, наричайки с тая идиотска думичка някакъв друг, още съвсем неясен, но желан начин на живот.

Прекосете източната част на нашето малко Черно море и се разходете по крайбрежната улица на „всесъюзния здравен център“ Сочи. Под безкрайните и могъщи лозунги на „зрелия социализъм“ (последният шедьовър е „Здравето на всеки е здравето на всички“) ще видите тълпи съветски граждани, които жадно се взират един в друг — кой какви дънки, очила, фланелка носи, има ли нещо „марково“, тоест западно, в повече от мен? Над главите им като непоклатими звезди се извисяват сърпове, чукове, снопове, зъбчати колела, цялата тая идиотщина от трийсетте години, а на гърдите им се кипрят американските звезди и ивици, английски надписи. Можете да

видите дори двуглав орел върху фланелки с реклама на водка „Смирнофф“.

Пикът на революционния биопсихологически процес остана в миналото. Сталин издъхва, това е несъмнено, цялата ни страна е застанала на прага на нов, може би още по-тайнствен от революцията исторически период, подготвен ни от Провидението. Да забравим ли нищожния Сталин? Не, не можем да го забравим, защото и след като окончателно е издъхнал, той може да победи.

Имаме чувството, че в Русия сега се води борба на две могъщи течения. Ако Сталин победи, ще се зароди страшно тоталитаристично общество, стада без мисъл в главата, неосъзнаващи своето сталинско нищожество, понесли гибел към всички простори на земята. Ако Сталин загуби, Русия може да се превърне във велико творческо съдружие на хора, които разговарят с Бог, не забравят нито своите, нито чуждите страдания и завинаги пазят спомена за властта на нищожествата, за кръвта и лъжата, за сталинщината.

Всяко събитие, което се случва сега в Русия, трябва да се разглежда от гледна точка на борбата между тези две течения. Да вземем например едно от най-забележимите: емигрирането на евреите и осъществяването под този флаг бягство на измъчената от всичките сталински десетилетия на обществено презрение интелигенция. От една страна, това е вид антисталински поток — кой би допуснал само преди десет години, че на хората ще бъде разрешено сравнително лесно да напускат „крепостта на социализма“ и да се преселват в други страни? От друга страна, този поток е в руслото на сталинщината: изхвърляне извън пределите на страната на критично мислещата група хора, на всички, „които надигат глава“, на всички, които пречат на същия този биопсихологически процес. Ще бъде ли позволено на заминалите да се връщат, да заминават и отново да се връщат, ще преодолеем ли ксенофобията, ще осъзнаем ли себе си в семейството на хора, където не те удрят по челото с облизана идеологическа лъжица?

Трудно е да си представи човек по-отговорен и важен период в бъдещия живот на нашето немислимо общество. Юбилеят на отрепката Й. В. Сталин е още един повод за размисъл. Ще стигнат ли силите на нашия народ да препогребе зловонните останки и да ги превърне от източник на епидемия в своеобразен подхранващ тор за бъдещата демокрация?

В едно хармонично общество трябва да има и мнозинство, и малцинство както в социален, така и в биологичен аспект. Поредната загуба на малцинство може да стане погубваща за нова Русия. Ще успее ли новата голяма и силна група хора да не се разтвори в чорбата на „зрелия социализъм“, а да се превърне във фермент за новите живи антисталински процеси?

Господи, укрепи!

ГЛАВА ДЕВЕТА

НЕДОНАПАРЕНОСТ

Във вече описаната по-горе свръхсекретна баня броят на „Куриер“ със статията „Нищожеството“ преминаваше от ръце в ръце. Не четяха на глас, защото всеки къпещ се някак осъзнаваше, че да четеш такова нещо на глас, би било кощунство. Тънките синкави страници на задморското издание, взето специално за настоящата среща от „спецотдела“ на библиотеката, шумоляха в ръцете. Бива си я хартията! С такива вестници и дефицитът на тоалетна хартия не е страшен. Някой току изпъшкваше, докато четеше статията, някой леко хъмкаше, най-сдържаните и сред тях, разбира се, „видната личност“ просто мълчаха, четейки — хвала на Аллаха, нервите им бяха ковани от стомана за пирони в хода на историята.

Марлен Михайлович, загърнат в огромен мъхнат шведски пешкир и отпуснат в шезлонга, посрѣбваше бира „Левинбрау“ и все пак внимателно следеше лицата на цялата компания, обвързана от никога неназован общ интерес, от съвместна разголеност и мръсотийка, която в наше време не се практикува в официалните кабинети. Най-често погледът на Марлен Михайлович се спираше на „видната личност“ и всеки път ѝ отдаваше дължимото — зад такава маска никой не би проникнал.

Кузенков, разбира се, вече знаеше статията на Лучников наизуст — броят на „Куриер“ беше завчерашен. Вече беше успял да се подготви психически за днешната баня и сега спокойно очакваше въпроси, защото към кого, ако не към него, наблюдателя на Крим и „личен приятел“ на Лучников, щяха да бъдат отправени.

— Е, Марлуша, как ти се вижда тази работа? — най-сетне запита „видната личност“.

И отново нито с мимика, нито с интонация издаде отношението си към статията. С определено движение на тялото Марлен Михайлович сякаш започна да дава отговора си, но не бързаше да отвори уста: знаеше, че звуците, издадени от „видната личност“, волю-

неволю ще нарушат общото мълчание и в последвалите реплики все нещо ще проличи, ще се мярнат някакви намеци, ще пробърмчи някакво настроение.

Така и стана — пролича: все пак и водчица бяха пийнали, и биричка, и поричките след сухата пара вече дишаха по-свободно.

— Завой на сто и осемдесет градуса? — реагира с полувъпрос Иван Митрофанович.

— Диалектик, ха — измуча Фьодор Сергеевич, явно ядосан на автора.

— И отправя молби към дядо Боже — усмихна се Актин Филимонович.

— Революцията, видите ли, изяждала чуждите деца — изхъмка Артур Лукич.

— Единственото, с което съм готов да се съглася — с обичайната си пламенност се изказа Олег Степанов, който през последните седмици беше редовен посетител тук.

Тоз-онзи също избуча, измуча, измънка по нещо, но „видната личност“ гледаше право към Марлен Михайлович, като с едва забележима усмивка показваше, че е успяла да оцени тактическата му пауза.

Марлен Михайлович знаеше, че от всички изтървани и уж съвсем небрежни реплики най-важната за „видната личност“ е била за „завоя на сто и осемдесет градуса“.

Проблемът за Лучников беше крайно мъчителен за Кузенков. Във всички свои устни доклади и бележки той представяше Андрей като сложна и противоречива личност, на която още не се е разкрила окончателната мъдрост на Учението, но която е искрен и самоотвержен приятел на Съветския съюз и страстен привърженик на идеята за обединяване на Крим с Русия, тоест „почти наш“.

Именно като „почти наш“ (и то толкова важен „почти наш“) Лучников беше приет в светая светих, в приятелския ермитаж на сухата пара. Обстоятелството, че май не бе оценил доверието, все още можеше да се обясни с особеностите на западната психология, на дворянското възпитание. Обаче последвалите номера? Изчезването му? Бягството му в затънтена Русия? Хлапашката игра на „стражари и апаша“ с изключително сериозната ни организация? Всичките му приключения из периферийните простори? И най-сетне, немислимото

и досега неразбираемо чудовищно изчезване от страната, фантастичното преминаване през границата (къде? кога? по какъв начин?) и появяването му в Крим. Впрочем Марлен Михайлович би могъл да обясни дори тези „номера“ на някои хора в ръководството, не на всички, естествено, но на някои — неизживяно детство, авантюризъм, следи от все същото порочно възпитание... Но... Но най-важното беше, че след завръщането на Лучников в Крим „Куриер“ рязко смени направлението си. От отчетливо просъветски, тоест прогресивен, вестник той се превърна в истински орган на дисидентщината. Една след друга в него излязоха съвсем ненужни, извънредно едностранчиви информации, бележки, коментари и най-важното, всичко беше написано с намеци, в ироничен, че и направо подигравателен тон. И накрая — „Нищожеството“! Това вече наистина е прекалено. Само един чужд човек, а именно останка от белогвардейщината или вътрешен нравствен негодник, може да се отнесе толкова подло към нашата история, към човека, чието име за поколения съветски хора означава победа, ред, власт, па макар и насилие, но величествено, па макар и мрак, но Грандиозен. Да определиш като нищожества дейци на нашата история (пък и днешното ръководство не е поставено по-високо), е вражеска, елитарна, класово и национално чужда нападка. Но какво е станало с Лучников? — чудят се, естествено, другарите. Да не са го купили от ЦРУ? Да не е зарязал своята Идея за обща съдба?

Марлен Михайлович спокойно взе тежкия „Куриер“ (откровено казано, той обожаваше този печатен орган, беше луд по него), бързо прошумоля със страниците му и веднага след огромната, поместена на цяла страница обява за предстоящото „Антика рали“ намери статията „Нищожеството“.

— Ще ми се да ви прочета последния абзац, братлета. Ето, обърнете внимание: „Ще успее ли новата голяма и силна група хора да не се разтвори...“ Е, и по-нататък следва тази безумна метафора... „а да се превърне във фермент за новите... мм... ммм... процеси?“.

— Е, та? — попита Фатян Иванович. — По-нататък вече стига до дядо Боже! Не току-така носи кръстче. Религиозник.

— Почакай, Фатян Иванович — дръпна се от него Марлен Михайлович (от Фатян Иванович можеше да се дръпнеш). — В тази фраза се крие голям смисъл, братлета.

Той винаги се бе чувствал някак притеснен за обръщенията си към банската компания — официалното „другари“ тук явно не вървеше, а да каже „момчета“ (или още по-добре „приятели“) някак не му се обръщаше езикът. Ето защо на помощ му се бе притекло спасителното „братлета“, макар че и то звучеше някак леко неестествено и не намираще почва в компанията.

— От тази фраза, братлета, аз правя съвършено определения извод, че Лучников нито на йота не е променил позицията си, а, напротив, готви се за все по-решителни действия в рамките на формирания от него и цялата тази могъща група „съученици“ Съюз за обща съдба.

Отново се възцари сковано мълчание: първо, очевидно далеч не всички схванаха смисъла на казаното, второ, „видната личност“ още не се бе изказала.

— За чий хуй? — разпери в този момент ръце „видната личност“. (Красивата дума явно беше произнесена, за да се снесе напрежението, да се напомни на всички къпещи се, че се намират в банята, че не са на пленум или на съвещание.) — Едно не проумявам, приятели: на какво разчита самият той шибан Лучников в тая негова „Обща съдба“? На какво може да разчита — и шитна с пръст „Куриер“ — с такива ми ти възгледи?

Целта беше постигната — всички разцъфнаха в усмивки. Тъй де, за чий хуй? Шибано дворянче, да си я начука тая наглост. Мърси нашите светини — Революцията, Сталин... Амче той и в Унгария е бил, момчета, стрелял е по нашите воители изпод разни бъчви. За чий хуй се е засилил да действа, какво ще получи в съветски Крим?

— Там е работата, братлета, че той на нищо не разчита — каза Марлен Михайлович. — Преобърнатата класова психика. Понякога стигааш до задънена улица, до истеричен идеализъм, до ебал съм ви майката.

— Ах, колко не на място и колко неправилно употреби Марлен Михайлович тук красивата експресия, този изблик на народна енергия. Още и още веднъж Марлен Михайлович показва, че не е съвсем „наш“, че е някак странно не наш в банята.

— Може ли да те попитам нещо, Марлен Михайлович? — изведнъж го хвана за рамото Олег Степанов и яростно впи поглед в очите му. Кузенков знаеше, че този новак вече има право и на „ти“, и

на хващане за рамото, и дори на ей такова впиване на поглед в хорските очи. През изтеклите седмици Олег Степанов беше станал директор на идеологическия институт и член на бюрото на градския комитет.

— Може ли да те попитам нещо? — повтори Олег Степанов. — „Нова и силна група хора“ — така ти наричаш населението на Крим, което би се вляло в СССР ли?

— Да, правилно сте разбрали — Марлен Михайлович не можа да надвие себе си и с движение на рамото махна ръката на Степанов, макар да разбираше, че именно това не бива да прави, че не е тактично и дори е вредно и такова високомерие, проявено към новия любимец, едва ли ще хареса на „видната личност“.

— Значи петмилионна пета колона от дисиденти? — вече беше невъзможно да се отдръпне от пламтящите очи на Степанов. — Вашият Лучников иска да ни взриви отвътре, както навремето Тито искаше да влезе в Кремъл със своите хайдуци, така ли?

— Недейте да преобръщате един толкова сложен проблем с главата надолу — намръщи се Кузенков. — Та вие не сте глупав човек, Степанов...

— Майка ви Анна Марковна ли ви е научила така да усуквате? — любезно усмихнат, попита Степанов.

Ето на. Неочаквано и болезнено под лъжичката. Те винаги са знаели *всичко* за мен. Винаги *всичко*. И за горката ми майчица, която гледа колкото може по-рядко да се обажда от Свердловск, за да не засекат едва доловимия ѝ акцент, и за всичките ми роднини по тази линия. Какво пък, трябва да приема боя с открито забрало.

— Майка ми — каза той, като стана и хвърли пухкавия пешкир в шезлонга, тоест разголвайки се напълно и леко наведен към Степанов. — Майка ми, Анна Макаровна Сискина...

— Сискинд — Степанов се изкиска, макар да си пролича, че го е хванало шубето, че ужасно се страхува от плесница, защото няма да отвърне със същото, не знаеше как се държат тук в такива случаи. — Анна Марковна Сискинд... ама вие какво така, Марлен Мих...

— Та, казвам, майка ми ме е научила не да усуквам, а да давам отпор на самозабравили се нахалници, дори и на откачилите на тема „черна сотня“...

Безстрашната ръка замахна, а позорно трепналата буза се прикри с лакът, тоест плесницата фактически се състоя, макар за щастие не съвсем, защото тъкмо навреме се намеси ленивият бас на „видната личност“:

— Я се ебете в гъза, момчета — избуча тя. — Я зарежете тия навици да четете белогвардейски вестничета в банята... Амче ние с тия вестничета направо фамилията ще си разкатаем. Не бива така, Олеша, не бива... — мек, ласкав упрек към Степанов, сякаш той бе донесъл „белогвардейския“ вестник, а не Кузенков по молба на самата „видна личност“. — Ама и ти, Марлуша — ласката в гласа май понамаля, но все още я имаше, да, имаше я. — По-добре следващия път да ни донесеш „Сваляча“ да погледаме женски, да ги сравним с нашите...

Тук наричаха „Сваляч“ руския вариант на „Плейбой“, който прочутият Хю Хефнер издаваше на Острова, разбира се, не без участието на „Компания Куриер“, всъщност именно Лучников бе донесъл от поредното си московско пътешествие думичката „сваляч“ като аналог на „плейбой“. Навремето Марлен Михайлович, наблюдателят за Острова, който съответно имаше в сейфове си и това издание, донесе „Сваляча“ във финската баня и предизвика страхотен взрив от живителни мераци. Ех, списанийце, това се казва списанийце! Да можеше да си го имаме за вътрешно ползване, не за масите, естествено, народът не бива да се разсейва, но за ръководството е много полезно.

Всички избухнаха в смях, много доволни. Конфликтът бе изгладен, но все пак се бе състоял и това беше много важно — един състоял се, но изгладен конфликт даваше безброй възможности за размисли и предположения.

На това място, не щеш ли, „видната личност“ съвсем се затвори в себе си, стана и се запъти към изхода, като по този начин сложи край на днешното заседание и остави всички в недоумение.

Темата „Сваляч“ бе приключена, смехът секна и всички започнаха да се разотиват по домовете си, сериозно недонапарени.

ГЛАВА ДЕСЕТА

ЗЕМЛЯЦИ

Една сутрин в пентхауза на „Куриер“ звънна телефонът и Таня, май за пръв път през цялото това време, вдигна слушалката. Обикновено в отсъствието на Андрей тя изключваше цялата система за връзка с външния свят, с което донякъде дразнеше любимия си: не можел, видите ли, да научи как тя я getting along^[1] там.

Тази точно сутрин тя забрави да изключи системата, освен това машинално вдигна слушалката, сякаш си беше в Москва, и взе, че се натресе тъкмо на ужасяващо обаждане:

— Татяна Никитична? — изрече плашещо познат мъжки глас. — Привет, привет!

— Господин Востоков ли е? — смотолеви извънредно недружелюбно Таня.

— Охо, и с Востоков ли сте се запознали вече? Браво — каза гласът. — Добра работа.

— Кой се обажда? — попита грубо Таня, макар вече да бе разбрала кой се обаждаше.

— Ами Сергей е, Танюша — изключително приятелски заговори полковник Сергеев, който, колкото и да е странно, се казваше точно така — Сергей Сергеев. — Съвсем се изгуби, маце.

— Без мацета — изръмжа Таня.

— Ох, какво да те правя — изкиска се Сергеев. — Все същото таралежче си.

— Без таралежчета — кресна Таня.

— Добре де, добре, обаждам се просто така, просто да чуя как си. Между другото неотдавна в Цахкадзор видях Глеб. Ау, голяма работа е станал! Стабилно тласка гюлето, оттатък точката.

— Каква е пък тая точка? — не се сдържа Таня.

— Ами оттатък 21. Ами ти как я караш? Весело ли е?

— Мисля, че не съм се задължавала да ви давам отчет за личния си живот.

— Б-р-р — произнесе Сергеев. — Чак тръпки ме побиват от тона ви. Сякаш се обаждам не в Крим, а в Шпицберген.

— Ама вие какво, от Москва ли се обаждате? — това предположение леко повдигна настроението на Таня.

— От нея, от Белокаменната — кой знае защо въздъхна Сергеев. — Автоматика, Танюша. Скъпо удоволствие, но какво ли не правим, за да напомним на един добър човек за себе си.

— То вас човек може ли да ви забрави.

— Именно, прекрасно, благодаря ти, че не ме забравяш — Сергеев говореше, сякаш увещаваеше капризно дете. — Всъщност това беше, приключвам. Да кажа ли много здраве на Глеб?

— Кажете му — неочаквано за себе си скромно и мило помоли Таня.

Сергеев затвори. През първата минута, колкото и да е странно, тя мисли само за своето „мъжленце“. Само споменаването на името му бе предизвикало сладостен спазъм, обзел слабините ѝ и преминал като вълна нагоре по гърба. Тя взе цигара и седна наред стъкления вигвам, който ѝ бе станал омразен.

Востоков познава Сергеев и говори за него с уважение. Сергеев познава Востоков и също има добро мнение за него. Сергеев обаче говори най-спокойно за Востоков по телефона от Москва, а не може да не знае, че ОСВАГ подслушва телефоните на Лучников. Като говори така, той издава Таня, не оставя у „осваговците“ никакво съмнение за организацията, която я държи на въдицата си. Значи... впрочем, какво „значи“ може да има тук... може би... ето това е по-добре... може би този, дето се обади, изобщо не беше Сергеев, а „осваговците“ ловко са го имитирали? Или американците? Или може би Сергеев не се страхува от Востоков? Може би говореше открито, защото цялата информация за Лучников попада при Востоков, който е техен човек? А може би Сергеев има някакъв интерес да я издаде на разузнаването на противника? А може пък... Впрочем не е възможно човек да предвиди всички варианти, така че няма смисъл да се мъчи. Трябва още довечера да каже всичко на Андрей. Та нали той ще разбере, че само заради него тя се „продаде на дявола“, само заради любимия човек се съгласи на тази глупашка и опасна игра, само за да бъде до него, за да сподели с него опасността, за да го предпази. Но защо все още не му е разказала нищо? Защо ден след ден тази откровеност ѝ се вижда все по-

немислима? Тогава тя си мислеше — нищо, няма да стане по-лесно, ще му кажа всичко наведнъж и ще се освободя от тежестта. Нима той няма да разбере, че това е било само хитрост от нейна страна, просто трик? В тази постъпка нямаше никаква задна мисъл, никаква, ни най-малка, колкото и да се ровиш в себе си, нищо няма да намериш.

Защо обаче той самият не ме пита за нищо? Тя внезапно почувства остра и сякаш желана неприязън към Лучников. Никога за нищо не я е питал, вкопчи се тя изведнъж в тази нова за нея мисъл, смесена с жал към него. Никога не я е питал за миналото ѝ, за родителите ѝ например или за спорта, за децата, дори за Саша, който спокойно може да бъде негов собствен син. Само я чука и се майтапи, нито една сериозна дума, и така — *винаги*, той — *никога*... Като употребяваше наум тези окончателни думи, Таня разбираше, че ако говори за миналото, те са несправедливи — по-рано я бе питал за различни неща, сега не я пита за *нищо*.

И изобщо как се държи той, този самоуверен „господар на живота“, как се държат приятелите му? Колко просто и с лекота си вършат тези свои работи, неща, от които на нормалните хора свят би им се завил? Супермени и най-супер сред тях е Андрей. Той изобщо се чувства непогрешим, никога в нищо не се съмнява, сякаш няма страх от нищо, сякаш дори за миг не се замисля, че около него плетат мрежи всичките така наречени разузнавания, че те може би слушат всяка негова дума и снимат всяко негово движение, че може да са вкарали в леглото му и любимата жена, че може би дори ей онова вертолетче, синьото, дето се слива с небето, дето всеки ден провлачва покрай кулата на „Куриер“ рекламата на някакъв тъп сапун „Алфузов — all fusion“^[2], снима с някаква безумна оптика всички предмета във вигвама, всичките тия идиотски листчета на доска, тоест на бюрото, дори може би и кондомчето, което той тази сутрин небрежно хвърли след употребата на теракотения под край ваната, а пък ваната нали виси над главите им; в цялата тая „хавра“ няма нито една стена, само някакви нагъващи се и разгъващи се екрани, никой не може да се оправи с всичките тия бутони, как пък можа да му хрумне да се настани в такава чудесия, само и само да смае света, ах вие, надутите типове, ах вие, фукльовци!

Така, след като даде воля на натрупалото се в нея напрежение и изпита от това дори известно удовлетворение, Таня си допуши

цигарата, показва кукиш на невинното сапунено вертолетче и тръгна да пазарува.

Ето тези занимания в Симфи все още й доставяха страшно удоволствие и временно я сдобряваха с живота. Свръхизобилието на гастрономическите аркади „Елисеев-Фошон“; лекичкото умиротворяващо движение със сладката телена количка покрай щандовете, отрупани с пъстроцветни опаковки с всевъзможни ястия, през невероятните със свежестта и пикантността си „морски дарове“ и накрая — покрай хавайските ядки „Макадамия“ а най-вероятно едва започвайки с тях; едно движение под съпровода на тиха и изключително приятна музика; Татяна беше готова да идва тук до безкрай. Всяка московска домакиня несъмнено би рухнала в безсъзнание сред тези аркади, за домакините от периферията да те е страх и да помислиш.

Татяна беше „излизаща“ вече от много години и за нея тези припадничави състояния в капиталистическите „манджарници“ бяха отдавна отминал етап. По-рано, в доандреевския живот, тези супермаркети я възхищаваха, но я дразнеха с недостъпността си. Опитай се например да купиш коктейл от скариди, след като той струва колкото тениска „Лакост“. Сега тези разходки бяха абсолютен кеф за нея! Просто не мислиш за пари, дори всъщност изобщо нямаш пари. Подаваш на продавачката, която ти се усмихва още отдалеч, пластмасова картичка на „Симфи-кард“ с някаква перфорация, тя пъха тази картичка в някакъв компютър и готово! Оставяш покупките и пресичаш улицата до бар „Аничков мост“ да вълнуваш събиращите се там за аперитив кримски (или както казват тук, „руски“) офицери. До него се намираше Главният щаб на форсиз и офицерите, рядко галантни и ловки джентълмени, сякаш изобщо недокоснати от процъфтяващия на острова хомосексуализъм, обичаха да се събират тук. Намираш покупките си вече вкъщи — доставени са от коллабоя, тоест от разсилния.

Касиерката върна на Таня картичката, още веднъж широко се усмихна — от това женче винаги лъхаше на „Шанел 5“ — и каза на своя немислим яки, който Таня вече започваше да разбира:

— Ханъм, самван вече чака ю на „Аничков мост“.

— Какво? Кой ме чака? — слиса се Таня. — Никой не може да ме чака там.

Касиерката ѝ се усмихна този път някак особено, някак свойски, ама много, прекалено свойски.

— Френда — каза тя. — Бис — трабла, ханъм. Френдага, кадерле, яки, мем...

Докато пресичаше улицата под заслепяващото слънце, под падащите листа на платаните, Таня, естествено, свърза сутрешното телефонно обаждане с този очакващ я в бара неизвестен френд; най-вероятно Востоков, а може и да е някой от „нашите“, от „Филмоекспорт“ или дори от ИПИ... Изобщо обаче не предполагаше, че на ъгъла под снимката на един от конете на Клод ще види самия полковник Сергеев.

Той изглеждаше като най-обикновен бизнесмен от средна ръка: фланелен костюм, риза на ситно райе, едноцветна вратовръзка, скъпи очила. Спокойно, явно чувствайки се на мястото си, четеше „Хералд“ и то колонката на борсовите индекси, а до него на масата имаше „Куриер“ и „Фигаро“, димеше тънка холандска пурета, чашата с кампари с лед и лимон завършваше образа на наслаждаващ се на тишината и спокойствието (на Таня ѝ се стори, че Сергеев именно се наслаждава) господин. Още не беше станало време за аперитив, офицерите още ги нямаше в бара и само в отдалечения от Сергеев ъгъл нежно си гукаха живописен огромен негър и пухкав младичък блондин. Двамата май бяха художници, единият американец, другият германец, и си прекарваха на Острова нещо като меден месец.

— Извинявай, Таня, че те праметнах — просто и сърдечно каза Сергеев. — Просто си помислих, че първо преди тази среща трябва да ти напомня за себе си, някак да те подготвя психически...

— Както винаги, психически сбъркахте — каза хладно Таня.

Собственикът на бара, без да пита, веднага донесе на Таня чашка мартини и бразилско кафе. Усмихна се приятелски и изчезна.

— Не ви ли е страх да седите тук? — попита Таня. — В съседство се намира Главният щаб.

Сергеев се усмихна, демонстрирайки, че е възхитен от наивитета ѝ.

— Просто обичам това заведение и винаги сядам тук, когато пристигна от моето Торонто.

— От вашето Торонто ли? — позасмя се Таня, но точно в момента забеляза дипломатическото куфарче с още неоткъснатото

етикетче „TWA, рейс еди-кой си, Торонто-Симфи“.

Сергеев проследи погледа ѝ и се усмихна, вече съвсем доволен.

— Не можеш да си представиш колко се тревожихме за теб в сектора — той леко сниши глас, макар че тази предпазливост беше май излишна за господин, който говори на чист руски; и обича да сядва в „Аничков мост“, когато долети от своето Торонто.

— Трогателно. Сърдечни хора сте там, във вашия сектор — каза Таня.

— Колективът между другото никак не е лош — кимна Сергеев, — след като Иг-Игнатиев те нападна, някои момчета дори предлагаха решителни мерки спрямо този гад... Добре, че същата нощ те *водеше* Востоков. Браво, момчето има прекрасна интуиция. Успя да предупреди Чернок и той изпрати своята спецгрупа — Сергеев явно се фукаше с осведомеността си.

— Ами той къде изчезна? — попита Таня. — И защо се е обадил на Чернок, а не на своите „осваговци“?

— Защо ти не го попита за това? — в гласа на Сергеев затрепкаха някакви тайни струнки. — Ами че той идва у вас. Нали и той е от съучениците.

— Той е с една година по-малък — промърмори Таня.

— Така ли? — Сергеев дори притвори за миг очи.

Таня разбра, че в този момент му предаде някаква важна информация.

— Зарадвах ли ви? — попита тя. — Получихте информация май.

— Благодаря, Таня — простодушно каза той. — И те моля да зарежеш този ехиден тон. Извинявай, но той не е съвсем уместен, особено тук, в чужбина.

— Ах, значи ние с вас тук сме нещо като земляци — тонът ѝ стана дори още по-ехиден.

— Да, с теб сме земляци тук — изведнъж много строго каза Сергеев. — Истински земляци. Да, искам да получа от теб малко информация. В интерес на общото дело.

— Че какво общо дело имаме ние с вас?

— Безопасността на Андрей — ето това е общото ни дело — каза Сергеев. — Повярвай ми, Таня, моля те, повярвай ми. Разбира се, аз си имам и друга работа, би било глупаво да крия това от теб, защото ти не

си глупава — ох, никак не си глупава ти! Но по отношение на Андрей делото ни, Таня, е общо, кълна ти се.

— И какво значи ви интересува?

— Интересува те какво ме интересува? — в гласа на Сергеев се появи метален звук. — Или ми повярва?

— Разбирайте ме, както искате — небрежно подхвърли тя и с жест помоли собственика на „Аничков мост“ да ѝ донесе още една чашка.

Собственикът веднага се появи с чашка на малък поднос. Той приближаваше, но Сергеев сякаш не го забелязваше. Говореше спокойно, без никакво опасение.

— Интересува ме за какво си говорят сега съучениците. Събират се все по-често. Какво е настроението им? Какво планират?

— Автомобилно състезание — каза Татяна. — Готвят се за „Антика ралито“. Граф Новосилцев и Андрей смятат да участват, откачалниците недни.

— Нямах предвид тази глупост — строго каза Сергеев.

— Но те говорят само за тази глупост — каза Таня. — През всичките тези дни дърдорят единствено за своите питъри, ферарита, мазератита, а Новосилцев подготвя, представете си, жигула. Само това се чува наоколо — цилиндри, клапани, спирачки, гориво...

— Я не ми се прави на наивница — Сергеев за пръв път ѝ заговори със заканителен тон. — Спомни си по-добре, а преди това се замисли по-хубавичко за себе си.

— Ами защо не попитате Востоков? — Таня дори се озъби, но като зърна лицето си в огледалото, се овладя. — Защото той идва у нас. Те го имат за приятел.

Тя вече разбираше, че Сергеев я разпитва сега за всички тези неща, за настроения и планове именно защото не разчиташе на информацията от Востоков. Сигурно бе долетял именно когато бе разбрал, че Востоков не знае всичко за съучениците, че невинаги гостува у тях, че не е толкова близък приятел. Проумяла тези дълбоки съображения, тя дори се възгордя.

Сергеев изведнъж избухна в почти подигравателен смях, във всеки случай в смях му прозвуча явно превъзходство.

— Востоков?! — превиваше се той от смях. — Направо ще ме умориш, Татяна! Да питам Востоков? Ха-ха-ха! Ами че Востоков е от

конкурентна фирма!

Той престана да се смее също тъй внезапно, със същия великолепен професионализъм.

— Друг е въпросът, че ние знаем всичко за него. А за тебе, Таня, ние знаем най-много от всички, имай го предвид.

— Какво, да нямате предвид снимчиците на Востоков? — Таня дори засъска от злоба.

Нищо не трепна по лицето на Сергеев, но Таня изведнъж схвана, че той може би е стъписан, че може нищо да не знае за „снимчиците“, за яхтата „Елис“.

— Да, снимчиците — каза той с безцветен тон.

— Е, тогава за всеки случай знайте, че ей тонинко не ме е страх от тях — тя показва върху дългия си нокът мизерното количество страх, който изпитва. — Нима смятате, Сергеев, че ние е Андрей имаме каквито и да било тайни един от друг?

Сега вече той явно остана смаян и вбесен и засъска като змей горянин:

— Да не би да искате да кажете, мадам, че и нашите отношения с вас не са тайна за господин Лучников?

— Именно това искам да кажа — смело изтърси Татяна.

— Е, това вече — Сергеев се принуди да издуха цял облак холандски пушек, за да скрие поне за миг объркването си. — Това... вече... Прескачаш в другия лагер? Препродаваш се? Абе ти имаш ли представа, с какво се захващаш?...

В този момент бар „Аничков мост“ изведнъж се изпълни с шум, смях, весели гласове: влязоха цяла тълпа офицери от Главния щаб, петима летци и трима моряци. Всички те насядаха около кръглия бар. Всички познаваха Таня. Обръщаха се и я поздравяваха с вдигнати чашки.

— Татяна Никитична, искате ли да чуете нов виц от Москва?

Тя си взе чашката и отиде на бара. В огледалото изглеждаше много красиво — бляскава лейди, заобиколена от бляскави офицери. Пак в огледалото видя как Сергеев си плати за удоволствията, грижливо прибра „била“^[3] в куфарчето си (за отчет) и излезе от заведението. Военните тайни на Крим очевидно не го интересуваха.

[1] Как я кара (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Разтапя всичко (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Bill (англ.) — сметка. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЕДИНАЙСЕТА

ВИТАЕЙКИ ИЗ СФЕРИТЕ

Мина една седмица от кавгата в банята, която струваше на Марлен Михайлович, дето се вика, големи нерви. Той всеки ден улавяше върху себе си косите погледи на колегите си: явно слуховете вече бяха плъзнали. Телефоните в кабинета му звъняха много по-рядко и горният етаж просто мълчеше. Все пак обаче от време на време звънваха. „Съседите“ се обаждаха честичко. Съгласувано със „съседите“, бе решено да изпратят на Острова най-компетентния служител от сектор „Лучников“, най-добре самия Сергеев. Той, естествено, не възрази и Марлен Михайлович прекрасно го разбираше. За каквато и отвратителна работа да тръгваш за Острова, там някак живваш — дали се изостря класовото чувство, дали е от всичките тези дребни всекидневни удоволствия на капитализма, а най-вероятно е от климата, слънцето, от онзи особен вълнуващ ветреца. Марлен Михайлович дори замижа, като си представи самия себе си в този момент някъде по крайбрежната улица на Севастопол или на прохода към Ласпи. Именно в момента на замижаването прозвуча звъненето, което бе очаквал през всичките тези дни. „Видната личност“ много официално, сякаш никога не бяха се парили заедно в банята, му каза до двайсет и четири часа да се подготви за среща на такова ниво, че чак дъхът ти да секне. Утре точно в същия час трябва да бъде в онова крило на сградата, за което дори за хора като него се поръчваше специален пропуск. Подгответе се за разговор за настоящата ситуация на Острова, около 40–50 минути, не по-малко, но не и повече, предупреди го „видната личност“.

Кузенков веднага събра всичките си помощници, каза им, че всички трябва да останат до късно, самият той ще ношува в кабинета си (според ранга заедно с кабинета му се полагаше стая за почивка със санитарен възел), а на сутринта моли всички да дойдат един час преди официалното начало на работния ден.

Трябваше да се подготви пределно стегната, но достатъчно пълна информация с цифрови данни за политическите дейности, армията, промишлеността, търговията, финансите на Зоната на Източното Средиземноморие, организацията „Крим-Русия“, Базата за временна евакуация, ВСЮР, Остров Окей или „гнездото на белогвардейските останки“ в зависимост от това, какво наименование ще предпочетат в задоблачните сфери. Помощниците работеха, телефончетата звъняха, секретарките сновяха насам-натам, а самият Марлен Михайлович не вдигаше глава от бюрото, макар от време на време да се сещаше, че това са абсолютни глупости, за какво са нужни всичките тези цифрови данни, след като единствената цел на съвещанието е да оценят неговата работа като незадоволителна и да го понижат или в най-добрия случай — да го преместят към фланга да се опита отново.

Когато обаче на другия ден видя участниците в съвещанието, той разбра, че нещата не са толкова прости, във всеки случай не са еднозначни. „Видната личност“ изобщо не беше начело тук, наистина тя седеше в изключително изгодна позиция, на една маса, в една редица с трите „най-видни личности“, но спазваше етична дистанция с дължина два стола. На отделна маса в ъгъла на огромния кабинет бяха настанени трима помощници на „най-видните личности“ и един помощник на „видната личност“. Последният приятелски се усмихна на Марлен Михайлович, той беше един от подразбиращите се съюзници, умно момче, доктор на науките. Всички присъстващи стиснаха ръката на Марлен Михайлович, след което му бе предложено да заеме място до главната маса, срещу „портретите“.

Марлен Михайлович седна, постави пред себе си папката и вдигна очи. „Портретите“ го гледаха мрачно и делово, с всяка година белезите на умората и възрастовите изменения все повече им личаха въпреки всичките големи успехи на Системата и Учението в световен мащаб. Погледът на Марлен Михайлович напълно отговаряше на установилата се вътре в това учреждение негласна етика — беше умерено делови и умерено изразяваше сдържаното, но необходимо обожание. Така трябваше. Беше нужна деловитост, съчетана с леко, уж неволно породило се обожание.

Марлен Михайлович си помисли, че всичко това при него не е престорено, не е изкуствено, че при него то е нещо естествено като дишането, че у него просто не може да не се породи това леко

трепкащо обожание при срещата с „портретите“, защото за него именно това е срещата с най-важното, с партията, с онова, което е по-скъпо от живота. Това усещане го изпълни с топлината на съпричастността, той се почувства *свой* тук, каквото и да се случи — тук той винаги е *свой*, той е войник на партията, където и да го преместят, па дори и в районния комитет.

После разбра, че искреността му е била очевидна за всички и май дори е била оценена. В очите на единия от „портретите“ се мярна нещо бащинско, също не изкуствено, също родено в душата, вероятно защото за тях, за „портретите“, долустоящите другари също бяха един вид символи на великото, могъщо и вечно като сибирската тайга понятие „партия“.

После тази секундна и доловима само със скритите струни на душата размяна на чувства приключи и започна деловият разговор.

Виж сега, другарю Кузенков, събрали сме се да си побъбрим за твоето островче, каза един от „портретите“, който наблягаше на всички възможни места на „о“-то, но въпреки това този заоблен звук не му беше достатъчен. Колко години вече ни е като трън в очите. В Централния комитет получаваме писма от работническата класа — не е ли време значи да решим този въпрос.

Попивайки всеки звук, Марлен Михайлович кимаше в смисъл, първо, че напълно оценява факта, че такива особи са се събрали да решат съдбата на скромния обект на неговия патронаж, второ, че напълно разбира класовото недоумение по повод на „тръна“, и, накрая, че той е напълно готов да предостави изчерпателна информация по целия профил на проблема с „островчето“. Дори отвори папчицата си и дори леко се окашля.

В този момент обаче информацията се оказа ненужна. Вторият „портрет“, с лице уж изразяващо силен характер, а всъщност намиращо се в постоянна битка с увисващите увехнали гънчици, надменно и раздражено започна да побутва нещо по масата, да отхвърля с безцелни, но твърди движения някакви бележници и да говори с откъслечни фрази в смисъл, че проблемът е раздут, че проблем фактически не съществува, че има много по-важни проблеми, че опитът е натрупан, историческият момент е назрял и... На това място той забеляза, че вече е изтикал бележниците си на такова разстояние, че по-нататъшното им изтикване би изглеждало някак

пресилено и това би предизвикало неговото още по-голямо раздразнение, така че затропа с късите си пръсти по края на полираната част от масата, сякаш бе загубил нишката на мисълта си, после решително протегна ръка към зеленото сукно: придърпа бележниците си и отново започна да ги изтиква. Един крайно неприятен по принцип човек, ако се абстрахираме от това, което въплъщава, неочаквано си помисли Марлен Михайлович и се засрами от мисълта си. Във възникналата за миг пауза той отново с цялото си лице и с леко движение на ръката изрази пълното си разбиране за незначителността на този негов проблем, проблема на Кузенков, поставен в контекста на глобалната политика на мир и социален прогрес, както и пълната си готовност незабавно да предложи стегната, но съдържателна информация, но ето че „крайно неприятният портрет“, сякаш дори без да забелязва Кузенков, във всеки случай не смятайки за възможно да се обърне към него дори с въпрос, леко се наведе над масата, едва-едва се обърна към оногова, когото ние постоянно наричаме „видната личност“ и който единствено можеше да бъде забелязан от него, и го попита без заобикалки — достатъчно ли ще бъде за решаването на този така наречен кримски проблем десантното съединение на генерал N?

Марлен Михайлович едва не подрипна от моментално пронизалия го ужас. В следващия миг разбра, че всички бяха забелязали този ужас, че всички очи сега са устремени към него: и „окацият портрет“ безстрастно, като риба се взира в него през силните си очила, и всички помощници го гледат сериозно, професионално, и „видната личност“, леко изкривена на стола си (между другото напълно независима поза), с изчакващо ляво око го държи на прицел, и дори „крайно неприятният портрет“ бързо и остро, с едва доловима усмивчица е извил очи към него, без обаче да променя позата си и очаквайки отговора на „видната личност“. Само един човек в кабинета не погледна Кузенков в този момент — третият „портрет“, нека го обозначим с думите „затвореният в себе си“. Той, както бе започнал от самото начало да си рисува някакъв орнамент на чист лист хартия, така и продължаваше да го прави.

— Какво ще кажеш, Марлен Михайлович? — попита „видната личност“. — Достатъчно ли ще бъде това за решаването на проблема?

— Във военно отношение ли? — отговори Марлен Михайлович на въпроса с въпрос.

— Че в какво друго? — каза „крайно неприятният“ на „видния“, отново без да се извърне към Марлен Михайлович. — Хем покрай другото ще изпробваме танковете на въздушна възглавница.

— Във военно отношение десантното съединение на генерал Не абсолютно недостатъчно за решаването на проблема с Остров Крим — с твърдост, която не бе очаквал от себе си, каза Кузенков. — Във военно отношение въоръжените сили на Острова са нещо много сериозно — каза той още по-твърдо. — Неотдавнашната война с Турция, другари, позволете ми да напомня, демонстрира тяхната динамичност и бойна дееспособност.

— Ние не сме турците — изкиска се „крайно неприятният“.

Естествено, всички се разсмяха на тази шега. Помощниците се спогледаха, показвайки, че са оценили шегата. Като дрезгава камбанка най-високо от всички се разля смехът на „окация“. Не сме турците, хайде де, не сме! „Видната личност“ също се разсмя, но явно само формално. Доста изненадващо тя се държеше независимо, вперила в Марлен Михайлович остър поглед. Не се разсмя и не пророни нито звук единствено „затвореният в себе си“. Той продължаваше да се труди над орнамента. Не се разсмя и Марлен Михайлович.

— И ТЕ — каза той много спокойно (изведнъж го обзе пълно спокойствие) и дори с известна злост. — И те не са турците.

Настъпи пауза. Слисване. Нещо като кратък ступор. Кузенков бе затапил шегата на един от „портретите“! С ловка реплика бе я лишил от дълбокия ѝ смисъл! Всички участници в съвещанието веднага забиха нос в книжата си, оставяйки Марлен Михайлович насаме с „крайно неприятния“. Онзи седеше накокошинен и гледаше замрелите си пръсти — всички торбички на лицето му бяха увиснали, картината беше почти неприлична.

И изведнъж — с малко закъснение — в кабинета се разнесе смях. Смееше се „видната личност“. Въртеше глава и закачливо, с явно одобрение поглеждаше към Кузенков.

— Хем си е точно така, другари, и те не са турците — заговори „видната личност“, — прав е Марлен Михайлович, войската там е руска, а руснаците — той погледна „крайно неприятния“ — винаги са го напуквали на турците.

В очилата на „окация“ се мярна непознато пламъче. „Затвореният в себе си“ се занимаваше със своя орнамент.

Марлен Михайлович изведнъж схвана, че „видната личност“ и „крайно неприятният“ са очевидни съперници.

— Какво значи излиза тогава? — „крайно неприятният“ гледаше пак към „видната личност“, макар думите му да бяха отправени към Марлен Михайлович. — Какво сега, нашата мощ се сравнява със силиците на белите? Поставя се под въпрос успехът на военното решение на проблема? — гласът му укрепваше с всяка дума. — Америка трепери пред нас, а тук имаме работа с някакви дребни отрепки. Амче нашите бащи почти без оръжие, със саби и щикове са ги гонили по украинските степи като зайци! „Въоръжените сили на Острова са нещо много сериозно“ — подигравателно цитира той Марлен Михайлович.

На Марлен Михайлович му се стори, че „видната личност“ едва забележимо му намигна, но и без тази подкрепа той странно защо ставаше все по-твърд, не изпитваше страх пред „крайно Неприятния“ и се изпълваше с решимост да изрази своята гледна точка, тоест отново и отново да подчертае нееднозначността, сложността на проблема за Острова.

— Сега ще обясня — каза той. — Бойната мощ на кримската армия наистина е на много високо ниво и ако предположим, че десантното съединение на генерал N е като турците (или, да речем, американците), можем да не се съмняваме, че то ще бъде разпердушинено от кримчаните. Но — той видя, че „крайно неприятният“ вече е зинал да го прекъсне, но продължи, — но с пълна увереност мога да кажа: никога нито един кримски войник няма да стреля по съветски войник. Става дума не за военна проблематика, а за човешко съзнание. Някои влиятелни военни в Крим дори смятат своите форсиз за част от съветската армия. По принцип нашето Министерство на отбраната би могло още сега да им изпрати своите циркуляри.

— Глупости! — кресна тогава „крайно неприятният“. — Ами че те са бели!

— Били са бели — възрази Марлен Михайлович, вътрешно ужасен от неосведомеността на „вожда“. — Техните деди са били бели, другарю (фамилното име на „крайно неприятния“).

— Ами че там са останали всичките разни партии — гнусливо изкриви физиономия „крайно неприятният“, — и „кадети“, и „октябристи“...

— В Крим са регистрирани над четирийсет политически партии, сред които са и споменатите — сухо каза Марлен Михайлович.

Дързостта му, проличала в тази сухост, явно порази „крайно неприятният“ и той дори леко зяпна. Впрочем може би беше потресен от разпадането на едната свещена величествена дума на четирийсет равнозвучни, но нищожни. Кузенков забеляза зад стъклата на „окация“ почти нестарческо любопитство. В погледа на „видната личност“ се четеше явно одобрение.

— Не забравяйте да споменете Съюза за обща съдба, Марлен Михайлович — каза тя.

— Да-да, най-важното събитие в политическия живот на Острова е създаването на Съюза за обща съдба — каза Марлен Михайлович, — начело на който стоят влиятелни хора от средното поколение на руската част от населението.

— Да, бе, много важно събитие — иронично произнесе „крайно неприятният“, облегна се назад на стола и за пръв път се обърна с въпрос, пренебрежителен и груб, направо към Кузенков: — И какво искат тези хора, този ваш Съюз за обща съдба?

— Присъединяване на Крим към Русия — отчетливо отговори Марлен Михайлович.

— Какво, да не са наши нещо? — усмихна се кисело „крайно неприятният“. — Прогресивни сили, а?

— В никакъв случай не можем да наречем тези хора прогресивни сили според нашите разбирания — каза Марлен Михайлович.

— Ох-хо-хо, много сложнотии ще има с това присъединяване — изведнъж се обади „окацията“. — Къде ще дяваме толкова островитяни? Четирсе партии, че и нациите са горе-долу толкова... освен кореняците, татарите, пълно е и с наши руснаци, и с гърци, и с араби, има и юдеи, и италианци... охoho... дори разправят, че имало и англичани...

— Партията има натрупан богат опит в решаването на подобни въпроси — каза „крайно неприятният“. — Многопартийността, както вие, естествено, разбирате, е въпрос на няколко дена. С националностите е по-сложно, но си мисля, че на гърците мястото им е

в Гърция, на италианците — в Италия, на руснаците — в Русия и така нататък.

Всички помощници, Марлен Михайлович и дори „видната личност“ сега мълчаха и попиваха всяка изречена дума. Разговорът се водеше между „портретите“ и те трябваше да слушат по съответния начин.

— Иселване? — проскърца „окацията“. — Ох, хич не ми се занимава пак с тези работи.

— Не иселване, а добре балансирано преселване — каза „крайно неприятният“. — Не както навремето — позасмя се той. — Ще се спазват всички хуманистични норми. Преселване на всички дошли отвън национални групи. Коренното население, тоест кримските татари, разбира се, няма да ги закачаме, те ще образуват автономия в състава... да речем, на Грузинската ССР.

— Вярно, красива е идеята — каза „окацията“ и се почеса по тила. — Ох, обаче големи разправии ни чакат! Да преговаряме с американците...

— Ще се разберем — надменно се усмихна „крайно неприятният“. — Работата, вярно, не е лесна, но не бива и да я надценяваме. Идеологическата печалба от ликвидирането на останките от другата Русия ще бъде огромна.

— Ами икономическата — изпъшка „окацията“. — Колко хубави неща идват при нас от Острова — валута, електроника...

— Ние от идеология не пестим — каза „крайно неприятният“.

— Вашите предложения, другарю Кузенков — изведнъж каза „затвореният в себе си“, отмести напълно завършения орнамент и вдигна към Марлен Михайлович много спокойни и много зловни очи.

Този неочакван въпрос плисна в кръвта на Марлен Михайлович цял заряд адреналинче. За миг той сякаш изгуби ориентация, но наведе глава и като стисна юмруци под масата, цял се напрегна, овладя се. „Благодарение на тениса съм се научил да се стягам“, мярна се в главата му съвсем ненужната мисъл.

— Преди всичко, другари — започна той, — бих искал да подчертая, че на своя пост аз се старая с всички сили да превръщам в дела волята на партията. Всяко решение, взето от партията, ще бъде за мен единствено правилното и единствено възможното.

Той направи пауза.

— Инак нямаше да сте тук — ухили се „крайно неприятният“. Какво подхилване, помисли си Марлен Михайлович, може ли човек да си представи по-нагло античовешко подхилване?

Всички останали мълчаха, не реагираха явно на „обяснението в любов“, но помощникът на „видната личност“ одобрително притвори очи и Марлен Михайлович радостно осъзна, че не е сбъркал с тази фраза.

— Колкото до моите предложения като специалист по „островния проблем“, а аз съм му посветил вече двайсет години от живота си, не бих посъветвал в дадения исторически момент да се правят каквито и да било определени стъпки от окончателен характер. Политическата ситуация на Острова сега е крайно обърквана и усложнена. Има симптоми за появяване на ново национално съзнание. В четвъртото поколение на руската емиграция, тоест сред младежта, се разпространяват идеи за сливане на етническите групи в нова нация, така наречените яки. Има признаци за поляризация. Тази вдъхновена, но неорганизирана група младежи поставя себе си като алтернатива на Съюза за обща съдба, който изразява онова, което аз нарекох тук човешко съзнание. Симпатия към Съветския съюз и дори тенденция към сливане с него — това е основната идея, завладяла Острова, въпреки всичко. Естествено, в това русло са насочени и многобройните леви и комунистически партии, които за съжаление са в постоянен раздор помежду си. Влиянието на китайците е слабо, макар че го има. Анархическите групи се появяват, изчезват и отново се появяват. Естествено, не бива да забравяме и за отломките от институциите на стара Русия, за административния апарат на така наречените вревакуанти. Групата татарски националисти също трябва да се има предвид, макар че в нея всеки ден се усилюва влиянието на якитата. За татарите идеята „яки“ е добра алтернатива на руската идея. Съществуват и полукриминални, а следователно опасни групи на крайнодесни руснаци — „Вълчата сотня“. Колкото до Запада, в стратегическите планове на НАТО сега не е отделено сериозно място на Крим, но въпреки това действията на натовските разузнавания говорят, че Островът сериозно се наблюдават като възможен район на дестабилизация. С една дума, според мен, ако в момента се проведе съответният референдум, най-малко 70 процента от населението ще е за влизане в СССР, но и 30 процента не са малко и всяко

непредпазливо включване в контакта може да предизвика късо съединение и пожар. След три месеца на Острова предстоят избори. Естествено, те трябва поне до известна степен да прояснят картината. Ние трябва да използваме това време за интензивно наблюдение, за по-нататъшно усилване на нашето влияние чрез разширяване на всевъзможните контакти по специалните сфери, чрез разпространяване на нашата съветска идеология, в частност чрез увеличаване продажбата на политическа литература. В скоби трябва да отбележа, че тази литература е, така да се каже, търсена стока на Острова, но пак в скоби бих искал да предпазя всички ни от илюзии — влечението към съветските издания сега е един вид мода на Острова и в един прекрасен момент може да кривне в друга посока. В интерес на нашето дело, мисля, ще бъде на изборите да победи Съюзът за обща съдба, но ние трябва да се въздържим от пряка подкрепа на тази организация. Работата е там, че СОС (така се чете абревиатурата на съюза) е твърде нееднозначно явление. Начело на него стои тясно сплотена компания влиятелни личности, така наречените съученици, сред които можем да споменем издателя Лучников, полковник Чернок, популярния спортист граф Новосилцев, индустриалеца Тимофей Мешков. Ще ми се, другари, специално да подчертая почти нереалната в наше време ситуация. Тази група лица наистина е абсолютно независима от каквито и да било външни сили, това са истински идеалисти. Движението им е базирано върху идеалистичен обект, така наречения комплекс за вина пред историческата родина, тоест пред Русия. Те знаят, че ако делото на живота им успее, ще се лишат от всичките си привилегии и на дворянската класа и съдружието на вревакуантите ще бъде сложен край. Възгледите им биха накарали един реален политик да се позасмее, но въпреки това те съществуват и мощно разпространяват влиянието си. Да се намери истински научна, тоест марксистка, основа на това движение, не е лесно, но е възможно. Впрочем това е предмет на специален и много задълбочен анализ и аз не мога да ангажирам вниманието ви с това сега, другари. Теоретичният анализ е въпрос на бъдещето, сега пред нас са поставени актуални задачи и в този смисъл СОС трябва да се превърне в обект на най-съсредоточено внимание, към него трябва да пристъпим много предпазливо, другари. Като всяко идеалистично движение СОС е подложен на емоционални трескави състояния. Ето че и в настоящия

момент той изживява нещо като такава треска, която на пръв поглед може да изглежда като рязка промяна на позицията, като завой на 180 градуса.

Марлен Михайлович обърна страницата и внезапно уловил във въздуха нещо особено, спря за минута и вдигна очи. Онова, което видя, го порази. Всички присъстващи бяха замрели в напрегнато внимание. Всички бяха вперили погледи в него и дори „крайно неприятният“ бе изгубил пренебрежителната си гримаса, дори торбичките на лицето му сякаш се бяха стегнали и сега личаха острите черти на истинската му физиономия. И тогава Марлен Михайлович най-сетне разбра: ето я главната причина за днешното съвещание на високо ниво. Разтревожени са от „завоя на 180 градуса“, подплашили са се да не би остров Крим да отплува от тях на недосегаемо разстояние, да не би да им отнемат онова, което те отдавна вече смятат за лична собственост. Аха, каза си той не без тържествуване, тука няма лесно да ни прегазят.

Впоследствие Марлен Михайлович, естествено, се самобичуваше, проклинаше се за думичката „ни“, тормозеше се, че в онази минута някак се бе отъждествил с „идеалистите“, че бе кривнал встрани от партията, но в този конкретен момент изпита тържествуване. Виж го ти, решил да оправи нещата с десантници! Много чевръст, бе! Не знае, видите ли, и не ще никого да знае лидерът на човешките маси, съвременният фараон! Знаеш, страхуваш се, луташ се объркан, страх те е дори от съседа ти през два стола. Впрочем може би от съседа най-много от всичко на света.

Марлен Михайлович продължи:

— Всъщност няма завой. Има само известно увлечение по идейките на нашите дисиденти, на новата емиграция, типично идеалистическа рефлексия. Главният редактор на „Руски куриер“ Лучников, несъмненият лидер на движението, не се страхува от куршума на вълчесотниците, но се страхува от презрителния поглед на някой джазмен или художник, от московските си приятели от младини. Именно с това се обяснява известната промяна в осветляването на съветския живот на страниците на „Куриер“.

Той направи още една пауза, преди да произнесе заключителната фраза от своето съобщение, фразата, която едва вчера му се бе струвала опасна, а сега беше станала двойно, тройно, извънредно много по-опасна под стеснените очички на „крайно неприятния“.

— Аз съм дълбоко убеден, че преди решителните събития на Острова съучениците, опасявайки се, че ще бъдат обвинени в предателство, искат да покажат на своето население така наречената истина за съветския начин на живот, искат нациите, свикнали с един от най-високите в света жизнени стандарти и с условията на една от най-откритите буржоазни псевдодемокрации, да са напълно наясно накъде са се запътили, като гласуват за присъединяване към великия Съветски съюз. Без този епитет, другари, името на нашата страна не се употребява сред широките маси на Острова. Сигурен съм също, че следващата стъпка на съучениците ще бъде атака срещу прогнилите институции на стара Русия, срещу Запада, а също така една силна полемика с националистите яки.

Като имам предвид тази сложна ситуация, аз бих предложил в настоящия момент да се въздържим от окончателно решаване на проблема, да не сваляме ръка от пулса и да продължаваме едно предпазливо, но все по-засилващо се наблюдение над събитията и хората.

Марлен Михайлович затвори папчицата и известно време седя, загледан във фалшиво крокодилската повърхност с три релефно отпечатани римски цифри в ъгъла — XXV.

— Ще има ли въпроси към Марлен Михайлович? — попита „видната личност“.

— Бе то въпросите са много, ох, много — пропя „окацията“. — Започнем ли да питаме — ще осъмнем тук.

— Марлен Михайлович — изведнъж меко го повика „крайно неприятният“.

Марлен Михайлович дори леко трепна и вдигна очи. „Крайно неприятният“ го гледаше с любезна, някак светска усмивка, демонстрирайки, че гледа на него по друг начин, че го е разгадал, проумял го е, разбрал е играта му и сега Марлен Михайлович за него е „не-свой“, поради което именно е достоен за любезна усмивчица.

— Вие, Марлен Михайлович, естествено, разбирате колко много въпроси имам към вас — любезно каза той. — Безброй въпроси. Огромно количество ясни и неясни... — пауза — въпроси. Естествено, вие превъзходно разбирате това.

— Готов съм за всякакви въпроси — каза Марлен Михайлович. — И бих искал още веднъж да подчертая, че най-важното за мен е

решението на партията. Историята е показала, че понякога специалистите грешат. Партията — никога.

По безстрастната физиономия на помощника Марлен Михайлович разбра, че в този момент леко бе преиграл, бе прозвучал леко не-съвсем-на-нужния-градус, но някак си вече му беше все едно.

— Има оформено мнение — каза „затвореният в себе си“. — Да командироваме Марлен Михайлович Кузенков в качеството на генерален консултант на Института за изучаване на Източното Средиземноморие за продължително време. Това ще ни позволи още по-добре да вникнем в проблема за нашата островна територия и да го осветлим отвътре — „затвореният в себе си“ пестеливо се усмихна. — Така именно вие, Марлен Михайлович, ще бъдете сега нашата ръка върху пулса. Непосредствени нареждания ще получавате от другаря... — той каза името на „видната личност“, после благодари на всички присъстващи за участието и стана.

Съвещанието приключи.

Марлен Михайлович излезе в коридора. Леко му се виеше свят и целият от време на време леко потреперваше от преживяното напрежение. „Благодарение на тениса, помисли си отново, съм се научил да свалям напрежението“. Изведнъж го обзе дива радост — да замине за Острова за продължително време, ами че това е късмет, голям късмет! Нищо, че може да е понижение, един вид заточение, но пък трябва да е благодарен на съдбата за този неин подарък. Защото идиотите можеха да го пратят и посланик нейде си в някой Чад или Мали. Не, не, късмет си е, а предаването на „наблюдението“ направо в ръцете на „видната личност“ означава, че това дори не е понижение, че то е просто прехвърляне на целия проблем на по-високо ниво.

„Видната личност“ го хвана под ръка и му прошепна в ухото:

— Радваш ли се, пич? — и с хихикане го сръчка с лакът в хълбока.

— Не крия, радвам се — каза Марлен Михайлович. — Мъдро решение. В този момент за мен ще бъде по-полезно да съм там. Пък и Вера, знаеш... тя ми е умница, много ще ми помогне...

— Не, братче, жена ти там ще ти бъде само бreme — позасмя се „видната личност“. — В гората дърва ли ще носиш? Ех, Марлуша, аз дори малко ти завиждам. Ще взема да се измъкна и аз за седмица, да го ударим малко на живот, а?

Марлен Михайлович погледна в очите „видната личност“ — своя нов пряк шеф — и разбра, че е безсмислено да подхваща въпроса за Вера Павловна и децата, че всичко е вече обсъдено и е решено: „котвите“ на Марлен Михайлович трябва да си останат вкъщи. Какво пък, след случая с Шевченко тревогата на някои другари, дори във връзка с хора с висок ранг, е разбираема.

— Гарантирам, че наистина ще е хубав живот — Марлен Михайлович се усмихна в „бански“ стил.

— Не мога да си го позволя — с искрена досада каза „видната личност“. — Вездесъщата преса. Откачената телевизия. И ти си опичай акъла, ей — строго каза „видната личност“.

— Бъди спокоен — каза Марлен Михайлович.

Стигнаха до края на празния коридор и сега стояха до ръба на дългия зелен килим. Пред тях бяха само бялата стена и бюстът на Ленин, изработен от черен камък, поради което изглеждаше малко странен. „Видната личност“ сложи ръка върху рамото на Марлен Михайлович.

— Колкото до майка ти — Анна Макаровна Сискина, — не е хубаво да я криеш от обществото. Жени като нея, стари кадри на Коминтерна, сега са останали единици.

Марлен Михайлович отвърна на покровителя си с бледа благодарна усмивка.

ГЛАВА ДВАНАЙСЕТА

СТАРИЯТ РИМСКИ ПЪТ

Обикновено даваха старта на „Антика рали“ в Симферопол край изворите на Югоизточния фриуей, но до началото на древния път Алушта-Сугдея на спортистите се предоставяше право на избор: можеха да се устремят към междинния финиш по стоманения осемлентов път, прелитащ като стрела покрай най-високия кримски връх Чатър Даг, или, ако искаха, да напуснат фриуея на всяка от десетте отбивки и да си опитат късмета по усуканите пръстени долу. Главната цел на всеки участник беше да изскочи преди другите на стария път, защото там, по неговите серпантини, всяко изпреварване се превръщаше едва ли не в игра със смъртта. Разбира се, на пръв поглед 70 километра прав фриуей са благодат за всеки шофьор, давай газ и това е, но там, на фриуея, между състезателите започваше такава жестока позиционна битка, такова „засичане“, такова маневриране, че мнозина отпадаха от състезанието, понеже се забиваха в мантинелите или един в друг, така че най-хитрите предпочитаха да въртят по завоите на асфалтовия лабиринт покрай Машут Султан, Ангара, Тамак, за да изскочат пред носа на ревящата разноцветна тълпа вече в Алушта и да се устремят направо към Демерджи по самата Антика, повлекли подире си опашка от чакълен прах, който сам по себе си не е никак приятен на съперниците.

Лучников и Новосилцев разработиха хитър план. Графът ще изскочи още при първия рамп^[1] и ще изчезне от полезрението, а Андрей ще се постарее със своя турбо да намали скоростта на основния поток коли на фриуея, доколкото е възможно, ще засича водачите, ще сменя лентите, неочаквано ще намалява скоростта. Ако графът излезе пръв на „Антика“, нито Бил Хънт, нито Конт Портаго ще успеят да го изцреварят, да не говорим за местните гении.

И този път за участие бяха пристигнали най-добрите състезатели в света, най-малко десет суперзвезди, трийсетина просто звезди, а останалите — обикновени звездички, но пламтящи от най-ярка

дързост и честолюбие. До старта бяха допуснати всичко 99 коли. „Сто минус единица“ — това бяха рекламните цифри за фланелки, якета, цигари, напитки... На огромния паркинг пред „Югоизток“ разноцветните коли от всевъзможни марки проверяваха спирачките и воланите си, постепенно заемаха местата си на стартовата линия, откъдето цялата ревяща маса щеше да се втурне към фриуея. Зад стартовата линия вреше и кипеше многохилядна тълпа. Трибуните около статуята на Лейтенанта бяха препълнени с елегантна публика. Вертолети на различни телевизии висяха над площада. „Антика ралито“ отдавна вече се бе превърнало в нещо като национален празник на Крим. То обединяваше всички и същевременно изостряше съперничеството между етническите групи: татарите, естествено, искаха да спечели татарин, англокримчаните залагаха за своите, вревакуантите, тоест руснаците, разчитаха на своите герои и така нататък... През последните години на „Антика рали“ побеждаваха международни „тигри“, като присъстващите сега Били Хънт и Конт Портаго.

Колата на Били Хънт, белозъб красавец с меден слънчев тен, също се казваше хънтър, тоест „ловец“. Трудно беше да се определи коя марка е била взета за основа на това чудовище. По корпуса ѝ се мъдреха знаците на различни фирми: „Алфа-Ромео трансмисия“, „Спирачки «Порше»“, „Мустанг карбуратор“... и за всеки подобен знак фирмите отрупваха Хънт с огромни премии, но на него изобщо не му дремеше за парите. Били беше истински фанатик на автомобилния спорт, или както казват в Москва, обсебен. За всяко отделно състезание той лично конструираше своите „ловци“, като поръчваше на фирмите различни части по собствени чертежи. Животът извън автомобилните състезания минаваше за Хънт като някаква поредица от мъгливи миражи. В него се влюбваха световни красавици, като например милионерката супермодел Марго Фицджералд, и той снизходително приемаше любовта им, но едва отразили медените дни, списанията се виждаха принудени да описват разриви: хубавиците не изтърпяваха главозамайващия живот на Хънт, а той, без да се замисля, би ги сменил всичките срещу една свещ за автомобилен двигател. Между другото Бил неслучайно наричаше своите кобилки „ловци“. На всички състезания той си избираше жертва, лидер, започваше да го преследва,

залепен за опашката му, вбесяваше го с безкрайното си плътно следене, а накрая, малко преди финиша „повеляше звяра“.

Конт Портаго, мършав и надменен младеж (впрочем вече беше навършил 36), беше състезател със съвсем друг стил. Той сякаш не забелязваше никого от сребърносивото си „испано-сюиза-фламенко“, сякаш се бореше само с времето, вълнуваше го единствено скоростта и само едва-едва кривеше тънките си кастилски устни, когато някой „се плетеше в краката му“. На последните няколко състезания именно той се бе оказал плячката на „ловеца“ Хънт, но въпреки това сякаш не го забелязваше и никога не коментираше пораженията си. Личният живот на Конт оставаше загадка за пресата.

Лучников седеше зад волана на своя питър, който вече бе на стартовата линия, и спокойно наблюдаваше как репортерите се усукват около хънтъра и фламенкото. Средствата за масова информация бяха наобиколили и него. Сензация беше дори фактът, че 46-годишният издател на влиятелен вестник изобщо участва в състезанието. Другата, май още по-голяма сензация бяха надписите по колата му: „СОС! Съюз за обща съдба! Присъединете се към Съюза! СОС!“ Няколко души се надпреварваха да му задават въпроси, навираха в устата му микрофончета, но Лучников ги отместваше с длан и спокойно пушеше цигара. Естествено, загадъчно се усмихваше. Това беше нещо необходимо — една загадъчна усмивка.

И тогава той видя главната сензация на деня — автомобила на граф Новосилцев под номер 87 с екзотичното име „Жигули-Камчатка“. Очевидно от волжкия автозавод в тази кола бе останала само тенекиената кутия, емблемата с ладията и първата част от името, за сметка на това могъщо преобладаваше „Камчатка“, личната камчатка на графа. Автомобилът представляваше кабриолет с една-единствена седалка — за шофьора. За сметка на останалото пространство очевидно бе увеличена мощността на двигателя, там явно бяха разположени някакви нови възли, покрити със стоманен кожух и топлоизолация. Система фарове собствена конструкция, предназначена да прорязва чакъления прах на античния път, красеше предницата. Жигулският корпус бе поставен на шаси, конструирано също лично от граф Новосилцев. Свръхшироки гуми със стърчащи шипове, масивни, ярко боядисани брони, обградили целия корпус на колата и предназначени за разблъскване на конкурентите. Стърчащ изпод

задната броня ауспук, напомнящ реактивна дюза. Невиждана до днес система от големи и малки огледала, позволяваща на графа да вижда и надалеч, и буквално пред колелата си. Лучников виждаше това чудовище за пръв път сега, преди старта: Новосилцев на никого не бе показвал колата си, дори на съучениците. Лучников се усмихна. В училище наричаха Володечка Камчатка чак до седми гимназиален клас заради пристрастието му към задните чинове, той вечно се намърдваше някъде там: или преписваше домашно, или дъвчеше хартия, за да се прицели с топчето отвратителна мокра маса в отличника Тимоша Мешков, или майстореше нещо, някаква поредна беля, или пък обратното — нещо твърде мило и забавно, с една дума, живееше най-отзад свой отделен, частен живот и дори май онанираше. После изведнъж този прякор някак мигом се забрави. След една ваканция, прекарана у леля му в Сан Франциско, пъпчивият пакостлив граф се върна в Симфи същински супермен — млад мъж, спортист. Именно тогава се започна — бокс, карате, скокове от кула и автомобилни състезания, състезания, състезания. Тогава графът получи нов прякор — Ново-Сила, примитивно съставен от фамилиното му име, но стабилен, дори и сега понякога употребяван от съучениците му.

Обстоятелството, че Володечка изведнъж си бе спомнил детството и онази Камчатка, се видя на Лучников трогателно и уместно. Той му помахаше с ръкавици, но Новосилцев не го забеляза. Репортери и папараци се тълпяха около колата му и той явно позираше с украшението на главата си, останало от предишното състезание — нещо напомнящо древен галски шлем с крилца. Лозунги на СОС красяха и неговите странични бордове, но беше трудно да се каже кое интересуваше повече репортерите — тези лозунги, самият граф или новата му кола.

Новосилцев бавно се придвижваше към стартовото си място, като понякога спираше и говореше нещо, загадъчно усмихнат. Наблизо на открита платформа на Ти Ви Миг имаше телевизор и Лучников видя в едър план загадъчното му усмихнато лице, редуващо се с изображението на жигули-камчатката отгоре, от вертолет. Изведнъж графът помоли репортерите да се отдръпнат от колата и демонстрира един от своите трикове — смяната на посоката. Това наистина беше смайващо — тромавата наглед конструкция се завъртя буквално около

оста си. Лучников намери с поглед Били Хънт. Той внимателно наблюдаваше колата на Новосилцев. Конт Портаго, естествено, не гледаше никого, пилеше си ноктите и нещо си подсвиркуваше.

— Хей, челло! — не щеш ли, чу Лучников весел възглас, отправен към него.

Той видя стърчащата над тълпата глава на сина си Антошка. Антошка си проправяше път към него и размахваше шапка с надпис „ЯКИ!“ Лучников хем се зарадва, хем се засрами. Изобщо не мисля за никого от близките си: нито за сина си, нито за баща си, нито за майката на Антон, която води безсмислен живот в Рим, нито между другото за новата си съпруга, която сега е на трибуните и не помръдва бинокъла си встрани от колата ми. Наистина, съвсем съм „обсебен“ вече, занимавам се само с политиканство, откачил съм по тази проклета Русия, в това отношение Сабаща е прав — станал съм истински „мобил-дробил“.

— Хей, челло! — викаше синът му като на неочаквано срещнат приятел.

Обръщението „челло“ беше влязло в толкова широка употреба, че понякога го използваха дори вревакуантите, макар че повечето от тях решително отхвърляше жаргона „яки“. Беше образувано от обикновената руска дума „человек“. От север обаче, от англокримските селища, припълзяваше феллоу^[2], а от многобройните през петдесетте години на Острова американски бази като грах се сипеше енергично — грубоватото „мен“. Беше се образувал очарователният хибрид „челлоу-мен“ (на младини Андрей и компанията му се възхищаваха на тази думичка), а после — и „челло“, човекът се бе превърнал в своеобразно виолончело.

Лучников отвори дясната врата и Антон се намърда в колата.

— Атац — каза Антон и продължи да бърбори на яки, явно се фукаше със знанията си.

Лучников не разбираше и половината от този безброй думи, но от другата половина долови, че той, атацът, е страхотен, че „Антика рали“ е яки, че е „холитуй“ (холидей плюс сабантуй, тоест празник) за всички, но да не разчита на виктъри, тоест на победа, ще победи най-силният, фаворитът на яки, двацет и три годишният Маста Фа със своя двестасилен игъл.

— С игъл или с игла? — попита Лучников и разроши тила на Антон. — Да не си забравил вече руския? Говори на руски.

Не без скрито облекчение Антон заговори на езика на прадедите си.

— Забавно е, че сме станали нещо като политически противници, тате.

— Ами, никакви противници не сме.

— Ти какво, дори не ни смяташ за сила май? Според тебе яки национализъмът няма перспективи, така ли?

— Прекалено е рано — не без известна тъга каза Андрей. — След три поколения това би могло да стане нещо сериозно, ако Островът още съществува.

— Че къде ще се дене? — каза Антон. — Няма да потъне, я.

— Ще го придърпа материкът — каза Андрей.

— А пък ние, младежите, смятаме вашата идея за безумна — без никаква злост, замислено каза Антон. — Как може да обявявате Острова за руски? Това е империализъм. Знаеш, че тук руската кръв е по-малко от половината.

— В Съюза между другото също е по-малко от половината — промълви тихо Андрей.

Гръмовен глас по радиото съобщи, че до старта остават десет минути, и покани всички участници да заемат местата си.

Лучников включи двигателя и се зае да наблюдава приборите. С крайчеца на окото си забеляза, че синът му го гледа с уважение.

— Дядо ти днес дава ли прием?

— Разбира се! — възкликна Антон и мина на английски. — It's going to be what the Americans call a swell party!^[3] Всички участници в ралито и маса елегантни гости. Между другото твоята мадам ще дойде ли? Защото аз малко се познавам с нея. Казва се Тина, нали?

— Таня.

— Тина или Таня? — повтори въпроса си Антон.

— Таня! Откъде ти хрумна това Тина?

— Яки, атац! До довечера! Не бързай по трасето. И без това Маста Фа е непобедим.

— Яки, челло! — каза Лучников.

Останаха минута и половина до старта. Той включи своето СВ радио и каза на Таня:

— Здравей.

— Как си? — попита тя.

— Нормално — каза той. — Намери Брук и с неговия вертолет отлетете за Сугдея.

— Но нали го бяхме планирали другояче — запротестира тя.

— Намери Брук и отлитай за финиша — каза той студено. — Край. Край на връзката.

Освен това няколко секунди преди старта той си помисли, че любимата му е станала някак странно опърничава, ето и днес дори не искаше да дойде на празника, насмалко да се скарат.

— Старт!

Ракетите излетяха и всички коли потеглиха.

Правилата на това съревнование не ограничаваха нито обема на цилиндрите, нито габаритите на колите. Ако щеш, се състезавай с огромен русо-балт, това чудо на съвременния комфорт, ако щеш — с двуместен, напомнящ повече чепик, отколкото автомобил, миджиет. При желание дори всички тези ужасни „сини акули“ и „жълти дракони“ развиващи по дъното на соленото езеро почти звукова скорост, може да излязат на старта на „Антика рали“, само че какво щяха да правят по виражите на стария път?

Лучников не бе подготвял колата си специално за състезанието, не бе я тъпкал с разни хитрини, както правеха повечето състезатели. Неговият турбо питър и без това беше едва ли не уникален, най-новото творение и гордост на автоконцерна „Питър Авто“ в Джанкой. Миналата пролет бе произведена малка партия, най-много петдесетина бройки, и разпратена по цял свят преди началото на рекламната кампания. Всички важни възли на апарата бяха пломбирани от престижната фирма, дори маслото се предлагаше да се смени чак след първите сто хиляди версти пробег. Разбира се, навремето Лучников нямаше да се стърпи да не бръкне в търбуха на своето турбо, но сега понякога с горчивина си мислеше, че по принцип не му пука за това състезание — ако не беше нужно на СОС, нямаше и да го забележи: беше се променил, мислеше за предишния себе си почти като за друг човек, очарованието, зародило се миналата пролет в Коктебел, не беше се връщало отново, колко много бе загубил и какво бе получил в замяна — сила, власт, решимост? Нищо не струваше това в сравнение с един миг от някогашното очарование.

„Яки, каза си той, набирайки скорост към небесносиньото, гарнирано със златно сияние, в което само след пет минути от състезанието започна да се очертава силуетът на Чатър Даг. — Яки, трябва да изведа напред Володка, това е моята цел, сега нямам други мисли, нищо нямам“.

Пред него на двайсетина метра разстояние се движеха само три коли. Били Хънт с петнистия си „ловец“ гледаше да се намести зад опашката на гордо летящото торпедо на Конт Портаго. Между тях обаче се носеше яркооранжев автомобил със зелено оперение. Това беше, както се досети Лучников, въпросният игъл на фаворита на якитата — „непобедимия“ Маста Фа. Тази птичка явно беше изненада за Хънт. Той май беше нервен.

Лучников трескаво мислеше: Вече няма да успее да спра Конт Портаго. Той безспорно ще изскочи пръв на серпантината. Но Били с постоянната му ловджийска тактика сега е уязвим за мен и Маста Фа ще ми помогне. Ако Портаго остане сам, на серпантината Ново-Сила ще го изпревари, няма никакво съмнение.

Маста Фа летеше с пределна скорост и не оставяше Хънт да го изпревари, за да се престрои и да се залепи за опашката на Портаго. Били започна леко да изостава с явното намерение да пусне напред игъла и да изскочи зад желания стегнат задник на своя съперник. Лучников натисна газта и се намести точно зад опашката на Маста Фа. Видя вляво озъбената уста на Хънт. Сега, за да изскочи зад Портаго, южноафриканецът трябваше да намали прекалено силно и тогава рискуваше да се оплете в безумна битка, в престроявания и засичания в основната група състезатели. Имаше един изход — да изстиска всичко от колата и да изпревари Маста Фа поне с десет метра. Хънтърът кривна наляво, право към края на фриуея, разстоянието между него и игъла се увеличи, но това позволи на игъла да излезе още малко напред. Били май вече не издържа, помисли си Лучников, а аз имам още резерв от обороти. Той се втурна в пътеката между хънтъра и игъла.

Няколко мига и трите коли се движиха една до друга. Лучников не сдържа любопитството си, изви очи наляво и видя наведената над волана глава на Хънт — той явно беше вбесен. Изви очи надясно — вдъхновено, с пламтящи очи лице на младо татарче. Мустафа, каза си Лучников, така се нарича. Че какъв яки е той, истински кримски

татарин, може би с капка гръцка кръв. Всички те сега си преиначават имената, формират нация, наивни момчета — моят е Тон Луч, този е Муста Фа... Чувстваше, че изпреварва и двамата, и все още има резерв. В последния момент Били реши леко да го сплаши и едва-едва се премести наляво. Бронята му одраска борда на питъра. Замириса на изгоряла гума, питърът изръмжа и хънтърът изостана. Сега Лучников вече изместваше игъла. В огледалото видя, че Хънт намалява скоростта, очевидно решил все пак да се втурне изотзад по диагонала на фриуея към жертвата си, продължаващия да лети с безумна скорост Конт Портаго. Хънт няма да успее! Отзад към него налитат ферарита, мазди, мустанги, спитфайъри и питъри от основната група. Още секунда — и основната група поглъща хънтъра. Половината работа е свършена — за графа е спечелена най-малко една минута.

Като изпревари доста лесно Маста Фа, Лучников успя да погледне надолу от авиационната височина на фриуея. На един остър завой зърна ярко петно — жигули-камчатката. Над нея висеше вертолет на Ти Ви Миг, явно режисьорът на репортажа се бе сетил каква е работата.

Лучников нагло натисна спирачки и видя в огледалото как очите на неопитния яки се разшириха от ужас. Разстоянието между тях не намаля. Явно и Маста Фа бе натиснал спирачките. Още няколко секунди. Налетя святкащата вълна на основната група.

Маста Фа завъртя волана и тръгна да се отдалечава надясно. В основната група явно бе започнало нещо като паника, някой очевидно набиваше спирачки, друг се опитваше да се измъкне, но други го притискаха и с риск да излязат от състезанието го принуждаваха да намали. Като изчака още няколко секунди, та в групата нещата да се поуталожат, Лучников се засили надясно, подлагайки си борда уж в старанието си да настигне Конт Портаго, а в действителност с единствената цел да забави цялото рали. Още няколко секунди! Като премина в дясната страна на фриуея и видя сега вече на трийсетина метра пред себе си продължаващото победоносния си полет фламенко, Лучников отново погледна надолу и видя как граф Новосилцев мощно и смело се отдалечава към зелените дебри на дефилето, където започваше серпантината към Ангарския проход. Неколцина други хитреци, които бяха предпочели долния път, останаха далеч назад. Така минаха още няколко минути. Всеки път, когато някоя кола се

изтръгнаше от основната група, пред нея започваше да се мярка яркочервеният турбо на Лучников и успелият да се измъкне състезател се принуждаваше да сменя лентата или да намалява скоростта. Създаваше се впечатление, сякаш Лучников охранява победоносния полет на Конт Портаго. Фриуеят прелетя над пропаст и при поредната смяна на позиция Лучников видя летящия редом с него огромен вертолет на Ти Ви Миг. Вратите му бяха отворени. Няколко момчета във вертолета се зъбеха и му показваха палци. Яки!

Изведнъж в колата се чу прещракване и след него спокойният глас на Таня:

— Летим над теб. Какво правиш, Андрей? Ей сега ще катастрофираш.

— Не се включвай повече, ако обичаш — каза Лучников.

Той видя как от левия фланг на основната група постепенно започва да се отделя петнистият „ловец“ и сега вече поема не към Портаго, а към него. Разбра, че Били е разгадал играта му, сега вече той, Лучников, се е превърнал в плячка за него и няма начин да се отърве. Изви волана и се позасмя, като видя в огледалото колко точно реагира гениалният състезател Хънт на всяко негово движение. Объркването на Били вече бе изчезнало, играта бе свършила и сега Лучников трябваше само да дава газ — за щастие вече се точеха последните километри на фриуея. В далечината сребрееше като огромна дъга рампът към Алушта, откъдето след един главозамайващ вираж колите трябваше да излязат на Стария римски път.

Рампът беше три пъти по-тесен от фриуея и тук Лучников успя да не пусне напред хънтъра. Фламенкото първо изскочи на чакъла и веднага вдигна подире си огромен шлейф от червеникав прах. След него изневиделица, като дяволче от табакера, изникна и се втурна нагоре по серпантината граф Новосилцев. Планът на съучениците бе успял. Колата на Лучников сега прикриваше жигули-камчатката от хънтъра. Още миг, и собствените му колела заскърцаха по чакъла. Отзад Хънт включи мощните си, заслепяващи дори през праха, лумващи в огледалата на Лучников фарове. Отпред се мержелееше силуетът на камчатката, виждаше се плещестата фигура на графа, галският му шлем. За миг той вдигна дясната си ръка, поздравявайки Андрей.

Започнаха безумните виражи по водещата нагоре серпантина. Ту от едната, ту от другата страна зейваха пропасти. Отляво в благодатните зелени долини и по склоновете бяха разпръснати вили и хотелите на Димерджи, отдясно се бе простряло морето, редуваха се скалисти заливи и мънички крайморски селища, ярки петънца на спортни яхти, един круизен лайнер, пътуващ към Ялта. Тук-там на виражите над пропастите старият път беше ограден с допотопни, изкривени насам-натам колци. Най-често липсваше каквато и да било ограда. Прелитаха покрай опасни места — сринали се, изронени канавки, пукнатини, свлачища. През последните години пътят бе изпаднал в съвсем плачевно състояние, тоест именно в състоянието, което правеше от това рали *това рали*. Поради липса на време, а и от известно лекомислие Лучников не бе направил предварително нито едно пресмятане, впрочем той със сигурност знаеше, че през последния месец Володечка е ошетал този път най-малко петнайсет пъти, познава всяка пукнатинка тук, а значи — СОС, напред! Сега графът се бе залепил за опашката на фламенкото, но не бързаше да го изпреварва. Конт Портаго просто изстискваше от своя апарат всичко възможно. Лучников пък мятеше колата си ту надясно, ту наляво, като се стараеше колкото може по-дълго да не изгърве пред себе си Хънт. Състезанието продължаваше.

Отгоре всичко изглеждаше доста безобидно. Керванът от коли се бе разтеглил на няколко километра облаци прах и пронизващи ги, искрящи във всички цветове, лумващи под слънцето със стъклата и огледалата си машини. Понякога състезателите сменяха местата си, сякаш съгласувано си отстъпваха взаимно. Впрочем фламенкото и камчатката се бяха откъснали много напред. Най-малко половин километър делеше лидерите от червения питър турбо, който „шеташе“ по шосето, от едната канавка до другата, като не оставяше петнистия хънтър да го изпревари. Отгоре това също изглеждаше доста безобидно, макар че от време на време, когато на екрана на телевизора във вертолета се появяваше среден план на летящите почти като залепени коли на Лучников и Хънт, а после в едър — озъбените и сякаш сплескани от напрежението лица на състезателите, едва забележими през стъклата, покрити с червеникав прах, Таня изпитваше страшно притеснение. Тя виждаше как седналите наоколо

— Брук, Мешков, Фофанов, Сабашников, Востоков, Беклемишев, Нулин, Каретников, Деникин, след всяка маневра на колата на Лучников избърсваха потта от челата си и се споглеждаха. Всички бяха крайно развълнувани. Бързият като картечна стрелба говор на телевизионните коментатори допълнително опъваше нервите.

„...Сложна и изнурителна борба се води сега между Андрей Лучников и Били Хънт. Кой би допуснал, че издателят на «Куриер», когото още преди много години зачеркнахме от списъка на нашите състезатели, ще окаже такава съпротива на прославения автоловец от бялото племе на Африка? Колите вече слизат към Туак, скоростта нараства. Виращ. Хънт кривва наляво, опитвайки се по ронещия се ръб на пътя, мачкайки надвисналите дрянови храсти, да мине пред турбото. Лучников също кривва наляво, а ето че сега той, сякаш предвидил поредната маневра на Били, изхвърля колата си надясно. Пред тях има къс прав участък от пътя. Лучников е на корпус и половина пред Хънт. Междувременно водачите в състезанието продължават стремителното си движение, граф Новосилцев е като залепен зад Конт Портаго. Двете коли излизат от рекордния график на «Антика ралито». Обърнете внимание, госпожи и господа, на автострадите за Кючук Узеню, Туак и Капсихора движението фактически е спряло. Публиката е слязла от колите си и гледа като омагьосана кервана на състезанието, който прелита долу по пътя на римските легионери. Внимание! Виращ по 14-градусовия наклон! Фламенкото и жигули-камчатката го изминават в предишния ред. Внимание, внимание, внимание! С бясна скорост, сякаш иска да излети над морето, към вираща приближава питър турбото. Но какво прави Хънт? Господи, той го засича! «Ловецът» буквално прескача камъните оттатък канавката на пътя, над главозамайващата пропаст, и изниква на височината пред Лучников! Не, неслучайно целият свят говори за невероятния усет на белия ловец Хънт! Той чувства пътя с всеки милиметър на колелата си, с всеки милиметър на собствената си кожа! И тъй, пред всички продължава да е Конт Портаго, по петите го следва граф Новосилцев, мощно ги настига «ловецът». Лучников още се опитва да спаси положението, но май силите му са свършили. Между другото какво ли е накарало двамата ни ветерани да участват в ралито? Не ви ли се струва, господа, че тук се крият политически подбуди? Вие, разбира се, сте забелязали на някои коли призивни лозунги на

СОС. Извинете, отвлякох се. Водачите в състезанието изминаха половината от античната змия, сега вече пред очите им са розовите скални издатини на Капсихора...”

Лучников нямаше време да отдава дължимото на „невероятния“ усет на мистър Хънт. Честно казано, беше стъписан, когато видя как петнистото чудовище се изсули от камъните и му затвори изхода от виража. Той загуби обороти и сега хънтърът стремително се отдалечаваше нагоре подир камчатката, а отзад вече приближаваха двама италианци, едно ферари и едно мазерати, по чиито пети беше някакъв германец с порше. Пътят заобикаляше дълбоко дере, те с Хънт се изкачваха и виждаха от другата страна на пропастта летящите надолу Портаго и Новосилцев. Графът още веднъж вдигна ръка, показвайки на Андрей, че е видял всичко и е оценил ситуацията. Володя вече трябва да разчита само на себе си. Сега трябва да изпревари фламенкото — това е задачата му. Колкото може по-скоро да изпревари Конт Портаго и да накара испанеца и южноафриканеца да се борят помежду си.

Лучников смени скоростта, с три натискания на педала форсира турбината. Ръмжейки, турбо питърът набираше обороти. Пътят сега летеше право към пропастта, отпред се мержелееха трите жалки бели стълбчета на ограждението, а зад тях беше яркосинята бездна на морето. Остър завой. Скърцане на спирачки, миризма на горящи гуми. Завоят е минат и пред очите се разкрива нова пропаст. Разстоянието между „ловеца“ и камчатката намаляваше. Лучников ясно виждаше всичко: тук явно наскоро бе валил проливен дъжд и прахът се бе слегнал. Той виждаше дори пукнатините в глинесто — каменливия край на пътя по вътрешната дъга на завоя и успя да помисли, че тук, на това място, графът вероятно получава първата възможност да изпревари фламенкото, защото канавката е достатъчно широка и ако не се срути веднага под колелата на камчатката, графът ще излезе пръв и ще спечели състезанието, защото по-нататък няма да има други възможности за изпреварване. Аз бих рискувал, успя да си помисли той и видя, че Ново-Сила също рискува, засилен се хвърля към канавката и — земята начаса се срутва под него.

По дългото нанагорнище след лидерите идваха най-малко двайсет коли и значи най-малко двайсет състезатели освен Хънт, Портаго и Лучников станаха свидетели на трагедията. Да не говорим за

пътниците и пилотите на цяло ято вертолети, камо ли за милионите телевизионни зрители.

Изгубилата почва под колелата си Камчатка се заби в стърчащия от пропастта каменен зъб и се преобърна във въздуха. Ударът явно бе толкова силен, че обезопасителните колани се скъсаха и тялото на граф Новосилцев изхвърча от седалката като от катапулт. Миг — и тялото, и колата изчезнаха на дъното на пропастта. Сред рева на двигателите никой не чу избухването на резервоара.

Впоследствие всички участници в състезанието признаваха, че са изпитали мигновен шок, когато са видели гибелта на камчатката. Дори водачът Конт Портаго намали, няколко мига изгуби дори Били Хънт. Това позволи на Андрей Лучников да изпревари и двамата и да се откъсне напред, защото не намали и не изгуби нито миг. Впоследствие призна пред себе си, че от самото начало, още от вечерта, когато Володечка бе обявил намерението си да участва в състезанието, дълбоко в душата си той си бе представял нещо подобно и със сигурност бе знаел, че няма да намали и няма да загуби нито миг, защото в това състезание трябва да победи не Новосилцев и още помалко Лучников, а СОС. Както се бе засилил по наклона към селището Парадизо, той видя на хълма гръцката черква, понечи да се прекръсти, но си помисли, че с това ще загуби частица от мига, така че не се прекръсти, а само прошепна: „Царство ви небесно!“ „Царство ти небесно, Володка! Царство ви небесно, Камчатка, Ново-Сила! Силни приятелю на живота ми!“

— Царство ви небесно! — изръмжа той, когато зърна в огледалото настръхналите, излитащи в този момент над виража фламенко и „ловец“. Изведнъж се преизпълни с ярост и вдъхновение и разбра, че е победил.

Когато на екрана на телевизора се появи простряното на камъните тяло на рицар с галски шлем, всички във вертолета се прекръстиха, Таня също се прекръсти — за пръв път в живота си. В очите на всички имаше сълзи, а Тимоша Мешков ридаше като дете.

Междувременно вертолетът летеше над трасето на състезанието и Таня, още преди да успее да осмисли онова, което бе направила за пръв път в живота си, погледна през прозореца към другия борд и изведнъж ясно видя на върха на хълма бяла каравана и легнал на покрива ѝ човек е винтовка. Тя сграбчи за рамото Востоков и му

посочи с ръка, безсилна да продума. Востоков мигновено включи своята минирадиостанция.

— Саша, внимание! Бяла каравана форд на хълма веднага след Парадизо. На покрива има снайперист!

От летящото пред тях ято вертолети моментално се откъсна един реактивен „Дрозд“ и се стрелна надолу. В машината на „Куриер“ успяха да забележат как сянката на вертолета легна върху бялата каравана, как помръдна рамото на снайпериста — изстрел. В следващия миг керванът на състезанието започна да завива зад огромните скали по висящата над морето камениста тясна пътека към Нов свят. Пилотът свърна към морето, всички се втурнаха към левия борд и радостно въздъхнаха — отпред продължаваше да лети яркочервеният турбо питър.

— Господ е насочил погледа ви, мадам — прошепна Фофанов и целуна ръката на Таня.

Лучников, естествено, не забеляза нито изстрела, нито самия снайперист, който се целеше в него от хълма. Не би могъл да види и юнаците, които скочиха от вертолета на Чернок право върху покрива на караваната и заловиха снайпериста. Той изобщо, кой знае защо, предпочиташе някак да не забелязва предпазните мерки, които приятелите му вземаха за неговата защита, макар да разбираше, че „групата за незабавни действия“, подчинена пряко на Чернок и следователно на СОС, винаги е в готовност. Разкъсаната дупка от куршум в лявото задно крило на питъра щеше да види по-късно. Сега той летеше към разкошната, застроена в псевдогенуезки стил, ликуваща Сугдея, към победоносния финиш.

Вечерта в „Каховка“ Лучников, приятелите му и Таня, избягали от гостите в куличката, гледаха по канала на Ти Ви Миг първия разпит на снайпериста. Беше трийсетгодишен късо подстриган мършав субект, който, колкото и да е странно, много напомняше Ли Харви Осуалд. Говореше чист руски, без никакви яки акценти, следователно произходът му беше вревакуантски. Никой въпреки не можа да го идентифицира. Правеха се предположения, че е от северозападната част на Острова, където в района на Караджа и Нови Чуваш съществуваше доста затворена в себе си колония от потомци на гвардейски казаци, най-сигурния резерв на „вълчесотниците“.

Излегнат във фотьойла и праметнал крак връз крак, престъпникът се усмихваше със сдържана наглост, скривайки известна уплаха, но и не без известно удоволствие: все пак беше център на такова внимание.

— Вашето име, господине? — учтиво го питаха застаналите около него осваговци.

— Иван Шмид — усмихваше се престъпникът и махаше с ръка. — Викайте ми Ваня, момчета.

Той категорично отричаше да е вземал каквото и да било участие в покушението срещу новия шампион, а уликите, толкова очевидни, изобщо не удостоверяваха с внимание. Винтовката със снайперистки прицел лежеше на бюрото и камерата на няколко пъти я показва в едър план. Ама, моля ви се, господа, и през ум не ми е минавало да стрелям, просто наблюдавах състезанието, просто гледах с едното око през прицела, за да виждам по-добре. Всъщност тая джаджа изобщо не е оръжие за мен, а нещо като далекоглед, господа, именно, далекоглед, как другояче да я нарека. Когато нямам подръка бинокъл, гледам през този далекоглед, господа.

— Значи това е далекоглед, господин Шмид? — попита осваговецът, сочейки вещественото доказателство.

— Именно, вие сте абсолютно прав — усмихна се „господин Шмид“.

— Защо тогава към далекогледа, господин Шмид, е прикрепена винтовка? — попита осваговецът.

— Ами разбирате ли... — измънка престъпникът с наведени очи, а после погледна изпод вежди и забърбори, въртейки глава, разцъфнал в очарователна усмивка. — Ами знаете ли... понякога... когато нямам подръка оръжие, аз, разбира се, използвам този далекоглед като винтовка, но... господа, в случая аз не бих могъл да стрелям по нашия руски шампион, дори това да е другарят Лучников, та нали съм патриот, господа, и изобщо, господа, защо се държите така е мен, разбирате ли, хванали сте ме грубо, измъчвате ме с нетактични въпроси, позволете ми да ви напомня за конституцията... нали не сте ГПУ, а?...

На това място Ти Ви Миг прекъсна прекия репортаж и на екрана отново се замяркаха кадри от „Антика ралито“. Сега непрекъснато ще повтарят тази програма, докато във всички барове по целия Остров

публиката не научи наизуст и най-незначителните епизоди от състезанието — от началото до края.

Утре ще пуснат мерзавеца под гаранция и ще започне безкрайна следствена и съдебна епопея, а през това време той ще се чупи я в Гърция, я в Латинска Америка — каза Фофанов.

— Нима няма да получи дори присъда? — възмути се Таня. — Востоков, вярно ли е?

— Да, можем да смятаме, че господин Шмид се отърва леко — Востоков някак многозначително се усмихна на Таня. — Такива са гримасите на буржоазната демокрация, мадам.

На екрана започнаха да се появяват лицата на победителите.

— Истинският победител в състезанието е граф Владимир Новосилцев — мрачно каза от екрана измъченият Лучников.

— Цяла поредица от случайности — ето причината да остана втори — процеди през зъби Били Хънт.

— Следващата година аз ще бъда пръв! — ярко се усмихна Маста Фа.

— Дълбоко съм потресен от гибелта на моя приятел и роднина — почти без да се обърне към камерата, каза Конт Портаго.

— Как, ама те роднини ли са? — изненада се мадам Мешкова. Ами да, разбира се, те са сватове... или как се казваше на руски, отвърна мадам Деникина. Дъщерята на Володя миналата година се омъжи за племенник на Портаго, барон Ленц. Ха, това е ново за мен, каза мадам Фофанова, и какво, доволна ли е Катя от този брак?

Екипът на Ти Ви Миг отново прекъсна програмата. В съгъстващия се здрач под лъчите на фаровете преведоха някакъв тип с белезници, после показаха вътрешността на полицейския фургон, където имаше още двама арестувани. Около фургона се мотаеха тълпа репортери и любопитни. Коментаторът на Миг, ловко извърнат с лице към камерата, бърбореше в микрофона на английски:

— Край трасето на състезанието в околностите на Парадизо полицията е арестувала още трима заподозрени, въоръжени със снайперски пушки. Изглежда, някой от участниците в състезанието е бил мишена за тези храбри ловци...

Всички седяха във фотьойлите, само победителят Андрей лежеше на килима в ъгъла на стаята и гледаше не телевизора, а през

прозореца, където зад хълмовете на Библейската долина изстиваше залезът.

После всички си тръгнаха и Андрей за пръв път остана насаме с Таня в своята „куличка“, за пръв път с нея в дома на баща си. Няколко минути мълчаха, усещайки как между тях се разширява някаква зона на пустота и мрак.

— Таня — повика я най-сетне Андрей. — Можеш ли да ми дадеш сега?

Гласът му леко трепереше. Случва се нещо особено, помисли си Таня, но не се помъчи да вникне по-дълбоко в това особено нещо. В сумрачната стая с плуващи по стената последни отблясъци от залеза ѝ се стори, че сега той излъчва такъв мощен зов, какъвто не е познавала никога преди. Не се извърна към него веднага, но тялото ѝ откликна моментално и тя цялата се разтвори. Развърза презрамките на раменете си, роклята, нещо като туника, се свлече на пода. Свали пликчетата и сутиена. Приблжи се до лежащия на килима мъж, който сякаш целият трепереше, чиито очи светеха, който издаваше жални кудкудякащи звуци. Какво така кудкудяка, помисли си тя, отпусвайки се до него на лакти и колене, може би така плаче? Тя потреперваше от толкова познатата ѝ от предишния живот смесица на мерзост и възделение. Той влезе в нея и тя за пръв път се почувства така с Андрей — той сякаш веднага я запълни цялата, от слабините до гърдите, стори ѝ се, че в този момент стана необикновен, огромен, всеки път стъписващ, като „мъжленцето“.

— Е, значи ме спаси, спаси ли ме, спаси ли ме, спаси ли ме? — питаше той, стиснал бедрата ѝ в длани.

Тя мълчеше и се стараеше да не застене, хапейки устни. Гад, мислеше си, жалък сополив парцал, фалшив супермен, мислеше си, и леко се поклащаше в такт с неговите движения.

— Значи изпълни задачата? — питаше той, хленчейки, мокър от сълзи и пот, и я разкъсваше с невероятно странна мощ отвътре. — Изпълни задачата, която са ти дали господарите ти? Опази ценен за Русия кадър? Защо мълчиш, курво? Тебе питам, хайде, отговаряй... Таня, Танечка, отговаряй...

— Не мога да говоря — изхриптя тя, чувствайки, че още миг — и ще дойде изпразването.

— Всичко това обаче се бавеше, той нарочно проточваше всичко това. Мократа му ръка, която докосваше зърната ѝ, беше слаба, но вътре мърдаше нажежен маркуч и тя не издържа — застена.

— Не можем да говорим, а? — мърмореше той, давейки се в сълзи. — Пазим професионалната тайна, другарко сътрудник? Ама да спасяваш живот можеш, можеш, нали? Защо спаси мене, а не спаси Володечка, гадино, *dirty cunt*^[4], курво наемна...

И тогава започна на тласъци да изхвърля в нея всичко, което имаше в себе си, цялата натрупала се у него нищожност, слабост и страх, и тя отговаряше на този могъщ фонтан със свои взривове на омерзително съжаление и защита.

Няколко минути лежаха един до друг на килима, без да си продумат.

— Извинявай — смотолеви той най-сетне. — Вече след финиша един доброжелател ми подхвърли пълната информация за тебе. Извинявай, Таня... — той се пресегна и докосна гърдта ѝ.

Тя ужасена се дръпна и просъска:

— Нищожество...

Тогава той стана и отвори вратата към банята. Ивицата светлина пресече крака ѝ, тя го отдръпна.

— Твоята стая е наляво по галерията — каза той. — Там има и баня. Не се мотай, след половин час започва приемът. Хайде престани, Танка. Права си, някаква гадост се изля от мен, но прости ми, прости ми — изведнъж тя с ужас усети, че той се усмихва, усмихва се излеко, както преди, сякаш нищо не се бе случило, сякаш не бе прегазил токущо трупа на приятеля си, сякаш не бе излял в нея, като в леген, някаква своя страхлива слуз.

— После ще си поговорим и ще изясним нещата. Хайде, Танка, хайде, ставай! — предишният снизходително — победен тон.

— Не съм ти Танка — изхриптя тя, без да помръдне.

Той затвори след себе си вратата към банята. Зашуртя вода.

Известно време тя лежа, без да помръдне. Струваше ѝ се, че животът ѝ изтича от нея, че мълниеносно измършавява, че щръкват всичките ѝ кости, злобата и отвращението си отиваха заедно с живота, заедно с прелестта, която по-рано понякога изненадваше и самата нея, всичко изтичаше и единствено тъга, тежка и тревожна, изпълваше

сърцето ѝ. Тя разбираше, че това е последната ѝ среща с Андрей, че зад тази врата вече нищо не е останало за тях двамата.

После стана, събра всичко свое — роклите и чантите, пътъм зърна образа си в огледалото, равнодушно си помисли, че още има прелест в нея, и отиде там, където ѝ бе казал — по галерията наляво, в своята стая — да се измие и да се подготви за тържеството. В края на коридора видя силует на младо момиче с тъмен пуловер. Момичето седеше на перилата, подпряно на един стълб, и пушеше. Не обърна никакво внимание на Таня.

Тези приеми в чест на „Антика ралито“ в дома на предводителя на дворянството на феодосийска губерния отдавна вече бяха традиция. Освен участниците в състезанието на тях обикновено присъстваха членовете на Временното правителство и видни вревакуанти, ръководството на Клуба на Белия воин, дипломати от уж несъществуващи посолства, крупни индустриалци, военачалници от форсиза, лидери на национални и религиозни общности, в частност представители на ханския двор, депутати, видни граждани — всички смятаха, че е чест да получат покана за дома на Лучников-старши, но не се смяташе за недопустимо и да дойдеш без покана: огромното дивно имение на стръмния склон на Сюрю Кая беше отворено за всички през цялата нощ. С една дума, ставаше голяма блъсканица, същинска Ходинка^[5].

Колкото до „врепремиера“ Кублицки-Пиотух, той бе пристигнал в „Каховка“ тайно още рано сутринта, за да си поговори поверително с Арсений Николаевич. Навремето Кублицки-Пиотух бе слушал лекциите на Арсений Николаевич по история на Русия, беше един от любимите му ученици, впоследствие надмина учителя си и стана изтъкнат изследовател на ранното руско християнство. Съдбата го направи премиер, без той изобщо да го бе желал, поради някакви между- и вътрешнопартийни интриги. След като се озова на върха обаче, скромният, интелигентен и беден Кублицки-Пиотух сметна този обрат на съдбата за решаващ и изключително важен за него, повярва в своето избраничество и започна да изпълнява дълга си най-съвестно, макар че от време на време, а напоследък все по-често изпадаше в стъписващо объркване.

„Врепремиерът“ завари своя учител да прави сутрешната си гимнастика. Слугата го заведе в парка и му каза да вдигне глава по-високо. Когато я вдигна, държавникът видя в прозрачния коктебелски въздух сухата фигура на стария Лучников, който се катереше по въже към върха на отвесна скала. Докато гледаше отдолу това изкачване и последвалото слизане, Кублицки-Пиотух все повече се изпълваше с увереност, че е дошъл на точното място, че старият Лучников е уникален и както и него, Кублицки-Пиотух, Господ го е избрал за велико дело, а когато научи, че Арсений Николаевич използва алпинизма като средство за борба срещу спохождащите го световъртежи, окончателно се увери в това. Арсений Николаевич пък, като забеляза още отгоре, от скалата, фигурата на премиера долу, разбра, че отново историята е дошла да го призове, тръбата свири за херолдите, и се преизпълни отначало с тъга, а после с решимост да „отстреля“ от себе си всичките тези исторически призови. Цял ден бяга от Витя, както наричаше главата на правителството, като се оправдаваше със заетостта си, с подготовката за приема, а Кублицки-Пиотух цял ден се разхожда из парка под скалистия профил на Пушкин или седя в шезлонга, наблюдавайки морето, мислейки, че в това днешно съзерцание може би се крие някакъв духовен, но способен да премине в политически изход от поредното объркване. Докато страната от сутринта до вечерта благополучно се оправяше без ръководство.

На здрачаване пристигна секретарят на премиера, донесе тъмносиния му костюм „Пиер Карден“ с ордена „Владимир“ в петлицата. След като се облече, Кублицки-Пиотух започна да наблюдава през прозореца на кабинета на Лучников пристигането на разкошните мерцедеси, ролс-ройсове, линкълни и русо-балти и отново да се изпълва със своето историческо объркване, което, естествено, достигна върха си с пристигането на колата на съветския ИПИ, един брониран ЗИЛ.

Преди церемонията по награждаването помълчаха една минута в памет на загиналия граф Новосилцев, достоен гражданин и истинска гордост за „спорта на Русия“, както го нарече врепремиерът. След като употреби тази дръзка формулировка, Кублицки-Пиотух хвърли поглед към съветските другари. Месестото лице на директора на Института по изучаването не изразяваше нищо. Току-що пристигналият

тайнствен генерален консултант Кузенков много симпатично наклони глава.

Тялото на граф Новосилцев беше изпратено във Владимирския храм на нос Херсонес. Там предстоеше да го опеят, а след завършването на приема за там щяха да заминат всички съученици.

А победителите стояха до врепремиера. Купите и медалите, както и чековете на паричните награди бяха подредени на старинна инкрустирана масичка. Отвсякъде висяха и стърчаха микрофони. Периодично лумваха софитите на телевизията.

От четиримата победители Андрей Лучников беше най-възрастен, най-елегантен и най-сериозен. Таня стоеше сред приближените дами, гледаше Андрей и извърщаше очи — не й се искаше да вярва, че този господин, самата увереност и решимост, и онзи хленчещ, просълзен, скимтящ неин инквизитор са едно и също лице. Край, мислеше си тя, стига ми толкоз. Още утре се разритваме. Той никога вече няма да ме докосне. Не го обичам. Пък и обичала ли съм го някога? Може би онази нощ, преди десет години на „Качаловская“, в асансьора?

Тя усещаше, че всички наоколо я гледат. Главният редактор на „Куриер“ и победител в „Антика ралито“ за пръв път представя на обществото новата си съпруга. От време на време я докосваше и погледът на Лучников-старши, който стоеше сред официалните лица във втората редица. Очевидно бе познал в нея онази странна „финландка“ от Аеро-Симфи, но погледът му беше любезен. Сто пъти по-свестен е от сина си, помисли си Таня. На никого нищо не натрапва, никакви свои идеи, да, може би няма и идиотски политически идеи, може би единствената му идея е честта. За пръв път в живота си го помисли така, пък и всъщност за пръв път думата „чест“ й прозвуча така обемно. Тази стара сребърна дума, потъмняваща до известна граница, но не повече. Тя гордо вдигна брадичка и остана така, замряла, и престана да обръща внимание на когото и да било, в най-дивната си поза, в пълния блясък на своята прелест, която при нея след полови наслади — трябваше да си признае — ни най-малко не повяхваше, а разцъфваше.

По време на речта на Кублицки-Пиотух Лучников оглеждаше околните. Виждаше мрачните очи на приятелите си и лицето на Таня, изразяващо сега неразбираема за него надменност. Защо сте толкова

горделива, госпожо? Какво основание имате за това, малка московска плебейка такава, любима моя, херцогиньо на ГПУ? Виждате себе си като първа дама на бала? Уви, другарко Лунина, не можете да се мерите с Марго Фицджералд, която преди час долетя от Флорида, за да поздрави своя Бил за непостигнатата победа. Учете се на саможертви, руска жено, та нали сте тук просто по поръка на вашата авторитетна организация. Впрочем вие ме спасихте, много ви благодаря за което. Няма да я гледам вече. Днес всички гледат мен, нас, днес ние сме победители.

Изведнъж видя сред съветските гости Марлен Кузенков. Ха, каква изненада! Какво означава това посещение? Непременно означава нещо, те там не правят нищо просто така. Намери погледа му и двамата се усмихнаха един на друг.

Изненадите продължаваха. В тълпата се мярнаха иронично усмихващите се Октопус и Витася Гангут. Аха, значи все пак съветският Фелини е прескочил „оттатък“. Ще трябва да се сдобря с него, човек не бива да пилее приятелите си на стари години. После видя своя духовен баща Леонид, зарадва се и се засрами: едва ли не от две години вече не бяха разговаряли, не бяха мълчали заедно. Духът ми е слаб, нужен си ми, отче Леонид... Защо е казано, че всички косми на главата вече са преброени? В тълпата присъстваше и някакъв особен поглед, насочен към него, той не можеше да го улови, но го усещаше много отчетливо. В дъното на залата видя сина си, който стоеше прав на перваза. Антон беше с костюм и вратовръзка и до него стоеше някакво момиче, той го прегръщаше през раменете, а то просто блестеше от красота. Погледът, особенният поглед продължаваше да се усеща и Лучников не можеше и не можеше да разбере откъде се е насочил към него, докато изведнъж не забеляза на вратата жена с черен пуловер с бяла якичка, косата ѝ беше стегната в кокче на тила, а очите — скрити зад тъмното стъкло на масивни очила. Ето откъде се бе устремил към него този „особен“ поглед — иззад тези тъмни стъкла. Коя ли е тя? Той не успя да се съсредоточи. Врепремиерът му връчи купата, медала и чека, поставен в рамката на кожена папка.

Аплодисменти. Докосването на меката буза на Кублицки-Пиотух. С купата в ръка той пристъпи към микрофона.

— Уважаеми госпожи и господа — започна той и като се усмихна едва-едва, завърши обръщението си по съветски. — Скъпи

другари! Вече казах, че смятам за истински победител в състезанието своя загинал приятел, граф Владимир Новосилцев. Участието на ветерани в „Антика ралито“ беше негова идея. Аз винаги съм се прекланял пред неговите спортни качества, винаги съм се възхищавал на верността му към идеалите на нашата младост. Това беше човек на честта и мечтата, истински руски рицар.

Да хвърлиш ръкавицата на предизвикателството на гениални автомобилни състезатели на съвременността, като Били Хънт и Конт Портаго, като нашата талантива островна младеж — това беше огромен риск. Ала Новосилцев реши да го поеме, за да могат гражданите на Острова именно на този ден да прочетат върху нашите коли абривиатурата на основания от нас нов руски политически клуб — Съюза за обща съдба.

Надявах се, че именно граф Новосилцев ще съобщи за създаването на новия клуб при този тържествен акт. Това не стана и сега аз поемам тази мисия.

СОС не е политическа партия, защото неговите призови са отправени към всички граждани от целия политически спектър. Основната идея на Съюза е чувството за общност с нашата историческа родина, стремежът да излезем от островната еуфорична изолация и да се присъединим към великия духовен процес на човечеството, в който на страната, която ние от деца наричаме Русия и която нарича себе си Съюз на съветските социалистически републики, е отредена особена роля. Ние призоваваме към размисъл и дискусии и в краен исторически смисъл към обединяване с Русия, тоест към един дръзновен и благороден опит да споделим съдбата на двеста и петдесет милиона наши братя, които десетилетие след десетилетие сред мрака на безкрайни страдания и проблясъците на вълшебно тържествуване осъществяват неповторимата нравствена и мистична мисия на Русия и народите, крачещи заедно с нея. Кой знае, може именно Крим да се превърне в онова електронно запалване на руския мотор, с което той ще поеме по световното антично трасе. В този тържествен и толкова обичан от нашето население ден аз съм щастлив да съобщя за създаването на Съюза за обща съдба в островната част на нашата страна и за намерението на нашия съюз да участва в поредните избори за Временна държавна дума. Ние няма да издигаме свои собствени кандидати, но ще подкрепяме онези кандидати на различни

партии, които споделят нашата историческа философия. Народът на Острова трябва да направи избор и този избор ще бъде не сляп, а съзнателен. Публикациите на „Куриер“ и други съчувстващи на СОС печатни органи дават правдива картина на днешния живот в Съветския съюз. Те не крият нищо от нас. За това мога да гарантирам с честта си. Изборът на Обща съдба ще се превърне в жертва за всички нас. Ние можем само да се досещаме за мащабите на тази жертва. Колкото до самия избор, формулираме го така: сито живуркане в задния двор на човечеството или участие в месианския път на Русия, а следователно в духовния процес на нашето време. Вие ме познавате, познавахте нашия герой граф Новосилцев, познавате летеца Чернок, индустриалеца Мешков, професор Фофанов, дипломатите Сабашников и Беклемишев... Ние ви призоваваме да се присъедините към Съюза за обща съдба, да гласувате за хората, верни на тази идея. Сега аз казвам — СОС! Господи, укрепи!

Лучников остави купата на масата. В тази пауза залата сякаш се взриви. Кой би помислил, че събралият се тук каймак на обществото ще вдигне такава дандания? Аплодисменти, свирене с уста, възторжени викове и ругатни, имаше дори котешко мяукане. Той вдигна ръка и веднага настъпи тишина. Властта на идола вече действа, помисли си той, преди да приключи речта си със сърдечна благодарност към организаторите на ралито и към правителството, фирмите и спортните съюзи, с приятелски поздрав към чуждестранните участници и гости, както и с думи на възхищение по адрес на прелестните дами, почели ни днес с присъствието си.

Не сбърка. Камерите тутакси се извъртяха към дамите, отначало за обща панорама на цялата бляскава компания, а после отделиха „едрово“ мадам Татяна Лунина, Марго Фицджералд и Лучия Кларк, която, естествено, помаха на телевизионните си обожатели и викна в микрофончето: „Хелло, СОС!“ И в това Лучников никога не беше се съмнявал: вълшебната Лучия никога не би пропуснала възможност да изскочи на гребена на събитията.

Сензацията се разрази гръмовно. СОС ще участва в изборите за Дума! Стъписаният впремиер Кублицки-Пиотух, запъвайки се на всяка дума, довърши процедурата по награждаването. Били Хънт беше вбесен: явно не всичко му бяха превели, но бе разбрал, че изобщо не става дума за автомобили, че е бил въвлечен в някаква глупашка

неавтомобилна афера. Затвореното лице на баща му. Свирещият с два пръста Антошка. Кикотещата се и свиреща също като него златна мацка. Ха, ами че това беше една от онези, които бяха гостували в „Каховка“ през пролетта!

Маста Фа се опита да каже нещо за движението „яки“, но явно и той, и самото движение нямаха достатъчен опит в тези неща, той току сменяше новия език с татарски, руски и английски, получи се някаква абракадабра, почти всички се смееха. Надменното и безучастно лице на Татяна. С целия си вид показва, че е чужд човек тук. Съсредоточеното шушукане на служителите на съветския ИПИ. Марлен, който с любопитство разглежда възбудената тълпа.

„Особеният“ поглед изпод тъмните очила не остави Лучников на мира и тогава, когато тръгна към Югозападната поляна да дава пресконференция. Сега успя да огледа дамата с черен пуловер и бял панталон. Доста стройна фигурка, но принадлежи на явна американска досадница, някоя млада професорка русистка. Той попита Брук дали случайно не познава... Брук случайно знаеше всичко — дамата била пристигнала от Ню Йорк за сесия на Амнести Интернешънъл, мисис Кълифлауъ, или мадам Кебидж^[6], нещо такова, шефе... Лучников веднага забрави за дамата.

Междувременно на цялата територия на „Каховка“ — в холовете, на терасите и на полянките в парка, бе започнало коктейл партито с бюфет и вечеря за желаещите да вечерят, а те се оказаха доста. Таня изведнъж остана сама и, разбира се, веднага си помисли, че е просташко от страна на Андрей да я остави сама наред цялата тая идиотщина. Взе си от бюфета чаша мартини и тръгна нагоре към площадката на солариума, където ѝ се стори, че има по-малко хора. Но и там всички безцеремонно се втренчиха в нея. Някакви групи сноби съвсем неприкрито я оглеждаха и се усмихваха. Когато мина покрай една от тези групи, Таня дори каза в лицето на някаква окачалка за скъпи украшения: „Какво си ме зяпнала, дъртофелнице?“ Дамата отскочи и бързо забърбори нещо на френски, но слисаната компания явно разбра изтънчената по московски фраза.

От ъгъла на терасата Таня гледаше залива с пропълзяващите габаритни фарове на гемии и яхти, купчините светлини покрай брега и святкащите, намигащи, преливащи се кристали на Коктебел в подножието на планината. Тя се взираше в далечината, за да не вижда

ярко осветената полянка наблизо, където направо на тревата бяха насядали журналистите, а с лице към тях стояха съучениците, основателите на СОС, и сред тях — Андрей, строен, с тъмносин костюм; хубав мъж, дума да няма. Отдалече изглеждаше така, сякаш не бяха минали десет години, сякаш той бе все същият щур и весел Лъч, когото бе обикнала в кръчмичката на „Качаловская“. Ала илюзиите бързо се разпръснаха. „Лъчът“ сложи на носа си пенсне ала Чехов и зачете на журналистите някакъв пореден стейтмънт. Кой знае защо, това пенсне дяволски дразнеше Татяна: дори не може да си купи нормални очила, вечно нещо се прави на интересен, сноб със снобите такъв, цялото това мъжество и решителността са гола показност, защото сега тя знае колко треперлив и хлъзгав може да бъде той, не можеш я измами вече, всичко е едно изфукване и само заради това изфукване повлича милиони щастливи хора след себе си към мръсното бунище.

О-ла-ла, какви времена енд нрави, мъжете са откачили по политиката, красавиците са принудени да съзерцават природата. Ето ви причините за лесбийството, не е ли така, госпожо? Тя се извърна. Двама плейбои с мустаци ала Риимс нагло се усмихваха и й подаваха визитните си картички. Списанията „Клюкар“ и „Сваляч“, мадам. Искаме да се запознаем. Двамата мерзавци се приближиха съвсем, а единият („Свалячът“) дори сложи ръка на бедрото на Таня. Доволна ли сте от приятеля си, мадам? Не, не, никакви съмнения, но нашите читатели биха искали да научат някои подробности. Вашите интерсекции спонтанно ли се случват, или съществува някакъв режим, нещо като график? Какви насоки дава в този смисъл съветската сексология? Противозачатъчни средства, мадам? Известно ли ви е, мадам, че *законният* ви съпруг Лунин е станал шампион на Съюза по тласкане на гюле? Той има ли си любовница? Таня, колко ръце ви трябват, за да преброите приятелите си? Мадам, не съзирайте ли в Идеята за обща съдба ярко изразено мъжко начало, стремеж на нещо горещо и твърдо да се внедри в гигантската женствена плът?

През това време папараци подтичваха наоколо и снимаха така наречения разговор, мача на една врата, защото мерзавците не оставяха Таня дори да си отвори устата. Най-сетне тя отърси ръката на „Сваляча“ от бедрото си и небрежно го чукна с пръст по носа. И на двамата, дето се вика, им увиснаха челюстите.

— На въпроса с въпрос, авери — с нагъл ленив глас каза Таня. — Вие самите какво отношение имате към Идеята за обща съдба?

— Горещо я приветстваме! — бързо избъбри „Свалячът“.

— Искрени нейни поддръжници сме — смотолеви „Клюкарят“.

Тя избухна в смях.

— Причина за смеха, госпожо? — бързо попита „Клюкарят“.

— Един вид мастурбация, нали? — изтърси „Свалячът“.

Явно бяха сачисани от нейния ленив и нагъл тон.

— Просто си ви представям двамата в системата на „Агитация и пропаганда“ — каза Таня.

Застаналите наблизко групи сноби възторжено й заръкопляскаха и се засмяха: колко ловко мадам Лунина запуши устата на тези бандити! Браво! Браво!

— Ето, господа, какво не достига на нашето общество — този дързък демократизъм, присъщ на съветските хора! Така де, трябва да усещаш зад гърба си някаква могъща сила, за да можеш с такава увереност и небрежност да отпращаш булевардните вестникари, тези гадове, господа, които тия дни — чухте ли? — разплакали княжна Вешко-Вершковская...

Никой не забелязваше, че Таня всеки момент ще си изпусне нервите. Вече беше готова да си запуши устата, за да не закрепши от отчаяние, когато изведнъж видя домакина, който приближаваше към нея под ръка — майчице! — с Фред Бакстър. И изведнъж още при първия поглед към двамата страшно високи старци й стана спокойно, почувства се в безопасност. Двамата старци й се усмихваха, а Бакстър — тя не вярваше на очите си — й се усмихваше дори леко стеснително. Те подхванаха с нея светски разговор, сякаш се познаваха отдавна, сякаш помежду им нямаше никакви неясноти. Арсений Николаевич каза на Таня, че хитрият Бакстър се пазари с него да купи част от хълма му, алчната лапа на американския империализъм посяга към долината оттатък Северния склон, обаче нъц, нищо няма да получи, долината оттатък Северния склон е земен рай. Не сте ли ходили още там, Татяна? Е, утре ще отидем, но имайте предвид, пеша; Впрочем вие сте отлична спортистка. Там ще обядваме в истинска ферма; представете си, Таня, нито електричество, нито газ, нито дори атомна енергия, всичко е като в XVII век, но ще видите как всичко е

подредено, как прекрасно е нагласено всичко — ех, ако човечеството можеше да спре дотам!

Като каза всичко това и буквално заля Таня с очарованието си, а същевременно показва и на любопитстващите как трябва да се държат с приятелката на сина му, Арсений Николаевич се извини и гъвкаво се измъкна, за да ги остави насаме с Бакстър.

Чудо на чудесата — старият бандит явно се вълнуваше. Таня се усмихна и го попита всичко ли знае за нея. О да, дарлинг, разбира се, каза той с тъжна усмивка, научих всичко за вас още онази нощ. Още щом излетяхме от Аеро-Симфи за Москва, моят секретар ми предостави пълната информация за вас. Нямам представа, как тоя мизерник я получава толкова бързо, тази дяволска информация. Всичко се е преплело, дарлинг, в този лайнян свят — Си-ай-ей-кей-джи-би-осваг-си-ай-си-шим-бет-дозием-бюро — цялата тази свинщина плюс частното дирене, дарлинг. Докато летях за Москва, вече знаех всичко за вас, пък и после, през цялото време, докато вие живеехте тук, а аз пътешествах, постоянно постъпваше някаква информация. Защо съм отново тук ли? Ами разбирате ли, „Елис“ е още в Ялта, та се канех... Е, с една дума, дарлинг, честно казано, исках да ви видя. Моля ви, дарлинг, за половин минута мълчание, трябва да ви кажа нещо. Разбирам, тогава тръгнахте с мен от отчаяние или от злоба, или от други някакви неприятни чувства. Моля ви... винаги знайте, че старият Бак е зачеркнал това от паметта си, нищо не е имало. Какво? Благоородно, казвате? Моля, можете да се усмихвате иронично, но аз съм старомоден човек, нека бъде благородно. Лейди, аз ви обожавам.

— Как го казахте, сър, admire ли?

— Yes, lady, but I might better say: I am in awe of you...^[7]

— Това се превежда твърде силно на руски. Благоговей. Извинете, но преводът наистина отразява английския смисъл. Но как е възможно да благоговеее пред една уличница?

— Лейди, ще се разсърдя, моля ви, вие сте обект на моето обожание...

Изведнъж тя не можа да се сдържи:

— Бак, спасете ме! Измъкнете ме от тук, отведете ме някъде! Той я гледаше внимателно и проникновено, на нея буквално й се стори, че я гледа баща й.

— Нищо по-лесно — каза той. — За мен няма нищо по-лесно, мога да ви отведа, където пожелаете, когато пожелаете, и да ви дам всичко, което пожелаете — във всеки случай пълен комфорт и пълна защита. Но не ми ли се подигравате, лейди?

— Бак, да знаете само в каква каша съм се забъркала.

— Всичко знам.

— Не знаете всичко.

— Всичко, с изключение на Андрей.

— Именно.

Лейди? — питаха избелелите сини очички. Той наистина е влюбен в мен, каза си Таня, хем наистина, в някакъв старомоден стил. Тя го погледна право в очите, като се постара с този поглед да му обясни всичко: вече нищо не я привързва към Андрей, всичко е прегоряло.

— Окей — каза Бакстър. — Къде искате да живеете, Таня?

— В Нова Зеландия.

— Окей — кимна той. — Там има чудесни места и далеч не е толкова скучно, както смятат някои.

— Ами да... именно... в Нова Зеландия... — забърбори Таня, — да, да... Ню Зиланд... там, където не е скучно, както смятат някои...

Започна да я втриса. Покрай масата, до която седяха те над Коктебелската долина, се мярна някаква сянка, деликатно изщрака фотоапарат.

— Таня, стегнете се — промърмори Бакстър. — Не се вълнувайте. Не се тревожете за нищо. Всички снимки ще бъдат унищожени. Ако искате, ще вземем самолета още днес. Ако искате, първо ще заминем за Лондон, за Париж, за Ню Йорк или пък направо за Нова Зеландия... Или през нощта ще отплаваме с „Елис“. Ако искате, тръгнете сама или с моята доверена секретарка мисис Хигинс... С една дума, може старият болт да си е изтъркал резбата, но за себе си аз съм решил твърдо: you are my queen for the rest of my life...^[8], извинете, Таня, това е от една стара песничка.

— Нима това е истина, Бак? — тя вече бе разбрала, че наистина е спасена, че задънената улица изведнъж се е разтворила и в далечината се е появила блажената Нова Зеландия, но ето че завесите отново се запускаха. — Не, нищо няма да излезе, Бак. Вашите информатори, разбира се, са ви съобщили за децата ми? Не мога да изоставя децата

си, а те никога няма да ги пуснат при мен. Те никога не пускат роднини при невъзвращенците.

— Това не е проблем — каза Бакстър. — Просто ще звънна на Алексей и всичко ще бъде уредено за един ден.

— На кой Алексей? — учуди се Таня.

— Косигин — Бакстър премигна няколко пъти с наивните си очички. — Няма да ми откаже. Много пъти сме ловили риба заедно.

Тя избухна в смях. Колко било просто да живееш на този свят! Фред Бакстър звънва на Алексей Косигин и — няма проблеми! Риболов, голф, зелените склонове на зелената нюландия.

Да вървим, Бак. Да направим още една сензация за тази вечер. Не, на Андрей няма да кажем нищо, няма да му отравяме тържеството. Той ще бъде огорчен от новата сензация, нали ще се отрази върху сензацията СОС, идеята и движението леко ще пострадат. Ще го огорчим по-късно, ще му се обадим по телефона. Откъде? Сега ще решим. Ще му се обадим от морето или след като прекосим морето. Да, да, още днес се махаме от тук, от този Остров, от всичките тези мерзки проблеми, от тези окови, от тази подла абривиатура, мили мой Бак. Аз трябва да свърша само едно нещо. Трябва да се отбия на нос Херсонес в храма „Свети Владимир“ и да запаля там свещ. Ще тръгнем веднага, защото и „те“ смятат да бъдат там сутринта, а не искам да се срещнем.

След пресконференцията, която продължи най-малко два часа, Лучников най-сетне се добра до бутилка шампанско и я пресуши наведнъж, чаша след чаша.

— Хелоу, мистър Марлборо — изведнъж чу зад себе си тих глас и видя до себе си скромната досадница мисис Парели от Амнести Интернешънъл.

— Извинете, мадам... — подзе той и изведнъж се сети: — Кристина!

Не беше лесно да разпознае в тази срамежлива, с ъгловати движения „професорка“ онази разпусната секстерористка, международната курва, скитащата нимфоманка — не бе и мислил по друг начин за нея, ако изобщо някога бе мислил за нея. Тя беше забавен епизод в живота му, а колко такива епизоди бе имало в него! Странно, че веднага се сети за името. Кой знае защо, много отчетливо си спомни гласа, шегата за „Марлборо“ и този лек полски акцент.

Изведнъж си спомни всичко с подробности — как бе дошла, битката за полово надмощие и онази чудесна капитулация. Той се усмихна и изведнъж видя, че тя се изчервява, облива се в мъчителна червенина, от шията до ушите, и дори капчица пот се отронва от челото ѝ.

— Не е лесно да ви познае човек, бейби — каза той присмехулно. — Хубава гатанка ми зададохте, бейби. Кой ли, викам си, ме хипнотизира цяла вечер? Признавам, дори си помислих — дали не е някоя терористка? Смайващи промени, бейби. Напълно сте променили стила си. Ново направление в Уименслиб? Или с това е приключено, бейби? Амнести е новата ви играчка? Сигурно сте от заможное семейство? Прощавайте, бейби, за тази градушка от въпроси — стар репортерски навик, бейби. Дори се изчервихте, бейби, просто съм смаян. Изчервяване от свян — това е нещо ново. Класика, така ли? Завръщане към класиката?

— Ако знаехте, Андрей, колко се радвам, че ви виждам — много тихо продума тя, протегна ръка и едва-едва, с връхчетата на пръстите си докосна лакътя му.

Виж ти, виж ти, помисли си той, какъв ток ме удря от нея. Да не би да е влюбена? Хем наистина — влюбена е в мен. Фантастика, тя е сътворила от мен романтичен образ, помисли си Андрей. Не, човек не може да разбере тези женоря, колкото и да се занимава с тях.

Огледа се наоколо — Таня я нямаше никъде. Тогава каза на Кристина, че е гладен като вълк и може би тя ще сподели с него нощната му трапеза. Ще ѝ харесат ли печени „скампи“ с шампанско „Нова светлина“? Окей, той помоли стария Хуа да им сервира маса в южната галерия, от която имаше стълбище право към куличката.

Седяха двамата над затихващата долина, в дъното на която в този предутринен час като въглени в клада изстиваше гуляйджийският Коктебел. Из цялата „Каховка“ обаче още се мяркаха сенки: солидните гости се бяха разотишли. Беше настъпило времето на младежта. На полянката под скалата танцуваха няколко двойки: в светлината на ниските, сплескани над тревата фенери се виждаха подскачащи нозе, мракът скриваше всичко, което беше над коленете.

По време на тази нощна гощавка изведнъж се разкри доста важно обстоятелство. Оказа се, че Антон и приятелката на Кристина — Памела, са се венчали още тогава, през пролетта, че Памела е

забременяла и следователно шампионът на „Антика ралито“ скоро ще стане дядо.

Ето това се казва работа, подхвърли Лучников, всичко наведнъж, макар че не си даваше ясна сметка — какво наведнъж. Оказа се също, че и за Кристина тези месеци не бяха минали безплодно: макар че не забременяла, у нея се родило ново съзнание. Проумяла безцелността на младежките си лутания — и на лефтизма^[9], и на феминизма — и сега решила да се посвети на репресираните заради убеждения по целия свят. Тази промяна стана не без вашето влияние, мистър Марлборо. Извинявай, Кристина, но аз имам само косвено отношение към репресираните заради убеждения, в смисъл, че участието на чилийците или аржентинците — признавам си засрамено — ми е някак чужда. Руските затворници — това ме тревожи мен. Уви, ние изобщо сме затънали само в своите, руски проблеми, а те са толкова много... уви...

— Обаче всичко започна от руснаците — печално призна Кристина (не можеше да я познае човек): — по-точно, от руснак, от вас, Андрей. Мислех за вас... Може би са виновни славянските ми гени... сантименталност... като помисли човек, уж little sexual affair^[10], но аз не можах да ви забравя... и в Щатите започнах да ви изучавам... да, да... вникнах във вашата идея... останах поразена от нейната жертвеност... Професорите ми от Харвард казваха, че това бил типичен руски садомазохизъм, но аз имам чувството, че е нещо по-дълбоко, по-важно... може би това е свързано с религията... не знам... във всеки случай моят безпътен и глупав живот ми се видя отвратителен и тогава дадох половината си пари на Амнести Интернешънъл и започнах да работя за тях... Ако искате, вярвайте, ако не искате, недейте, но след вас не съм имала нито един мъж.

Да се шашнеш, промърмори Лучников, и защо този аскетизъм? Той погледна приятния овал на лицето, високата шия с бяла якичка — наистина някаква монашеска свежест... Беше развълнуван — в тази малка американка се усещаше нещо от стара Русия, нещо от онези госпожици и от „небе в елмази...“

— На колко сте години, Кристина? — попита той.

— На трийсет и една.

— А Памела?

— На дваайсет и две.

„Съпругата на Антошка е три години по-голяма от него...“, помисли си той.

Изведнъж в дъното на галерията се появи непозната фигура. Лучников бързо извади малкия си пистолет от кобура под мишницата. Човекът направи успокоителен жест с длан, сложи на пода някакво сандъче, извади телескопична антена и натисна някакво копче. Грейна екранът на Ти Ви Миг. Човекът бавно се отдалечаваше.

— Какво значи това? — уплашено продума Кристина.

— Всички си правят майтапи — ядосано се усмихна Лучников. Пистолетът се върна на обичайното си място.

Чу се гальовният шепот на телесъгледвача:

— Ако някой не спи, имате възможност да се докоснете до тайните на великите. Въпросите после, господа. Сега — внимание. Сюжетът е заснет преди двайсет минути.

На екрана се появи нос Херсонес, тъмната грамада на Владимирския храм, заобиколен от разхвърляни по хълмовете антични руини: стълбчета от мраморни колони, парчета от капители и мозайки блещукаха под разлюлените светлини на Севастополския порт.

Към храма бавно приближи безшумен русо-балт. От него слезе жена. Бяла рокля, голи рамене със слънчев тен. След нея се измъкна източена слаба фигура. Възрастен господин. Двамата тихо тръгнаха към входа на черквата и вратите пред тях се отвориха с тежко скърцане. В храма горяха няколко свещи, сводовете и страничните притвори бяха потънали в мрак, но се виждаше масивният ковчег, поставен пред клироса. Тялото на граф Новосилцев. После се разкри картина от друг ракурс, кошунственият оператор сигурно се бе промъкнал зад олтара. Високият старец остана до вратата. Жената се приближаваше. След няколко секунди Лучников позна Таня, видя я наведена над ковчега със свещ в ръка, над главата на приятеля му. Свръхчувствителната оптика изтръгна от мрака умореното ѝ и почти злобно в светлината на свещта лице. То се задържа дълго на екрана и през това време озлоблението го напускате, оставаше само умората.

Той не откъсваше очи от това лице.

— Сбогувате ли се с нея? — чу отдалеч гласа на Кристина.

Тогава той изключи подлия сандък.

[1] От ramp (англ.) — скат, склон. — Б.пр. ↑

[2] От fellow (англ.) — драги, приятелю. — Б.пр. ↑

[3] Ще бъде онова, което американците наричат разкошна вечеринка! (англ.). — Б.пр. ↑

[4] Путко мръсна (англ.). — Б.пр. ↑

[5] На 18.05.1896 г. на Ходинското поле в северозападната част на Москва при раздаването на подаръци по случай коронацията на Николай II поради голямата блъсканица и срутвания загиват 1389 души, осакатени са 1300. — Б.пр. ↑

[6] Cauliflower (англ.) — карфиол, цветно зеле; cabbage (англ.) — зеле. — Б.пр. ↑

[7] Да, госпожо, но по-правилно би било: благоговея пред вас... (англ.). — Б.пр. ↑

[8] Вие сте моята кралица за остатъка от живота ми (англ.). — Б.пр. ↑

[9] Левичарство (англ.). — Б.пр. ↑

[10] Малко сексуално приключение (англ.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИНАЙСЕТА

ТРЕТИ ДЪРЖАВЕН УЧАСТЪК

Марлен Михайлович си намери в Симферопол нов приятел — собственика на малък гастронотом господин Меркатор, шкембест оптимист от свършено неопределена националност, който обаче проследяваше родословието си от самата карта на Меркатор^[1].

Марлен Михайлович обичаше да се отбива под раираните тенти на това заведение на „Синопския булевард“, да се озовава в уютния прохладен малък свят на вълшебно изобилие. Магазинът беше пълен с такива прелести, каквито не може да се намерят нито в специалните бюфети, нито в „кремълките“ на улица „Грановски“. Приятни бяха и размерите му — не приличаше на гигантските супермаркети, които също бяха натъпкани до тавана с „дефицитни“ стоки, но все пак с нещо неуловимо напомняха разпределителната система на Московията. И наистина, нали вероятно именно тези гигантски супермаркети бяха онова, което обикновенният съветски гражданин си представяше под името „комунизъм“, осъществената вековна мечта на човечеството.

Гастронотомът на господин Меркатор нямаше нищо общо с комунизма, тук преобладаваше особеният аромат на процъфтяващ стар капитализъм — смесица от миризмите на най-прекрасни тютюни, подправки, чай, шунка и сирена. Господин Меркатор предлагаше твърде привлекателни, умерени цени, а след като се сприятелиха с Марлен Михайлович, тези цени за мосю Кузенко се превърнаха в абсолютен символ.

— Между нас казано, Марлен Михайлович бе преминал на самоснабдяване от чиста пестеливост. Никак не беше трудно да пресметне, че в магазините храната струва три пъти по-евтино, отколкото в ресторантите. Служещите от ИПИ получаваха според съветските разбирания високи заплати във валута, а „генералният консултант“ Кузенков — най-високата, на нивото на директора на ИПИ, тоест на посланик, но въпреки това всички служители от

„института“ гледаха да спестят „белите рубли“ за по-капитални придобивки от мимолетната храна. Трябваше да отнесат в Москва какво ли не — за жената, за децата, за роднините, свят да ти се завие.

Господин Меркатор, който говореше с лекота, макар и неграмотно, кажи-речи на двајсет езика, включително дори иврит, веднага разпозна в Кузенков съветския човек и му предложи чашка кафе. След няколко дни видя Марлен Михайлович на екрана на телевизора и много се възгордя, задето такава важна персона бе станала негов къстъмър, тоест постоянен клиент. Той беше много поласкан, че Марлен Михайлович го удостоява с разговори, а и не само го удостоява, но и дори някак особено се интересува, сякаш иска да извлече нещо от тези разговори. Когато в магазина влезеше Кузенков, господин Меркатор оставяше търговията на двамата си млади помощници, с достойнство се разпореждаше за „чашка кафе“ и канеше гостенина в кабинета си, при меките кожени фотьойли, сред прохладата, където понякога разговаряха едва ли не по цял час, че и повече.

— Интересно ми е, господин Меркатор — с присвити по партийному очи питаше Марлен Михайлович, — вие, самостоятелният предприемач, също ли подкрепяте Идеята за обща съдба?

Господин Меркатор вдигаше вежди, разперваше ръце, после притискаше длани до гърдите си. Мосю Кузенко може да не се съмнява: като всички мислещи хора (а аз имам смелостта да се смятам за такъв, бизнесът е само част от моя живот), той, Владко Меркатор, естествено, е пламенен привърженик на Идеята за обща съдба и ще гласува за нейните кандидати.

Но дали господин Меркатор си дава сметка, че победата на СОС на изборите може да доведе не до формално, а до фактическо присъединяване на Крим към СССР?

— Ах, Марлен Михайлович — ще позволите ли да ви наричам така?, — трудно ми е да повярвам, че такова велико събитие ще се случи, докато е живо нашето поколение, но ако се случи — това ще бъде наистина иксайтмънт^[2] — да станем свидетели на исторически прелом, такова нещо не се случва на всеки. Как го казахте, мосю Кузенко? Блажен дошлият на света в минутите му най-съдбовни. Може ли да си го запиша? Александър Блок?^[3]

Господин Меркатор измъкваше тежкия, подвързан с кожа grosbux и си записваше в него руския стих. Обожавам всичко руско! И то далеч не защото имам една шейсет и четвърта част руска кръв като нашия последен Император, а просто защото всички ние тук, на Острова, дори татарите, по някакъв начин се смятаме за част от руската култура. Знаете ли, нашата върхушка, вревакуантите, винаги са били много тактични по отношение на националните групи, а хората като мен, средиземноморските типове, обичат търпимостта, толерантността, определена грация в националните отношения. Вземете мен: братовчед ми е влиятелен адвокат във Венеция, леля ми — собственичка на чайна компания в Тел Авив, има хора от фамилията Меркатор и на Малта, и в Сардиния, в Марсилия, Барселона... Номо mideo terrano^[4] е космополит, господин Кузенков.

— О-хо-хо, господин Меркатор...

— Защо въздишате, Марлен Михайлович? Ще желаете ли чашка бенедиктин? Между другото това е абсолютно оригинален бенедиктин, получавам го направо от манастира и моите купувачи знаят това. Та продължавам за вревакуантите, господин Кузенко! Ето това са хора, които могат да принесат голяма полза за великия Съветски съюз! Повярвайте ми, това е каймакът на руската нация — върхът на интелигентността, благородството, таланта. Вярно, някога са били реакционери и са се борили против великите вождове Троцки и Ленин, но кога е било това, мосю Кузенко? В незапомнени времена! Вярно, и сега там има разни течения, не всички са толкова прогресивни, колкото нашият забележителен Андрей, но нали великият Съветски съюз в наше време стана толкова могъщ, че може да си позволи някои дискусии сред гражданите си, нали така?

— О-хо-хо, господин Меркатор — въздишаше вече съвсем разстроен от бърборенето на бакалина Марлен Михайлович. — Поне разбирате ли, че при нас е социализъм, че ако се обединим, вие вече няма да притежавате своя прекрасен магазин?

— Яки! — грейнал в радостна усмивка, възкликна господин Меркатор. — Ами аз ще бъда тук мениджър, социалистически директор, нали така?! Мигар великият Съветски съюз ще отхвърли моя опит, моите средиземноморски връзки!

— Да допуснем — унило отвърна Марлен Михайлович. — Но няма да имате тук нито английски чай, нито италианско прошуто, нито

френски сирена, нито американски цигари, нито шотландско уиски, нито киви, нито...

— Ха-ха-ха — избухна в смях господин Меркатор. — Виждам, че имате склонност към черния хумор, Марлен Михайлович. Ха-ха-ха, това ми харесва!

— О-хо-хо, господин Меркатор, уви, говоря ви сериозно, в магазина ви ще липсват много неща, трябва да ви огорча, при социализма няма да можете да се похвалите с пълен асортимент, много съжалявам, но ще трябва да скриете някои неща под щанда, тук ще е пълно с опашки и ще мирише лошо, ще прощавате, господин Меркатор, но не бихте ли искали да запишете в своята красива книга още една сентенция? Уинстън Чърчил: „Капитализъм означава неравно разпределение на блаженството, социализъм — равно разпределение на сиромашията“.

— Браво! Какво щастие е все пак да разговаряш с образовани хора! Марлен Михайлович, ние, търговците от Крим, ще се постареем да превърнем социалистическата сиромашия, както се е изразил Чърчил, в социалистическо блаженство. Защото това всъщност не е трудно. Важното е енергията, важното е инициативата. Докато равномерното разпределение на богатата, съгласете се, е същината на човешката цивилизация. Нали на това ни е учил Исус?

— Правилно, Исус ни е учил на това, но засега ние се оказахме лоши ученици, а животът внася корекции дори във формулировката на реакционера Чърчил. Запишете си една модификация, господин Меркатор: „Социализмът е неравно разпределение на сиромашията“.

— А това кой го е казал, господин Кузенко?

— Извинете, трябва да тръгвам. Много ви благодаря за разговора.

Господин Меркатор изпрати почетния си гостенин до вратата и дори излезе навън, та съседите и конкурентите по търговския „Синопски булевард“ да го видят с тази толкова важна клечка, с „влиятелния съветски другар“. Младите помощници, якитата Хасан и Албърт, изнасяха покупките на Кузенков и ги товареха в колата, едно доста охлузено пежо. Самите те се возеха на елегантни питъри, но се възхищаваха на скромността на могъщия „другар“ и я отнасяха като цяло към скромността на великия Съветски съюз.

Господин Меркатор неведнъж бе намеквал на Кузенков, че би бил щастлив, ако той го посети в дома му, в градския му апартамент или на „ла дачата“ в Карачел, всички ще бъдат просто щастливи, и жена му, и децата, но Марлен Михайлович всеки път меко бе отклонявал тези намеци, а Меркатор веднага бе показвал, че разбира отказа и дори един вид се извинява за нахалството си: къде се слага, сиреч. Веднъж Марлен Михайлович се ядоса и му каза направо: господин Меркатор, страхувам се, че не ме разбирате правилно. Не мога да ви гостувам в апартамента или във вилата ви в Карачел далеч не от надменност, а защото ме следят. Постоянно ме наблюдават и всеки нов мой контакт може да предизвика непредвидени усложнения.

Господин Меркатор ужасно се възмути. Нима осваговците имат наглостта да следят човек като мосю Кузенко? Той веднага ще напише писмо до „Куриер“, ще им даде да се разберат! Ах, господин Меркатор, вие пак не оценявате съвсем правилно ситуацията. Вашите осваговци изобщо не ме вълнуват. Вълнуват ме нашите другари, моите колеги. Те може да напишат донос за мен. За съжаление това е доста разпространено явление в нашите среди — заявления, докладни, „сигнали“, доносничество, уви, наследство от сталинизма. Господин Меркатор ужасно се притесни от думите на Марлен Михайлович, остана мрачно замислен, но при поредната среща с Кузенков отново сияеше. Той много мислил за тази ситуация, така нареченото доносничество, и разбрал, че в основата си тя произлиза от великото чувство за общност, чувството за едно семейство, от масовото влечение към съвършенството, от чувството за един вид обща „майка“, на която можеш и да се оплачеш от брат си, да, произлиза именно от онова, което липсва на островитяните, пък и на всички хора от раздробения Западен свят. Да, да, господин Меркатор, печално каза Кузенков, правилно сте преценили, на хората от Западния свят това чувство им липсва.

Те са неизлечими, мислеше си той, когато посещаваше митингите, четеше предизборните плакати, седеше пред телевизора, изучаваше вестниците, разговаряше с хората на приеми в посолствата, в аристократичните салони, на вернисажи, изложби и по безкрайните спортни състезания. От ден на ден обстановката на Острова все повече излизаше изпод контрола на обичайните староруски институции. Депутати от едва ли не всички партии, дори и монархистите, започваха

своите изказвания с клетви за вярност на СОС. Евентуален отказ от Идеята за обща съдба практически ги лишаваше от каквито и да било шансове за победа в изборите. Единствено екстремистките групички, които и без това не разчитаха на места в Думата, си позволяваха да атакуват следовниците на Лучников. „Яки национализъм“ много бързо отмираще, избирателите все повече си го представяха като несериозен и безобиден младежки клуб. Междувременно Москва с безкрайни шифровани съобщения питаше Марлен Михайлович следи ли отблизо пулса на събитията, регулира ли този пулс, насочва ли събитията в необходимото русло? В какво русло, блъскаше си главата той, накъде да насочвам тези събития? С какви групировки да вода преговори и накъде да ги тласкам, след като всички и без това изпитват страстна любов към великия СССР? Революционната теория и практика, отговаряше Москва, ни подсказва, че в сложни ситуации винаги трябва да търсим опора в работническата класа, този челен отряд на пролетариата. Трябва да намерите подходяща причина да посетите Арабатската индустриална зона, да влезете в контакт с лидерите на профсъюзите, с дейците на местната социалдемократия. Пазете се от партията, която е нарекла себе си „комунисти нефтодобивници“. Оперативни източници съобщават, че те имат преки връзки с Белград. Представете в ЦК обстоен доклад за ситуацията и настроенията в Арабатската зона.

Ама какви са тези глупости, тъжно си мислеше Марлен Михайлович. Какво са се захванали с тази индустриална зона? Нима не разбират колко малка роля играе в политическия живот на Крим така наречената работническа класа, тези ояли се богаташи, които се наливат с бира и лапат кървави бифтеци, дебели колкото ръката ми. Освен това там, на Арабат, шейсет процента от населението са чуждестранни работници — турци, гърци и араби. Самите кримчани не обичат много-много да си цапат ръцете с нефт. Как може толкова стръвно да се вкопчват във вехтите догми, че на всичко отгоре и да свързват с тези догми невероятни исторически събития? Как може да не развиват марксизма?

Марлен Михайлович започваше вече да се плаши от мислите си. Та нали по-рано, само преди няколко години, и самият той бе оценявал Арабат като цитадела на класовото съзнание, като могъщ ешелон на класовото движение. Понякога се събуждаше посред нощ, ставаше,

пушеше, гледаше пустинния булевард, зад голите клони на който тук-там грееха витрините на магазините и светлините на незаспиващите артистични клубове, и си мислеше, че може би в този момент, в тази зимна кримска нощ той, комунистът Марлен Михайлович, е най-реакционният човек в страната, че може би никой толкова страстно, колкото той, не се противопоставя вътрешно на сливането на тази малка страна с великата метрополия.

Той размишляваше за този Остров, по странен начин наместил се едва ли не в центъра на малкото Черно море. Какви тектонични сили на провидението го бяха отделили от материка и защо? Дали не за да постави пред нашето поколение руснаци днешната мъчителна задача? Размишляваше за Чонгарския проток и си спомняше Деня на лейтенант Бейли-Ленд, 20 януари 1920 година, една от най-засекретените за съветския народ исторически дати, деня на ужасяващото поражение на победоносната пролетарска армия, когато срещу цялата лавина от революционни маси се изправило едно-единствено младо момче, англичанче, пъпчиво и щуро. Изправило се и победило. До ден днешен никой в Съветския съюз, с изключение на Марлен Михайлович и още няколко специалисти, няма право да знае, камо ли да говори за този ден. Никой не го знае, камо ли да го споменава, освен една жалка групичка нравствени изроди, отцепници, някакви си две-три милиончета — така наречената критично мислеща интелигенция, тоест непълноценните граждани.

Марлен Михайлович бе получил достъп до секретните архиви преди двайсет години, вече в хрущовските времена, когато се бе оформил днешният сектор „Източно Средиземноморие“. Той си спомняше сега първото си смайване дори не от самия факт на разгрома на ударния Южен фланг на Червената армия, а задето се разклатиха устоите на вярата му, тоест на теорията — „ролята на личността в историята“ внезапно му показва своята нелицеприятна, немарксистка страна, разруши хармонията във вътрешния свят на младия учен. Впоследствие той постоянно отново и отново потъваше в тези свръхсекретни архиви, някакво странно влечение постоянно го връщаше към Деня на лейтенант Бейли-Ленд. Дори започна да му се струва, че е бил свидетел на този ден, на събитията, случили се девет години преди той да се роди.

Двайсети януари. Трийсет градуса под нулата. Широкото четирийсет мили гърло на Чонгарския проток било сковано от дебел лед, по който можели да се движат многохилядните колони артилерия. Всичко в този ден отговаряло на логиката на класовата борба: напълно деморализираната и дезорганизирана Доброволческа армия панически се натоварвала на грохнали параходи в пристанищата на Севастопол, Ялта, Феодосия, Керч, Евпатория; последните боеспособни части — мамонтовци, марковци и дроздовци — се биели с налетелите от планинските клисури татарски саблени отряди; казашките полкове били разложени от болшевишките агитатори; напълно били „напропагандени“ екипажите на мощната английска ескадра, която трябвало да пази северното крайбрежие. Проявявайки класова солидарност с пролетариата на Русия, английските моряци и морски пехотинци напуснали корабите си, сковани от леда край пристаните и на рейда на Алма Тархан, и правели митинги под червени флагове на крайбрежните улици и сред сергиите на пазарния площад, пред глинените къщурки и минаретата на този пронизан от леден вятър севернокримски град. В пълно съответствие с логиката на класовата борба за пръв път през столетието били замръзнали всичките четирийсет мили на Чонгарския проток и вече в пълно съответствие с логиката на класовата борба под искрящото мразовито слънце по искрящия лед към острова спокойно се придвижвали армиите на Фрунзе и Миронов. Вярно, било малко хлъзгаво, копитата на конете леко се разминавали, но знамената се реели в избелялото от студ небе, оркестрите свирели „Туй е наший последен и решителен бой“ и червеноармейците весело псували, понеже не виждали никакви признаци за съпротива от страна на последното убежище на класовия враг.

Не съответствало на логиката на класовата борба само настроението на двавет и две годишния лейтенант Ричард Бейли-Ленд, сменен командир на една от кулите от главен калибър на линейния кораб „Ливърпул“: бил малко махмурлия. Въръжжено с карабина, младото офицерче накарало своите топчии да останат в кулата; нещо повече, извъртяло кулата към настъпващите колони и открило по тях залпов огън с гигантски шестнайсетдюймови снаряди. Прицелността на стрелбата нямала значение: снарядите трошали леда, челните колони потъвали в ледената вода, задните се разбъркали,

вдигнала се паника. Всичко това можело да се наблюдава от крайбрежната улица на Алма Тархан дори не с много силни бинокли, а понякога и с просто око. Телеграфните апарати по цял Крим тракали: английският флот отбива настъплението на червените! Неочаквана вълна от вдъхновение заляла Бялата армия. От летището в Сари Булат на тройки започнали да се вдигат грохнали фармани, нюпори и витязи с пъстроцветни кръгове по крилата. Те хвърляли върху леда взривни пакети. Главнокомандващият барон Врангел дал заповед на всички войски да излязат на северните брегове и за пръв път през целия месец полковете се подчинили. Дроздовската дивизия излязла на северните рубежи. Дори шкуровските „вълчи сотни“ временно зарязали взаимното клане с татарите из топлите клисури и препуснали към мразовитите степи. Дори остатъците от руския военен флот в Балаклавския залив след поредицата митинги се размърдали и започнали да вдигат андреевски флагове. Английските екипажи се върнали на бойните си постове. Изключително странно явление — класовото съзнание започнало да отстъпва пред съблазънта на военната победа. Впрочем британското правителство не простило на метежниците, така че повечето матроси след завършването на войната предпочели да останат на кримска земя, отколкото да се подложат на страшния морски penitentiary^[5] в традициите на Владетелката на моретата. Именно така се образували севернокримските селища — те били нещо като австралийските колонии от избягали каторжници.

През първото денонощие след счупването на леда червените войски понесли чудовищни загуби. Марлен Михайлович си спомни как нервите му не издържаха, как се разрида, когато четеше списъците на жертвите сред редиците на героичната Втора конна армия, на Инзенските и Симбирските пехотни дивизии, на броневите батальони и на конната артилерия. Червените се биели храбро, мъчели се да намерят други пътища към кримските брегове, но Чонгар бил замръзнал само при гърлото, на запад и на изток имало вода. Червеноармейците се вкопчвали в пясъчните брегове и загивали сред ледения трошляк с хиляди и хиляди. А Доброволческата армия се възраждала светкавично. Луди глави вече започнали да призовават за нов поход към Белокаменната. Но благоразумието победило. Островът отбил атаката и останал в бойна готовност. След няколко дни духнал мощен югоизточен вятър. В Чонгарския проток се развилняла буря.

Намерили героя на битката лейтенант Бейли-Ленд в офицерския клуб в Сари-Булат. Две денонощия поред той играел канаста с руските летци.

— Марлен Михайлович дълго разглежда фотопортрета на лейтенанта. Щръкнали уши, надменно — глупашки поглед, зализана прическа. Ретушът сигурно бе скрил пъпките, но се чувстваше, че ги е имало. На снимката не можеха да му се дадат неговите 22 години, беше нещо като по-височък гимназист. Естествено, потомък на някоя обедняла аристократка, потомствен royal navy^[6]. Каква чудовищна нелепост — нищо и никакво хлапе бе прекъснало мощния симфоничен ход на историята! Кой знае защо Марлен Михайлович беше най-силно възмутен от факта, че Дик Бейли-Ленд през последвалите победата интервюта настойчиво бе отклонявал всякакви възхвали, дитирамби, всевъзможните „прашки на Давид“ и собствения си героизъм. „Просто ми беше любопитно какво ще стане, казвал той на вестникарите. Кълна се, господа, и през ум не ми е минавало да защитавам Крим или Руската империя, конституцията, демокрацията, как му се викаше там, просто ми беше любопитна самата ситуация — лед, настъпление, главен калибър, бунт на кораба, всичко беше много забавно. Всъщност най-много ме интересуваше ефективността на главния калибър в една такава, съгласете се, ужасно смешна ситуация“. На това място той обикновено започвал да се секне в кърпичка с вензели и вестникарите, задавяйки се от възторг, праскали предълги абзаци за „британския хумор“, но въпреки това не се отказали от „прашката на Давид“.

Как? — възмущаваше се Марлен Михайлович. Дори без каквото и да било класово съзнание, без омраза към победоносните маси, а само от чисто любопитство гнусното аристократче било изкривило историческия процес, просто така му било хрумнало? Хайде де, изфуква се, това е просто снобско изхвърляне, а дълбоко в душата си несъмнено е разбирал, че победата на донбаските миньори и питерските металурзи крие заплаха за неговите есекски окосени морави. Това си внушаваше Марлен Михайлович, но всъщност, като гледаше снимката на лейтенанта, дълбоко в себе си не се съмняваше, че да, не е имало и капка омраза, никакво класово съзнание, а му е било просто „любопитно какво ще излезе“.

Докато мислеше сега за Деня на лейтенанта, Марлен Михайлович прехвърляше в ума си и други свои недоумения, загадки

на историята, при които марксистката теория губеше основополагащите си черти.

Понякога и потреперваше вътрешно — когато музиката на революцията започваше да му изглежда като какофония, в която дори да долитат звуци на *истинска музика*, това става само случайно и тези звуци, знаци на жертвеност, мечта, любов веднага се губят в тъжното безумие на основополагащата партитура.

Марлен Михайлович потрепери, пропъждайки кощунствените мисли, започна да преглежда шифрованите съобщения, кореспонденцията си с „видната личност“, сведенията, извадките, инструкциите, после изведнъж отмести настрана цялата тази глупост, въздъхна тежко, но някак освободено, сякаш отхвърляше бреме, заплака и се отдаде на своето съкровено и нежно — любовта към Крим.

Обичам този остров, спомена за Стара Русия и мечтата за Нова, тази богата и безпътна демокрация, пристанищата на скалистия Юг, отворени за целия свят, енергията на исторически обречения руски капитализъм, момичетата и бохемата на Ялта, архитектурното буйство на Симфи, тучните стада по източните пасбища и грандиозните пшеничени ниви на Запада, чудото на Арабатската индустриална зона, самия контур на този остров, напомнящ морска котка. Толкова години съм отдал на това чудо на природата и историята и нима всичко това може да изчезне по волята на някой „крайно неприятен“ в разрез с всякакъв смисъл и с изгодата на цялата ни страна, дори без определено мнение у ръководството? О, Боже, няма да преживея това, о, Боже, аз трябва да попреча да се случи! Така, адресирайки мислите си дори към Господ, мислеше „генералният консултант по въпросите на Зоната на Източното Средиземноморие“ Марлен Михайлович Кузенков.

Ала беше време да тръгва в „командировка“. След като се наплака, Марлен Михайлович пристъпи към изпълнението на директивата. Извика кола от ИПИ, сложи в дипломатическото си куфарче пижама и тоалетни принадлежности и тръгна на път към естествения съюзник, за да почерпи жива вода от извора на класовото съзнание — Арабатската индустриална зона.

Пътюм, като гледаше от фриуея фермите на богатите немци (тия гяволи успяват да снабдяват целия Остров с великолепни млечни продукти, хем изнасят сирена и шунка и в Европа), Марлен

Михайлович обмисляше докладната си до „видната личност“ — каква доза демагогия да вложи и какво да си позволи сериозно, мислеше вече за речта си пред членовете на Дружеството за приятелство и как да се измъкне от „комунистите нефтодобивници“; с една дума, целият вече беше на работа, далеч от съмненията и тревогите.

— Ех че ферми има тук, ех че стада! — изведнъж малко неразбираемо въздъхна шофьорът Лопатов.

Марлен Михайлович бързо погледна месестата муцуна. Какво има предвид? Провокира ли го, или тайно се възхищава?

— Да-а-а-а — смотолеви Марлен Михайлович.

Сега пък шофьорът го стрелна с бърз поглед. Около минута пътуваха мълчешком.

— Да можеше да докараме тука нашия селянин — каза Лопатов и сега вече с цяло лице се извърна към Марлен Михайлович. — Благодатна почвица, ей, а, другарю Кузенков? Благодатна е, така си е!

В ИПИ не беше забранено да се възхищаваш от природните дадености на Крим. На Марлен Михайлович му стана отвратително, чак започна да му се гади от това, че шофьорът се страхува от него, а той — от шофьора.

— Лентата, Лопатов, лентата си гледайте — сухо му посочи пътя и се извърна.

„Ей така няма и година да мине след «присъединяването» и кримчаните ще се страхуват един от друг като нас с Лопатов. Лучников смята, че Крим ще вдъхне храброст на руснаците. Да, ама не, само ще станат по-страхливи...”

Да зарежа всичко, да избягам, да изляза пред телевизията, да обявя война на СОС, да отворя очите на глупаците, да се обърна към Запада...”

— Ето я, Ак джамия! — Лопатов пое надолу към крайбрежието на Азовския залив.

От високото на фриуея вече се виждаше Арабатската стрелка, едно любопитно природно явление — пясъчна ивица, широка километър и половина — два и дълга над сто. От източната страна по цялата дължина на ивицата се точеха чудни плажове, покрити с трошляк от червени раковини, миеха ги чистите вълни на Азовския залив. От западната страна пък беше застоялият неподвижен и плитък

Сиваш, съкровището на Крим — скъпоценен резервоар на нефт, природен газ и какви ли не други полезни неща. Всичко беше организирано по съответния начин: откъм западната страна по продължение на цялата ивица и надълбоко в Сиваш стърчаха сонди, издигаха се преработвателни, пречиствателни и обогатителни фабрики, резервоари и естакади — цяла индустриална джунгла. По средата на ивицата минаваше шестлентово шосе с всичките му джунджурии: телефони на всеки километър, автоматични бензиностанции, автомати за кафе, цигари, кола, чай, дъвка, бонбони, хотдог и богати барове, издържани в така наречения граничен стил. По-нататък по източния бряг на ивицата, тоест чисто и просто на километър и половина от индустриалната джунгла, се редуваха плажове, пристани за катери и яхти, градчета и селца, в които живееха работници и индустриалци — ултрасъвременни селища с максимум удобства и изобилни, макар и далеч не изискани развлечения. Основни центрове на Стрелката бяха градовете Ак Джамия, Големият Бем и Трети държавен участък, към който всъщност се бе насочил сега автомобилът на Кузенков, защото там се намираха управата на „Арабат Ойл Къмпани“ и централите на разните профсъюзи и сдружения. На северната опашница на ивицата имаше и малко селище в стил Дивия Запад, наречено Малкия Бем или Копейка. Мълвата за него се носеше из целия Остров, говореше се, че там можеш или да си умреш от скука, или да се набъркаш в най-невероятни приключения; там сред товарните пристани и тръбопроводите имаше двайсетина бардака за всякакви вкусове, с една дума, мини Хонконг.

Преди да пристигнат в Трети държавен участък, още когато на хоризонта се появи разноцветната китка на небостъргачите му с рефлектиращите стъкла, Марлен Михайлович си помисли, че не би било зле да остане тук сам, да се отърве от шофьора Лопатов. Какъв ли чин има? Сигурно не по-нисък от майор. Той още веднъж го погледна отстрани. Каква физиономия обаче! Ами че това е Нерон! Да, да, поразвратен трудещ се не можеш да намериш никъде.

Вече в хотел „Литейни Спленид“ Марлен Михайлович без заобикалки предложи на шофьора:

— Слушайте, Лопатов, аз ще остана тук три дни и никъде няма да пътувам. Защо не прескочите до Малкия Бем и Копейка? Разправят, там било *страхотно* Едва ли някога ще имате друга възможност.

Очите на Лопатов изведнъж пламнаха с безумна светлина: явно не му липсваше въображение.

— Ами... вие... другарю Кузенков... как... тук... — замънка той.

— Лопатов — изтънко се усмихна Марлен Михайлович. — Какво толкова, хора сме все пак...

— Именно! — възкликна Феофан Лопатов и чак целият грейна.

Именно, толкова е ясно — всички сме хора и всички искаме да си подсладим душата. И тази важна клечка, тайнственият генерален консултант, когото му е наредено да не изпуска от очи, и той е очевиден „всички сме хора“ и също иска да се по-разкара из индустриалната зона, без някой да му се пречка. Разбира се, начаса в душата на опитния Лопатов се прокрадна съмнение: открият ли го другарите в Малкия Бем и Копейка — край на кариерата му, ще го отстранят от волана, ще трябва да живурка в родното си място чак до гроба. И същевременно... Лопатов тъжно оглеждаше пустото уютно фоайе на „Литейни Сплендид“ с неговия мек пружиниращ под, светилници, скучаещ в дъното барман... погледна през стъклената стена, където мъждиво проблясваха зимните вълни на Азовския залив, и отново го загложди мисълта „всички сме хора“. Абе да става каквото ще — животът си върви и накрая ще ти бъде мъчително горчиво и обидно за безцелно изживените години, я да се емвам аз — три дни при курвите в Малкия Бем и Копейка, царството на кефа!... — пък ако ще после и от партията да ме изхвърлят, през тия три дни с тамошните мацки и гейчета ще видя такива неща, каквито вие, скъпи другари, през целия си живот не ще усетите дори в масов мащаб... Да не повярваш колко бързо прелетяха сега пред Лопатов унилите години на шофьорско — следствена работа. Скоро и самият Остров ОКЕЙ ще иде по дяволите, нищо няма да видиш и какво ще си спомнящ после?

Всички тези чувства се изписаха извънредно ясно на месестото лице на Лопатов, а Марлен Михайлович, който начаса схвана всичко, за пореден път се смая колко са се променили през последните години „нашите хора“. След минута Лопатов вече го нямаше: юрна се с посланическата кола към международните курви в Малкия Бем и Копейка.

Марлен Михайлович въздъхна освободено и започна да се разполага в чудесния двустаен апартамент, естествено, с изглед към чистото море. Долу пустите облизани улици на Трети държавен

участък водеха към плажа. Вятърът огъваше връхчетата на пирамидалните хвойнови храсти, които се редяха покрай огледалните витрини. От време на време префучаваше кола или минаваше по някой младеж с ярък шушляков анорак. Изведнъж Марлен Михайлович изпита чувство на уют, спокойствие, пълна откъснатост от проклетите проблеми и нелепите инструкции. Ще поживея тук три дни в пълна самота, на никого няма да се обаждам, с никого няма да се срещам, а пък отчета ще го съставя като едното нищо — какво ще ни даде този отчет, нито ще отдалечи катастрофата с един миг, нито ще я приближи с един миг. Ще седя три дни пред телевизора, ще сменям канал след канал на Ти Ви Миг, ще следя перипетиите на избирателната кампания. Ще се разхождам, ще чета вестници, ще гледам телевизия... За три дни ще изляза от играта и ще се опитам да преценя с кого съм, какво искам и накъде трябва да поема. В края на командировката от някой бар ще се обадя в Москва и ще кажа на Вера да ми звънне от сестра си. Може пък да не ни засекат. Вера всичко ще разбере, ще я помоля да се добере до „видната личност“ и още веднъж да се опита да предотврати техните катастрофални решения.

Пусна телевизора. По единия канал вървеше някаква многосерийна френска глупост, по другия свиреше американски джаз, по третия се вихреше съветският шампионат по хокей... Откри Ти Ви Миг на шести канал. Картечното бърборене на коментатора веднага пропъди сънливото спокойствие и отнесеност на този мрачен ден. Операторите показваха от Евпатория зашеметяващо събитие — сбор на „Вълчата сотня“, на който ултрадясната организация обявяваше присъединяването си към Съюза за обща съдба. Някакъв грохнал полковник (вероятно един от последните кавалеристи на Шкуро) възторжено разказваше на младежите за екскурзията си до Москва и за огромното впечатление, което му бил направил военният парад на Червения площад. Нито дума за комунизма — Русия, мощ, граници на империята, флагът по всички световни ширини, ХХІ век — век на руснаците! В президиума на форума Марлен Михайлович с изненада видя професор Фофанов, един от съучениците. Само преди седмица такова едно сборище би размазало по стената този либерал, този „любител на червеношкембестите“ а сега, една седмица преди изборите, той беше почетен гост и „вълчесотниците“ очакваха да чуят неговите думи.

Звънна телефонът. Марлен Михайлович почти подскочи. Кой може да ме търси? Кой знае, че съм в „Литейни Сплендид“? Оказа се, че знаят тези, на които им е работа да знаят. От Феодосия се обаждаше Уилям Иванович Кокинаки. Под това име се намираше на острова полковник Сергеев. Достолепният професор по археология бе пристигнал във Феодосия от Калифорния с лични научни цели. С мек френски изговор в качеството си на стар приятел и познавач на Крим археологът покани Марлен Михайлович да го посети във Феодосия. В случай че ви досадят работата или някои *посетители*, тогава, драги, заповядайте — наел съм чудна къщичка край морето, та ще можем както в доброто старо време да поспорим за третия пласт на могилата Тепсен или за произхода на древните водоеми по склоновете на Легинер. Ама, моля ви се, какви посетители, никого не очаквам, възрази Марлен Михайлович, нямам намерение с никого... Да-да, разбира се, и аз обичам да се уединявам, забърбори господин Кокинаки, съчувствам ви от все сърце. Ето едва вчера се отървах от един нумизмат, някой си Игнатиев-Игнатиев, любопитна личност, но пълен дилетант. Съветвам ви да насочвате такива любители към своя — ха-ха — шофьор или дори право към мен. Е, ако пък ви се натрапят някакви древни египтяни, тогава просто ми се обадете, драги, ето, запишете си телефона.

Втречил невиждащи очи в екрана на Ти Ви Миг, Марлен Михайлович поразмишлява известно време какво ли можеше да означава цялата тази абракадабра, докато изведнъж не проумя, че на екрана се развива поредното смайващо събитие. Пресконференция в Бахчисарай. Съветникът по печата на ханския двор прави официално изявление пред журналистите. Негово височество ислямският ръководител на татарския народ на Крим призовава своите поданици да гласуват за Съюза за обща съдба и изразява увереност, че в състава на великия Съветски съюз Крим ще може да внесе по-солидна лепта в движението за неприсъединяване, да укрепи антиимпериалистическия фронт на своите братя по вяра.

Изведнъж телефонът отново иззвъня. Този път беше камериерът. С изключително любезен тон на чист руски той попита дали господинът няма да желае да получи вечеря в апартамента си.

На екрана на телевизора се появи Андрей. Той изскочи от вертолет на базата на ВВС в Кача. По петите го следваше новата му

жена — Кристина Парсли, с кожено яке и дънки, много привлекателна особа, но изобщо не можеше да се сравнява с нашата Танка, глупак е тоя Андрей, във всяко отношение е глупак. Посрещна ги Чернок с около триста възторжени млади летци.

Вечеря ли? Да, да, ако обичате. Нещо по-леко, нещо простичко. Да, и освен това... ето какво... ако обичате... бутилка скоч, да, да... Какво? Да, именно, цяла бутилка. „Black&White“ ще бъде много добре, да...

Лучников се качи на трибуната и вдигна ръце, призовавайки за тишина.

— Летци! — каза той. — Каравелите на испанците са поемали към Атлантика, без да знаят какво ще им донесе всяка следваща миля, поемали са към мрака и мъглата. Те са открили Америка, но нали е можело тя да не е там, тогава мракът и мъглата са щели да ги погълнат. Така е орисан човекът — да поема към нови брегове. Ще открием ли ние Русия, нашата съдба и мечта? Летци, когато поемаме по този път, аз искам да ви кажа, че нашият мрак и мъгла са много по-черни и безкрайни от онези, които са се простирали пред испанците.

Скочи някакъв чудесен младеж с лейтенантски знаци на петлиците, размаха пилотското си кепе и извика:

— Ние летим във всякакво време, Андрей!

Аудиторията възторжено изрева. Полковник Чернок запали сигарилос. Андрей се усмихваше малко тъжно. Мисис Парсли^[7] (май имаше такава зелена подправка за бульон) демонстрираше само безгранична преданост на своя господар.

Ах, хитрото копеле, изведнъж с отчетлива злоба си помисли Кузенков за Лучников. Агитация от негативното! Плаши хората с „мрак и мъгла“, а постига желания възторг и храброст. Какво става с тези хора? Отново и отново Солженицин ги увещава от телевизионните екрани — спрете се, осъзнайте се! Всички го слушат с благоговение, а после стигат до смайващ извод: само една велика земя е могла да отгледа толкова могъща личност, само великият Съветски съюз! Може би на такава степен на процъфтяване човекът винаги получава нещо като изкривяване по посока на разни безсмислени вдъхновения? Как е успял Лучников да проникне толкова дълбоко в психиката на островитяните? Може би наистина са го научили в КГБ? Кузенков обаче знаеше със сигурност, че върхушката на Комитета

изобщо не се стреми към завземане на Крим: та нали губят такова чудно работно поле. Не, просто самият Андрей е един от островитяните, един от „най-добрите“.

Ти Ви Миг, както обикновено, се спря върху физиономията на Лучников. Странно съчетание: някак хищна усмивка и тъжен, ако не и нажален поглед.

— Гад! — Кузенков размахна юмрук пред физиономията на бившия си приятел. — Гад си във всяко отношение: и роднините си забрави, и любимата си изхвърли, и дори не се постара през всичките тези месеци да намериш стария си приятел. Тази садомазохистка идея, този снобизъм, стигащ до абсурд, е погълнал всичко.

— Абсолютно съм съгласен с вас, Марлен Михайлович — прозвуча наблизко леко дрезгав гласец.

Кузенков отскочи от телевизора. В стаята влизаше количка с неговата „скромна вечеря“ — цял комплект подноси и подносчета, покрити със сребърни капаци, плюс бутилка уиски. Някакъв слуга тикаше количката — кокалест субект на средна възраст с усмивчица, оголваща анемични венци, побеляващи кичури коса падаха върху очите му.

— Намерихте точната дума — каза слугата. — Андрей Лучников е нравствен гад. Познавам го от дете, учехме заедно в симферополската гимназия „Цар Освободител“.

Кузенков мълчаливо гледаше слугата и вече разбираше, че това не е никакъв слуга, че сигурно не е трябвало да пуска Лопатов, че тук са го чакали, че трябва веднага да се обади на господин Кокинаки, ако вече не е станало късно.

Фалшивият слуга наведе глава и леко тракна токове.

— Разрешете да се представя. Юрий Игнatieв-Игнatieв -каза той. — Моля великодушно да ми простите, но това беше единствената възможност да говоря с вас, а аз крайно се нуждая от това.

Игнatieв-Игнatieв подхвана полите на дрехата си като в XIX век и приседна на фотьойла, но фотьойлът беше съвременен, „удавящ“, донякъде наглото, пресилено старомодно движение не отговаряше на дизайна му. Игнatieв-Игнatieв някак нелепо хлътна и за да подхожда на този фотьойл, дръзко праметна крак връз крак. Смесването на времена и стилове излезе толкова глупаво, че въпреки напрежението Марлен Михайлович се позасмя.

— Игнатиев-Игнатиев ли? — каза той е леден тон. — От „Вълчата сотня“? Доста съм чувал за вас.

— Минали работи, любезни ми Марлен Михайлович — каза Игнатиев-Игнатиев, като оглеждаше ноктите си уж небрежно, стилно и отново фалшиво. — „Вълчата сотня“ ме изхвърли от редиците си и аз съм горд, че това стана няколко дни преди те да се продадат на СОС. Сега съм член на партията „Комунисти нефтодобивници“...

— Браво, браво — каза Марлен Михайлович. — От ВС — в КН. Поздравявам ви. Но не бихте ли могли да ме оставите сам. Не съм съвсем...

— Нещо повече, влязох в ЦК на тази партия и сега бих искал да поговоря с вас не като частно лице, а като член на ЦК... — Игнатиев-Игнатиев въпросително посегна към бутилката.

— Не пипайте уискито — с неочаквана за самия него грубост каза Кузенков.

Изображението на Лучников вече бе изчезнало от екрана. Сега Ти Ви Миг запъхтяно разказваше за драма, разиграла се в ялтенския „Мажестик“; Лучия Кларк намерила в леглото на продуцента Джек Халоуей местната аристократка Неселроде! — докато... и тоест, и т.н. Сред интервюираните личности за минута се мярна и неотдавна емигрираният кинорежисьор Витални Гангут. Той категорично се разграничаваше от креватната история, заявявайки, че „не му дреме на оная работа“ за Лучия Кларк (неясен израз, господа, по-късно ще се постареем да го уточним), а Лидочка Неселроде да си „таковала таковата“ (уважаеми господа, очаквайте разяснения), че не ще да знае никого от цялата останала „шайка“, а Октопода уважава като здраво „чаткащ“ за киното продуцент. Без никакво съмнение интервюираният беше леко или доста сръбнал. Зададох му въпроса: Между другото, вярно ли е че заедно с Халоуей кроите планове за свръхмощен блокбастър? Гангут разцъфна в хитра усмивка, закани се е пръст и бе зафиксирал от камерата в този вид.

— Май познавате и този негодник, другарю Кузенков? — попита Игнатиев-Игнатиев, кимайки към екрана.

— Не съм ви другар — кресна Марлен Михайлович, наля си пълна чаша уиски, а бутилката недвусмислено отмести по-далечко от неканения гостенин.

— Виж, аз го познавам много добре — ухили се Игнатиев-Игнатиев, без ни най-малко да се смути. — Витя Гангут е нравствен изрод и алкохолик. Приятелче на нашия герой. Явно предателството спрямо родината е в кръвта на тези господа.

След чашата уиски всичко грейна в ярки светлини и хумор.

— Дали да не ви дам пътя, драги ми господине, радетелю на родината? — каза Кузенков на Игнатиев-Игнатиев и рязко му посочи вратата. В жеста му имаше нещо ленинско.

На телевизионния екран лицето на Гангут се размърда. В отговор на въпрос за СОС той се намръщи, сякаш бе смачкал комар на врата си, и промърмори:

— Презирам...

Замярка се нещо чуждестранно. Ти Ви Миг тършуваше за интересни картинки с еднакъв успех из целия свят. Нефт, развратни муцуни на шейхове и революционни лидери, терористи, плейбои, учени, спортисти, манекенки и курви.

— Да, аз съм радетел на Родината си — напомнима подзе Игнатиев-Игнатиев и отново посегна към бутилката, но Марлен Михайлович отново я отмести по-надалече — и в името на борбата с враговете ѝ, с гадини като Лучников, съм готов да се съюзя дори с комунистите нефтодобивници, със самия дявол...

— Какво разбирате под „Родина“? — попита Марлен Михайлович.

Очите на Игнатиев-Игнатиев радостно святкаха — аха, не ме гонят! Все пак някакъв диалог започва!

— Моето разбиране за Родината преди всичко се различава от това на Лучников — бързо, едва ли не задавяйки се, избъбри той.

— И толкоз, така ли — Марлен Михайлович изписа на лицето си разочарование. — Скучно, господин Игнатиев-Игнатиев. Имам чувството, че и през ум не ви минава за Родината, а в главата ви се върти само Лучников. Това лице ви е станало идея фикс.

Главата на Игнатиев-Игнатиев клюмна и Марлен Михайлович чу глухо отчаяно ломотене.

— Налейте ми скоч — различи думите най-сетне.

— Няма. Не съм ви канил. Вие не ме интересувате.

Игнатиев-Игнатиев се овладя, отметна косата си назад, стана и се разтъпка по килима.

— Не е хубаво да ме пренебрегвате, Марлен Михайлович. Сега аз представлявам онези малобройни сили на Острова, които се противопоставят на епидемията на СОС. Западът, както винаги, се предава. Ние влизаме във връзка с Белград, търсим пътища към Пекин. Ние, седемте леви партии, сме единствените, които могат да направят нещичко срещу СОС...

— И в мое лице търсите съюзник? — позасмя се Марлен Михайлович. — Търсите съюзник в лицето на съветски дипломат? Любопитно.

— Да, вие сте наш потенциален съюзник — каза Игнатиев-Игнатиев. — Имаме сведения, че могъщи среди в СССР не желаят присъединяването и вие сте от тези среди.

— Кой ви каза това, господин комунист нефтодобивнико? — с чашата уиски в лявата ръка Марлен Михайлович приближи и сграбчи Игнатиев-Игнатиев за рамото. Рамото се оказа изненадващо слабо и податливо, главата на кобилообразния субект някак безсилно се люшна. — Отговаряйте! Откъде ви хрумнаха тези глупости?

Игнатиев-Игнатиев млъчеше, главата му безсилно се люшкаше.

— Аз му ги казах — прозвуча важен глас и Марлен Михайлович видя на — прага предразполагащ към себе си господин с брада на Радамес, в когото без усилие разпозна полковника от ОСВАГ Вадим Востоков. Полковникът изящно се поклони, влезе и сложи на масата сребърна кофичка е бутилка шампанско. Виновно разпери ръце.

— Извинете, Марлен Михайлович, но именно аз имах непредпазливостта по време на един от официалните разговори, сиреч разпитите на този криминален господин, да изкажа нещо като такова предположение.

— На какво дължа честта, господин Востоков? — почти весело попита Марлен Михайлович. „Черното и бялото“ вършеха своята работа, светът се опростяваше, като се разпадаше на два цвята и заприличваше на стар телевизионен филм от добрите шейсетте години, когато още нямаше цветно кино, един свят на илюзии.

— Много съм поласкан, че знаете името ми — Востоков ловко отвори шампанското. — Чувате ли как вие нордостът? Започва ураган. В такива вечери е много приятно да разиграваш в уютен хотел партия политически покер.

След уискито шампанското подежда на Марлен Михайлович като сребриста пиеска за пиано след акорди на оркестър.

— Имайте предвид, господин Востоков — каза Марлен Михайлович, излягайки се във фотьойла. — В съседната стая се намира тренираният майор Лопатов.

На екрана на Ти Ви Миг изведнъж се появи „рибешката мас на ленинградските речни фенери“. Кървавите ивици на угасващия залез отвъд мержелеещата се игла на Петропавловската крепост. Ухилените лица на три хлапета с шинели с вдигнати яки и черни шалове, омотани около шиите.

— Съседната стая е празна — любезно каза Востоков. — Майор Лопатов в момента се разкапва от кеф в кабинета за масажи „Банкок“ в Малкия Бем и Копейка — с ваше разрешение.

— Внимание — чу Марлен Михайлович гласа на коментатора. — Репортаж от люлката на пролетарската революция.

Появи се и самият коментатор. Тренчоут с вдигната яка, шапка с отпусната периферия.

— Снимките са направени спонтанно, без разрешение от властите, молим да ни извините за дефектите в изображението — той се обърна към трите момчета. — Уважаеми дами и господа, пред вас са Игор, Слава и Валера, тримата наричат себе си „новите десни“.

Едно от момчетата измъкна от пазвата си лист от тетрадка, окашля се и зачете: „От името на Комитета «Новите десни от Крестовския остров» ние се обръщаме към руското правителство на Остров Крим, към главнокомандващия Въоръжените сили на Юга на Русия генерал Павлович, както и към началника на ОСВАГ генерал Аритметиков с молба незабавно да арестуват главния редактор на просъветския вестник «Руски куриер» Андрей Лучников. Съветската младеж и нейният авангард «Новите десни от Крестовския остров» смятат, че Андрей Лучников е ренегат и предател на нашата борба...“

После на екрана започна някакво неясно раздвижване, замяркаха се неясни петна. Коментаторът на Ти Ви Миг нахакано обясни, че интервюто се е провалило поради намесата на народната дружина, но „новите десни“ успели да изчезнат с мотоциклет.

— Аха! — възторжено извика Игнатиев-Игнатиев. — Чухте ли? Лучников в ареста! Такава е волята на съветската младеж!

— Ама нали те са „десни“ — като се заливаше от смях, каза Марлен Михайлович, — а пък вие сте „ултраляв“, Игнатиев-Игнатиев.

— Абе има ли някакво значение! — пръскайки слюнка, се развика Игнатиев-Игнатиев. — Важното е да арестуват Лучников! Докато не е станало късно! Той е главният негодник!

— Ето какво нещо е страстта! — съчувствено кимна към него Востоков. — Той обожаваше Андрей от дете. Неотдавна в ОСВАГ се получи дневникът на господин Игнатиев-Игнатиев. Представете си, Марлен Михайлович, кажи-речи хиляда страници страст, омраза, любов, ярост. Представа си, че е любовница на Лучников.

— Фалшификат! — изкрещя Игнатиев-Игнатиев. — Дневникът е фалшификат!

Очите му мазно лъснаха, сега той явно изпитваше сладостно страдание, каквото изпитват юношите, когато в тяхно присъствие говорят за обекта на любовта им — макар и неверен, подъл, но страстно желан.

— Дайте ми поне малко да си пийна, Марлен Михайлович — жално помоли Игнатиев-Игнатиев. — Налейте ми поне една капчица.

— Донесете от бара две бутилки — строго му каза Востоков. — Пишете ги на сметката на ОСВАГ.

— Слушам — Игнатиев-Игнатиев изскочи от стаята.

Востоков изключи телевизора. В настъпилата тишина се чу виенето на нордоста, или както го наричат тук, бората. Лъч на прожектор огря изровения от вълните морски хоризонт.

— Толкова отдавна искам да си поговоря с вас, Марлен Михайлович — каза Востоков.

Марлен Михайлович се засмя. Сърцето му бе изпълнено с младежко дръзновение. Имаше чувството, че вижда предварително всички ходове на тези оплели се в собствените си хитрости хора, че вижда нелепия смисъл на играта им, тъй като той, Марлен Михайлович, знаеше главната и *основополагаща* причина за цялата бъркотия. С младежкото си дръзновение той смяташе тази *Основополагаща* за мерзост и глупост.

Востоков въздъхна.

— Колко отвратително се оплете всичко! Чуйте, Марлен Михайлович, кажете ми откровено, поне вие като едно от главните действащи лица, разбирате ли какво става?

— Въпросът е не дали разбирам или не — каза Марлен Михайлович. — Благодарение на своето възпитание и образование за разлика от вас, другарю белогвардеец, аз виждам Основополагащата...

В стаята отново влезе Игнатиев-Игнатиев. Този път „комунистът нефтодобивник“ бе доведен от професор Кокинаки, иначе казано, полковник Сергеев, който болезнено бе стиснал носа и горната му устна.

— Замалко щеше да стреля с невропаралитичен патрон по вас, господа — каза Сергеев, захвърли настрани Игнатиев-Игнатиев, седна във фотьойла и извади от дипломатическото си куфарче три бутилки „Сибирска водка“.

— Върнете ми дневника, господин Кокинаки — хленчеше Игнатиев-Игнатиев. — Върнете ми този мръсен фалшификат.

Марлен Михайлович весело огледа присъстващите:

— Ами като гледам, братлета, всички тук сме си наши.

Сергеев се усмихна.

— Не-не, не е точно така, но си споделяме някои данни. Без подобна размяна коя да е intelligence service^[8] е невъзможна. Нали така, колега Востоков?

За учудване на Марлен Михайлович Востоков не прояви никакво подмилкване към Сергеев, а, напротив — дори сякаш не го удостои с внимание.

— Не може ли да завършите мисълта си, Марлен Михайлович? Казахте, че знаете Основополагащата?...

— Именно — Марлен Михайлович си наля в чашата малко уиски, малко шампанско и я допълни с водка. — Основополагащата върти всички ни във водовъртежа си, превръща живота ни в абсурд, работата ни — в безсмислено пилеене на време и пари. Тя завърта във водовъртежи всички ни — и марксисти, и монархисти, и хора на ЦРУ, и хора на КГБ, тя плува, неумолимата, могъща, светеща акула!

Всички се умълчаха. Възцари се неловка пауза.

— Впечатляващо — неуверено промърмори Востоков.

Нова пауза, неловка тишина. Тихо бълбукане — Игнатиев-Игнатиев деликатно смучеше водчица.

— Имам предложение — каза господин Кокинаки. — Всички тук сме мъже — той хвърли поглед към Игнатиев-Игнатиев. — Или почти всички. Хайде днес да се натряскаме като талпи. Да се насмучем като

свине и да отидем при курвите в Малкия Бем. Между другото в „Банкок“ вече са пукнали с бутилка главата на Лопатов.

— Понякога това е необходимо — каза Востоков.

— Жалко, че само понякога, а не винаги — каза Марлен Михайлович. — Само като си помисля за тази кошмарна светеща курва, вечно бих се въргалиял пьян с пукната глава. Опитайте моя коктейл, другари щирлицовци. Вече ме люлее като в море. Между другото какви са онези светлини, прожектори, какво мига там? Да не би да се започна вече?

— Започне ли се, ние ще знаем — каза Сергеев. — Тук винаги при нордост адмирал Вирен извежда своята ескадра на тренировка, а и на нашите от Новоросийск не им се седи мирно. Американците пък летят наоколо, фотографират. И за чий? — попита той всички присъстващи.

— Нейна работа е — загадъчно се усмихна Марлен Михайлович и показва с ръка движение на голяма риба.

Всички се засмяха. Звънна телефонът. В слушалката се разнесе гласът не на кого да е, а на Андрей Лучников. Той говореше много припряно:

— Марлен, успях да се измъкна от Ти Ви Миг и от моя конвой. Намирам се на петстотин метра от тебе, досами плажа, в бар „Тризьбец“. Ела веднага.

— Обаче аз имам гости — измънка Марлен Михайлович. — Изключително приятна компания. Говорим си за Основополагащата.

— Знам кои са при тебе — бързо избърбори Лъча. — Постарай се да ги метнеш. Това е единственият шанс.

— Добре, добре — хитро се изкиска Марлен Михайлович. — Моите рядко любезни гости са много заинтригувани. Сега ще домъкна тук и вас, приятелю! Ще разиграем партия политически покер сред рева на нордоста. Спомняте ли си онази песен? „По пътя лед, натрошен на парчета, реве нордоста, до комунизма да стигнем, момчета, не е толкова просто...“

Той затвори телефона и весело изгледа „гостите“. Разузнавачите бяха вперили в него професионални погледи. Горките — помисли си Марлен Михайлович, — въобразяват си, че всичко знаят, че направляват събитията, а всъщност май няма по-неосведомени и по-жалки прислужници на главната гадина, Основополагащата.

— Лучников беше — каза той.

Нито един мускул по лицата на професионалистите не трепна, докато клюмацият над чашата „сибирска“ комунист нефтодобивник скочи, разля, катурна, затрепери като млада девственица.

— Той е долу, в бара. Сега ще го доведе — каза Марлен Михайлович.

— Няма да го преживея — промърмори Игнатиев-Игнатиев.

— Мисис Парсли с него ли е? — бързо попита Востоков.

— Сам е — Марлен Михайлович излезе от апартамента, като взе ключа и блокира бравата. „Докато се измъкнат от тук, ние ще духнем, помисли си той. Къде ще духнеш? — мярна му се друга мисъл. — В морето ли?“

Във фоайето на хотела отиде при дежурния полицаи, показва му паспорта си и се оплака, че при него, съветския дипломат, са нахълтали някакви пияници и му пречат да си почива. Ченгето веднага хукна да вика патрула. Нахалници, осмелили са се да нарушат спокойствието на „съветския другар“.

Междувременно Марлен Михайлович изтича навън и се втурна по пустата, къса и тъмна улица, където под яростния вятър кипяха смриковите храсти и светеха само прозорците на два-три бара. В края на улицата бумтеше и излиташе над парапета приливната вълна на нордоста.

Едва тук, щом почувства пронизващия студ, Марлен Михайлович се сети, че е изскочил навън дори без сако, само по жилетка. Дотича до парапета, отскочи от поредния удар на вълната, видя отдясно и отляво плажа, заливан от пенестите води, дивия танц на светлините в черния мрак, помисли си, че може би това е нощта на окончателното разрешаване на всички проблеми, весело разбърка мократа си коса и тогава забеляза на партерния етаж на едно масивно и безжизнено здание три светещи топли прозореца. Беше бар „Тризъбец“. Вълната спираше на метър от входа му. Гибелната нощ остана в миналото още щом престопа прага: в топлия бар миришеше на силно кафе и на тютюн, свиреше музика.

Gonna make a sentimental journey To renew old memories...^[9] — припяваше някакъв топъл успокояващ бас.

Собственикът на бара гледаше по телевизията хокеен мач СССР — Канада. До бара седеше огромен пес овчарка с черна ивица по

гърба. Той дружелюбно се ухили, като видя нахълталият Марлен Михайлович. В ъгъла на мекия диван седяха Лучников и мисис Парсли.

— Боже мой — засмя се Андрей. — Ти си мокър и пиан. Никога не съм те виждал пиан. Christy, look at my friend. He is heavy drunk...^[10]

Чистичката и строга мисис Парсли, която беше облечена в закопчано до брадичката кожено яке, дружелюбно се усмихна на Кузенков. Благодарение на Ти Ви Миг целият остров знаеше, че в джобовете на якето на тази личност винаги се намират два пистолета със свалени предпазители.

— Николай — каза Лучников на бармана, — дай на моя приятел някакъв пуловер и чаша горещ ром.

— Николай — каза Лучников на бармана пет минути по-късно, — дай на мен и на приятеля ми по една винтия, искаме малко да подишаме въздух.

С жест на ръката той пресече опита на Кристина да ги последва. Излязоха в ревящата мъгла и бавно поеха по тясната плажна ивица, която все още съществуваше между каменния парапет на крайбрежната улица на Трети държавен участък и настъпващите от мрака бели гриви.

— Марлен! — извика Лучников в ухото на Кузенков. — Всичко е готово! След една седмица ще победим! Последното социологическо изследване показва, че СОС ще получи над 90 процента!

— Бъди горд с това! — извика Марлен Михайлович.

— Нещо ме яде отвътре! — отвърна Лучников.

— Има си хас! — извика Марлен Михайлович. — Та ти си просто една жалка риба лоцман за огромната безумна светеща акула.

— Какво искаш да кажеш? — стреснато попита Лучников.

Изненадан за миг, Лучников веднага забрави за изненадата си. Той крачеше покрай могъщите бетонни плочи, целият мокър, с променяща цветовете си под отблясъците винтия, замислен и дори странно млад, истински герой на народния плебисцит, истински шампион.

— След една седмица Държавната дума ще отправи молба до съветското правителство да бъдем включени в СССР като съюзна република. Кажи ми, ти можеш ли да ми гарантираш, че няма да се случи някаква варварщина, някаква тотална окупация? Защото в нашия

случай това не е необходимо, изобщо не е необходимо. Чехите са чужд народ, те искаха да се отцепят, ние сме си наши, искаме сливане. В случая не е нужен акт на насилие. Нужна е известна постепенност, такт... В края на краищата по конституция всяка съюзна република има право на свободно влизане и излизане, на международни отношения, дори на собствени въоръжени сили. Нашите форсиз ще станат част от съветската армия, защо трябва да ни окупирате? Социалистическите преобразования също трябва да се въвеждат постепенно — ние още дълго ще можем да бъдем източник на твърда валута. Нека мен ме пратят на заточение веднага, нека всички нас, съучениците, ни интернират в Кулунда, да ни тикнат във Владимирския централ, ако ще и да ни разстрелят, ние сме готови, но с Острова, с населението трябва да се действа постепенно, варварски актове са неуместни... Евентуална окупация може да разтърси и нас, и вас, може да доведе до най-невероятното... до война... На няколко пъти се опитах да се свържа с високите равнища, за да получа такива гаранции, но там, както винаги, се преструват, че ние изобщо не съществуваме. В края на краищата ти провеждаш тук политиката на правителството, Марлен. През всичките тези месеци не се срещам с теб, защото телевизията беше по петите ми... Щяха да компрометират и двамата ни... Сега няма друг изход — отговори ми без заобикалки: ще им стигне ли там акълът да не ни окупирате?

Докато изричаше всичко това, Лучников сякаш разговаряше сам със себе си, но след последната въпросителна извърна лице към Кузенков и леко се стъписа. Неговият солиден приятел, самото въплъщение на спокойствие и стабилност, изглеждаше доста странно, с мокри къдрици, полепнали по челото, и пламтящ поглед, устремен към тътнещия мрак на Азовския залив.

— Акълът ли? — извреця той и се разсмя. — То акълът ще им стигне! В малки дози акълът ни стига на нас, а и за това не се иска много акъл!

— Какво ти е? Марлен? Хайде, да се връщаме в „Тризьбец“! — Лучников с доста усилия спря устремилото се нанякъде мощно тяло на Марлен Михайлович и го обърна в обратната посока.

Марлен Михайлович се изтръгна, притисна се до бетонните плочи на преградната стена на Трети държавен участък и разпери ръце

по продължението ѝ. Очите му се разшириха неимоверно, пронизваха нощната буря, а устата му се кривеше в саркастичен кикот.

Гръмовните бели вълни една след друга напиряха към тях и Лучников си помисли, че бурята се засилва и в края на краищата може да ги сплеска в камъните на стената. Засега вълните се разбиваха на двайсетина метра от тях, но клокочещата пяна стигаше вече до стената. След час вълните щяха да се удрят в нея и да излитат, както сега тя се извисява над морето.

— Така значи? Бил си значи привърженик на постепенността, а Лъч? — ломотеше, борейки се с неудържимия смях, Марлен Михайлович. — Искаш само ти да се жертваш, така ли? Искаш да спасиш всички останали, а? Месианство? Път към звездите? Отъпкал си си пътечка към Голгота? Мигар не разбираш, че въпросът не е в мъдростта на нашите мъдреци, нито пък в твоята жертвоготовност? Какво, не Я ли виждаш? Не забелязваш ли как свети? Не разбираш ли, че ТЯ управлява всички ни?

Уплашеният Лучников разтърси Марлен Михайлович и го плесна по бузата с тежката си длан.

— В истерия си, Марлен! Овладей се. Какви ги дърдориш?

— За Основополагащата ти говоря — избухна в смях Кузенков.

Лучников неуверено се разсмя.

— Това са ваши марксистки измишльотини, а аз не съм марксист...

— Ха-ха-ха! — изрева Кузенков, вече съвсем безумно кикотейки се, и простря ръка към мъглата. — Дали си марксист, или вярваш в своя Дядо Боже, няма начин да не виждаш реалността, не може да не Я виждаш, да не виждаш огромното Ъ тяло и как то свети!

Той се отгласна от стената, затича се към морето и след минута поредният бял вал го похлупи. Лучников се втурна след него. Вълната се оттегляше и сега и двамата се озоваха до кръста в кипящата бяла пяна... ту тук, ту там във водовъртежите се въртяха сандъци, греди, дъски, смачкана пластмаса, бутилки, парчета стиропор, парцали от оранжеви спасителни дрехи. Десетина метра деляха Лучников от Кузенков, той разбра, че може да стигне до него, когато изведнъж върху морето от горе, откъм преградната стена, се спусна лъч на мощен прожектор и той видя в този лъч как нова бяла вълна, неистова, идва към тях, подхвърляйки на гребена си нови морски дрипи.

— Марлен! — отчаяно закрещя той. — Спри!

Като дете, зашеметено от щастието на къпането, Кузенков извърна към него кикотещо се лице.

— Тя е! Тя е! — викаше генералният консултант.

Вълната го похлупи, после го изхвърли на гребена си. В лъча на прожектора ясно се видя как върху главата му се стовари дебела греда. След миг водата похлупи и Лучников. Той бясно заплува напред, като отново се опитваше да настигне Кузенков.

Когато измъкваше на брега безчувственото тяло на генералния консултант, на преградната стена и на пясъчната ивица вече беше пълно с хора. Той видя застаналата до кръста във водата Кристина, тичащите към него момчета от охраната, видя Сергеев, Востоков и дори Игнatieв-Игнatieв. Всичко се виждаше отчетливо, защото навсякъде пламтяха софити. Ти Ви Миг предаваше на живо от мястото на действието.

[1] Герард Меркатор (1512–1594) — именит холандски картограф. Проекцията на неговото име се използва и днес за морски карти. — Б.пр. ↑

[2] От excitement (англ.) — вълнение. — Б.пр. ↑

[3] Всъщност стиховете са от стихотворението „Цицерон“ на Фьодор Тютчев. — Б.пр. ↑

[4] Средиземноморският човек (лат.). — Б.пр. ↑

[5] Трибунал (англ.). — Б.пр. ↑

[6] Офицер от Кралския морски флот (англ.). — Б.пр. ↑

[7] Parsley (англ.) — магданоз. — Б.пр. ↑

[8] Разузнаване, специални служби (англ.). — Б.пр. ↑

[9] Ще направя сантиментално пътешествие, за да обнова старите спомени... (англ.). — Б.пр. ↑

[10] Кристи, погледни приятеля ми. Здравео се е нафиркал... (англ.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТИРИНАЙСЕТА

ПРОЛЕТ

В средата на пролетта, тоест към края на април, склоновете на Карадаг, Сюрю Кая и Света гора се покриват с цветовете на планинското лале и на мака и това радва и вдъхновява зрението. Цъфтежът на пелина, чубрицата и лавандата изпълва въздуха с мимолетна, една толкова, уви, отлитаща и бързо изчезваща обонятелна поезия. Нощем — широко отворени прозорци, денем — скитане из хълмовете. „Надявам се, че след мен този склон ще цъфти хиляди и хиляди пъти, нали след Макс цъфти едва ли не петдесет пъти... — мислеше си Арсений Николаевич. — А пък когато земята започне да изстива, когато слънцето започне да изстива, тогава според теорията на вероятностите все някъде във Вселената ще се появи абсолютно същият склон и на него веднъж в годината ще цъфтят лалета и макове, лаванда, пелин и чубрица...“ С усмивка си помисли, разбира се, че според теорията на вероятностите в онези неведоми недра може да се появи и подобен старец сред подобен цъфтеж, но кратко кискане потисна тази усмивка.

Впрочем високият старец с бял пуловер от алпака и яки стари обувки, още съвсем чевръст и вече съвършено добър и чист, което на стари години се случва далеч не с всички, беше напълно достоен за повторение в рамките на теорията на вероятностите.

Тази сутрин спътник на Арсений Николаевич по разходка беше друг един старец, подполковникът в оставка от Марковския полк Филип Степанович Боборико, също като Арсений Николаевич бивш юноша от Ледения поход. Филип Степанович за разлика от Арсений Николаевич беше каба и страдаше от задух. Всъщност той бе излязъл в запаса през 1937 година именно поради влошено здраве, но оттогава ето вече толкова десетилетия я караше някак, с безкрайно пъшкане и скърцане бе основал, развил и предал на децата си дребен, но напълно солиден кораборемонтен бизнес, бе обиколил целия свят. Сега, като пъшкаше, стенеше и от време на време ругаше Арсений Николаевич,

задето го бе въвлякъл в немислима „за нашата древна възраст“ разходка, подполковник Боборико разказваше за миналогодишното си пътешествие до Москва и за насладата, която бе изпитал от концерта на церемониалния оркестър на съветската армия.

— Арсюша, мон ами, повярвай ми, беше невероятно, красиви, стройни като елхички! Как ми лъхна на руска старина! Тамбур-мажорът подхвърляше жезъла, отзад се извисяваха военните символи, флагове като на Семьоновския и Преображенския, нали ги знаеш. Всички музиканти едни такива плещести и мустакати, това е то имперската мощ, ряпа да ядат нашите форсиз, които... е, ще извиняваш, знам, че не обичаш да говоря така, но съгласи се, е годините заприличаха повече на телавивските командоси, отколкото на руска армия, извинявай, Арсюша, ама наистина заприличаха на тези дръзки чифутчета. А какво свирят — нямаш представа! „Морският крал“, „Тотлебен“, „Прощаването на славянката“ и дори една наша, бяла, нямаш представа, Арсюша, свиреха „Марша на дроздовците“ вярно, без думи, но аз пях, Арсюша, пях, седнал в съветската зала, пеех и плачех...

Филип Степанович дори се позатица по пътеката, покачи тежкото си тяло на един камък и като притисна ръка до гърдите си, не без вдъхновение изпя:

*Биеха дроздовци крак,
в паника врагът побягна,
с руския трицветен флаг
грабна полкът слава бранна...*

Последваха пристъп на задух и продължителна кашлица със свистене, деликатно плюене на храчки в храстите.

— Мили ми Боборико — усмихна се Арсений Николаевич (любопитно е, че дори на младини подполковникът не бе имал прякор, самото му фамилно име се възприемаше като забавно прозвище), — трябва да те огорча: тези твои музиканти дори не са чували за „дроздовците“, а на мелодията на нашия марш пеят своята „По долинам и по възгорьям шла дивизия вперед, чтобы с боем взять

Приморье, Белой армии оплот“^[1]. Съгласи се, в поетично отношение този текст явно е по-добър от нашия.

Филип Степанович се огорчи. Огорчено и много сериозно гледаше Арсений Николаевич и той разбираше, че церемониалният оркестър и маршовете са само повод за сериозния разговор, заради който Боборико бе дошъл в „Каховка“.

Бяха минали вече около два месеца от момента, когато Временната държавна дума се бе обърнала към Върховния съвет с молба за включване на Крим в Съюза като шестнайсета република. И досега нямаше отговор, нямаше никаква реакция от страна на Москва, сякаш всичко това беше детска игра, сякаш и самият ОК не беше достоен за вниманието на гигантската Евразия.

— И все пак, Арсюша, във въоръжените сили там тачат руските традиции. Представи си, отидох в Лефортово да търся моя кадетски корпус. Представи си, веднага го намерих. Същите червени стени, бели колони, наоколо почти нищо не се е променило, в зданието е настанена Артилерийската академия, пред входа дежури офицер, строен, стегнат с ремъци, наш, истински, Арсюша, руски офицер. Обърнах се към него и му казах, че съм учил тук като кадет. Представи си, никаква враждебност, представи си, напротив — дружелюбие, уважение...

— Какво искаш да кажеш с това, Боборико? — меко попита Арсений Николаевич. — Кажи си направо най-сетне.

— Искам да кажа, че по света приказват за съветски милитаризъм, но нали ние, руснаците, винаги сме обичали войната, ние... — Филип Степанович съвсем се развълнува, ръцете му се разтрепериха, дишането му стана пресекливо.

— Я да поседнем — Арсений Николаевич настани стария си приятел на един нагрят от слънцето камък.

Огромната чаша на коктебелския залив с всичките му яхти и моторници, с небето над него с два-три хеликоптера, с бреговете му със стъпаловидно подредените къщи и завъртулките на фриуея с префучаващите коли лежеше под тях. Тук, на склона, цареше тишина, чуваше се само цвърченето на близка птица и се усещаше мощният аромат на цъфтящите билки.

— Хайде, Филя, кажи най-сетне, попитай ме — каза Арсений Николаевич.

— Добре — Филип Степанович си пое дъх. — Арсюша, ден след ден ние измираме. Колко останахме вече? И един батальон няма да се събере. Арсюша, при тебе ме пратиха другарите ни. Чувстваме, че те скоро ще дойдат. Та това е безспорно, ще дойдат. И ние на тяхно място щяхме да дойдем, няма друг начин. Кажи ми, можем ли ние, последните доброволци, да гледаме на тях като на наша армия?

Арсений Николаевич не се замисли дори за минута.

— Не, това не е наша армия — каза той.

В топлата майска вечер на откритата веранда на литературния ресторант „Набоков“ Антон Лучников свиреше на саксофон за бременната си съпруга. Изпроси инструмента от един музикант: Джей, дай си свирката за малко, искам да посвирия на жена си, защото тя ми е много бременна. Всички тук бяха свои хора, приятели, все якита и, естествено, прочутият саксофонист Джейкъб Брил не отказа на Тони и му даде своето златно съкровище, само го помоли да не слюнчи много. Кумирът на подземната станция „Шатле“ на парижкото метро засвири в стил „ретро“ мелодията „Сантиментално пътешествие“. Мислеше, че ще смае всички с тази древна мелодия, която неотдавна бе изнамерил в бащините си архиви, но се оказа, че всички познават парчето, всички посетители в „Набоков“, да не говорим за музикантите, които веднага се включиха и само леко се усмихваха, когато той извиваше солото. А пък певицата на оркестъра, дългокраката черна Заира, с прилепналата по тялото ѝ черна рокля и цялата напомняща строен изопнат крак, застана до Тони и запя:

*Gonna make a sentimental journey
And renew old memory...*

Антон свиреше, загледан в жена си с влюбени очи. Беше въпрос на дни да роди. Ще си имам детенце, син или дъщеря, още едно близко същество ще се появи на света. Майката може да си отиде, но ще дойде детето, то ще запълни онова, което се нарича с гнусната дума „празнота“, черната дупка в пространството, образувала се с напускането на майката. След неотдавнашната смърт на майка си той почувства, че се е променил, може би е узрял, може би за това има

някаква друга дума, но се е променил коренно. Всеки човек има свой космос, но в моя е прекалено просторно, има прекалено много празноти... Мама си отиде, а баща ми дори не знае за това, орбитата му се отдалечава, той се върти в студените пръстени на своята подла слава, отлита все по-далече и по-далече от мен... и от дядо... Какъв късмет, че в моя свят влезе тази толкова гореща Памела... Ето я, седи с огромната си африканска дреха, но тумбакът ѝ пак се вижда, не може да се скрие, там е моето дете...

Черната тъничка дъщеря на татарин и негърка Заира, помръдвайки рамене и бедра, сякаш се мъчеше да се изкопчи от чорапа си.

Съживи късата ми памет... Когато видях двете американки на търговската уличка в Истанбул, нима предполагах, че едната ще ми стане съпруга? Май дядо е виновен, май именно той каза — ето я жена ти, Антошка! Баща ми не каза това, може би само си го е помислил, спомням си, че в „Калипсо“ ни хвърли някак странен поглед, но нищо не каза. Не му е до това. Той твори история... Каква глупост е цялата тази история; цялата тази политика. Ех, да можех да свиря на сакс като Брил!

Той завърши мелодията и с церемониален поклон върна инструмента на собственика му.

— Добре свириш — сериозно каза Брил. — Искаш ли да поработя с тебе?

— Много искам, Джей — каза Антон. — Готов съм да започна още утре.

— Да си посвирим, докато не са дошли червените — каза Джей Брил.

— Сега и при тях може да се свири на саксофон — каза Антон. — Тъкмо там ме научиха. Един Дим Шебеко.

— Аха — кимна е уважение Брил. — Знам го.

Антон се върна на масата, където като златна богиня се бе възцарила Памела, а до нея седяха най-близкият им приятел, носителят на трета награда от „Антика ралито“ Маста Фа, и още няколко момчета и момичета от първия национален конгрес на яки, който още със създаването му се бе разпаднал на много групи, групички и отделни личности. За съжаление баща ми е прав — мислеше си Антон: яки идеята се е зародила преждевременно, нужно ѝ е най-малко още едно

поколение. Може би ето този, който се гуши сега в Памела и толкова колосално е разтеглил матката ѝ, може би именно този тип би могъл да стане истински яки, ако... ако не... ако сега не беше такава тъжна и чудна пролет, ако всички ние, целият наш остров с всичките му скали и заливи, не беше омагьосан от очакването на неизбежното, хипнотизиран от тайнственото северно мълчание. Впрочем какво значение има всичко това, аз никога няма да тръгна по пътя на татенцето си, никога не ще позволя да ме пороби която и да е политическа идея, те са коя от коя по-отвратителни, стига ми тази отровна омая, по-добре да свиря на саксофон, по-добре да отида в Памела в нейното Малибу, да забравя, че съм руснак, че съм яки, да забравя за Остров Крим, стига вече... Отново и отново в паметта му изникваше грохналият дворец в покрайнините на Рим, смъкнатите от стените тапети, изскачащите при всяка крачка плочки на паркета, миризмата на разложение, на непредотвратимо нещастие... Той тръсна глава, когато улови върху себе си неспокойния поглед на Памела.

— Е — усмихна се на жена си. — Как свирех, бейби?

— Никак не беше лошо — усмихна се тя. — Винаги съм си мислила, че лъжеш за саксофона, а излиза, че наистина те бива донякъде.

— Брил ще ми дава уроци. След година ще засвирия като него.

— Браво! — Памела го погали по главата. Колкото повече растеше коремът ѝ, толкова по-майчинско ставаше отношението ѝ към съпруга ѝ, това руско хлапе. — Още утре ще пиша на мама в Малибу, че съм сбъркала — уж се омъжих за бъдещ министър-председател, а той се оказа обикновен саксофонист.

— Колко аполитичен си станал — злъчно подхвърли Маса Фа. — Тони, ти се върна от Италия съвсем друг човек. Да не би „червените бригади“ да са те наплашили?

Всички освен Антон и Памела избухнаха в смях. Той на никого не бе казал защо бе отишъл в Италия, на никого освен на Памела и на никого никога нямаше да каже: не е нужно да знаят за гърнетата с черен бълвоч, за пукнатините по стените на така наречения дворец, за последните хрипове на майка му, за очите ѝ, замътени от наркотици, за самотната му молитва, която се превърна в гърч, на никого няма да разкаже за това освен на Памела, на която вече всичко разказа, на никого, дори на баща си, преди всичко — никога — на баща си. Той не

отговори на Маста Фа и извърна очи. Излиза, че изобщо нямам приятели. Маста Фа ми е само политически съюзник, не ми е приятел, щом не мога да му разкажа всичко това. Дядо Арсений е на своя хълм... Ще мога ли да разкажа на него? Това е въпрос... Впрочем дядо Арсений ми е приятел. Да, на него ще разкажа всичко за мама, за ужасния дворец, в който тя прекара последните си дни... Още утре тръгваме с Пам за Коктебел...

— Е? — настойчиво го пронизваше с поглед яростният Маста Фа. — Осра ли се там пред бригадистите?

— Майната й на твоята „Червена бригада“ — неохотно проговори Антон, изпи чашка коняк и припряно запали цигара.

— Осрал си се! — извика Маста Фа. — Всички се осрахме! Всички се оказахме лайнари! Не сме якита, а лайна!

Още след участието му в „Антика ралито“ бахчисарайската аристокрация бе отлъчила момчето от дома му. Един мюсюлманин не може да участва във варварските забавления на гяурите. После и баща му, страшно богат плантатор, изгони сина си — върви си при руснаците! Сега Маста Фа се канеше също да прати всички по дяволите: оскърбената му душа жадуваше за самота.

След думите на темпераментния автомобилен състезател всички около масата зашумяха. Маста Фа успя да постигне своето и ето ги — забравиха за джаза и за очарованието на късната есен, за романтичните си истории и за марихуаната, отново над масата закръжи безнадеждният яки проблем. Антон, макар че се бе зарекъл да не започва пак, след минута вече се надвесваше над масата, отмяташе коси, удряше с юмрук, безобразно, в най-лошия руски стил опонираше на приятеля си, само дето не ридаеше.

— Абе разбери, разберете, ти, момче, вие, момчета, разберете, ние още нямаме нация, това е положението, нямаме! Нали видяхте как се проваляха всички наши митинги, с изключение на онези, на които трябваше да действаме с юмруци; всичките ни дискусии се превръщаха в комедия, а самите ние се подигравахме с езика си!

В отговор рипна и Маста Фа и улови разлюляната над масата дълга ръка.

— Вие, руснаците, се подигравахте, другите не се подиграваха! Вие, руснаците, сте мазохисти! Златната орда триста години ви е употребявала, а вие само сте попръждали! Сталин ви е употребявал

четирийсет години, а вие сте го наричали баща на народите. Вие, руснаците, и сега обръщате целия ни Остров със задник към червените, търсите си поредното натегляне. Свършено е! Вървете на майната си, проклети руснаци!

Маста Фа захвърли настрани тежкия стол и скочи през перилата на верандата право на улицата. След няколко секунди зеленото му бахча-мазерати с ръмжене потегли от ресторант „Набоков“ и изчезна.

— На ви сега яки — печално разпери ръце Антон. — Ето това представлява всъщност цялата ни „нация“. Вие, руснаците! Какво общо имат тук руснаците? В края на краищата защо аз да съм руснак? Със същия успех може да се каже, че съм италианец.

— Вие — италианец? — попита приближилата Заира. — Такова блондинче?

— Да не би според вас всички италианци да са черни като сажди? — надменно извисена над корема си, се обърна към нея Памела. Тя чувстваше накъде биеше певичката — с тази бременна съпруга момчето може да бъде отвлечено за една нощ.

— Хайде сега, и цветът на косата, и цветът на кожата, най-примитивен расизъм — оклюмано продума Антон. Беше потиснат от внезапното злобно избухване на Маста Фа. — Приятели — каза той, — караме се за глупости, а всъщност мислим за едно — ще дойдат ли червените?

— Не се съмнявайте, ще дойдат — обади се някой от далечния край на масата.

Казаха това на руски, но на Антон му се стори, че интонацията беше съветска, да, да, определено се бе обадил някой от Съветския съюз. В края на масата, на ъгъла, странишком седеше дребничък, обрасъл с брада до очите младеж с войнишка риза, бродирана на лилии, модата на съветските хипита.

— Вие май сте от Русия? — попита Антон.

— Сега съм от Русия — загадъчно отговори хлапакът.

Антон се обърна към приятелите си и продължи мисълта си:

— Дали червените ще дойдат, или няма да дойдат, дълг на кримската младеж е процесът на формирането на новата нация. Семето на яки трябва да се пренесе през едно поколение. Трябва да се организират многонационални земеделски комуни, да се работи върху езика, върху новата култура... — докато говореше това, усещаше върху

себе си присмехулния поглед на хлапака. Рязко извърна глава — да, наистина, онзи се смееше. — Вие защо се смеете?

— Ще ми се да можех да видя вашите многонационални комуни в Кримска АССР — каза хлапакът. — У вас никой не разбира както трябва болшевизма. Дори вие, якитата, сте противници на съединяването. Дори вие, момчета, не разбирате, че на всички тук много бързо ще ви видят сметката...

— Кой сте вие? От Москва ли сте? — попитаха хлапака.

— Дойдох от там преди седмица — отговори той.

— Турист ли сте? Но туризмът беше прекратен веднага след призива на Думата. Еврейски емигрант? Те не идват тук...

— Аз съм просто беглец — скромно каза хлапакът.

Всички около масата се разсмяха — намерил къде да избяга!

— На мен ми е все тая къде ще бягам — поясни хлапакът. — Аз мога да избягам от всякъде и да отида всякъде.

— Новият Худини — каза Антон.

— Между другото, наистина съм нещо такова — много простодушие, без никакъв хъс каза хлапакът. — Казвам се Бенджамин Иванов или Бен-Иван, както ме наричат приятелите ми. Аз съм езотеричен човек. Година след година откривам у себе си нови и нови признаци на свобода. Вие, Тони, можете да попитате баща си. Миналото лято с него пресякохме съветско — финската граница. Тогава успях да „изключа“ цяла застава, от солидно разстояние заличих показанията на локатора.

— Значи вие сте били? — остана като гръмнат Антон.

— На вашите услуги — поклони се Бен-Иван, стана, отиде до перилата на верандата на клуб „Набоков“ и изведнъж изчезна в сведенията плътно до верандата клони на платана.

Антон тръсна глава. Бен-Иван вече отново седеше до масата и ободряващо му се усмихваше.

Заира приближи меките си тъмни устни до ухото на Антон. Защо не потанцуваме, секси бой?

— Този секси бой ще потанцува с мен — ядосано каза Памела, която незнайно по какъв начин бе чула тази дори непроизнесена фраза. — А вие, малката — обърна се тя, впрочем напълно миролюбиво, към Заира, — ще бъдете много любезна, ако изпеете още веднъж „Сантиментално пътешествие“.

Заира беше сговорчива жена и веднага се запъти към подиума. Пътъом подбра новопристигналия езотеричен човек. Оказа се, че той на всичко отгоре си носи и тромбон, така че направи няколко напълно професионални сола, редувайки се със Заира, като ѝ се усмихваше свойски и дори от време на време докосваше с твърдата си предница пружиниращото ѝ дупе. Всички танцуваха на верандата и всички си разменяха усмивки. Антон притискаше до себе си огромния корем на жена си и имаше чувството, че сърцебиенето на плода съвпада със собствения му пулс. Виждаше наоколо лицата на приятелите си, неосъществената нова нация на Остров Крим, тези толкова красиви якита — хей, челло, къде другаде ще намерите толкова красиви младежи? Всички танцуваха на една мелодия отпреди четвърт век и всички се усмихваха. Сладко облаче марихуана се рееше над верандата. В небето се разтваряше залезно злато и за красота над тях висеше рояк безобидни майски мушици. Зад кристалното стъкло се виждаше вътрешната зала на ресторант „Набоков“. Съвсем доскоро там едва ли не всяка вечер се правеха приеми в чест на поредния посетил града емигрант. Сега елегантните посетители се движеха с чашите мартини съвсем без посока. Тук-там се виждаха кикотещи се уста, тук-там — свъсени вежди на пророци, изкривени уста на пияници, дамички втора употреба носеха високо вдигнати и за всеки случай леко оскърбени брадички, а от дъбовата ламперия оглеждаха тълпата портретите на Тургенев, Мережковски, Бунин, Ахматова, Бродски, Вознесенски, Ахмадулина и много други. „Писателите са верни помощници на партията“, спомни си Антон шокиралия го лозунг в московския клуб на Централния дом на литераторите. Сега всичко изглеждаше призрачно, всичко сякаш беше обвито с лек дим. Познатият слаб наркотик този път сякаш бе изместил някъде навътре целия клуб „Набоков“ и верандата с танцуващите младежи и бе придал на всичко някаква смътна безсмисленост. Впрочем това усещане беше мимолетно, то се изгуби така, както се бе появило — внезапно, и точно тогава едно завъртане в танца откри пред него пролука във върволицата платани и в тази пролука — огромното златно небе на кримската нощ, панорамата на Симфи с неговите кубове, островърхи кули, кълба, квадрати и издатини, феерия от светлини на фона на златното небе и стърчащия точно по средата молив на „Куриер“. Горният му край блестеше ярко, сякаш беше фар. Там в момента беше

баща му. Поддържаше вече безсмисления огън; фар в ослепителната златна нощ, където всичко се виждаше и беше ясно далече напред.

Нахлуването започна именно тази нощ, но по традиция все пак по тъмно: едната зора още не бе успяла да смени другата и в този кратък здрач върху Симфи се изсипа свистенето на безброй турбини.

Щом чу това свистене, председателят на съвета на СОС, издател и главен редактор на „Руски куриер“ Андрей Лучников разбра: край, това беше.

Той угаси светлината в кулата и съучениците видяха от висотата на своя небостъргач безбройните светлини над Симфи. Бяха гигантски десантни антеи, които кръжаха в очакване да им дойде редът за кацане.

Ти Ви Миг, както винаги, беше на мястото на събитието. На екрана на „сандъка“ вече можеше да се види пастта на огромна десантна риба, от която един след друг излизаха натъпкани със „сини барети“ джипове. Вярно, предаването неизвестно защо внезапно прекъсна, когато няколко „сини барети“ се затичаха право към камерата, като в движение вдигаха прикладите.

— Ето, виждате ли — спокойно каза Беклемишев. — Пак ни метнаха. Те не могат да не лъжат.

— Кои те? — закрещя Лучников. — Аз не съм разговарял с тъпите военни! Разговарях с Госплан^[2]! С КОМИКОН и с Госплан. Те може изобщо да не са знаели какво се готви.

Преди два дни в кулата на „Куриер“, а после и в правителствения квартал бяха започнали радостни събития. Москва бе прекъснала тримесечното зловещо мълчание, с Лучников започнаха да се свързват видни дейци на Госплан, а после и на Съвета за икономическа взаимопомощ. Съществува, видите ли, мнение, че е дошло време да се започне координирането на икономиката. Ликувайки, Лучников пренасочваше московските другари към съответните симферополски правителствени, търговски и финансови органи. От всичко това следваше, както сметнаха съучениците, че в Москва са надделели „прагматиците“, че там е решено обединението да се проведе на етапи, тактично, във всеки случай без нахлуване, така де, това би било нелепо — да нахлуваш в страна, която се е присъединила доброволно. Това да не е Прибалтика.

И тъй, всичко сякаш бе започнало да се развива в благоприятна насока, въпреки с изключение на върволицата златни залежи над

паялата територия на Острова, на това златно и леко зеленикаво фосфоресциране, което неизвестно защо вселяваше все по-голяма тревога, караше съучениците да киснат по цели нощи в кулата на „Куриер“ и кой знае защо им пречеше да се разделят.

Замига индикаторът на видеофона. На екрана се появи полковник Чернок. На главата му имаше шлемофон. Той говореше много тихо, но съвсем разбираемо:

— От всички страни към бреговете приближават десантни кораби, на плажовете дебаркират танкови колони, в заливите — морска пехота, използват кораби на въздушна възглавница. Летище Симфи е препълнено с антеи. Радарните системи съобщават за приближаващо съединение на изстребителна авиация. Предполагам, че става дума за блокиране на нашите бази.

— Саша, за какво им е да блокират нашите бази? — извика Мешков. — Нима не разбират, че това са *техни* бази?

Лучников сложи ръка на рамото на разтреперания Мешков и каза на Чернок:

— Опитай пряко да запиташ Генералния щаб за причините на нахлуването.

— Това не е нахлуване — усмихна се Чернок.

— Какво е тогава?! — изкрещя напълно изгубилият чувството си за хумор Сабашников.

— Включи московския канал на ТВ — каза Чернок.

Фофанов намери московския канал. В този среднощен час вместо цветната схема там излъчваха скулестия говорител Арбенин, който, облечен с безвкусно сако, монотонно четеше някакво съобщение на ТАСС. Тонът му говореше, че съобщението е от средна важност, по-сериозно от отчета на Централното статистическо управление, но, естествено, не толкова съществено, колкото речта на другаря Капитонов на събранието по случай връчването на орден „Октомврийска революция“ на град Кинешма.

— Както е известно... (макар че откъде ли можеше да е известно, след като на населението не бе съобщавано нищо по този въпрос)... широките слоеве на населението на тази изконно руска територия (не, не, никаква Държавна дума, така изобщо не съществува)... от Източното Средиземноморие...(дори в такова съобщение да не употребят омагьосаната дума „Крим“, е, това вече беше прекалено)...

се обърнаха към Върховния съвет на Съюза на съветските социалистически републики с молба за включване в състава на една от съюзните републики (нова малка лъжа, нова дребна подлост — не, не беше такова обръщението, молбата не звучеше така...). Вчера на заседание на Президиума на Върховния съвет на СССР тази молба бе удовлетворена по принцип. Сега тя подлежи на ратифициране на поредната сесия на Върховния съвет.

За ознаменуване на присъединяването на народите от Източното Средиземноморие към нашето велико социалистическо съдружие Комитетът по физкултура и спорт при Министерския съвет на СССР и ДОСААФ^[3] решиха да проведат в съответния сектор на Черно море военно-спортен празник под общо наименование „Пролет“. Провеждането на празника е определено за... (вчерашната дата на май). Репортажи за провеждането на празника ще бъдат излъчвани периодично по втора програма на Централната телевизия.

— Достатъчно — каза от своя екран Чернок. — Изключи го.

Членовете на съвета видяха как дежурният офицер подаде на Чернок радиограма. Полковникът отново се усмихна, този път саркастично.

Американците любезно съобщават, че от Одеса към нашите брегове е тръгнала ескадра начело с авионосеца „Киев“, а от Новоросийск — ескадра начело с авионосеца „Минск“.

— Нашите данни се потвърждават — добави невъзмутимият Востоков.

— Чао, момчета — каза Чернок. — Качвам се на вертолета. Доколкото разбирам, вече не съм командващ. Ще си позволя просто да удовлетвори любопитството си. Интересно ми е как са уредени при тях тези работи.

Видеофонът угасна и почти в същия миг всички видяха приближаващ към кулата на „Куриер“ голям зелен вертолет със съветски опознавателни знаци. Той увисна в непосредствена близост до стъклените стени на Лучниковата къщурка. На отворените му врати се бяха стълпили десантници, които внимателно се взираха в рефлектиращите стъкла.

— За вас ли са дошли, Востоков? — попита Лучников осваговеца.

Востоков не отговори.

— Къде е Сергеев? Кога трябва да ни вземат? — попита Лучников. Востоков мълчеше.

На вертолета лумна мощен прожектор. След миг лъчът му се опря във върха на кулата на „Куриер“ и заслепи всички. Няколко мига те се чувстваха като буболечки под микроскоп и ето че изведнъж отгоре се разнесе стрелба с автомат и всички видяха на едно от нивата на вигвама Кристина Парсли с оръжие в ръцете. Вертолетът веднага угаси светлините си и започна да се отдалечава.

— Какво, Андрей, смятате да се отбранявате ли? — попита с кисела усмивка Востоков. — Като Салвадор Алиенде?

— Хвърли оръжието! — злобно извика Лучников на Кристина.

Тя веднага изпълни заповедта.

— Как посмя да стреляш?

Тя седна на пода и зарови глава в коленете си.

— И какво ще правим сега? — попита всички Сабашников. Беше неузнаваем, трудно би предположил човек, че и в този момент играе роля. — Като в компанията на Дубчек — ще седим и ще чакаме специалните служби?

Настъпи дълга пауза, прекъсната в края на краищата от Лучников.

— Петяша е прав — каза той. — Нека поне се потрудат другарите. Да ни потърсят. А ние поне да се поразходим из своята земя за сбогом.

Всички мълчаливо станаха.

След няколко минути от подземния гараж на „Куриер“ без много бързане, запазвайки достойнство, заизлизаха колите на съучениците — русо-балтът на Мешков, беемвето на Беклемишев, мерцедесът на Фофанов, ягуарът на Сабашников, колите на Нулин, Каретников, Деникин и... накрая, прочутият питър турбо на лидера на националната идея Лучников.

— Следващия път ще се срещнем вероятно в Потма, в стъкларския завод — каза на сбогуване Сабаша и тутакси все пак не се стърпя, направи се на „декабрист“, а после, почти разплакан, се разсмя. — Странна беше тази връзка със стъклото...

Много бързо се разсъмваше и в момента, когато в небето се появи съзвездие на цяло вертолетно съединение, позабавилият се Востоков забеляза да се приближава фигурата на полковник Сергеев.

Този път той беше изцяло униформен, но трябва да кажем, че униформата му стоеше доста странно.

— Разпръснаха ли се? — още отдалече и тихо попита той Востоков.

Звукът на приближаващите вертолети още приличаше на бръмчене на земни пчели, така че тихият глас на Сергеев прозвуча екливо и отчетливо на площада, настлан с цветни плочки, с неговата кинетична и в този утринен час едва полюшваща се скулптура.

Востоков седеше именно в подножието на тази скулптура, олицетворяваща според замисъла на сътворилия я „Устойчивостта на крехкото“. Преметнал крак връз крак и скръстил ръце на гърдите си, той гледаше приближаващия Сергеев. „Любопитно ми е дали лично ще ме застреля, или ще нареди на гадовете от вертолета“, мислеше си той.

Сергеев спря досами него.

— Защо не ги спряхте? Получихте ясна заповед — в гласа му също се усещаше нескрито любопитство и Востоков си помисли, че това свойство не напуска хората от тяхната професия дори в най-критични моменти.

— Как мислите, защо? — надменно попита той. — Не се ли сещате?

— Браво на тебе, Востоков — изведнъж каза московският полковник и, аха, да се пресегне и да потупа колегата си по рамото, но кой знае защо не се реши. — Не се излъгах в тебе, Востоков. Вземай си автомобила и се изпарявай, докато не е станало късно. Най-добрият изход за тебе е да се изпариш.

— Дори и да бях изпълнил заповедта ли? — отново даде воля на непобедимото си любопитство Востоков.

— В такъв случай — още повече — каза Сергеев.

— Яки — каза полковник Востоков. — И аз не съм се излъгал във вас, Сергеев.

Няколко минути преди от първия вертолет да се изсипят отбраните юнаци от спецгрупата на Държавна сигурност, тъмновишневият фолксваген на Востоков успя да завие зад ъгъла на „Куриер“, а после се шмугна в най-близкото тунелче на Подземния възел.

Спец в тези неща, офицерът азербайджанец беше доста разочарован — чехословашкият вариант, при който той,

азербайджанецът, бе строил цялото правителство до стената с вдигнати ръце, сега се провали; оказа се, че тук, в Симферопол, другарите не са толкова съзнателни.

По най-горните етажи на небостъргачите по булевард „20 януари“ още с първите лъчи на слънцето се появиха червени и трицветни знамена. Колкото повече се издигаше слънцето, толкова повече се съгъстяваше тълпата по свръхшироките тротоари на главния булевард на Симфи. Няколко часа по-рано от обикновено се отвориха всички кафенета и барове. Цареше радостна възбуда. Младежта окачваше по клоните на платаните лозунги като „Привет, Москва!“ „Съветският остров поздравява съветския материк!“ „Крим + Кремъл = любов“ и най-оригиналния: „Нека вечно да цъфти нерушимата дружба между народите на СССР!“ Автомобилните реки течаха едва-едва в двете посоки на булеварда. Полицията се изтрепваше да разчиства главната улица на столицата за церемониалното преминаване на частите на родната съветска армия. До осем сутринта обаче в центъра не се виждаше нито един съветски войник. Огромните екрани в баровете и транзисторните телевизори в ръцете на хората излъчваха репортажи на Ти Ви Миг от различни точки на крайбрежието. Този път Ти Ви Миг кой знае защо се представяше не в най-добрата си светлина, предаванията изглеждаха накъсани, секваха внезапно, но и по тях можеше да се съди за грандиозните мащаби на военно-спортния празник. Все пак лигавите телевизионни нахалници явно дразнеха скромните съветски момчета, лицата на тези срамежливци помрачняваха с приближаването на колите на Ти Ви Миг и предаванията кой знае защо спираха. Междувременно московският канал предаваше повторението на снощната програма „Време“, материали за пролетната сеитбена кампания, изказването на временния пълномощен представител на Република Мозамбик във връзка с националния ѝ празник, връчването на наградите на ветераните на въгледобивната промишленост... Народът по Януарския булевард вече мина на шампанско, настроението непрекъснато се повишаваше: нищо, нищо, скоро всичко ще се оправи, по дяволите телевизията, и скоро ще видим всичко с очите си, чухте ли, разправят, че довечера щял да пристигне Брежнев.

Внезапно в началото на булеварда зловещо завиха сирени и невероятно мощен и явно съветски глас заповтаря една и съща фраза:

— Колите и пешеходците незабавно да освободят уличното платно! Колите и пешеходците незабавно да освободят уличното платно!...

Столичната полиция започна да разпъжда автомобилите, натикваше ги под платаните, по тротоарите и едва ли не във входовете на сградите.

Накрая по булеварда префучаха около половин дузина броневици амфибии с горящи фарове и виещи сирени. Иззад броните им се виждаха само сини барети, килнати на бръснати тилове.

Възторжените викове на населението не стигнаха до ушите на страшно разбързалите се за някъде войници. В ресторант „Марсово поле“ някакъв чужденец предположи, че поделението се е запътило да „завзема“ Министерския съвет. Околните го засипаха с подигравки. След няколко минути на екрана в ресторанта наистина започна репортаж на Ти Ви Миг от Сенатския площад, където стилно светеше колонадата на Министерския съвет и където нахълта бронираната кавалкада. Предаването отново някак внезапно и нелепо секна. Според северния израз Ти Ви Миг този ден явно „не беше на висота“.

Междувременно в едно от автомобилните задръствания на „Площада на Барона“ бе спряло питър турбото на кримския шампион. В по-обикновен момент той, естествено, щеше да е в центъра на вниманието, но сега всички пътници и шофьори подаваха глава от колите, като се стараеха да не пропуснат появяването на челните церемониални съветски колони.

Кристина изведнъж изгуби своя облик на гъвкава и почти няма любовница телохранителка, която бе придружавала лидера на Идеята през всичките тези месеци. Лицето ѝ беше подпухнало от сълзи, в очите ѝ се четеше страх.

— Андрей, моля те, умолявам те, нека веднага се махнем от тази кола — повтаряше тя. — Всички познават шибаната ти кола. Ей сега ще те арестуват. Сложи тази перука и да бягаме. Тези шибани „комита“ може да те пипнат всеки момент...

— От никого не се крия — надменно отговаряше Лучников. Известната на всички телевизионна усмивка не слизаше от лицето му. Черният пуловер, яката на небесносинята риза, същата сигарилос в ъгъла на устата — предишният рекламен облик. — Ако ми представят

заповед за арестуване, ще се подчиня. Ако искат да ме приберат незаконно, ще окажа съпротива.

Тя изведнъж избухна в неудържими ридания. Той се ядоса — каква лигла се оказа това „желязно момиче“. Танка никога не би се унижила с такива хленчове. Самият той едва овладяваше вътрешния си трепет и озлоблението към Кристина му помогна. Той дори леко я стисна за гърлото и я разтърси:

— Избърши си сополите, лайно такова!

— Помисли за мен — ридаше вече на глас Кристина. — Какво ще правя без тебе? Да бягаме, Андрей! Хайде, поне веднъж помисли за някого друго! Поне за миг помисли за мен, помисли за друга душа, чекиджия такъв, за малко поне забрави за себе си...

— Ти за самовлюбен маниак ли ме имаш, кучко недна? — заръмжа той. — Според теб за себе си ли направих всичко това, за себе си ли докарах целия този ад?

Междувременно в „ада“ гърмяха оркестри и музика от високоговорителите, рееха се флаговете на всички политически партии в Крим и червените знамена на СССР, мяркаха се засмени лица. Отпред край скулптурата на Барона започна някакво раздвижване: пристигнаха няколко фургона полиция и платформите на Ти Ви Миг.

Лучников наведе глава и стисна с длани слепоочията си, притисна с пръсти очните си ябълки, за да разпръсне захлупващия го облак от мрак. Наистина може би Кристи е права по своему, по женски. Тя ми напомни за баща ми, за когото бях забравил, за внука ми, който може да се появи на бял свят всеки момент и за когото вече бях забравил, тя ми напомня за себе си, която никога не съм запомнял. Забравил съм дори моята Танка, забравих я още тогава, в Москва, тя затова си отиде, забравих единствената си жена и не ме беше грижа за нея, а пък тая, Кристи, никога и не съм я запомнял. Прости ми, Господи, ще си платя за тази безсърдечност, но и тя не е права, та нали през цялото това време мислех не за себе си, а за Русия, за нейния върховен път, за Твоя път, за изкуплението...

Днес, когато напуснаха зданието на „Куриер“, Кристина му напомни за баща му и още от първата телефонна кабина той се обади в „Каховка“. Там вдигна новият библиотекар, бившият министър-председател Кублицки-Пиотух. Каза му, че Арсений Николаевич посред нощ, без да каже нищо на никого, само със своя верен Хуа

заминал с ролс-ройса си за Симферопол и той, Кублицки-Пиотух, не може да не свърже това заминаване с общите събития, с които Андрей Арсениевич, естествено, е наясно повече от другите, и макар че лично той, Кублицки-Пиотух, не може да не му бъде благодарен, задето навреме е напуснал безсмисленото правителствено учреждение, не може да не изрази пред него своето недо...

В симферополския апартамент в телефонната слушалка се разрида самотният Хуа:

— Андрюса, слуси се несто узасно... Арсюса излесе от късти със стария синел и взе от мазе старата си пуска...

Сега, скован в автомобилното задръстване на „Площада на Барона“ Лучников не знаеше нищо нито за баща си, нито за сина си. Изведнъж си помисли, че без тях няма да му се живее. Няма да му се живее и без снаха му — златната Памела, и без бъдещия му внук, и без Танкиния Саша, и без самата Танка, и без ей тази жена тук, която толкова го е обичала, както става ясно. В този момент отведнъж цялата история, философия и политика изгоряха като купчина стари вестници и той се усети като някаква торба протоплазма, жалко живо кълбо, вместилище на нещо треперещо, жадуващо за закрила. Така вече се бе почувствал веднъж след финала на „Антика ралито“.

— Внимание! — отново се разнесе над огромния площад могъщ радиоглас. — До всички на булевард „Януари“, на „Синопския булевард“ и на „Преображенская“! Незабавно освободете платното за преминаващите колони.

Тази заповед не се отнасяше за „Площада на Барона“, но и без това беше невъзможно да се изпълни.

Лучников избута гюрука назад и се изправи в колата. Видя приближаващата по „Синопския булевард“ първа колона танкове с вдигнати оръдейни дула и запалени фарове.

— Какво става там? Какво има? — попита той пространството наоколо.

Сега Кристина седеше неподвижно, нахлупила мъжка шапка и скрила очите си с черни очила, а носа и устата овързала с пъстър шал.

— Погледнете екрана, господин Лучников — чу той до себе си съвсем любезен глас. В съседния кадилак също беше вдигнат гюрукът и собственикът му, наглед борсов брокер, любезно му сочеше екрана на своя вътрешен телевизор. — Свидетели сме на историческо

събитие, господин Лучников. Събитието, което болшевиките очакваха повече от шейсет години. Окончателната капитулация на Доброволческата армия.

Лучников потрепери от ужас. На екрана всичко се виждаше ясно. В подножието на статуята на Барона се бе строило каре — неколкостотин старци, може да се каже, почти батальон, с разкапващи се от старост дълги шинели, е клинообразни нашивки на Доброволческата армия на ръкавите, с нагърчени пагони на раменете. В ръцете на всеки старец, или може би дори светец, имаше оръжие — трилинейки, кавалерийски ръждиви карабини, маузери или просто шашки. Камерите на Ти Ви Миг обхващаха панорамно треперещата от старост войска или даваха в едър план отделни лица, покрити със старческа пигментация, с паяжинките на склеротични вени, със замътените или, напротив, стъклено просветлените очи над многоетажни торбички... Сгърбени фигури, увиснали корем, изкривени от артрит крайници... няколко души бяха дошли в строя с инвалидни колички.

— Каква е тази идиотщина, господин Лучников? — попита собственикът на кадилака. — Можете ли да ми обясните смисъла на този фарс?

Камерите се плъзгаха по карето от старци и внезапно едно особено усещане споходи Лучников: това наистина беше армия, а тези развалини бяха воители и всички дефекти, които бе причинило времето на телата им, и амуниции, кой знае защо само подчертаваха това усещане за „войска“. След минута Лучников видя човека, когото не се бе и съмнявал, че ще види в това каре — баща си. Арсений Николаевич стоеше в първата редица, където бяха заели места най-запазените, най-юначните наглед. Някои от тях пъчиха гърди с кръстове и медали, перчиха се и съвсем глупашки виреха нос. Лучников-старши със своите полковнишки пагони на юнкерския шинел просто стоеше, подпрян на винтовката, в позата, в каквата вероятно те, момчетата, бяха стояли в паузите между атаките срещу Каховка. Странно изглеждаше редом с него репортерът на Ти Ви Миг със сребристото си яке с фирмена емблема на гърба. В дъното на кадъра над морето от глави, цветя, знамена и лозунги светеха фаровете на бавно приближаваща танкова колона.

Президиумът на Съюза на Белия воин, както е известно, отхвърли решението на Временната държавна дума — чу той спокойния глас на баща си. — Намиращото се тук поделение на Въоръжените сили на Юга на Русия, вярно на клетвата си, застава срещу нахлулата армия на червените.

— Но, професоре — репортерът показва на камерата ухиленото си лице.

— Полковник съм — меко го поправи Арсений Николаевич.

— Извинете, полковник, но нали Генералният щаб и целият личен състав на нашите форсиз приветства сливането си с героичната армия на великия Съветски съюз.

— Ние не сме ви форсиз! — кресна застаналият до Арсений Николаевич плещест старец. — Ние сме доброволци! Руска армия!

— Руската армия смята да се бие, така ли? — попита репортерът.

— Смятаме да капитулираме — каза Арсений Николаевич. — Доброволческата армия капитулира пред превъзхождащите я сили на неприятеля — той се позасмя. — Съгласете се, думата „капитулация“ звучи по-нормално от...

Свръхмощен радиоглас заглуши „ненормалната“ дума.

— Незабавно освободете платното! След пет минути започва преминаването на танкови колони!

Стотици, хиляди коли, застанали плътно една до друга, дяляха Андрей от Арсений. Беше невъзможно да си проправи път до баща си, по никакъв начин не можеше да го спаси. Започна хаотично движение, в което сред нестройната глъчка се чу ясно:

— Равнис! Мирно! Ходом марш!

Карето изправи глави и бавно тръгна напред. За последен път Андрей Лучников видя баща си, когато той с доста енергично движение отмести от себе си сребристото яке на Ти Ви Мига.

Сега камерата следеше събитията отвисоко и неочаквано се оказа, че между челните танкове и батальона от старци има нещо като асфалтово езеро, напълно подходящо за историческата процедура на капитулацията. Може би самите Ти Ви Мигове се бяха погрижили за появяването на това пространство, за да снимат „трагикомедията“. За тези фанатици, за тези безумци на спонтанното пряко предаване не съществуваха нито емоции, нито опасности.

Над батальона от „доброволци“ се разпростря доста голямо и съвсем ефективно бяло знаме като знак за капитулация. В предната редица старците носеха сведено трицветно знаме на Русия и няколко полкови знамена.

В един момент камерата се плъзна по младите лица на съветските танкисти. С шлемофоните си те изглеждаха съвсем невъзмутими, само двама-трима бяха леко зяпнали, което, естествено, им придаваше малко глупав вид. Танковете все още стояха и не тръгваха, техните прожектори засилваха светлината от софитите на Ти Ви Миг. Сега невидимият коментатор говореше на английски с такава скорост, сякаш течаха последните минути на финален мач за Световната купа:

— Завладяващо и същевременно доста трогателно символично събитие! Със закъснение от шест десетилетия Бялата армия слага оръжие пред Червената. Погледнете тези треперещи старци, това са същите онези въодушевени младежи от Ледения поход. Колко са останали, къде са се разпръснали техните традиции? Кой са сега и пред кого капитулират?

Старците хвърляха на асфалта пред танковете ръждивото си оръжие и се отдръпваха настрани, където отново се строяваха с вече наведени глави и сключени зад гърбовете ръце.

Изведнъж нещо мигновено се промени. Изчезнаха лицата на танкистите и люковете се затвориха. Насред думата се задави коментаторът. Между танковете се появиха тичащи с готови за стрелба автомати „сини барети“. Без да обръщат внимание на старите белогвардейци, а само избутвайки ги, десантниците се втурнаха към платформите на Ти Ви Миг. Изображението на екрана заподскача. В някакъв момент Лучников видя как двама войници извиваха назад ръцете на момчето със сребристото яке, после всичко стана на пукнатини — бяха ударили с приклад камерата, след това на екрана се появиха три бягащи сребристи якета и преследващите ги десантници. Упоритите фанатици продължаваха да снимат собствения си разгром.

— Странна акция на десантното съединение — хриптеше, бранейки се с лакът прочутият коментатор Боб Коленко, лицето му беше окървавено, отзад го избутваше, промушил цевта на карабината си под брадичката му, невъзмутима „синя барета“, но Боб Коленко виждаше прицеленото отнякъде око на оцеляла камера, затова

продължаваше да хрипти: — Странна игра. Имитация на атака срещу средствата за масова информация. Вие виждате, господа, това момче ме души с цевта на карабината си. Май взема тази игра прекалено на сериозно...

Най-сетне каналът на Ти Ви Миг спря да излъчва, на екрана остана емблемата му — крилато око.

Разтревоженият собственик на кадилака гледаше Лучников.

— Тези негодници от Ти Ви Миг сигурно са се държали нетактично с нашите войски. Нали, господине?

Той превключи телевизора си на Москва. Оттам показваха в общ план улици на кримски градове, изпълнени с възторжени тълпи. В небето група парашутисти образуваха в забавен скок думата СССР.

Лучников видя, че танковете потеглиха.

— Там е баща ми — каза той на Кристина. — Ще опитам да си проправя път до площада. Седни да шофираш.

Тя трескаво, с някакво жабешко движение се вкопчи в него. Той изведнъж изпита отвращение към нея и точно тогава забеляза как от някаква каравана на петдесетина метра встрани група пияни господа го сочеха с пръсти и се кикотеха. Той им хвърли бегъл поглед, отначало не ги позна, но после ги позна и се вгледа внимателно в тях. Бяха веселите американски кинаджии начело с Халоуей Октопода и сред тях — най-пияният, най-разюздан и най-оскърбителен довчерашен негов московски приятел Витася Гангут. Именно той, а не те, сочеше Лучников с пръст и мръснишки се кикотеше, а като улови погледа му, съвсем се разлигави. Превивайки се от смях, крещеше нещо право към Лучников, като му сочеше плуващите около статуята на Барона куполи на съветските танкове, превиваше се, хващаше се за корема, а после измъкна от джоба на якето си някаква зелена книжка и някак тържествено я показа на Лучников. Американски паспорт, сети се Лучников. Смята, че е недосегаем, свободен гражданин на света, а аз — вече крепостен селянин на Степанида Власиевна. Обърна гръб на кинобандата така, сякаш тя не беше наблизко, свали шапката от главата на Кристина, започна да я гали по косата, да я целува и успокоява.

— Why, baby? Take it easy, easy, easy. I want you. I love you^[4]. Тя се успокояваше, пръстите ѝ отпускаха сакото му, тихо пълзяха по гърдите му... тя дори се усмихна.

Наблизо се мярна някаква сянка, с огромен скок някой се прехвърли през кадилака до тях.

— Лучников, станете! Искam да ви фрасна по муцуната!

Пред него стоеше млад красавец с мургаво, рязко очертано лице — истински яки, с раирана фланелка и бели дънки. Лучников успя да улови полетелия юмрук. Докато двете мускулести ръце се бореха, той се взираше в гневното и презрително лице. Къде беше виждал това момче? Най-сетне си спомни — неговият съперник от „Антика ралито“, носителят на трета награда. Ръката му се отпусна.

— Маста фа! Вие ли сте?

Младежът с демонстративно отвращение бършеше ръката си в дънките.

— Аз съм Мустафа, а не Маста Фа — каза яростно той. — По дяволите това яки! Мамка им на всички руснаци! Всичките сте боклуци! Аз съм татарин! — клокачеца кримска кръв, смесица от англо-руско-татарски изрази, заплюване в краката. — Да знаете, че не ви заплювам в лицето само от уважение към възрастта ви. Нищо друго не уважавам у вас, всичко останало презирам!

— Умолявам ви, Мустафа — тихо каза Лучников. — Къде е Антон?

— За синчето ли си спомни? — злобно се засмя Мустафа. — Къде бяха родителските ви чувства по-рано, сър? Впрочем вие сте една и съща стока, руски свине! Чакайте хазават^[5]!

— Умолявам ви — повтори Лучников. — Умолявам ви, ако знаете, кажете ми — Памела роди ли?

Танковата колона пое към булевард „Януари“ и задръстената колона автомобили започна леко да се раздвижва. Отзад запищяха клаксони.

— Ще падна на колене пред теб, Мустафа — каза Лучников.

Нотки на съжаление се мярнаха в свирепия глас на новоизпечения ислямски воин.

— През нощта тръгнаха за Коктебел, за Сюрю Кая. Не, не беше родила още — каза той. — Съветвам ви да си вдигате чукалата от нашия Остров — и белите, и червените...

— Благодаря ти, Мустафа — каза Лучников. — Успокой се, приятелю. Не се гневи. Разбери, целият ни предишен живот свърши. Започва нов живот.

Отзад свиреха десетки коли. Лучников седна на волана. В последния момент улови върху себе си погледа на младежа и не видя в него нито презрение, нито гняв, а само кучешка тъга.

— Скачай на задната седалка! — извика той.

Пред тях се беше отворила пролука и питър турбото, ръмжейки в най-добрия си стил, се устреми към Паметника на барон Врангел.

На площада около статуята се виждаха следи от странна битка, по-точно побой: парчета стъкло, парцали от сребристи якета, смачкано от танк фургонче. Край паметника стояха група объркани полицаи. С тревога се вираха към далечния край на безкрайния „Синопски булевард“, където вече се бяха появили фаровете на нова танкова колона. Лучников спря и попита един от полицаите къде са се дянали старите вревакуанти.

— Всички са извозени до различни болници — доста учтиво отвърна полицаят, изведнъж го позна и застана мирно. — Тук здравата ги натупаха, Андрей... получиха травми... ммм... баща ви, Андрей...

— Какво?! — ужасен извика Лучников.

— Не, не, не се тревожете... само ръката, счупена му е само ръката... Приятелите му го прибраха... елегантни хора... да-да-да. Две много елегантни дами с русо-балт... тъй вярно, Андрей, с вашия дядди всичко е яки!

— Сержант, бихте ли ми направили една услуга? — попита Лучников.

— На вас ли, Андрей? Щастие е за мен, Андрей! — добродушната муцуна разцъфна в усмивка.

— Вземете този телефонен номер, обадете се, ако обичате, на господин Хуа и му кажете всичко, което знаете за баща ми. Незабавно да го открие и да го закара в Коктебел. Аз ще бъда там.

— Иеп, сара, иеп — сержантът веднага си запробива път към най-близкото заведение.

Лучников трябваше няколко пъти да обиколи Барона, докато успя да се гмурне в един от тунелите на Подземния възел. Докато обикаляше, не го напускаше мисълта, че трябва да направи още нещо тук, на този площад, нещо, което е забравил, а е необходимо... Да се прекръстя, спомни си най-сетне, пред черквата „Вси светии, възсияли над земята руска“... В последния момент, когато вече влизаше в

подземния тунел, успя да хвърли поглед към прозрачното кълбо на черквата и да се прекръсти.

Под земята в оранжевата светлина на безкрайните фенери, както обикновено, летяха стотици автомобили и изглеждаше така, сякаш всичко бе нормално, нищо не се случваше и животът си течеше нормално в тази нормална суперцивилизация.

— Защо сам не потърсиш баща си? — извика му Кристина. Тя май съвсем се бе овладяла и дори бе запалила цигара.

— Защото трябва да прибера Антон! — извика Лучников. — Татко вече се изяви, момчето обаче може да направи доста глупости!

— Определено! — извика някой отзад.

Лучников се извърна и видя свилия се на задната седалка Мустафа. Протегна ръка назад към него и усети под дланта си твърдата мокра буза на момчето.

— Извинявай, Андрей ага — извика Мустафа. — Бях в нервна криза.

Лучников го потупа по бузата и отново отпусна ръка на волана. Кристина радостно се извърна към Мустафа и започна да го целува през седалката.

Скоро изскочиха на Източния фриуей и от естакадата видяха разгръщащата се величествена картина на военно-спортния празник „Пролет“. Кой знае защо естакадата беше свободна откъм военна техника и по нея както в скучните дни на независимостта продължаваха да летят разнопородни глутници коли, може би генералите стратегии не вярваха в здравината на свръхмощните стоманени подпори. Виж, долу всички пътища бяха претъпкани с танкове, бронетранспортъри и военни камиони, колоните май се движеха доста хаотично, блъскаха се и задълго спираха, образувайки уродливи стада от сиво-зелени животни, сякаш стълпили се за водопой. Навсякъде висяха и прелитаха от място на място многобройни вертолети. Основната им задача в тази местност беше сякаш да координират движението на колоните, но те, изглежда, не се справяха с тази задача, сиво-зелените стада помръдваха едва-едва и растяха ли, растяха, натрупваха се. На местата, където се излизаше от фриуея, се образуваха задръствания от коли. Самият фриуей засега беше относително свободен, във всеки случай турбо питърът без много усилия удържаше скорост сто и десет. От време на време от пустотата,

от слънчевото сияние на звена по два изникваха страховити, свистящи двупашати „Миг–26“. Те минаваха над естакадата и се разтваряха в синевата. Някъде надалече, по на юг, май в района на Баксан или Там Даир, в небето висеше тъмен авиооблак. Там по всяка вероятност кацаше парашутен десант.

Изведнъж по време на поредното прелитане на реактивния патрул се случи сериозна неприятност. Някакъв „Миг“ закачи с крилото си един от висящите над скупчените танкове вертолети. Трудно можеше да се каже какво се случи с „Мига“, защото той изчезна в пълно съответствие със своята абревиатура. Хеликоптерът обаче пламна и рухна. Там, край поредния „водопой“, се вдигна паника, танкове и бронетранспортьори откриха безредна стрелба. За щастие питър турбото бе успяло да подмине опасната зона.

Карачел, Бахчи Ели, Сали, Мама Русская... Те вече приближаваха към изхода за Отузи, от там до „Каховка“ оставаха петнайсет километра.

— Ако намеря Антошка и Памела горе, веднага ще се върна в Симфи да прибера Арсений — започна да размишлява на глас Лучников. — До довечера трябва всички да се съберем и да решим какво ще правим по-нататък...

— Правилно! — радостно извика Кристина. — А през нощта ще избягаме!

— Къде ще избягаме? — попита Мустафа.

— Светът е голям! — ликуваше Кристина. Изведнъж я бе обзел възторг. Внезапно си бе помислила, че може би ще си спомня този ден като едно вълнуващо житейско приключение. — Светът е толкова голям, ей, ти, красиви татарино! Има къде да избягаме! Нали, Андрей? Мълчиш, а? Но нали ще избягаш с нас? Верен си на жертвената си идея, така ли? Руският мъченик няма да избяга с нас, мили Мустафа. Колко жалко, нали? Надявах се, че ще спим тримата, а така ще трябва да спим само двамата, мили ми Мустафа.

Лучников изви очи, видя как Кристина, пресегнала се през облегалката, се целува с Мустафа, и си помисли, че курвите, уви, винаги са му харесвали повече от порядъчните жени и че предпочита ето такава Кристина пред вярната въоръжена пуританка.

В този момент на арматурното табло светна червена лампичка — оставаха му пет литра бензин. Току-що бяха подминали градчето Мама

Русская, но на половин километър от градчето имаше сравнително свободен път до един хотел, прилепен към стръмен склон, и там, близо до хотела, се намираха ярките постройките на някакви шопове и заведения, както и бензиностанция на „Есо“, вярно, претъпкана с автомобили.

— Ще трябва да заредим тук — каза Лучников. — Ще напълним резервоара догоре и тубата. Кой знае кога ще можем и дали изобщо ще можем да заредим пак.

Това небивало явление — опашка на бензиностанция — забавляваше всички участници в опашката, всички си разменяха усмивки и разперваха ръце — какво да се прави, историческо събитие, в такъв ден човек може и на опашка да постои. Колата на Лучников беше сред третата десетка. Кристина, неочаквано развеселена и дори някак необузdana, пусна „момчетата“ да си пийнат в близкото заведение и седна на шофьорското място. Такова великодушие, да-да, джентълмени, нов е този век — жената, предвкушвайки любов, угажда на мъжете. Лучников се извърна да я погледне вече на вратата на заведението — да не би да я обзема нов пристъп на истерия? Не, май всичко беше наред. Мисис Парсли (той никога не беше я питал кой е между другото този господин Магданоз) спокойно седеше зад волана и много приятните ѝ кестеняви коси бяха пръснати по раменете.

Заведението беше пълно с хора. Двете машини за еспreso работеха с пълна пара. Музика и глъчка се смесваха, светеха два телевизора. Москва с патетично — задушевен тон разказваше за живота и труда на жителите и тружениците на някакво населено място, до него гърмеше възстановилият се след симферополския разгром Ти Ви Миг — излъчваха репортажи за арести и обиски в помещението на един от най-старите ялтенски вестници с дясна насоченост — „Руски артилерист“. Посетителите в заведението обсъждаха събитията, всички бяха единодушни, че временното (временното, естествено) задържане на разните там вестникари и телевизионери, както и на лидерите на политически партии е мярка, необходима и умна при провеждането на такова крупно историческо събитие, като военно-спортния празник „Пролет“. Ние, господа, прощавайте, другари, навлизаме в нова, по-напреднала историческа формация, обясняваше някакъв фермер, немец по националност, на някакви безделници от приморски тип. Те кимаха в знак на съгласие. — И трябва да ви кажа,

господа, прощавайте, другари, че нашето съветско командване прави тази смяна извънредно внимателно, тактично, дори бих казал — деликатно. Спомнете си с какви жертви е бил придружен този прелом в самата Русия.

Лучников си взе кампари със сода. Мустафа поръча силен джин — вермут „Кокти“.

— Не ми се сърдете — каза той.

— И вие на мен — каза Лучников.

— Кажете, Андрей, вие предполагате ли, че всичко ще стане именно така? — попита Мустафа.

— Не бях очаквал такива мащаби — каза Лучников.

В заведението влязоха трима съветски войници, три „сини барети“ с автомати на раменете и кинжали на кръста. Разбира се, те за пръв път влязоха в западно заведение и сега явно бяха много смутени, буквално „изгубени“. Като се побутваха и кисело се усмихваха, те вече се канеха да си тръгнат, когато към тях с отворени обятия се устреми мустакатият красив собственик.

— Братя! Господа! Джентълмени! С какво мога да ви бъда полезен?

Всички в заведението бяха радостно потресени от присъствието на новодошлите, всички се извърнаха към тях с толкова мощно радушие, че на войничетата свят им се зави.

— Дринк — каза едното, крехък блондин. — Ще може ли малко вода? — с мъчителни жестове, като подпъхваше автомата си някъде под мишницата, той се опита да обясни на „баровското“ множество цялата скромност на желанието си.

— Жадни сте били, момчета, а? — възхити се собственикът. — Бира „Левинбрау“ ще свърши ли работа?

Войниците изумено и боязливо се спогледаха. За тях вече бе разчистена маса, отваряха се безумно красиви „западняшки“ кутии студена златиста бира. Вече им носеха и хрупкави франзелки, и най-крежка шунка, и огромно дървено блюдо с двайсет вида сирене, а околните ги гледаха с умиление и възхита.

Войниците се почудиха, почудиха, преглъщайки слюнки, докато най-сетне блондинчето каза: „Ей, супер!“ и всичките трима започнаха с невероятна наслада да пият и замезват. Някой им наля по чашка „Метакса“ и войничетата, дето се вика, „съвсем се разкапаха“.

— Приятен апетит — каза собственикът.

Десантниците зяпнаха, чак сега успяха да проумеят, че им говорят на руски.

— Значи говорите по нашенски? — попита блондинчето.

— Ами нали сме си ваши? — извика собственикът. — Ние сме ваши, а вие сте наши! Тук при нас всичко е като при вас!

Войниците се спогледаха и избухнаха в смях.

— При нас няма такива работи! — кикотеха се те. — При нас всичко е различно.

Оказа се, че един от тях е от Кострома, а двамата са от Калуга.

— Сега ще ви изпеем една стара песен, чужденци, слушайте! Я хайде живни, Калуга, развесели се, Кострома!

Скоро цялото заведение пееше стара — оказа се, още фронтова! — песен и всички подаряваха на войничетата за спомен разни дреболии: часовници „Омега“, запалки „Ронсън“ писалки „Монблан“, пръстени с камъчета и тям подобни.

Мустафа наблюдаваше войниците от бара.

— Мразя тези тъпи боклуци — каза той.

— А не бива — каза Лучников и сложи дясната си ръка на рамото на момчето.

— Знам вашата концепция, ага — каза Мустафа, — следях речите ви. Не разбирам. Извинете, аз се прекланям пред вас — човека, спортиста, мъжа, но когато разсъждавам за концепцията ви абстрактно, ми изглеждате като гърбав и злобен урод от подземията на Достоевски...

— Отчасти си прав — проговори Лучников. — Гърбав съм, но не съм злобен. Слушай, Мустафа, ти от кой род си?

— На Ахмед-Гирей — небрежно подхвърли момчето.

— О, сериозно? Гордият хан Ахмед-Гирей? — изненада се Лучников.

— Цялата ни гордост остана в миналото — каза Мустафа. — Баща ми е борсов спекулант. Извади късмет, сега е в Африка. Впрочем как мислите, може ли да се върне? Може би ще стане секретар на райком? Нали има такива прецеденти. Принц Суфановонг...

Изведнъж той прекъсна саркастичната си реч и се загледа зад рамото на Лучников. Той се обърна. Вратата на заведението бавно се

отваряше, но зад нея нямаше никого, зад нея имаше слънце, вятър и нещастие.

...Докато бяха пили мартинито и коктито, на бензиностанцията наистина бе съзряло едно нещастие.

Кристина бавно се бе придвижвала към колонката и редът ѝ вече беше дошъл, когато от другата страна приближи масивен форд със задни крила, напомнящи плавници на акула, ръждясал символ на „златните петдесети години“. Кристина внезапно си спомни как като малка в Чикаго — първото място, където бе попаднала с родителите си след бягството им от Полша, се бе възхищавала на тези огромни коли. Сега рядко можеше да се срещне такава, обикновено карана от някой сноб.

Така и излезе — в ръждивата акула седеше от сноб по сноб: висок, прегърбен, с късо кожено яке, бричове и кожени гамаши! Колата беше от средата на столетието, а шофьорът сякаш бе останал още от началото му. За миг той изпревари Кристина и грабна маркуча. Кристина му се усмихна и протегна ръка, сякаш предварително му благодареше за любезността.

— Яж ми оная работа! — каза мъжът и напъха маркуча в утробата на своята кола.

— It's my turn, sir^[6] — отново се усмихна тя, но вече леко объркано сви рамене.

— Яж ми оная работа! — повтори мъжа своя не съвсем разбираем поздрав.

Докато наливаше бензин, той гледаше Кристина. Върху очите му падаха два прошарени кичура мазна коса, извънредно странна усмивка оголваше венците му. Отблъскващ господин, каза си тя. Някой от опашката подвижна на руски на отблъскващия господин нещо в смисъл, че не е красиво да се държи така с дами! Тогава онзи се изправи и закрещя, размахвайки свободната си ръка:

— Писна ми от тия чужбински курви! Стига толкова чужбински курви! Където и да влезеш, навсякъде чужбински курви! Стига! Гади ми се! Сега дойдоха нашите! Руските войски дойдоха! Сега ще плюем под опашката на всичките чужбински курви!

После извади маркуча от колата си и насочи мощната бензинова струя към Кристина.

Тя беше потресена и не можеше да помръдне. Бензинът я обливаше от главата до петите, а тя сякаш се бе вкаменила. Изглежда, и всички от опашката бяха потресени от тази нечувана варварщина. Няма сцена на бензиностанцията, статични пози, зинали уста.

Дългунестият маниак междувременно захвърли маркуча — сега струята заливаше седалките на празния питър, — хихикайки, се качи в своя форд, запали цигара (!), хвърли клечката към Кристина и потегли.

В мига, когато вратите на заведението се отвориха, по-точно, в следващия миг, Лучников и Мустафа видяха мятащата се и въртяща се в кръг приказно красива Кристина с пламъци по раменете и бедрата. Странно, в подобни ситуации Лучников винаги реагираше мигновено. Така стана и сега — младият Мустафа остана като гръмнат, докато Лучников смъкна покривката от най-близката маса и се затича към Кристина.

Кристина бе получила пристъп на болкова еуфория. Тя се кикотеше и бягаше от Лучников и от другите си преследвачи. Изглежда, единственото, което разбираше в този момент, беше, че е приказно красива, че пламъците по раменете и бедрата я правят приказно красива, че светът изведнъж се е преобразил в свръхярка пламтяща мечта, а тези мъже с парцалите искат само да ѝ отнемат тази мечта.

Почти беше спасена: Лучников я настигаше изотзад, а насреща ѝ летеше Мустафа, но изведнъж тя забеляза встрани бариерата, до която свършваше асфалтовата площадка на бензиностанцията и от която започваше склонът. Немислима красота по цъфтящия склон, полянки с лалета и остри скали. Тя прекрачи бариерата и се втурна надолу. Веднага се блъсна в някаква скала, заби се в нея и падна вече в безсъзнание, после се затъркаля надолу като горящо кълбо.

Целият ден беше много ярък, небето грееше над целия Крим, а нос Херсонес просто се къпеше в сиянието на морето и слънцето. В разгара на деня Андрей Лучников докара мъртвата Кристина в черквата „Свети Владимир“. На обширния паркинг пред портите на храма, които водеха към морето, към античните развалини, към кръстовете на православното гробище, беше пусто, имаше само един стар зелен фолксваген, който подсказва на Лучников, че отец Леонид е

тук. Внимателно, сякаш се страхуваше да не я събуди, Андрей вдигна на ръце тялото на Кристина. Мустафа мълчаливо стоеше до тях.

Андрей се огледа. По лицето му не се четеше никакъв трагизъм.

— Сега ще я опеem и ще я погребем ей тук, на това гробище — делово каза той на Мустафа. — Това е едно от най-хубавите, най-великолепни гробища, които съм виждал някога.

— Ами да вървим, Андрей, да влезем в храма — внимателно го подръпна за ръкава Мустафа.

— Погледни, мюсюлманино, колко плавно Елада преминава тук във Византия, а Византия — в Русия — каза с усмивка Андрей.

Направи няколко крачки към античния портик и се подпря на колоната. Сякаш не забелязваше тежестта на мъртвото тяло в ръцете си.

Една планина от сиво-зелен метал, авионосецът „Киев“, през това време бавно и безшумно се движеше покрай нос Херсонес към пристанището на Севастопол. Ясно се виждаха фигурите на матросите с обветрени лица на палубите на гиганта. Въртяха се антени на локатори. От недрата на авионосца се изкачваше поредният изстребител.

— Ефектно зрелище, нали, Мустафа? — лениво примижавайки срещу слънцето, каза Лучников. Той постави тялото на Кристина на мозаечния под с антични орнаменти. Цялото бинтовано, то напомняше манекен без дрехи. Лучников запали цигара. — Виж колко е ефектно — такава стоманена планина минава покрай антични развалини. Добре измислено, нали?

— Да вървим, Андрей — тревожно изрече Мустафа. — Да влезем в храма!

— Погледни как се издига от палубата този великолепен ракетоносач — каза Лучников. — Най-съвременна техника. Вертикално излитане. Изобщо погледни колко ефектно е всичко, с какъв размах е режисирано. Погледни какво става в небето — вертолетите кръжат като мухи...

— Там май има и един наш — обади се Мустафа, загледан в небето. — Погледни, ей го там, над всички, небесносин, със знак във всички цветове на дъгата.

— Това е героят самотник! — разсмя се Лучников. — Нима не разбираш? Според замисъла на сценариста това е героят самотник!

Авионосецът подмина края на носа, но все още беше много близо, стърчащ над морето, сякаш съревновавайки се със самия храм „Свети Владимир“, построен в началото на века на мястото, където първият руски княз Владимир е приел християнството.

Изведнъж авионосецът изрече с огромен безизразен глас:

— Отрядите на Попов и Ерофеев да се строят на трета палуба за среща с представители на местното население. Внимание! Командирът на кораба поздравява младите матроси по случай началото на службата им... — Авионосецът леко се извъртя и гласът му позаглъхна.

— Мустафа, ти разбра ли най-сетне какво става около нас? — усмихнат попита Лучников.

Младият красавец тръсна глава, сякаш се опитваше да се освободи от натрапчив кошмар: пустинен нос, полумузей-полугробище, тежък руски храм във византийски стил, гигантски, навлизащ в Севастопол стоманен храм на Съветите, бинтован труп на млада жена на мозаечен под, нейният кикотещ се любовник, излегнал се край колоната... Мустафа се обърна и изтича навън от черквата.

— Ами че това са снимки, снимат филм! — кикотеше се Лучников, който не забеляза изчезването му. — Дума да няма, американски размах! Браво, Октопод! Днес ще засенчиш и „The longest day“, и „Аpocalypse now“^[7]. Поздравявам те, Витася, ти, разбира се, си постановчикът! Браво, браво, гениално замислено! И флота сте купили, и авиацията, сериозна игра! Обаче как ме разиграхте междувременно! Сигурен съм, че и сега ме снимате. Сцената на полудяването сред античните развалини. Виждам, и без мен прекрасно сте се справили със сценария. А смъртта на Кристи е направо подарък за вас, нали? Може би пак някой ваш асистент, някой манхатънски педеруга е хвърлил клечката по нея? Нов творчески метод — снимки хепънинг! Браво! Как не се сетих веднага, че всичко това от самото начало са трикове на Халоуей. Дори там, на „Площада на Барона“, не се сетих, когато целият им екип се кодошеше с мен... Добре, бе, снимайте. Аз пък ще се кикотя. Сигурно този мой кикот ви трябва. Моля! За нищо не ми дреме! Ха-ха-ха! Жалко, че Кристина не може да се посмее за вас. Кристина, ти не можеш да се посмееш за джентълмените, имаш чудни зъбки, на екрана това щеше да звучи екстра! Супер, както ще каже Витася. Нали, Витася? Не съм забравил московския ви жаргон, нали? Ами къде е нашият самотен герой? Ха-

ха-ха, ето го и него, самотния герой! Сам сред ятото червени скакалци! Да се шашнеш!

Всъщност онзи, когото Лучников наричаше „самотен герой“, беше неговият най-близък приятел, командващият кримските форсиз полковник Чернок, и той далеч не се чувстваше като „самотен герой“ по холивудски. През целия този ден до този час той бе кръжил над местата, където на Острова навлизаше тази наистина немислима по численост и тежест армия. Мащабът на празника „Пролет“ май значително надвишаваше братската помощ за Чехословакия.

Чернок имаше прекрасна машина, свръхвисочинен вертолет марка „Дрозд“, произведен от местния авиокомплекс „Сикорски“. Той седеше в остъклената част до пилота. Във всеки един момент можеше да се обърне с креслото си към екрана на видеофона и да влезе във връзка с командира на всеки полк. В задната част на кабината двама млади офицери с помощта на компютърна система получаваха и обработваха информацията.

Цялото висше ръководство на форсиз (или почти цялото) се състоеше от членове на СОС и на многобройните си съвещания всички офицери вече десетки пъти бяха обсъждали различни варианти на операция „Присъединяване“. Никой въпреки не бе предвидил варианта, който бе започнал снощи и бе продължил да се развива час след час, като катастрофално увеличаваше мащабите си.

В един момент Чернок дори се усъмни в стратегическата мъдрост на московските маршали и в тактическите умения на съветските генерали. Компютърната система и наблюденията от високо показваха как гигантските войскови съединения внезапно съвършено неоправдано опират едно в друго или се заковават на място в странна неподвижност, а към тях напират други, неоправдано подвижни. В няколко точки от Острова се бяха образували немислими за правилата на съвременната наука струпвания на хора и техника. Общият замисъл се очертаваше много мъгляво за Чернок. Изглежда, беше — ако изобщо съществуваше — не особено „елегантен“. Военната наука в Москва явно изостава от съветската шахматна школа, помисли си полковникът и си представи доклада си до Академията на Генералния щаб, където той в името на общата за руското оръжие полза щеше да разкрие забелязаните недостатъци. Въпреки те едва ли ще ме слушат, ще ме пратят механик в някое затънтено място. Така или иначе,

можеше да се забележи, че настъпващите части се стараят да затворят в „котли“ разположенията на кримските полкове, летища и морски бази. Чернок обиколи с вертолета почти всички важни места от Сари Булат до Керч, като разговаряше по видеофона с командирите. Всички бяха весели, всички се подготвяха за срещата, всички вдигаха на мачти държавните знамена на СССР. На няколко места пред видеофона се явяваха вече съветски офицери с рангове от майор до генерал-майор. Всички питаха Чернок за местонахождението му и любезно го канеха на лична среща. В един момент той осъзна, че тези офицери не могат сами да установят местонахождението му, защото не умеят да боравят с кримската техника, а няма кой да им помогне, защото... защото... Какво има да се самозалъгва! Ясно е, че те изолират нашите командири. Странно, нима не разбират, че това може да доведе до неочаквани последствия, до братоубийствени колизии?

Чернок с тревога се сети за полковник Бонафеде, командира на ракетната база в района на Севастопол. Той май беше единственият висш офицер, верен на белите традиции и примирил се с идеите на СОС с много уговорки. Едва ли решителният и агресивен Игор Бонафеде доброволно ще се остави да го арестуват. Към Севастопол приближава авионосецът „Киев“. Великолепна цел за ракетите на Бонафеде!

Чернок нареди на пилота си да вземе курс към Севастопол и влезе във видеовръзка с базата.

Пълна изненада за него беше да види полковника край бутилка уиски заедно със съветския гост, също полковник. Прекъснали веселия си разговор, двамата полковници се обърнаха към екрана:

— Здраве желаем, другарю бивш командващ — каза Бонафеде.

— Ти вече имаш гости, Игор — каза Чернок.

— Сергеев — учтиво се представи съветският офицер. — Военно разузнаване.

— Много ми е приятно — каза Чернок. — Игор, виждате ли „Киев“?

Бонафеде се разсмя.

— Не само го виждам, но и чувам какво си говорят там. Тъкмо спорехме с полковник Сергеев, Саша. Казвам му, че ще унищожа авионосеца „Киев“ с един залп от дистанция 100 мили, а тоя глупчо не вярва в нашите възможности...

— На ти, Игор! — съветският полковник показва на Бонафеде дясната си длан, като сякаш я отсече с дланта на лявата.

— На ти, Сергей! — Бонафеде показва дясната си ръка до лакътя.

— Нетактичен спор — сухо каза Чернок, изключи връзката и каза на пилота: — Снишаваме се към базата на Бонафеде.

— Снишаваме ли се, сър? — попита летецът.

— Няма цял век да летим, я — раздразнено отвърна Чернок. — Постепенно се снишаваме! Продължаваме наблюдението.

Те отидоха по-навътре над морето и започнаха бавно да се снишават. Вече се виждаше приближаващият към Севастопол гигантски авионосец. В морето, докъдето стигаше погледът, се мяркаха бойни кораби и транспорти. Десетки вертолети летяха към крайбрежието. От кейовете към центъра на града пълзяха бронирани колони.

Чернок извъртя креслото на 180 градуса и се озова сякаш зад оперативна маса — такова чудо беше той, вертолетът „Дрозд“. Двамата млади офицери, специалисти по оперативна информация, прапоршчиците Кронин и Ляшко го гледаха. И тримата мълчаха известно време.

— Да не са полудели, сър? — най-сетне попита Кронин. Чернок помоли Ляшко да му налее пълна чаша чисто „Чивас Ригал“.

— Най-смешното, сър... — подзе Кронин.

— Атакува ни „Миг-25“, сър — каза пилотът.

Чернок изпи половин чаша и хвърли поглед назад. Успя да види само риверсионната следа на прелетелия изстребител.

— Искате да кажете нещо, Кронин? — попита той.

— Еретична мисъл, сър — усмихна се младежът.

— Хващам се на бас, че и на вас е хрумвала — каза Ляшко. Момчетата се стараеха да говорят на руски, но току преминаваха на по-удобния за тях език, тоест на английски.

— Какво прави онзи изстребител? — попита пилота Чернок.

— Завива за втора атака — докладва пилотът. — Виждам базата на Бонафеде. Към нея приближава бронетанкова колона.

— Спуснете се там — каза Чернок, допи чашата до дъно и запали сигарилос. — Да, момчета, тази мисъл е спохождала и мен. Нещо повече, тя дори не ми прилича на ерес. Почти съм сигурен, че това са форсиз...

— Да! — извика Кросин. — Ако това беше неприятел, ако това беше нападаща армия, щяхме да ги изхвърлим в морето!

— Страхувам се, че просто щяхме да ги унищожим — студено се усмихна Ляшко. — Погледнете, сър...

На тъмната стена в дъното на кабината светна картата на Крим. Петънцето на светлинната показалка запълзя по нея.

— Струпване на техника при Карачел... — презрително кривеше устни Ляшко. — Навалица в Балаклава... Танкова мешавица без капка гориво край Бахчисарай...

— Кронин, как бихте действали вие? — Чернок се облегна назад в креслото. — Хайде да си поиграем на война.

— Ракетен залп, сър — успя само да каже пилотът.

Мигновено последвалият взрив унищожил вертолета „Дрозд“ и четиримата намиращи се в него офицери.

Лучников май дори видя яркото лумване в небето, избухването на командния вертолет на Чернок, но не му обърна особено внимание, сметна го за пиротехнически ефект, част от гадната снимачна процедура. Спомни си за Кристина и си помисли колко безнравствено е съвременното изкуство. Всичко се снима на лента и всичко се демонстрира и колкото по-естествено изглежда човешката трагедия, толкова по-добре, но в името на какво? Целта е напълно изгубена...

Горкото момиче, помисли си той, какво те довя тогава в Крим... какво те довя тогава в спалнята ми... какво те довя...

Той вдигна тялото ѝ и бавно тръгна към храма. Насреща му по алеята, настлана с натрошени раковини, покрай античните руини и православните кръстове тичаха три фигури и той ги разпознаваше с приближаването им: отец Леонид, Пьотър Сабашников с монашески одежди и Мустафа.

— Ето — каза Лучников, предавайки тялото на Кристина в ръцете на отец Леонид. — Приемете я, отец Леонид. Тя беше родена като католичка, но прие православието. Много ме обичаше. Какво значение има — католицизъм, православие?... Всички християни трябва да бъдем заедно, когато по света стават безнравствени събития, като ей това снимане на филм.

— Филм ли, Андрей? — Сабашников го прегърна през раменете. — Ти наричаш това снимане на филм?

— Дори ти не си се сетил — засмя се Лучников. — Какво остава за обикновените хора? Представи си каква психологическа травма е това за тях! Любопитно ми е кой е дал на бандата на Халоеуей разрешение за тази масирана гавра?

— Да влезем в храма, деца мои — каза отец Леонид. — Ще бъдем заедно. Тази нощ ще дойдат много хора, така ми се струва. Ела и ти, Мустафа. Бъди с нас. Няма да обидиш исляма, ако останеш днес с нас.

— Почти не познавам исляма, аз съм будист — измънка младежът.

Отец Леонид крачеше широко и силно. Белите крачета на Кристина висяха от сгъвката на ръката му. Лучников се разрида внезапно, като гледаше как се люшкат.

— Андрей — обърна се към него отец Леонид. — Утеши се. Преди един час кръстих тук внука ти Арсений.

Нос Херсонес навлиза в морето с каменни урви, но под урвите още се точи тясната ивичка на чакълестия плаж. Там в едно от миниатюрните заливчета се готвеха за бягство четирима младежи — Бенджамин Иванов с приятелката си, черната татарка Заира, и Антон Лучников със законната си съпруга Памела; впрочем бяха петима — в бягството участваше и новороденият Арсений. В заливчето те намериха изоставен от някого открит катер с окачен мотор „Меркурий“. В катера имаше и двайсетлитрова туба с бензин — горивото беше напълно достатъчно, за да стигнат до турския бряг.

Антон и Памела, потресени от всички събития на отминаващия ден, седяха, долепили хълбоци един до друг, а гърбовете им се притискаха до отплаващия от тях Остров Крим. В последните предавания на вече заглъхналия Ти Ви Миг се бе мярвало съобщението за смъртта на дядо Арсений и за арестуването, или както деликатно се бяха изразили подплашените тивимиговци, за „временното изолиране“, на Андрей. На коленете им обаче лежеше новороденият Арсений — главичката върху коляното на татко му, дупето — върху бедрото на майка му. Чувствата, раздиращи Антон, бяха толкова силни, че в края на краищата той изпадна в някакво зашеметено състояние. Жена му с нищо не можеше да му помогне — разкъсвана от мъките на раждането, от съжалението си към Антон, от

нежността си към бебето, от страха си пред бягството, тя също бе изпаднала в летаргия.

Впрочем енергията на Бен-Иван стигаше и за петимата. Той се чувстваше в свои води, бягството беше неговата стихия. Бягството е моят творчески акт, беше казал винаги. Винаги съм благодарен на онези, които ме арестуват, защото предчувствам новото бягство. Ще бъда много разочарован, когато Русия отвори границите си.

Заедно с милата си приятелка, вечно потропващата някакъв танц Заира, Бен-Иван беше приготвил всичко на катера, а после, без изобщо да му пука, бе отишъл на „повърхността“, както се бе изразил, тоест в най-близкия супермаркет, бе донесъл от там одеяла, наметала, огромна торба с храна и напитки и дори Си Би радио. През смях разказваше за „нашите момчета“, тоест за съветските войници, в супермаркета, един от безбройните филиали на „Елисеев-Хюз“ — с какъв възторг ги посрещат там, как лапат бисквити „Афтьрейт“ и печени бадеми и как се „разкапват“ от възторг.

— Ще изчакаме ли нощта, Бен-Иван? — попита го Антон.

— В никакъв случай! — възкликна „артистът на бягството“. — През нощта тук навсякъде ще шарят прожектори. Всеки миг ще изстрелват ракети. Ако ни открият през нощта, край с нас.

— Ами ако ни открият сега? — доста весело се поинтересува Заира.

— Сега е друго, кара къзъм, сега слънцето слиза към хоризонта, завършва един горещ ден от историята, здрачът е часът на пролуките, на разпарящите се шевове, часът, когато се виждат отворите към езотеричния свят, когато за някакъв миг се губи спокойствието и кристалните сводове леко се полюшват. Разбирате ли?

До началника на сигналната вахта на авионосеца „Киев“ капитан-лейтенант Плужников приближи един от операторите, старши матрос Гуляй.

— Другарю капитан-лейтенант — каза той и изведнъж някак се притесни, запъна се, сякаш съжали, че бе приближил.

— Кажи де, Гуляй — намръщи се капитан-лейтенант Плужников, който броеше минутите до края на вахтата и мечтаеше за уволнението на брега. — Наред ли е всичко, Гуляй? — офицерът вече усещаше от страна на матроса някаква „самодейност“, така наречената

инициатива, усещаше също, че матросът вече съжалява за „самодейността“ си, но не смее да се откаже. — Досра ли ти се? — попита той Гуляй.

— Ами, разбирате ли, другарю капитан-лейтенант — с нескрита досада каза старши матросът, — на прибора виждам обект.

„Ах, ти, говедо такова, Гуляй, мислеше си Плужников, загледан в светещата буболечка в ъгъла на екрана. За чий дотърча тук при мене? Какво ти пука, за тая буболечка, животно недно? Може там да се люшка някое салче или някакви момчета от нашата армада да се чупят в Турция. За чий, а... Сега ще трябва да докладвам на командира, че тоя Гуляй може и да ме изпее...“

Той внимателно се вгледа в лицето на старши матроса. Чудесна муцуна има момчето — добре очертано, чисто, не, такъв няма да те изпее. Впрочем точно такъв може и да те изпее. Тогава се върна при своя пулт, свърза се с командването, докладва, както му е редът: обект, движещ се от брега към неутрални води, в сектор хуй минус и три хуя на квадрат...

Началник-вахтата на кораба капитан първи ранг Зубов страшно се ядоса на капитан-лейтенанта. Кой го дърпаше за езика? Чудо голямо, някакви менгияни бягат с някаква гемийка. Класовото съзнание не се пробужда за един ден у всички. Като бягат, да бягат, повече място ще остане. Няма да докладвам на никого, а на Плужников ще кажа, че ще го представя за награда. До Зубов стоеше неговият помощник, капитан втори ранг Гранкин, и се правеше, че нищо не е чул, само едва забележима усмивка се плъзна по лицето му, извърнато към подскачащите над силуета на Севастопол рекламни светлини.

„Тоя педераст ме подлага на психологически тест, помисли си за Гранкин Зубов. Я аз на тебе да ти начукам един психологически, Гранкин-Хуякин“.

— Докладвайте на командира — нареди Зубов, като си мислеше, че Гранкин сега ще започне да се прави на недочул и така ще се издаде, онзи обаче начаса включи селектора и докладва на командира всичко, което трябваше и, естествено, изви поглед към Зубов — демек той, Гранкин, е чактисал всички шибани подробности.

Командирът на авионосеца контраадмирал Блинцов през това време се намираше в собствената си спалня — бе се оттеглил там за личен разговор със съпругата си, която в този момент, както

обикновено, се намираше на вилата им в Переделкино. Трябваше да уточни с нея списъка на покупките във все още капиталистическия Севастопол и най-важното, да научи чрез известни само на тях двамата намеци какво става с по-малкия им син Слава, прибрал ли се е снощи или се е „чупил“ при своите „хипари“ на „Цветной булевард“.

И, не щеш ли, този неприятен офицер Гранкин проявява „самодейност“, навира се със съобщението си за някаква идиотска „буболечка“ в морето. Вярно, службата се крепи на такива като Гранкин, но тези престараващи се твари не могат да събудят симпатии. Виж, Зубов се държи, като че пикае на всичко, но е свястно копеле, добре поема напитките и е талантлив специалист...

Така или иначе, петнайсет минути след сигнала на старши матроса Гуляй от борда на авионосеца „Киев“ по посока на „буболечката“, пълзяща в безкрайното море, излетя боен вертолет, пилотиран от старши лейтенантите от флота на СССР Комаров и Макаров.

— Гледай, Толя — каза Комаров. — Сякаш Гърция виждам отляво, сякаш цялата митология...

Пустият нос Херсонес проплава отляво, след което те рязко се насочиха към морето.

Катерът се движеше добре, от време на време дъното му подскачаше върху неголемите вълни, които идваха сега от юг. Слънцето залязваше отвъд Севастополските хълмове, небето и морето зад бегълците горяха с дивен пламък и от този дивен пламък се пръкна и увисна над катера зловещо водно конче. Нима това е краят, помисли си Антон, стискайки раменете на Памела, нима в един и същи ден ще дойде краят на всички ни, краят на Лучникови? Жена му трепереше и плачеше. Заира се развика, вдигнала длани към вертолета:

— Момчета, не ни закачайте! За Бога, съжалете ни!

— Внимание, лягам на кръст — делово каза Бен-Иван, изпълзя към кърмата, легна по гръб и разпростря ръце, образува фигура на кръст и устреми към кабината на вертолета мощен „отклоняващ“ поглед. От напрежение кракът и главата му подскачаха.

Невъзмутимо оставаше само бебето Арсений. Двамата могъщи съветски мъже ги гледаха отгоре.

— Виждаш ли, Толя, какви момчета — каза старши лейтенант Комаров. — Супер момчета.

Старши лейтенант Макаров мълчаливо кимна.

— А момичетата са още по-супер — каза Комаров. — Че и новороденото.

Макаров пак кимна.

— Гледай, Толя, те се кръстят — каза Комаров. — Никакво оръжие нямат там, Толя. Кръстят се, Толка, от нас с тебе с кръста се отбраняват. Давай, Толка, мятай ракетата!

— Ей нататък ще я метна — каза Макаров и посочи нейде към мътния югоизточен здрач.

— То се знае — каза Комаров. — Няма по хората да я метнеш, я.

Извъртя машината в съответната посока. Макаров дръпна ръчката по съответния начин.

— Ало, деветдесет и трети — с ленив нагъл тон предаде Комаров на „Киев“, — задачата е изпълнена.

— Разбрано — отговори му старши матрос Гуляй, макар отлично да виждаше на своя прибор, че задачата не е изпълнена.

Над Херсонес се бе спуснала нощта, когато от храм „Свети Владимир“ изнесоха лекия ковчег с тялото на Кристина Парсли. Четирима следваха ковчегата: отец Леонид, Пьотър Сабашников, Мустафа Ахмед-Гирей и Андрей Лучников.

Небето беше пълно със звезди, а празничното зарево на Севастопол оставаше зад тъмната грамада на храма и не пречеше на звездите да пламтят над пустинния нос, където ярко се белееха мраморните останки на Елада и проблясваше черният мрамор на християнските надгробни плочи.

Трошлякът от раковини леко поскърцваше под нозете на малката процесия. Отец Леонид поклащаше кадилницата и рецитираше нещо от Матей тихо, сякаш сам себе си питаше:

„...Какво излязохте да гледате в пустинята? Тръстика ли от вятър разлюлявана? Защо излязохте? Пророк ли за да видите?“

— Отче Леонид — попита Лучников. — Защо е казано, че дори космите ни са преброени, че от двете птици, купени за един асарий, нито една не ще падне на земята без волята на Отца ни. За какво сме му ние на Него?

Ръцете му се отпуснаха.

Отец Леонид, извърнал лице към небето, говореше в пустотата:

— „...тесни са вратата и тесен е пътят, водещи към живота, и малцина го намират...“

— За какво са нашите старания? — попита Лучников. — Защо е казано, че съблазните Му трябват, но горко на оногова, чрез когото съблазънта дохожда? Как да избегнем тези задънени улици, отче Леонид...

Свещеникът не погледна Лучников, той говореше сякаш само на себе си, но еквивият му глас се чуваше надалече:

— „...дето бъде мършата, там ще се съберат и орлите...

...и много лъжепророци ще се появят и ще заблудят мнозина...

...но който устои до край, той ще бъде спасен... ...бдете, защото в час, когато Го не мислите, Господът ваш ще дойде...“

Гробарите поставиха ковчега на края на ямата. Всички спряха. Лучников погледна спокойното детско лице на Кристина и механично заповтаря след отец Леонид думите на заупокойната молитва. Ковчегът се спускаше, сухата кримска пръст се ронеше. Той взе шепа от тази пръст, в която, разбира се, имаше и късчета от Елада, вдигна очи и видя до себе си друг гроб, черен мраморен кръст и издълбаното на него име на покойната — ТАТЯНА ЛУНИНА.

— И тя значи е тук — промърмори. — Таня и Кристи сега са една до друга — той се усмихна. — Не прекалихме ли, момчета? Всичко точно ли е?

Сабашников го прегърна през раменете. Мустафа тихо проговори:

— В питъра работи сибито. Антон и Памела се обаждат. Сега са в морето, пътуват за Турция. Дадоха позивните си. Още половин час ще бъдат в чуваемата зона. Какво да им предам?

— Предай им, че ги целувам — каза Лучников. — Три пъти целувам малкия. Предай им, че съм страшно зает — погребвам любимите си.

Сабашников стисна раменете му още по-силно.

— Повтаряй след отец Леонид.

Тримата изведнъж силно и ясно запяха:

— „Възлюби Господа Бога твой с цялото си сърце, с цялата си душа и с цялото си тяло!“

Звездите пламтяха. Оттатък храм „Свети Владимир“ излиташе празничен фойерверк.

В съседната алея зад отломката от мраморна колона отдавна вече чакаше края на церемонията полковник Сергеев.

„Боже, как живея, мислеше си той. С какво се занимавам цял живот“.

Тревога владееше душата му, той често поглеждаше светещия циферблат на часовника си... Изведнъж нещо се случи със съвременния механизъм: стрелките — секундната, минутната и часовата — се завъртяха с невероятна скорост, като в безсмислено състезание, а в рамката на дните от седмицата започнаха да изскачат едно след друго: понеделник, вторник, сряда, четвъртък, петък, събота, неделя, понеделник, вторник, сряда, четвъртък...

[1] „По долини и хълмове напредваше дивизията, за да завземе с бой Приморието, опората на Бялата армия“. — Б.пр. ↑

[2] Държавен планов комитет. — Б.пр. ↑

[3] Доброволно дружество за съдействие на армията, авиацията и флота. — Б.пр. ↑

[4] Защо, малката ми? Спокойно, спокойно, спокойно. Аз те желая. Обичам те (англ.). — Б.пр. ↑

[5] Или джихад (ар.) — свещена война — Б.пр. ↑

[6] Мой ред е, господине (англ.). — Б.пр. ↑

[7] „Най-дългият ден“ и „Апокалипсис сега“ (англ.). — Б.пр. ↑

Издание:

Василий Аксьонов. Остров Крим

Редактор: Георги Борисов

Художник: Димитър Келбечев

Коректор: Юлия Шопова

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.